

Reizigers Manual voor Hawaii en Micronesië

Praktische reistips voor het reizen naar en in
Hawaii, Micronesië en Noord-Amerika

Voorwoord

U heeft deze Reizigers Manual ontvangen, omdat u een reis bij ons heeft geboekt naar Hawaii of Micronesië. Wij geven u in deze Reizigers Manual graag tips en aanwijzingen met betrekking tot uw reis. De inhoud van deze Reizigers Manual vormt onderdeel van de reisovereenkomst, zoals vermeld op onze bevestiging en het door u ingevulde boekingsformulier. Mocht u na het lezen van deze Reizigers Manual nog vragen of opmerkingen hebben, dan horen wij dit graag van u voordat u op reis gaat. U treft de inhoud van deze manual ook op onze website www.pacificislandtravel.nl. Klik op de homepage op de reizigers manual button. De toegangscode is "pit2012".

© Pacific Island Travel 2012
® Registered Trademark, All Rights Reserved.

Pacific Island Travel is niet aansprakelijk voor verschrijvingen, vergissingen, en drukfouten in de brochures, prijsbijlagen en reizigersmanual. De in de brochure aangeboden reizen, reisonderdelen en daarop betrekking hebbende prijzen zijn onder voorbehoud van wijziging.

Kantoor Amsterdam Herengracht 495 1017 BT Amsterdam Tel. 020 - 626 13 25 Fax: 020 - 205 05 09 Email: amsterdam@pacificislandtravel.nl	Kantoor Rotterdam Stationsplein 45 (# A.2.209) 3113 AK Rotterdam Tel. 010 - 270 96 36 Fax: 010 - 254 05 09 Email: rotterdam@pacificislandtravel.nl	Kantoor Eindhoven Vestdijk 9 (9e verdieping) 5611 CA Eindhoven Tel. 040 - 237 24 90 Fax: 040 - 218 05 00 Email: eindhoven@pacificislandtravel.nl	Kantoor Zwolle Dr. Van Deenweg 13 8025 BP Zwolle Tel. 038 - 773 99 92 Fax: 038 - 773 99 98 Email: zwolle@pacificislandtravel.nl
--	---	---	---

Boekingsproces

Voorafgaand aan het uitvoeringsproces gaat het boekingsproces van uw reis. Bij Pacific Island Travel (PIT) bestaat het boekingsproces uit meerdere stappen.

1^e stap:

Het proces begint met een offerte, die uit de volgende onderdelen bestaat:

- Pagina 1: Algemene en evt. specifieke tekst met kostenberekening van uw reisplan. De ticketprijs omvat doorgaans alle vluchten zoals die op het bijgevoegde vluchtenoverzicht staan vermeld. De vluchttoeslagen zijn een schatting van de vooraf af te rekenen luchthavenbelastingen, milieubelastingen, veiligheidsheffingen en brandstoftoeslagen, die verband houden met uw vluchtschema (totaaltelling). De vluchttoeslagen kunnen sterk fluctueren, i.v.m. valutakoersen, energieprijzen en wijziging in lokale belastingwetgeving. PIT heeft hier geen enkele invloed op, wij calculeren deze toeslagen zoals door ons vluchtreserveringssysteem opgegeven op moment van optieboeking. De reserveringskosten dekken de kosten van algemene administratieve handeling, de kosten van kleine wijzigingen, de gebruikelijke portokosten en de bijdrage voortvloeiende uit onze lidmaatschap van de ANVR en onze deelname aan de SGR en het Calamiteitenfonds (CF).
- Pagina 2 en evt. volgende: Een opsomming van het aangevraagde landarrangement per reisonderdeel met begin- en einddatum en de evt. detailprijzen. Achter de einddatum staat het aantal berekende nachten of dagen.
- Vervolgpagina's met verdere detaillering in chronologische volgorde per reisonderdeel van het reisschema.
- Bijlage: vluchtenschema (optieboeking)

2^e stap:

De tweede stap in het boekingsproces ontstaat op het moment van boeking. Wij sturen u dan ter verduidelijking een boekingsoverzicht (met dezelfde indeling als de offerte – zie bovenstaande uitleg) waarop alle evt. bijzondere afspraken met u geacht te zijn aangetekend. Bij het boekingsoverzicht heeft u tevens een boekingsformulier en een boekje met reisvoorwaarden van ANVR, SGR en CF ontvangen. Op het boekingsoverzicht staan tevens de vereiste aanbetaling en onze bankgegevens vermeld (per omgaande aan ons over te maken).

U dient op het boekingsformulier uw persoonlijke gegevens in te vullen en ondertekend aan ons te retourneren. U kunt op het boekingsformulier tevens uw preferenties en essenties voor de reis aangeven.

Het boekingsformulier dient z.s.m. ingevuld en ondertekend aan ons retour te worden gestuurd, tezamen met een kopie van uw paspoort (waarmee u gaat reizen).

3^e stap:

De derde stap van het boekingsproces bestaat uit de bevestiging, welke we u doorgaans een aantal werkdagen na boeking toesturen. De bevestiging (met dezelfde indeling als de offerte – zie bovenstaande uitleg) is tevens uw factuur, waarop alle evt. bijzondere afspraken met u geacht te zijn aangetekend. Op de bevestiging staan tevens de vereiste aanbetaling, restantbetaling en onze bankgegevens vermeld. Het kan zijn dat het vereiste aanbetalingsbedrag is gewijzigd t.o.v. het bedrag op het boekingsoverzicht of de door u overgemaakte aanbetaling. In dergelijke gevallen dient u zelf even het exacte restantbedrag uit te rekenen.

De gehele (bruto) reissom dient uiterlijk zes weken voor uw vertrekdatum uit Nederland op onze bankrekening te zijn bijgeschreven. Wij versturen u hiervoor standaard geen aparte herinnering of acceptgiro, noteer de uiterste betaaldatum dus in uw agenda. Bij het overmaken van betalingen aan ons dient u het reserveringsnummer (staat linksboven op onze correspondentie) en uw naam te vermelden. Onze bankgegevens zijn:

ING bank: # 65.11.28.455 t.n.v. Pacific Island Travel BV (voor betalingen uit het buitenland is ons IBAN # NL32 INGB 0651 1284 55 en BIC # INGBNL2A)

Let op! Er wordt tegenwoordig via email veel spam en nepemails verstuurd. Bovenstaande bankrekeningnummer kunt u aanhouden voor het betalen van uw reissom. U kunt ervan uitgaan dat wij u nooit een email zullen sturen waarin gemeld wordt dat ons bankrekeningnummer gewijzigd is. Mocht u toch een dergelijk emailbericht ontvangen, dan kunt u ervan uitgaan dat het een nepbericht is.

Omdat girale betalingen eigenlijk altijd goed verlopen, geven we u niet een aparte bevestiging van de betalingsontvangst. Bij twijfel controleert u het beste op uw eigen bankafschrift of het rekeningnummer en afgeschreven bedrag kloppen met uw opdracht.

4^e stap:

In aansluiting op het boekingsproces gaan wij na ontvangst van uw betaling de reisdocumenten aanmaken en toesturen. We sturen de reisdocumenten onder normale omstandigheden 14 dagen voor vertrek toe. Als u uw reisdocumenten 10 dagen voor vertrek nog niet ontvangen heeft, verzoeken we u zo snel mogelijk met ons contact op te nemen.

Met betrekking tot vluchttoeslagen (zoals brandstoftoeslag en luchthavenbelasting) wijzen we erop dat luchtvaartmaatschappijen deze de laatste jaren steeds frequenter aanpassen aan hun actuele kostenniveau. Hierop hebben wij geen invloed, maar het is wel onze taak u hierover te informeren en deze door te berekenen. Volgens de ANVR voorwaarden kunnen dit soort tickettoeslagen worden doorberekend tot zes weken voor vertrek, of - indien de betaling daarna nog niet heeft plaatsgevonden - tot het moment dat de reissom volledig is betaald.

Wij begrijpen dat deze onverwachte toeslagen voor u heel vervelend zijn, maar wij willen u er nogmaals op attenderen dat wij geen enkel invloed hebben op deze heffingen.

Wilt u het risico van eventuele hogere brandstoftoeslagen en belastingen vermijden, dan kunt u direct na ontvangst van de reisbevestiging deze ticketkosten plus toeslagen betalen. We gaan dan meteen uw tickets printen, waardoor er geen wijzigingen meer kunnen optreden in deze toeslagen.

Let op! Om uw privacy te beschermen zullen wij nooit mededelingen doen over uw reis aan derden. Uw gegevens worden alleen aan agenten en leveranciers verstrekt, voorzover nodig om de reis te reserveren en uit te voeren. Uw gegevens worden ook niet uit handen gegeven voor marketingdoeleinden. Na de reis vernietigen Wij garanderen uw privacy.

Nawoord Uw Pacific Island Travel team wenst u alvast een prettige reis. Bij thuiskomst horen wij graag uw reiserfaringen en evt. op- of aanmerkingen op deze manual.

Rob Kusters
(directeur **Pacific Island Travel B.V.**)

Inhoudsopgave	<i>pagina</i>
A. Voorbereidingen op uw reis	
1. Algemeen	4
I. Uw reisplan / reisbevestiging	4
II. Uw reispapieren	12
III. Actuele bestemmingsinformatie	12
IV. Raadpleeg reisboeken	13
V. Navigatiesysteem	13
VI. Online Manual	13
2. Voorzorg voor een goede gezondheid	14
I. Gezondheidsadviezen	14
II. Risico's van hitte en kou	14
III. Welke medicijnen mee te nemen	16
IV. Welke vaccinaties halen	16
V. Malaria Profylaxe	20
VI. Overige infecties	21
VII. Griepvaccinatie	22
VIII. Reizen en zwangerschap	23
IX. Reizen met kinderen	24
X. Overige voorbereidingen	26
3. Immigratiebepalingen	26
I. Paspoort & visa	26
II. In & uitvoer van goederen	27
III. Overige bepalingen	29
4. Meenemen van bagage	29
I. Standaard bagage in het vliegtuig	29
II. Overbagage	31
III. Niet toegestane bagage	31
IV. Reizen naar/via de Verenigde Staten	31
V. Bijzondere bagage	31
VI. Koffer, reistas en rugzak	32
VII. Kritisch inpakken	33
5. Meenemen van betaalmiddelen	34
I. Creditcard	34
II. Bankpas / geldautomaten	34
III. Travellercheques / geldtransfer	35
IV. Cash	35
6. Risico's, aansprakelijkheid en verzekeringen	35
I. Te verzekeren risico's	36
II. De verzekeringen van Unigarant	37
B. Gebeurtenissen tijdens de reis	
7. Vertrek van huis	40
I. Veilig achterlaten van uw huis	40
II. Contact met de thuisblijvers	40
8. Van huis naar Schiphol	41
I. Taxi service	41
II. Met de auto	42
III. Met het openbaar vervoer	43
9. Op Schiphol	43
I. Inchecken	44
II. Paspoort/ticketcontrole	45
III. Terminal & Tax Free Shops	45
IV. Bij de Gate / veiligheidscontrole	47
V. Voorzieningen en service voor mindervaliden	47
VI. Na de reis bij terugkomst	48
10. In het vliegtuig	48
I. Instappen / vliegtuigtypen / uw zitplaats	49
II. Maaltijden aan boord	50
III. Entertainment aan boord	50
IV. Vliegen met baby's	50
V. Vliegen met kinderen	51
VI. Tussenlanding en overstappen	51
VII. Comfort aan boord / verminderen van Jetlag	52
11. Op uw vakantiebestemming	53
I. Bij aankomst op de luchthaven	53
II. Afhalen van de huurauto of camper	55
III. Het hotelverblijf	57
IV. Excursies/Activiteiten	58
V. Uw volgende vlucht	58
VI. Duiken	58
VII. Trouwen	59
12. Problemen onderweg	60
I. Lokale omstandigheden	60
II. Natuurramp / Noodsituatie	61
III. Vermiste bagage bij vliegen	62
IV. Verlies en diefstal	63
V. Problemen met de lokale autoriteiten	66
VI. Verkeersongeval & overtreding	66
VII. Ziekte / letsel / medische hulp	67
VIII. Klachten over de reis of verblijf	69
13. Milieuzorg	70
I. Duurzaam Toerisme	70
II. Rol van de Reisbranche & Reisorganisaties	73
III. Milieubeleidsverklaring	74
IV. Milieuprogramma	74
V. Compensatie van milieubelasting	75
VI. Zelf duurzaam reizen	75
VII. Milieuvriendelijk autorijden	82
VIII. Quebec Declaration on Ecotourism	85
IX. Websites m.b.t. natuurbehoud	88
C. Bijlagen:	
14. Reis & Annuleringsverzekering	90
I. Polisvoorwaarden Reisverzekering	90
II. Polisvoorwaarden Annuleringsverzekering	98
III. Reis Garant Plan	99
IV. Omboekverzekering	100
V. Ticketverzekering	102
15. Reisvoorwaarden van de ANVR	104
16. Garantieregelingen	110
I. Stichting Garantiefonds Reisgelden (SGR)	110
II. Stichting Calamiteitenfonds Reizen (CF)	112
17. Afkortingenlijst van de reisbranche	114
I. Luchthavens	114
II. Luchtvaartmaatschappijen	114
III. Landen	115
IV. Producten	115
V. Speciale wensen / opmerkingen	115
18. Uw luchtvaartmaatschappij	115
I. KLM (KL)	117
II. United Airlines (UA)	119
19. Bestemmingsinformatie	123
I. Hawaii	123
II. Micronesië	130
III. Californië & de rest van Amerika	135
20. Ambassades in Nederland	142
21. Verkeersbureau's in Nederland	142
22. Nederlandse Ambassades op de bestemming	142
23. Denied Boarding Compensation (EU regels)	143
24. Airporttax (luchthavenbelasting)	144
25. Paspoort & visum vereisten	144

A. Voorbereiding op uw Reis

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 1. Algemeen

Binnenkort gaat u op reis naar Hawaii, Micronesië en/of Noord-Amerika. Om u bepaalde essentiële informatie aan te reiken en om u beter te kunnen voorbereiden op uw reis hebben we dit handzame boekje samengesteld. We hopen u hiermee ook wat tips en wetenswaardigheden aan de hand te doen, waardoor u optimaal van uw vakantie kunt genieten. De vermelde gegevens zijn gecontroleerd op juistheid ten tijde van drukken (november 2011). Uiteraard kunnen er in de tussentijd veranderingen zijn opgetreden. De vermelde informatie in deze gedrukte manual is derhalve onder voorbehoud van wijziging. We zullen de manual op internet echter wel tussentijds aanpassen.

In de volgende hoofdstukken vindt u waarschijnlijk veel meer informatie dan relevant is voor uw reis. We adviseren u de manual selectief te lezen, alleen die delen die voor uw reis relevant zijn. Op internet staat een pdf versie van deze manual (met een iets groter lettertype), u kunt deze ook zelf uitprinten. Als u na lezen van deze manual nog vragen heeft over uw reis, neem dan gerust contact met ons op. Ons uitgangspunt is dat we ervoor willen zorgen dat uw reis optimaal verloopt. Alvast een goede reis gewenst.

We bieden u graag de gelegenheid om uw reis op één van onze kantoren te bespreken. We trekken daar doorgaans 1½ à 2 uur de tijd voor uit, lopen daar alle technische details van uw reis langs en geven uitleg over de bestemming. Ons uitgangspunt is dat we ervoor willen zorgen dat uw reis optimaal verloopt. Alvast een goede reis gewenst.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 1. Algemeen
 Paragraaf: I. Uw reisplan / reisbevestiging

Uw reis bestaat uit een aantal samengestelde reisonderdelen (bijv. hotels, huurauto, transfers en vluchten). Op uw reisbevestiging (incl. vluchtschema) dienen alle reisonderdelen die voor u zijn gereserveerd vermeldt te staan. Als u van mening bent dat er reisonderdelen zijn die **niet** op de bevestiging staan, dan dient u direct contact op te nemen met ons kantoor. **Alleen reisonderdelen die op uw bevestiging staan vermeldt zijn door ons gereserveerd.** In deze paragraaf geven we op elk van deze reisonderdelen een toelichting, alsmede op de samenstelling ervan.

Let op! We adviseren u de bevestiging goed te controleren. Omdat we bij het maken van een offerte nog geen optie hebben genomen op bijv. hotels, huurauto's, campers en tours, kan het voorkomen dat bij reservering is gebleken dat een bepaald reisonderdeel niet meer beschikbaar is. We zullen in zo'n geval het best mogelijke alternatief reserveren - en deze vermelden op de bevestiging. Als u het niet eens bent met het aangeboden alternatief, kunnen wij op zoek gaan naar een ander alternatief of - in het uiterste geval - uw reis kostenloos annuleren. Indien u niet akkoord bent met de bevestiging, verzoeken we u dit z.s.m. na ontvangst van de bevestiging aan ons te melden (doch uiterlijk 10 dagen na ontvangst).

Vluchtschema

Op het vluchtschema ziet u alle vluchten vermeldt staan die in uw reisplan een rol spelen. Dit vluchtschema heeft een referentienummer van 6 karakters (het zgn. PNR = passenger name record). De gegevens van het vluchtschema komen uit onze vluchtereserveringssysteem.

Dit systeem is direct verbonden met de reserveringssysteem van de luchtvaartmaatschappijen en bevat altijd de meest up-to-date vluchtinformatie. In dit systeem staan alle vluchtgegevens, visagegegevens en bepaalde relevante persoonlijke gegevens m.b.t. uw reisplan. Alle in uw reisplan betrokken luchtvaartmaatschappijen kunnen deze informatie zien. Ook bepaalde immigratie- en veiligheidsdiensten (bijv. van de USA) hebben toegang tot deze gegevens.

Het vluchtschema vermeld slechts een gedeelte van de in het systeem vastgelegde informatie, te weten:

- referentienummer
- passagiersnamen
- bij kinderen ook de geboortedatum
- vluchtgegevens per vluchtsegment:
  - vertrekkdatum
  - luchtvaartmaatschappij (hier kan zowel de contractuele airline als de uitvoerende airline staan - meestal zijn dit dezelfde, maar bij zgn. Codeshare vluchten kunnen hier dus 2 verschillende airlines staan)
  - vluchtnummer
  - vertrekplaats (vliegveld, stad & land)
  - vertrektijd (in lokale tijd)
  - aankomstplaats (vliegveld, stad & land)
  - aankomsttijd (in lokale tijd, indien de aankomst op een andere kalenderdag is, staat dit vermeld)
  - maaltijd indicatie ("meal service" betekent dat tijdens de vlucht een maaltijd wordt geserveerd; "refreshment" of "snack" duidt erop dat er tijdens de vlucht een kleine versnapering wordt verstrekt)
  - bevestigingsnummer (voor de in het segment betrokken airline)
  - stoelnummer (zoals door de airline toegekend)
  - klasse indicatie (bijv. economy)
  - reistijd (=vliegtijd in de lucht, dus excl. taxiën, etc)
  - stopovers (= aantal tussenlandingen)
  - toestel (= indicatie van het type vliegtuig)
  - speciale maaltijden
  - frequent flyer nummers

Indien van toepassing kunnen onderaan op het vluchtschema nog algemene opmerkingen staan, zoals stoelnummers voor niet automatisch via het systeem toegewezen zitplaatsen. Hier kunnen ook bepaalde essenties vermeldt staan.

Preferenties, zoals maaltijdvoorkeur, vermelden wij niet op het vluchtschema (deze kunnen vaak nl. niet worden gegarandeerd). Ook frequentflyer-nummers worden niet op het vluchtschema vermeldt, ofschoon we deze wel doorgeven aan de luchtvaartmaatschappijen.

Het **vliegtarief** voor alle in het vluchtschema vermelde vluchten staat vermeldt op het 1^e blad van de bevestiging (m.u.v. als het vliegtarief verwerkt zit in het totale reisarrangement [als pakketreis] of als een deze voor een specifieke vlucht apart op het 2^e blad vermeldt staat). Ook de **luchthavenbelasting en bijkomende vluchttoeslagen** (zoals bijv. de brandstoftoeslag) staan vermeld op het 1^e blad. Wij wijzen erop dat deze belastingen en toeslagen onder voorbehoud van wijziging zijn, vanwege hun fluctuerende karakter. Ze zijn vastgesteld op moment van boeking en worden opnieuw berekend 7-8 weken voor vertrek.

Opm. 1: De vermelde **stoelnummers** zijn altijd onder voorbehoud van wijziging. Er zijn airlines die stoelvoorkeuren matig of zelfs geheel niet honoreren (zelfs niet met doktersverklaring). Wij hebben hier geen invloed op, hoezeer wij hierop bij de airline ook aandringen. Soms helpt het als u de airline hierover direct belt. Bij KLM/Air France, Delta Airlines en United Airlines/Continental Airlines kunt u op de desbetreffende website tegen betaling een stoel bij de nooduitgang boeken.

Realiseer u dat u niet de enige bent die graag extra beenruimte bij zijn zitplaats in het vliegtuig wil. Aangezien een stoel bij de nooduitgang door de airline vrijwel nooit vooraf wordt toegewezen, is de beste keus een zitplaats aan het gangpad.

Opm. 2: U dient te controleren of de vermelde **passagiers-namen** precies overeenstemmen met die in uw paspoort (waarmee u gaat reizen). In het kader van de anti-terreur maatregelen zijn airlines en autoriteiten hier heel precies in - u bent en blijft zelf verantwoordelijk voor de gevolgen indien de passagiersnaam afwijkt van uw paspoort. Denk eraan dat gehuwde partners in Nederlandse paspoorten vrijwel altijd hun eigen naam moeten vermelden (zoals in het paspoort vermeld), en niet de aangenomen naam (zoals in het paspoort vermeldt bij "gehuwd met:"). Ook kinderen dienen te reizen met een eigen paspoort.

Opm. 3: Indien u een **frequentflyer** kaart heeft met niet exact dezelfde naamsvermelding als in uw paspoort, dan kan dit gevolgen hebben voor de bijschrijving van uw punten. Neem in zo'n geval contact op met de airline die u de frequentflyer kaart heeft verstrekt om de tenaamstelling te wijzigen. Wij kunnen dat niet voor u doen. Wij zijn niet verantwoordelijk voor situaties waarbij punten verloren gaan omdat de airline deze om wat voor reden dan ook deze niet op uw frequentflyer kaart heeft bijgeschreven. Wij adviseren u bij check-in altijd na te vragen of evt. punten zijn bijgeschreven, of uw instapkaarten te bewaren om dit achteraf nog bij de airline te kunnen regelen. Wees er ook op bedacht dat niet bij elk vliegtarief recht bestaat op het sparen van punten op uw frequent-flyerkaart. Aangezien wij dit niet altijd vooraf kunnen vaststellen, kunt u ons hier niet op aanspreken.

Opm. 4: Wij stellen het vluchtschema met uiterste zorg voor u samen. Wij kijken daarbij of bij aansluitende vluchten rekeningen is gehouden met **voldoende overstaptijd**. U kunt ervan uitgaan dat de overstaptijden voldoende zijn onder normale omstandigheden, deze worden nl. geadviseerd door de airlines zelf en niet door ons bedacht. Indien u om wat voor reden een ruimere overstaptijd wenst, dient u dit duidelijk kenbaar te maken aan ons op moment van boeking - zodat we hier rekening mee kunnen houden.

Opm. 5: Luchtvaartmaatschappijen werken steeds vaker samen met andere luchtvaartmaatschappijen om zo efficiënt mogelijk te kunnen opereren. Daarbij kan het gebeuren dat op bepaalde routes een vlucht wordt uitgevoerd door een andere luchtvaartmaatschappij (u ziet dan op het vluchtschema de naam van de andere luchtvaartmaatschappij staan of er staat bij "operated by ... airline"). Bij boeken van de reis ontvangt u het vluchtschema en wordt u geacht dit gelezen te hebben en akkoord te zijn met dit vluchtschema. In sommige gevallen (bijv. bij Qantas tickets) worden bepaalde vluchtsectoren uitgevoerd door een zgn. **"low cost" luchtvaartmaatschappij** (zoals Jetstar). De service van zo'n "low cost" luchtvaartmaatschappij kan eenvoudiger zijn dan die u gewend bent van internationale luchtvaartmaatschappijen, wat tot uiting kan komen in bijvoorbeeld:

- ▶ de stoelen staan dicht op elkaar (minder beenruimte)
- ▶ u dient aan boord (cash) te betalen voor drankjes, maaltijden en een koptelefoon
- ▶ u moet bij het inchecken bijbetalen voor het meenemen van een 2^e koffer per persoon (ook al blijft u binnen de toegestane 20kg per persoon)
- ▶ u moet bijbetalen als u als eerste aan boord wilt gaan ("preferred boarding")
- ▶ er is geen business class beschikbaar (ook al heeft u een business class ticket gekocht)

Het vervelende bij de "low cost" luchtvaartmaatschappijen is, dat ze de neiging hebben telkens hun service-niveau aan te passen (lees: versoberen). We proberen op lange vluchten zo min mogelijk van deze "low cost" luchtvaartmaatschappijen te boeken, maar helaas is het soms niet te vermijden. Beste kunt u even op de website van de betreffende luchtvaartmaatschappij kijken wat u kunt verwachten indien van toepassing.

Opm. 6: Tussen aansluitende vluchten kan soms een lange overstaptijd zitten. U heeft dan vaak de gelegenheid van de luchthaven naar de stad te gaan voor wat "sightseeing". Als u er de voorkeur aan geeft tijdens zo'n lange overstap wat te rusten in een **dagkamer** van een hotel of in een **lounge** op de luchthaven, dan dient u dit ons z.s.m. en expliciet te laten weten. Niet elk hotel biedt dagkamers, meestal kost een dagkamer 50-100% van het overnachtingstarief. Niet op elke luchthaven zijn lounges beschikbaar waar economy-class passagiers (tegen betaling) kunnen relaxen.

Opm. 7: De **bagageregels, stoelafmetingen en service aan boord** zijn bij veel luchtvaartmaatschappijen de laatste tijd sterk aan wijzigingen onderhevig. PIT heeft hier geen enkele invloed op, mocht het zo zijn dat u plotseling door gewijzigd beleid terplaatse moet bijbetalen voor bijv. het meenemen van uw bagage, service aan boord (denk aan koptelefoon, drankje en eten), dan zijn deze extra kosten voor u en kunt u ons daar niet op aanspreken.

Opm. 8: Het vluchtschema is door ons met zorg ingeboekt naar aanleiding van de door u kenbaar gemaakte reiwensen en binnen bepaalde **ticketvoorwaarden**. U dient zich te realiseren dat hoe goedkoper het vliegtarief is, des te strenger over het algemeen de bijbehorende voorwaarden zijn. De mogelijkheden tot (gratis) stopovers, vluchtwijzigingen, sector upgrade ed. nemen meestal toe bij de duurdere vliegtarieven. Ook is de vluchtbeschikbaarheid vaak groter bij duurdere vliegtarieven. Bij sommige voordeeltarieven dient het ticket meteen te worden betaald. Aangezien wij, rekening houdend met uw reiwensen, proberen het meest voordelige vliegtarief toe te passen, kunt u - indien u later evt. uw vluchten zou willen aanpassen - tegen bepaalde beperkingen aan lopen waarvan de gevolgen voor uw rekening zijn. Als u dergelijke beperkingen niet wilt, dan dient u dit bij boeking (schriftelijk) duidelijk te maken, zodat we een ticket voor u kunnen boeken dat meer vrijheid geeft (maar dat waarschijnlijk ook veel duurder is).

Achteraf wordt geen refund gegeven voor niet gebruikte vliegtickets of onderdelen daarvan, t.g.v. uw eigen keuze ter plaatse. U dient dus bij boeken goed te overwegen waar en wanneer u een vlucht door ons geregeld wilt hebben.

Landarrangement

De reisonderdelen die samen het landarrangement vormen op uw bestemming(en), staan vermeld op het 2^e blad en de evt. volgende bladen van de bevestiging.

Hotel & hotelkamer

Op het 2^e blad van de bevestiging (of op het vervolgblad) staan de naam van het hotel met een korte omschrijving van de gereserveerde hotelkamer vermeldt. De lokatie en beschrijving van het hotel vindt u doorgaans terug in onze brochure of op onze website. Indien uw hotel niet in onze brochure of op onze website voorkomt, sturen wij meestal een korte gekopieerde beschrijving mee (vraag daar anders om). Veel hotels bieden meerdere kamertypes aan. Als u in een hotel een specifiek kamertype wenst dat afwijkt van het op de bevestiging vermelde kamertype (of een ander hotel), dan dient u dit ons te laten weten (de beschikbare kamertypes staan vermeldt in de brochure). Het kan voorkomen dat een hotel weliswaar over een bepaald kamertype beschikt, maar dat we dat type niet hebben

gecontracteerd (bijv. omdat we de kwaliteit onvoldoende vinden of omdat er weinig vraag is naar dat type kamer). We kunnen zo'n niet-gecontracteerd kamertype alleen op verzoek op moment van boeking proberen te boeken, waarbij we nooit de garantie kunnen geven dat dat ook lukt. Achteraf kan nooit aanspraak worden gemaakt op een vergoeding vanwege het niet boeken van zo'n niet-gecontracteerd kamertype.

Doorgaans zijn accommodaties in de Pacific **op basis van logies**, zodat u zelf de vrije keus heeft waar en wat u wilt eten. Als dit anders is staat dit expliciet vermeldt (bijv. door de vermelding van de afkorting LO = ontbijt L= Lunch D= diner of half- volpension). Als er dus geen bijzondere vermeldingen bij een hotel staan, kunt u ervan uitgaan dat er geen maaltijden bij de kamer zijn inbegrepen.

Sommige hotels bieden **maaltijdpakketten (mealplans)** aan die gunstiger geprijsd zijn dan als u alle maaltijden terplaatse apart zou afrekenen (maar dat hoeft niet persé zo te zijn). Onze ervaring is dat veel klanten de maaltijden liever terplaatse zelf afrekenen, omdat ze dan beter zicht hebben op hoeveel trek ze hebben en wat er wordt aangeboden (bijv. à la carte en buffet). Indien u een maaltijdpakket west te boeken, dient u dit bij boeking duidelijk kenbaar te maken. Achteraf kan nooit aanspraak worden gemaakt op een vergoeding vanwege het niet boeken van zo'n maaltijdpakket.

Sommige hotels bieden **op feestdagen een speciaal diner** aan, waarvoor - in afwijking van het gewone menu - (terplaatse) een toeslag dient te worden betaald. Veel hotels, resorts en lodges bieden op feestdagen alleen maaltijden aan bij een verplichte reservering (ook voor hotelgasten). Uiteraard bent u in zo'n geval vrij ervoor te kiezen buiten uw hotel, resort of lodge te eten, maar indien u dan wenst te dineren in uw hotel, resort of lodge, dan bent u zelf verantwoordelijk dit bij boeking aan ons door te geven (zodat we bijtijds een reservering voor u kunnen maken).

U dient zich te realiseren dat sommige hotels zeer **afgelegen liggen** (bijv. op een eiland of in een natuurpark), waardoor u terplaatse nauwelijks anders kunt dan eten in het hotel of resort. Er kunnen dan echter nog steeds meerdere keuzes over blijven, bijv. qua restaurant, menu of buffet en zgn. mealplans (bijv. half- of volpension). Indien u vooraf maaltijden wilt reserveren (bijv. kamer incl. ontbijt of kamer met ontbijt+diner), dan dient u dit ons bij boeking te laten weten. Uiteraard regelen we dit graag voor u.

Bepaalde hotels rekenen **bijkomende kosten** voor het gebruik van bepaalde hotel- en/of kamerfaciliteiten, zoals een resort fee, minibar-gebruik, badhanddoek bij zwembad, internet, telefoon, betaal-tv of parkeergeld. Ofschoon dergelijke faciliteiten zeer vanzelfsprekend lijken, dient u deze vaak ter plaatse extra af te rekenen, waarvoor bij check-in een print van uw creditcard of borg wordt gevraagd. Vrijwel altijd zijn deze faciliteiten optioneel en u kunt ze weigeren (bijv. door buiten het hotel te parkeren of door de minibar niet te gebruiken). Sommige zeer luxe resorts (m.n. op Hawaii) stellen echter de resort fee verplicht (maar moet dan ter plaatse betaald worden). Uiteraard proberen wij dit in dergelijke gevallen te vermelden in onze brochure, in uw reisbevestiging of op onze website. Dergelijke bijkomende kosten zijn echter aan wijzigingen onderhevig en zijn altijd voor uw rekening.

Hotels hanteren meestal vaste tijden t.a.v. **check-in** en **check-out**. Check-in is meestal mogelijk na 2 uur 's-middags, check-out ligt meestal voor 10 uur 's-ochtends. Indien u langer over een hotelkamer wenst te beschikken (een zgn. "early check-in" [ECI] of "late check-out" [LCO]), dan dient u dit bij boeking duidelijk aan ons door te geven dat u dit extra geboekt wilt hebben. Niet bij alle hotels is een ECI en LCO mogelijk en de meeste hotels rekenen

hiervoor 50-100% van het overnachtingstarief. Vanwege deze extra kosten is het al of niet reserveren van een ECI of LCO erg persoonlijk - wij boeken daarom dit niet altijd standaard erbij.

Als u een hotel heeft gekozen vanwege bepaalde aangeboden faciliteiten (zoals transfers, excursies, golf en watersporten), dan kunt u het beste deze faciliteiten ook vooraf reserveren om er zeker van te zijn dat ze ook daadwerkelijk beschikbaar zijn als u er bent. Wij accepteren geen aansprakelijkheid voor het niet beschikbaar zijn van dergelijke faciliteiten of voor prijswijzigingen voor niet-gereserveerde faciliteiten.

Hotels verschillen vaak sterk wat betreft **luxe categorie**. Wij geven dit in onze brochure en website weer met:

- MC = middle class / ***
- FC = first class / ****
- DL = deluxe / *****

De indeling van een hotel in een categorie kan nog aangevuld zijn met plusjes (+) en minnetjes (-). Bij de categorie indeling spelen factoren mee, zoals de luxe van de geboden accommodatie, locatie, omvang en uitvoering van de geboden faciliteiten en service. Naarmate een hotel een betere locatie en comfortabeler is, zal het kamertarief ook hoger liggen. Op het offerteformulier vroegen we u om een luxe indicatie voor de gewenste hotels. Uiteraard zullen we bij de eerste offerte qua hotelkeuze hier zo goed mogelijk op hebben aangesloten, maar vaak blijkt dat er in het verkooptraject om uiteenlopende redenen met hotels wordt geschoven.

Op de bevestiging kan een ander hotel bevestigd zijn, dan aanvankelijk op het boekingsoverzicht voorgesteld was. Zeker op afgelegen plaatsen (zoals bij buiteneilanden en natuurparken) is de keuze vaak niet zo groot, waardoor wellicht een gelijkwaardig alternatief niet voor handen was. We vragen daarom om de bevestiging kritisch door te kijken en af te wegen of het bevestigde hotels voldoen aan uw reiwensen. Zo niet, maak dit dan meteen kenbaar, om teleurstellingen achteraf te voorkomen.

Achteraf wordt geen refund gegeven op niet gebruikte hotelovernachtingen, t.g.v. uw eigen keuze ter plaatse. U dient dus bij boeken goed te overwegen waar en wanneer u een hotelovernachting door ons geregeld wilt hebben.

Transfer

Op het 2^e blad van de bevestiging (of op het vervolgblad) kunnen transfers vermeld staan, bijvoorbeeld van de luchthaven naar het hotel. Standaard boeken wij een **zgn. "scheduled" bus transfer**, d.w.z. u reist samen met andere reizigers naar het hotel, waarbij evt. onderweg nog gestopt wordt bij andere hotels. Een "scheduled" bus transfer rijdt meestal op vaste tijdstippen, waarbij het kan zijn dat u eerst een tijdje moet wachten voordat de bus gaat vertrekken. U kunt er van uitgaan dat hoe groter de te overbruggen afstand, des te minder frequent zo'n bus rijdt en hoe vaker onderweg wordt gestopt. Indien u een kortere transfertijd wenst, kunt u beter kiezen voor een privé-transfer (deze zijn meestal wel duurder). U dient dan bij boeking aan ons door te geven dat u dit extra geboekt wilt hebben.

Bij boeking geven we aan de agent of transfermaatschappij door waarop de transfer moet aansluiten (bijv. op een vlucht, ferry of tour). Indien de transfer moet aansluiten op een reisonderdeel dat niet door ons is gereserveerd (maar bijv. door uzelf), dan bent u zelf verantwoordelijk voor het doorgeven van die aansluitgegevens. Wij zijn niet aansprakelijk voor de gevolgen van wijzigingen in aansluitgegevens van niet door ons gereserveerd reisonderdelen.

Een vooraf gereserveerde transfer geeft u de zekerheid dat er iemand staat te wachten als u aankomt op bijv. een nieuwe bestemming. Op bepaalde eilanden is een transferreservering verplicht, omdat anders de agent niet in staat is om zijn vouchers aan u te overhandigen. Een "scheduled" transfer wordt meestal uitgevoerd per minibus. Zo'n transfer is vaak de goedkoopste manier om van bijv. de luchthaven naar uw hotel te gaan (maar dat hoeft niet persé zo te zijn).

Veel airport hotels bieden een **gratis shuttle service** aan tussen de luchthaventerminal en het hotel. Ofschoon in zo'n geval het hotel door ons op de hoogte is gesteld van uw aankomsttijd, dient u zelf bij aankomst vaak het hotel nog even te bellen. Onze ervaring is dat zo'n gratis shuttleservice vrijwel nooit vooraf kan worden geboekt. Er wordt geen vergoeding gegeven voor - om wat voor reden dan ook - niet gebruikte gratis shuttle service.

In Azië en op het vaste land van Amerika **boeken wij standaard niet de transfers** naar uw hotel. De reden is dat een door ons geboekte transfer vaak omslachtiger en soms duurder is dan een transfer terplaatse te regelen (bijv. per taxi of shuttleservice). Indien u de transfer hier wel vooraf door ons geregeld wil hebben, dient u dit z.s.m. en expliciet aan ons door te geven.

Achteraf wordt geen refund gegeven voor niet gebruikte transfers, t.g.v. eigen keuze terplaatse van de klant. U dient dus bij boeken goed te overwegen waar en wanneer u een transfer door ons geregeld wilt hebben.

Ferry

Op sommige bestemmingen dient u gebruik te maken van ferry's om op uw volgende reisbestemming te komen, bijv.

Hawaii

- tussen Molokai, Lanai en Maui - vooraf reserveren wordt aanbevolen indien u in een drukke periode reist (schoolvakanties en feestdagen)

Micronesië

- naar eilandresorts - vooraf reserveren als passagier wordt aanbevolen (uw huurauto kan niet mee)

Met name in het hoogseizoen zijn dergelijke ferry's vaak volgeboekt en dient u vooraf een reservering te maken. Voorzover het nodig is maken we de benodigde ferry-reservering op voorhand en ziet u deze vermeld staan op de bevestiging. Daar waar dit nog niet is gebeurd, kunnen we dit uiteraard doen op uw verzoek.

De bagageregels en service aan boord zijn bij veel ferrymaatschappijen de laatste tijd sterk aan wijzigingen onderhevig. PIT heeft hier geen enkele invloed op, mocht het zo zijn dat u plotseling door gewijzigd beleid terplaatse moet bijbetalen voor bijv. het meenemen van uw bagage, service aan boord (denk aan koptelefoon, zitplaatsreservering, ed), dan zijn deze extra kosten voor u en kunt u ons daar niet op aanspreken.

Achteraf wordt geen refund gegeven op niet gebruikte ferryovertochten, t.g.v. uw eigen keuze ter plaatse. U dient dus bij boeken goed te overwegen waar en wanneer u een ferryovertocht door ons geregeld wilt hebben.

Cruise

Indien we een cruise in uw reisschema hebben opgenomen, dan staat deze op het 2^e blad (of op het vervolgblad) van de bevestiging weergegeven. De vertrek- en terugkomstdatum en -tijd moeten uiteraard aansluiten op de rest van uw schema.

Een uitgebreide beschrijving van de cruise vindt u doorgaans terug in onze brochure of op onze website. Indien uw cruise niet in onze brochure of op onze website voorkomt, sturen wij een korte gekopieerde beschrijving

mee (vraag daar anders om). Veel cruises bieden meerdere huttypes aan. Als u op een cruiseschip een specifiek huttype wenst dat afwijkt van het op de bevestiging vermelde huttype, dan dient u dit ons bij boeking te laten weten (de beschikbare huttypes staan vermeldt in de brochure). Het kan voorkomen dat een cruise weliswaar over een bepaald huttype beschikt, maar dat we dat type niet hebben gecontracteerd (bijv. omdat we de kwaliteit onvoldoende vinden of omdat er weinig vraag is naar dat type hut). We kunnen zo'n niet-gecontracteerd huttype alleen op verzoek op moment van boeking proberen te boeken, waarbij we nooit de garantie kunnen geven dat dat ook lukt. Achteraf kan nooit aanspraak worden gemaakt op een vergoeding vanwege het niet boeken van zo'n niet-gecontracteerd huttype.

Meerdaagse cruises zijn over het algemeen incl. maaltijden, excursies en gebruik van watersportfaciliteiten (uitgezonderd duiken en gemotoriseerde watersporten). Drank bij de maaltijd is vaak inbegrepen, drank gedurende de dag meestal niet. Havengelden, brandstoftoeslag en transfers zijn vaak niet inbegrepen. Transfers dienen bijna altijd apart te worden geboekt (als ze op de bevestiging niet staan vermeld, zijn ze niet gereserveerd). Daar waar dit nog niet is gebeurd, kunnen we dit uiteraard doen op uw verzoek.

Als u een cruise heeft gekozen vanwege bepaalde aangeboden faciliteiten (zoals duiken of walexkursies), dan kunt u het beste deze faciliteiten ook vooraf reserveren om er zeker van te zijn dat ze ook daadwerkelijk beschikbaar zijn als u er bent. Wij accepteren geen aansprakelijkheid voor het niet beschikbaar zijn van dergelijke faciliteiten of voor prijswijzigingen voor niet-gereserveerde faciliteiten.

Cruises varen een bepaalde route, meestal is het begin- en eindpunt gelijk, maar dit hoeft niet altijd zo te zijn. Controleer dus of de vaarroute aansluit op de rest van uw reisschema. Cruisemaatschappijen behouden over het algemeen het recht om wijzigingen aan te brengen in de route.

Havengelden, brandstoftoeslagen, bagageregels en toeslagen voor extra service aan boord zijn bij veel cruisemaatschappijen de laatste tijd sterk aan wijzigingen onderhevig. PIT heeft hier geen enkele invloed op, mocht het zo zijn dat u plotseling door gewijzigd beleid terplaatse moet bijbetalen voor bijv. een hogere brandstoftoeslag of het meenemen van uw bagage, dan zijn deze extra kosten voor u en kunt u ons daar niet op aanspreken.

Achteraf wordt geen refund gegeven op een niet gebruikte cruise of onderdeel daarvan, t.g.v. uw eigen keuze ter plaatse. U dient dus bij boeken goed te overwegen waar en wanneer u een cruise door ons geregeld wilt hebben.

Excursie / Tour

Indien we een excursie of meerdaagse tour in uw reisschema hebben opgenomen, dan staat deze op het 2^e blad (of op het vervolgblad) van de bevestiging weergegeven. De vertrek- en terugkomstdatum en -tijd moeten uiteraard aansluiten op de rest van uw schema.

In onze eigen brochures en op onze websites staan maar een beperkt aantal excursies en tours beschreven. Wij kunnen u altijd een uitgebreidere beschrijving toesturen (voor zover u die bij boeking nog niet heeft ontvangen). Of en welke maaltijden in de excursie of tour zijn inbegrepen staat beschreven in de uitgebreide beschrijving.

Excursies en tours volgen een bepaalde route, meestal is het begin- en eindpunt gelijk, maar dit hoeft niet altijd zo te zijn. Controleer dus of de route aansluit op de rest van uw reisschema. Excursie- en tourmaatschappijen behouden over het algemeen het recht om wijzigingen aan te brengen in de route.

Let op! - We geven geen advies over de beschikbaarheid van excursies die u ter plaatse wilt reserveren. Het is een klassiek reizigersdilemma: U wilt zoveel mogelijk vrijheid behouden om tijdens de reis te kunnen beslissen welke excursie u waar en wanneer gaat doen. Dat betekent dat u het risico loopt dat de door u gewenste excursie vol is. Als u zekerheid wilt over beschikbaarheid van een bepaalde excursie, dan dient u deze op te nemen in het vooraf geregelde reisplan.

Ons assortiment aan excursies is groter dan in de brochure of op de website genoemd worden. Dat betekent echter niet dat we elke excursie voor u kunnen reserveren. Kort voor vertrek zullen we geen excursies meer bijboeken. De prijs van een excursie is zoals die bij boeking met u is overeengekomen. Doorgaans zal deze excursieprijs gelijk zijn aan wat u eventueel ter plaatse zou hebben betaald, maar kan door koersschommelingen of plotselinge kortingsacties hiervan uiteindelijk toch afwijken. We geven geen restitutie voor dergelijke afwijkingen.

Mocht een excursie buiten uw schuld (bijv. door slecht weer of onvoldoende deelnemers) niet doorgaan, dan zullen we (PIT) u uiteraard de oorspronkelijke excursiekosten volledig vergoeden. PIT is niet aansprakelijk voor evt. meerkosten voor een vervangende excursie of kosten die indirect met de excursie te maken hebben (zoals verblijf op of vervoer naar een bepaalde bestemming waar de excursie gepland stond). De beslissing of een excursie (volledig) wordt uitgevoerd is uiteindelijk aan de leverancier van de excursie, PIT is hier niet voor aansprakelijk.

Toegangsgelden (voor bijv. musea), brandstofkosten, bagageregels en toeslagen voor extra service aan boord zijn bij veel tourmaatschappijen de laatste tijd sterk aan wijzigingen onderhevig. PIT heeft hier geen enkele invloed op, mocht het zo zijn dat u plotseling door gewijzigd beleid ter plaatse moet bijbetalen voor bijv. een hogere toegangsprijs of brandstofkosten, dan zijn deze extra kosten voor u en kunt u ons daar niet op aanspreken.

Achteraf wordt geen refund gegeven op een niet gebruikte excursie of onderdeel daarvan, t.g.v. uw eigen keuze ter plaatse. U dient dus bij boeken goed te overwegen waar en wanneer u een excursie door ons geregeld wilt hebben.

Huurauto

Op het 2^e blad van de bevestiging (of op het vervolgblad) staat de naam van de autoverhuurder met een korte typesomschrijving van de gereserveerde huurauto vermeld. De beschrijving van het huurautotype vindt u doorgaans terug in onze brochure of op onze website. Indien uw huurautocategorie of autoverhuurder niet in onze brochure of op onze website voorkomt, sturen wij meestal een korte gekopieerde beschrijving mee (vraag daar anders om). De meeste autoverhuurders bieden meerdere autocategorieën aan. Als u een specifieke autocategorie of autoverhuurder wenst dat afwijkt van het op de bevestiging vermelde autocategorie of autoverhuurder, dan dient u dit ons te laten weten (de beschikbare autoverhuurders en autocategorieën staan vermeld in onze brochures en op onze websites).

Het kan voorkomen dat een autoverhuurder weliswaar over een bepaald autocategorie beschikt, maar dat we die categorie niet hebben gecontracteerd (bijv. omdat we de kwaliteit onvoldoende vinden of omdat er weinig vraag is naar die autocategorie). We kunnen zo'n niet-gecontracteerd autocategorie alleen op verzoek op moment van boeking proberen te boeken, waarbij we nooit de garantie kunnen geven dat dat ook lukt. Achteraf kan nooit aanspraak worden gemaakt op een vergoeding vanwege het niet boeken van zo'n niet-gecontracteerde autocategorie.

Bij autohuur dient de hoofdbestuurder in het bezit te zijn van een geldig Europees rijbewijs en een credit card met voldoende bestedingslimit. Wij adviseren u een International rijbewijs te halen bij de ANWB. Als u lid bent van de ANWB wegwacht, kunt u in het buitenland hulp krijgen van hun zusterorganisaties (neem daarom uw wegwacht kaart mee op reis). Wij gaan er van uit dat u op de hoogte bent van de verkeersregels op uw bestemming (in Noord Amerika wordt aan de rechterkant van de weg gereden). De meeste autoverhuurders hanteren een minimum leeftijdslimiet van 21 of 25 jaar (soms wordt ter plaatse een toeslag berekend voor jonge bestuurders). Sommige autoverhuurders hanteren een maximum leeftijdslimiet van 70 of 75 jaar. Kijk hiervoor in de specifieke voorwaarden van de verhuurmaatschappij.

Opm. 1: Realiseer u dat autoverhuurders nooit specifieke automodellen of automerken verhuren, maar **autotypes of categorieën**. Dus als op de bevestiging bijv. een Intermediate huurauto staat vermeld, zou dit bijv. een Toyota Camry of vergelijkbare auto kunnen zijn. Indien u een specifiek autotype wilt ontvangen, dient hiervan een essentie te worden gemaakt (waarvoor u extra dient te betalen - of de reservering hiervan lukt, bevestigen we dan expliciet aan u).

Opm. 2: Vrijwel elke huurauto is groot genoeg voor 4 personen en een minibus heeft vaak 8 zitplaatsen. Dit betekent niet dat er ook **bagageruimte** is voor resp. 8 grote koffers. Wij hebben geen inzicht in de hoeveel bagage u als klant gaat meenemen op reis, u dient daarom altijd zelf goed na te gaan of de mee te nemen bagage wel past in de gehuurde huurauto (wij geven daar in onze brochure en prijslijst per huurauto een indicatie van). Indien u er niet zeker van bent of de bagage in de huurauto gaat passen, doet u er meestal beter aan een huurauto te nemen van een groter type. U dient dit dan aan ons door te geven.

Opm. 3: Standaard kunt u er van uitgaan dat u uw huurauto kunt oppikken op de afgesproken datum en tijd bij één specifiek **huurdepot** van de betreffende autoverhuurder, zoals dat bij boeking met u is afgesproken. De autoverhuurder zal ervoor zorgen dat uw huurauto dan gereed staat. Ook voor inleveren van de auto is een datum, tijd en locatie vastgesteld. Als u deze datum, tijd en/of locatie wilt wijzigen, dient u dit z.s.m. aan ons door te geven. Wijzigingen ter plaatse leiden vaak tot extra kosten voor u. Ophalen of inleveren op een andere locatie (bijv. bij een hotel) dan het verhuurdepot kan alleen als essentie worden gegarandeerd.

Voor het ophalen van een huurauto in Canada gelden per gebied andere belastingbedragen (deze zijn reeds verwerkt in de brochureprijzen voor autohuur in Canada). Maar stel dat u ter plaatse besluit uw huurauto in Vancouver op te halen i.p.v. in Calgary, dan zal dat een flinke extra toeslag tot gevolg hebben.

Depotadressen van autoverhuurders kunnen soms in de tussentijd wijzigen. Het huuradres op de reisdocumenten is altijd bepalend.

Opm. 4: De autoverhuurders hanteren een **huurperiode** van 24 uur of veelvouden daarvan, sommige verhuurders hanteren kalenderdagen (dit staat per autoverhuurder beschreven in de brochure of op onze website). U dient zich te realiseren dat niet elk huurdepot 24 uur per dag en 7 dagen per week geopend is. U kunt uw huurauto alleen ophalen of terugbrengen tijdens de **openingstijden** van het depot. Soms wordt er ter plaatse een toeslag berekend als u uw huurauto buiten de standaard openingstijden ophaalt of inlevert. Op feestdagen kunnen afwijkende openingstijden gelden.

Opm. 5: U kunt doorgaans de huurauto uitsluitend ophalen en inleveren bij het huurdepot van de autoverhuurder. De

transferkosten naar het depot (bijv. per taxi) zijn voor uw eigen rekening. Sommige verhuurders bieden een gratis transferservice aan. Als u hiervan gebruik wilt maken dient u dit bij boeking aan te geven.

Sommige autoverhuurders bieden de mogelijkheid om de huurauto af te leveren of op te pikken bij uw hotel (hiervoor worden dan meestal extra kosten gerekend die u terplaatse dient te voldoen).

Opm. 6: Bij afhalen van de huurauto kunt u te maken krijgen met bijkomende kosten, zoals voor:

- extra verzekering
- afkoop of vermindering van het eigen risico
- lokale belasting of toeslag
- achterlatingskosten
- extra kilometers
- extra bestuurder
- toeslag voor bestuurders jonger dan 25 jaar (in de VS)
- bijgehuurde accessoires (bijv. babyzitje, fietsenrek, imperiaal, tuinstoelen en/of camping set, etc.)

Deze bijkomende kosten staan vermeld in onze brochure of op onze website (of op apart meegestuurde informatie over de autohuur). Deze bijkomende kosten zijn altijd onder voorbehoud van wijziging (door de autoverhuurder) - de uiteindelijke huurvoorwaarden van de autoverhuurder zijn bepalend. De bijkomende kosten worden afgerekend op uw creditcard.

Opm. 7: Wanneer u van plan bent met uw huurauto gebruik te maken van tolwegen, dan raden wij u aan dit bij afhalen van de huurauto kenbaar te maken aan het baliepersoneel. Zij kunnen u dan informeren over het betalen van de tol. Sommige autoverhuurders verhuren (elektronische) tolpassen.

Tolwegen komen met name voor in de Verenigde Staten (Interstate Highways [de zgn. Turnpikes], bruggen en tunnels). Hawaii heeft geen tolwegen. In het westen van de USA vindt u alleen in California tolwegen:

- Interstate 80 tussen San Francisco en Oakland en tussen Crockett en Vallejo
- Interstate 580 tussen San Rafael en Richmond
- Interstate 680 tussen Martinez en Benicia
- US 101 tussen San Francisco en Sausalito
- SR-84 tussen Palo Alto en Fremont
- SR-91 HOT-stroken in Anaheim
- SR-92 tussen San Mateo en Hayward
- SR-125 in Chula Vista
- SR-133 in Irvine
- SR-241 tussen Anaheim en Rancho Santa Margarita
- SR-261 in Irvine

Voor de meeste tolwegen, -bruggen en -tunnels wordt de tol elektronisch geïnd. U dient zich hiervoor aan te melden op een van hierboven genoemde websites of telefonisch. Tijdens het ophalen van uw huurauto kunt u hierover meer informatie krijgen. De te betalen tol is nooit bij de huurprijs van uw huurauto of uw reissom inbegrepen.

Als u niet over een elektronische tolpas beschikt, heeft u nog een bepaalde tijd (meestal 24 uur) de tijd om de tol telefonisch van uw creditcard te laten afschrijven.

Als u verzuimd heeft de tol te betalen, zal de autoverhuurder achteraf uw creditcard gaan belasten voor de tol naheffing, verhoogd met de boete en evt. administratiekosten.

Tolwegen kunnen makkelijk vermeden worden, mits u beschikt over voldoende tijd. Een navigatiesysteem is ideaal om u de beste alternatieve route te wijzen waarbij u de tolwegen vermijdt.

Opm. 8: Bij afhalen van de huurauto zal u te maken krijgen met het stellen van een borg. Deze borg geeft de autoverhuurder de zekerheid dat eventueel opgelopen schade aan de huurauto of extra kosten achteraf (zoals afvulling brandstoftank en verkeersboetes) ook daadwerkelijk bij u kunnen worden geïnd. U dient deze borg te stellen in lokale valuta. Na inlevering van de auto (zonder door u veroorzaakte schade, met volle tank en zonder verkeersboetes) zal de autoverhuurder de borg aan u terugstorten.

Houdt er rekening mee dat ingeval uw huurauto zodanig is beschadigd dat een vervangende huurauto moet worden aangeboden, dat de huurmaatschappij in zo'n geval wederom voor deze vervangende huurauto een borg zal verlangen (terwijl evt. de borg voor de beschadigde huurauto nog niet is vrijgegeven).

Opm. 9: De te stellen borg en de eventuele bijkomende kosten heeft u een creditcard nodig. De autoverhuurder zal dan bij afhalen van de auto een bepaald bedrag van uw creditcard afschrijven als borg en deze weer terugstorten bij inlevering van de auto (zonder door u veroorzaakte schade, met volle tank en zonder verkeersboetes). Wanneer u het eigen risico bij ons heeft afgekocht, betaalt u de borg middels een getekende afdruk van een geautoriseerde credit card. Houdt u er rekening mee dat sommige autoverhuurders voor creditcard betalingen ter plaatse een extra creditcard toeslag berekenen.

Als u de borg stelt via uw creditcard, dient u er rekening mee te houden dat dit mogelijk een flink beslag legt op uw bestedingsruimte. Indien u voorziet dat uw bestedingsruimte niet toereikend is, dan kunt u het beste bij uw bank de bestedingsruimte éénmalig voor uw reis te laten verhogen.

U dient tevens bij terugstorting van de borg op uw creditcard rekening te houden met een eventueel wisselkoersverlies (of -voordeel). Een eventueel wisselkoersverlies is altijd voor uw rekening en wordt niet gecompenseerd door de autoverhuurder.

Veel autoverhuurders accepteren tegenwoordig alleen creditcards op naam van één van de bestuurders (vooral in de Verenigde Staten). Dus als u uitsluitend rijdt en u heeft zelf geen creditcard, dan dient u voor aanvang van de reis er een bij uw bank aan te vragen.

We wijzen u erop, dat u op het boekingsformulier dient aan te geven wie als hoofdbestuurder van de huurauto zal gaan optreden.

Let op! - We geven geen advies over de beschikbaarheid van autohuur-categorieën of extra services die u niet vooraf wilt reserveren (zoals een eventuele upgrade, navigatiesysteem of babystoeltje). Als u zekerheid wilt over de beschikbaarheid van een bepaald huurautocategorie of extra service, dan dient u deze op te nemen in het vooraf geregelde reisplan.

Ons assortiment aan huurautocategorieën en extra services is vaak groter dan alleen die in de brochure of op de website genoemd worden. Dit betekent echter niet dat we elk huurautocategorie of elke extra service (zoals extra reservewiel) voor u kunnen reserveren. Doorgaans kunnen we kort voor vertrek geen extra services meer bijboeken. De prijs van een extra service is zoals die bij boeking met u is overeengekomen. Doorgaans zal deze extra serviceprijs gelijk zijn aan wat u eventueel ter plaatse zou hebben betaald (maar dit hoeft niet persé zo te zijn, bijv. t.g.v. wisselkoersschommelingen). We geven geen restitutie voor dergelijke afwijkingen.

Mocht een auto in de geboekte huurautocategorie uiteindelijk (bijv. door overmacht) niet beschikbaar zijn, dan behouden autoverhuurders zich altijd het recht voor u een auto aan te bieden in een afwijkende huurautocategorie - meestal een hogere autocategorie. U dient bij aanvaarding van de huurauto met de autoverhuurder een eventuele tegemoetkoming voor hogere gevolgkosten af te spreken. Extra kosten die verband houden met de aanvaarding van een afwijkend huurautotype (zoals hogere brandstofkosten of hogere ferrykosten) zijn voor uw rekening, PIT is hier nimmer voor aansprakelijk.

Achteraf wordt geen refund gegeven op een niet gebruikte huurperiode of onderdeel daarvan, t.g.v. uw eigen keuze ter plaatse. U dient dus bij boeken goed te overwegen waar en wanneer u een huurauto door ons geregeld wilt hebben.

Camper

Op het 2^e blad van de bevestiging (of op het vervolgblad) staat de naam van de camperverhuurder met een korte type-omschrijving van de gereserveerde camper vermeldt. De beschrijving van het campertype vindt u doorgaans terug in onze brochure of op onze website. Indien uw campertype of camperverhuurder niet in onze brochure of op onze website voorkomt, sturen wij meestal een korte gekopieerde beschrijving mee (vraag daar anders om). De meeste camperverhuurders bieden meerdere campertypes aan. Als u een specifiek campertype wenst dat afwijkt van het op de bevestiging vermelde campertype (of een andere camperverhuurder), dan dient u dit ons te laten weten (de beschikbare campertypes staan vermeldt in de brochure).

Bij camperhuur dient de hoofdbestuurder in het bezit te zijn van een geldig Europees rijbewijs en een credit card met voldoende bestedingslimit. Wij adviseren u een Internationaal rijbewijs te halen bij de ANWB. Als u lid bent van de ANWB wegenwacht, kunt u in het buitenland hulp krijgen van hun zusterorganisaties (neem daarom uw wegenwacht kaart mee op reis). Wij gaan er van uit dat u op de hoogte bent van de verkeersregels op uw bestemming. De meeste camperverhuurders hanteren een minimum leeftijdslimiet van 21 of 25 jaar (soms wordt terplaatse een toeslag berekend voor jonge bestuurders). Sommige autoverhuurders hanteren een maximum leeftijdslimiet van 70 of 75 jaar. Kijk hiervoor in de voorwaarden van de verhuurmaatschappij.

Opm. 1: Realiseer u dat camperverhuurders nooit specifieke campermerken verhuren, maar **campertypes of categorieën**. Dus als op de bevestiging bijv. een 2 berth Hitop camper staat vermeld, zou dit bijv een Toyota Hyace of vergelijkbare camper kunnen zijn. Indien u een specifiek campertype wilt ontvangen, dient hiervan een essentie te

worden gemaakt (waarvoor u extra dient te betalen - of de reservering hiervan dan lukt bevestigen we dan aan u expliciet).

Opm. 2: Bij campers wordt in onze brochure, website of aanvullende informatie aangegeven voor **hoeveel personen** deze geschikt zijn. Met name bij 3 en 4 persons campers is het 3^e en 4^e bed vaak meer geschikt voor kinderen dan volwassenen (denk aan beperkingen in afmeting van het bed). In geval van drie of vier samenreizende volwassenen adviseren we t.b.v. comfort en privacy bij voorkeur een grotere camper.

Opm. 3: Wij hebben geen inzicht in de hoeveel **bagage** u gaat meenemen op reis, u dient daarom altijd zelf goed na te gaan of de mee te nemen bagage wel past in de gehuurde camper (deze dient meestal meestal opgeborgen te worden in bakken onder de banken - harde koffers passen hier soms niet in). Indien u er niet zeker van bent of uw koffer in de camper gaat passen, doet u er beter aan te reizen met reistassen (die u kunt samenvouwen).

Opm. 4: Standaard kunt u er van uitgaan dat u uw camper kunt oppikken op de afgesproken datum en tijd bij één specifiek **huurdepot** van de betreffende camperverhuurder, zoals dat bij boeking met u is afgesproken. De camperverhuurder zal ervoor zorgen dat uw camper dan gereed staat. Ook voor inleveren van de camper is een datum, tijd en locatie vastgesteld. Als u deze datum, tijd en/of locatie wilt wijzigen, dient u dit ons z.s.m. door te geven. Wijzigingen ter plaatse leiden vaak tot extra kosten voor u. Ophalen of inleveren op een andere locatie (bijv. bij een hotel) dan het verhuurdepot is doorgaans bij campers onmogelijk.

Opm. 5: De camperverhuurders hanteren als **uurperiode** kalenderdagen. De eerste en laatste huurdag worden als volledige huurdag beschouwd. (dit staat per verhuurder beschreven in onze brochure of op onze website). U dient zich te realiseren dat de huurdepots over het algemeen geopend zijn van 08.00-16.30 uur. In het weekend zijn de depots van KEA Campers gesloten vanaf 13.00 uur! Soms wordt er terplaatse een toeslag berekend als u uw huurauto buiten de standaard **openingstijden** ophaalt of inlevert. Op feestdagen kunnen afwijkende openingstijden gelden.

Opm. 6: U dient de camper op te halen bij het depot van de camperverhuurder. De transferkosten naar het depot (bijv. per taxi) zijn in principe voor uw eigen rekening. Sommige verhuurders bieden een gratis transferservice aan binnen een bepaalde straal. Als u hiervan gebruik wilt maken, dient u dit bij boeking aan te geven. Depotadressen van camperverhuurders kunnen soms in de tussentijd wijzigen. Het huuradres op de reisdocumenten is altijd bepalend.

Opm. 7: Bij afhalen van de camper kunt u te maken krijgen met **bijkomende kosten**, zoals voor:

- extra verzekering
- extra km blokken
- afkoop of vermindering van het eigen risico
- lokale belasting of toeslag
- achterlatingskosten
- extra kilometers
- extra bestuurder
- gasfles vulling
- schoonmaakkosten
- bijgehuurde accessoires (bijv. babyzitje, fietsenrek, imperiaal, tuinstoelen, campingset, etc.)

Deze bijkomende kosten staan vermeld in onze brochure of op onze website (of op apart meegestuurde informatie over de camperhuur). Deze bijkomende kosten zijn altijd onder voorbehoud van wijziging (door de camperverhuurder) - de huurvoorwaarden van de camperverhuurder zijn bepalend.

Opm. 8: Wanneer u van plan bent met uw camper gebruik te maken van **tolwegen**, dan raden wij u aan dit bij afhalen van de camper kenbaar te maken aan het baliepersoneel. Zij kunnen u dan informeren over het betalen van de tol. Sommige camperverhuurders verhuren (elektronische) tolpassen.

Tolwegen komen met name voor in de Verenigde Staten (Interstate Highways [de zgn. Turnpikes], bruggen en tunnels). Hawaii heeft geen tolwegen. In het westen van de USA vindt u alleen in California tolwegen:

- Interstate 80 tussen San Francisco en Oakland en tussen Crockett en Vallejo
- Interstate 580 tussen San Rafael en Richmond
- Interstate 680 tussen Martinez en Benicia
- US 101 tussen San Francisco en Sausalito
- SR-84 tussen Palo Alto en Fremont
- SR-91 HOT-stroken in Anaheim
- SR-92 tussen San Mateo en Hayward
- SR-125 in Chula Vista
- SR-133 in Irvine
- SR-241 tussen Anaheim en Rancho Santa Margarita
- SR-261 in Irvine

Voor de meeste tolwegen, -bruggen en -tunnels wordt de tol elektronisch geïnd. U dient zich hiervoor aan te melden op een hierboven genoemde websites of telefonisch. Tijdens het ophalen van uw camper kunt u hierover meer informatie krijgen. De te betalen tol is nooit bij de huurprijs inbegrepen.

Als u niet over een elektronische tolpas beschikt, heeft u nog een bepaalde tijd (meestal 24 uur) de tijd om de tol telefonisch van uw creditcard te laten afschrijven. Als u verzuimd heeft de tol te betalen, zal de camperverhuurder achteraf uw credit card belasten, verhoogd met de boete en evt. administratiekosten.

Tolwegen kunnen makkelijk vermeden worden, mits u beschikt over voldoende tijd. Een navigatiesysteem is ideaal om u de beste alternatieve route te wijzen waarbij u de tolwegen vermijdt.

Opm. 9: Houdt er rekening mee dat u met uw camper (ook 4wd's) vaak **niet op onverharde wegen** mag rijden (met uitzondering van toegangswegen). Ook 's avonds rijden buiten de bebouwde kom (zeker in de Outback) is vaak uitgesloten (zie voorwaarden van de camperverhuurder).

Opm. 10: Bij afhalen van de camper zal u te maken krijgen met het **stellen van een borg**. Deze borg geeft de camperverhuurder de zekerheid dat eventueel opgelopen schade aan de camper of extra kosten achteraf (zoals aanvulling brandstoftank en verkeersboetes) ook daadwerkelijk bij u kunnen worden geïnd. U dient deze borg te stellen in lokale valuta. Na inlevering van de camper (zonder door u veroorzaakte schade, met volle tank en zonder verkeersboetes) zal de camperverhuurder de borg aan u terugstorten. Houdt er rekening mee dat ingeval uw camper zodanig is beschadigd dat een vervangende camper moet worden aangeboden, dat de huurmaatschappij in zo'n geval wederom voor deze vervangende camper een borg zal verlangen (terwijl evt. de borg voor de beschadigde camper nog niet is vrijgegeven).

Opm. 11: De te stellen **borg** en de eventuele bijkomende kosten heeft u een creditcard nodig. De camper-verhuurder zal dan bij afhalen van de camper een bepaald bedrag van uw creditcard afschrijven als borg en deze weer terugstorten bij inlevering van de camper (zonder door u veroorzaakte schade, met volle tank en zonder verkeersboetes). Wanneer u het eigen risico bij ons heeft afgekocht, betaalt u de borg middels een getekende afdruk van een geautoriseerde credit card. Houdt u er rekening

mee dat sommige camperverhuurders voor creditcard betalingen een extra creditcard toeslag berekenen.

Opm. 12: Als u de borg stelt via uw **creditcard**, dient u er rekening mee te houden dat dit mogelijk een flink beslag legt op uw bestedingsruimte. Indien u voorziet dat uw bestedingsruimte niet toereikend is, dan kunt u het beste bij uw bank de bestedingsruimte éénmalig voor uw reis te laten verhogen. U dient tevens bij terugstorting van de borg op uw creditcard rekening te houden met een eventueel wisselkoersverlies (of -voordeel). Een eventueel wisselkoersverlies is altijd voor uw rekening en wordt niet gecompenseerd door de autoverhuurder.

Veel camperverhuurders accepteren tegenwoordig alleen creditcards op naam van één van de bestuurders (vooral in de Verenigde Staten). Dus als u uitsluitend rijdt en u heeft zelf geen creditcard, dan dient u voor aanvang van de reis er een bij uw bank aan te vragen.

We wijzen u erop, dat u op het boekingsformulier dient aan te geven wie als hoofdbestuurder van de huurauto zal gaan optreden.

Let op! - We geven geen advies over de beschikbaarheid van campertypes of extra services die u niet vooraf wilt reserveren (zoals een eventuele upgrade, navigatiesysteem of babystoeltje). Als u zekerheid wilt over de beschikbaarheid van een bepaald campertype of extra service, dan dient u deze op te nemen in het vooraf geregelde reisplan.

Ons assortiment aan campertypes en extra services is soms groter dan alleen die in de brochure of op de website genoemd worden. Dat betekent echter niet dat we elk campertype of extra service (zoals extra reservewiel) op elk moment voor u kunnen of willen reserveren. Doorgaans zullen we kort voor vertrek geen extra services meer bijboeken. De prijs van een extra service is zoals die bij boeking met u is overeengekomen. Doorgaans zal deze extra serviceprijs gelijk zijn aan wat u eventueel ter plaatse zou hebben betaald, maar kan door koersschommelingen of plotselinge kortingsacties hiervan uiteindelijk toch afwijken. We geven geen restitutie voor dergelijke afwijkingen.

Mocht een geboekt campertype uiteindelijk (bijv. door overmacht) niet beschikbaar zijn, dan behouden camperverhuurders zich het recht voor u een afwijkend campertype aan te bieden - meestal een grotere uitvoering. U dient bij aanvaarding van de camper met de camperverhuurder een eventuele tegemoetkoming voor hogere gevolgkosten af te spreken. Extra kosten die verband houden met de aanvaarding van een afwijkend campertype (zoals hogere brandstofkosten of hogere ferrykosten) zijn voor uw rekening, PIT is hier nimmer voor aansprakelijk.

Achteraf wordt geen refund gegeven op een niet gebruikte huurperiode of onderdeel daarvan, t.g.v. uw eigen keuze ter plaatse. U dient dus bij boeken goed te overwegen waar en wanneer u een camper door ons geregeld wilt hebben.

Verzekering

Het is verstandig voor deze reis een goede annuleringsverzekering, omboekverzekering en reisverzekering af te sluiten. Wij kunnen u zowel de doorlopende als kortlopende annulerings- en reisverzekering van Unigarant aanbieden, voor zover dat nog niet is gebeurd. Indien u deze alsnog wenst af te sluiten, dient u dit aan ons door te geven.

Op het voorblad van de bevestiging staat aangegeven of voor uw reis een annuleringsverzekering is afgesloten (als het premiebedrag nul (0) is, dan hebben we geen annuleringsverzekering voor u afgesloten). U kunt nog tot uiterlijk één week na boeking/bevestiging zo'n verzekering op uw reis afsluiten. De premie bedraagt hiervoor 5,5% van de reissom plus 7,9% assurantiebelaasting plus 5 euro

poliskosten. In bijlage 14.II worden de polisvoorwaarden vermeld. U kunt deze ook downloaden van onze website.

Op het voorblad van de bevestiging staat aangegeven of voor uw reis een reisverzekering is afgesloten (als het premiebedrag nul (0) is, dan hebben we geen reisverzekering voor u afgesloten). U kunt nog tot uiterlijk twee weken voor vertrek zo'n verzekering met Werelddekking afsluiten. De premie bedraagt hiervoor 2,05 euro p.p.p.d. plus 5 euro poliskosten. In bijlage 14.I worden de polisvoorwaarden vermeld. U kunt deze ook downloaden van onze website.

U kunt bij boeking tevens een omboekverzekering (hoofdstuk 14.IV) en ticketverzekering (hoofdstuk 14.V) afsluiten. De omboekverzekering vergoedt de omboekingskosten, indien u uw reis wilt omboeken in geval van een (dreigende) natuurramp of politieke onrust. De ticketverzekering geeft dekking voor de gevolgen van het failliet gaan van een luchtvaartmaatschappij. Beide verzekeringen dekken risico's die maar deels of niet door de garantieregelingen van het SGR en het Calamiteitenfonds worden gedekt.

U dient zich te realiseren dat conform de ANVR voorwaarden wij of onze leveranciers niet aansprakelijk zijn voor schade die door een door ons aangeboden verzekering gedekt wordt, ook als u zelf geen verzekering heeft afgesloten.

Tenslotte

Zonder tegenbericht (binnen redelijke termijn) gaan wij ervan uit dat het aan u bevestigde reisplan op alle reisonderdelen akkoord is. Onze reizen zijn altijd maatwerkreizen die in overleg met u zijn samengesteld. U heeft eigenlijk altijd de keuze om voor een bepaald reisonderdeel een luxere of minder luxe variant te kiezen (mits beschikbaar). We gaan ervan uit dat u d.m.v. onze brochure, website en evt. aanvullende toegestuurde informatie een goed beeld heeft kunnen vormen van uw bevestigde reis. Indien dit niet het geval is, dient u dit ons te laten weten, zodat we u alsnog optimaal kunnen informeren.

U dient zich te realiseren dat wij vooraf onmogelijk precies kunnen voorzien of het druk zal zijn op een bepaalde bestemming op een bepaalde datum. Over het algemeen kunt u ervan uitgaan dat schoolvakanties, nationale feestdagen, speciale "events" en weekenden op de meeste toeristische bestemmingen in de Pacific drukke periodes zullen zijn. Wij adviseren u in deze periodes vooraf een reservering te maken voor al die reisonderdelen, waar beschikbaarheid een probleem kan zijn.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 1. Algemeen
 Paragraaf: **II. Uw reispapieren**

U ontvangt circa twee weken voor vertrek van ons uw reisdocumenten. Deze bestaan doorgaans uit vliegtickets en vouchers voor hotels, huurvoertuigen, transfers, ed. U dient deze reisdocumenten goed te controleren. Fouten, onvolkomenheden of onduidelijkheden kunnen voor veel ongemak zorgen tijdens de reis.

a. Vliegtickets

Let er in het bijzonder op of **uw naam** in het ticket overeenkomt met uw naam in uw paspoort (zowel uw voor- en achternaam dienen qua spelling exact overeen te komen met de namen in uw paspoort). Let er ook op dat de zgn. "meisjesnaam" in het Nederlandse paspoort als eerste achternaam geldt (dus niet de aangenomen naam van uw echtgenoot). U zal daarom uw meisjesnaam terugvinden op de vliegtickets. Vanwege de anti-terreur maatregelen van de

laatste jaren zijn autoriteiten hier heel strikt op (wijkt uw naam op uw ticket af van die in uw paspoort, dan kunt u niet op reis - u dient hier zelf op te letten want u bent hier zelf verantwoordelijk voor). Elke reiziger (ook kinderen en baby's) heeft een eigen ticket nodig.

Voor uw vluchten zal u een Electronic Ticket ontvangen. Dit zogeheten **e-ticket** maakt het gewone papieren ticket overbodig. Het e-ticket is niet afgedrukt, maar bevindt zich in de database van de luchtvaartmaatschappij. Het enige papierwerk dat u ontvangt is een reisschema voor de douane- en immigratiediensten. Dit schema dient u bij het inchecken voor uw vlucht steeds te tonen, tezamen met uw paspoort.

b. Vouchers voor hotels, huurauto's ed.

Vouchers zijn eigenlijk een hulpmiddel bij het reizen om er voor te zorgen dat de reisonderdelen die u heeft besteld op soepele wijze worden geleverd. Controleer of alle geboekte reisonderdelen op de vouchers staan vermeld.

De naam van de agent staat bovenaan op de voucher. Wij werken op elke bestemming in de Pacific samen met een lokale agent. Deze vertegenwoordigt ons en kan u ter plaatse met raad en daad bijstaan. Onze lokale agent op Hawaii legt bij ieder hotel de originele voucher voor u klaar. Voor de hotels, auto- en camperhuur, transfers en excursies op het vaste land van Noord-Amerika kunt u onze eigen vouchers gebruiken.

Als achtergrond informatie waarom we met een lokale agent samenwerken het volgende: Stel u heeft een reis geboekt die bestaat uit een groot aantal reisonderdelen. We kunnen de benodigde reisonderdelen op 2 manieren inkopen, direct (bijv. bij een hotel of autoverhuurder) of indirect via een agent. Directe inkoop heeft niet altijd voordelen, voor elke reservering of wijziging in de reservering bijv. moet contact worden gezocht met de afzonderlijke leveranciers. Veel communicatie en afstemming dus, met alle gevolgen van dien. Als we een verzamel-reservering maken bij onze agent is de communicatie veel geringer en kan ter plaatse veel worden afgestemd, de kwaliteit verbetert hierdoor. Als een reisonderdeel direct is ingekocht bij een leverancier, bijvoorbeeld bij een autoverhuurmaatschappij, dan dient dit reisonderdeel apart op een voucher vermeld te staan.

Voorbeeld: *Stel u gaat naar Hawaii en verblijft 3 nachten in een hotel op het hoofdeiland met huurauto en 3 nachten in een hotel op het buiteneiland met transfers van en naar het hotel. We hebben in zo'n geval dus met 4 reisonderdelen te maken, met evt. 4 leveranciers. Stel uw vlucht naar Hawaii wordt geannuleerd en uw eerst volgende vlucht naar Honolulu is 1 dag later. We dienen dus uw arrangement dan op het laatste moment aan te passen. U wilt bijv. dan 2 nachten op het buiteneiland (dus 1 nacht inkorten) en de reserveringen voor hotel en huurauto op het hoofdeiland 1 dag opschuiven. Als u bij aankomst direct contact opneemt met de agent, zal deze ogenblikkelijk alle benodigde aanpassingen uitvoeren. Veel eenvoudiger en sneller dus dan proberen de aanpassing bij alle afzonderlijke leveranciers te laten uitvoeren.*

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 1. Algemeen
 Paragraaf: **III. Actuele bestemmingsinformatie**

Het is van belang dat u zichzelf op de hoogte stelt van de meest actuele regels en situaties ten aanzien van het reizen op uw reisbestemmingen. Deze regels en situaties zijn uiteraard aan veranderingen onderhevig. We proberen u zo

goed mogelijk te informeren, maar realiseer dat u uiteindelijk **zelf verantwoordelijk** bent voor het voldoen aan de regels. **Onwetendheid is geen excuus.** Belangrijke punten van aandacht zijn:

- Immigratieregels
- Regels t.a.v. vertrekbelasting
- Verkeersregels als u zelf gaat autorijden
- Situatie t.a.v. gezondheid (vaccinaties, malaria) en veiligheid
- Situatie t.a.v. klimaat, feestdagen, openingstijden van winkels en banken.
- Prijspeil, indicatie van de kosten ter plaatse (eten/drinken/logies).

U kunt uiteraard in deze manual, op internet en in diverse reisboeken veel informatie vinden. Voor de meest gedetailleerde en actuele informatie kunt u het beste contact opnemen met de volgende instanties (zie bijlage 20-22 voor de adressen):

- het verkeersburo van uw reisbestemming
- de ambassade van uw reisbestemming
- de Nederlandse ambassade of consulaat ter plaatse

Deel:	A.	Vorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	1.	Algemeen
Paragraaf:	IV.	Raadpleeg reisboeken

Een goede reisvoorbereiding begint met de aanschaf van een goed reisboek en landkaarten. Deze manual is daarvoor geen vervanging. U kunt in de betere boekhandels vaak een scala aan reisboeken en landkaarten vinden voor bestemmingen in de Pacific, bijvoorbeeld van:

- Lonely Planet Travel Guides
- Moon Publishers - Traveller Handbook's
- Nelles Guides (Nederlandstalige reisgidsen en kaarten)
- Capitoel Reisgidsen (Nederlandstalige reisgidsen)
- National Geographic Travel Guides
- ANWB Navigator (Nederlandstalige reisgidsen)

Wanneer een huurauto of camper onderdeel zijn van uw reisplan, dan raden wij u aan thuis al voor te bereiden en een routeplanning te maken. Een goede wegenkaart is hierbij een onmisbaar hulpmiddel. Reisboeken geven meestal veel informatie over de plaatsen langs uw route.

U mag er niet automatisch van uit gaan dat in een huurauto of camper een uitgebreide wegenatlas of navigatiesysteem aanwezig is. Vaak bevindt zich in de huurauto of camper een globale overzichtskaart met daarop de doorgaande routes, maar waarop regionale details ontbreken. In de campers vindt u daarnaast vaak een commercieel getinte campinggids, waarin een selectie aan campings vermeld staat. Een navigatiesysteem, zoals een Tom Tom of Garmin, kan meestal ter plaatse worden gehuurd en ter plaatse worden afgerekend (deze zit doorgaans niet bij de huurprijs in).

In de 'Tourist Information' kantoren in Australië en Nieuw-Zeeland (en ook op de meeste eilanden in de Stille Zuidzee) kunt u daarentegen over het algemeen uitstekende regionale kaarten in informatie krijgen.

Houdt er rekening mee, dat de reisboeken en landkaarten een momentopname zijn. Tussen het bezoek van de auteur, de druk van het boek en uw aankoop kan enige tijd liggen, waardoor prijzen zijn verouderd en situaties kunnen zijn veranderd. (zie ook onze website).

Reisboekhandels

Alkmaar:

- Reisboekwinkel Frank en Vrij, Marktstraat 6a, 1811 LG Alkmaar, Tel: 072 5116002 www.frank-en-vrij.nl

Amsterdam:

- Boekhandel Selexyz Scheltema, Koningsplein 20, 1000 AG Amsterdam, Tel: 020 5231411 www.selexyz.nl
- Reisboekhandel Pied à Terre, Overtoom 135-137, 1054 HG Amsterdam, Tel: (020) 627 4455 www.piedaterre.nl

Arnhem:

- Reisboekhandel De Noorderzon, Nieuwstad 26, 6811 BL Arnhem, Tel. 026 3510334 www.denoorderzon.nl

Den Haag:

- Reisboekhandel Stanley & Livingstone, Schoolstraat 21, 2511 AW Den Haag, Tel: 070 3657306 www.stanley-livingstone.eu

Eindhoven:

- Reisboekhandel Landschap, Kleine Berg 3, 5611 JS Eindhoven, Tel: 040 2569653 www.landschapreisboekwinkel.nl

Leiden:

- Boekhandel Zandvliet, Stille Rijn 13, 2312 DM Leiden, Tel: 071 5127009 www.zandvlietleiden.nl

Groningen:

- Reisboekhandel De Zwerver, Oude Kijk in 't Jatstraat 32, 9712 EK Groningen, Tel: 050 3126950 www.dezwerver.nl

Rotterdam:

- Boekhandel Selexyz Donner, Lijnbaan 150, 3012 ER Rotterdam, Tel: 010 4132070 www.selexyz.nl

Deel:	A.	Vorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	1.	Algemeen
Paragraaf:	V.	Navigatiesysteem

Wellicht gebruikt u in uw eigen auto al een navigatiesysteem, zoals een Tom Tom of Garmin. U kent dan de voordelen van een uitgestippelde route naar uw reisdoel in bijvoorbeeld een vreemde stad.

Ook in Canada en in de Verenigde Staten biedt een navigatiesysteem grote voordelen als het gaat om het plannen van uw route en tijdens het rijden. Als u met een huurauto of camper gaat rijden op deze bestemmingen adviseren wij op de website van de leverancier van uw navigatiesysteem de betreffende kaart te downloaden.

Het is tevens mogelijk om bij de meeste auto- en camperverhuurders een navigatiesysteem te huren. U dient dit bij boeking aan ons door te geven.

Deel:	A.	Vorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	1.	Algemeen
Paragraaf:	VI.	Online manual

U kunt toegang krijgen tot onze online manual op onze website www.pacificislandtravel.nl. In de navigatiebalk bovenaan de pagina ziet u op de tweede rij een button 'reizigersmanual' Het wachtwoord is: pit2011. Wij trachten zo veel mogelijk de online manual up-to-date te houden.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: **2. Voorzorg voor een goede gezondheid**

Inleiding

Hawaii, Micronesië en het vaste land van Noord-Amerika vormen één van de veiligste vakantie-bestemmingen ter wereld, ook qua gezondheid. Voor de meeste landen hoeft u geen bijzondere maatregelen te treffen. Voor een bezoek aan deze landen adviseren we u dat u vooraf bij uw huisarts of GGD informeert, welke vaccinaties verstandig zijn om te halen en welke medicijnen u eventueel uit voorzorg het beste mee kunt nemen.

Omdat een vakantie in Micronesië soms wordt gecombineerd met een stopover onderweg in bijvoorbeeld Azië, geven we hieronder een algemene uitleg over de meest voorkomende tropische ziektes. Dit overzicht kan nooit het professionele advies van uw dokter vervangen. (zie ook www.tropenzorg.nl en de praktische informatie bij de bestemmingen in bijlage 19 en op onze website.

Andere omstandigheden

In Nederland zijn we gewend aan goede medische voorzieningen. Voelen we ons onwel, dan is er altijd wel een dokter in de buurt. Bij echt dringende noodgevallen kunnen we beroep doen op goed functionerende hulpdiensten. Maar in de Pacific is dat netwerk van gezondheidsdiensten veel beperkter. Op afgelegen buiteneilanden is niet altijd een dokter aanwezig. Ook de hygiënische omstandigheden kunnen anders zijn dan wat we in Nederland aan gewend zijn. Een goede voorbereiding op het vlak van uw gezondheid is daarom geen overbodige luxe.

Aids, cholera, gele koorts, malaria, hepatitis A en B, tyfus en buikloop zijn maar enkele van de ziektes die de reiziger belagen. Sommige adviescentra pakken uit met verontrustende folders over ziektes in verre landen, die de reishonger al meteen temperen of u ertoe aanzetten u in een soort wandelende apotheek om te toveren. Overdreven bezorgdheid is nergens goed voor, maar dat geldt evenzeer voor onverantwoorde nonchalance. Het komt er dus op aan een evenwicht te vinden tussen beide uitersten.

Wat voor voorzorgsmaatregelen u nu precies moet treffen, hangt af van de bestemming en het soort reis dat u gaat maken. Het spreekt vanzelf dat een avontuurlijke rondreis door Papua Nieuw-Guinea andere gezondheidseisen stelt dan een strandvakantie in Hawaii. Ook de duur van de reis en uw eigen medische voorgeschiedenis spelen een rol.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 2. Voorzorg voor een goede gezondheid
 Paragraaf: **I. Gezondheidsadviezen**

In sommige landen van Azië en in de Pacific wordt soms niet voldoende rekening gehouden met hygiëne. Het is daarom belangrijk om altijd goed te letten op de volgende zaken.

Eten

Van bacteriën in eten en drinken kunt u diarree krijgen. Dat is vaak niet of nauwelijks te voorkomen. Het risico is echter wel te beperken. Let er op dat uw voedsel goed gekookt of doorbakken is. Dit geldt met name voor vlees en vis. Eet alleen fruit of groente dat goed gekookt is of welke u zelf heeft gewassen of geschild.

Drinken

Als u zich in een warm land bevindt, verliest u meer vocht dan normaal. Zorg er dan ook voor om voldoende te drinken. Water uit de kraan is echter niet altijd betrouwbaar. Het is dan ook beter om voor consumptie en voor tandenpoetsen flessenwater te gebruiken.

Persoonlijke hygiëne

Uw lichaam staat ook bloot aan invloeden van buitenaf. Loop daarom nooit op blote voeten of door lang gras. Het is aan te raden sluitende kleding te dragen en niet te zwemmen in stilstaand of langzaam stromend water. Was bovendien uw handen voor het eten en na toiletgebruik.

Infectieziekten

Er zijn een aantal infectieziekten die veel voorkomen onder reizigers naar verre bestemmingen. Het is belangrijk te weten dat u, wanneer u een dergelijke reis onderneemt, één van deze infecties kunt oplopen.

Hygiënische maatregelen

Veel ziekteverwekkers komen het lichaam binnen via vervuild voedsel en water. Goede hygiëne helpt besmetting voorkomen. Hepatitis A en E, cholera, giardia en buiktyfus zijn ziektes die zich verspreiden via verontreinigd drinkwater. Daarnaast kunnen verschillende virussen, bacteriën en parasieten reizigersdiarree veroorzaken. Tachtig procent van de mensen die naar gebieden met vervuild water reizen, krijgt hier last van. Giftige stoffen in zeevruchten en vis zijn ook bekende ziekmakers.

Extra aandacht

De manier waarop de lokale bevolking in een gebied met voedsel omgaat, bepaalt hoe veilig het is om er te eten en drinken. In een land met lage normen voor voedselbereiding lopen reizigers grote kans op reizigersdiarree. Een gebrekkige infrastructuur en slechte drinkwater-voorzieningen spelen hierin een belangrijke rol. In landen waar deze omstandigheden zich voordoen is daarom altijd extra voorzorg op het gebied van hygiëne nodig, ook in chique hotels en restaurants.

Vervuild water en voedsel

Een goede hygiëne begint met na elk toiletbezoek en voor elke maaltijd de handen te wassen met water en zeep. Om het binnen krijgen van vervuild water of voedsel te voorkomen kunt u het beste:

- gekookt eten dat urenlang op kamertemperatuur wordt bewaard mijden
- alleen voedsel eten dat goed is doorgekookt en nog steeds warm is
- ongekookt voedsel mijden, tenzij het ongepelde vruchten of groenten zijn
- fruit dat beschadigd of al gepeld is mijden
- geen eten van straatverkopers kopen
- geen ijs eten waarvan de herkomst onbekend is
- de lokale bevolking vragen naar de giftigheid van vissen
- rauwe, ongepasteuriseerde melk koken voor gebruik
- drinkwater koken als u twijfelt over de kwaliteit
- geen ijsklontjes gebruiken omdat deze soms van vervuild water zijn gemaakt
- de tanden poetsen met veilig (flessen)water
- alleen flessenwater gebruiken dat verzegeld is (met een kroonkurk of gesloten plastic dop)
- warme dranken kiezen want deze zijn meestal veilig

Zwemwater

Net als bij levensmiddelen gaat het er bij het zwemmen om te voorkomen dat u vervuild water binnen krijgt. Informeer daarom vooraf naar de kwaliteit van het zwemwater en mijd plaatsen waar in de buurt rioolwater wordt geloosd. Voorkom verder dat u tijdens het zwemmen water inslikt.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 2. Voorzorg voor een goede gezondheid
 Paragraaf: **II. Risico's van hitte en kou**

Het klimaat in de Pacific kan grote invloed hebben op uw gezondheid. Het lokale klimaat kan veel extremer zijn dan in Nederland. In de Pacific komen grilliger weersomstandig-

heden voor. De zinderende hitte in de Australische woestijn en de ijzige kou bij de gletsjers op het Zuidereiland van Nieuw-Zeeland zijn voorbeelden van uitersten. Voor een reis naar een gebied met een extreem klimaat is extra bescherming nodig, zoals speciale kleding en schoeisel. Vaak moet het lichaam ook wennen aan een ander klimaat. De omstandigheden in combinatie met uw gezondheid bepalen hoeveel tijd daarvoor nodig is.

Lichaam en warmte

Het lichaam kan op verschillende manieren warmte opnemen en afgeven. Zo is uitwisseling van warmte of kou mogelijk tussen twee objecten, bijvoorbeeld tussen twee lichamen of een lichaam en de grond. Een lichaam dat in het water ligt, geeft warmte af aan de vloeistof. Straling is een andere manier van uitwisseling, met als bekendste voorbeeld de zon. Verder raakt het lichaam via verdamping warmte kwijt.

Verstandig omgaan met hitte

Zweten is voor een lichaam het beschermingsmiddel tegen oververhitting. Maar in warme, vochtige omstandigheden werkt dit mechanisme minder goed. Ook andere factoren beïnvloeden de kans op oververhitting. Zoals iemands gezondheid. Mensen met zwaarlijvigheid en afwijkingen in de zweetproductie of schildklier hebben eerder last van oververhitting. Verder speelt de leeftijd mee, baby's en ouderen raken warmte moeilijker kwijt.

Wennen aan warmte

Om uw lichaam voor te bereiden op de hitte kunt u het voor vertrek aan extra warmte blootstellen, bijvoorbeeld in de sauna of in de zon. Het lichaam past zich dan aan de hogere temperaturen aan. U versterkt dit effect door in de warmte te sporten of bewegen. Zo ervaart u meteen bij welke inspanning u zich nog prettig voelt. Na acht tot tien dagen is uw lichaam voldoende aangepast om goed te kunnen presteren in het land van bestemming. Diezelfde tijd heeft het na de reis nodig om weer te wennen aan de oorspronkelijke situatie.

Oververhitting voorkomen

Eenmaal op plaats van bestemming kunt u aanvullende voorzorgsmaatregelen nemen om oververhitting te voorkomen. Allereerst door veel te drinken, en dan met name (niet te) koude dranken. Water (eventueel uit flessen) wordt het snelst opgenomen en bevat geen vet of suikers. Neem verder voldoende rust en mijd de zon tijdens de heetste uren van de dag. Lichte, loszittende kleding dragen helpt ook, net als het beschermen van uw hoofd met een pet of zonnehoed.

Eerste signalen

Flauwvallen in een warme omgeving kan een eerste symptoom zijn van oververhitting. De lichaamstemperatuur is dan nog normaal. Een ander mogelijk gevolg is het spontaan samentrekken van spieren. Ook huiduitslag komt voor. Als zweetkliertjes verstopt zijn en door de warmte licht ontstoken raken, veroorzaakt dat roodheid, jeuk en soms blaasjes. Vochtophopping in de benen is een ander bekend signaal. Het vocht trekt weg zodra het been omhoog wordt gelegd. Bij al deze verschijnselen zijn de maatregelen uit de vorige alinea meestal afdoende. Bij oververhitting is bijna altijd medische zorg nodig.

Oververhitting

De twee ernstige vormen van oververhitting liggen in elkaars verlengde. Herken de verschijnselen en weet wat u zelf kunt doen.

Warmtestuwing

Bij warmtestuwing heeft het lichaam merkbaar moeite met de hitte. De lichaamstemperatuur is meestal normaal en nooit boven de 41°C. Het slachtoffer transpireert en is bij bewustzijn. Wel is vaak sprake van uitdroging en soms van spierkrampen. Verder voelen mensen in deze situatie zich

meestal moe, misselijk, zwak en duizelig. De toestand verbetert zodra de hitteblootstelling ophoudt en het slachtoffer extra vocht krijgt. Bij een lichaamstemperatuur boven 40°C is actief koelen aan te raden. De eerstvolgende 24 tot 48 uur moet de hitte worden vermeden om terugkeer van de klachten te voorkomen.

Zonnesteek

Een hitteberoerte of zonnesteek volgt op warmtestuwing. Hierbij treden drie verschijnselen op: een lichaamstemperatuur hoger dan 41°C, bewustzijnsstoornissen en de afwezigheid van zweet. Iemand met deze klachten heeft direct medische zorg nodig. Het klassieke beeld van een zonnesteek komt het meest voor bij ouderen. Maar ook jongeren die zich inspannen in de hitte kunnen oververhit raken. Actief koelen is nodig om de lichaamstemperatuur zo snel mogelijk te laten dalen. Zelf starten kan door ijspakketten in de oksels en liezen te leggen. Daarna is zo snel mogelijk opname in een ziekenhuis nodig.

Onderkoeling

Onderkoeling kan blijvende schade aanrichten. Bescherm uw lichaam daarom goed tegen kou en vocht. De eerste lichamelijke reactie op kou is een verhoging van de hartslag en ademfrequentie. De vaten in de huid trekken samen zodat weinig warmte via de huid verloren kan gaan. Kou op zich hoeft overigens geen gezondheidsrisico te betekenen. Mensen met een goede lichamelijke conditie die voldoende eten en rusten, kunnen er tegen. Warme kleding is uiteraard een vereiste. Pak daarbij uw hoofd en nek goed in.

Onderkoeling voorkomen

Situaties die onderkoeling kunnen veroorzaken of verergeren zijn: onvoldoende kleding dragen, in het water liggen en blootstelling aan wind. Alcohol en zonnebrand verergeren de situatie omdat ze zorgen voor extra doorbloeding. Daardoor gaat via de huid meer warmte verloren. Ook roken werkt averechts. Het verhoogt de kans op bevriezing van tenen en vingers. Bij drenkelingen is het belangrijk ze op het droge te halen. Onderkoeling gebeurt namelijk eerder in het water dan nat erbuiten. Verwijder natte kleren als er droge spullen zijn en geef vocht om uitdroging te voorkomen.

Bevroren lichaamsdeel

Bij bevriezing van lichaamsdelen doen zich verschillende verschijnselen voor. De zogenoemde loopgraafvoet ontstaat bij blootstelling van natte ledematen aan temperaturen tussen de 0°C en 10°C. De gevolgen zijn van neurologische aard. Het aangetaste deel is bleek, gezwollen en gevoelloos. Koubulten zijn gevoelige, roodblauwe bulten die zowel jeuken als branderig aanvoelen. Ze ontstaan na blootstelling aan kou zonder de natte factor, zoals bij de loopgraafvoet. Frostnip is de Engelse benaming voor een oppervlakkig bevroren huid. Hierna volgt bevriezing, als de temperatuur onder 0°C daalt. De huid van bevroren ledematen ziet geelachtig of blauwig. Op weg naar een ziekenhuis is het belangrijk te voorkomen dat lichaamsdelen na ontdooiing opnieuw bevroren. Dit kan nog meer schade aanrichten.

Medische zorg bij onderkoeling

Bij een lichaam met een lagere kerntemperatuur dan 35°C is sprake van onderkoeling (hypothermie). In eerste instantie zal iemand nog bibberen maar bij verdere temperatuurdaling houdt dat op. Het bewustzijn neemt ook af. Verder wordt de hartslag moeilijk voelbaar, neem daarom de tijd om het slachtoffer te onderzoeken. Probeer ondertussen zo snel mogelijk medische hulp te krijgen. Natte kleding verwijderen en het lichaam toedekken met jassen, dekens of kranten voorkomt verdere afkoeling in afwachting van hulp. In het ziekenhuis kan het slachtoffer langzaam worden opgewarmd.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 2. Voorzorg voor een goede gezondheid
 Paragraaf: **III. Welke medicijnen mee te nemen**

Om kleine ongemakken of noodsituaties op te vangen is het nuttig een EHBO-set bij de hand te hebben. Wat u precies meeneemt op reis, hangt af van verschillende factoren. De aard en de duur van de reis spelen een rol, maar ook kennis over de beschikbaarheid van medische hulp en geneesmiddelen ter plaatse is van belang bij het samenstellen van de reisapotheek. Ook hier geldt de gouden raad om bij twijfel steeds de huisarts te raadplegen. Aan de hand van de hier navolgende suggesties kunt u alvast een handige basis-set samenstellen:

- enkele pleisters en verbandmiddelen, watten, talkpoeder
- schaar, pincet, veiligheidsspelden, schaarstijl
- een medische thermometer
- een ontsmettingsmiddel voor kleine wonden
- pijnstillende of koortswerende middelen, zoals aspirine, saridon of paracetamol (zetpillen zijn bij reizen naar warme landen minder geschikt).
- zalf tegen insectenbeten en 'muggenmelk';
- zonnebrandolie (met hoge beschermfactor)
- middel tegen reisziekte
- middel tegen diarree, maagklachten en verstopping
- ORS om uitdroging te voorkomen (vooral bij kinderen, ouderen en zwangeren).
- contraceptiva
- insectenwerend middel met DEET
- middel tegen jeuk van insectenbeten
- eventuele eigen medicatie
- eventuele voorgeschreven antimalaria middelen, welke soort hangt af van uw reisbestemming

Afhankelijk van de aard van de reis kunt u de basis reisapotheek aanvullen met:

- neusdruppels (xylometazoline)
- oordruppels
- oogdruppels
- zalf tegen (huid- en voetschimmel) infecties
- tabletten of desinfecterend middel voor het zuiveren van water
- kruidnagelolie tegen kiespijn
- zeep en toiletpapier
- antiseptische zalf
- tekenpincet
- enkele steriele injectienaalden en spuiten zijn geen overbodige luxe. Dring erop aan dat men die ook gebruikt als u een injectie nodig hebt
- voor wie in geïsoleerde gebieden reist, kan een breed spectrum antibioticum nuttig zijn bij noodgevallen zoals hevige koortsaanvallen, dysenterie en ernstige infecties

Wie noodzakelijke spuiten en naalden of medicijnen meeneemt, kan beter ook voor een doktersattest zorgen. Op die manier vermijdt u problemen aan de grens.

Indien u bekende gezondheidsproblemen heeft, neem dan een geneesmiddelenpaspoort mee, met informatie over uw gezondheid, medicijnen (insuline, corticosteroiden, etc.) en uitleg over bekende overgevoeligheid. Neem desnoods een brief mee van uw behandelend arts waarin uw ziekte(n) en medicijngebruik in het Engels worden toelicht. Indien u op reis voorgeschreven medicijnen meeneemt, zorg dan voor een voldoende voorraad (neem evt. een reserve recept mee) en verdeel de medicijnen over verschillende bagagestukken. Bedenk dat tijdens het reizen soms koffers kunnen kwijtraken.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 2. Voorzorg voor een goede gezondheid
 Paragraaf: **IV. Welke vaccinaties halen**

Een goede voorbereiding begint met een bezoek aan de huisarts, bij voorkeur zes tot acht weken voor vertrek, zodat er nog voldoende tijd is voor eventuele verplichte of aanbevolen vaccinaties. Doe uw reisplannen uit de doeken en bespreek eventueel te nemen voorzorgsmaatregelen en het eventuele vaccinatieschema. Indien nodig kan de arts u ook doorverwijzen naar één van de gespecialiseerde reisklinieken.

Vraag als u aan het vaccinatieschema begint ook om een Internationaal Inentingsbewijs. Het is nuttig om alle inenting, ook de niet verplichte, in dit 'gele boekje' of 'prikkenpaspoort' te laten noteren. Op die manier kunt u zelf precies bijhouden wanneer u de vaccinaties kreeg en weet u ook wanneer een eventuele herhaling nodig is.

A. VERPLICHTE VACCINATIES

Slechts één vaccinatie is in een aantal gevallen werkelijk verplicht, namelijk die tegen gele koorts. De pokkenvaccinatie is officieel afgeschaft sedert 1981 en ook het cholera-vaccin kan sedert 1973 niet meer verplicht worden gesteld, al eisen sommige landen nog steeds een inentingsbewijs.

Gele Koorts

Gele koorts is een virale infectie, overgebracht door bepaalde muggensoorten. De aandoening manifesteert zich als een soort geelzucht met hoge koorts en loopt vaak dodelijk af. De ziekte komt alleen voor in bepaalde landen van Zuid Amerika en Afrika. In de tropische gebieden van Azië en de Pacific komt gele koorts helemaal niet voor, maar men eist wel een vaccinatie voor wie vanuit een gebied komt, waar gele koorts heerst. Er bestaat geen geneesmiddel, maar er is wel een doeltreffend vaccin voorhanden dat een immuniteit van tien jaar garandeert.

Cholera

Cholera-epidemieën komen regelmatig voor in Afrika en Azië (incl. Papua Nieuw-Guinea) en sinds enkele jaren ook weer in Zuid- en Midden-Amerika. Cholera komt voorzover bekend niet voor in Hawaii, Australië, Nieuw-Zeeland en het Polynesisch deel van de Pacific. Het is een zogenoemde arme mensen ziekte die veroorzaakt wordt door slechte hygiënische omstandigheden. Cholera loopt men meestal op door het drinken van fecaal besmet water. De ziekte wordt gekenmerkt door waterdunne diarree die zo ernstig kan zijn dat de patiënt binnen enkele uren uitdroogt en aan shock overlijdt. Een patiënt die op tijd behandeld wordt, vooral door het toedienen van voldoende vocht, geneest doorgaans vlot. Europeanen die in goede conditie zijn, krijgen vrijwel nooit ernstige cholera-averschijnselen. De besmettingskans voor een Europese reiziger is dan ook erg klein. Medisch gezien is vaccinatie tegen cholera overbodig. Het vaccin is weinig doeltreffend, de bescherming bedraagt minder dan 50 % en duurt hooguit 3 tot 6 maanden. Landen die een vaccinatiebewijs eisen, doen dit om de import van cholera te voorkomen. Vaccinatie voorkomt echter niet dat een persoon drager wordt, zodat de verspreiding van cholera niet tegengehouden wordt door vaccinatie. De beste preventie is een goede persoonlijke hygiëne. Correcte toepassing van de maatregelen voor diarreepreventie volstaat dus, zelfs bij een reis naar gebieden waar een epidemie heerst. De meeste officiële instanties dienen het vaccin niet meer toe. Sommige landen (mn. in Afrika) eisen echter nog steeds een vaccinatie-bewijs, u kunt dan een officiële stempel krijgen in het gele boekje.

B. AANBEVOLEN VACCINATIES

Sommige inenting, maar worden wel aanbevolen. Voor reizigers naar Papua Nieuw-Guinea, Solomon Eilanden en Vanuatu wordt aangeraden voorzorgsmaatregelen te treffen tegen de volgende ziektes:

Hepatitis A

Hepatitis A of geelzucht is een leverziekte die veroorzaakt wordt door een virus dat vanuit ontlasting terecht is gekomen in eten of drinken. De zieke krijgt een geelachtige huidkleur. De urine wordt donker en de ontlasting lichtgekleurd. Er is weinig koorts, maar men voelt zich wel moe en soms misselijk. Meestal gaat het om een milde aandoening die vanzelf verdwijnt, al kan de herstelfase tot enkele maanden duren. Daarna is men wel voor de rest van het leven immuun. De kans op besmetting tijdens reizen in (sub)tropische gebieden is zeer reëel. Het is dus aan te raden voorzorgsmaatregelen te nemen. Voor korte verblijven, tot 6 maanden, volstaat een gammaglobuline injectie die men de week voor het vertrek laat toedienen: Er is ook een vaccin dat langer beschermt. Dit vaccin bestaat uit twee injecties met een tussentijd van 14 tot 28 dagen (garanderen bijna 100 % bescherming) en een derde injectie na 6 tot 12 maanden (zorgt voor 10 jaar bescherming).

Buiktyfus

Buiktyfus is een bacteriële infectie als gevolg van inname van besmet voedsel of water. Behalve hoge koorts zijn er weinig typische ziekteverschijnselen. De ziekte gaat soms gepaard met diarree, maar ook vaak met constipatie. Buiktyfus komt veel voor in de tropen. Er bestaat een vaccin, maar de bescherming is niet perfect en doet geenszins af aan het belang van een goede hygiëne en zorgvuldige keuze van voedsel/drank.

DTP/DKTP

De serie DTP/DKTP vaccinaties beschermt tegen difterie, kinkhoest, tetanus (klem) en polio (kinderverlamming). De meesten Nederlanders zijn als kind gevaccineerd tegen deze aandoeningen. Afhankelijk van het aantal jaar dat dit geleden is, wordt een herhalingsvaccinatie aanbevolen.

Difterie

Difterie is een infectieziekte die wordt veroorzaakt door een de bacterie *Corynebacterium diphtheriae*. De ziekte wordt via hoesten van mens op mens overgebracht. De difterie-bacterie maakt gifstoffen die de keel laten opzwellen. Daardoor kan de ademhaling ernstig worden bemoeilijkt. Als de gifstoffen in het bloed komen kan een ontsteking van het hart ontstaan, mogelijk met dodelijke afloop. Daarnaast kan de bacterie een ontsteking van de huid veroorzaken. Deze vorm is minder ernstig. Als u nog nooit tegen deze ziekte bent ingeënt, is het verstandig dit alsnog te laten doen.

Tetanus

Tetanus wordt veroorzaakt door de bacterie *Clostridium tetani* die in aarde en straatvuil voorkomt. Tetanus komt overal ter wereld voor. Wanneer de bacterie in een wond komt, kan deze gifstoffen uitscheiden. Daardoor kunnen in het hele lichaam spierkrampen optreden. Als ook de ademhalingspijpen zijn aangedaan bestaat een risico op overlijden. Verreweg de meeste Nederlanders zijn in hun jeugd tegen tetanus ingeënt. Om optimaal beschermd te blijven is het noodzakelijk zich om de tien jaar tegen tetanus te laten inenten.

Polio

Polio (kinderverlamming) wordt veroorzaakt door besmetting met het poliovirus. Het virus wordt overgedragen van mens op mens via de ontlasting of door met ontlasting besmet voedsel en/of drinkwater. Polio komt nog voor in gebieden met minder goede hygiënische omstandigheden, met name in Azië en Afrika. Polio kan verlamming van de spieren veroorzaken die soms van blijvende aard kan zijn. Bent u tien jaar of langer geleden ingeënt, laat u zich dan voor vertrek opnieuw tegen kinderverlamming.

C. ZEER SPECIFIEKE VACCINATIES

Bij reizen langer dan zes tot twaalf weken of reizen onder bijzondere omstandigheden kunnen soms nog andere vaccinaties worden aanbevolen:

Hepatitis B

Hepatitis B is een virale leverontsteking die vooral overgedragen wordt via besmet bloed en bloedproducten (transfusie, besmette naalden) of via seksueel contact. Indien men op volwassen leeftijd de ziekte doormaakt, is er een kans van 1 op 10 tot 20 dat men drager blijft. Het meest verraderlijke aspect is dat men een chronisch agressieve hepatitis krijgt die na verloop van jaren tot levercirrose leidt. Hepatitis B staat op de negende plaats van belangrijkste doodsoorzaken in de wereld en eist jaarlijks 2 tot 3 miljoen mensenlevens. Uit goed onderbouwde studies blijkt dat de gewone vakantieganger geen hoger risico voor infectie loopt dan in eigen land, behalve bij seksuele promiscuïteit. Er bestaat een doeltreffend, maar zeer duur vaccin.

Tuberculose (TBC)

Tuberculose (TBC) is een ernstige, soms besmettelijke ziekte die wordt veroorzaakt door de bacterie *Mycobacterium tuberculosis*. Deze bacterie wordt door hoesten van mens op mens overgedragen. Tuberculose komt overal in de (sub)tropen voor. Mensen kunnen de tuberculosebacterie lang bij zich dragen zonder klachten te hebben. Wanneer u langdurig verblijft in een land waar tuberculose voorkomt en veel contact hebt met de lokale bevolking, is vaccinatie of controle op besmetting aan te raden. Controle op besmetting geschiedt door middel van een huidtest (Mantoux). De vaccinatie tegen tuberculose biedt geen volledige bescherming (BCG: biedt slechts gedeeltelijke bescherming).

Meningitis

Meningokokken meningitis (nekkrimp, hersenvliesontsteking) wordt veroorzaakt door een bacterie (meningokok) die door hoesten van mens op mens wordt overgedragen. Er zijn verschillende typen meningitisbacteriën. Meningokokken meningitis komt overal ter wereld voor. In delen van West-, Centraal- en Oost-Afrika komt meningitis tijdens het droge seizoen in epidemieën voor. Deze worden voornamelijk veroorzaakt door type A en in toenemende mate ook door type W135. Ook in andere delen van de wereld komen af en toe epidemieën voor. Komt u gedurende langere tijd in nauw contact met de lokale bevolking in deze gebieden, dan loopt u een verhoogd risico. Meningitis is een ontsteking van de hersenvliezen. Het begint met griepachtige verschijnselen met hoge koorts, spierpijn, braken, hoofdpijn en nekstijfheid (pijn in de nek bij buigen van het hoofd). De ziekte kan zeer ernstig verlopen en soms de dood tot gevolg hebben. Voor reizigers bestaat alleen een vaccin tegen de typen A, C, W135 en Y (Mencevax®). Dit is een kortwerkend vaccin, dat voor pelgrims naar Mekka verplicht is. Eén injectie beschermt drie jaar. Daarnaast bestaat er ook een langwerkend vaccin tegen type C. Dit wordt in Nederland aan kinderen gegeven in het kader van het Rijks Vaccinatie Programma. Kinderen boven de twee jaar die tegen meningitis C zijn gevaccineerd, krijgen in sommige gevallen ook het ACWY-vaccin

Rabiës

Rabiës (hondsdolheid) is een zeldzame virusinfectie van de hersenen. Het virus wordt verspreid via speeksel van besmette zoogdieren. Alle zoogdieren, dus niet alleen honden, kunnen aan rabiës lijden en de ziekte op andere dieren én op mensen overbrengen. Veel toeristen blijken te worden gebeten of gekrabbd door apen. Vleermuizen zijn ook zoogdieren en berucht om het risico van rabiësoverdracht. Probeer daarom niet te dicht bij deze dieren in de buurt te komen. In veel landen, ook in Nederland en de ons

omringende landen, komt hondsdolheid voor. Rabiës begint met griepachtige verschijnselen. Vervolgens kunnen hetzij hyperactiviteit en krampen, hetzij verlamings-verschijnselen optreden. Rabiës is een zeer ernstige ziekte die vrijwel altijd tot de dood leidt. Vermijd zo veel mogelijk contact met dieren in streken voor rabiës voorkomt. In sommige gevallen kan het verstandig zijn u tegen rabiës te laten vaccineren. In het geval u meent te zijn gekrabbd, gebeten of gelikt door een dier dat mogelijk met rabiës is besmet:

- Was de wond goed uit met water en zeep, een ander huishoudelijk reinigingsmiddel of desnoods alleen met water
- Ontsmet vervolgens de wond met alcohol (70%) of jodium.
- Roep direct hulp van een arts in. Deze zal indien nodig antistoffen en vaccinaties toedienen. Een complete serie vaccinaties bestaat uit vijf injecties in combinatie met antirabiës-immunoglobuline. Als dat niet mogelijk is (in landen buiten Europa is antirabiës-immunoglobuline meestal niet verkrijgbaar), neem dan zo snel mogelijk contact op met de ambassade of het consulaat.
- Licht de plaatselijke politie over het voorval in, vooral als het gaat om een zwervend dier.
- Stel uw huisarts direct bij thuiskomst op de hoogte.

Japanse encefalitis

Japanse encefalitis is een vorm van hersenvliesontsteking die wordt veroorzaakt door een virus. Het virus wordt overgedragen door muggen. Reizigers raken zeer zelden besmet. De ziekte komt voor op het platteland in delen van Zuidoost-Azië. Bescherm u tegen muggenbeten door middel van insectenwerende middelen en een muskieten-net. Alleen in bijzondere gevallen en bij verblijf van meerdere maanden in risicogebieden is vaccinatie aanbevolen. Een serie van drie vaccinaties (JEVax®) geeft twee jaar bescherming.

Planning van de vaccinaties

Doe eerst navraag naar vroegere vaccinaties of vraag naar een vaccinatiekaart of internationaal vaccinatie-boekje ('gele boekje'). Houd ook rekening met de tijdsduur van de verschillende vaccinaties. Ga dus tijdig langs bij de arts of het GGD, minstens 6 tot 8 weken voordat u vertrekt. In de praktijk zullen voor de meeste reizigers één of twee consultaties volstaan om de medische voorbereidingen te treffen. Extra consultaties kunnen nodig zijn wanneer de basisvaccinaties, zoals tetanus en polio, nog volledig moeten worden toe-gediend of wanneer er wel bepaalde risicofactoren aan de reis zijn verbonden en er dus specifieke vaccinaties nodig zijn.

Beschermingsduur van vaccins:

- *DTP: tien jaar.*
- *Gele koorts: vanaf tien dagen na toedienen tien jaar*
- *Cholera: in Nederland wordt alleen een stempel gezet, geldigheidsduur zes maanden*
- *Hepatitis A: één jaar na de eerste vaccinatie, minstens 25 jaar na de tweede vaccinatie*
- *Hepatitis B: na een volledige serie wordt ervan uitgegaan dat reizigers levenslang beschermd zijn. Een herhalingsvaccinatie is dus niet meer nodig*
- *Buiktyfus (injectie): drie jaar*
- *Buiktyfus (capsules): één jaar, tenzij men langdurig onder omstandigheden verkeert waar buiktyfus een risico is – dan is de beschermingsduur drie jaar*
- *Meningokokken (ACW135Y): drie jaar*
- *Meningokokken (C): langwerkend, evt. levenslang*
- *Rabiës: ook na een volledige serie bent u nooit geheel beschermd. Of voorafgaand aan een reis een herhalingsvaccinatie nodig is, is afhankelijk van de reisomstandigheden en de tijd die is verstreken sinds de laatste vaccinatie. Na een incident dat risico oplevert (bijvoorbeeld een hondenbeet) moet u zich altijd zo snel mogelijk laten vaccineren*
- *Tekenencefalitis: één jaar na de eerste twee vaccinaties, drie jaar na de derde vaccinatie*
- *Japanse encefalitis: drie jaar na de eerste drie vaccinaties*
- *Tuberculose (BCG): deze vaccinatie geeft levenslang een beperkte bescherming*

Een serie van drie vaccinaties geeft basisbescherming gedurende twee jaar. U moet zich echter na een verdachte (honden)beet weer laten inenten, ook als u bent gevaccineerd. Er kan dan echter worden volstaan met twee injecties in plaats van de hele serie van vijf injecties gecombineerd met immunoglobuline.

Erkende vaccinatiecentra voor het internationaal getuigschrift (gele boekje zijn):

Gemeentelijke gezondheidsdiensten (GGD):

- GGD Alkmaar (Noord-Kennemerland)
Hertog Aalbrechtweg 5, 1823 DL Alkmaar
Tel. 072 5662662 / E-mail: post@alkmaar.ggd.nl
- GGD Almelo (Twente)
Haven N.Z. 39, 7607 ES Almelo
Tel. 0900 4893893 / E-mail: ggd@regiotwente.nl
- GGD Amersfoort (Eemland)
Zonnehof 10, 3811 ND Amersfoort
Tel. 033 4678100 / E-mail: ggd@ggdeemland.nl
- GGD Amsterdam
Nieuwe Achtergracht 100, 1018 WT Amsterdam
Tel. 020 5555911 / 0900 9584 (€ 0,45/min.)
Email: info@ggd.amsterdam.nl
Openingstijden: ma-vr van 8-10 uur
- GGD Arnhem (Gelderland-Midden)
Eusebiusbuitensingel 43, 6828 HZ Arnhem
Tel. 026 3773344 / E-mail: info@ggdwvv.nl
- GGD Assen (Noord- en Midden-Drenthe)
Overcingellaan 19, 9401 LA Assen
Tel. 0592 316565 / E-mail: info@ggddrenthe.nl
- GGD Den Bosch (Hart voor Brabant)
Vogelstraat 2, 5212 VL Den Bosch
Tel. 0900 8222467 / E-mail: reizigerszorg@ggdhvb.nl
- GGD Den Haag
Thorbeckelaan 360, 2564 BZ Den Haag
Tel. 070 3532000 / E-mail: ocwinfo@ocw.denhaag.nl
- GGD Dordrecht (Zuid-Holland Zuid)
Korte Parallelweg 51, 3311 JN Dordrecht
Tel. 078 6321832 / E-mail: mail@ggdzhhz.nl

- GGD Enschede (Twente)
Nijverheidstraat 30, 7511 JM Enschede
Tel. 0900 4893 893 / E-mail: ggd@regiotwente.nl
- GGD Geleen (Westelijke Mijnstreek)
Geleenbeeklaan 2, 6166 GR Geleen
Tel. 046 4787200 / E-mail: info@swmggd.nl
- GGD Gelre-IJssel
Deventerstraat 43, 7311 LV Apeldoorn (hfd.vestiging)
Schurenstraat 8a, 7413 RA Deventer
Gezellenlaan 10, 7005 AZ Doetinchem
Oosteinde 17, 3842 DR Harderwijk
Tel. 088 4433333 / E-mail: ggd@ggdgelre-ijssel.nl
- GGD Goes (Zeeland)
Westwal 37, 4461 CM Goes
Tel. 0113 249400
- GGD Gooi & Vechtstreek
Heuvellaan 50, 1217 JN Hilversum
Tel. 035 6926222 / E-mail: ggd@ggdgooi.nl
- GGD Gouda (Midden-Holland)
Thorbeckelaan 5, 2805 CA Gouda
Tel. 0182 545600 / E-mail: ggdmh@wirehub.nl
- GGD Groningen
Hanzeplein 120, 9713 GW Groningen
Tel. 050 3674000/
E-mail: hulpverleningsdienst@hvd.groningen.nl
- GGD Heerlen (Oostelijk Zuid-Limburg)
Het Overloon 2, 6411 TE Heerlen
Tel. 045 5732300
- GGD Helmond (Zuidoost-Brabant)
De Callenburg 2, 5701 PA Helmond
Tel. 0492 584888 / E-mail: ggdzob@iaehv.nl
- GGD Hengelo (Twente)
Lansinkesweg 4, 7553 AE Hengelo
Tel. 0900 4893893 / E-mail: ggd@regiotwente.nl
- GGD Kennemerland
Westergracht 72, 2014 XA Haarlem
Tel. 023 5115900
- GGD Kop van Noord-Holland
Grotewallerweg 1, 1742 NM Schagen
Tel. 0224 720620 / E-mail: info@ggd-knh.nl
- GGD Leeuwarden (Friesland)
Harlingertrekweg 58, 8913 HR Leeuwarden
Tel. 058 2334334 / E-mail: ggd@ggdfryslan.nl
- GGD Leiden (Hollands Midden)
Parmentierweg 49, 2316 ZV Leiden
Tel. 071 5163333 / E-mail: info@ggdhm.nl
- GGD Lelystad (Flevoland)
Plaats 1, 8224 AB Lelystad
Tel. 0320 276211 / E-mail: ggd@ggd-flevoland.nl
- GGD Maastricht (Zuidelijk Zuid-Limburg)
Gelissendomein 8, 6229 GJ Maastricht
Tel. 043 3821721 / E-mail: info@zvl-ggd.nl
- GGD Nijmegen
Groenwoudseweg 275, 6524 TV Nijmegen
Tel. 024 3297297 / E-mail: ggd@ggd-nijmegen.nl
- GGD Rotterdam-Rijnmond
Schiedamsedijk 95, 3011 EN R'dam (hoofdvestiging)
Burgemeester van Lierplein 3, 3134 ZB Vlaardingen
Tel. 010 4339966 / E-mail: info@ggd.rotterdam.nl
- GGD Spijkenisse (Zuidhollandse Eilanden)
Van Hogendorpstraat 50, 3201 WD Spijkenisse
Tel. 0181 652400 / E-mail: info@ggd-zhe.com
- GGD Tiel (Rivierenland)
Teisterbantlaan 1b, 4001 TJ Tiel
Tel. 0344 698700
E-mail: info@ggd.regiorivierenland.nl

- GGD Utrecht
Jaarbeursplein 17, 3521 AN Utrecht
Tel. 030 2863333 / E-mail: receptie.ggd@utrecht.nl
- GGD Venlo (Noord- en Midden-Limburg)
Nijmeegseweg 44, 5916 PT Venlo
Tel. 077 3598888 / E-mail: ggd@ggdnl.nl
- GGD West-Brabant
Doornboslaan 225-227, 4816 CZ Breda
Tel. 0900 8222467 / E-mail: info@ggdwestbrabant.nl
- GGD Westfriesland
Blauwe Berg 5, 1625 NT Hoorn
Tel. 0229 253310 / E-mail: info@ggdhollandsnoorden.nl
- GGD Zaandam (Zaanstreek-Waterland)
Vurenhout 2, 1507 EC Zaandam
Tel. 075 6519292 / E-mail: ggdzw@ggd.nl
- GGD Zeist (Midden-Nederland)
De Dreef 5, 3706 BR Zeist
Tel. 030 6086086 / E-mail: info@ggdmn.nl
- GGD Zoetermeer (Zuid-Holland West)
Brechtzijde 1, 2725 NR Zoetermeer
Tel. 079 3430888 / E-mail: info@ggdwh.nl
- GGD Zwolle (Regio IJssel-Vecht)
Zeven Alleetjes 1, 8011 CV Zwolle
Tel. 038 4281428 / E-mail: ggd-info@rijv.nl

Ziekenhuizen & klinieken:

- AMC Academisch Medisch Centrum
Keurings en vaccinatiebureau voor de Tropen
Meibergdreef 9, 1105 AZ Amsterdam-Zuidoost
Afspraken: 020 5663800 / Info.: 0900 - 9584 (€ 0,45/min.)
Geopend: ma t/m vr 09.00-12.00 en 13.00-16.00
- Berglandkliniek / St. Elisabeth Ziekenhuis
Afdeling Travel Care
Hilvarenbeekseweg 60, 5022 GC Tilburg
Tel. 013 5393600 / E-mail: travel@berglandkliniek.nl
Openingstijden: elke donderdag 15.00-19.00 uur
- Havenziekenhuis Rotterdam
Travel Clinic en Tropen Advies Centrum
Haringvliet 2, 3011 TD Rotterdam
Afspraken: 010 4123888 / Info: 0900 5034090 (€ 0,45/min.)
Geopend: ma t/m do 08.30-17.00; vr 08.30-21.00
- Leids Universitair Medisch Centrum (afdeling infectieziekten, tropische geneeskunde en vaccinaties)
Albinusdreef 2, 2333 ZA Leiden
Afspraken: 071 5263636
Openingstijden: ma t/m vr 12.30-14.30
- Ziekenhuis Rijnstate/Velp (Travel Clinic Arnhem)
President Kennedylaan 100, 6883 AZ Velp
Afspraken: 026 3680944
E-mail: info@travelclinicarnhem.nl

Overige instanties:

- Landelijk Coördinatie Centrum Reizigers, www.lcr.nl
- Tropenzorg, Antwoordnummer 1388, 1300 VE Almere,
Tel. 036 5334711 / internet: www.tropenzorg.nl

Deel:	A	Vorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	2.	Voorzorg voor een goede gezondheid
Paragraaf:	V.	Malaria Profylaxe

Voor reizigers naar Papua Nieuw-Guinea, Solomon Eilanden en Vanuatu is malaria ongetwijfeld de meest verontrustende ziekte. Daar zijn verschillende redenen voor. Allereerst is malaria - na verkeersongevallen - de belangrijkste 'tropische' doodsoorzaak voor westerse reizigers. Met malaria valt dus niet te spotten. Bovendien kan malaria zich ook nog na de thuiskomst manifesteren en - alsof dat alles nog niet erg genoeg is - er bestaat ook geen kant-en-klare remedie tegen malaria.

Malaria wordt veroorzaakt door parasieten (wetenschappelijke naam: Plasmodia) die via de steek van bepaalde muggen op de mens worden overgebracht. Die parasieten nestelen zich in de lever en komen na verloop van tijd in de bloedsomloop terecht. Daar dringen ze de rode bloedcellen binnen en vermenigvuldigen zich. De bloedcellen vallen daardoor uiteen waarbij nieuwe parasieten vrijkomen, die op hun beurt andere rode bloedcellen binnendringen. Daardoor ontstaat een kettingreactie en de gevolgen zijn koorts en andere ziekteverschijnselen. Een malaria-aanval begint nooit eerder dan 8 dagen na de besmetting. Van de vier malariavarianten die de mens kunnen infecteren zijn er twee belangrijk voor de reiziger: de goedaardige malaria tertiana en de uiterst gevaarlijke malaria tropica, ook wel bekend als 'killer malaria'.

Varianten

De malaria tertiana is de klassieker onder de malaria-varianten. Het karakteristieke ziektebeeld zijn koortsaanvallen met koude rillingen, die om de 48 tot 72 uur voorkomen. De ene dag heeft u hoge koorts, de volgende dag niet, maar de dag daarop krijgt u opnieuw een koortsaanval te verwerken. Wie malaria tertiana heeft, zal zich doodziek voelen. Levensgevaar komt er echter niet bij kijken. Al met al gaat het om een goedaardige ziekte die zich zelden langer dan een paar weken voortleeft. Vervelend is wel dat een aantal malariaparasieten in de lever kunnen achterblijven om maanden tot jaren later opnieuw op te duiken in de rode bloedcellen. Op die manier kunt u drie jaar later nog door malaria-aanvallen worden geplaagd. Een chloroquinekuur volstaat in de meeste gevallen om malaria tertiana te behandelen.

De malaria tropica is gevaarlijkere, maar veel minder voorkomende malaria-variant. Zonder tijdige behandeling kan men er binnen één week aan sterven. Vervelend genoeg zijn de symptomen van de malaria tropica niet eenduidig. Soms komen er koortspieken voor zoals bij malaria tertiana, maar vaker is er geen duidelijk koortspatroon herkenbaar. Meestal heeft men een voortdurende, hoge koorts, gekoppeld aan allerlei ongemakken zoals hoofd- en spierpijn, diarree, braken en hoesten. Bovendien ontstaat er bloedarmoede en wordt de werking van vitale organen zoals nieren, longen en hersenen aangetast. Zonder snelle behandeling leidt malaria tropica tot ernstige complicaties met vaak de dood als gevolg. Bovendien is de malaria tropica-parasiet in toenemende mate resistent tegen de klassieke antimariapillen (palludrine en nivaquine). Vooral in Afrika, Zuidoost-Azië en in de Pacific (Papua Nieuw-Guinea, Solomon Eilanden en Vanuatu) wordt men geconfronteerd met dit probleem. Het enige positieve aspect van de malaria tropica is, dat er geen slapende leverparasieten bij voorkomen. Na genezing van malaria tropica, zullen er geen nieuwe malaria aanvallen optreden (tenzij u opnieuw besmet raakt).

Malaria tropica kan optreden tot ongeveer vier weken na besmetting. Daarom moeten middelen tegen malaria over het algemeen nog een periode na het verlaten van het malariagebied worden ingenomen. Malaria tropica is

weliswaar gevaarlijk, maar kan wel goed behandeld worden. Voorwaarde is dat de ziekte op tijd wordt herkend. Vermeld bij bezoek aan uw huisarts daarom altijd dat u recent in de tropen bent geweest.

Waar komt malaria voor?

Malaria is een typische tropenziekte, maar niet overal in de tropen is het risico even groot. In gebieden die hoger liggen dan 1500 tot 2000 meter boven de zeespiegel, is er amper risico en ook in de grote steden, met uitzondering van Afrika, is de kans op malaria klein tot minimaal. Voor malaria tropica is Afrika, ten zuiden van de Sahara, een groot risicogebied. Jaarlijks sterven naar schatting 2 miljoen Afrikanen aan malaria tropica. Ook delen van Zuid-Amerika, Azië en de westelijke Pacific (Papua Nieuw-Guinea, Salomon Eilanden en Vanuatu) behoren tot de risico gebieden.

Hoe beschermt men zich tegen malaria?

Malariamuggen steken alleen tussen zonsondergang en zonsopgang, in die periode dient men zich dan ook extra te beschermen. Draag dus een lange broek en kleding met lange mouwen. Slapen doet u onder een muskietennet. Zorg ervoor dat de slaapruijmt muggenvrij blijft door muskietengaas voor de ramen te spannen, deuren te sluiten en eventueel staafjes te verbranden die een voor de muggen onaangename rook verspreiden. Ook een antimuggenzalf is nuttig. Aangezien de malariaparasiet in toenemende mate immuun wordt voor de klassieke antimariamidelen, is het opvolgen van bovenvermeld advies geen overbodige luxe.

De maatregelen die men tegen malaria moet nemen zijn afhankelijk van het reisdoel en de reisduur. Individuele factoren zoals de gezondheid van de reiziger spelen ook een rol. Bij een zeer laag risico kan een arts u adviseren uitsluitend antimuggen-maatregelen te nemen en geen malariapillen te slikken.

Naast een afdoende bescherming tegen muggenbeten kan malaria het beste bestreden worden door antimariamidelen te slikken (profilaxe). In het algemeen worden de volgende middelen geadviseerd:

- In gebieden zonder resistente malariaparasieten: proguanil (Paludrine®). In deze gebieden is de preventie eenvoudig en het risico beperkt. U dient de profilaxe (slikken van pillen) te starten op de dag voordat u het risicogebied inreist en pas te stoppen vier weken na het uitreizen van het risicogebied.
- In gebieden met een zeer beperkt aantal resistente malariaparasieten: een combinatie van chloroquine (bijv. Nivaquine) en proguanil (Paludrine). Chloroquine gaf vroeger een vrijwel volledige bescherming tegen iedere vorm van malaria. Ondertussen is dit niet meer het geval, sinds er in toenemende mate weerstand onder de parasieten is opgetreden tegen dit middel. Chloroquine moet dus aangevuld worden met een ander geneesmiddel, met name proguanil (Paludrine). Het betreft veilige geneesmiddelen die men langdurig kan innemen, zonder grote schadelijke bijwerkingen. U dient de profilaxe te starten op de dag voordat u het risicogebied inreist en pas te stoppen vier weken na het uitreizen van het risicogebied.
- Bij een kortstondig verblijf (tot max. vier weken) in gebieden met resistente malariaparasieten: atovaquon + proguanil (Malarone®). Malarone is een modern geneesmiddel met minder bijwerkingen dan Lariam. U dient de profilaxe te starten de dag voordat u het risicogebied in reist en de profilaxe te stoppen een week na het uitreizen van het risicogebied. Atovaquon/proguanil (Malarone®) werkt anders dan de andere middelen (zoals Nivaquine, Paludrine of Lariam), waardoor u maar tot één week na vertrek uit een malariagebied het middel hoeft door te slikken.

- Bij een langdurig verblijf (meer dan vier weken) in gebieden met resistente malariaparasieten: mefloquine (Lariam®). Mefloquine (Lariam) is het zwaarste antimalariamiddel dat doorgaans wordt voorgeschreven. Het middel biedt de beste bescherming tegen malaria, maar nadeel is de kans op mogelijke bijverschijnselen, zoals misselijkheid, slapeloosheid en depressiviteit. Als u gevoelig bent voor dit soort bijverschijnselen wordt aangeraden Lariam enkele weken voor vertrek uit te proberen. Bij ernstige bijwerkingen kan dan in samenspraak met de medische diensten een alternatief gezocht worden.

Wie zich afdoende beschermt tegen muggenbeten en zich strikt houdt aan de profilaxe voorschriften, zal slechts een zeer beperkt risico lopen op het besmet raken met malaria. Ook remt de profilaxe het ziekteverloop van malaria, waardoor u dan op z'n minst meer tijd heeft om medische hulp te zoeken. Niettemin geven bovenstaande maatregelen nooit een 100% bescherming tegen malaria. De situatie verandert voortdurend, vaak van land tot land. De richtlijnen dienen bovendien genuanceerd te worden naar regio, reiseizoen, verblijfsduur en andere omstandigheden. Wij adviseren u zich goed te laten informeren door uw huisarts of door de bevoegde instanties.

Voor sommige reizen (bijvoorbeeld langdurig verblijf in zeer afgelegen en moeilijk te bereiken risicogebieden) is het aanbevolen een noodbehandeling tegen malaria mee te nemen. U zult dit altijd dienen te overleggen met uw huisarts of de bevoegde instanties.

In zeldzame gevallen kan een malaria aanval soms nog enkele maanden (tot maximaal vijf jaar) nadat u met de antimalariamiddelen bent gestopt optreden. Kenmerkend voor zo'n malaria aanval is de plotseling optredende koude rillingen en de om de 48 uur wisselende hoge koorts (boven 39 graden). Een dergelijke vertraagde malaria-aanval is niet met antimalariamiddelen te voorkomen, maar wel eenvoudig te genezen. Wees vooral alert op de symptomen en schakel in zo'n geval meteen medische hulp in.

Wat te doen bij een malaria-aanval?

Gezien de ernst van de ziekte moet iedere aanhoudende koorts in een risicogebied, zelfs bij twijfel, als een mogelijke malaria-vorm beschouwd worden. Een 'gemiste' diagnose kan ernstige consequenties hebben en het is beter tien koortsaanvallen ten onrechte als malaria te behandelen dan eenmaal malaria tropica zijn gang te laten gaan.

Wanneer u in een uithoek van de wereld wordt opgezadeld met een malaria-aanval, ver van het dichtstbijzijnde hospitaal of een medische post, kan het in geval van malaria tropica van levensbelang zijn om een geneesmiddel bij de hand te hebben. Haiofantrine (Halfan) is een doeltreffend middel tegen resistente malaria, maar kan in zeldzame gevallen dodelijke hartritme stoornissen veroorzaken. Het middel wordt dan ook alleen voorgeschreven nadat een elektrocardiogram aangeboren hartafwijkingen heeft uitgesloten. Behandeling met kinine (in combinatie met tetracycline of Fansidar) en mefloquine (Lariam) is ook mogelijk.

Zeer belangrijk! Houdt u aan de voorschriften met betrekking tot de inname van de antimalaria middelen. Om uw lichaam de gelegenheid te geven een voldoende bescherming op te bouwen tegen malaria, dient u al voordat u een risicogebied inreist te beginnen met pillen slikken. Om het risico van een vertraagde malaria-aanval te vermijden dient u ook nog een bepaalde periode na het verlaten van het risicogebied de antimalaria pillen te blijven slikken (ook ingeval u dan ondertussen weer thuis bent aangekomen). Houdt u ook aan de voorgeschreven dosis en moment van inname.

Deel:	A Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	2. Voorzorg voor een goede gezondheid
Paragraaf:	VI. Overige infecties

Niet tegen elke infectie die u op reis oploopt kunt u zich vaccineren of met medicijnen beschermen. Wel kunnen vaak voorzorgsmaatregelen worden getroffen om besmetting te voorkomen.

Dengue Fever (Knokkelkoorts)

Dengue Fever, of knokkelkoorts, is een virus dat wordt overgebracht op mensen door de steek van een besmette mug (de kleine zwart witte tijgermug). De verschijnselen lijken op die van griep. Als een goede behandeling voorhanden is verloopt de ziekte meestal onschuldig, maar het kan in extreme gevallen tot de dood leiden.

De incubatietijd van dengue fever is twee tot vijftien dagen, het gemiddelde ligt tussen vijf en zeven dagen. De eerste tekenen van de ziekte zijn acute hoge koorts met koude rillingen, zware hoofdpijn, pijn achter de ogen, en spier- en gewrichtspijnen. Na de eerste ziektedagen krijgt de patiënt last van hoesten, keelpijn, smaakveranderingen, misselijkheid, overgeven en huiduitslag. Jonge kinderen krijgen de ziekte vaak in lichte vorm; zij zijn misselijk en hebben last van huiduitslag. Bij oudere kinderen en volwassenen zijn de klachten vaak ernstiger.

De mug die het virus overbrengt, is vooral overdag actief. Tegen de ziekte bestaat geen vaccinatie. Mensen moeten zich zoveel mogelijk beschermen tegen muggenbeten door het gebruik van muggenwerende middelen (DEET) en muskietennetten. De muggen en larven zitten tot in de potten, pannen en andere plaatsen waar schoon (regen)water blijft staan.

Dengue Fever komt vooral voor in verstedelijkte gebieden in Afrika, Midden- en Zuid-Amerika, Zuidoost Azië, het Caribische gebied en op sommige eilanden in de Pacific. Volgens de wereldgezondheidsorganisatie WHO loopt tweevijfde van de wereldbevolking - rond de 2,5 miljard mensen - kans om knokkelkoorts op te lopen. Door snelle, ongeplande uitbreiding van steden neemt de kans op overbrenging van de ziekte toe, doordat het aantal broedplaatsen voor de muggen toeneemt. Vooral sloppenwijken, waar waterbronnen zijn en geen fatsoenlijke vuilnisopslag aanwezig is, vormen een bedreiging voor de volksgezondheid.

Een vaccin of behandeling tegen Dengue is nog niet beschikbaar. dus blijft het advies: Vermijd plaatsen met stilstaand water, daar broeden de dengue-muggen. De muggen steken vooral overdag. Draag daarom bedekkende kleding en gebruik een antimuggenmiddel (DEET).

Ziekte van Lyme

De ziekte van Lyme wordt veroorzaakt door de spirocheet *Borrelia burgdorferi* (Teken). De ziekte van Lyme komt vrijwel overal ter wereld voor. Geschat wordt dat in Europa ongeveer tien procent van de teken besmet zijn met *Borrelia*. De infectie kan een rode, ringvormige huiduitslag en een griepig gevoel veroorzaken. In een later stadium kunnen aandoeningen aan het zenuwstelsel of de gewrichten ontstaan. Draag bedekkende kleding en smeer een insectenwerend middel op de onbedekte huid. Als u door een teek bent gebeten, verwijder deze dan zo snel mogelijk met een tekenpincet. Pak de teek zo dicht mogelijk bij de huid vast en trek deze er met een draaiende beweging uit. Ontsmet de huid daarna met alcohol of jodium. Controleer uzelf dagelijks op teken. De ziekte van Lyme kan worden behandeld met antibiotica.

Schistosomiasis

Schistosomiasis (vroeger bilharzia) is een infectie met een van de parasitaire wormen *Schistosoma mansoni*, *Schistosoma haematobium* of *Schistosoma japonicum* die

zich in zoet water kunnen bevinden. De larve van de worm dringt de huid binnen. In de bloedvaten van de darm of blaas ontwikkelen de larven zich tot volwassen wormen en leggen hier eieren. Schistosomiasis komt voor in bepaalde delen van Afrika, Midden- en Zuid-Amerika en het Midden- en Verre Oosten. Een acute infectie kan gepaard gaan met koorts en huidafwijkingen. In een later stadium worden de klachten veroorzaakt door ontstekingsreactie van het lichaam tegen de parasieten en de eieren, hetgeen kan leiden tot bloed in de ontlasting of de urine. Vermijd elk contact met zoet oppervlaktewater. Chloorbaden en de zee zijn wel veilig. De ziekte kan met medicijnen worden behandeld.

Legionella (Veteranenziekte)

De veteranenziekte is een longontsteking, veroorzaakt door bacteriën die in leidingwater worden aangetroffen. Deze bacteriën gedijen zeer goed in water met temperaturen van 30-40°C. Mensen lopen de ziekte op door besmet verneveld water, bijvoorbeeld door een douche of een fontein, in te ademen. Van het drinken van besmet water kan men geen legionella krijgen. Vooral personen met verminderde weerstand lopen risico. De veteranenziekte komt ook in de hele wereld voor. De ziekte wordt in Nederland geregeld waargenomen bij toeristen die hebben gelogeed in hotels in landen rond de Middellandse Zee. Legionella veroorzaakt een longontsteking met hoge koorts en een droge, meestal niet productieve, hoest. Als de diagnose snel wordt gesteld is de ziekte goed te behandelen met antibiotica. Bij klachten die kunnen wijzen op een longontsteking na een verblijf in het buitenland is het ook nodig uw huisarts op de hoogte te stellen.

Hepatitis C

Hepatitis C is een infectieziekte van de lever veroorzaakt door het hepatitis C-virus (HCV). Het virus wordt overgedragen via besmet bloed. Besmetting via bloedcontact kan in niet-Westerse landen plaatsvinden door gebruik van niet-steriele naalden bij injecties, door bloedtransfusies, piercings, tatoeages, acupunctuur, gemeenschappelijk gebruik van scheerapparaten of tandenborstels en contact met besmet bloed bij verwondingen van de huid. De kans om hepatitis C te krijgen via seksueel contact is klein. Het risico voor reizigers is in het algemeen genomen uiterst klein. Bloedcontact en onzorgvuldig gebruik van drugsspuiten vormen de belangrijkste infectiebronnen voor hepatitis C. Hepatitis C kan worden voorkomen door hygienische maatregelen en het vermijden van risicovol gedrag. Vaccinatie tegen hepatitis C is nog niet mogelijk.

West Nile-virusinfectie

Het West Nile-virus wordt overgebracht door muggen. Het virus komt voor in Afrika, West-Azie en het Midden-Oosten. Sinds 1999 zijn ook mensen in de Verenigde Staten en Canada ziek geworden door dit virus. Veroorzaakt bij de meeste mensen milde symptomen van koorts, hoofdpijn, spierpijn, huiduitslag en vergrote lymfeklieren. Bij minder dan een procent ontwikkelt zich een ernstige vorm van hersen(vlies)ontsteking. Bij minder dan een op de duizend patiënten verloopt de ziekte dodelijk. Bescherm u tegen muggenbeten. Voor infectie met dit virus bestaat geen behandeling of vaccinatie.

Deel:	A Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	2. Voorzorg voor een goede gezondheid
Paragraaf:	VII. Griepvirose

Een griepvirose is een wereldwijde griepvirose die ontstaat wanneer een nieuw subtype van het influenzavirus onder mensen gaat circuleren. Dit kan gebeuren door menging van een vogelgriepvirus met een menselijk griepvirus. Als een nieuw griepvirus opkomt, is het

afwachten welke eigenschappen en gevolgen dit virus precies heeft. De gevolgen van een epidemie door zo'n nieuwe griepvirusvariant hangen af van:

10. of het nieuwe griepvirus makkelijk mensen infecteert;
11. of het nieuwe griepvirus gemakkelijk van de ene op de andere persoon kan worden overgedragen;
12. of het nieuwe griepvirus een sterk ziekmakend vermogen heeft.

De vorige eeuw heeft zich driemaal eerder een ernstige pandemie voorgedaan, namelijk:

- Spaanse griep (H1N1) in 1918, deze pandemie heeft tenminste 20 miljoen het leven gekost, maar schattingen lopen op tot misschien wel 50 miljoen mensen wereldwijd.
- Aziatisch griep (H2N2) in 1957, deze pandemie heeft naar schatting een miljoen doden geëist.
- Hong Kong griep (H3N2) in 1968, deze pandemie heeft ook naar schatting een miljoen doden geëist.

Incidenten met een reassortment vogelgriepvirus, tot nu toe overigens zonder epidemische verspreiding onder mensen, doen zich met enige regelmaat voor. De belangrijkste variant die zich sinds 1997 verspreidt is Influenza A (H5N1).

Vogelgriep / Vogelpest

In een reeks Zuidoost-Aziatische landen (Thailand, Cambodja, Indonesië, Singapore, Zuid-Korea, Hongkong) woedt sinds december 2003, maar mogelijk al veel langer, een epizootie (= epidemie onder dieren) van vogelpest of vogelgriep (Engels: Avian Flu). Voor de reiziger is het risico om vogelpest op te lopen, mits hij/zij zich enigszins in acht neemt, verwaarloosbaar klein; het risico van ziektes als dysenterie, tyfus, malaria, tuberculose of van een verkeersongeluk in die landen is vele malen groter.

De internationale belangstelling voor de vogelpest in Zuidoost-Azië heeft een andere reden: het griepvirus dat vogelpest veroorzaakt, is een influenza-A-virus. Mensen kunnen ook ziek worden van influenza-A-virussen: in Nederland hebben wij jaarlijks in de winter een flink aantal zieken door influenza, die mensen hebben "griep" (niet te verwarren met "een verkoudheid"). Daarbij gaat het echter om virussen van een ander subtype influenza-A, een type dat zeer besmettelijk en nogal ziekmakend is voor mensen. De subtypen die bij mensen voorkomen zijn bekend en veranderen elk jaar een klein beetje. Hiertegen worden elk jaar vaccins ontwikkeld, zodat mensen met een hoog risico op een ernstig beloop gevaccineerd kunnen worden.

Het vogelpestvirus dat nu in Zuidoost-Azië woedt, kan weliswaar ook mensen en andere dieren ernstig ziek maken en zelfs doen overlijden, zo is inmiddels gebleken, maar het virus is niet erg besmettelijk: het is alleen op mensen overgedragen na intensief contact met ziek pluimvee en niet van mens op mens.

Hoewel reizigers naar landen waar vogelpest voorkomt nauwelijks risico lopen, wordt het volgende geadviseerd:

- Vermijd zo veel mogelijk direct contact met vogels en pluimvee. Vermijd ook markten waar vogels worden verhandeld.
- Indien lokaal melding wordt gemaakt van besmette bedrijven of dorpen, bezoek deze dan niet en pas eventueel uw bestemming/route aan.
- Neem geen dierlijke producten (eieren, vlees, vleeswaren, kaas of andere melkproducten, huiden, jachttrofeeën) mee tijdens door- en terugreis, ook niet in kleine hoeveelheden.
- Als u zelf kippenvlees bereidt, neem dan goede hygiënische maatregelen in acht (handen wassen) en zorg dat het vlees goed verhit (minimaal 70°C) en gaar is.
- Eet ook in restaurants alleen goed gaar kippenvlees.

Mexicaanse griep

Op 21 april 2009 werd in de Verenigde Staten door gezondheidsdiensten van Californië infecties met een varkensgriepvirus (H1N1) gerapporteerd. Deze nieuwe virusstam bleek een reassortment van een aantal stammen van het H1N1-griepvirus, waaronder een humaan griepvirus, een varkensgriepvirus en een vogelgriepvirus. Al snel werd duidelijk dat deze nieuwe variant inmiddels tot een uitbraak in Mexico had geleid en vervolgens geëxporteerd was naar de Verenigde Staten. Toen zich aanhoudende transmissie op twee continenten voordeed (Amerika en Oceanië), heeft de WHO op 11 juni 2009 de uitbraak van Nieuwe Influenza A (H1N1) de status van een pandemie gegeven.

Nieuwe Influenza A ("Mexicaanse griep") is een infectie veroorzaakt door het type A influenza virus, subtype H1N1. Het influenza virus veroorzaakt seizoensgebonden uitbraken van griep onder varkens en mensen. Dit nieuwe virus komt bij varkens, mensen en vogels voor. Het besmet mensen veel sneller dan het griepvirus dat bij mensen, met name in de winter, voorkomt. Het virus geeft binnen vier tot zeven dagen verschijnselen van griep; koorts, hoesten, verlies van eetlust, spierpijn e.d. Soms treedt ook keelpijn, misselijkheid, braken en diarree op. Het aantal sterfgevallen is tot nu toe beperkt. Opvallend is dat, in tegenstelling tot de seizoensgriep, relatief jonge mensen (20-50 jaar) ernstig ziek kunnen worden. Ook mensen met een chronische ziekte en zwangeren lopen een groter risico op een ernstiger beloop van de ziekte.

Besmetting vindt plaats als het virus op de slijmvliezen van mond, neus of ogen terecht komt. Dit kan door hoesten, maar ook via de handen plaatsvinden. Het virus overleeft enige tijd op oppervlakken als tafels, deurkrukken enz.

Zoals gezegd krijgen jonge mensen relatief vaker griepverschijnselen. In Nederland lijken mensen die voor 1957 zijn geboren, over een zekere mate van immuniteit te beschikken. Mensen met een verminderde weerstand door immuunstoornissen of medicijngebruik en mensen met een chronische aandoening of zwangeren lopen extra risico.

Ondertussen is het Nieuwe Influenza A virus wereldwijd verspreid (ook in de Pacific). In verschillende landen worden reizigers op luchthavens gescreend op ziekteverschijnselen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een bodyscan, oorthermometer en vragenlijsten. Bij mensen met symptomen vindt er soms extra aanvullend onderzoek plaats, of worden mensen geïsoleerd (in quarantaine geplaatst).

Wat kunt u doen als reiziger

Als u klachten heeft van duidelijke griepverschijnselen, zoals koorts, hoesten of benauwdheid moet u bij voorkeur niet gaan reizen. Neem eventueel contact op met uw huisarts of de Travel Clinic.

Algemene hygiënemaatregelen spelen een belangrijke rol bij het voorkomen van besmetting tijdens de reis. Omdat de overdracht van het virus door hoesten, direct contact en via voorwerpen plaatsvindt, zijn de volgende maatregelen zinvol:

13. Was regelmatig de handen zorgvuldig met zeep of gebruik handalcohol.
14. Gebruik papieren zakdoeken en gooi deze na gebruik weg. Hoest of nies in de holte van uw elleboog.
15. Vermijd zieke mensen, speciaal zij die hoesten.
16. Vermijd niet-noodzakelijke massabijeenkomsten. Vermijd hier ook direct contact als handen schudden of zoenen.
17. Zoek medische hulp als u toch ziek wordt
18. Gebruik een mondkapje als contact met mensen met symptomen van Nieuwe Influenza A onvermijdelijk is.

Wij adviseren advies omtrent besmettingsgevaar op de door u te bezoeken reisbestemmingen te blijven volgen. Volg daarbij het advies van de lokale gezondheidsinstanties op. Ondertussen lijkt het risico buiten Nederland niet veel groter te zijn dan in Nederland.

Deel:	A Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	2. Voorzorg voor een goede gezondheid
Paragraaf:	VIII. Reizen en zwangerschap

Hanteer de volgende adviezen, voor als u tijdens de zwangerschap met het vliegtuig gaat reizen.

- Probeer te zorgen voor een zitplaats aan het gangpad voor meer beenruimte en comfort.
- Loop elk half uur een stukje om trombose te voorkomen.
- Drink voldoende water omdat in een vliegtuig de lucht erg droog is.
- De meeste luchtvaartmaatschappijen accepteren zwangere na de 36e week niet meer in verband met een eventuele bevalling in het vliegtuig. Vraag voor het reserveren van uw reis naar het beleid van de luchtvaartmaatschappij.
- Bij ernstige bloedarmoede of een ziekte is altijd overleg met de behandelend arts nodig. Neem uit voorzorg altijd documenten mee waaruit blijkt hoever de zwangerschap is gevorderd, om discussie te voorkomen.

Zwangerschap en reizigersdiarree

Bij zwangere vrouwen werkt het afweersysteem minder goed om te voorkomen dat het lichaam de vrucht afstoot. Dat maakt zwangeren gevoeliger voor reizigersdiarree. Daar komt bij dat de ziektekiem niet wordt aangepakt in de maag omdat deze minder zuur produceert. De darmen bewegen bovendien minder snel zodat de ziektekiem ook daar langer leeft. Het gevaar van reizigersdiarree is uitdroging. Hierdoor kan de bloedstroom naar de placenta verminderen en verzuurt het moederlijk bloed. Als gevolg daarvan kan het ongeboren kind in nood raken en overlijden.

Reizigersdiarree voorkomen kan het beste door na elke handdruk en voor elke maaltijd de handen te wassen. Kook mogelijk vervuild water voor gebruik of reinig het met jodium. Dat laatste geldt overigens als incidentele noodoplossing. Vlees moet goed doorbakken zijn en zuivelproducten zijn alleen geschikt na pasteurisatie. Vervuild water en voedsel kunnen ook Hepatitis E overbrengen. Deze ziekte veroorzaakt onder zwangeren een sterftcijfer van 25 procent. Tegen sommige ziekte-kiemen is inenting mogelijk.

Zwangerschap en vaccinaties

Omdat het afweersysteem van zwangere vrouwen minder goed werkt, reageert hun lichaam anders op vaccinaties. Toch is enige bescherming beter dan geen bescherming.

Bij de afweging om wel of niet te vaccineren, gaat het om de vraag wat erger is: de vaccinatie krijgen of mogelijk een ernstige ziekte moeten doorstaan. Zogenaemde levende vaccinaties mogen zwangere vrouwen niet krijgen. Dat geldt bijvoorbeeld voor inenting tegen gele koorts, bof, mazelen en rode hond. Na een vaccinatie tegen deze ziektes luidt het advies drie maanden te wachten met zwanger worden.

Borstvoeding

Alle vaccins mogen bij borstvoeding gegeven worden.

Advies over wel of niet vaccineren

Het wel of niet vaccineren met name bij zwangere is maatwerk en dient door deskundigen op het gebied van reizigersadvisering te gebeuren. Per situatie zal het risico op ziekte (plaats, duur, voorkomen van ziekte), de

ziektelast (gevolgen van infectie) en mogelijke bijwerkingen van vaccins zullen zorgvuldig afgewogen dienen te worden.

Zwangerschap en malaria

Malaria tijdens een zwangerschap bedreigt zowel moeder als kind. Vooral tegen malaria tropica is optimale bescherming nodig.

Dat malaria en zwangerschap een ongelukkig combinatie vormen, is al bijna honderd jaar bekend. Het afweersysteem van vrouwen werkt minder sterk om een afstotingsreactie tegen de vrucht te voorkomen en dat geeft ziekteverwekkers meer kans. Bij zwangeren die malaria oplopen, ligt het percentage spontane abortussen, vroeggeboorten en doodgeboren kinderen dertig procent hoger dan normaal. De placenta is voor malariaparasieten een relatief veilige plek. Ze zouden met de foetus strijden om de voedingsbestanddelen in het moederbloed. Bij zwangeren met ernstige bloedarmoede leidt een gebrekkige zuurstofvoorziening bovendien tot een laag geboortegewicht en dat vermindert de overlevingskansen voor het kind.

Verhoogd risico

De schadelijke effecten verschillen bij vrouwen die afkomstig zijn uit gebieden waar malaria heerst en niet-immune vrouwen, zoals toeristen en expatriates. Bij niet-immune vrouwen vormt malaria tropica een directe bedreiging voor moeder en kind. Hetzelfde geldt voor zwangeren die afkomstig zijn uit gebieden waar alleen seizoensgebonden malaria voorkomt. Bij vrouwen uit gebieden waar malariaoverdracht het hele jaar door plaatsvindt, is het kind vooral in gevaar. Dit geldt met name voor een eerste zwangerschap. De moeder is niet echt ziek maar kan ernstige bloedarmoede hebben waardoor het geboortegewicht van het kind afneemt.

Preventie en behandeling van malaria

Wie tijdens een zwangerschap naar een malariagebied reist, moet zich realiseren welke bijwerkingen preventie- en geneesmiddelen kunnen hebben, en wat de gevolgen van de ziekte kunnen zijn. Dat laatste geldt met name voor malaria tropica.

Muggen brengen behalve malaria ook dengue en gele koorts over. Een goede bescherming tegen deze ziektes begint met het voorkomen van muggenbeten. De malariamug steekt 's avonds en 's nachts. Bedekkende kleding en een klamboe dienen als eerste barrière, deze kunnen worden behandeld met permethrine als extra bescherming. Ook antimuggenmiddelen met DEET zijn effectief. Van permethrine noch van DEET in concentraties tot dertig procent zijn schadelijke effecten voor de foetus bekend.

Wel of niet slikken?

In aanvulling op de bovenstaande methoden kan een antimalariamiddel nodig zijn. Miljoenen zwangeren hebben decennialang chloroquine en proguanil gebruikt. Deze middelen leveren geen gevaar op voor de foetus maar sommige parasieten zijn inmiddels resistent. Daarom worden ze niet veel meer voorgeschreven. Lariam kan tijdens het tweede en derde trimester van de zwangerschap veilig worden gebruikt.

Lariam is niet geregistreerd voor gebruik in de eerste twaalf weken van de zwangerschap of in de drie maanden voorafgaand aan de zwangerschap. Uit de tot nog toe bekende gegevens over lariam gebruik tijdens het eerste trimester van de zwangerschap blijkt er geen verhoogde kans te zijn op geboortefwijkingen of spontane abortus in vergelijking met andere antimalariamiddelen. Het wordt zwangere vrouwen afgeraden om naar multiresistente malariagebieden te reizen. Omdat het risico op het doormaken van malaria in de zwangerschap niet opweegt

tegen het mogelijke risico op negatieve effecten voor de foetus door lariam gebruik, wordt dit middel geadviseerd aan alle zwangere die toch reizen naar gebieden met multiresistente malaria.

Over de effecten van Malarone is nog weinig bekend. Daarom mag dit middel vlak voor en tijdens de zwangerschap niet worden gebruikt. Doxycycline veroorzaakt gebitsverkleuringen en een verstoring van de botgroei bij de foetus. Voor dit middel geldt daarom een contra-indicatie tijdens de zwangerschap.

Risicogebieden

In tropisch Afrika, waar het malariarisico het grootst is, biedt geen enkel preventiemiddel volledige bescherming. De gevolgen van een mogelijke besmetting kunnen zo ernstig zijn, dat een zwangere een negatief reisadvies krijgt. Andere bestemmingen die hiervoor in aanmerking komen zijn West Afrika, Zuidoost Azië, Papua Nieuw-Guinea, Salomon Eilanden en Vanuatu en het Amazonegebied. Zwangere vrouwen die naar deze bestemmingen reizen, krijgen de meest effectieve antimalariamiddelen voorgeschreven, met mogelijk negatieve effecten voor het ongeboren kind.

Behandeling

Voor de behandeling van malaria bij zwangeren blijft kinine de hoeksteen. Dit middel heeft als belangrijkste bijwerking lage bloedsuiker (hypoglycaemie) maar die is goed te controleren en te behandelen.

Indien vroegtijdig herkend en adequaat behandeld kunnen zwangere met malaria volledig genezen. Vertragingen in het stellen van de diagnose kan de behandeling moeilijker en minder succesvoller maken.

Deel:	A Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	2. Voorzorg voor een goede gezondheid
Paragraaf:	IX. Reizen met kinderen

Het is steeds normaler om kinderen mee te nemen op reis, ook naar verre bestemmingen. Door hun jonge leeftijd en een nog niet volledig ontwikkeld immuunsysteem, lopen ze extra gezondheidsrisico's.

Op reis gaan is voor kinderen een spannende gebeurtenis. Ze komen in een vreemde omgeving en krijgen mogelijk te maken met een ander klimaat en/of andere tijdzones. Deze veranderingen kunnen zo'n indruk maken dat kinderen uit hun doen raken. Houdt dit afwijkende gedrag lang aan of neemt het ernstige vormen aan, dan is nader onderzoek nodig. Datzelfde geldt bij aanhoudende lichamelijke klachten, zoals koorts of signalen van uitdroging.

Het afweersysteem van kinderen is nog in ontwikkeling. Bovendien komen ze tijdens het spelen veelvuldig in contact met allerlei ziekteverwekkers.

Diarree en uitdroging bij kinderen

Jonge kinderen zijn extra vatbaar voor diarree. Dat komt doordat ze minder weerstand hebben en doordat ze tijdens het spelen vaak hun vingers of voorwerpen in hun mond steken.

Medische zorg

Hygiënemaatregelen zoals regelmatig handen wassen verkleinen de kans op diarree. Bij baby's is borstvoeding een goede manier om de weerstand te verhogen.

Uitdroging vormt bij kleine kinderen het grootste gevaar. Dit verschijnsel kan binnen korte tijd optreden bij diarree en aanhoudend braken. De combinatie met hoge omgevingstemperaturen en koorts versnelt het proces. Directe medische zorg is nodig bij matige tot ernstige signalen van uitdroging, bloedige diarree, koorts van 38,5 °C of hoger of aanhoudend braken. Bij kinderen onder de twee jaar worden diarreeremmers, zoals loperamide,

afgeraden. Verder mogen kinderen veel soorten antibiotica niet gebruiken, waaronder Ciproxin en tetracycline. Geef antibiotica alleen in overleg met een arts.

Vocht aanvullen

Bij kinderen met signalen van uitdroging adviseert de Wereldgezondheidsorganisatie orale rehydratie oplossing (ORS), een oplossing van suikers en zouten. Deze is speciaal ontwikkeld om uitdroging te voorkomen. Gebruik altijd schoon water om de oplossing te maken. Een uitgedroogd kind zal het gretig drinken. Spuugt het de oplossing weer uit, blijf ORS dan geven met kleine slokjes op een lepel.

Mate van uitdroging (met de daarbij behorende Verschijnselen bij kinderen)

- Licht (geen duidelijke veranderingen)
- Matig (dorst, rusteloosheid en prikkelbaarheid, minder soepele huid, droge mond en tong, diepliggende ogen, ontbreken van tranen)
- Ernstig (bovenstaande verschijnselen met verlaagd bewustzijn, weinig plassen, koude/klamme handen en voeten, versnelde hartslag, blauwige nagels)

Malaria en kinderen

Elk jaar sterven wereldwijd drie miljoen kinderen aan malaria, de meesten in Afrika. Het is de ernstigste en meest levensbedreigende ziekte die kinderen op reis kunnen krijgen.

Malaria wordt overgebracht door muggen. Deze zijn actief van zonsopgang tot zonsopgang. Een goede bescherming tegen de ziekte bestaat uit het minimaliseren van de kans op muggenbeten, aangevuld met antimalaria-tabletten. Controleer om te beginnen de slaapruimte. Bij voorkeur is deze voorzien van air conditioning of in ieder geval een klamboe. Laat kinderen overdag dunne kleding dragen met lange mouwen en broekspijpen. Bescherm onbedekte lichaamsdelen met een antimuggenmiddel. Veel van deze middelen bevatten DEET. Bij kinderen onder de twee jaar wordt aangeraden geen concentratie te gebruiken boven de 30%. Bij kinderen is het belangrijk om het middel niet op de handen of het gezicht te smeren.

Veel antimalariatabletten voor kinderen zijn gelijk aan die voor volwassenen, alleen de dosis wijkt af. Sommige tabletten mogen niet worden voorgeschreven aan kinderen. Doxycycline is geschikt vanaf de leeftijd van acht jaar en Malarone alleen voor kinderen die meer dan elf kilogram wegen.

De eerste tekenen van malaria kunnen sterk lijken op een griepje of een kinderziekte die met koorts gepaard gaat. De ziekte kan zich vervolgens in hele korte tijd ontwikkelen tot een zeer ernstige vorm. Kinderen lopen bovendien meer risico op complicaties zoals shock, coma en de dood.

Voor de behandeling van malaria is ieder geval medische hulp nodig. Hoe eerder kinderen deze krijgen, hoe groter de kans op herstel. Houd kinderen daarom tijdens de reis goed in de gaten en raadpleeg bij verdachte signalen direct een arts.

Infecties, dierenbeten en andere aandoeningen

Kinderen komen makkelijk in aanraking met ziekteverwekkers. Ze volledig afschermen is ondoenlijk maar u kunt de risico's wel beperken.

Contact met dieren

Tijdens het buiten spelen op reis staan kinderen bloot aan allerlei soorten parasieten. Zolang ze de kruipleeftijd hebben, is het verstandig het oppervlak waarop ze spelen te bedekken met een mat. Daardoor hebben ze geen direct contact met de grond. Bij grotere kinderen heeft schoenen dragen hetzelfde effect.

Over de hele wereld komt nog veel rabiës (hondsdolheid) voor. Niet alleen wilde en zwervende dieren kunnen de ziekte overbrengen, ook huisdieren. Kinderen hebben meer kans dan volwassenen op een dierenbeet. Ze zullen het bovendien niet altijd aan hun ouders vertellen als ze zijn gebeten.

De beste manier om kinderen te beschermen tegen hondsdolheid en andere ziektes is contact met vreemde dieren te mijden. Vooraf vaccineren tegen rabiës is in bepaalde gevallen zeker aan te raden. Als een kind is gebeten, moet de wond direct worden uitgespoeld met water en zeep. Raadpleeg daarna meteen een arts. In veel gevallen zal deze een nabehandeling met rabiësvaccinaties en antibiotica voorschrijven.

Zwemmen

Verdrinking is de tweede oorzaak van overlijden onder kinderen op reis. Alertheid van de verzorgers is hier de belangrijkste maatregel. Reddingsvesten zijn niet in alle landen verkrijgbaar, neem ze zonedig mee van huis.

Tijdens het zwemmen slikken kinderen veel sneller dan volwassenen water in. Vaak is het water vervuild met ontlasting en dat verhoogt de kans op infecties. Contact met oppervlaktewater kan ook ziektes veroorzaken, zoals bilharzia.

Hoogte

Kinderen zijn vatbaarder voor hoogteziekte dan volwassen en de complicaties zijn ernstiger. Met kleine kinderen hoger dan 2500 meter gaan is af te raden.

Zon

Te veel blootstaan aan zonlicht voor de leeftijd van vijftien jaar verhoogt de kans op kwaadaardige huidkanker in de toekomst. Zoncontact vermijden is het meest effectief. In de schaduw kan de huid net zo goed verbranden, gebruik ook dan zonnebrandmiddelen. Voor kinderen is een beschermingsfactor van dertig of hoger het meest geschikt. Als ze tegelijkertijd een antimuggenmiddel met DEET gebruiken, vermindert dit de beschermingsfactor met een derde. U kunt het beste pas 30 minuten na het aanbrengen van de zonnebrand een DEET product gebruiken.

Veilig op pad met kinderen

Tijdens transport met een bus, vliegtuig of auto bent u voor een deel afhankelijk van anderen. Zelf kunt u de veiligheid vergroten door kinderen te vervoeren in een zitje of met een gordel.

Vliegtuig

Vliegen is een veilige manier van reizen, mits kinderen gezond zijn. De meeste ongevallen gebeuren als ze op schoot zitten bij een ouder. Daarom adviseren veel luchtvaartmaatschappijen een autozitje te gebruiken. Daarvoor is wel een extra stoel nodig. Kinderen onder de twee jaar kunnen op schoot zitten, met een speciale kindergordel. Neem bij twijfel over de beste aanpak vooraf contact op met de luchtvaartmaatschappij.

Tijdens het opstijgen kunnen kinderen felle oorpijn krijgen. Door ze op dat moment te laten drinken of kauwen, neemt de kans hierop af. De gevolgen van een jetlag zijn te verminderen door voor vertrek het slaappatroon aan te passen aan dat in het land van bestemming. Stimuleer kinderen na aankomst zo veel mogelijk actief te blijven.

Het voorkomen van bewegingsziekte gaat het beste met medicijnen. Kinderen met chronische hart- en/of longproblemen kunnen tijdens de reis zuurstoftekort krijgen. Neem in dit geval voor vertrek contact op met de behandelend arts.

Auto of camper

Ongevallen met auto's of campers veroorzaken de meeste doden onder kinderen op reis. Zet ze daarom altijd vast in een baby- of kinderzitje - en bij voorkeur op de achter-

bank. Houdt er rekening mee dat veel auto- en camperverhuurders vanwege aansprakelijkheidsbeperking geen baby- of kinderzitjes verhuren. Het beste kunt u deze van thuis meenemen of ter plaatse kopen. U bent zelf verantwoordelijk voor het bevestigen van het baby- of kinderzitje in de auto of camper.

In veel campers is de vering achterin niet zo goed als in de bestuurderscabine, waarmee u tijdens het rijden rekening mee moet houden. Gevolg is dat u minder snel kunt rijden en waarschijnlijk meer op de hoofdwegen zult moeten blijven. Helaas is dit een realiteit waar u rekening mee dient te houden.

Deel:	A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	2. Voorzorg voor een goede gezondheid
Paragraaf:	X. Overige voorbereidingen

Voordat u op reis gaat, kunt u beter ook nog even de tandarts bezoeken. Niets is immers vervelender dan met een gekmakende kiespijn door de wereld te moeten trekken.

Laat, indien nodig, uw bril of contactlenzen controleren. Neem eventueel een reservebril, extra contactlenzen of een brilrecept mee.

Indien u regelmatig medicijnen gebruikt, laat uw arts dan een medisch paspoort opstellen. Hierin staat exact de samenstelling van uw medicijnen. Sommige (verdovende) medicijnen mogen niet vrijelijk ingevoerd worden in andere landen. Het beste kunt u vooraf bij de ambassade informeren wat de situatie is. We adviseren u bij het meenemen van grote doses medicijnen of van verdovende medicijnen hiervan aangifte te doen bij de immigratiedienst.

Neem eventueel een reserve recept mee. Zorg voor een goede verpakking van uw medicijnen, bijvoorbeeld tegen stoten of tegen temperatuurschommelingen. Verdeel essentiële medicijnen eventueel over verschillende bagagestukken.

Deel:	A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	3. Immigratiebepalingen

Als u op reis gaat naar de Pacific, heeft u bij het binnengaan van elk land (en soms afzonderlijke eilandengroep) te maken met een aantal immigratieregels. In grote lijnen spreken de meeste regels voor zich. De exacte immigratieregels zijn echter per land verschillend en aan wijzigingen onderhevig. Voor gedetailleerde vragen dient u contact op te nemen met de Ambassade van het betreffende land.

Let op! In de volgende paragrafen geven we u advies over geldende immigratiebepalingen. U blijft echter altijd en overal zelf verantwoordelijk voor het voldoen aan de geldende veiligheids- en immigratiebepalingen. Afbreking- en annulering van uw reis doordat u niet voldoet aan de geldende veiligheids- en immigratiebepalingen is altijd voor uw eigen rekening.

Deel:	A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	3. Immigratiebepalingen
Paragraaf:	I. Paspoort & Visa

Controleer voordat u op reis gaat of uw reisdocumenten nog een voldoende lange geldigheidsduur hebben. U bent te allen tijde zelf verantwoordelijk voor het voldoen aan de immigratieformaliteiten. Deze kunnen veranderen, ook na het in druk gaan van dit manual. Check dus enige tijd vooraf of u aan de immigratievoorwaarden voldoet. Het verkrijgen van een nieuw paspoort en daarna visum kan enkele weken in beslag nemen.

Onze informatie geldt voor Nederlanders. Indien u een andere nationaliteit heeft, dient u de relevante immigratieregels op te vragen bij de ambassade. Houdt u er rekening mee dat het verkrijgen van nieuwe reisdocumenten uit een ander land erg lang kan duren. (zie ambassade adressen in bijlage C / hoofdstuk 20).

Geldig Paspoort

Elke reiziger naar de Pacific dient te beschikken over een geldig paspoort. Sommige landen zijn nog strenger en vragen zelfs dat u tijdens uw verblijf in (of bij vertrek uit) het land over een paspoort beschikt dat nog tenminste 3 of 6 maanden geldig is.

Vereiste minimale geldigheidsduur van uw Nederlandse paspoort (onder voorbehoud van wijzigingen - zie ook bijlage 25 [paspoort & visum vereisten]):

- bij aankomst nog 6 maanden: Marshall Eilanden, Singapore, Tuvalu, en Palau
- 120 dagen na vertrek: Federal States of Micronesia
- bij vertrek nog 3 maanden: Nauru
- bij vertrek nog 1 maand: Hong Kong
- Geldig bij vertrek: Guam, Thailand, USA (incl. Hawaii)
- Geldig bij aankomst: Japan, Kiribati en Zuid-Korea.

Uw paspoort dient onbeschadigd te zijn en alle pagina's dienen in oorspronkelijke staat vastgehecht te zijn. In het paspoort moeten nog vrije pagina's zijn voor stempels van de immigratiedienst. Een vol gestempeld paspoort kan problemen opleveren. Vraag eventueel een zogenaamd zakenpaspoort met meer vrije pagina's.

Voor de meeste landen dient uw paspoort voorzien te zijn van een magneetstrip of chip met daarop uw paspoortgegevens die voor computers leesbaar moeten zijn ("machine readable passport" (MRP)). Nederlandse paspoorten die na 1995 zijn uitgegeven voldoen hieraan. De pagina met deze "machine readable" gegevens dient onbeschadigd te zijn.

Biometrisch paspoort

Sinds 28 augustus 2006 worden door de Nederlandse gemeentes het nieuwe zgn "biometrisch paspoort" uitgegeven. Dit paspoort bevat op de fotopagina een chip waarop ondermeer gelaatskenmerken van de houder zijn vastgelegd.

Het biometrische paspoort heeft als doel om meer fraudebestendig te zijn. Vooral de Verenigde Staten hebben erop aangedrongen dat alle reizigers uit de EU in de toekomst over een biometrisch paspoort beschikken, om gebruik te kunnen maken van het "Visa Waiver Program".

Het biometrisch paspoort moet erin voorzien dat zgn. 'look-alike fraude' wordt tegengegaan: iemand die op het paspoort reist van iemand die enigszins op hem of haar lijkt. Gelaatsscans en vingerafdrukken, geanalyseerd door computers, moeten erin voorzien dat zoiets niet langer mogelijk is.

Op de chip staat de volgende informatie: naam, paspoortnummer, nationaliteit, geboortedatum, geslacht, geldigheidsdatum, burgerservicenummer (het voormalig sofinummer), gelaatsfoto en vingerafdrukken. Daarnaast bevat de chip een aantal beveiligingsgerelateerde bestanden waarmee vastgesteld kan worden of het een originele chip betreft en of de data ongewijzigd is.

De gelaatsscan is een digitale foto waarbij elektronisch een aantal (geometrische) kenmerken (zoals de positie van de ogen, afstanden tussen de ogen, neus en mondhoeken) worden gemeten. Tevens worden de contouren van het gelaat vastgelegd. Bij verificatie (in het geval van controle) wordt een digitale foto van de betreffende persoon gemaakt en vergeleken met de in (de chip in) het paspoort opgeslagen foto door dezelfde kenmerken te vergelijken.

Zodra de immigratieregels van de Verenigde Staten het bezit van een biometrisch paspoort voorschrijven, dan dient u zelf te controleren of uw paspoort hieraan voldoet. Als u een paspoort bezit dat voor 28 juni 2009 is uitgegeven of waarvan de chip is beschadigt, dan zult u niet aan deze regels voldoen.

Reizen met kinderen

Als u kinderen onder de 16 jaar meeneemt op reis naar/via de Verenigde Staten incl. Hawaii dienen de kinderen over een **eigen paspoort** te beschikken.

Per 26 juni 2012 vervalt de mogelijkheid tot bijschrijven van kinderen in het paspoort van de ouders en moet u voor uw kind(eren) een eigen paspoort aanvragen.

Visum

Op dit moment hebben slechts enkele landen een visumplicht voor toeristen uit de EU, die voor korte duur door het land reizen. Dit zijn China, Indonesië, Nauru en Kiribati.

PNG, China, Indonesië, Nauru en Kiribati:

Het verkrijgen van een toeristenvisum voor Papua Nieuw-Guinea (PNG), China, Indonesië, Nauru en Kiribati is ingewikkelder en neemt soms enige weken in beslag. U dient dit visum vooraf te regelen. Vooraf regelen kan d.m.v. het paspoort aangetekend te versturen naar de betreffende ambassade met betaling van de verschuldigde kosten. Pacific Island Travel regelt geen visa voor deze landen - u dient dit dus zelf te doen (ook als wij er niet expliciet op de bevestiging of in een verkoopgesprek op wijzen).

Ter plaatse regelen van een visum voor PNG, Nauru en Kiribati kan vaak ook, u dient dan rekening te houden met een wachttijd bij aankomst van tenminste 1 uur (zie ook visa-regeling bij de bestemmingsinformatie).

Reizigers met een niet-Europese Unie paspoort dienen bij de betreffende ambassade de exacte visum-regeling te controleren.

Onderstaand (commerciële) visumdienst kan u assisteren bij het controleren op de exacte visum-regeling en evt. het verkrijgen van een visum:

Het Visum Buro, Veemarkt 230, 1019DG Amsterdam, Tel: 020-465 7502, Website: www.visum.nl

Verenigde Staten

Als u voor vakantie gaat reizen naar of via de Verenigde Staten (bijv. naar Hawaii of overstappen in Los Angeles op weg naar de Pacific) met een verblijfsduur van maximaal 3 maanden, dan kunt u gebruik maken van het zgn. "Visa Waiver Program" (visum vrijstelling).

Sinds 2009 wordt door de immigratiedienst gevraagd om vooraf een melding te doen van uw bezoek aan de Verenigde Staten. Dit wordt een Electronic System for Travel Authorization of ESTA genoemd. U kan een ESTA aanvragen de website: <https://esta.cbp.dhs.gov/esta/> Bovenaan de pagina kunt u Nederlands aanklikken. De kosten voor het aanvragen van de ESTA zijn USD 14.00 per persoon. U kunt deze enkel betalen op de bovengenoemde website met uw credit card.

Het "Visa Waiver Program" is bestemd voor toeristen uit de EU landen, voorwaarde is dat u verder voldoet aan de regels die het programma stelt. Als u bijvoorbeeld een strafblad heeft, ooit bent geweigerd door de immigratiedienst van de VS, stempels in uw paspoort heeft staan van Afganistan, Irak, etc, dan kunt u geen gebruik maken van het vrijstellingsprogramma. U dient er zelf op toe te zien dat u aan deze regels voldoet (zie: http://amsterdam.usconsulate.gov/visa_wizard.html).

Indien u niet voldoet aan de regels van het Visa Waiver Program, zult u bij de Amerikaanse Ambassade of

Consulaat een visum dienen aan te vragen. We adviseren u de situatie omtrent immigratieregels voor reizen naar of via de Verenigde Staten zelf in de gaten te houden - de regels zijn sterk aan veranderingen onderhevig.

Uw ESTA is 2 jaar geldig na aanvraag. Wanneer uw paspoort binnen deze 2 jaar verloopt, moet u met uw nieuwe paspoort weer opnieuw een ESTA aanvragen.

Deel:	A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	3. Immigratiebepalingen
Paragraaf:	II. In & uitvoer van goederen

Het in- en uitvoeren van goederen is aan regels gebonden. In alle landen van de Europese Unie zijn die regels in principe gelijk. De regels voor het in- en uitvoeren van goederen in landen buiten de EU verschillen per land. Zie ook www.douane.nl

Let op: De in- en uitvoer regels van een land staan los van de veiligheidsregels ten aanzien van vliegverkeer. Naar de meeste landen in de Wereld mag u bijvoorbeeld 1 liter sterke drank meenemen, maar dat betekent niet dat u deze ongeopende literfles mee mag nemen in de vliegtuigcabine.

Persoonlijke bagage

Uw persoonlijke bagage (kleding, schoenen, toiletartikelen e.d.) kunt u altijd vrij in- en uitvoeren. Over wat u uit Nederland meeneemt aan persoonlijke bezittingen hoeft u bij terugkeer geen belasting te betalen. De douane kan u wél vragen om te bewijzen dat bepaalde (luxe) artikelen, zoals elektrische apparaten of sieraden, al in uw bezit waren bij vertrek. Het is raadzaam dat u van dergelijke artikelen een (kopie) betaal- of garantiebewijs bij u heeft.

Zakelijke bagage

Voor de invoer van goederen die niet tot uw persoonlijke bagage behoren, moet u in principe belasting betalen. Bepaalde goederen mogen helemaal niet in- en uitgevoerd worden. Een nadere uitleg over de regels die binnen buiten de EU gelden vindt u hieronder.

Meegenomen buitenlandse goederen

Bij terugkeer naar Nederland vanuit de Pacific-landen gelden maximumhoeveelheden ten aanzien van bepaalde vrij van belasting in te voeren goederen. Het gaat hierbij om buiten in het buitenland (of taxfree) aangeschafte rookwaren, alcoholhoudende dranken en parfums:

- 200 sigaretten, of 250 gram tabak, of 100 cigarillo's, of 50 sigaren;
- 1 liter sterke drank, of 2 liter mousserende wijn of likeurwijn zoals sherry en port;
- 4 liter niet-mousserende wijn;
- 16 liter bier
- 50 gram parfum;
- 0,25 liter eau de toilette.

U moet wel kunnen aantonen dat het bij de meegenomen en in het buitenland aangeschafte goederen gaat om hoeveelheden voor eigen gebruik. Alle andere in het buitenland aangeschafte goederen mogen een waarde van maximaal 430,- of 300,- euro per persoon vertegenwoordigen, de laatste wanneer u via een EU-land naar Amsterdam vliegt. Voert u meer in, dan moet u daarover belasting betalen (b.t.w.). U dient deze goederen op de luchthaven bij het passeren van de douane aan te geven.

Als u naar een land reist buiten de EU is het mogelijk om belastingvrij goederen in te kopen, onder meer in de taxfreeschops op luchthavens. Ten aanzien van reeds bij vertrek op Schiphol taxfree gekochte goederen, die u na uw reis naar de Pacific weer binnenbrengt in Nederland, geldt in principe hetzelfde als voor in het buitenland aangeschafte goederen.

Verboden in en uit te voeren

Uitzonderingen daargelaten mogen de hierna volgende zaken niet zonder meer worden in- en uitgevoerd. Regels kunnen per land verschillen. Voor precieze informatie hierover kunt u contact opnemen met de Nederlandse Douane of met de ambassade of het consulaat van het land van uw bestemming.

a. Beschermd dier- en plantensoorten

Op lokale markten worden u allerlei "natuursouvenirs" aangeboden in de vorm van exotische planten, koralen, bijzondere schelpen en dieren. Deze handel is soms zo omvangrijk, dat het voortbestaan van exotische planten en dieren in gevaar komt. De internationale gemeenschap heeft daarom maatregelen genomen. Meer dan 140 landen ondertekenden het zogenaamde Cites-Verdrag (Convention on International Trade in Endangered Species of wild flora and fauna). Dit heeft ertoe geleid dat de handel in meer dan achthonderd dier- en plantensoorten verboden is. Voor ruim twintigduizend andere soorten gelden strikte regels. Wanneer de aankoop wel is toegestaan, dan heeft u een uitvoervergunning nodig van het land waar u koopt en een invoervergunning van het Cites-bureau in Nederland (onderdeel van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij). Deze vergunning dient u tevoren schriftelijk aan te vragen.

b. Bloemen, planten en fruit

De invoer van bloemen, bloembollen, kamerplanten, aarde, groente en fruit (ook ingemaakte en gedroogde) is in vrijwel alle landen in de Pacific verboden. De landen hebben door hun afgelegen ligging een kwetsbare natuur. Bepaalde plantenziekten en insecten die in Europa gewoon zijn, komen in de Pacific (nog) niet voor. Denk eraan dat u ook geen eetbare planten, of producten die gemaakt zijn van planten, mag invoeren. In de meeste landen kunt u wel bloembollen meenemen die voorzien zijn van een officieel certificaat dat garandeert dat zij ziektevrij zijn. Bij twijfel adviseren wij u zich te melden bij de douane. In Nederland kunnen bloemen, planten en fruit in kleine hoeveelheden voor eigen gebruik zonder problemen worden ingevoerd. Als u van plan bent camping- of wandeluitrusting zoals tenten en schoenen en andere artikelen die met aarde en planten in aanraking kunnen komen mee te nemen (in het bijzonder naar Nieuw-Zeeland) dan doet u er goed aan deze artikelen schoon en vrij van aarde etc. in te pakken. Dit wordt namelijk bij de douane gecontroleerd en kan resulteren in een verplichte uitgebreide schoonmaakbeurt.

Snuffelhonden

Op veel luchthavens in Hawaii worden meegenomen bloemen, planten en fruit opgespoord met speciaal getrainde honden. Ook planten- en grondresten aan uw kleren en schoenen worden op deze wijze opgespoord - maak deze dus voor vertrek goed schoon. Wordt bijv. toch een vergeten koekje of appel in uw bagage gevonden, stel u dan open en verontschuldigend op. Smokkel is namelijk een serieuze overtreding, met boetes van duizenden euro's en evt. gevangenisstraf.

c. Vlees en vleeswaren

Invoer van vlees en vleeswaren in de landen in de Pacific is verboden. Ook producten met gedroogde dierlijke stoffen (zoals pakjes soep) vallen hieronder. In Nederland mogen alleen kleine hoeveelheden voor eigen gebruik worden ingevoerd, mits deze uit een land afkomstig zijn waar geen besmettelijke dierenziekten heersen.

Reiziger tips:

- Ook voor beschermde dieren en planten die in gevangenschap zijn gefokt of gekweekt, heeft u in ieder geval een uitvoervergunning nodig en soms ook een invoervergunning. Bezit u die vergunning(en) niet, dan worden de goederen in beslag genomen en krijgt u een boete opgelegd.
- In- en uitvoer van verboden artikelen wordt scherp gecontroleerd.
- Het meenemen zonder vergunning van levende beschermde dieren en planten is verboden. Dit geldt ook voor de producten die gemaakt worden van dieren en planten die met uitsterven worden bedreigd.
- Als u etenswaren wilt meenemen naar Australië, Nieuw-Zeeland of naar bepaalde Pacific eilanden, dan moet u dit aan geven op het formulier van de Quarantaine Service. In de meeste gevallen zult u "veilige" etenswaren (bijv. koek en snoep) gewoon mee kunnen nemen, maar als u verzuimt ze aan te geven voor inspectie kan een straf worden opgelegd. U dient ten alle tijden de instructies van de Quarantaine Service op te volgen.
- Maak uw schoenen en kleding schoon voor vertrek.

d. Drugs

De regels rond in- en uitvoer, verkoop en gebruik van drugs zijn eenvoudig: begin er niet aan. De controle aan de grenzen is zeer streng en doelmatig. Bezit van hasj, cocaïne of heroïne wordt overal streng gestraft. Gevangenisstraffen kunnen zeer langdurig en zwaar zijn. Een gevangenisstraf van meer dan een jaar voor het in bezit hebben van een kleine hoeveelheid soft-drugs is geen uitzondering. In een aantal landen staat op invoer van drugs zelfs de doodstraf (bijv. in Singapore).

Medisch paspoort

Moet u regelmatig medicijnen gebruiken, vraag dan uw huisarts om een zogenaamd medisch paspoort om de douane ervan te overtuigen dat u de medicijnen voor eigen gebruik mee op reis neemt en geen drugs

e. Namaak artikelen

In steeds meer landen is het mogelijk om voor weinig geld nagemaakte merkartikelen te kopen. Het kan gaan om dure kledingmerken, parfums, horloges e.d. Om concurrentie- vervalsing tegen te gaan is de invoer in sommige landen (waaronder ook Nederland) van deze artikelen verboden, evenals de invoer van illegale kopieën van cd's of dvd's.

f. Erotica

In de meeste landen kunt u problemen krijgen als u erotische lectuur, videobanden of foto's wilt invoeren. Daarbij moet u er rekening mee houden, dat in sommige landen bepaald materiaal als erotisch beschouwd kan worden, terwijl het in uw ogen gaat om onschuldige afbeeldingen. Neem geen risico's.

g. Wapens en munitie

Het in- en uitvoeren van vuurwapens en munitie zonder vergunning is overal verboden. Als u wapens wilt meenemen en gebruiken om te gaan jagen, informeer dan naar de mogelijkheden, in het land van bestemming.

Souvenirs

Houd er ook rekening mee dat antieke wapens, messen en speren die u als souvenir wilt meenemen, problemen kunnen opleveren. Als u op doorreis bent en u verlaat het land (bijv. Australië) weer via dezelfde luchthaven, dan kunt u meegebrachte souvenirs van natuurlijke materialen, zoals hout en schelpen, tegen betaling van opslagkosten in quarantaine geven. U kunt deze dan bij vertrek weer ophalen. De Quarantaine Service is op de meeste luchthavens gevestigd in de aankomsthal.

h. Beschermd cultuuroed

De in- en uitvoer van kunstschaten en antiek is in Nederland en de meeste andere landen niet toegestaan. Als handelaren in het buitenland u oudheden aanbieden, kunt u er bijna altijd van uitgaan dat het illegale transacties betreft. Uitvoer van belangrijke cultuuroederen is meestal alleen toegestaan als u voor die goederen een vergunning heeft. In Australië wordt ook aan de doorvoer van bijvoorbeeld houtsnijwerk uit de Pacific-landen strenge regels gesteld. Het beste kunt u grote stukken houtsnijwerk direct per post vanuit de Pacific-landen versturen.

i. Huisdieren

Voor het invoeren van een huisdier in Nederland en in vele andere landen moet u kunnen aantonen dat uw dier ingeënt is tegen hondsdolheid. De dierenarts moet hiervoor een zogenaamd dierenpaspoort afgeven. De landen in de Pacific stellen zeer strenge eisen bij het toelaten van dieren, bijvoorbeeld niet eerder dan na een langdurig verblijf in quarantaine. Bezin u goed alvorens een huisdier mee op reis te nemen. Breng uw huisdier liever onder bij familie, vrienden of kennissen, of bij een dierenpension.

In Australië kunt u, indien u op doorreis bent met verboden artikelen (bijv. houtsnijwerk uit PNG of schelpkettinkjes uit Fiji), deze bij aankomst in quarantaine geven. U kunt deze artikelen dan bij vertrek (vanaf dezelfde luchthaven) weer ophalen en meenemen. Aan de service zijn wel bepaalde kosten verbonden.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk: 3. Immigratiebepalingen
Paragraaf: **III. Overige bepalingen**

Verplichte hotelreservering

De meeste eilanden in de Pacific stellen als voorwaarde dat u een hotelreservering heeft gedurende uw verblijf in het land. Als u bij aankomst hierom door de immigratiedienst wordt gevraagd, toon dan onze voucher van het landarrangement.

Verplichte vaccinaties

Voor de bestemmingen in de Pacific heeft u **geen** verplichte inentingen nodig. Uitzondering is als u kort tevoren in een besmet gebied bent geweest. In de praktijk speelt de vraag om verplichte inenting, bijv. tegen gele koorts en cholera, geen rol meer. Zie ook het hoofdstuk 2 over uw gezondheid. Bij twijfel dient u contact op te nemen met de ambassade van het betreffende land of GGD.

Speciale aandachtsgroepen

Op het document dat u moet invullen voor de immigratiedienst ("arrival card"), kunnen vragen staan omtrent delinquentie, ziektes, geloof, politieke opvattingen en seksuele geaardheid. Dit zijn onderwerpen waarop in Nederland de privacy wetgeving van toepassing is. In het buitenland kan dat anders zijn. De lokale immigratiedienst bepaalt uiteindelijk of u tot een land wordt toegelaten of niet. Bij twijfel over toelating tot een bepaald land, dient u contact op te nemen met de ambassade van het betreffende land. **Let op:** U bent en blijft zelf verantwoordelijk voor het voldoen aan de immigratieregels.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk: **4. Meenemen van bagage**

Bagage inpakken is wat veel mensen pas op het laatste moment doen. Iedereen neemt wel eens spullen mee op reis die hij later niet gebruikt blijkt te hebben. Het reizen met veel bagage wordt door de meeste reizigers als hinderlijk ervaren en kan zelfs extra kosten opleveren voor overgewicht.

Vanwege de anti-terreur maatregelen van de laatste jaren wordt er door de autoriteiten op gewezen dat u zelf verantwoordelijk bent voor wat er in uw bagage zit. Pak daarom altijd zelf uw bage in en laat dit niet door anderen doen. Neem ook geen pakjes mee van anderen zonder dat u weet wat hier in zit. Met name sommige Aziatische landen hebben zeer strenge regels op het gebied van drugssmokkel, loop daarom geen enkel risico.

Let erop dat een koffer of reistas nooit meer mag wegen dan 32kg, ook niet als deze gezamenlijk is van meerdere passagiers. U dient er rekening mee te houden dat een fiets, golftas, duikuitrusting, surfplank ed. worden beschouwd als in-te-checken bagage, waarbij u dus in totaal binnen de bagagelimit dient te blijven. U kunt dan dus minder andere bagage meenemen.

Tegenwoordig zijn er - in het kader van terreurbestrijding - verregaande beperkingen gesteld aan wat u mag meenemen in vliegtuigen. Deze regels zijn over het algemeen veel strikter dan de immigratieregels (zie paragraaf A.3.II). Houd er bijvoorbeeld rekening mee dat als u op weg naar Hawaii op Schiphol een fles parfum of sterke drank koopt, deze vloeistoffen niet in uw hand-bagage zijn toegestaan op uw doorvlucht vanuit Amerika naar Hawaii. Bij een tussenlanding in Amerika moet u opnieuw door een veiligheidscontrole - en zult u alle vloeistoffen en gels (meer dan 100 milliliter) uit uw handbagage moeten verwijderen. Dat uw taxfree aankopen in een gesealde Schiphol-tas zitten is daartoe niet relevant.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk: 4. Meenemen van bagage
Paragraaf: **I. Standaard bagage in het vliegtuig**

Internationale vluchten

Voor de grote bagage die ingecheckt moet worden op internationale lijndienstvluchten, bestaan 2 regelingen, te weten het "piece-concept", en het "weight-concept".

a. "Piece-concept"

Over het algemeen in gebruik op lijndienstvluchten naar en van Amerika (USA, Canada, Mexico).

- Economy Class: 1 stuks bagage van 23 kg per bagagestuk, maximumafmeting van 158cm (= lengte + breedte + hoogte). U mag tegen betaling (Over het algemeen tussen de 50-70 euro) een tweede stuks bagage meenemen.
- Business class: maximaal 2 stuks bagage van 32 kg per bagagestuk, maximumafmeting van 158cm (= lengte + breedte + hoogte)
- First Class: maximaal 3 stuks bagage van 32 kg per bagagestuk, maximumafmeting van 158cm (= lengte + breedte + hoogte)

b. "Weight-concept"

Op alle overige internationale lijndiensten* is de bagagehoeveelheid die u gratis mag meenemen afhankelijk van de klasse waarin u vliegt, het aantal bagagestukken speelt hierbij geen rol:

- Economy Class: Totale bagage max. 20kg p.p.
- Business Class: Totale bagage max. 30kg p.p.
- First Class: Totale bagage max. 40kg p.p.

* Daarnaast is bij bepaalde lokale en "low-cost airlines" (bijvoorbeeld Hawaiian Airlines) de mogelijkheid om gratis bagage mee te nemen vervallen. U dient op deze maatschappijen altijd te betalen voor uw check-in bagage.

Voor **baby's** die op gereduceerd babytarief vliegen bestaat geen recht op kosteloos bagage meenemen. Voor **kinderen** (tot 12 jaar) die tegen gereduceerd kindertarief vliegen gelden dezelfde regels als voor volwassenen.

Let op: Per vluchtsector wordt bepaald of uw bagage binnen de bagagelimit blijft. Aan een soepele opstelling van airline-personeel op een bepaalde vlucht kunt u geen rechten ontleen op een latere vlucht.

Binnenlandse vluchten

Op de binnenlandse vluchten in de Pacific mag u vaak maar een beperkte hoeveelheid ingecheckte bagage meenemen. U kunt de volgende bagagelimit aanhouden:

- Hawaii: 23 kg/persoon. Hawaiian Airlines rekent USD 20 per ingecheckte koffer op interislandvluchten. Wij raden u aan in te checken bij de check-in balies van Hawaiian Airlines, dan hoeft u als passagier met een aansluitende internationale vlucht niet te betalen voor uw check-in baggage. Wanneer u bij de 'Self Check-in' zuilen gaat inchecken, betaalt u voor uw check-in bagage.
- Micronesië: 20 kg/persoon. Voor vluchten met helioplotten of kleine propellorvliegtuigen kan een lagere bagagelimit gelden

Overigens wordt vaak op de binnenlandse vluchten enig overgewicht door de vingers gezien, zolang de veiligheid van het vliegtuig maar niet in gevaar komt. In sommige kleine vliegtuigen of helioplotten kunt u alleen reistassen meenemen (geen harde koffers).

Het komt sporadisch voor dat bagage - ook al valt die binnen de bagagelimit - toch niet meegenomen wordt op de geplande vlucht. Meestal heeft dit te maken met draagcapaciteit en de veiligheidseisen van het vliegtuig of de helioplotten. Wij hebben geen invloed op zo'n keuze van de piloot - in dergelijke gevallen wordt de bagage doorgaans met de eerst volgende vlucht meegenomen.

U kunt overwegen de bagage die u nodig heeft op de buiteneilanden in een aparte reistas of kleine koffer in te pakken. U kunt dan uw overige bagage (grote koffer) tijdelijk achterlaten in depot op de luchthaven, bij uw laatste hotel of bij onze agent. Dit is vrij gebruikelijk - in hotels en bij onze agenten wordt hiervoor over het algemeen geen bewaarloon gevraagd. Wel moet u even aangeven wanneer u de bagage weer komt afhalen (meestal brengt de agent de bagage dan naar de luchthaven of naar het eerst volgende hotel op het hoofdeiland).

Handbagage

Naast de toegestane check-in bagage mag tevens handbagage worden meegenomen in het vliegtuig. De handbagage dient opgeborgen te worden in de bagagebakken boven uw stoel, onder de stoel voor u of op een door het cabinepersoneel aan te wijzen plek. Het totale maximum gewicht aan handbagage dat is toegestaan is meestal 7 kg per persoon (soms 5 kg). De handbagage kan bestaan uit:

- dames handtas
- draagtas met de volgende maximale afmetingen (lengte 50cm, breedte 40cm, hoogte 25cm)
- paraplu of wandelstok
- foto toestel of verrekijker
- reislectuur
- overjas of deken

Vloeistoffen

Voor vloeistoffen, crèmes, pasta's, gels en spuitbussen gelden speciale regels: ze mogen alleen in kleine hoeveelheden van maximaal 100 ml (3,4 oz) per stuk in de handbagage worden meegenomen. Deze dient u in een doorzichtig en hersluitbaar plastic zakje met een maximale inhoud van 1 liter te plaatsen. Het zakje moet eenvoudig te sluiten zijn en de voorwerpen moeten er gemakkelijk in passen. Per persoon mag één doorzichtig plastic zakje worden meegenomen. Bij de controle van uw handbagage wordt u verzocht het plastic zakje voor vloeistoffen apart te laten zien.

Vloeistoffen waarvoor deze regels niet gelden:

- Babyvoeding voor gebruik tijdens de reis
- Medicijnen voor gebruik tijdens de reis, indien op recept verkregen of met een doktersverklaring
- Speciale dieetvoeding voor gebruik tijdens de reis

Verboden voorwerpen

Let op: printer of tonercartridges met een gewicht van 453 gram of meer mogen niet worden meegenomen in uw bagage aan boord van vluchten naar de Verenigde Staten. Dit geldt zowel voor handbagage en ruimbagage.

Volgens regels van de Europese Unie mogen de volgende voorwerpen niet in de cabine van een passagiersvliegtuig worden meegenomen:

- vloeistoffen, tenzij in kleine hoeveelheden en apart verpakt volgens de officiële regels
- producten van dierlijke oorsprong
- vuur- en schietwapens
- stompe en scherpe voorwerpen
- explosieven, ontvlambare, chemische en toxische stoffen

Op sommige luchthavens wordt bij de veiligheid-check gecontroleerd of een meegenomen laptop werkt (dus zorg voor een opgeladen accu). Bij de check kan ook worden verlangd de laptop te demonteren. Een laptop telt mee als gewone (hand)bagage, waarbij u dus binnen de limit moet blijven. Voor een draagbare spelcomputer gelden dezelfde regels als voor een laptop.

Indien noodzakelijk voor eigen gebruik, mag u de volgende voorwerpen aanvullend kosteloos meenemen:

- Voor baby's: inklapbare kinderwagen of reiswieg
- Voor baby's: babyvoeding en -benodigdheden die u tijdens de vlucht nodig heeft in de cabine (max. 5kg)
- inklapbare rolstoel (voor zover voor eigen gebruik van de gehandicapte reiziger)
- krukken of andere hulpmiddelen die voor uw vervoer noodzakelijk zijn (voor zover voor eigen gebruik van de gehandicapte reiziger)

Afhankelijk van het vliegtuigtype worden inklapbare rolstoelen, krukken en/of andere hulpmiddelen in de cabine of in het bagageruim vervoerd.

Voorwerpen die u niet kosteloos kunt meenemen (maar waar dus gewoon de bagagelimit voor geldt), zijn bijv.:

- duikuitrusting
- surfplank
- fiets
- golftas & golfuitrusting
- Trouw- of feestkleding

Als u economy-class vliegt kunt u geen kledingzakken (met bijv. een kreukgevoelige trouwjurk) meenemen als handbagage in het vliegtuig. U dient zo'n kledingzak gewoon in te checken - waarbij u er dan rekening mee dient te houden dat zo'n kledingzak erg kwetsbaar is voor beschadiging door de bagagehandling. Luchtvaartmaatschappijen en bagage-afhandelaars zijn voor dergelijke schade niet aansprakelijk - u dient uw bagage in een stevige koffer in te pakken.

U kunt beter geen foto- of filmcamera in uw in te checken koffer stoppen. Ook het in uw koffer stoppen van laptops, juwelen, cash geld of andere goederen met een relatief hoge waarde wordt afgeraden, aangezien reisverzekeraars bij vermissing van of schade aan deze goederen de schadedekking meestal beperken of uitsluiten.

Losse lithiumbatterijen, zoals oplaadbare lithiumbatterijen en AA-lithiumbatterijen voor laptops en dvd-spelers, mogen alleen in de handbagage mee. Elke reservebatterij moet in de oorspronkelijke verpakking zijn verpakt. Is deze verpakking niet langer beschikbaar, dan moeten de contactpunten van de batterij afgeplakt worden om ze te isoleren, en elke batterij apart in een plastic zakje worden verpakt.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 4. Meenemen van bagage
 Paragraaf: **II. Overbagage**

Als u meer bagage heeft dan is toegestaan, beslist de luchtvaartmaatschappij of u het mag meenemen en of u een toeslag moet betalen.

Allereerst moet er plaats zijn voor de extra bagage. De luchtvaartmaatschappij heeft het recht om "oversized items" en ondeugdelijk verpakte bagage te weigeren (bijv. bij windsurfboards met een lengte van meer dan 2,5 meter). Op de binnenlandse vluchten tussen de eilanden in de Stille Zuidzee wordt vaak met kleine propeller-vliegtuigen gevlogen, waar soms simpelweg geen plaats is voor extra bagage.

Luchtvaartmaatschappijen berekenen een fikse toeslag voor overbagage. Tegenwoordig zijn luchtvaart-maatschappijen zeer strikt geworden in het handteren van de bagage-regels, extra inkomsten uit overbagage vormen een steeds belangrijke inkomstenbron. Sommige luchtvaartmaatschappijen - zoals KLM en United Airlines - rekenen voor het meenemen van elk 2^e stuk bagage extra kosten. Wij gaan er standaard van uit dat u gaat reizen met 1 stuk ingecheckte bagage per persoon plus 1 stuk hand-bagage. Indien u gaat reizen met meer stuks bagage op deze luchtvaartmaatschappijen, dan verzoeken we u dit aan te geven op het boekingsformulier.

Voor wat betreft de kostenberekening van eventueel overgewicht, bestaan er wederom 2 regelingen - te weten voor het "piece-concept" en voor het "weight-concept".

- **"Piece-concept"**: Op lijndienstvluchten naar en van Amerika (USA, Canada en Mexico) wordt voor overbagage een vast bedrag per bagagestuk gerekend, afhankelijk van de bestemming. Overbagage is elk stuk bagage dat het toegestane maximum aantal, maximum gewicht of maximum afmeting overschrijdt. Voor 1 stuk overbagage van Amsterdam naar Los Angeles wordt bij de KLM bijv. 200,- euro gerekend. Voor zeer grote of zware bagage gelden nog hogere tarieven (bel de luchtvaartmaatschappij voor deze tarieven).
- **"Weight-concept"**: Op de overige intercontinentale vluchten berekenen de luchtvaartmaatschappijen de toeslag voor overgewicht conform de IATA regels. Per kilogram betaalt u 1% van het First Class tarief van de vlucht (bijv. van Amsterdam naar de Pacific bedraagt dit ruim 3000,- euro enkele reis).

Afrekenen van overgewicht kost extra tijd bij het inchecken en de luchtvaartmaatschappij heeft het recht om "oversized items" te weigeren. U zult de bagage dan als "unaccompanied luggage" of als vracht moeten verzenden. Bel enkele dagen voor vertrek met de luchtvaart-maatschappij voor het reserveren van cargo-ruimte.

Nuttige adressen:

KLM Cargo Service Desk, Schipholbalie in de vertrekhal ter hoogte van de D-pier, Geopend: ma t/m vr 7.00 - 21.00 uur / za & zo 8.30 - 16.30 uur, Telefoon: 020 - 649 21 54
Worldwide Baggage Service: Dit bedrijf verzend wereldwijd uw overbagen snel en tegen aantrekkelijke tarieven. U kunt de overbagage afleveren aan de balie op Schiphol (verzendingdocumenten opmaken en betalen nemen ongeveer 20 minuten in beslag) of laat uw overbagage vooraf thuis ophalen (tijdig reserveren). Schiphol Servicedesk in vertrekhal 3 (bij checkin balie 23), 7 dagen per week geopend van 09.00-17.00 uur (aanlevering goederen tot 16.00 uur). Op feestdagen is de service balie geopend van 10.00-15.00 uur, Telefoon: 020-44 66 234 / Website: www.baggage.nl

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 4. Meenemen van bagage
 Paragraaf: **III. Niet toegestane bagage**

Vanwege de strenge veiligheidsvoorschriften die luchtvaartmaatschappijen hanteren, is het verboden om de volgende artikelen als ruim- of handbagage mee te nemen:

- Ontploffbare stoffen, bijv. munitie, vuurwerk of vuurpeilen.
- Samengeperste gassen, bijv. butaan, propaan, gas-tanks (camping gaz !), zuurstofflessen.
- Brandgevaarlijke stoffen, bijv. aceton, vulling voor aanstekers, verf, wasbenzine, en boekjes lucifers.
- Zuurstofrijke stoffen, bijv. bleekpoeder en peroxiden.
- Vergiften, bijv. arseen, cyaniden, sommige insecticiden.
- Radioactieve stoffen.
- Bijtende stoffen, bijv. zuren, logen, accu's, kwik.
- Andere artikelen zoals magnetische stoffen, schadelijke, prikkelende of onwelriekende stoffen.
- Vuurwapens, replica's van wapens, dolken, (knip)messen en andere offensief uitzijnde artikelen.

Indien u voor het uitoefenen van uw beroep of op medische gronden noodzaak bent één van bovengenoemde stoffen te vervoeren, dient u contact op te nemen met de luchtvaartmaatschappij.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 4. Meenemen van bagage
 Paragraaf: **IV. Reizen naar/via de VS**

De ANVR raadt reizigers die naar of via de Verenigde Staten reizen aan hun koffer of andere bagage niet op slot te doen. Uit veiligheidsoverwegingen controleert de Amerikaanse TSA (Transportation Security Administration) ongeveer 10% van alle bagage die aankomt op een van de vele luchthaven in de VS. Koffers en andere bagage worden geopend en zo nodig worden sloten geforceerd. De TSA acht zich niet aansprakelijk voor eventuele schade. Aan reizigers die naar of via de Verenigde Staten reizen raden wij u aan om gebruik te maken van kofferslotjes die goedgekeurd zijn door de TSA of bagagebanden om zo schade aan uw bagage te voorkomen.

Printer- of tonercartridges met een gewicht van 453 gram of meer mogen niet worden meegenomen in uw bagage aan boord van vluchten naar de Verenigde Staten. Dit geldt zowel voor handbagage en ruimbagage.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 4. Meenemen van bagage
 Paragraaf: **V. Bijzondere bagage**

Voor bagage die in afmetingen, vorm of samenstelling afwijkt van normale bagage, gelden speciale regels. Houd er rekening mee dat veel luchtvaartmaatschappijen afwijkende regels aanhouden. Wij raden u aan de bagagevoorwaarden na te gaan van de maatschappij waarmee u vliegt. In bijlage C, hoofdstuk 18 vindt u de websites van de verschillende luchtvaartmaatschappijen.

- **Surfboards**: Kleine surfboards (lengte tot 165cm) worden door veel luchtvaartmaatschappijen meegenomen binnen de gewone bagageregeling. Indien overbagage ontstaat, moet u daarvoor betalen.

Voorwaarden:

U dient tenminste 3 werkdagen voor vertrek contact op te nemen met de luchtvaartmaatschappij voor de aanmelding van het surfboard. Doorgaans moeten surfboards worden vervoerd als vracht (minimaal 3 uur te voren aanleveren bij de vrachtafdeling van de luchtvaartmaatschappij, of diens "ground-handler").

- **Duikuitrusting:** U mag een duikuitrusting meenemen als ruimbagage (zuurstoffles mag alleen leeg worden meegenomen), binnen de normale bagageregeling. Indien overbagage ontstaat, moet u daarvoor betalen.

Bij sommige luchtvaartmaatschappijen kunnen we vooraf een zgn. "waiver" aanvragen, voor de kosten van overbagage m.b.t. een duikuitrusting. U dient dit zeer tijdig te vragen, "waivers" zijn preferenties en zijn altijd onder voorbehoud.

- **Fietsen:** Indien u een fiets wilt meenemen, mag dat binnen de normale bagageregeling. Indien overbagage ontstaat, moet u daarvoor betalen.

Voorwaarden:

- + U dient uw fiets te demonteren (gereedschap meenemen, stuur in de lengte richting, trappers naar binnen, banden-spanning verminderen)
- + U dient uw fiets deugdelijk te verpakken (u kunt gebruik maken van speciale fietsdozen, te verkrijgen a 20,- euro bij de KLM Cargo Service Desk op Schiphol)
- + Het afhandelen van het vervoer van een fiets neemt enige tijd in beslag, reken op een half uur extra check-in tijd.

- **Golfuitrusting:** Indien u een golfuitrusting (golftas met 14 clubs en 1 paar golfschoenen met een maximum gewicht van 15kg) wilt meenemen, mag dat binnen de normale bagageregeling. Indien overbagage ontstaat, moet u daarvoor betalen.

Houd met het volgende rekening:

- + "Weight-concept": Het tarief dat overeenkomt met 6kg overbagage.
- + "Piece-concept": 50% van het vaste overbagage tarief voor 1 bagagestuk.

Bij sommige luchtvaartmaatschappijen kunnen we vooraf een zgn. "waiver" aanvragen, voor de kosten van overbagage m.b.t. een golfuitrusting. U dient dit zeer tijdig te vragen, "waivers" zijn preferenties en zijn altijd onder voorbehoud.

- **Huisdieren:** Wij raden af om huisdieren mee te nemen op reis naar de Pacific. De meeste landen in de Pacific hebben zeer strikte quarantaine regels. Indien u toch uw huisdier wilt meenemen, dient u contact op te nemen met de ambassade over de exacte quarantaine regeling en met de luchtvaartmaatschappij voor de vervoersvoorwaarden. De KLM heeft een informatieve folder beschikbaar "Uw huisdier mee op reis".

- **Etenswaaren, planten, bloembollen, zaden, ed.:** De landen in de Pacific (ook Micronesië en Hawaii) hebben zeer strikte regels t.a.v. het meenemen van etenswaren, planten, bloembollen, zaden, ed.. Denk ook aan planten- & dierensporen op uw kleding en schoeisel. U kunt er vanuit gaan dat u geen enkele vorm van dierlijke of plantaardige stoffen in deze landen kunt binnenbrengen, die gevaar opleveren voor de lokale flora en fauna. In de aankomsthal van de luchthavens lopen medewerkers van de quarantaine dienst rond met snuffelhonden. Als u bergschoenen meeneemt zal in de aankomsthal vaak gevraagd worden deze te tonen (het beste is dus deze makkelijk bereikbaar in uw bagage te stoppen). Het opzettelijk of per ongeluk meenemen van verboden stoffen wordt streng bestraft. Neem geen risico's.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk: 4. Meenemen van bagage
Paragraaf: **VI. Koffer, reistas en rugzak**

Een reis naar de Pacific betekent dat u en uw bagage een aantal lange vluchten gaan maken, waarbij vaak enkele keren moet worden overgestapt. Elke keer als u van vliegtuig verandert, moet uw bagage in en uit het vliegtuig en bestaat het risico op beschadiging van uw bagage. Hieronder volgen een aantal bagagetips:

Hoofdbagage

- a. Om schade te voorkomen kunt u het beste reizen met een **stevige koffer** met hard-kunststoffen schaal. Gewone zachte koffers gaan op dit soort reizen onherroepelijk stuk. Bekende merkcoffers, zoals Samsonite, zijn zelfs bij intensief gebruik bijna niet stuk te krijgen. Een eenmalige iets hogere investering verdient u op den duur gemakkelijk terug. We raden u aan ter zekerheid een bagageband om uw koffer te doen.

Als u op uw bestemming **met een camper** gaat reizen, dan dient u er rekening mee te houden dat er beperkte opbergruimte is voor grote harde koffers (neem liever meerdere kleinere koffers of stevige reistassen mee).

Als u in de Pacific met kleine vliegtuigjes of helikopters naar de buiteneilanden gaat vliegen, dan adviseren we u tevens een reistas of rugzak mee te nemen (voor de bagage die u nodig heeft op het buiteneiland).

- b. Neem een koffer **die u kunt afsluiten**. Niet alleen voorkomt u diefstal onderweg en spontaan opengaan, ook is het veiliger dat niemand onverhoeds uw koffer kan gebruiken voor het transporteren van smokkelwaar.

Op routes via de U.S.A. en Canada adviseren de ANVR uw koffer niet op slot te doen, i.v.m. steekproefsgewijze veiligheidscontroles van de TSA (Transportation Security Administration). Als uw koffer hierbij op slot zit wordt het slot geforceerd en krijgt u dit niet vergoed - ook niet via uw reisverzekering.

*Sommige harde koffers en kofferriemen zijn ondertussen uitgerust met een zgn. **TSA slot**, dat wil zeggen een slot dat alleen door de Transportation Security Administration kan worden geopend.*

- c. Neem een koffer met wieltjes **die dus kan rollen**. Reizen in de Pacific betekent vaak van hotel wisselen. Elke keer dat u uw koffer met inhoud moet vervoeren, al is het van de hotelkamer naar de lobby, vereist inspanning. Na verloop van tijd zult u merken dat het steeds tillen van een koffer met 20 tot 30kg inhoud meer thuishoort bij krachttraining in de fitnessroom dan bij comfortabel reizen in de tropen.

- d. Maak uw koffer **duidelijk herkenbaar**. Veel koffers zijn donkerblauw of zwart, het wordt dan een hele klus om uw koffer in de aankomsthal op de lopende band snel te herkennen. Maak uw koffer extra herkenbaar met wat stickers of door een gekleurde kofferriem om de koffer te doen (tevens extra beveiliging tegen spontaan opengaan van de koffer). Vermeld aan de binnenzijde van uw koffer of in het handvat u naam en contactgegevens (bijv. het nummer van uw mobiele telefoon die u op reis meeneemt en uw emailadres).

*Pacific Island Travel verstrekt vanwege veiligheidsredenen **geen kofferlabels**. Het is tegenwoordig niet verstandig om in de trein of in de vertrekhal van Schiphol duidelijk uw huisadres te tonen aan anderen. Op luchthavens kunt u zo nodig bij de incheckbalies (dichtvouwbare) bagagelabels krijgen van de luchtvaartmaatschappij.*

Indien uw bagage tijdens de reis is beschadigd, kunt u een schadevergoeding aanvragen bij uw reisverzekering (zie bijlage 14.I of polisvoorwaarden op onze website).

Handbagage

Voor handbagage doet u er verstandig aan een stevige zachte reistas te nemen die makkelijk onder de vliegtuigstoel of in de "overhead locker" past. Ook hier geldt weer dat reizen met één wat grotere reistas beter is dan met drie kleine tassen. Het beste is om een foto- of videocamera in de reistas te stoppen en deze niet om u heen te laten bungelen. Nog 3 tips:

- Prop uw reistas thuis niet helemaal vol, wellicht dat u nog taxfree boodschappen wilt opbergen in de tas.
- Neem een reistas die u evt. kunt afsluiten met een hangslotje en die u duidelijk kunt herkennen. Een afgesloten tas die u op de laatste dag even wilt stallen bij de receptie geeft een geruster gevoel.
- Het meenemen van een **lichtgewicht rugzakje** voor wat drinken en eten onderweg tijdens wandelingen, fietstochten of excursies is zeer handig. Zorg dat er tenminste een 1,5 liter fles (bijv. een Spa fles) in past.

Bagagekarretjes met frame en wieltjes worden door sommige luchtvaartmaatschappijen (bijv. bij Qantas) geweigerd als handbagage.

Opbergen van geld en reisdocumenten

Er zijn verschillende manieren om uw geld en reisdocumenten op te bergen. Uw binnenzak van uw jas is een kwetsbare plaats, waardoor uw spullen er gemakkelijk uit kunnen vallen of worden gestolen. Maak dus bij voorkeur gebruik van betere opbergssystemen:

- De **geldgordel of 'moneybelt'** is een klassiek opbergstelsel voor uw waardevolle spullen. De gordel bestaat in allerlei groottes en uitvoeringen. U bevestigt de geldgordel om uw middel, onder de kleding. Let erop dat de ritssluiting goed functioneert. De handigste geldgordels bestaan uit een tas met ritssluiting vastgemaakt aan een riem, die om uw middel bevestigd wordt. Het is de beste plaats om uw reisdocumenten en geld op te bergen. Zorg ervoor dat alles in plastic verpakt is, als bescherming tegen vochtigheid (zweet, regen).
- Er bestaan ook geldgordels die eruitzien als een klassieke **broekriem**, maar waar achteraan een ritssluiting is aangebracht. Deze geldriemen vallen nog minder op dan de doorsnee geldgordels maar hebben een beperkte opbergcapaciteit en zijn niet erg handig wanneer u in het openbaar geld nodig hebt.
- Het grootste pluspunt van de **gordeltas** is de gebruiksvriendelijkheid. Een gordeltas biedt veel opbergruimte en kan zowel onder als boven de kleding gedragen worden. Het is een gemakkelijk systeem, maar doordat ze opvallen bergt u er beter niet al uw geld en reisdocumenten in op.
- U kunt ook **"geheime" zakken** naaien aan de binnenkant van uw kleding. Bijvoorbeeld precies op de plaats van de broekzak maakt u aan de binnenzijde nog een zak met ritssluiting.

Let bij de keuze van het opbergstelsel ook op het materiaal van uitvoering. Katoen is huidvriendelijk, maar gevoelig voor vochtigheid (regen, zweet). Nylon kan huidirritaties veroorzaken, maar is wel stevig en beter bestand tegen vochtigheid. Voor welke systemen u kiest, is erg persoonlijk. Als u lang onderweg bent en veel waardevolle spullen bij u heeft, kunt u beter voor diverse opbergssystemen kiezen.

Het is aan te bevelen reisdocumenten te fotokopiëren en apart te bewaren van de originelen. In geval van verlies of diefstal is de bureaucratische weg om ze terug te krijgen dan een stuk minder problematisch.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk: 4. Meenemen van bagage
Paragraaf: VII. Kritisch inpakken

Wat u meeneemt op reis is natuurlijk erg persoonlijk. Het beste is eerst alle spullen die u evt. mee wilt nemen apart te leggen. Meestal nemen vaste onderdelen zoals toiletta's, EHBO-kit, schoenen, reislectuur en een trui al heel wat plaats in. U zult dus kritisch moeten zijn met wat u verder nog meeneemt.

<p>Bagage Checklist:</p> <p>Documenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Paspoort (met evt. visa) ☐ Rijbewijs (met int. rijbewijs) ☐ Inentingsbewijs (gele boekje) ☐ Medisch paspoort ☐ Vliegtickets & vouchers ☐ Kopie verzek.polis & voorw. ☐ Kopie paspoort & rijbewijs ☐ Adresboekje of -lijst ☐ Reisprogramma ☐ Reisgidsen & landkaarten ☐ Taalgids <p>Betaalmiddel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Creditcard ☐ Bankpas (met PIN) ☐ Traveller cheques ☐ Cash (Euro, US \$, ..) <p>Kleding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Sjaal ☐ Hoed of pet ☐ Regenjas ☐ Trui ☐ Lange broek ☐ Korte broek ☐ Jurk / rokje ☐ T-shirt / blouse ☐ Ondergoed ☐ Sokken ☐ Zwemkleding ☐ Riem <p>Schoenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Wandelschoenen ☐ Nette schoenen ☐ Plastic sandalen <p>Reiscomfort & -veiligheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Hardschalen koffer ☐ Reistas (handbagage) ☐ Moneybelt ☐ Documentenmap ☐ Mobiele telefoon met oplader ☐ Opblaasbaar hoofzjer vormig kussen ☐ Oordopjes ☐ Kofferriem ☐ Koffersleutels ☐ Radio (wereldontvanger) ☐ Zakmes ☐ Kurkentrekker / fles- & blikopener, bestek ☐ Rekenmachine 	<p>Fotografie / Video</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ (Video) Camera, lenzen & tas ☐ Flitser ☐ Oplader ☐ Extra batterij <p>Toiletartikelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Zeep ☐ Shampoo ☐ Tandpasta, -borstel & -floss ☐ Kam / haarborstel ☐ Haarlak / -gel ☐ Cosmetica ☐ Deodorant ☐ Scheermes & scheerschuim / -crème ☐ Aftershave ☐ Zonnebrandolie ☐ Lippencrème ☐ Muggenmelk met DEET <p>Reisapotheek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Pleisters, watten ☐ kompressen, leukoplast ☐ Wond-desinfectie middel ☐ Schaar, pincet, veiligheidsspeld ☐ Keeltabletten ☐ Pijnstillende of koortswerende middelen ☐ "Wagenziekte" pillen ☐ Maagtabletten ☐ Middel tegen diarree & verstoppingen ☐ Afterbite ☐ Contraceptiva ☐ Malaria tabletten <p>Uitrusting:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Rugzak ☐ Zaklamp ☐ Paraplu ☐ Reiswekker ☐ Kompas ☐ Verrekijker ☐ Elektrische adapter / verloopstekker <p>Diverse:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Blocnote & pen/potlood ☐ Reislectuur ☐ (Lees-) Bril ☐ Zonnebril ☐ Naai gerei ☐ Wasmiddel ☐ Touw & knijpers ☐ Plastic zakken ☐ Reparatiesetje
--	---

Bedenk dat de temperaturen in de Pacific over het algemeen heel aangenaam zijn en dat u in de hotels ter plaatse alleen vrijetijdskleding nodig heeft. Bij de meeste

hotels bestaat ook gelegenheid om zelf kleding te wassen of kleding te laten wassen. Neem dus niet te veel mee. U kunt ter plaatse altijd nog spullen kopen.

Bedenk welke spullen u onderweg in het vliegtuig nog nodig heeft, bijv. een trui (het kan vanwege de airconditioning fris zijn in het vliegtuig), reislectuur, tandenborstel, evt. scheerapparaat en andere toilet-artikelen en reserve ondergoed en sokken, als uw bagage niet met u aan de eindbestemming aankomt. Stop deze dus in uw handbagage. Verder nog wat tips:

- Draag dagelijks benodigde medicijnen, (auto) sleutels, brillen, reisdocumenten, geld, cheques, creditcards, zakenpapieren of andere waardevolle artikelen bij u.
- Verpak geen vloeistoffen in uw koffer. Tijdens de vliegreis staan flessen en tubes onder druk en kunnen daardoor beschadigen. Voor de zekerheid kunt u deze het beste in een plastic zak verpakken.
- Stop foto- of videocamera, accu's, mobiele telefoon en laptop bij uw handbagage. Zorg ervoor dat elektronische apparatuur tijdens de vlucht is uitgeschakeld.

Indien u kreuk gevoelige kleding wilt meenemen op reis (zoals een trouwjurk), dan dient u ruim vooraf te overwegen hoe u deze gaat meenemen in het vliegtuig. Luchtvaartmaatschappijen accepteren kledingzakken niet als cabine-bagage (u dient een kledingzak dus meestal in te checken). Bedenk dat schade hieraan tijdens vervoer uw eigen risico is. Uw handbagage blijft altijd in de cabine waarin u reist (dus bij een economy zitplaats kunt u niet uw bagage laten bewaren in de business class).

Omdat elektrische apparaten in de Pacific een andere stekker hebben dan in Nederland, dient u hiervoor vooraf een adapter te kopen (de adapter die u ter plaatse kunt kopen zijn soms niet geschikt). In hoofdstuk 19 treft u informatie aan over de elektriciteitsstekkers in de Pacific.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk: 5. Meenemen van betaalmiddelen

Als reiziger ontkomt u er niet aan, u zult ter plaatse toch nog uitgaven hebben. De hoogte van deze uitgaven zijn vaak moeilijk vooraf exact te bepalen. Des te luxer u ter plaatse leeft, des te hoger uw uitgaven. Hoe minder u vooraf heeft gereserveerd en betaald, hoe hoger de uitgaven ter plaatse. De hoeveelheid zakgeld waar u rekening mee dient te houden is erg persoonlijk. Ook de wijze waarop u deze uitgaven wilt betalen is vaak een persoonlijke keus.

Grofweg dient u qua zakgeld rekening te houden met een 50,- tot 75,- euro per persoon per dag voor maaltijden, drankjes, souvenirs, excursies, benzine voor huurauto, ed. Daarbij is er van uitgegaan dat u vooraf uw hotels en vervoer (huurauto, transfers, ed.) heeft geregeld. Als u in luxe hotels verblijft is uw restaurant-rekening vaak ook wat hoger. Als u daarentegen een volledig verzorgde busreis of cruise heeft geboekt, zal tijdens deze reis het benodigde zakgeld erg meevallen.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk: 5. Meenemen van betaalmiddelen
Paragraaf: I. Credit Card

Tegenwoordig is het hebben van een creditcard welhaast een 'must' als u een auto of camper huurt of de extra's in een hotel (zoals telefoon, minibar en roomservice) wilt afrekenen. Voordeel is dat uw uitgaven achteraf en in het buitenland vaak tegen de middenkoers worden afgerekend.

Ook in de Pacific worden de grotere creditcardmerken, zoals Mastercard, Visa en American Express geaccepteerd.

Indien u bij autohuur of camperhuur een borg dient te stellen per credit card, zorg dan ervoor dat uw kaart een voldoende limiet heeft. De ervaring leert dat verhuurders in Australië of Nieuw-Zeeland het bedrag van de borg van uw credit card zullen afschrijven, tenzij u vooraf uw eigen risico volledig heeft afgekocht. Als u uw credit card ook nog voor andere vakantieuitgaven wilt gebruiken, dan kunt u het beste uw credit card limiet door uw bank éénmalig laten verhogen. Als u uitlegt dat dit nodig is voor uw reis naar de Pacific, geeft dat doorgaans geen problemen.

Het beste kunt u een creditcard met pincode aanvragen. Deze zijn nog beter beveiligd tegen fraude of diefstal. Verander de pincode bij ontvangst in een code die u gemakkelijk kunt onthouden. Indien u de pincode ergens opschrijft, bewaar deze dan niet op een plaats waar u deze tegelijkertijd met uw credit card kunt verliezen.

Zorg dat u telefoonnummers bij u heeft waarmee u uw credit card bij verlies of diefstal kunt blokkeren. De credit card kan daarna niet meer gebruikt worden, ook niet in het geval dat u de credit card later weer heeft teruggevonden. U dient dan een vervangende kaart aan te vragen vanuit het buitenland (kan enkele dagen duren voor u deze ontvangt).

Bewaar de credit card niet op een plaats waar u deze tegelijkertijd met uw paspoort kunt verliezen.

Bewaar altijd de zgn. "salesslips", waar het bedrag en uw handtekening op staat. Als achteraf discussie ontstaat over de juistheid van een bepaalde afschrijving, kan gevraagd worden naar deze salesslips. U heeft het recht om binnen 1 maand na ontvangst van het afschrift protest aan te tekenen tegen een bepaalde afschrijving. De wederpartij moet dan aantonen dat de afschrijving juist was, bijv. met een hotelrekening of een huurcontract.

Nuttige Adressen:

- Mastercard ICS (24 uur per dag / 7 dagen/week)
Tel. +31 (0)20 6600611 (melding van verlies of diefstal), Tel. +31 (0)20 6600766 (klantenservice)
- Visa (Global Card Assistance)
Tel. 0800 0223110 (melding verlies of diefstal),
- American Express
Tel. +31 (0)20 5048000 (melding verlies of diefstal)
- ABN-AMRO: +31 (0)10 2820724 (klantenservice cc)
- Fortis Bank: +31 (0)20 5881881 (klantenservice cc)
- ING Bank: +31 (0)58 2126000 (klantenservice cc)
- Rabobank: +31 (0)88 7226767 (klantenservice cc)

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk: 5. Meenemen van betaalmiddelen
Paragraaf: II. Bankpas / geldautomaten

Ook in de Pacific is geld opnemen uit een geldautomaat (ATM) ondertussen de gewoonste zaak van de wereld. De meeste geldautomaten accepteren uw Nederlandse bankpas, indien er het Cirrus of Maestro-logo op vermeldt staat. Uw bankpas dient wel onbeschadigd te zijn en op uw bankrekening dient voldoende besteedbaar saldo te staan.

Voordeel van geld opnemen uit een geldautomaat is, dat u bij vaak tegen een voordelige wisselkoers en met lage transactiekosten wordt afgerekend. U kunt bij de meeste geldautomaten zelf bepalen hoeveel geld u opneemt per keer. Dit kan echter door uw bank of door die van de geldautomaat zijn beperkt.

Geldautomaten vindt u in de Pacific doorgaans bij bank-filialen, op luchthavens en in winkelcentra. Houdt u er wel rekening mee dat u weinig geldautomaten vindt op afgelegen plekken in de Pacific, op de buiteneilanden van Micronesië. In Hawaii vindt u op elk eiland ATM's.

Zorg dat u telefoonnummers bij u heeft van uw bank, zodat u bij verlies of diefstal uw bankpas kunt laten blokkeren. Indien u uw geheime pincode ergens opschrijft, bewaar deze dan niet op een plaats waar u deze tegelijkertijd met uw bankpas kunt verliezen.

Verlies of diefstal melden:

- ABN-AMRO: +31 10 241 1720
- ING Bank: +31 58 212 6000
- Rabobank: +31 88 722 6767

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 5. Meenemen van betaalmiddelen
 Paragraaf: **III. Travellers cheques**

Tegenwoordig beginnen travellers cheques een beetje ouderwets te worden, met name doordat u met een creditcard en bankpas heel gemakkelijk geld kunt opnemen bij geldautomaten. Als u echter gewend bent met travellers cheques te reizen kunt u ze meenemen.

Het meenemen van travellers cheques is veiliger dan het meenemen van grote hoeveelheden cash, de cheques zijn tegen verlies verzekerd. In Hawaii en op het vasteland van Amerika kunt u vaak gewoon in winkels en restaurants betalen met travellers cheques in USD. Ook in Australië kunt u dit vaak met travellers cheques in AUD. Travellers cheques in Euro dient u ter plaatse altijd bij de bank om te wisselen.

Travelex kan geldtransfers voor u verzorgen, bijvoorbeeld als u door verlies of diefstal zonder geld bent komen zitten.

Nuttige adres:

- GWK / Travelex
Tel. 020 5690690 / www.travelex.com

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: 5. Meenemen van betaalmiddelen
 Paragraaf: **IV. Cash**

We adviseren u altijd wat cash mee te nemen op reis. Het beste is een paar honderd euro voor noodgevallen en een paar honderd dollar. Het kan voorkomen dat een betaalautomaat niet werkt, een credit card niet wordt geaccepteerd en de bank voor het omwisselen van uw travellers cheques al gesloten is.

Bij **contant geld** krijgt u te maken met de muntsoort van het land. Buitenlands contant geld (deviezen) kunt u kopen bij postkantoren en banken. Minder gangbare valuta, zoals Australische en Nieuw-Zeelandse Dollar, dient u tijdig te bestellen; deze zijn soms moeilijk te verkrijgen. De muntsoorten van de eilanden in de Pacific - zoals Fiji (Fiji Dollar) en Samoa (Tala) - zijn in Nederland niet verkrijgbaar.

Draag **niet te veel contant geld** op zak. Draag het geld, dat u niet direct nodig heeft, liever in een moneybelt of in een "geheime" zak aan de binnenzijde van uw kleding.

U kunt **geld laten overmaken** vanuit Nederland naar bijna alle bestemmingen over de hele wereld. Informeer van te voren bij uw bank of girokantoor hoe dat moet, hoe snel dit kan en wat het kost.

De GWK / Travelex biedt de mogelijkheid om geld binnen enkele minuten over te maken naar meer dan honderd landen, ook in de Pacific. Ook de ambassades en consulaten kunnen behulpzaam zijn bij het overmaken van geld uit Nederland. Er moet dan wel sprake zijn van een noodsituatie, bijvoorbeeld de noodzaak van aanschaf van een vliegticket voor onmiddellijke terugkeer naar Nederland. Houd er rekening mee dat de kosten voor deze consulaire bijstand bij u in rekening worden gebracht.

Als u grote hoeveelheden cash meeneemt op reis, dient u dit bij binnenkomst in een ander land aan te geven. Bepaalde landen in de Pacific hebben beperkingen gesteld aan de in- en uitvoer van deviezen (zoals cash geld). **Deviezensmokkel** is een overtreding waar gevangenisstraf op kan staan.

Nuttig adres:

- GWK / Travelex
Tel. 020-569 0690 / www.travelex.com

Geaccepteerde muntsoorten

In de Pacific kunt u de volgende muntsoorten omwisselen in de lokale munteenheid: Amerikaanse dollars, Australische dollars, Nieuw-Zeelandse dollars en Euro's (vooral bij banken)

Ga om geld te wisselen altijd naar officiële banken of erkende wisselkantoren. Ook kunt u vaak geld wisselen bij de grotere hotels. Op de meeste internationale luchthavens vindt u in de aankomsthal een wisselkantoor en/of bank (met geldautomaat).

In veel landen is geld wisselen op de lokale 'zwarte markt' strafbaar. Op de bestemmingen in de Pacific is er overigens niet of nauwelijks sprake van een 'zwarte markt'. Ga echter niet in op aanbiedingen van handelaren op straat, ook niet als de koers die u geboden wordt erg gunstig is. Het gebeurt vaak dat toeristen door de handelaren worden 'genept' met oud of vals geld.

Deel: A. Voorbereidingen op uw reis
 Hoofdstuk: **6. Risico's, aansprakelijkheid en verzekeringen**

De kans op pech en ongelukken is groter tijdens een buitenlandse vakantie dan wanneer u gewoon thuis blijft. Voor u op reis gaat is het daarom belangrijk om te bekijken of en tot welk bedrag uw lopende verzekeringen risico dekkend zijn bij een verblijf in het buitenland. Aanvullende verzekeringen voor ziekte en ongeval, diefstal of verlies van bagage en rechtsbijstand zijn meestal noodzakelijk.

Conform de ANVR voorwaarden (zie bijlage 15) zijn te verzekeren risico's niet te verhalen op de reisorganisatie of leveranciers van reisonderdelen. Het is daarom belangrijk dat u zich goed oriënteert op de te verzekeren risico's en de exacte dekking van mogelijk af te sluiten verzekeringen.

In deze optiek is het ook van belang dat u zich realiseert dat bepaalde risico's collectief door ons zijn afgedekt, bijvoorbeeld via SGR Cfaillissement risico - zie bijlage 16.I), Calamiteiten Fonds (calamiteiten - zie bijlage 16.II) en AON (beroeps- en bedrijfsaansprakelijkheid). Veel risico's met betrekking tot autohuur, camperhuur, hotelovernachting, vliegen, cruisen en transfers zijn afgedekt door de leveranciers. Pacific Island Travel kan niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortkomt uit:

- Radioactieve besmetting in welke vorm dan ook,
- Oorlog, burgeroorlog, rebellie, politieke- of militaire opstand, etc.
- Terrorisme, terroristische dreiging of terrorisme bestrijding, in welke vorm dan ook.
- Overtreding van nationale en internationale wetten en verdragen door reizigers, in welke vorm dan ook.
- Natuurrampen, in welke vorm dan ook.
- Milieuvuiling in welke vorm dan ook.
- Eigen keuze tot aangaan van bepaalde risico's en eigen keuze tot oplopen van bepaalde schade.
- Gebruik van of deelname aan een bepaald reisonderdeel, waarbij u de betreffende leverancier expliciet heeft vrijgesteld van aansprakelijkheid.

Reizigers dienen zich te realiseren dat verre reizen bepaalde niet te verzekeren risico's impliceren, die de reiziger bewust aangaat. Pacific Island Travel kan niet aansprakelijk worden gesteld voor gezondheidsrisico's die impliciet verband houden met gebruik van bepaalde reisonderdelen of reizen naar bepaalde bestemmingen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan trombose risico bij lang stil zitten in een vliegtuigstoel op lange vluchten, risico's i.v.m. gevaarlijke sporten en activiteiten (zoals duiken, "skydive" en bungee-jumpen), virale en andersoortige besmettingen en gezondheidsrisico's die verband houden met natuur- en klimaatinvloeden.

Door ondertekening van het boekingsformulier accepteert u het samengestelde reisplan en alle afzonderlijke reisonderdelen daarvan, waarbij u zich bewust bent van de risico's zoals hierboven besproken. U dient te allen tijde zelf na te gaan of u in algehele zin fit genoeg bent om de voorgenomen reis - of een onderdeel hiervan - te kunnen ondernemen. Indien u uiteindelijk niet fit genoeg blijkt om deze reis - of een onderdeel hiervan - te kunnen ondernemen, is dit uw eigen verantwoordelijkheid. Hiervoor kunt u Pacific Island Travel niet aansprakelijk stellen.

Overweeg daarom kritisch elk reisonderdeel - en wees u bewust dat het al of niet opnemen van een reisonderdeel in uw reis altijd uw eigen vrijwillige keuze is. Pacific Island Travel treedt slechts adviserend op en wij reserveren slechts reisonderdelen in uw opdracht.

Wij bieden u bij boeking de gelegenheid essenties door te geven. Dit zijn preferenties die voor u zo belangrijk zijn, dat u hiervan een expliciete bevestiging van ons wilt. Dit kunt u aangeven op het boekingsformulier. Als een essentie eenmaal aan u is bevestigd, wordt deze gegarandeerd geleverd. Voor essenties rekenen wij 50,- euro per essentie (per reisonderdeel). Preferenties zijn wensen die wij bij boeking zullen doorgeven aan de leveranciers, deze zijn gratis maar kunnen wij nooit garanderen. Extra's t.b.v. een huwelijksreis, een specifieke zitplaats en maaltijden in het vliegtuig zijn preferenties.

Wij zijn aangesloten bij het ANVR, op uw reis zijn dehalve de ANVR reisvoorwaarden van toepassing. In de ANVR reisvoorwaarden worden de aansprakelijkheden van reiziger en reisorganisatie verder geregeld (zie bijlage 15).

Deel:	A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	6. Risico's, aansprakelijkheid en verzekeringen
Paragraaf:	I. Te verzekeren risico's

Medische hulp, ziekverzorging en repatriëring

Een standaard ziektekostenverzekering dekt vaak niet alle kosten bij ziekte of ongeval in het buitenland. Deze kosten kunnen bij reizen naar de Pacific bijzonder hoog oplopen, zeker wanneer er sprake is van ziekenhuisopname of repatriëring. Controleert u daarom van tevoren goed waarvoor u precies verzekerd bent en tot welk bedrag. Het beste kunt u een reisverzekering afsluiten die wereldwijde dekking geeft voor alle kosten van medische zorg en behandeling tot kostprijs.

Voorbeeld: *Stel u loopt een acute blindedarmonsteking op in de Pacific. U moet dan met spoed in liggende situatie terug vervoerd worden naar Nederland. Dit gebeurt normaal gesproken onder begeleiding van verpleeghulp met medische apparatuur uit Nederland. U wordt dan vervoerd in de Business Class (ruimtebeslag voor ambulancebed is minimaal 4 stoelen). De te verwachten vervoerskosten incl. hulp-verlening en ambulance vervoer naar en van de luchthavens bedragen hiervoor minimaal 50.000 euro.*

Als u geen reisverzekering met werelddekking heeft afgesloten, worden deze kosten later op u verhaald.

Beoefenen van risicosporten

Bij het beoefenen van risicosporten zoals diepzeeduiken, bergbeklimmen, skiën, mountainbiking, bungyjumpen of parachute-springen is het belangrijk dat u controleert of u ook verzekerd bent bij ongelukken die het gevolg zijn van die sportbeoefening. Vaak is dit niet standaard het geval en kunt u deze sporten optioneel bijverzekeren.

Diefstal, verlies en beschadiging van bagage

Uw inboedelverzekering dekt niet de diefstal of beschadiging van uw bagage op reis. Het is dus zinnig om een aanvullende verzekering tegen diefstal van goederen - en eventueel geld en cheques af te sluiten. Als toerist in een vreemd land bent u immers extra kwetsbaar. Auto's en campers zijn dikwijls gemakkelijk open te breken. Een bagageverzekering is meestal onderdeel van de reisverzekering. Zie ook paragraaf II. voor de mogelijkheden van de door ons aangeboden reisverzekering.

Onverwacht annuleren van de reis

Als u een geboekte reis onverwacht moet afzeggen, bijvoorbeeld wegens ziekte van uzelf of van familieleden, dan dient u meestal de reissom volgens de ANVR voorwaarden toch te betalen. Tegen dit risico kunt u zich verzekeren door een annuleringsverzekering af te sluiten. De premie bedraagt 5,5% van de totale reissom plus 9,7% assurantiebelasting en 5 Euro poliskosten. U dient de annuleringsverzekering bij boeking of uiterlijk 1 week na bevestiging van de reis definitief af te sluiten. De dekking van de verzekering gaat dan direct in.

Vertragingen en uitval van vervoer

De annuleringsverzekering van Ungarant (zie bijlage 14.II) dekt schade die is ontstaan door vertraging en uitval van vervoer (bijv. bij vluchten). Vergoed worden bijvoorbeeld extra gemaakte kosten en niet gebruikte reisonderdelen. Tevens wordt in zo'n geval een dagvergoeding gegeven voor verloren vakantiedagen of een deel daarvan.

Omboeken van reis vanwege (bijna) calamiteit

Het gebeurt regelmatig dat er op een vakantiebestemming zich een ingrijpende gebeurtenis voordoet, waardoor uw vakantieplezier is bedorven. Denk aan een terroristische aanslag of dreiging, politieke onrust, een natuurramp of een epidemie. De ervaring leert echter dat in dergelijke situaties maar zelden een calamiteit wordt uitgeroepen door het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Het Calamiteitenfonds en de annuleringsverzekering geven in dergelijke situaties geen dekking.

U staat dan voor een dilemma: met tegenzin toch gaan of annuleren, waarbij u dan zelf de kosten moet dragen. Met de omboekgarantie-verzekering kunt u uw reis of reisonderdeel in zo'n geval gratis omboeken naar een andere vakantiebestemming.

Zeker als u in de Stille Zuidzee of in het noordelijk deel van Australië gaat reizen in het regenseizoen adviseren we u zo'n omboekgarantieverzekering af te sluiten. Dat kan tot een week na boeking van uw reis en kost 1% van de reissom.

Faillissement van luchtvaartmaatschappij

De laatste jaren is het aantal luchtvaartmaatschappijen dat in financiële moeilijkheden is gekomen aanzienlijk geweest. Om te voorkomen dat klanten - die een vliegticket geboekt en betaald hebben - bij het failliet gaan van een luchtvaartmaatschappij hun geld kwijt zijn, bieden we een vliegticketverzekering aan. Door afsluiting van een vliegticketverzekering bent u er van verzekerd dat u uw geld terug krijgt bij faillissement van de luchtvaartmaatschappij tot een maximum van 1500 Euro per ticket.

Rechtshulp in het buitenland

In het buitenland is het vaak moeilijker uw gelijk te halen dan in Nederland. Rechtsbijstand is dus geen overbodige luxe als u in het buitenland in de problemen komt. Stel bij-

voorbeeld dat u een aanrijding heeft en de schade wilt verhalen op de veroorzaker. Een belangenbehartiger ter plaatse regelt dit dan voor u. Heeft u een rechtsbijstandsverzekering, dan geldt deze meestal ook in het buitenland. Kijk voor alle zekerheid uw polis na. Voor meer informatie dient u contact op te nemen met uw verzekeringsadviseur of bank.

Deel:	A. Voorbereidingen op uw reis
Hoofdstuk:	6. Risico's, aansprakelijkheid en verzekeringen
Paragraaf:	II. De verzekeringen van Unigarant

Wij bieden u de mogelijkheid om een reis- en annuleringsverzekering af te sluiten. Tevens bieden we een omboekingsverzekering en ticketverzekering. Pacific Island Travel werkt samen met Unigarant, de verzekeringsdochter van de ANWB.

De reis- en annuleringsverzekeringen van Unigarant bieden een ruimere dekking dan die van de meeste andere verzekeringsmaatschappijen. Hieronder treft u van deze verzekeringen een korte beschrijving. In de bijlage (deel C / hoofdstuk 14) treft u de uitgebreide polisvoorwaarden aan.

Annuleringsverzekering

Een annuleringsverzekering dient u af te sluiten bij boeking van uw reis, of uiterlijk 7 dagen na ontvangst van de bevestiging van uw reis. Bij de annuleringsverzekering bedraagt de premie 5,5 % van de totale netto reissom (volgens de factuur) plus 9,7% assurantebelasting over het premiebedrag en 5 Euro poliskosten. De annuleringsverzekering van Unigarant heeft de volgende dekking:

- Ernstig ongeval, ernstige ziekte of overlijden van:
  - a. De verzekerde zelf;
  - b. Zijn familieleden in 1e of 2e graad, alsmede huisgenoten, voor zover er sprake is van, respectievelijk reële kans bestaat op direct levensgevaar;
  - c. Zaakwaarnemer, mits op de polis vermeld;
  - d. een ander persoon (derde), mits op de polis vermeld;
- Het niet kunnen doorgaan van een voorgenomen verblijf bij in het buitenland wonende gezin- of familieleden in de 1e of 2e graad, omdat deze door plotseling optredende ernstige ziekte, ongeval of overlijden de verzekerde niet kunnen huisvesten;
- Schade aan de gereserveerde accommodatie, waardoor deze niet geschikt is voor verblijf,
- Na afsluiten van de verzekering geconstateerde zwangerschap, hetgeen door een zwangerschapsverklaring kan worden aangetoond en/of complicaties bij zwangerschap,
- Het niet of niet tijdig kunnen krijgen van een medisch noodzakelijke of verplichte inenting, waardoor het reisarrangement niet door kan gaan.
- Zodanige materiële schade aan eigendommen, woning of bedrijfsgebouwen van verzekerde, dat verzekerde in zijn hoedanigheid van eigenaar, huurder of feitelijk leider – eventueel na terugroeping – ter plaatse aanwezig moet zijn,
- Onvrijwillige werkloosheid, tot een maand na afloop van de geboekte reis, wegens gehele of gedeeltelijke sluiting van het bedrijf, waar verzekerde werkzaam is;
- Het binnen 10 weken voor de vertrekdatum of tijdens de vakantie verkrijgen van een vaste baan, mits de datum van indiensttreding in de genoemde periode valt;
  - a. Na werkloosheid, als gevolg waarvan een uitkering werd genoten;
  - b. Bij schoolverlaters, voor zover de vertrekdatum valt na 31 mei volgend op het jaar van school-

verlating;

- Onverwachte toewijzing van een huurwoning, binnen 30 dagen voor aanvang van de reis, mits de verzekerde hiervoor langer dan 10 weken voor het aangaan van de reservering stond ingeschreven. Voorwaarde is wel dat de verzekerde een officieel huurcontract kan overleggen waaruit dit blijkt,
- Definitieve ontwrichting van het huwelijk, waarvoor na het boeken van het arrangement een echtscheidingsprocedure in gang is gezet. Hiermee wordt gelijkgesteld het ontbinden van een notarieel vastgestelde samenlevingsovereenkomst,
- Een niet te verwachten en niet tot na de geboekte reis uit te stellen herexamen, na het afleggen van het eindexamen voor een meerjarige schoolopleiding,
- Het onverwacht niet kunnen verkrijgen van een visum,
- Annulering door de reisgenoot die een onder onze verzekeringsvoorwaarden gedekte gebeurtenis overkomt waardoor verzekerde alleenreizend wordt. Voorwaarde is dat verzekerde en de reisgenoot samen heen en terug zouden reizen. Onder verzekerde wordt verstaan: de personen die bij het bevolkingsregister op hetzelfde adres staan ingeschreven.

Tevens vallen onder de dekking de onvoorziene omstandigheden van buitenaf, waardoor het eigendom, de woning of het bedrijf van de verzekerde ernstige schade oploopt of ondervindt, zodat hij in zijn hoedanigheid van eigenaar, huurder of feitelijk leider zijn vakantie moet onderbreken om ter plaatse aanwezig te kunnen zijn;

De annuleringsverzekering vergoedt de kosten die na annulering verschuldigd zijn. Evenals de reële financiële schade bij tussentijdse afbreking van de reis en eventuele extra reiskosten om uw reisbestemming te bereiken. De verzekering geeft ook recht op vergoeding bij af- of onderbreking van de vakantie en bij vertrek- en aankomstvertraging. De vergoeding bedraagt 23 euro per vervallen vakantiedag, met een maximum van 230 euro per verzekeringspolis. Als u ervan afziet een annuleringsverzekering af te sluiten, kunt dergelijke kosten niet op Pacific Island Travel verhalen, tenzij Pacific Island Travel schuld heeft aan de opgetreden vertraging.

De premie voor de annuleringsverzekering bedraagt 5,5 % van de totaal verschuldigde reissom plus 9,7% assurantebelasting. Bij meeverzekeren van één zaakwaarnemer bedraagt de premie 6,5% van de totaal verschuldigde reissom. Het beste kunt u de annuleringsverzekering direct bij boeken afsluiten. Mocht u dit vergeten zijn, dan heeft u tot 7 dagen na boeking de tijd om de verzekering alsnog te sluiten. De poliskosten bedragen 5 euro per polis.

Reisverzekering:

Unigarant heeft veel ervaring op het gebied van verzekeringen voor verkeer, recreatie en toerisme. Logisch dat ook wij hun verzekering gekozen hebben. Kijkt u maar naar de voordelen van deze uitgekende reisverzekering.

- Hulp in het buitenland via de ANWB-alarmcentrale
- Voordelige premie vanaf 2,05 euro p.p.p.d. met werelddekking
- Ruime dekking voor foto-, film- en videoapparatuur
- Kinderen t/m 4 jaar zijn gratis meeverzekerd
- Uitstekende uitbreidingsmogelijkheden voor een reisverzekering op maat

De reisverzekering van Unigarant heeft de volgende dekking. Onvoorziene uitgaven voor medische behandeling en kosten van vervoer of verblijf die daar eventueel nog bijkomen. Voor bagage geldt afhankelijk van het gekozen pakket een dekking van 2000, 3000 of 4000 euro per premiebetalend persoon. Geld is in het basispakket niet mee verzekerd. U kunt dit apart bijverzekeren (tot een

maximum van 750 euro dekking) voor 0,50 euro per polis per dag. Wij adviseren om, naast contant geld ook credit-cards en een bankpas mee te nemen. U hoeft dan niet met veel contant geld op reis te gaan.

Dekkingsoverzicht UNIGARANT reisverzekering (bedragen in euro)	pakket I	pakket II	pakket III
BAGAGE: maximaal	2.000	3.000	4.000
waaronder o.a.:			
- foto/film/video app.	1.000	1.500	2.000
- audio-, audiovisuele- en compu-terapparatuur	200	300	400
- hobby & sportuitrusting	200	300	400
- brillen en contactlenzen	200	300	400
- muziekinstrumenten	200	300	400
- sieraden, horloges en overige kostbaarheden	200	300	400
- prothesen en gehoorapp.	200	300	400
AANSPRAKELIJKHEID voor schade aan het vakantieverblijf	235	355	470
eigen risico p.p.p.geval	75	geen	geen
ONVOORZIENE UITGAVEN medische kosten:			
- in Nederland	1.000		
- buiten Nederland	kostprijs		
- hulpverlening ANWB-alarm- centrale	kostprijs		
- andere onvoorz. uitgaven	kostprijs (met enkele maxima)		
ONGEVALLLEN DEKKING (pers. van 16 t/m 70 jr):			
- bij overlijden	25.000		
- bij blijvende invaliditeit	50.000		
Premie Reisverzekering incl. wereld-dekking p.p.p.d.	2,05	2,50	2,85

Kinderen t/m 4 jaar zijn gratis meeverzekerd. Ook onderwatersport (duiken) is meeverzekerd. Gevaarlijke sporten en skiën kunnen tegen een toeslag van 1 euro worden mee verzekerd.

Indien u medische- en tandheelkundige kosten niet in de dekking opneemt, krijgt u een premiekorting van 0,20 euro per persoon per dag. De premiekorting bij het niet mee verzekeren van de ongevallende dekking bedraagt 0,10 euro per persoon per dag. De poliskosten van de reisverzekering bedragen 5 euro per polis.

Doorlopende reisverzekering

Als u meerdere keren per jaar op reis gaat naar het buitenland, kan het zinvol zijn om een doorlopende reisverzekering af te sluiten. Een doorlopende reisverzekering is in principe geldig voor een jaar, waarbij zonder tegenbericht wordt uitgegaan van steeds een verlenging van 1 jaar. Als u elk jaar meer dan 30 dagen op reis bent, zal de doorlopende reisverzekering voor u voordeliger zijn.

Reis Garant Plan

Het Reis Garant Plan geeft een nog uitgebreidere dekking, bijv. bij de reisverzekering (met een premie van 2,55 euro per dag) wordt bij bagageschade het 1e jaar de nieuwwaarde uitgekeerd. Bij de annuleringsverzekering (met een premie van 5,5%) wordt dan bij annulering voor en tijdens de reis de volledige reissom vergoed.

Omboekgarantie-verzekering

Met de omboekgarantie-verzekering kunt u uw reis of reisonderdeel in gratis omboeken naar een andere vakantiebestemming, als door een opgetreden (bijna) calamiteit u uw reis niet meer in de geplande vorm wilt maken. Een (bijna) calamiteit kan bijvoorbeeld een bosbrand zijn, een aanslag, een natuurramp of wanneer de infrastructuur van de vakantiebestemming zodanig is aan-

getast dat de reis in redelijkheid niet kan worden gemaakt.

Unigarant vergoed in principe de omboekingskosten die betrekking hebben op de reis, waarvoor u premie heeft betaald. De premie is 1% van de reissom. De dekking gaat in vanaf 3 maanden voor vertrek en eindigt op de dag en het uur van de aanvang van de reis. Daarnaast dekt Unigarant tevens de kosten van voorlichting om schade te voorkomen (en om uw reis om te boeken) en het afhandelen van de schade (en het omboeken). Wanneer de omgeboekte reis duurder is dan de oorspronkelijke reis, betaalt u zelf de extra kosten. Is de omgeboekte reis goedkoper, krijgt u het verschil niet terug.

Zo werkt het:

- Wanneer de situatie op uw vakantiebestemming is gewijzigd nadat u uw reis heeft geboekt, dan kunt u gratis omboeken.
- Een gewijzigde situatie kan een bosbrand zijn of een aanslag; er kan vogelpest geconstateerd zijn of de infrastructuur in het vakantieland is zodanig aangetast dat de reis niet kan worden gemaakt.
- Met de Omboekgarantie-verzekering bepaalt u zelf, binnen 3 maanden voor vertrek, of u uw vakantie naar een andere bestemming om wilt zetten.
- De verzekering kan tot 7 dagen na het boeken van de reis afgesloten worden en is alleen van toepassing op buitenlandse vakanties.
- Omboeken naar een Nederlandse vakantiebestemming is wel mogelijk.
- De Omboekgarantie-verzekering vergoedt maximaal de reissom van de oorspronkelijk geboekte reis plus de wijzigingskosten van de touroperator
- De verzekering vergoed tevens de door het reisbureau in rekening gebrachte administratiekosten.
- U heeft een eigen risico van € 50,- per schadegebeurtenis.
- U kunt één nieuwe reis boeken.
- Wanneer u omboekt, dient u binnen 6 maanden vanaf de oorspronkelijke vertrekdatum op reis te gaan. Uw nieuwe vakantiebestemming dient minstens 100 km van de oorspronkelijke bestemming te liggen.
- Is de reissom na omboeking hoger, dan betaalt u zelf de meerprijs. Is de reissom lager, dan ontvangt u het restant niet retour.

Als u besluit uw reis om te boeken, dient u een recente publicatie te overleggen als bewijs dat er een (bijna) calamiteit is. U kunt namelijk de reis niet omboeken wanneer u geen zin meer heeft of omdat uw relatie is stuk gelopen. Het is niet mogelijk om op basis van de omboekgarantie-verzekering de reis te annuleren. U vindt de polisvoorwaarden op onze website.

Vliegticket verzekering

De laatste jaren is het aantal luchtvaartmaatschappijen dat in financiële moeilijkheden is gekomen aanzienlijk geweest. Denk aan Sabena, Swiss, Ansett en Aloha Airlines. Om te voorkomen dat klanten - die een vliegticket geboekt en betaald hebben (bijvoorbeeld om vluchttoeslag verhogingen te voorkomen) - bij het failliet gaan van een luchtvaartmaatschappij hun geld kwijt zijn, bieden we een vliegticket-verzekering aan. Voor deze kosten bent u namelijk in de meeste gevallen zelf verantwoordelijk - uw reis moet dan namelijk worden omgeboekt op een andere luchtvaartmaatschappij (zie ANVR voorwaarden).

Door afsluiting van een vliegticket-verzekering bent u er van verzekerd dat u uw geld terug krijgt bij faillissement van een luchtvaartmaatschappij (tot een maximum van 1500 Euro per ticket).

Kopie polis mee op reis

Het is raadzaam dat u een fotokopie van de verzekeringspolis meeneemt, zo beschikt u altijd over de

benodigde gegevens. In de bijlage treft u de voorwaarden aan van de reis- en annuleringsverzekeringen van Unigarant. Ook op onze website hebben we de polisvoorwaarden staan.

Beroep op de Alarmcentrale

Als verzekeringsdochter van de ANWB, heeft Unigarant het onderdeel hulpverlening van de reisverzekering uiteraard ondergebracht bij de ANWB Alarmcentrale. Dit betekent dat u 24 uur per dag, 7 dagen per week bij ongeval, pech en andere noodsituaties terecht kunt bij de ANWB Alarmcentrale te Den Haag, of bij één van de negen buitenlandse steunpunten. Vanzelfsprekend wordt u op al deze steunpunten in het Nederlands te woord gestaan. De alarmcentrale neemt in noodgevallen de regie van uw reis over, en zorgt dan voor uw evt. benodigde verblijf en vervoer.

Internationaal telefoonnummer van de ANWB-Alarmcentrale (op het hoofdkantoor in Den Haag): (+31) 88 2692 888

Nuttige adressen:

- Unigarant Verzekeringen N.V.
Postbus 50000, 7900 RP Hoogeveen
Antwoordnummer 400, 7900 VB Hoogeveen
- Raad van Toezicht op het Schadeverzekerings-bedrijf,
Postbus 93560, 2509 AN Den Haag
- Ombudsman Schadeverzekering, Postbus 93560,
2509 AN Den Haag, tel. 070-3338999

Dringende zorgvuldigheidsregels

- Laat geld en kostbaarheden, maar ook andere bagage niet in uw auto achter. Als het niet anders kan, stop dan de kostbaarheden en andere bagage in de afgesloten kofferruimte.
- Laat uw spullen nooit ergens onbeheerd achter.
- Laat uw spullen achter in deugdelijke ruimten.
- Laat, bijvoorbeeld op het strand of bij het zwembad, geen vreemden over uw eigendommen waken, maar houdt zelf toezicht.
- Vertrouw niet teveel op 'bewaakte' parkeerplaatsen.
- Neem kostbaarheden mee als handbagage.
- Neem zo weinig mogelijk contant geld mee en maak gebruik van bijvoorbeeld creditcards, traveller cheques en bankpas (met PIN-code).
- Bij ziekte/lichamelijk letsel: raadpleeg ter plekke een dokter en bewaar rekeningen e.d.
- Bij (verkeers)ongevallen: laat procesverbaal opmaken en vraag getuigenverklaringen,
- Bij bagageschade: doe aangifte bij de politie of vervoersmaatschappij, vraag bewijs van aangifte. Op een luchthaven is dit het Property Irregularity Report (PIR). Bewaar de beschadigde zaken. Maak bij reparatie zoveel mogelijk van erkende merkdealers of -reparateurs.
- Bij ernstige problemen: neem contact op met ANWB-Alarmcentrale of een van de ANWB-steunpunten (zie voor de telefoonnummers bij 'Telefoonnummers ANWB-Alarmcentrale'),

Benut in ieder geval de meest veilige bewaarplaats. In geval van verlies of diefstal van bagage en/of kostbaarheden dient u de normale zorgvuldigheid in acht te nemen. Is aan bovenstaande zorgvuldigheidsregels niet voldaan, dan bestaat er geen recht op schadevergoeding. Zie in dit verband artikel 7.2., 8.2. en 8.4. van de polisvoorwaarden (zie bijlage 14.I).

Schademelding

Na thuiskomst de schade binnen 14 dagen melden door middel van de schadeaangifteformulieren voor reisverzekering of annuleringsverzekering. U kunt deze bij ons of bij de verzekeringsmaatschappij opvragen.

B. Gebeurtenissen tijdens de reis

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 7. Vertrek van huis

Uw reis begint thuis. Als de dag van vertrek rommelig en gehaast verloopt, kunt u gemakkelijk wat dingen over het hoofd zien. Voor een reis naar de Pacific bent u vaak wat langer van huis en vanwege de grote afstand is het vaak ook niet zo gemakkelijk om contact te hebben met de thuisblijvers.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 7. Vertrek van huis
 Paragraaf: I. Veilig achterlaten van uw huis

Neem een aantal voorzorgsmaatregelen voor u op reis gaat. U kunt daarmee diefstal, water-, brand- en andere schade zoveel mogelijk voorkomen.

Zorg dat uw huis bewoond lijkt. Een onbewoond huis is een makkelijk prooi voor inbrekers. Zorg daarom dat uw huis bewoond lijkt. Misschien kan iemand tijdens uw afwezigheid in uw huis trekken. Vraag burens of kennissen om de planten te verzorgen, de gordijnen open en dicht te doen, de post uit de brievenbus te halen en zo nu en dan het lichte laten branden.

Zorg voor goede sloten en verlichting. Goede sloten en verlichting ontmoedigen dieven. Besteed vooral veel aandacht aan de sloten van (achter)deur- en raamwerk op de begane grond en bij balkons. Zorg ook voor goede verlichting rondom het huis, zodat dieven niet onopgemerkt hun gang kunnen gaan. Als er bij u wordt ingebroken zonder aantoonbare sporen van braak, is het mogelijk dat de verzekeringsmaatschappij de schade niet vergoedt.

Laat apparaten niet onnodig in bedrijf. Als u uw huis onbewoond achterlaat, doof dan waar mogelijk waakvlammen en zorg dat uw televisie niet stand-by staat. Haal om kortsluiting of blikseminslag in apparatuur te voorkomen stekkers uit stopcontacten. In de winter is het verstandig om de waterleiding af te sluiten en buitenwaterleidingen zo nodig af te tappen.

Verdere tips:

- Met een tijdklok kunt u zorgen dat het licht op de ingestelde tijden aan en weer uit gaat.
- Spreek geen boodschap in op uw antwoordapparaat waaruit blijkt dat u op reis bent.
- Vraag een bekende om zo nodig het gras te maaien.
- Laat de planten voor het raam staan.
- Onderbreek de bezorging van uw krant
- Vraag degene die uw brievenbus leegt om de post uit het zicht neer te leggen. Keurige stapeltjes op tafel bij het raam verraden uw afwezigheid.
- Leg sieraden, geld en belangrijke papieren in een (bank-)kluis of andere veilige plaats.
- Schrijf polisnummers van inboedel- en opstalverzekeringen op voor de thuisblijvers
- Schakel elektrische apparatuur uit (tv, video, audioset, boiler, koelkast, computer, ed.).
- Schakel de verwarming uit of zet deze op een lage stand in de winter
- Controleer of alle ramen en deuren gesloten zijn.
- Meld bij uw burens dat u op reis bent, laat hun een oogje in het zeil houden, schaf evt. beveiligingsapparatuur aan.

Bij de politie en uw verzekeraar kunt u nog meer tips krijgen over inbraakpreventie.

Registreer uw eigendommen. De politie beschikt over registratiekaarten waarop u uw kostbaarheden kunt omschrijven. Deze kaarten kunnen helpen bij het opsporen van gestolen bezittingen. Maak eventueel foto's van uw kostbaarheden en bewaar deze op een veilige plaats.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 7. Vertrek van huis
 Paragraaf: II. Contact met de thuisblijvers

Mensen die op reis zijn en die niet bereikbaar zijn, kunnen de thuisblijvers veel problemen bezorgen. Verdwijnt daarom niet "spoorloos" naar het buitenland. Als u naar een vaste plaats gaat, laat uw vakantieadres (met telefoon en faxnummers) dan achter bij een aantal mensen. Trekt u rond, laat dan een route beschrijving met de adressen van uw verblijfsaccommodaties achter.

Vergeet niet om adressen, telefoon- en/of emailadressen van familie en vrienden mee op reis te nemen.

Hotellijst

U ontvangt van ons bij de tickets en vouchers ook een hotellijst met de adressen, telefoon- en emailadressen van de voor u gereserveerde hotels. U ontvangt die lijst in tweevoud, één voor u om mee te nemen op reis en één voor de thuisblijvers. Laat voor thuisblijvers ook het juiste vluchtnummer en de plaats van herkomst van uw terugvlucht naar Schiphol achter.

Noodadres (contactadres van een thuisblijver)

Het is ook belangrijk dat wij in geval van nood snel een thuisblijver op de hoogte kunnen brengen. Daarom wordt bij het boeken van de reis op het boekingsformulier gevraagd een telefoonnummer te verstrekken van een relatie die zo nodig kan worden gewaarschuwd. U bent zelf verantwoordelijk voor de verstrekking van de juiste gegevens.

Telefoneren met Nederland

U kunt vanuit vrijwel de hele wereld rechtstreeks naar Nederland bellen (landcode: 31). Bellen vanuit de Pacific is prijzig. U dient ook rekening te houden met het grote tijdsverschil. Hieronder volgen enkele tips.

- Als u een mobiele telefoon bezit met een abonnement voor bellen naar en vanuit het buitenland, kunt u vanaf uw eigen telefoon direct naar Nederland bellen en bent u ook direct bereikbaar voor de thuisblijvers (onder hetzelfde mobiele nummer als in Nederland). Een mobiele telefoon van bijv. van de KPN telecom, T-mobile, Telfort, of Vodafone werkt ook in Australië, Nieuw-Zeeland en op de meeste eilanden in de Pacific. De beste ontvangst heeft u over het algemeen langs de hoofdwegen in de steden en dorpen, maar de ontvangst wordt steeds verder uitgebreid. Voor telefoneren in de Verenigde Staten (incl. Hawaii) heeft u een zgn. "triband" telefoon nodig (i.p.v. een Europese "dualband" telefoon).
- Als u een "sim-lock" vrije mobiele telefoon bezit, dan kunt u in het buitenland bij telefoonwinkels een "prepaid" sim-kaart kopen, waarmee u voordelig lokaal en vaak ook internationaal kunt bellen. Denk er dan aan dat u de achterkant van uw telefoon dan moet openmaken en de sim-kaart moet vervangen. Het beste bewaart u uw Nederlandse sim-kaart op een veilige plek, want eenmaal terug in Nederland heeft u die weer nodig.
- Al voor uw vertrek uit Nederland kunt u bij de meeste telefoonwinkels een "prepaid" telefoonkaart kopen voor gebruik in het buitenland. De telefoonkaart kunt u gebruiken voor goedkoop internationaal telefoneren vanuit openbare telefoons. Zodra u de telefoonkaart heeft gekocht, belt u het inbelnummer dat op de kaart vermeldt staat. Daarna toetst u de pincode in die bij de

kaart hoort en volgt u de verdere instructies. Vervolgens kunt u meteen internationaal bellen tegen de lage voordeeltarieven. Bij een "prepaid"telefoonkaart heeft u geen abonnement nodig, er zijn geen andere verplichtingen. De kaart is prepaid en opwaardeerbaar. U kunt de telefoonkaart in principe vanaf iedere telefoon gebruiken, maar hotels hebben vaak het gebruik van telefoonkaarten uitgeschakeld.

- Bellen vanuit een postkantoor of telefooncel is bijna altijd goedkoper dan vanuit een hotel. Helaas vindt u door de opkomst van de mobiele telefonie ook in de Pacific steeds minder telefooncellen.
- U kunt vanuit de meeste landen ook collect bellen. Dat wil zeggen dat u telefoneert op kosten van degene die het gesprek aanneemt. U belt daarvoor eerst een Nederland Directnummer, waarna een telefoniste u doorverbindt. Een gesprek op kosten van de ontvanger ('collect call') kan ook vanuit een telefooncel worden gevoerd. Overigens accepteert ons kantoor in Nederland geen collect calls.

Faxen

Een andere mogelijkheid om berichten door te geven is via de fax. U heeft dan controle over de lengte en daarmee de kosten van het bericht. Bovendien hoeft u geen rekening te houden met tijdverschillen. De meeste hotels en postkantoren beschikken over een faxapparaat. Let op: sommige hotels vragen ook kosten als u een fax ontvangt. Door de opkomst van het emailverkeer, is het wel steeds minder gebruikelijk om te faxen. Als u vanuit de Pacific naar PIT wilt faxen, kunt u dat doen naar +31 20 2050209.

Email

Tegenwoordig vindt u vrijwel op elke bestemming in de Pacific internetcafés of internetterminals (op luchthavens & postkantoren). Door een eigen email-account aan te maken op bijv. hotmail.com of gmail.com, kunt u makkelijk bereikbaar blijven voor thuisblijvers.

ANWB-Alarmcentrale

In ernstige gevallen spoort de ANWB-Alarmcentrale reizigers op die niet te bereiken zijn, omdat zij geen adres hebben achtergelaten. De ANWB roept deze reizigers op via Radio Nederland Wereldomroep of via Nederlandse kranten die in het buitenland te koop zijn. U kunt de ANWB-alarmcentrale telefonisch bereiken onder nummer +31 88 2692888 of via email (alarmcentrale@anwb.nl).

Radio Nederland Wereldomroep

Vrijwel overal in de wereld kunt u Radio Nederland Wereldomroep ontvangen met de nieuwsberichten, weerberichten en oproepen van de ANWB-Alarmcentrale. De Wereldomroep geeft twee keer per jaar een nieuw zendschema uit waarvan valt af te lezen via welke frequentie op de kortegolf de Wereldomroep kan worden ontvangen.

De volgende uitzendtijden en -frequenties zijn voor de Pacific op de korte golf momenteel van toepassing (tijd is Nederlandse zomertijd, lokale tijd in de Pacific is dus afhankelijk van de tijdzone):

Californië & Hawaii (04.59 - 05.27 uur) . . . 6.165 kHz
Australië & Zuid-Pacific (08.00 - 9.00 uur) 9.855 kHz

Volg het nieuws

Als u ver van de 'bewoonde wereld' reist, is het verstandig om u regelmatig te oriënteren over wat er in de wereld gaande is. Dan komt u niet voor verrassingen te staan in geval van natuurrampen, politieke omwentelingen of andere calamiteiten.

Nuttige adressen:

- KPN Telecom, tel 0800-0402 (gratis), internet: www.kpn.com
- KPN Telecom directnummers voor 'collect call', tel 0800-0410 (gratis)
- KPN Rentcenter op Schiphol (verhuur van mobiele telefoons, bijv. voor gebruik in de USA). De telefoons dienen ruim van te voren besteld te worden (minimaal 3 dagen voor vertrek). Openingstijden 07.00-22.00 uur. Tel. 020 6530999, internet: www.rentcenter.nl
- ANWB-Alarmcentrale, tel. +31 88 2692888, + 31 70 3141414, email: alarmcentrale@anwb.nl.
- SOS-international Alarmcentrale, tel. +31 20 6515151, email: info@sosinternational.nl, internet: www.sosinternational.nl
- Radio Nederland Wereldomroep, Postbus 222, 1200 JG Hilversum, informatielijn: tel 035 - 6724333, internet: www.rnw.nl

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk: 8. Van huis naar Schiphol

Schiphol is met alle vervoermiddelen goed te bereiken. Het NS station is onderdeel van Schiphol Plaza, de centrale hal van de Terminal. De taxi's en bussen stoppen direct vóór Schiphol Plaza. Als u zelf met de auto komt, kunt u parkeren op diverse locaties op de luchthaven. Als u met de auto wordt weggebracht, komt u aan op de weg vóór de vertrekhal. Hier staan de hallen (Vertrek 1, 2 en 3) aangegeven plus de namen van de luchtvaartmaatschappijen die zich in die gedeelten bevinden. Vanwege de grote drukte (bij incheck en veiligheid-controles) adviseren we u 3 uur voor vertrek in te checken.

Voor vluchtinformatie en Schiphol Inlichtingen

- Internet: www.schiphol.nl/vluchtinfo.htm
- Telefonische inlichtingen: 0900 - 0141 (0,40 euro/minuut)
- SMS/E-mail: via internet kunt u voor een bepaalde vlucht de actuele aankomst- of vertrekgegevens ontvangen op uw mobiele telefoon. Berichten via SMS zijn 0,70 euro/bericht (het eerste bericht is gratis), berichten via e-mail zijn gratis

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk: 8. Van huis naar Schiphol
Paragraaf: I. Taxi service

Vanuit diverse plaatsen worden speciale taxi-diensten naar Schiphol aangeboden. Informeer hiervoor bij de taxicentrale in uw woonplaats. Er zijn ondertussen meerdere taxibedrijven die voordelige tarieven aanbieden voor brengen naar en halen van Schiphol, waarbij u deze ritten vooraf dient te reserveren.

Bij vervoer van Schiphol naar huis aan het einde van uw reis dient u direct na aankomst op Schiphol het taxibedrijf te bellen, om uw terugrit te herbevestigen (het taxibedrijf stuurt pas een chauffeur, nadat ze zeker weten dat u bent geland). Soms zijn vanwege drukte de wachttijden erg lang.

Voordelige taxiriten naar en van Schiphol:

- De Meerlanden Taxi: tel. 020 6475994, internet www.demeerlanden.nl
- Schiphol Travel Taxi: reserveren via www.schiphol.nl
- TVNS: tel. 0900 64 64 287, internet: www.tvns.nl
- Taxi Direkt: 020 633 3333, internet: www.taxidirekt.nl

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 8. Van huis naar Schiphol
Paragraaf: II. Met de auto

Bereikbaarheid & Parkeren

Schiphol ligt aan de rijksweg A4, de snelweg tussen Amsterdam en Den Haag. Houdt u rekening met vertragingen tijdens de ochtend- en avondspits en wegwerkzaamheden. Op de website van www.schiphol.nl vindt u een routeplanner die rekening houdt met de actuele verkeerssituatie. Eenmaal op Schiphol is de situatie als volgt:

a. Wegbrengers

Wegbrengers die per auto passagiers naar Schiphol vervoeren, kunnen het beste de borden "Vertrekhal" volgen. U komt dan op de weg die vóór de drie vertrekhallen langs loopt. Hier staat op borden aangegeven welke luchtvaartmaatschappij zich in welke vertrekhal bevindt. Op deze weg mag alleen worden gestopt om passagiers te laten uitstappen en bagage uit te laden.

Incheckbalies

- Vertrekhal 1: balie rij 1 t/m 8
- Vertrekhal 2: Self-service check-in en baggage drop-off points rij 9 t/m 12, en check-in balies 13 t/m 16
- Vertrekhal 3: balie rij 17 t/m 32

b. Wegbrengers die de auto willen parkeren

De Schiphol Visitors Parking (parkeergarage P1 of P2) zijn speciaal bedoeld voor wegbrengers/afhalers, bezoekers en passagiers. Vanaf de snelweg volgt u de borden "P-Parkeren". Door de rijstrook-signalering te volgen komt u bij de ingang van de twee parkeergarages (P1/P2), beide op loopafstand van de Terminal (7-8 minuten lopen).

De parkeertarieven zijn: 2,00 euro per half uur en max. 29,50 euro per 24 uur, daarna 29,50 euro per 24 uur. Het tarief wordt de eerste 3 uur slechts per half uur berekend. Zo blijven uw parkeerkosten beperkt terwijl u toch even rustig de tijd heeft. Betaalwijze is als volgt:

P1/P2 Directe betaling met creditcard bij de in- en uitgangen. In de betaalautomaten met creditcards, met bankpas of contant geld (euro & us\$).

P1 In de betaalautomaten met bankpas.

c. Lang parkeren (langer dan 2 dagen)

Als u langer dan 2 dagen wilt parkeren, kunt u gebruik maken van parkeerterrein P3, op ca. 4 km afstand van de Terminal. U bereikt dit terrein door de borden "P3 - Lang Parkeren" te volgen. Dit is mogelijk vanaf de snelwegen A4 en A9. Vanaf het parkeerterrein rijdt 24 uur per dag een gratis pendelbus (ca. elke 10 minuten / rijtijd ca. 5 minuten) naar de Terminal. Voor het vervoer van uw auto naar de pendelbus-halte kunt u gebruik maken van de Parking Hopper.

De parkeertarieven zijn: 52,50 euro voor de eerste 72 uur (minimum tarief). Daarna 6,50 euro per 24 uur of deel daarvan.

Door te reserveren betaalt u voor de eerste 3 dagen 50,- euro en iedere volgende dag 6,- euro. U kiest zelf uw parkeerperiode van 3 tot 75 dagen.

-8 dagen	80,00 euro
-15 dagen	122,00 euro
-21 dagen	164,00 euro

U kunt betalen in de betaalautomaten met contant Nederlands geld en creditcards. Directe betaling met creditcard bij de in- en uitgangen.

d. Smart Parking

Smart Parking is een veilige en goedkope parkeerplek op Schiphol. Hiervoor moet u minimaal 1 week voor vertrek online reserveren en betalen met uw credit card of iDEAL. Wanneer u meer dan 6 weken voor vertrek boekt maakt u gebruik van een vroegboekorting. Meer informatie en tarieven vindt u op www.schiphol.nl.

In - en uitrijden

U kunt de parkeerplaats oprijden door het invoeren van uw credit card of intoetsen van de inrijcode. Neem altijd uw reserveringsbevestiging mee!

- **credit card:** Bij het inrijden steekt u uw credit card in de kaartlezer bij de slagboom. Gebruik dezelfde creditcard waarmee de reservering op internet is gemaakt. Werkt uw credit card niet, neem dan GEEN parkeerkaartje uit, maar vraag assistentie via de intercom. Bij thuiskomst kunt u direct uitrijden met uw credit card. Staat u langer dan de gereserveerde periode dan zullen de extra kosten automatisch worden verrekend via uw credit card.
- **inrijcode:** Toets op de zuil bij de slagboom uw 6-cijferige inrijcode in en druk op 'OK'. U ontvangt een parkeerkaartje (uw reservering is herkend). Komt er geen kaartje uit de kaartgever, vraag dan assistentie via de intercom. Bij thuiskomst kunt u direct uitrijden na het invoeren van uw parkeerkaart., mits u binnen de gereserveerde periode uitrijdt. Staat u langer dan de gereserveerde periode, dient u de kosten voor de extra geparkeerde dagen eerst bij een betaalautomaat of aan de kassa te voldoen.

Schiphol Valet Parking

Valet Parking is makkelijk voor reizigers die gesteld zijn op tijdwinst en comfort. U rijdt met uw auto direct naar de vertrekhal. Nadat u heeft geparkeerd kunt u uw autosleutel afgeven bij de Schiphol Valet Parking balie, die zich tussen vertrekhal 2 & 3 bevindt. U betaalt voor de eerste drie dagen 39,50 euro, en voor elke daaropvolgende dag 29,50 euro. Meer informatie vindt u op www.schiphol.nl of bel 020 4067890.

Mindervaliden

In alle parkeergarages en op alle parkeerterreinen zijn parkeerplaatsen voor mindervaliden.

Hoge voertuigen

De parkeergarages zijn geschikt voor voertuigen tot 2 meter hoog. Is uw voertuig hoger, dan kunt u gebruik maken van parkeerterrein P3 (Lang Parkeren). Indien u zich meldt bij de loge wordt het tarief van de parkeergarages P1/P2 in rekening gebracht. Tevens bestaat de mogelijkheid uw hoge voertuig te parkeren in een parkeerschijfzone op diverse locaties op de luchthaven. Deze zogenaamde "blauwe zones" hebben echter een maximale parkeertijd, variërend van 0,5 tot 1,5 uur.

Veiligheid

Om de veiligheid te waarborgen, wordt er toezicht gehouden door Airport Security.

Verkeersinfo. voor automobilisten

Als u vlak voor u naar Schiphol wilt weten wat de actuele verkeerssituatie is, kunt u op internet kijken (www.trafficnet.nl) of NOS-Teletekst raadplegen:

Files en vertragingen	pag. 730
Verwachting files en vertragingen	pag. 731
Werk aan de weg	pag. 732

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 8. Van huis naar Schiphol
 Paragraaf: III. Met het openbaar vervoer

Trein

Van een zeer groot aantal stations reist u rechtstreeks of met één overstap naar het treinstation van Schiphol. Belangrijke overstapstations zijn Amsterdam Sloterdijk en Duivendrecht. Deze stations hebben twee boven elkaar liggende treinniveaus. Moet u in een van deze stations overstappen dan vertrekt uw aansluitende trein van het andere niveau dan waar u bent aangekomen. In de dienstregeling is hier met de overstaptijden rekening gehouden.

Vertrekt/arriveert u 's nachts of vroeg in de ochtend? Dan kan het NS-nachtnet uitkomst bieden. De nachttreinen rijden één keer per uur tussen Utrecht CS - Amsterdam CS - Schiphol - Leiden CS - Den Haag HS - Delft en Rotterdam CS en v.v.

Station Schiphol ligt pal onder de luchthaven. In de stationshal treft u gratis bagagewagens aan. Door Schiphol Plaza loopt u direct naar de vertrek- en aankomsthallen.

U kunt ruim van te voren een e-ticket kopen op www.ns.nl. Het e-ticket is persoonsgebonden. In de trein zal u om een identificatiebewijs worden gevraagd.

Voor binnenlandse treinkaartjes kunt u terecht bij de gele kaartjesautomaten nabij de perrons op Schiphol Plaza. Bij de loketten van de Nederlandse Spoorwegen zijn zowel vertrek-informatie als treinkaartjes (binnenlands en internationaal) verkrijgbaar. Deze loketten bevinden zich nabij de rood/wit geblokte kubus op Schiphol Plaza.

U kunt overigens uw treinkaartje ook ruim van te voren kopen. Verkrijgbaar bij de kaartautomaat of vraag aan een NS-servicebalie naar een kaartje zonder datum. Dit kan zowel voor de heen- als voor de terugreis. U hoeft alleen maar op de reisdag uw kaartje af te stempelen in de stempelautomaat die bij ieder perron staat.

Vanaf 2012 zal de NS reizen met de OV-chipknip invoeren, u dient dan eerst zo'n kaart te kopen (kan aan loket of bij de automaat), waarna u deze moet opwaarderen. Zowel bij binnenkomst als verlaten van het station zal u uw chipknip kaart moeten scannen bij een poortje, de ritprijs wordt dan automatisch afgeschreven van het kaartsaldo. Meer informatie op ns.nl.

Reistijden naar Schiphol

Amsterdam CS	0:15	Haarlem	0:40
Apeldoorn	1:12	Leeuwarden	2:34
Arnhem	1:16	Leiden	0:20
Assen	2:13	Maastricht	2:41
Breda	1:49	Nijmegen	1:45
Den Bosch	1:18	Roosendaal	1:26
Den Haag HS	0:30	Rotterdam CS	1:00
Deventer	1:26	Sittard	2:25
Doetinchem	2:01	Tilburg	1:31
Ede/Wageningen	1:02	Utrecht CS	0:50
Eindhoven	1:32	Venlo	2:09
Enschede	2:09	Vlissingen	2:20
Groningen	2:22	Zwolle	1:44

U vindt snel een reisadvies met de Reisplanner op de website van de NS (www.ns.nl). Deze geeft de snelste en kortste verbinding naar Schiphol. Ook vindt u hier actuele reisinformatie en er wordt ook de laatste informatie gegeven over tijdelijke aanpassingen van de dienstregeling.

Hogesnelheidslijn (HSL)

Als u in de omgeving van Rotterdam, Breda, Antwerpen of Brussel woont, kunt u gebruik maken van de hogesnelheidslijn (HSL). Vanuit Rotterdam rijdt u met de Fyra in 26 minuten naar Schiphol, vanuit Breda in 53 minuten. Vanuit België rijdt u met de Thalys vanuit Antwerpen in 0:56 uur en vanuit Brussel in 1:36 uur naar Schiphol.

Voor het reizen met de Fyra gelden twee tariefsoorten:

1. Het basistarief bestaat uit het gewone NS tarief op het traject plus de toeslag voor het reizen met de Fyra in één. Wanneer u in het bezit bent van een NS-Voordeelurenkaart, krijgt u bij reizen na 9 uur 's morgens 40% korting op het algemeen geldende NS tarief over de hele reisroute. De korting geldt niet over de toeslag. Kinderen van 4 t/m 11 jaar reizen met een Railrunner in de Fyra en betalen geen toeslag. Het kind moet reizen met een begeleider (max 3 kinderen per begeleider) en in dezelfde klasse reizen als de begeleider.
2. Het superdiscounttarief is een variabel tarief dat alleen via internet is te boeken, afhankelijk van het moment van reizen en boeken.

Treinkaartjes voor de Fyra en de Thalys zijn via de website van NS Hispeed te boeken: www.nshispeed.nl

Bus

Tussen Schiphol en alle omliggende plaatsen rijden van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat zeer frequent stads- en streekbussen. Schiphol is vanuit o.a. Alphen a/d Rijn, rechtstreeks te bereiken met de Interliner. Vanuit Haarlem, Amstelveen of Amsterdam Bijlmer Arena rijdt u met de Zuidtangent rechtstreeks naar Schiphol.

De KLM-pendelbus rijdt elk half uur tussen Schiphol en diverse hotels in het centrum van Amsterdam.

Informatie Openbaar vervoer

Informatie over de treinverbindingen naar Schiphol kunt u op de volgende manieren vinden:

3. via internet (www.ns.nl)
4. op NOS-Teletekst, raadpleeg volgende pagina's:
  - a. Actuele info. over binnenlandse treinen . pag. 751
  - b. Actuele info. over internationale treinen pag. 752
  - c. Info. over werkzaamheden aan het spoor pag. 754
  - d. Actuele info. over stad- en streekvervoer pag. 755

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 9. Op Schiphol

Als u met het openbaar vervoer naar Schiphol gaat of uw auto op Schiphol parkeert, komt u aan op Schiphol Plaza, de centrale hal van de Terminal. Hier geven monitoren aan in welk deel van de vertrekhal (Vertrek 1, 2 of 3) u moet inchecken. Vanuit Schiphol Plaza kunt u de borden volgen naar het betreffende deel van de vertrekhal op de eerste verdieping. Bent u slecht ter been, of heeft u om een andere reden hulp nodig op Schiphol, lees dan de tekst in paragraaf V "Voorzieningen en service voor mindervaliden".

Schiphol Plaza

Het winkelcentrum Schiphol Plaza is voor iedereen toegankelijk. Ook als u niet per vliegtuig vanaf Schiphol naar het buitenland vertrekt, kunt u hier winkelen. In de winkels geldt echter een gewone BTW toeslag, ook als

passagier kunt u hier dus niet tax-free winkelen. Ruim veertig winkels, bars en restaurants bieden een gevarieerd assortiment van dagelijkse boodschappen tot luxe artikelen. Schiphol Plaza is 7 dagen per week geopend van 07.00 tot 22.00 uur. Voor uitgebreidere informatie: www.schiphol.nl.

Tickets ophalen op Schiphol

Als door omstandigheden door ons op Schiphol tickets en/of hotelvouchers moeten worden klaargelegd, dan kunt u die afhalen bij de balies van de luchtvaartmaatschappijen (zie hoofdstuk 18). U dient zich daar te identificeren met uw paspoort.

Vaccinatiecentrum

Binnen de Medische Dienst Schiphol vindt u een vaccinatiecentrum, waar u terecht kunt voor alle benodigde vaccinaties en al uw vragen op het gebied van reizen en gezondheid. Gespecialiseerde huisartsen en verpleegkundigen geven u alle informatie over de benodigde (en soms verplichte) vaccinaties en antimalaria medicatie. Deze vaccinatie- en medicatiegegevens worden geregistreerd in uw persoonlijke vaccinatiepaspoort (gele boekje). Daarnaast wordt u geadviseerd in het omgaan met eenvoudige medische ongemakken onderweg. Adviezen m.b.t. eten en drinken zijn daarbij ook van belang. Ook uw persoonlijke gezondheidstoestand m.b.t. de reis die u gaat maken kan besproken worden.

Het vaccinatiecentrum wordt o.a. door de Hoofdinspectie voor de Gezondheidszorg permanent op de hoogte gehouden over de actuele benodigde vaccinaties voor alle werelddelen en landen, dit alles ook in het belang van u als cliënt. Ofschoon het vaccinatiecentrum hulp kan bieden kort voor vertrek, adviseren we u ca. 6 weken voor uw vertrek uw medische voorzorgsmaatregelen te treffen.

Ook voor de aanschaf van geïmpregneerde klamboes, verbandtrommels alsmede losse verbandmiddelen en injectiemateriaal kunt u in het vaccinatiecentrum terecht. Betaling geschiedt uitsluitend contant, met bankpas (PIN) of met credit card.

KLM Travel Clinic Luchthaven Schiphol. Vertrekhal 2, boven incheck balie 16. Vanaf Schiphol Plaza borden Eerste Hulp volgen. Openingstijden: maandag t/m zondag van 8.30 tot 15.30 uur. Er hoeft geen afspraak gemaakt te worden, maar wij raden u aan dat wel te doen om lange wachttijden te voorkomen. Voor meer informatie: 0900 109 109 (0,80 euro per minuut) of stuur een e-mail naar: klmtravelclinic@klm.com

Voorzieningen toegankelijk voor iedereen

Hieronder vindt u een alfabetisch overzicht van alle voorzieningen in de publieke delen van de vertrekhal, aankomsthal en de bovenverdieping. N.B. Alle genoemde openingstijden en tarieven zijn onder voorbehoud.

- **Babyverzorging:** Luierswelaar, wasbak en papieren handdoeken aanwezig. 24 uur per dag open. Bij diverse toiletten.
- **Bagage-depot:** Voor het achterlaten van bagage. U vindt het depot in de kelder tussen Aankomsthal 1 & 2. Openingstijden 06.00 - 22.00 uur. Buiten openingstijden kunt u via de intercom om assistentie vragen. Per bagagestuk eerste 24 uur (of een gedeelte daarvan) EUR 6.00 per stuk , 2e t/m 5e dag EUR 4,50 per stuk en van de 6e dag EUR 4,- per stuk. Maximaal 1 maand. Tel. 020-6012443.
- **Bagage kruiër service:** Schiphol biedt een kuier service aan die u ondersteunt bij het tillen of vervoeren van uw bagage. Indien u gebruik wenst te maken van de kruiër service dient u dit 5 werkdagen voor vertrek of aankomst te reserveren via e-mail: sdbv@schiphol.nl
- **Eerste hulp:** Medisch centrum. 24 uur per dag open. Tel. 020 - 601 25 28. Alarmnummer 020 - 601 25 27.

- **Gevonden voorwerpen:** Wanneer u een voorwerp ben verloren op Schiphol kunt u terecht bij één van de informatiebalies in de vertrek- en aankomsthal. Alle gevonden voorwerpen worden maximaal 1 dag bewaard bij de informatiebalie, daarna kunt u bellen met 020 794 0800, of een Lost & Found formulier invullen op www.schiphol.nl. Indien uw verloren artikel is gevonden, kunt u het zelf ophalen. Afhaaltijden (op afspraak) zijn dagelijks van 07.00-18.00 uur. Uw verloren artikel kan, tegen kosten, per koerier naar u worden opgestuurd.

Overnachtingsmogelijkheden bij Schiphol

Als u de nacht voor vertrek of de nacht na afloop van de reis op Schiphol wilt overnachten, dan bestaan een aantal opties. De gemakkelijkste en één van de goedkoopste is overnachten in het Yotel Hotel in vertrekhal 2 bij pier D. Het Yotel biedt accommodaties in Japanse Stijl met gratis WiFi. Ook in het terminal gebouw vindt u het Mercure Schiphol Terminal. Er zijn tal van hotels direct buiten de terminal. Sommige 'airport hotels' liggen op enkele kilometers van de luchthaven. Er rijden gratis pendelbusdiensten tussen Schiphol en Bastion, Dorint, Ibis, Mercure Amsterdam Airport en Hotel Schiphol A4 hotels.

Nuttige telefoonnummers:

- Hotel Mercure Schiphol Terminal: in lounge 3. Tel 020 604 1339 of centrale reserveringen 020 654 5727
- Yotel, in vertrekhal 2. Tel. 020 708 5372 of www.yotel.com
- Bastion Hotel Schiphol, ca. 20 min. rijden vanaf Schiphol (bij A4 / afsl. Hoofddorp), tel. 023 562 3632
- Dorint Hotel Amsterdam Airport, ca. 10 min. rijden vanaf Schiphol (bij A9 / afsl. Aalsmeer), tel. 020 540 0777
- Holiday Inn Express Schiphol, ca. 20 min. rijden vanaf Schiphol (bij A4 / afsl. Hoofddorp), tel 023 820 0090
- Hotel Hilton Schiphol, tegenover de Terminal, ca. 5 min. lopen, Tel. 020 710 4000
- Hotel NH Schiphol Airport, ca. 10 min. rijden vanaf Schiphol (bij A4 / afsl. Hoofddorp), tel. 020 655 05 50
- Hotel Ibis Amsterdam Airport, ca. 10 min. rijden vanaf Schiphol (bij A9 / afsl. Aalsmeer), tel. 020 502 5100
- Mercure Amsterdam Airport, ca. 10 min. rijden vanaf Schiphol (bij A4, afslag Sloten) tel. 020 617 9005
- Hotel Schiphol A4 (v/d Valk bij brugrestaurant), ca. 10 min. rijden vanaf Schiphol (bij A4 / afsl. P Den Ruygen Hoek), Tel. 0252 675 335
- Sheraton Amsterdam Airport Hotel, tegenover de Terminal, verbonden met corridor, tel. 020 316 4300

Deel:	B.	Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk:	9.	Op Schiphol
Paragraaf:	I.	Inchecken

In de vertrekhal aangekomen, kunt u op beeldschermen zien in welke hal en bij welke balie rij u moet inchecken. Bij elk balieblok staat bovendien aangegeven aan welke balie welke vlucht wordt afgehandeld.

Vertrekhal 1:	balie rij 1 t/m 8
Vertrekhal 2:	balie rij 9 t/m 16
Vertrekhal 3:	balie rij 17 t/m 32

Nadat u bij de juiste balie uw ticket en paspoort hebt laten zien, geeft u uw ruimbagage af. Bij het inchecken wordt tevens gecontroleerd of u niet teveel handbagage bij u heeft - als dat het geval is dient u deze ook in te checken (zie hoofdstuk 4).

Bij het inchecken kunnen u vragen worden gesteld over, of u zelf uw bagage heeft ingepakt en steeds onder uw toezicht heeft gehad. Op vliegroutes naar de Verenigde Staten kunnen tevens vragen gesteld worden in het kader van terrorisme bestrijding.

U ontvangt een instapkaart (boardingpass) waarop vermeld staat bij welke uitgang (gate) het vliegtuig klaar staat en hoe laat u daar moet zijn. Zorg dat u op tijd bij de gate aanwezig bent. Zorg ervoor dat u uw paspoort en ticket weer op een veilige plek opbergt.

Zelf inchecken

U kunt bij veel luchtvaartmaatschappijen al thuis inchecken via internet. Dan hoeft u daarna op Schiphol alleen nog u bagage bij de balie af te geven.

Sommige luchtvaartmaatschappijen (zoals KLM) bieden in de vertrekhal de mogelijkheid in te checken bij zgn. Self-service check-in kiosken. Deze Self-service check-in machines zijn snel, comfortabel en makkelijk als u er goed mee om kunt gaan. U hoeft minder te wachten en u heeft zelf de controle over de te doorlopen stappen. De kiosken staan vlakbij de incheckbalies van de luchtvaartmaatschappijen. Daarna hoeft u dan alleen nog uw bagage af te geven aan de balie.

Frequent Flyer punten

Als u deelnemer bent aan een Frequent Flyer systeem van de luchtvaartmaatschappij, kunt u bij inchecken vragen of uw Frequent Flyer ID-nummer al in de computer staat. Bewaar uw boardingkaart voor het geval uw punten toch niet goed blijken te zijn verwerkt (dit kan dan binnen een maand na terugkomst met de boardingkaart alsnog worden geregeld).

Upgrading

Wanneer in een lijndiensttoestel een bepaalde klasse is volgeboekt, kan men in een hogere klasse worden geplaatst dan waarvoor men geboekt heeft. Men krijgt dan ook de service die bij de hogere klasse hoort. Een dergelijke opwaardering wordt 'upgrading' genoemd. Bij upgrading hebben leden van het 'Frequent Flyer' systeem van de maatschappij vaak voorrang.

Denied Boarding Compensatie

Ook op lijndienstvluchten is het soms mogelijk dat een vliegtuig overboekt is. Men verwacht altijd enkele geboekte passagiers die op het laatste moment niet op komen dagen. Deze passagiers worden 'no show's' genoemd. Op bijna alle vluchten is dit percentage passagiers een ervaringscijfer. Het kan echter voorkomen dat alle geboekte passagiers besluiten mee te vliegen. In dat geval blijven enkele passagiers op de luchthaven staan, wachtend op een alternatief. Voor deze groep passagiers is sinds kort een IATA-schaderegeling van kracht. Voor deze schaderegeling wordt rekening gehouden met de wachttijd en de vliegafstand. De luchtvaartmaatschappij dient evt. noodzakelijke extra maaltijd- en overnachtingskosten te vergoeden. U dient dit gelijk met het baliepersoneel van de luchtvaartmaatschappij te regelen. Het spreekt voor zich dat u een dergelijke situatie het beste kunt vermijden. Zorg ervoor dat u op tijd incheckt (2 uur voor vertrek). Zie ook bijlage 23 voor de EU regelgeving hieromtrent.

Instapkaart (Boardingpass)

Indien de vliegroute naar uw eindbestemming uit meerdere sectoren bestaat (bijv. Amsterdam - Hong Kong - Sydney), dan kunt u vaak al instapkaarten krijgen voor uw verdere doorvlucht(en). Indien u met verschillende luchtvaartmaatschappijen vliegt, ontvangt u vaak alleen een instapkaart voor uw eerste vlucht. U zal dan tijdens de tussenlanding bij de transferdesk een nieuwe instapkaart moeten vragen. Volg altijd de instructies van de balie-medewerker op.

Bagagelabel

Bij inchecken wordt aan uw koffer een bagagelabel gehangen met daarop de afkorting van uw reisbestemming. Dit kan bijv. LHR en LAX zijn, indien u via London Heathrow naar Los Angeles vliegt. Denk eraan dat bij aansluitende vluchten uw bagage over het algemeen wordt doorgestuurd

naar uw eindbestemming. In enkele gevallen kan het zijn dat u - vanwege veiligheidscontroles - bij tussenstops al uw bagage van een lopende band moet halen en deze na de controle meteen weer moet afgeven, bijv.

- bij tussenlanding in de USA op doorreis naar de Pacific
- indien uw aansluitende vlucht een binnenlandse vlucht is (bijv. in Auckland bij doorreis naar Christchurch).

U krijgt een bagagecoupon (met dezelfde afkortingen als op het bagagelabel) op uw ticket of paspoort geplakt, die u dient te bewaren. De bagagecoupon is het bewijs dat u uw koffer heeft ingechecked. Deze coupon heeft u nodig indien uw koffer bij aankomst niet blijkt te zijn aangekomen of als er bij aankomst een bagagecontrole plaatsvindt.

Stoelnummers

Bij inchecken worden de zitplaatsen definitief toegekend. Een goede zitplaats is zeker op een lange vlucht voor veel passagiers belangrijk. Wat precies een goede zitplaats is, is vaak een persoonlijke keus. Indien op uw vluchtschema stoelnummers staan vermeld, controleer dan bij inchecken of deze overeenkomen met die op uw reservering. U kunt evt. verzoeken om andere zitplaatsen, bijv. bij een nooduitgang (deze stoelrijen worden over het algemeen alleen bij inchecken toegewezen).

De zitplaats toewijzing is altijd een zaak van de luchtvaartmaatschappij - volgt u de instructies van het personeel bij inchecken. Over het algemeen geldt dat naarmate u vroeger inchecked, u keuze heeft uit meer nog niet toegewezen zitplaatsen (en daarmee dus meer kans heeft op uw favoriete zitplaats).

Deel:	B.	Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk:	9.	Op Schiphol
Paragraaf:	II.	Paspoort/ticketcontrole

Vanaf de incheck balies gaat u met uw handbagage naar de paspoort/ticketcontrole. Deze bevindt zich achter de balierijen. Bij de controle toont u uw paspoort en de instapkaart.

Als u een overstap heeft in Londen of Frankfurt, zal de eerste vlucht vanaf Schiphol waarschijnlijk vertrekken uit het zgn. "Schengen" gebied. U hoeft dan alleen uw ticket te laten zien. Na de ticketcontrole volgt de controle van u als passagier en uw handbagage. Reist u naar een niet-Schengenland dan vindt deze controle plaats bij de gate. Zie ook hoofdstuk 9, paragraaf IV.

Houdt u er rekening mee dat in de zomervakanties en vlak voor Kerst de wachttijden voor de paspoortcontrole kunnen oplopen.

Deel:	B.	Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk:	9.	Op Schiphol
Paragraaf:	III.	Terminal & Tax Free Shops

Wachtruimte

Eenmaal de controle gepasseerd, komt u in het terminalgedeelte achter de douane. Hier zijn tal van voorzieningen om de tijd die er nog rest tot het vertrek aangenaam door te brengen: de Tax Free Shops, restaurants, koffiebars etc. Gele borden wijzen u de weg naar de gates. Groene borden verwijzen naar de andere voorzieningen.

Tussen de terminals Zuid (Schengen) en Centraal (niet-Schengen) bevindt zich een glazen scheidingswand. Wilt u gebruik maken van faciliteiten die binnen de andere wachtruimte liggen, dan passeert u de paspoortcontrole en douane.

In de wachtruimte hangen beeldschermen waarop wordt aangegeven of het instappen voor uw vlucht al is begonnen. Zorg dat u op tijd bij de gate bent.

Tax Free Shops

Het Amsterdam Airport Shopping Centre omvat drie, bijna identieke, winkelcentra in de verschillende gedeelten van de wachtruimte. In totaal zijn er 51 winkels met een assortiment van meer dan 120.000 artikelen.

In de winkels met drank- & tabakswaaren staat aangegeven welke hoeveelheid u maximaal mag meenemen naar uw bestemming. U kunt betalen met de meest gangbare valuta, credit cards en Travellers cheques. Openingstijden: van eerste tot laatste vertrek van de vliegtuigen.

De Tax Free Shops op Schiphol zullen uw taxfree gekochte vloeistoffen en gels in een doorzichtige gesealde tas verpakken. U kunt deze tas meenemen in het vliegtuig, mits u de verzegeling niet verbreekt en u de vloeistoffen en gels direct voor uw vlucht heeft gekocht.

Let op! Vanaf Schiphol kunt u taxfree gekochte vloeistoffen en gels (van meer dan 100 ml) in een gesealde Schiphol-tas meenemen in het vliegtuig. Echter als u op weg naar uw eindbestemming ergens een tussenlanding maakt, zal u op deze luchthaven opnieuw door een veiligheidscontrole moeten gaan. U zult dan uw op Schiphol gekochte vloeistoffen moet achterlaten.

Als u een tussenlanding maakt in de Verenigde Staten, dan ontvangt u bij binnenkomst in de Verenigde Staten uw koffer terug (moet u van de band halen). U heeft dan de gelegenheid om uw Tax Free aankopen in uw koffer te doen.

Airline Lounges

Als u in de First of Business Class reist vanaf Schiphol, kunt u gebruik maken van speciale lounges van de luchtvaartmaatschappijen. De airline lounges bevinden zich op de eerste etage in het terminal gebouw. Voor exacte aanduidingen zie de bewegwijzering op Schiphol.

Gebedsruimte/pastoraat

Twee gebedsruimten voor alle godsdiensten. Zondagsdiensten om 11.00 en 12.00 uur. Openingstijden 06.00-22.00 uur. Dominee Mw. A. van der Hart en pater W. van Broekhoven. Tel. tijdens kantooruren: 020 - 601 26 66 of 020 - 601 25 67. Buiten kantooruren en/of spoedgevallen via HelloPort Schiphol Inlichtingen, tel. 0900-0141.

TNT/KPN Service

Bemande post-, telefoon- en fax-service. Openingstijd 06.00 uur, sluitingstijd afhankelijk van vluchtschema's. H2. Tevens onbemande service, 24 uur per dag beschikbaar.

Internetten

Schiphol biedt in samenwerking met KPN HotSpots op de hele luchthaven draadloos internet. Zelfs tot aan de gates kunt u internetten. U gebruikt uw eigen laptop of tablet en bent in een paar stappen online via de portal die automatisch verschijnt als u uw browser opstart. Er worden drie internetdiensten geboden: draadloos internet via WiFi, bedraad internet of internet op computers in de Internet Centres of Zones, die zich bevinden in Lounge 1, 3 en 4, op enkele pieren en op Schiphol Plaza.

Roaming

KPN HotSpots verzorgt in samenwerking met Schiphol de internet diensten voor passagiers en streeft naar diensten met een hoge kwaliteit waar zoveel mogelijk passagiers gebruik van kunnen maken. KPN HotSpots heeft met diverse andere HotSpots aanbieders en HotSpots providers afgesproken dat hun klanten gebruik mogen maken van internet op Schiphol. Dit wordt ook wel 'roaming' genoemd. De betreffende klanten kunnen inloggen met hun eigen account en rekenen hiervoor af met hun eigen provider.

Aanschaf tegoed voor Internet toegang

Een tegoed voor internet kunt u online kopen, via de betaalmachines (beide credit card) of in een nabij gelegen horecagelegenheid of winkel waar het ook mogelijk is met contant geld af te rekenen. Op het scherm van de computers is aangegeven welke horecagelegenheid of winkel het betreft. U kunt ook afrekenen via de KPN portal, het betalen met credit card en het inloggen is uiteraard beveiligd.

Bijzondere voorzieningen voor passagiers:

- **Babykamer:** Gratis gebruik van wiegjes en babybad. Handdoeken en lotiondoekjes aanwezig. Openingstijden 06.00-22.00 uur. Holland Boulevard, tussen de E en F Pier.
- **Babyverzorging:** Luierswisselaar, wasbak en papieren handdoeken aanwezig. 24 uur per dag open. Bij diverse toiletten.
- **Douches:** Te bespreken bij de balie van het Mercure Schiphol Terminal in Lounge 3 op de eerste etage. Handdoeken en zeep ook verkrijgbaar bij de balie. 24 uur per dag open.
- **Stilteruimte:** Schiphol beschikt over een stiltecentrum (meditation Centre) voor alle religies. Zondagsdienst om 11.00 uur, in het Engels. Openingstijden 07.00-17.00 uur. Telefoon: 020 - 601 4751. U vindt de stilteruimtes in vertrekhal 2 bij de Holland Boulevard en in vertrekhal 3 op de eerste etage.
- **Holland Boulevard met onder andere een bibliotheek, een dependance van het Rijksmuseum, Holland Casino en een Kids Forest**

KPN Internet Centre

Met de nieuwe self service formule worden u diverse faciliteiten op het gebied van internet aangeboden.

Een rustige en comfortabele werkplek vindt u in het KPN Internet Centre. U kunt hier gebruik maken van draadloos internet of, indien u geen laptop of tablet heeft, van één van de computers. Daarnaast kunt u uw laptop ook via een LAN aansluiting met ons netwerk verbinden.

De werkplekken zijn zo ingericht dat de privacy is gewaarborgd. Het KPN Internet Centre biedt primair toegang tot internet, maar voor extra gemak is het mogelijk om via uw eigen laptop, of via een computer uw documenten te printen, kopiëren, scannen of faxen. De instructies zijn ter plekke aangegeven.

In Lounge 2 is elke computer voorzien van een toetsenbord waar een USB stick op aangesloten kan worden. Dit biedt u de mogelijkheid uw eigen bestanden te mailen en/of te printen. Daarnaast is het mogelijk de batterij van uw mobiele telefoon of laptop op te laden. Deze service wordt gratis aangeboden.

De KPN Internet Centres zijn 24 uur per dag geopend en bevinden zich achter de paspoortcontrole in Lounge 1 en Lounge 2, op de 2e etage.

KPN Internet Zones

Op de zones kunt u ook gebruik maken van computers en uiteraard uw eigen laptop. De KPN Internet Zones kunt u vinden op Schiphol Plaza en achter de paspoortcontrole in Lounge 1(1ste etage), de C-pier (bij C10), Lounge 3 (de G-pier), de D-pier, en Lounge 4 (M-pier).

Beveiligingstip

Wanneer u in openbare HotSpots voor zakelijke doeleinden een internetverbinding maakt, is het raadzaam dat u op de hoogte bent van het beveiligingsbeleid van uw bedrijf. De communicatie van en naar uw bedrijfsnetwerk is pas beveiligd zodra u een VPN-sessie heeft gestart. KPN adviseert u daarom de VPN-sessie zo snel mogelijk te starten nadat u de draadloze verbinding tot stand heeft

gebracht en ingelogd bent op het draadloze netwerk. Hierna kunt u met een grotere mate van beveiliging toepassingen op uw bedrijfsnetwerk openen of gebruik maken van internet. De inschatting of uw internet-verbinding veilig is, is en blijft uw eigen keuze en verantwoordelijkheid.

KPN Helpdesk

Als u vragen heeft bij het gebruik van de diensten, kunt u op elk moment van de dag, alle dagen van de week, contact opnemen met de KPN helpdesk. In de KPN Internet Centres vindt u een telefoon die direct in verbinding staat met de helpdesk. Door de hoorn op te pakken wordt u met de helpdesk verbonden. U kunt ook zelf bellen naar het telefoonnummer 020 6531852.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 9. Op Schiphol
Paragraaf: IV. Bij de Gate / Veiligheidscontrole

Zorg ervoor dat u op tijd bij de gate bent. Voordat u het vliegtuig in gaat, vindt er aan de gate een veiligheidscontrole op personen en handbagage plaats. De handbagage wordt met röntgenstralen doorgelicht. Door de lage stralingsdosis waarmee dit gebeurt lopen lichtgevoelig foto- en filmmateriaal geen schade op.

Daarnaast moet elke passagier bij de gate door een poortje lopen ter controle op metalen voorwerpen. Vooraf hieraan zal u worden gevraagd metalen voorwerpen zoals geld, sleutels en dergelijke te tonen. Zorg ervoor dat u geen scherpe voorwerpen, vloeistoffen of gels meedraagt in uw kleding. Het kan zijn dat u verzocht wordt uw jas, vest, riem en schoenen uit te doen (deze gaan dan door de röntgen machine). Het kan zijn dat u bij de controle wordt gefouilleerd, u dient hier desgevraagd aan mee te werken. Schiphol maakt naast fouilleren ook gebruik van security scans die zijn voorzien van een screeningstechnologie waarbij de privacy is gewaarborgd. De Security scan maakt gebruik van millimeter wave technologie. Deze ongevaarlijke millimetergolven gaan niet door het lichaam heen, maar weerkaatsen op het lichaam en op voorwerpen. De scans worden niet bewaard en worden door een computer beoordeeld.

U dient altijd in het bezit te zijn van uw paspoort als identificatiemiddel. Om problemen te voorkomen kunt u bij de veiligheidscontrole beter geen "verdachte" grappen of opmerkingen maken. Met name in de Verenigde Staten wordt deze controle de laatste jaren zeer serieus genomen.

Houdt u er rekening mee dat er zich in de handbagage geen scherpe voorwerpen mogen bevinden (zoals nagelschaar, zakmes, naalden etc.). In de handbagage kunt u alleen vloeistoffen en gels meenemen met een totaal maximum volume van 100 milliliter. U dient deze uit uw handbagage (en evt. kleding) te halen en in een door-zichtige plastic zak te stoppen voor inspectie. Meer nuttige informatie over uw handbagage vindt u hoofdstuk 4, paragraaf I.

Achter de veiligheidscontrole zult u nogmaals uw instapkaart en paspoort moeten tonen. Hierbij tellen ze het aantal passagiers. Daarna komt u in de afgesloten wachtruimte van de gate. Binnen deze wachtruimte zijn de voorzieningen vaak zeer beperkt (bijv. geen toiletten).

Als het boarding personeel aangeeft dat u kunt gaan "boarden", dan loopt u met uw handbagage via de slurf naar het vliegtuig. Bij de deur van het vliegtuig moet u dan nogmaals uw instapkaart laten zien voor de toewijzing van de juiste stoel.

Let op! U bent verplicht zich te houden aan de regels en veiligheidsvoorschriften van de luchtvaart. Als u om de één of andere reden zich hier niet aan houdt en u komt daardoor niet mee op de geplande vlucht, dan kan dit grote gevolgen hebben voor uw reis. In principe bestaat er dan geen recht op refund van de reissom of schadevergoeding. U loopt daarbij tevens een strafrechtelijk risico.

Als u, om welke reden ook, te laat bij de gate aankomt en u wordt niet meer toegelaten tot het vliegtuig (ook al zijn de deuren nog open), bent u in principe zelf verantwoordelijk voor de gevolgen. De luchtvaartmaatschappij zal doorgaans eerst een "last boarding call" omroepen en daarna overgaan tot het 'off loaden', of verwijderen van uw ruimbagage. U vertraagt daardoor de vlucht en zal in de meeste gevallen geen recht meer hebben op een alternatieve vluchtmogelijkheid.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 9. Op Schiphol
Paragraaf: V. Voorzieningen en service voor mindervaliden

Vanzelfsprekend is de luchthaven goed toegankelijk voor mindervalide passagiers. De terminal is geheel zonder drempels uitgevoerd, alle verdiepingen zijn met liften bereikbaar en er zijn automatische schuifdeuren. Natuurlijk zijn er ook aangepaste toiletten. In de winkels en horeca voorzieningen verleent het personeel graag assistentie. Dove of slechthorende passagiers kunnen op Schiphol gebruik maken van een teksttelefoon en een speciale voorziening bij de inlichtingen balie.

Met de trein naar Schiphol

Elk perron van het NS-station Schiphol beschikt over een lift. Indien u hulp nodig heeft op de NS-stations kunt u deze telefonisch aanvragen bij de NS: 030 235 7822; dagelijks van 07.00-23.00 uur (op feestdagen vanaf 08.00 uur). Ook kunt u op de website van de NS (www.ns.nl) online assistentie aanvragen. Als u hulp voor de volgende dag aanvraagt, dient uw verzoek reeds vóór 14.00 uur binnen te zijn.

Met de auto naar Schiphol

Op de parkeerterreinen en voor de terminal zijn op verschillende plaatsen verlaagde stoepanden aangebracht. Op de parkeerlocaties P1, P2 en P3 zijn speciale parkeerplaatsen (gemarkeerd door het internationale symbool voor gehandicapten) voor auto's van mindervaliden. Uw geparkeerde auto moet hier zijn voorzien van een invalidenontheffing. Een aangepaste bus (speciaal voor rolstoelgebruikers) rijdt op uw verzoek gratis tussen P3 en de terminal. U dient dit verzoek minstens 24 uur van te voren door te geven aan de IHD Schiphol Service.

Waarom soms begeleiding nodig ?

Om uiteenlopende redenen kunnen passagiers "een helpende hand" nodig hebben op de luchthaven. Passagiers die een rolstoel gebruiken hebben altijd hulp nodig bij het aan boord gaan, omdat een rolstoel niet in het gangpad van een vliegtuig past.

IHD Schiphol Service

IHD (International Help to the Disabled) Schiphol Service is een gespecialiseerd bedrijf dat aan passagiers assistentie verleent op het gehele luchthaven terrein, waaronder NS station Schiphol, Schiphol Plaza, op de aankomstpassage of op de parkeerplaatsen. De assistentie kan worden gegeven tot in het vliegtuig, zowel bij aankomst als bij vertrek.

Alle medewerkers van IHD Schiphol Service hebben een (para)medische opleiding (veelal verpleegkundigen of

ziekenverzorgenden) en zijn zeer ervaren in het tillen en begeleiden van reizigers. Zij zijn 7 dagen per week 24 uur beschikbaar. Voor passagiers zijn er geen kosten verbonden aan de assistentie.

Voor wie is deze hulp?

Iedere passagier die verwacht zich niet geheel zelfstandig op de luchthaven te kunnen bewegen kan hulp aanvragen. Bijvoorbeeld:

- Passagiers die niet of nauwelijks kunnen lopen;
- Passagiers die een beperkt uithoudingsvermogen hebben en geen lange afstanden kunnen afleggen;
- Passagiers die doof of slechthorend zijn;
- Passagiers die blind of slechtziend zijn;
- Passagiers die erg angstig zijn;
- Alleen reizende kinderen.

Welke hulp kan worden gegeven?

Bij vertrek: ophalen bij de trein, de bus, de taxi of de parkeerplaats en begeleiding tot in het vliegtuig.

Bij aankomst: begeleiding vanaf het vliegtuig tot waar de passagier gebracht wil worden op het luchthaventerrein. Uiteraard is het ook mogelijk om hulp aan te vragen voor slechts een gedeelte van het traject. Zowel bij vertrek als aankomst is hulp bij toiletbezoek op de luchthaven mogelijk.

IHD maakt gebruik van rolstoelen en zogenaamde elektrowagens om de passagiers te begeleiden.

Hoe vraagt u hulp aan?

Voor de begeleiding vanaf de incheck balie tot in de vliegtuigstoel en vanuit de vliegtuigstoel tot aan de bagagebanden moet IHD een officiële opdracht van de luchtvaartmaatschappij ontvangen. Daartoe dient u bij het boeken van de reis door te geven dat u assistentie op de luchthaven nodig hebt. De luchtvaartmaatschappij heeft de keuze om de assistentie zelf uit te voeren of de assistentie aan IHD uit te besteden.

Voor hulp tot aan de incheckbalie kunt u rechtstreeks contact opnemen met de afdeling Coördinatie. De afdeling Coördinatie behandelt alle aanvragen. Indien u rolstoelgebonden bent en met de trein naar en van Schiphol reist, moet u er rekening mee houden dat u de NS hiervan tijdig op de hoogte moet stellen.

IHD Schiphol Service B.V., Vertrekpassage 114, 1118 AS Schiphol, Tel. 020 316 1417 (Coördinatie), Internet: www.ihd-schiphol.nl

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 9. Op Schiphol
Paragraaf: VI. Na de reis bij terugkomst

Na terugkeer van uw reis loopt u vanuit het vliegtuig in de richting van de wachtruimte. Let wel: bij uw terugkomst in Nederland mag u niet meer belastingvrij kopen! Komend vanuit de gate volgt u de borden 'Aankomst' en 'Uitgang'.

Paspoortcontrole

U passeert de paspoortcontrole, tenzij u uit een Schengenland komt via Aankomst 1. Na de paspoortcontrole komt u bij de bagagebanden op de begane grond.

Bagage

In de bagagehal staat op beeldschermen aangegeven van welke band u uw bagage kunt afhalen. Boven iedere bagageband staat bovendien het vluchtnummer en de plaats van herkomst van de vlucht vermeldt. Op Schiphol staan gratis bagagekarren tot uw beschikking (op andere luchthavens heeft u soms lokaal muntgeld of credit card nodig voor een bagagekar). Indien u van een kruier gebruik wilt maken, kunt u deze oproepen via een drukknop bij de bagageservice-balie.

Douane

Nadat u de bagage hebt opgehaald gaat u door de douane. De groene doorgang neemt u indien u niets hebt aan te geven of als er aan uw bagage labels zijn bevestigd met groene randen. De rode doorgang moet worden genomen indien u wel iets hebt aan te geven. Als u door de douane bent, komt u in de aankomsthal.

Per trein/auto/taxi naar huis

Vanuit de aankomsthal loopt u Schiphol Plaza in en komt u direct bij de treinen. De pendelbus naar het parkeerterrein P3 vindt u aan de weg voor Schiphol Plaza. Hier is ook een taxistandplaats. Per auto kunt u het luchthaventerrein verlaten door de borden 'Uitgang' te volgen; u komt dan op de rijksweg A4.

Afhalen met de auto

Afhalers worden geadviseerd Teletekst te raadplegen voor eventuele vertragingen (NOS-Teletekst, pag. 756, 757 & 758). De afhalers kunnen ook telefonische inlichtingen krijgen over aankomsttijden op Schiphol: 0900 0141 (0,50 euro per minuut). Personen die per auto passagiers komen afhalen, kunnen het beste rechtstreeks met de auto naar een van de parkeergarages rijden (P1 en P2). Volg hiervoor vanaf de snelweg de borden 'P Parkeren'. De garages liggen op korte, overdekte loopafstand van de terminal. Mocht de loopafstand toch een bezwaar zijn, dan kan na het begroeten van de passagiers de auto worden voorbereiden op de weg voor Schiphol Plaza. Hier mag worden gestopt voor passagiers en bagage. Het is niet toegestaan op deze weg te parkeren.

Wegenwacht

Indien bij terugkomst blijkt dat uw auto niet start, omdat u bijvoorbeeld bent vergeten uw lichten uit te doen, dan kunt u vanuit de loge door middel van een rechtstreekse lijn contact opnemen met de Wegenwacht (of: ANWB Wegenwacht, tel. 088 2692888; 0,03 euro per minuut).

Speciaal transport van Schiphol naar huis
 -Schiphol Transfer Assistance (STA) balie voor bestelde taxi's. 24 uur/dag open. Tel. 020 6013400
 -Taxi-balie: Tel. 020 6531000

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk: 10. In het vliegtuig

Hieronder wordt achtergrondinformatie gegeven over luchtvaartmaatschappijen in het algemeen.

Dienstregeling & 'codesharing'

Een dienstregeling heeft meestal een vast wekelijks patroon, weergegeven in de "timetable" van de maatschappij. Ofschoon vaak in de dienstregeling is vastgelegd welk vliegtuig welke route vliegt, kan de maatschappij toch besluiten een ander type vliegtuig op uw vlucht in te zetten. Stoelreserveringen zijn hierdoor altijd onder voorbehoud. Op sommige routes werken bepaalde luchtvaartmaatschappijen samen. We spreken hier van 'codesharing'. Het kan dus zijn dat uw vlucht twee of meer vluchtnummers heeft. Typische voorbeelden van dergelijke samenwerkingen zijn:

- KLM, Air France en Delta Airlines
- United Airlines en Continental Airlines

Vliegtuigtypen

De meeste luchtvaartmaatschappijen beschikken over meerdere typen vliegtuigen. De maatschappijen zijn vrij in hun keuze welk vliegtuigtype het beste kan worden ingezet op een bepaalde route, afhankelijk van aantal passagiers, de vliegafstand en de faciliteiten van de betreffende luchthavens. In de luchtvaart gelden strikte veiligheidsregels. Deze regels zijn internationaal en gelden dus ook voor de

Pacific. De luchtvaartmaatschappijen dienen hierdoor veel geld te besteden aan onderhoud en aanschaf van nieuwe toestellen en opleiding van hun personeel. Uw veiligheid wordt hierdoor gewaarborgd.

Elk vliegtuigtype is anders. U dient hier rekening mee te houden, met name ten aanzien van uw oriëntatie op de dichtstbijzijnde nooduitgang en de beschikbare noodfaciliteiten (rookmelders, noodverlichting, zwemvesten, ed.). Handbagage dient te worden opgeborgen in de bagagebakken boven uw hoofd of onder de stoel voor u. Wanneer u een stoel heeft bij de nooduitgang, dient u deze ten aller tijden vrij te houden (u mag hier dus geen bagage neerzetten). U dient bij deze stoelen tevens in staat te zijn in noodsituaties de nooduitgang zelfstandig open te maken. U wordt geacht uw mobiele telefoon uit te zetten tijdens de vlucht. Bij opstijgen en landen dient u tevens al uw andere elektronische apparatuur (laptop, gameboy, etc) uit te schakelen. Bij uw zitplaats vindt u in het stoelvak een kaart met specifieke veiligheidsaanwijzingen (vraag hier evt. om bij het boordpersoneel).

Sommige toestellen vliegen half met passagiers en half met vracht. Een dergelijke uitvoering van een toestel wordt een 'Combi' genoemd.

Personeel aan boord van het vliegtuig

De volgende personen maken deel uit van de groep cockpit- en cabinepersoneel:

- **captain**, de gezagvoerder. Dit is de vlieger met de meeste ervaring. Hij is verantwoordelijk voor het hele toestel. U dient zijn aanwijzingen altijd op te volgen, zijn wil is letterlijk wet in de lucht;
- **co-piloot**, de 1e officier. Deze voert samen met de captain de vlucht uit;
- **purser**, de baas van stewards en stewardessen;
- **stewards/stewardessen**, verzorgen maaltijden, drankjes, etc. voor de passagiers.

Om u een idee te geven van de grootte van een vliegtuig het volgende: de 4 motoren van een Boeing 747 zijn goed voor een gezamenlijk vermogen van 195.000 pk (paardekracht). Het startgewicht bedraagt circa 390.000 kilo. Het toestel heeft 18 wielen. In de vrachtruimte passen 2 tennisbanen. Om een Boeing 747 te beschilderen is 200 liter verf nodig.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 10. In het vliegtuig
Paragraaf: I. Instappen / vliegtuigtype / uw zitplaats

Een vliegreis vanuit Nederland naar de Pacific duurt vaak meer dan 20 uur. De meeste tijd hiervan brengt u door in uw vliegtuigstoel. Een goede zitplaats en een comfortabele stoel zijn dan belangrijk.

Indeling van het vliegtuig

De maatschappijen zijn vrij in de indeling van een toestel. Zij kunnen hun eigen sfeer en huisstijl bepalen. De indeling van de cabine in klassen en stoelen noemt men 'configuratie'. Het aantal stoelen in een bepaalde klasse verschilt per vliegtuig en per luchtvaartmaatschappij. De volgende klassen-indeling is de meest gebruikelijke.

- **Economy class**, dit is de goedkoopste klasse in een vliegtuig. Wanneer er meerdere klassen in het toestel zijn, bevindt de economy class zich achterin. De stoelen staan vrij dicht op elkaar. Vrijwel alle luchtvaartmaatschappijen hebben in verband met de veiligheid het roken aan boord volledig verboden. De bagagevrijdom is 20 kilo bij weight concept (zie hoofdstuk 4).
- **Economy Plus**, steeds meer maatschappijen - zoals bijv. United Airlines en KLM - creëren een tussenklasse

die meer beenruimte en soms betere maaltijden bieden dan in de economy class. De tickets voor een economy plus klasse zijn ongeveer 30-50 % duurder dan een economy class ticket, maar veel minder prijzig dan business class. Wanneer u gebruik wilt maken van de economy plus dan u dit het beste zo snel mogelijk aan ons doorgeven zodat wij kunnen uitzoeken of dit beschikbaar is op uw route en wat het kost.

- **Business class**, deze klasse is luxer dan de economy class. Voor lange vluchten is deze klasse te prefereren. Er is circa 30% meer beenruimte tussen de stoelen en de stoelen zijn ook breder. Veel maatschappijen hebben in de business class zgn. flat beds, waarop u 's nachts gestrekt kan liggen. Op intercontinentale vluchten kan de passagier een keuze maken uit 3-gangen menu's. Op veel luchthavens is voor business class passagiers een speciale lounge beschikbaar. Deze lounge biedt rust, gratis drankjes en apparatuur als fax en kopieerapparaat. De bagagevrijdom is 30 kilo bij weight concept (zie hoofdstuk 4).
- **First class**, deze klasse kent een uitgebreide luxe en service. In het toestel beschikt men over een speciale (slaap)stoel met veel privacy. Er is een aparte incheckbalie zodat men praktisch geen wachttijd heeft. Op veel internationale luchthavens zijn luxueus ingerichte First class lounges beschikbaar. Verder wordt extra aandacht besteed aan maaltijden, drankjes, service etc. De bagagevrijdom is 40 kilo bij weight concept (zie hoofdstuk 4).

Vaak gebruiken luchtvaartmaatschappijen hun eigen aanduiding voor een bepaalde klasse.

Extra beenruimte

Erg lange passagiers vinden vaak de stoelen bij de nooduitgang erg aangenaam, hier heeft men meer beenruimte. Afhankelijk van de configuratie van een toestel heeft meestal ook de eerste rij in een bepaalde klasse meer beenruimte.

De stoelen bij de nooduitgang kunnen tegenwoordig niet meer door ons vooraf worden gereserveerd. Deze stoelen worden pas toegewezen bij inchecken (of worden toegerekend aan zgn. Frequent Flyers). U dient in staat te zijn de (Engelse) instructies te begrijpen en sterk genoeg te zijn om de nooddeur open te krijgen. Wilt u bij de nooduitgang zitten, dan adviseren we u vroegtijdig in te checken.

Een aantal luchtvaartmaatschappijen bieden als de mogelijkheid om de stoelen bij de nooduitgang te reserveren tegen betaling van een toeslag. Dit kan dan uitsluitend door u zelf op de website van de luchtvaartmaatschappij zelf worden geregeld (Google naar: exit row seat reservation).

Zitplaats in het vliegtuig

Van elk toestel bestaat een plattegrond waarop per vlucht de klassen en zitplaatsen worden aangegeven. Bij de meeste luchtvaartmaatschappijen kan bij vluchtereservering een voorlopige stoelreservering worden gemaakt. Pacific Island Travel noch de luchtvaartmaatschappij kunnen een definitieve garantie geven op een bepaalde stoelnummer in het vliegtuig.

Elke rij stoelen wordt aangegeven met een nummer. Elke stoel wordt vervolgens aangegeven met een letter. De rij- en stoelaanduidingen vindt men op de bagageruimten boven de stoelen. Een stoel aan de raamzijde heet window seat, een stoel aan het gangpad aisle seat.

De afstand tussen de stoelen is erg belangrijk. De afstand van rugleuning tot rugleuning noemt men *pitch*. Hoe groter de pitch, hoe meer beenruimte men heeft. De breedte van een stoel wordt aangegeven in *width*, per klasse is dit zeer verschillend. In hoofdstuk B.18 wordt een overzicht gegeven van de stoelafstand per luchtvaartmaatschappij.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 10. In het vliegtuig
Paragraaf: II. Maaltijden aan boord

Tijdens intercontinentale vluchten zullen aan boord tal van maaltijden worden geserveerd. Vaak is er standaardkeuze uit twee soorten maaltijden, bijvoorbeeld vis of vlees. Deze keuze is vaak niet op voorhand te maken. Binnen de VS worden bij sommige maatschappijen (o.a. United Airlines) geen maaltijden geserveerd.

Speciale maaltijden op tijd aanvragen

Naast de standaardmaaltijden bieden de luchtvaartmaatschappijen vaak ook speciale maaltijden aan, bijv. i.v.m. vegetarische maaltijden en maaltijden volgens een bepaald dieet of godsdienstige overtuiging. Hieronder vindt u een overzicht van de speciale maaltijden die veel luchtvaartmaatschappijen aanbieden. Niet op elke vlucht en niet bij elke maatschappij zijn speciale maaltijden beschikbaar.

Denkt u er aan, dat bij de samenstelling van de diëten vaak géén rekening is gehouden met de calorische waarde van de dranken. Dit is gedaan omdat u zelf het beste kunt bepalen wat u wilt drinken en hoeveel. Op de meeste vluchten zijn laagcalorische dranken en altijd mineraalwater verkrijgbaar.

Bepaalde diëten zijn niet verkrijgbaar, bijvoorbeeld een allergiedieet of een glutenvrij dieet. De reden hiervoor is dat de luchtvaartmaatschappijen niet kunnen garanderen dat u die diëten én overal ter wereld én volgens de geldende voorschriften kunt krijgen. De ervaring heeft namelijk geleerd dat de specifieke, veelal strikte eisen die aan dergelijke diëten worden gesteld, niet kunnen worden gewaarborgd. Wordt uw dieet niet verstrekt aan boord, overleg dan met uw diëtist of arts wat u het beste kunt doen.

Het bestellen en bereiden van uw speciale maaltijd vergt uiteraard de nodige voorbereiding. Het is daarom noodzakelijk dat u uw bestelling tenminste 72 uur voor vertrek opgeeft. Het beste kunt u uw speciale maaltijd meteen bij boeking van de reis reserveren door vermelding op het boekingsformulier. (zie bijlage 17.V. voor een lijst van speciale wensen).

Westers Vegetarisch

Hiervoor worden zoveel mogelijk natuurlijke, ongeraffineerde ingrediënten gebruikt. Behalve groenten en rauwkostsalade bevatten de maaltijden eiwitrijke producten, zoals melkproducten, eieren, sojaproducten en peulvruchten.

Aziatisch vegetarisch

Deze maaltijden bestaan hoofdzakelijk uit rijst en groenten (kerrieschotels), hebben een Aziatisch (Indiaas) karakter en bevatten mogelijk yoghurt en "cottage cheese".

Strikt vegetarisch (Veganistisch)

De strikt vegetarische maaltijden bevatten absoluut geen producten van dierlijke oorsprong. Ze hebben een westers karakter, maar in tegenstelling tot de westers vegetarische maaltijd, bevatten ze geen eieren of melkproducten.

Dieet bij diabetes mellitus

Het belangrijkste uitgangspunt van dit dieet is dat de koolhydraten gelijkmatig zijn verdeeld over de diverse maaltijden, waarbij de hoofdmaaltijden meer bevatten dan de overige verstrekingen. Overleg eventueel niet uw diëtist of arts hoe de reis voor u het beste kan verlopen.

Dieet bij hart- en vaatziekten

Het doel van dit dieet is om de hoeveelheid cholesterol in het bloed te verlagen.

Dieet bij hoge bloeddruk

Het kenmerk van dit dieet is een matige natriumbeperring (zoutarm). Met andere woorden: bij de bereiding van de

maaltijden wordt geen keukenzout gebruikt. Voorts wordt gebruik gemaakt van natriumarm broodbeleg.

Kosher maaltijden

De Kosher maaltijden worden geleverd door bevoegde leveranciers, bereid onder rabbinaal toezicht en verzegeld om de echtheid te garanderen.

Hindu maaltijden

De maaltijden worden bereid volgens Hindu-normen en bevatten geen rund- of kalfsvlees. De Hindu maaltijden zijn niet vegetarisch en worden op Indiase wijze bereid. Indien een vegetarische Hindu maaltijd gewenst is, wordt aanbevolen een Aziatisch vegetarische maaltijd te bestellen.

Moslim maaltijden

Deze maaltijden worden volgens de regels van de Koran bereid. Zij bevatten geen varkensvlees, bijproducten van varkensvlees of alcohol. Op de meeste vluchten naar en van het Midden-Oosten en Noord-Afrika wordt standaard een Moslim-maaltijd geserveerd, die herkenbaar is aan het "geen varkensvlees"-etiket.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 10. In het vliegtuig
Paragraaf: III. Entertainment aan boord

Luchtvaartmaatschappijen bieden op intercontinentale vluchten vaak een uitgebreid entertainment programma aan. Zo worden aan boord de nieuwste speelfilms getoond en kunt u d.m.v. een koptelefoon op de geluidskanalen bij uw stoel tal van speciale audioprogramma's beluisteren. In het stoelvak vindt u een inflight-magazine met het programma overzicht.

Het entertainmentsysteem bestaat tegenwoordig in de meeste langeafstand vliegtuigen uit een tv-scherm (in de rugleuning in de stoel voor u) en een afstandbediening (komt los uit de arMLEuning), waarmee u het systeem kunt bedienen. Er is vaak een keuze uit tal van speelfilms, populaire tv series, documentaires, radiokanalen, muziek, spelletjes, etc. die u op elk gewenst moment kunt starten en onderbreken. Bij storing van het entertainmentsysteem (soms werkt het systeem een hele vlucht niet) bestaat er echter geen recht op vergoeding.

Tijdens de vlucht worden door het cabinepersoneel drankjes geserveerd. Op intercontinentale vluchten zijn de drankjes en de koptelefoon voor het entertainmentprogramma gratis. Op binnenlandse vluchten in Amerika, Australië en Nieuw-Zeeland en bij de meeste zgn. "low-cost airlines" (zoals Pacific Blue en Jetstar) dient u echter hiervoor enkele dollars te betalen.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 10. In het vliegtuig
Paragraaf: IV. Vliegen met baby's

Speciale zitplaats

Een volwassene, reizend met een baby (tot 2 jaar) op schoot, wordt in de Economy Class altijd op een stoel geplaatst met extra zuurstof-masker. Eén volwassene reizend met 2 baby's is om veiligheidsredenen niet toegestaan.

In de grotere vliegtuigtypen is aan boord een beperkt aantal wiegjes beschikbaar. Deze wiegjes kunnen aan boord gebruikt worden voor baby's tot maximaal 6 maanden oud. De wiegjes kunnen alleen op vastgestelde plaatsen worden geïnstalleerd en dienen uiterlijk 2 dagen voor vertrek te worden aangevraagd. Een aangevraagde babywieg is een preferentie, geen garantie.

Babymaaltijden / Babyvoeding

Op intercontinentale vluchten is meestal een selectie babyvoeding aan boord voor kinderen van 10 weken tot 2 jaar. Wij bevelen u echter aan altijd voldoende babyvoeding mee te nemen. Zie ook paragraaf A.4.I.

Vliegen en zwangerschap

Vliegen tijdens zwangerschap tot de 37ste week is op zich niet een probleem, maar check altijd met de dokter. U dient er uiteraard wel rekening mee te houden dat een reis naar de Pacific vaak ook de nodige inspanning vereist. Vanaf de 32ste (sommige maatschappijen 25ste) week dient u te beschikken over een doktersverklaring, waarin staat dat u mag reizen.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 10. In het vliegtuig
 Paragraaf: V. Vliegen met kinderen

Kinderen vanaf 2 jaar hebben aan boord recht op een eigen stoel. Let op de speciale veiligheidsinstructies (in noodsituaties eerst uw eigen zuurstofmasker bevestigen, dan pas dat van het kind). Kinderen vinden vliegen vaak een indrukwekkende gebeurtenis. Doorgaans levert het meenemen van kinderen op reis daardoor geen extra problemen op. Omdat de vluchten naar de Pacific vaak lang duren, dient u te denken aan het meenemen van boekjes en wat klein speelgoed. Soms krijgen de kinderen een speeltje aan boord. Vermijd elektronisch speelgoed, bij sommige maatschappijen is het gebruik ervan niet toegestaan vanwege de veiligheid en de geluidsoverlast.

Kindermaaltijd

Speciale kindermaaltijden zijn bestemd voor kinderen van 2 tot 9 jaar. Hun geliefde maaltijden worden in handige, licht aangemaakte porties opgediend.

Alleenreizende kinderen

Alleenreizende kinderen van 6 t/m 11 jaar ("unaccompanied minors") worden door de luchtvaartmaatschappij begeleid tot ze op de plaats van bestemming in de veilige handen van de afhaler zijn. De bringers en halers dienen daartoe documenten in te vullen. Kinderen tot 6 jaar dienen altijd door een volwassen passagier begeleid te worden. Voor alleenreizende kinderen van 12 t/m 16 jaar is het ook mogelijk begeleiding bij de luchtvaartmaatschappij aan te vragen. Het spreekt voor zich dat elk kind over een eigen paspoort en de nodige visa's beschikt.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 10. In het vliegtuig
 Paragraaf: VI. Tussenlanding en overstappen

Op reis naar de Pacific worden vaak tussenlandingen gemaakt onderweg. Reden hiervoor kan zijn dat u van vliegtuig moet wisselen, dat het vliegtuig moet tanken en worden schoongemaakt of om extra passagiers aan of van boord te laten gaan. U ontvangt bij de uitgang van het vliegtuig een zgn. "transit" kaart, samen met het afgescheurde gedeelte van uw boardingpass het bewijs dat u straks weer aan boord mag.

Meestal hoeft u bij internationale tussenstops (buiten de USA) niet door de paspoortcontrole ("immigrations"), maar wel door de veiligheidscontrole ("security check") - waarbij opnieuw uw handbagage wordt doorzocht. Daarna kunt u als "transito" passagier gaan winkelen of wachten bij de "gate" tot uw volgende vlucht vertrekt. U ontvangt bij de uitgang van het vliegtuig een zgn. "transito kaart", uw bewijs dat u straks weer aan boord mag.

Neem als u van boord gaat altijd uw paspoort, portemonnee, instapkaart en vliegticket mee. Als het vliegtuig wordt schoongemaakt dient u t.a.v. het al dan niet meenemen van de handbagage de instructies van het cabinepersoneel op te volgen (bijv. u dient ook uw taxfree aankopen van Schiphol met u mee te nemen, wat vervolgens problemen kan geven bij de "security check"). Achterlaten van uw handbagage in het vliegtuig is altijd voor eigen risico, u kunt daarom beter waardevolle zaken als camera's en laptops met u meenemen.

U kunt de tijd van de tussenstop benutten om nog even taxfree inkopen te doen, uw benen te strekken of te telefoneren naar thuis. Denk eraan dat u zich weer op tijd bij de gate meldt om in te stappen. Als u zich na sluiting van de "boarding time" bij de "gate" meldt, dan loopt u het risico dat u niet meer aan boord wordt toegelaten en uw bagage wordt uitgeladen. Uw lot is dan in handen van de luchtvaartmaatschappij - in principe moet u dan op eigen kosten een nieuw ticket kopen.

U bent in principe zelf verantwoordelijk voor het halen van aansluitende vluchten, zorg er dus voor dat u niet uw vlucht mist.

Tussenstop met United Airlines in Amerika

Als u met United Airlines uit Europa naar Hawaii vliegt, maakt u altijd ergens op het vaste land van Amerika een tussenstop. Vaak is dit in Washington, Chicago, San Francisco of Los Angeles, waar u moet overstappen op een volgende vlucht. Op de heen vlucht vanuit Europa gaat u bij deze tussenstop door de paspoortcontrole en douane, uw verdere vliegroute naar Hawaii bestaat daarna uit één of meerdere binnenlandse vluchten.

Denk eraan dat u ook uw bagage door de douane moet nemen (dus in de bagagehal van de bagageband halen). Direct na de douane kunt u deze bij de transitodesk weer inchecken voor de verdere vlucht naar Hawaii. Ter plaatse op de luchthaven staat dit duidelijk aangegeven, maar vraag evt. het grondpersoneel van United Airlines om verdere instructies bij onduidelijkheden.

Op de binnenlandse vluchten van United Airlines worden geen maaltijden en (alcoholische) dranken geserveerd (u kunt wel een beperkt aantal snacks en dranken kopen [met cash USD]). Ook voor het gebruik van een koptelefoon moet op de binnenlandse vluchten worden betaald (met cash USD). Op de luchthavens worden eenvoudige afhaalmaaltijden en dranken aangeboden, die vaak voordeliger zijn dan die u aan boord kunt kopen. Tevens kunt u op de luchthavens bij geldmachines (ATM's) cash USD krijgen.

United Airlines hanteert standaard een overstaptijd van minimaal 90 minuten in Washington en Chicago op de vluchten vanuit Europa. Soms - op drukke dagen - is deze overstaptijd, vanwege lange rijen bij de paspoortcontrole en veiligheidscontrole aan de krappe kant zijn. Mocht dit het geval zijn, dan adviseren we u om zich te melden bij een medewerker van de paspoortcontrole of veiligheidscontrole met het vriendelijke verzoek om meer vooraan in de rij te mogen gaan (om "priority" te krijgen, ter vermindering van het missen van uw aansluitende vlucht). In de luchthaventerminal zijn wel winkels, maar kunt u geen "taxfree" inkopen doen.

Ook als uw overstaptijd verkrappt is door een verlate aankomst adviseren we u om zo snel mogelijk met uw bagage door de paspoortcontrole, douane en transitodesk te gaan (vraag evt. assistentie).

Als u het risico op een krappe aansluiting wilt vermijden adviseren we u ons instructie te geven tot het reserveren van een latere aansluitende vlucht of het inlassen van een stopover.

Op de terugweg van Hawaii naar Europa zult u ook te maken krijgen met één of meerdere binnenlandse vluchten (vanuit Hawaii naar Los Angeles of San Francisco en daarna door naar Washington of Chicago). Pas vanaf Washington of Chicago maakt u een internationale vlucht (met uitgebreidere service aan boord). De ervaring leert dat op de erugweg de overstaptijden minder een rol spelen, omdat u dan de USA verlaat en niet door de douane gaat (alleen een door de veiligheidscontrole).

Op de vliegroute van United Airlines kunt u ook kiezen voor een route via London of Frankfurt, waarbij u slechts één overstap heeft in de USA (in Los Angeles of San Francisco). Voordeel is dat u daarbij minder met de uitgebreide veiligheidscontroles in de USA te maken heeft, en op een langer traject de internationale service ontvangt van United. Nadeel is dat u in London of Frankfurt een overstap moet maken (waarbij Frankfurt prettiger is, maar een half uur langer vliegen tot gevolg heeft).

Als u op de heenweg naar of terugweg van Hawaii in New York een stopover maakt, dan zult u tussen Newark en Amsterdam vliegen met Continental Airlines. U dient er dan rekening mee te houden dat de luchthaven Newark zeer druk (met doorgaans lange rijen overall), waardoor u minimaal 3 à 4 uur van te voren op de luchthaven moet zijn. Aangezien ook het verkeer tussen Manhattan en Newark zeer druk kan zijn, dient u ruim op tijd te vertrekken uit uw hotel. Als u te laat bent bij de incheck (sluiting 2 uur voor vertrek), dan zal u uw vlucht missen en een op eigen kosten een nieuw ticket moeten kopen voor een andere vlucht.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 10. In het vliegtuig
 Paragraaf: VII. Comfort aan boord / verminderen van jetlag

De Pacific is vanuit Europa de verste bestemming op aarde. U heeft dus een lange vliegreis voor de boeg. Veel mensen hebben bij zo'n lange vliegreis last van "jetlag". De één is hier gevoeliger voor dan de ander. In het algemeen geldt dat hoe meer en hoe dieper u slaapt tijdens de vlucht, hoe beter uitgerust u aankomt. Niet alleen voelt u zich daardoor bij aankomst beter, de biologische klok in uw lichaam past zich daardoor ook sneller aan de nieuwe tijdzone aan. Hieronder volgen wat tips die kunnen helpen bij het comfortabel reizen.

a. Voor de reis:

- Een **upgrading van uw ticket** voor het gehele of gedeeltelijke traject **naar een hogere klasse** scheelt veel. Vliegen in de business class is veel duurder, maar u vliegt ook veel comfortabeler. Dat scheelt met name op de nachtvluchten. De stoelen zijn breder, strekken verder uit, u heeft meer beenruimte, het cabinegedeelte is kleiner en stiller en u zit verder van de motoren (verder voorin het vliegtuig). De stoelen zijn bovendien voorzien van hoofdsteunen aan de zijkanten (tegen heen en weerrollen van uw hoofd) en voeten steun voor extra comfort tijdens het slapen.
- Het beste kunt u **met het licht meevliegen**. Uit onderzoek is gebleken dat, als u in westelijke richting om de aarde heen vliegt, uw biologische klok in uw lichaam minder van slag raakt dan als u in omgekeerde richting vliegt. Met het licht meevliegen betekent dat u lange dagen en lange nachten meemaakt. Tegen het licht in vliegen betekent dat u korte nachten en korte dagen meemaakt.
- Als u uw vluchten zodanig heeft gepland, dat u 's **avonds op uw bestemming aankomt**, kunt u kort na aankomst gaan slapen. Dit past dan geheel in het nieuwe tijdschema van die bestemming, de volgende ochtend voelt u zich weer lekker uitgerust.
- Als u **goed uitgerust** begint aan een vliegreis, komt u uiteindelijk ook beter uitgerust aan. U kunt zich dan beter aanpassen aan de nieuwe tijdzone waarin u terecht bent gekomen.

b. Bij het inchecken:

- Bij het inchecken kunt u vaak nog enige invloed doen gelden op de zitplaats in het vliegtuig. Hoe eerder u incheckt, hoe groter de kans dat u bij de nooduitgang zit (zitplaats met veel beenruimte). Houdt u er echter

rekening mee, u bent niet de enige die hier graag wil zitten. Andere overwegingen voor een bepaalde zitplaatsvoorkeur zijn:

- Raamplaats (naar buiten kunnen kijken en hoofd tegen de zijkant kunnen steunen),
- Gangpad (benen even in het gangpad kunnen strekken, makkelijk om af en toe even rond te lopen),
- Middenstuk (rustigste deel van het vliegtuig qua geluid van de motoren en luchtstroom van de airco.)
- Voor de vleugel (rustigste deel van het vliegtuig qua geluid van de motoren)
- Onder sommige stoelen zit een metalen doos t.b.v. het entertainmentsysteem voor de omliggende stoelen. Als u lange benen heeft wilt u bij voorkeur niet zitten op de stoel meteen achter zo'n metalen doos. In nieuwe vliegtuigen worden deze metalen dozen overigens steeds kleiner en geven daardoor nog minder overlast. Het vervelende is dat bij stoeltoewijzing vooraf onmogelijk door ons is vast te stellen onder welke stoelen deze metalen dozen zich bevinden. U kunt hier wel meer informatie over vinden op internet en evt. navraag doen bij inchecken.

Zitplaatsen die u bij voorkeur wilt mijden zijn die in de buurt van de toiletten en de pantry (waar met name medepassagiers soms voor overlast kunnen zorgen). Zgn. bulkhead zitplaatsen (eerste rij achter een toiletblok of pantry) worden meestal toegekend aan passagiers met baby's. Als u zonder kinderen reist (en u wilt niet geconfronteerd worden met gehuil van baby's) kunt u beter iets verder van de bulkhead zitten.

c. Meenemen aan boord:

- Het dragen van comfortabele kleding is één van de belangrijkste tips. Bedenk dat u soms meer dan 10 uur achtereen in uw stoel zit. Zorg ervoor dat u geen knellende kleding aan heeft. Nette vrijetijdskleding met bijv. een polo-shirt en een college trui zijn ideaal. Denk eraan dat de temperatuur in het vliegtuig soms erg wisselt (een trui en extra sokken zijn vaak aangenaam).
- Een opblaasbaar kussen kan in een Economy Class stoel voor extra hoofdsteun zorgen (voorkomt het rollen van het hoofd).
- Oordopjes (earplugs) zorgen ervoor dat u minder last heeft van het geluid van de motoren en de medepassagiers, waardoor u beter kunt slapen.
- "Noise Cancellation Headphone", dit is een koptelefoon die het omgevingsgeluid reduceert door de elektronische verschuiving van geluidsgolven. U kunt dergelijke koptelefoons kopen op Schiphol of op andere luchthavens. De beste hebben grote oorschelpen die geheel om het oor passen en een hoge geluidsreductie waarde. Bijkomend voordeel is dat u deze koptelefoons ook kunt aansluiten op het entertainmentsysteem van het vliegtuig.
- Als u tijdens een lange vlucht wilt slapen, kunt u soms last ondervinden van lichten in de cabine (bijv. Van het leeslampje van de [passagier naast u). Een slaapmasker voor uw ogen biedt dan uitkomst.
- Ook in het vliegtuig geldt dat u zich, na wat aandacht voor uw persoonlijke hygiëne (tandenpoetsen ed.), veel beter voelt en daardoor gemakkelijk ontspant en in slaap valt. Een dehydrerende crème voorkomt te veel uitdrogen van uw huid. Neem dus een toilettasje met benodigdheden mee in uw handbagage - rekening houdende met de restricties - zie paragraaf A.4.I.
- Een uiterste middel om te kunnen slapen tijdens de lange vlucht, is het gebruik van een slaapmiddel. Sommige mensen hebben hier veel baat bij, bij andere heeft het nauwelijks effect.

d. Tijdens de vlucht

- Uw bestemming heeft waarschijnlijk een andere tijdzone. Het beste kunt u meteen bij vertrek al uw horloge verzetten en uw lichaam zodoende alvast laten wennen aan de nieuwe tijdzone.
- Op lange vluchten wordt over het algemeen op elke stoel een kussen en deken gelegd, die u kunt gebruiken tijdens het slapen.
- Hoe beter u zich voelt hoe beter u slaapt. In het vliegtuig zult u merken dat u sneller uitdroogt dan normaal. Het is daarom aan te bevelen tijdens de vlucht iets meer dan normaal te drinken, met name water, vruchten- en groentensap is gezond. Neem bijv. een flesje water mee die u steeds kunt laten vullen (dan hoeft u 's nachts niet steeds op te staan). Over het algemeen worden dranken aan boord geserveerd bij de maaltijdservice, maar u kunt altijd tussendoor bij de pantry zelf om een drankje vragen.
- Alcoholische dranken doen het lichaam snel uitdrogen. Drink daarom aan boord zeker niet te veel.
- Zwaar en veel eten zorgen tijdens een lange vlucht (waarbij u veel stilzit) voor een opgeblazen gevoel. Een lichtere maaltijd voelt over het algemeen aangenamer.
- Het is goed om af en toe even te lopen en de armen te bewegen. U wordt anders erg stijf en dat voelt dus onprettig. Bovendien voorkomt dit trombose.
- Op een lange vlucht hebben veel mensen last van opgezwollen voeten. Trek daarom uw schoenen uit, dat voelt meteen een stuk beter.
- Dwing uzelf niet alle films te kijken. U blijft daardoor onnodig wakker. Probeer te slapen als u zich maar enigszins moe voelt.

e. Bij aankomst:

- Bij aankomst 's ochtends kunt u het beste niet meteen de hele dag naar bed gaan. U leeft dan exact tegen de tijdzone van uw nieuwe bestemming in en versterkt daarmee het gevoel van jetlag. Beter is om wakker te blijven of een kort slaapje van bijv. 3-4 uur te doen (zet de wekker) om dan vervolgens 's avonds vroeg naar bed te gaan.

Wat is jetlag ?

Jetlag is het van slag raken van uw biologische lichaamsklok. Vanwege het vliegen in oostelijke of westelijke richting komt u plotseling terecht in een andere tijdzone. Uw lichaam raakt daardoor van slag, met symptomen zoals vermoeidheid en slaapstoornissen. Meestal duurt het een dag of drie voordat uw lichaam zich weer volledig gewend heeft aan de nieuwe tijdzone. De beste remedie voor jetlag is het kalm aan doen, met andere woorden geleidelijk te acclimatiseren. Begin dus niet halsoverkop aan de reis en gun uzelf en uw lichaam de tijd zich aan te passen.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 11. Op uw vakantiebestemming

Na de lange vluchtreis bent u eindelijk op uw bestemming aangekomen. Nadat het vliegtuig is geland duurt het vaak nog een tijd voordat u mag uitstappen. Het vliegtuig rijdt naar de gate, de slurf of vliegtuigtrap wordt op de juiste plaats bij het vliegtuig gebracht en de deuren moeten worden geopend. U dient te blijven zitten met de stoelgordels gesloten totdat het "fasten seatbelts" lampje is uitgegaan. Denk vervolgens aan al uw handbagage bij het verlaten van het vliegtuig (controleer ook de stoelzakken of u daar niets heeft laten liggen). Let erop dat losse spullen in uw broekzakken eruit gevallen kunnen zijn tijdens de vlucht (controleer of er geen eigendommen zijn blijven liggen in de vouw van uw zitting). Zorg ervoor dat u uw reisdocumenten bij de hand heeft.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 11. Op uw vakantiebestemming
 Paragraaf: I. Bij aankomst op de luchthaven

Landingskaart (arrival & departure card)

In het vliegtuig worden indien nodig al landingskaarten (arrival & departure cards) en douaneformulieren (customs declaration forms) uitgedeeld, die u moet invullen. Vaak worden op deze kaarten allerlei routinematige vragen gesteld omtrent uw reisplan (in welk hotel verblijft u, wat is het doel van uw verblijf, ed.), uw persoon (over ziektes ed.) en over de inhoud van uw bagage (gevaarlijke of waardevolle spullen). Zorg ervoor dat u een pen in uw handbagage heeft om de landingskaart alvast in het vliegtuig op uw gemak te kunnen invullen. Als u dierlijke of plantaardige materialen in uw bagage heeft zitten (bijv. fruit, gedroogde soepgroente), dan is de invoer hiervan op de meeste bestemmingen in de Pacific verboden. Bij invoer dient u hier in ieder geval aangifte van te doen (bijv. op het douaneformulier), om problemen te voorkomen.

Paspoortcontrole (Immigrations)

Na het uitstappen volgt u de borden "arrival" of "immigration service". U passeert de paspoortcontrole, waarbij u uw paspoort en landingskaart moet tonen. Bij binnengaan van de meeste landen in de Pacific wordt een stempel gezet in uw paspoort. Er moeten dus nog blanco pagina's in uw paspoort aanwezig zijn. Ook de landingskaart wordt afgestempeld, een gedeelte van deze landingskaart ontvangt u in sommige landen weer terug ("departure card") en moet u bewaren in uw paspoort. Bij het vertrek wordt hier weer om gevraagd. Sommige landen vragen ook dat u uw e-ticket (waarmee u het land uiteindelijk weer kunt verlaten en hotelvouchers toont. Na de paspoortcontrole volgt u de borden "bagage claim", u komt dan bij de bagagebanden.

Bagage Claim

In de bagagehal staat meestal op beeldschermen aangegeven op welke band u uw bagage kunt afhalen. Zeker als een groot vliegtuig is aangekomen kan het even duren voordat uw bagage er is. U kunt de tussentijd benutten om bijvoorbeeld al wat lokaal geld te wisselen. Ook is het handig om gebruik te maken van een bagagekar. Op de meeste luchthavens zijn bagagekarren gratis beschikbaar. Zorg in ieder geval dat u uw bagage in de gaten houdt.

Vermiste bagage

Elke doorgewinterde reiziger is het wel eens overkomen, de ingecheckte bagage is niet meegekomen op uw vlucht en ligt nu aan de andere kant van de wereld. Het kan gebeuren bij alle luchtvaartmaatschappijen en op elke route. Dit is een zeer vervelende situatie. Pas dan realiseert u zich hoe vervelend het is dat bijv. de lensenvloeistof in de koffer zit die niet is aangekomen. Het is super irritant en u staat even machteloos - iedereen ervaart hetzelfde.

Blijf in deze situatie vooral rustig en beheerst en doe direct aangifte van de vermissing. Bedenk dat degene waarbij u de aangifte doet de vermissing niet heeft veroorzaakt en u zal helpen de bagage te vinden en deze zo snel mogelijk naar u toe te brengen (in het hotel). U dient een formulier in te vullen waarop een gedetailleerde omschrijving van uw bagage wordt gevraagd ("lost baggage report"). Het is daarom handig als u uw koffer goed kunt omschrijven (kleur, merk, grootte, kenmerken, etc). Noteer het nummer van uw "luggage tag" voordat u deze uit handen geeft. Vraag ook om een kopie van het "lost baggage report". Noteer de naam en contactgegevens (telefoon/email/afdeling) van degene die het "lost baggage report" heeft opgemaakt.

De ervaring leert dat 3-5% van de koffers wereldwijd niet tijdig aankomt. 85% hiervan wordt binnen 48 uur alsnog bij de reiziger bezorgd op het opgegeven adres. Van de overige 15% wordt vrijwel alles uiteindelijk weer bij de eigenaar bezorgd, echter dit kan soms enkele weken duren. Belangrijk is dat als uw koffer goed is gelabeld en gescand bij check-in, dat de koffer vervolgens traceerbaar is in een internationaal bagage systeem, waar de luchtvaartmaatschappijen en luchthavens overal ter wereld oegang tot hebben. Op luchthavens wordt immers de koffer in het bagage afhandelingssysteem steeds weer gescand - en is derhalve de laatst bekende lokatie van de koffer bekend.

Meestal staat een tijdelijk vermiste koffer gewoon ergens op een luchthaven in een bagageloods tussen andere vermiste koffers, niet ver van die laatst bekende lokatie. Echter, de koffer moet wel opgespoord worden en vervolgens weer op reis worden gestuurd - en dit uiteraard zo snel mogelijk.

Regelmatig bellen naar de "lost luggage" afdeling van de betreffende luchtvaartmaatschappij helpt - uiteindelijk moeten zij het opspoorwerk doen. Maak notities van de vorderingen van het opspoorwerk en help de medewerker door snel alle gegevens van de koffer en uw verblijfplaats voor de komende dagen te kunnen geven. Geef evt. uw mobiele telefoonnummer. Helaas kunnen wij (PIT) in het opsporingsproces van de vermiste koffer weinig betekenen, wij hebben geen zeggenschap over uw koffer en geen invloed op de bagageafdelingen van luchtvaartmaatschappijen - hoe graag we het ook zouden willen . . .

Vaak heeft u volgens de IATA regels (Montreal Convention) recht op een vergoeding voor te maken onkosten (bijv. voor aankoop van toiletartikelen, ondergoed en kleren). Deze vergoeding varieert per luchtvaartmaatschappij, maar ligt meestal tussen de 150 en de 900 euro per koffer (afhankelijk van hoelang u de koffer nog gaat missen). Maak duidelijke afspraken (op papier) over waar u bereikbaar bent, wie u kunt aanspreken bij de luchtvaartmaatschappij en wat uw vergoeding is voor te maken onkosten. Bewaar de bonnen van uw noodaankopen, deze heeft u nodig als u achteraf uw claim gaat opsturen naar de luchtvaartmaatschappij. Bewaar ook de "lost baggage report" en alle andere gegevens die van belang zijn. Koop zondig een vervangende koffer, kleren, toiletartikelen etc. als het erg lang gaat duren. En geniet vooral van uw vakantie in de tussentijd - zo goed als het kan. Het is een overkomelijk probleem, zie het in z'n realistische proporties.

Vaak kunt u voor de noodaankopen t.g.v. de tijdelijke vermiste koffer ook nog een vergoeding krijgen van uw reisverzekering - stuur hen in ieder geval een verzoek. Zie ook paragraaf 12.III en paragraaf 14.I

Douane (Customs)

Nadat u de bagage hebt opgehaald gaat u door de douane. U neemt de groene doorgang indien u niets heeft aan te geven ("nothing to declare"). De rode doorgang moet worden genomen indien u wel iets hebt aan te geven ("to declare"). U dient bij de douane het ingevulde douaneformulier af te geven. Vervolgens komt u in de aankomsthal.

Geld wisselen (money change)

Het is handig om bij aankomst meteen al wat lokaal geld op zak te hebben. Wissel niet te veel, bedenk hoeveel cash u hooguit nodig heeft. Tegenwoordig kunt u ook met een creditcard en een bankpas in de Pacific uitstekend uit de voeten. Op vrijwel alle internationale luchthavens vindt u geldmachines (ATM's).

Huurauto, taxi of transfer

Check uw reisdocumenten en kijk of er een huurauto of transfer voor u is geboekt of dat u op eigen gelegenheid van de luchthaven gaat. In de aankomsthal bevinden zich meestal de balies van de huurautomatschappijen, agenten

en transferservices. Direct voor de aankomsthal bevinden zich meestal de taxistandplaatsen.

Meet & Greet Service

Op elke bestemming in de Pacific werken we met lokale agenten, die op de hoogte zijn van uw aankomst. Op onze vouchers ziet u de naam van de betreffende agent staan.

Let op: niet altijd is elk reisonderdeel op een bestemming geboekt via de agent, bijv. een bepaald hotel of huurauto kan direct bij het hotel of huurautomatschappij zijn gereserveerd (dit staat dan ook op de voucher). De agent ter plaatse zal van een dergelijke producten niets weten en t.a.v. hiervan u dus ook geen aanvullende informatie of service kunnen geven.

Als volgens de reisdocumenten is afgesproken dat de agent u lokaal opwacht, zal een medewerker van onze agent (te herkennen aan een batch of bord met de naam van de agent erop) in de aankomsthal op u staan te wachten. Soms staat er een bord met uw naam erop geschreven. Meldt u zich meteen na aankomst bij de agent. Doorgaans zal u door de agent worden opgewacht als:

- een transfer van de luchthaven voor u is geboekt.
- een meet & greet service expliciet voor u is geboekt.

Op uw reisdocumenten staan verdere instructies wat te doen bij aankomst op elk van de bestemmingen.

Als we praten over onze agent, dan hebben we het over een bedrijf/kantoor met vele tientallen (en soms honderden) medewerkers., waarmee we samenwerken. Op elke bestemming (land of eilandengroep) werken we met een specifieke agent. Bij agent zullen we nooit een specifieke persoon bedoelen, het gaat altijd om één van de medewerkers van het lokale kantoor, die ter plaatse opdracht heeft gekregen om u op te wachten. De contactpunten op de belangrijkste eilandbestemmingen zijn:

De contactpunten bij aankomst op de belangrijkste bestemmingen zijn:

- Hawaii => Sun Islands Hawaii (kantoor in aankomsthal, bij de bagageclaim - sectie F [tel. 808-8346869])
- Vaste land van Amerika => AlliedTPro - zij hebben verscheidene kantoren

Alhoewel de "Meet & Greet" vrijwel altijd goed gaat, is het beter om voor de zekerheid even rond te vragen wie en waar de agent is, dan af te wachten tot in een zeldzaam geval iedereen is vertrokken (en dat we later te horen krijgen dat de agent u niet heeft kunnen vinden).

Voucheromwisseling

Reden voor een meet & greet service is meestal, dat er een voucheromwisseling moet plaatsvinden. Voor alle reisonderdelen die via de agent zijn geboekt, ontvangt u van ons één verzamelvoucher. Deze verzamelvoucher dient u ter plaatse bij de agent om te wisselen voor afzonderlijke vouchers van de agent voor elk apart reisonderdeel. Het beste kunt u tijdens het omwisselen bij de agent meteen controleren of u voor elk gereserveerd reisonderdeel ook daadwerkelijk een afzonderlijke voucher heeft ontvangen. Verschillen en manco's dient u meteen bij de agent te melden. De voucheromwisseling kan op 2 manieren plaatsvinden:

- a. Direct bij aankomst op de luchthaven.
- b. Bij de receptie van het hotel of de autoverhuurder, al naar gelang het eerste reisonderdeel waarvoor u de voucher nodig heeft. Deze methode wordt meestal toegepast in Hawaii, Micronesië en op het vasteland van Amerika.

Een voucher voor een reisonderdeel dat direct is ingekocht, kunt u uiteraard direct inleveren bij de receptie van het hotel of bij de autoverhuurmaatschappij. Controleer of u daadwerkelijk het reisonderdeel ontvangt dat wij voor u hebben gereserveerd.

Als u t.g.v. een vluchtvertraging door de luchtvaartmaatschappij bent overgeboekt op een andere vlucht (bijv. een dag later), dan verzoeken we u zo snel mogelijk deze wijziging aan ons of aan onze agent door te geven - zodat deze weet met welke vlucht u gaat aankomen. Anders bent u zgn. "no show" op de geplande aankomsttijd, en staat onze agent voor niets op u te wachten en loopt u het risico dat het geplande hotel de kamer weer vrijgeeft (omdat u niet bent komen opdagen). Bij "no show" bestaat doorgaans geen recht op refund (wel kunt u vertragingsschade claimen bij uw annuleringsverzekering).

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 11. Op uw vakantiebestemming
Paragraaf: II. Afhalen van de huurauto of camper

Bij het afhalen van uw **huurauto op camper** heeft u te maken met een aantal formaliteiten. De volgende vijf punten spelen met name een rol.

- De baliemedewerker zal u vragen om uw rijbewijs. Elke chauffeur dient over een **geldig Nederlands rijbewijs (cat. B)** te beschikken. Officieel bent u verplicht om in het bezit te zijn van een **internationaal rijbewijs**. Dit rijbewijs kunt u in Nederland kopen bij de ANWB. De praktijk leert dat als u niet met een serieus ongeluk te maken heeft, u er nooit om gevraagd zult worden.
- De baliemedewerker zal u tevens vragen om uw **creditcard**. U dient namelijk een borg te stellen bij het afhalen van de huurauto of camper. De hoogte van de borg varieert per maatschappij en land. Als u niet over een creditcard beschikt, zullen de meeste autoverhuurmaatschappijen geen auto aan u verhuren. Sommige autoverhuurders vragen evt. een extra hoge borg in cash (lokale valuta) of getekende travellercheques. Een creditcard is derhalve bij autohuur welhaast een must.
- De baliemedewerker zal vragen of u nog **aanvullende verzekeringen** of andere extra's nodig heeft. Voorbeelden hiervan zijn afkoop eigen risico en inzittendenverzekering. Wees hier dus op voorbereid en bepaal vooraf welke risico's u wel en niet wilt lopen. U vindt in onze brochures en websites veel details over de autoverzekeringsopties. In het kort komt het erop neer dat hoe meer premie u betaalt, hoe beter u gedekt bent tegen schade. Baliemedewerkers van auto- en camperverhuurders zijn vaak getraind om extra verzekeringen te verkopen (daar ontvangen zij een provisie over), ook als u misschien deze verzekering niet echt nodig heeft. Voorbeeld daarvan is het dubbel afdekken van het eigen risico en een inzittendenverzekering (is niet nodig als u geen lifters meeneemt).
- U dient op de hoogte te zijn van de **lokale verkeersregels**. Deze regels lijken meestal op de Nederlandse verkeersregels, maar kunnen toch op bepaalde punten afwijken. In Amerika mag u bijvoorbeeld onder geen beding een stilstaande schoolbus met knipperlichten inhalen. Informeer u dus terdege, onwetendheid is geen excuus bij een overtreding of ongeluk.
- **Overleg uw routeplan**, vraag wegenkaarten en een campinggids (meestal bevindt zich deze al in de bestuurderscabine van de camper) en vraag uitleg over tolgewegen. Koop zonodig een tolpas (e-tag)

Aanvullende verzekeringen of services

Het komt nogal eens voor dat baliemedewerkers klanten pushen om extra verzekeringen of services af te nemen die ze niet echt nodig hebben. Bedenk dat deze baliemedewerkers vaak op provisiebasis werken en extra verdienen aan elke aan de balie extra afgesloten verzekering of service. Wees hierop voorbereid en bepaal vooraf wat u evt. terplaatse nog extra wilt afsluiten.

- **Controleer de auto of camper** voordat u wegrijdt op eventuele schade of niet functionerende onderdelen. De verhuurder dient te zorgen voor een in perfecte staat verkerende auto of camper. Ofschoon we gebruik maken van de meest gerenommeerde verhuurmaatschappijen, is een fout menselijk. Meldt eventuele tekortkomingen dus ogenblikkelijk bij afhalen (liefst op papier, bijv. als opmerking op het huurcontract). Dit kan onderweg of achteraf problemen voorkomen en uw veiligheid ten goede komen.
  - geen krassen & deuken in de carrosserie,
  - geen putjes of barsten in ramen en lampen (mn. in het voorraam en op de koplampen)
  - voldoende banden profiel (minimaal 3mm).
  - aanwezige en functionerende krik, gereedschapset en reservewiel (incl. nieuwe band op juiste bandenspanning), laat u evt. uitleggen hoe het wisselen van een band specifiek gaat bij uw huurauto.
  - een soepel schakelende versnelling
  - brandstoftype (diesel of benzine), dit dient vermeldt te staan bij de brandstofklep en in de handleiding
  - aanwezige handleiding van de auto/camper en wagenpapieren

Bij campers is het bovendien verstandig erop te letten of de volledige uitrusting aanwezig is en functioneert (incl. Matrassen, beddengoed, handdoeken, servies, glaswerk, bestek (incl. kurkentrekker & blikopener), kookgerei, waterketel, emmer, dwell, veger en blik). Controleer bij voorkeur de camper ook op:

- lekkages (mn. bij verbindingen tussen een polyester opbouw en de carrosserie);
- werkende elektra voorziening (kijk even naar de accu, de staat van de bekabeling en de verlichting), laat u uitleggen waar de zekeringen en (hoofd)schakelaars zitten;
- werkende gas voorziening (gasfles, ventielen & slangen), laat u uitleggen hoe u het gasfornuis bedient;
- werkende ventilatie & verwarming, laat u uitleggen hoe de airco werkt;
- werkende watervoorziening en afvoer (laat u uitleggen hoe u de watertank vult en de afvoertank leegt. Controleer of er geen lekkages of verstoppingen zijn. Check de waterniveau indicator
- werkende luifel (awning), die tijdens het rijden goed vergrendeld zit
- vergrendeling van laden en kasten - ook de koelkast (deze mogen tijdens het rijden niet vanzelf opengaan)
- vergrendeling van deuren, ramen en dakluiken (alsmede de sluitende werking van horren)

Schade en defecten aan de camper die ontstaan zijn tijdens de huurtermijn zijn voor rekening van de huurder. Defecten die al bij afhalen van de camper aanwezig zijn (maar die bijv. door een eerdere huurder niet zijn gemeld), kunt u het beste meteen bij afhalen opsporen en melden (zodat er ook direct maatregelen kunnen worden genomen, i.p.v. dat u onderweg zich hieraan ergert).

Eigen verantwoordelijkheid: Campers en huurauto's zijn kostbare, maar ook kwetsbare voertuigen. Tijdens de huurperiode bent u - als huurder - verantwoordelijk voor wat er gebeurt met het voertuig. Bedenk dat verzekeringen nooit elk risico dekken en dat uzelf (al of niet opzettelijk) ook schade kan veroorzaken aan het voertuig. De verhuurder kan zo'n schadegeval als opzettelijk, roekeloos of onachtzaam gedrag bestempelen en u verantwoordelijk stellen voor de schade, waarbij dan de dekking van de voertuigverzekering vervalt. Wees daarom extra voorzichtig met uw huurvoertuig.

Voorbeelden van onachtzaam gedrag zijn:

- op onverharde wegen rijden waar dat niet is toegestaan
- door ondergelopen dips rijden die te diep blijken voor de auto
- onder invloed van alcohol of drugs rijden
- je niet aan de verkeersregels houden
- je niet aan het huurcontract houden
- tegen een stevige overhangende tak aan rijden op een camping
- op een heuvel vergeten uw auto op de handrem te zetten
- niet regelmatig peilen van de oliestand van de motor
- de motor droog laten lopen (zonder brandstof)
- verkeerde brandstof in uw voertuig doen
- deursloten "smeren" met olie in de woestijn, waardoor ze paradoxaal steeds stroever gaan en uiteindelijk uw sleutel breekt
- grove onkunde of nalatigheid in de bediening of onderhoud van het voertuig
- beschadigde of afgewaaid luifel na een plotselinge windvlaag 's nachts (u moet de luifel 's nachts altijd inklappen)

Niet iedereen is geschikt om met een huurauto of huurcamper door een vreemd land te rijden. Als u twijfels hierover heeft, adviseren we u op een andere manier op reis te gaan. Rijden met een huurauto of huurcamper betekent verantwoordelijkheid nemen.

Veiligheidstips voor het rijden

Zelf rijden met een huurauto of camper betekent dat u alert dient te zijn op mogelijk gevaar en op het ontstaan van schade. Daarom volgen hieronder een aantal veiligheidstips.

- Koop een gedetailleerde kaart van het gebied waarin u reist, waarop voldoende details vermeld staan om u goed te kunnen oriënteren. Een goede kaart geeft het verschil aan tussen verharde en onverharde wegen.
- Blijf zoveel mogelijk op de doorgaande verharde wegen. De hoofdwegen worden dagelijks gepatrouilleerd en zijn op regelmatige afstand voorzien van tankstations.
- Maak u zelf qua benzine niet afhankelijk van dat ene volgende benzinstation. Zorg dat de tank minstens half vol blijft, dan kan u nooit veel gebeuren.
- Zorg dat u voldoende water bij u heeft. Koop bijv. in de supermarkt wat extra flessen mineraalwater.
- Als er na een regenbui veel water staat op de weg, neem dan geen risico's door hier met hoge snelheid doorheen te rijden. U weet u nooit hoe de weg er onder water uitziet, denk bijv. aan een steen op of gat in de weg. Ook de hoogte van het water is in dergelijke gevallen vaak moeilijk in te schatten. Wacht liever enkele uren tot het water gezakt is, het water zakt meestal even snel als het is gestegen.
- Rijd ook in de Pacific met een veilige snelheid. De wegen zijn meestal in goede staat met weinig verkeer. Laat u echter niet verleiden tot de hard rijden, bedenk dat dorpsbewoners langs de weg vaak niet gewend zijn aan met hoge snelheden aanstormende auto's. Haal nooit bij

kruisingen andere auto's in. Houdt er rekening mee dat zich onverwacht beesten op de weg kunnen bevinden.

- Als u op een onverharde weg rijdt (mag alleen met 4wd terreinauto's), houd dan rekening met de staat van het wegdek. 'Wasbord'-achtig wegdek vergt veel van uw stuurkunst, let op voor plotselinge stenen of los zand op de weg en onaangekondigde "dips".
- Niet altijd is de in afstand kortste route de snelste route. Bestudeer de kaart dus aandachtig en laat u door lokale inwoners informeren omtrent de situatie op de geplande route.
- Zorg ervoor dat u niet verdwaalt. De bewegwijzering is in de Pacific niet zo betrouwbaar als in Europa. Als u gepland heeft veel op kleinere wegen te gaan rijden, neem dan beslist een kompas mee. Houd altijd uw kilometerstand in de gaten en check regelmatig of bepaalde verwachte kenmerken in de weg volgens de kaart ook daadwerkelijk te zien zijn. Keer bij twijfel liever terug naar de grote weg.
- Blijf in geval van pech bij uw auto en wacht tot hulp komt. Waarschuw medeweggebruikers ruim van te voren met uw gevarendriehoek. Rijdt de auto ruim van de weg, maar wel goed in het zicht van andere weggebruikers.
- Rijd niet door met een lekke band. Voor schade aan de velg bent u meestal zelf verantwoordelijk. Laat uw lekke band bij de eerste gelegenheid repareren. Bewaar de rekening.
- Houd rekening met overstekende wilde dieren. Met name 's avonds worden veel dieren in de Pacific actief. Ze blijven vaak als verdoofd in het schijnwerperlicht van een aanstormende auto zitten of staan. Zodra u dieren op de weg ziet, doet u er goed aan uw snelheid te minderen. Een botsing zorgt meestal voor veel schade, zelfs als uw auto een koeienvanger (extra veiligheidsbeugels voor op de auto) heeft.

Voorkom ongelukken

Het is belangrijk dat u geen onnodige risico's neemt. Te veel mensen gaan bijvoorbeeld vermoeid en gestresst op vakantie. Drukte op het werk vlak voor de reis, jetlag en een vermoeiende lange vliegreis kunnen oververmoeidheid veroorzaken. Uw aandacht verslapt hierdoor. Rust liever thuis eerst enkele dagen uit alvorens u aan een verre, inspannende reis begint. Wen op de eerste dag van de autohuur eerst een beetje aan de auto en verkeerssituatie alvorens grote afstanden te gaan rijden. Vermijd het rijden in het donker 's avonds. Neem uw tijd en let extra op.

Tips voor de overnachting

Wij adviseren u gebruik te maken van campings. U mag niet zomaar op privéterrein (zoals bij boerderijen) gaan staan, zonder goedkeuring van de eigenaar. Als u gaat vrij kamperen, adviseren we u dit altijd te doen op plekken waar u zich veilig voelt en toilet faciliteiten aanwezig zijn (zoals bij de nationale parken en op parkeerplaatsen met meerdere andere kampeerders).

Denk nog aan het volgende:

- Kijk voordat u - bijv. Op een camping - naar uw standplaats rijdt of er geen boomtakken of kabels in de weg hangen die uw camper kunnen beschadigen. Camper verhuurders doen altijd heel moeilijk over schade aan de bovenkant van campers (is nl. lastig te repareren)
- Sluit 's nachts de deuren en ramen van uw camper af
- Laat geen kostbaarheden in zicht liggen.
- Zet uw camper op de rem (evt. op blokken zetten)
- Laat geen camperspullen of eigendommen 's nachts buiten uw camper rondslingeren
- Klap de luifel van uw camper 's nachts in. Als deze door een plotseling e regebui of harde wind 's nachts beschadigd raakt (doordat u hem niet heeft ingeklapt) bent u zelf verantwoordelijk voor deze schade.

- Controleer voordat u uw standplaats weer verlaat of u geen spullen in het gras heeft verloren (zoals sleutels, geld, creditcards, ed) en ruim vuilnis op zoals het hoort.

Tips voor het inleveren van de huurauto / camper

- Vul de brandstoftank van uw huurauto of camper voordat u deze inlevert. Bedenk dat er niet persé een tankstation ligt nabij het huurdepot
- Meld problemen met de huurauto of camper bij het inleveren (deze kunnen dan gerepareerd worden zodat een volgende huurder dan geen last van heeft).

Bedenk dat de huurperiode van een huurauto over het algemeen per 24 uur periode wordt berekend. Als u de huurauto bijvoorbeeld afhaalt om 10.00 uur 's ochtends, dient u de auto op de laatste huurdag ook uiterlijk om 10.00 uur 's ochtends in te leveren. Het eerste extra uur is meestal gratis, maar voor elk volgende uur betaalt u een kwart van de dagprijs voor evt. overtijd.

Bij campers wordt de huurperiode meestal per kalenderdag berekend, dus het maakt niet uit of u de camper 's ochtends of 's avonds inlevert. Let er wel op dat camper-verhuurders meestal beperktere openingstijden hebben dan de grote autoverhuurders.

Zie ook de huurvoorwaarden in de brochure en website bij de betreffende huurauto of camper.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk: 11. Op uw vakantiebestemming
Paragraaf: III. Het hotelverblijf

Pas na aankomst in het hotel begint voor veel vakantie-gangers de vakantie. U kunt dan beginnen te ontspannen en genieten van hetgeen er op de bestemming te doen en zien is.

Check-in

Bij aankomst in het hotel gaat u naar de receptie om in te checken. U overhandigt uw voucher. De meeste hotels beschikken over een computersysteem, waarin snel de voor u gemaakte kamer-reservering kan worden opgezocht. Controleer of de verblijfsduur (aankomst- en vertrekdatum) en het kamertype juist zijn. Indien u problemen heeft bij het inchecken, dient u in eerste instantie contact op te nemen met onze lokale agent (telefoonnummer staat op voucher). Mocht u met hen niet tot een bevredigende oplossing komen, neemt u dan contact met ons op (tel. +31 20 6261325 of stuur een email) voor overleg. Houdt u er rekening mee dat door u zelf aangebrachte wijzigingen in uw reservering zonder onze goedkeuring altijd voor uw eigen rekening zijn.

Verblijfsbasis

Bij het inchecken is van belang te weten, of er maaltijden zijn inbegrepen. Als er geen bijzonderheden op de voucher of op uw bevestiging staan, dan is uw hotelverblijf op basis van logies en zijn er geen maaltijden inbegrepen. Bij logies/ontbijt (LO) begint de verzorging met logies op de dag van aankomst en eindigt met het ontbijt op de dag van vertrek. Bij halfpension vormt het diner in het hotel het begin van uw verzorging en het ontbijt op de dag van vertrek het eind van uw verzorging. Volpension begint met een lunch of diner op de dag van aankomst en eindigt met ontbijt of lunch op de vertrekdag. Geef evt. speciale wensen door t.a.v. de maaltijden, zoals een dieet of vegetarisch (evt. extra kosten ter plaatse bijbetalen).

Kamers

De kamers van een hotel hebben allemaal een andere ligging. Er zijn vaak kamercategorieën gemaakt, bijv. standard room, superior room, oceanview room, etc. Bij vele moderne hotels is de kamerindeling van alle kamers gelijk, maar is alleen de ligging verschillend.

Early Check in (ECI) / Late Check out (LCO)

Bij hotels is het gebruikelijk dat u bij aankomst op z'n vroegst 's middags tussen 12.00 en 16.00 uur in uw kamer kunt (het verschilt per hotel). Bij vertrek dient u uw hotelkamer uiterlijk tussen 10 en 12 uur 's ochtends te verlaten. Bij vertrek en aankomst kunt u vaak wel de hele dag de hotelfaciliteiten gebruiken (bijv. zwembad). Soms is het prettig om nog iets langer over uw kamer te kunnen beschikken, bijv. 's ochtends om bij aankomst nog even een paar uur te kunnen slapen of 's avonds om nog even te kunnen douchen. U kunt dan een dagkamer bestellen. De meeste hotels rekenen bij vooraf reserveren van een dagkamer een halve of hele overnachtingsprijs. Soms kunt u al meteen 's ochtends over uw kamer beschikken of iets langer blijven. Dit is echter geen recht maar geheel afhankelijk van het hotel en wij hebben hier geen enkel invloed op.

Dagkamer

Bijzonder actueel is het al of niet nemen van een dagkamer op de eilanden in Micronesië. De aankomst en vertrek van Continental vluchten vindt soms 's nachts plaats. Dat betekent dus dat u moet kiezen of u bij een laat vertrek 's nachts of vroege aankomst 's ochtends (rekening houdend met de benodigde tijd op de luchthaven) nog een dagkamer wilt hebben. Standaard boeken we geen dagkamer. Let op: Als u dus over een dagkamer wilt beschikken, dan dient u dit expliciet bij boeking aan ons door te geven (deze wordt dan gereserveerd en op de bevestiging vermeld en aan u afgerekend).

Borg voor gebruik van minibar, telefoon en restaurant

Veel hotels vragen bij check in of u een borg wilt stellen (bijv. met een creditcard) voor het gebruik van de minibar, telefoon en restaurant. Voordeel is dat de kosten dan achteraf op de hotelrekening terecht komen, u hoeft dan niet steeds uw portemonnee te trekken. Niet elk hotel heeft minibar en roomservice.

Hotelfaciliteiten en "resort fee"

Sommige hotels in de Pacific rekenen voor aanvullende hotelfaciliteiten een toeslag. Voorbeelden zijn sauna, fitnessclub, zwembadhanddoek, hotelshuttle service, parkeerplaats en kinderopvang. Het beste is om bij check in even te vragen wat evt. nog extra moet worden betaald. Met name in Hawaii bieden sommige hotels tegen een vaste "resort fee" een heel pakket van extra services en faciliteiten aan. Deze resort fee zit standaard niet bij de reissom inbegrepen. Meestal is de resortfee optioneel, echter soms is het een verplichte extra toeslag, die alleen terplaatse kan worden afgerekend.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk: 11. Op uw vakantiebestemming
Paragraaf: IV. Excursies / activiteiten

Bij maken van excursies en activiteiten dient u rekening te houden met de tijd en plaats van vertrek. Soms worden deze gewijzigd of wordt de excursie/activiteit geannuleerd vanwege onvoldoende deelnemers, slecht weer of andere onvoorziene omstandigheden. We adviseren u met klem de dag voor de excursie/activiteit nog even contact op te nemen met de uitvoerende maatschappij om de excursie/activiteit te herbevestigen.

Een excursie/activiteit heeft altijd een vertrektijd en een vertreklocatie. Soms wordt u voor uw excursie/activiteit opgehaald bij uw hotel, maar dat is lang niet altijd zo. Dan moet u zelf op eigen gelegenheid (bijv per taxi) naar de vertreklocatie gaan. Het is belangrijk dat u op tijd op de vertreklocatie klaar staat, anders vertrekken ze zonder u (u bent dan "no show", maar heeft dan geen recht op refund). Het is belangrijk dat u zich ervan vergewist wat de precieze

vertrektijd en vertrektijd is, deze staat doorgaans vermeld op de voucher of in het reisschema dat u van ons ontvangt.

Tijdens excursies en activiteiten dient u zich te houden aan de voorschriften en aanwijzingen van de leiding. Bij sommige excursies en activiteiten dienen de deelnemers i.v.m. juridische aansprakelijkheid vooraf een vrijwaringsverklaring te tekenen. De keuze of u deelneemt aan een excursie/activiteit maakt u zelf. Pacific Island Travel is niet verantwoordelijk voor schade die het gevolg is van deelname aan excursies en activiteiten.

Als een vooraf gereserveerde excursie of activiteit niet doorgaat vanwege slecht weer of onvoldoende deelnemers, dan krijgt u van ons uiteraard een volledige refund (vraag hiertoe een verklaring van de uitvoerende maatschappij).

Het klassieke dilemma: *Of het i.v.m. drukte nodig is om op een bepaalde plaats/datum/tijd een excursie/activiteit vooraf te reserveren, is door ons nooit met zekerheid te zeggen. Indien u zekerheid wilt over de beschikbaarheid, prijs en uitvoering van een excursie/activiteit, adviseren we deze vooraf te reserveren. Wij zijn niet aansprakelijk voor niet door ons gereserveerde excursies en activiteiten.*

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk: 11. Op uw vakantiebestemming
Paragraaf: V. Uw volgende vlucht

Een reis naar de Pacific bestaat vaak uit een groot aantal vluchten. Zorg ervoor dat u op tijd op de luchthaven bent. Voor intercontinentale vluchten dient u minstens twee uur voor de vertrektijd in te checken, bij binnenlandse vluchten is doorgaans één uur voor vertrek inchecken voldoende. Voor drukke luchthavens in de USA en op drukke dagen dient u hier in beide gevallen een uur bij op te tellen.

Als de transfer van uw hotel naar de luchthaven door ons is gereserveerd, dan dient u op het met de agent afgesproken tijdstip en plaats klaar te staan. Ingeval uw vlucht is vertraagd mag u er niet van uitgaan dat de agent dit weet. Bij onduidelijkheid dient u contact op te nemen met de lokale agent.

Herbevestigen

U dient zich te realiseren dat elke vlucht aan wijzigingen onderhevig kan zijn. We adviseren u dringend de dag voor vertrek telefonisch contact op te nemen met de luchtvaartmaatschappij (of te kijken op hun website), om te weten of de geplande vlucht op tijd vertrekt. Dit kan onnodig lang wachten op de luchthaven voorkomen. In Hawaii kan vaak de receptie van uw hotel de herbevestiging voor u regelen.

U bent zelf verantwoordelijk ervoor te zorgen dat u uw gereserveerde vlucht haalt. Veel tickets kunnen niet aangepast worden, een gemiste vlucht ('no-show') betekent dan dat u een vlucht moet bijkopen. Soms vervalt zelfs na 'no-show' de geldigheid van uw hele ticket. Een aantal luchtvaartmaatschappijen stellen bovendien verplicht dat u binnen 72 uur voor vertrek uw vlucht herbevestigt (zie ook de bijlage C, hoofdstuk 18 bij de luchtvaartmaatschappijen).

Vergeet u uw vlucht te herbevestigen, dan kan dit op overboekte vluchten leiden tot een situatie dat uw gereserveerde zitplaats wordt weggegeven aan een wachtlijstpassagier. U komt dan zelf op de wachtlijst.

Luchthaven- of vertrekbelasting

Op veel luchthavens wordt bij vertrek belasting geheven. De regels hiervoor zijn complex en sterk aan wijzigingen onderhevig. De actuele luchthaven- of vertrekbelastingen dient u ter plaatse na te vragen. In bijlage 24 geven wij ter

indicatie een overzicht van de thans geldende luchthaven- en vertreksbelastingen. U dient er rekening mee te houden dat de luchthaven- of vertrekbelasting hoger is dan wij vermeld hebben, afwijkingen zijn altijd voor uw rekening (onze rol hierin is puur adviserend).

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk: 11. Op uw vakantiebestemming
Paragraaf: VI. Duiken

Duiken is een sport die in de Pacific op grote schaal wordt beoefend. Duiken is echter geen eenvoudige of ongevaarlijke sport. U heeft te maken met sterke stromingen en grote drukverschillen, die inwerken op uw lichaam. Om in de Pacific bij resorts op duikcruises te mogen duiken, dient u te beschikken over een erkend duikcertificaat (bijv. IDD, NAUI of PADI). Als u nog niet beschikt over een duikcertificaat, kunt u die op tal van plaatsen in de Pacific behalen. Jong en oud kunnen duiken leren. Ook zijn er veel mogelijkheden om zonder duikcertificaat met een bevoegde duikinstruuteur een zgn. "resortdive" te maken, bij wijze van uitproberen.

Vorbereiding

Het beste is om eerst eens een proefduik te doen bij een duikschool in Nederland. U leert dan de eerste beginselen van het duiken in uw eigen tempo en in het Nederlands. Om te duiken moet u een redelijk geoefende zwemmer zijn met een goede conditie. U dient verder enige elementaire kennis te hebben van de fysica. Zelfs als beginnend duiker moet u de effecten kennen van drukverandering op het lichaam als u zich onder water bevindt. Het is bijvoorbeeld belangrijk om langzaam op te stijgen om decompressieziekte en "klaplong" te voorkomen. Ook moet u weten hoe u uw oren moet "klaren" (het opheffen van grote drukverschillen op uw trommelvlies).

Duikuitrusting

Onder water tijdens het duiken bent u sterk afhankelijk van uw duikuitrusting. Het is dus van belang dat u over een betrouwbare uitrusting beschikt. Het meenemen van een duikuitrusting uit Nederland is vaak i.v.m. het gewicht een te grote belasting (duikuitrusting telt over het algemeen voor luchtvaartmaatschappijen als gewone bagage). U kunt echter bij resorts, duikcruises en duikscholen in de Pacific uitstekende duikuitrusting huren.

Medische keuring

Het is belangrijk dat u zich door uw huisarts of een speciale sportarts laat onderzoeken, voordat u met het duiken begint. In het bijzonder als u lijdt aan suikerziekte, hoge bloeddruk, epilepsie, bewustzijnsverlies, hart- of longstoornissen of verslaafd bent aan drugs. Bij twijfel aan uw gezondheid adviseren we niet te gaan duiken. Een gescheurd trommelvlies geneest normaal gesproken snel. Laat dit altijd door een dokter controleren, voordat u weer gaat duiken. Dit geldt ook indien u twijfelt aan de toestand van uw oren.

U mag beslist niet gaan duiken bij een zware verkoudheid. Het slijm verstopt de buizen van Eustachius, waardoor u uw oren moeilijk kunt klaren. Als u tijdelijke kwalen heeft die betrekking hebben op uw neus, slijmvliezen of longen kunt u beter niet gaan duiken. Duik niet als u drugs of medicijnen gebruikt waarvan u slaperig wordt.

Vrouwen die in verwachting zijn wordt afgeraden gedurende de zwangerschap te gaan duiken.

Rustperiode tussen vliegen en duiken

Indien u gaat duiken dient u rekening te houden met de rustperiode tussen duiken en vliegen. Deze rustperiode is nodig in verband met het drukverschil, waaraan uw lichaam bloot staat. De lengte van de rustperiode ligt tussen de 12 en 24 uur, afhankelijk van de duikdiepte. Raadpleeg uw

duiktabelen en volg de aanbevelingen van uw duikinstructeur. Als u dus een duikcursus doet van 4 dagen op een afgelegen tropisch eiland, zult u hier dus bij voorkeur 6 tot 7 nachten moeten blijven.

Neem geen onnodige risico's

Neem geen onnodige risico's en duik in de Pacific altijd met een buddy, bij voorkeur een ervaren en bevoegde duikinstructeur. Houdt een persoonlijk logboek bij. Wees verdacht op gevaarlijke stromingen en dieren.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 11. Op uw vakantiebestemming
 Paragraaf: VII. Trouwen

In de Pacific is het vinden van een romantische bestemming geen probleem. Trouwen op zo'n aparte locatie is in. Op een bounty-eilandje bijvoorbeeld. U wilt misschien trouwen in traditionele stijl, of gewoon lekker rustig onder een palmboom op het strand of bij een afgelegen waterval. De locatie kunt u vaak zelf bepalen.

Wettelijke vereisten

Voor alle bestemmingen in de Pacific geldt dat het huwelijk mogelijk is voor mensen ouder dan 20 jaar. Als u jonger bent, gelden andere regels. In de Pacific kan alleen een huwelijk worden afgesloten tussen man en vrouw. In principe kunnen Nederlanders trouwen op alle eilanden van Fiji, Samoa en de Cook Eilanden. Ook in Hawaii, Australië en Nieuw-Zeeland kan worden getrouwd. Voor deze gebieden gelden geen minimum verblijfseisen.

Vorbereidingen voor vertrek

Uiteraard gaat u op reis met een paspoort, dat nog tenminste tot 3 maanden na de reis geldig is. U vraagt bij de gemeente in uw geboorteplaats een geboortebewijs aan (kan schriftelijk). Bij de gemeente in uw woonplaats vraag u een uittreksel van de burgerlijke stand aan, waaruit blijkt dat u ongehuwd bent. Deze documenten dienen in de Engelse taal te zijn gesteld. Voor diegene die jonger is dan 21 jaar, die getrouwd is geweest of waarvan de naam is gewijzigd gelden aanvullende eisen. Houd er rekening mee dat het vaak een maand duurt alvorens u bepaalde aangevraagde uittreksels van de gemeente ontvangt. Een kopie van deze documenten faxen wij alvast voor u door naar de weddingcoördinator op de trouwbestemming.

Meenemen van trouwkleding

U kunt uiteraard ervoor kiezen om trouwkleding uit Nederland mee te nemen op reis. Bedenk dat de Pacific een tropisch klimaat kent, met over het algemeen hogere temperaturen dan in Nederland. Bedenk ook dat trouwkleding vaak zwaar en kreukgevoelig is (u dient een trouwjapon in een beschermende hoes of kledingzak te verpakken). Luchtvaartmaatschappijen beschouwen trouwkleding als gewone bagage (waardoor u dus minder andere bagage kunt meenemen - zie hoofdstuk 4 van deze manual), deze kan dus bijv. niet worden uitgehangen in de economy-class cabine.

Wettelijke registratie (Wedding Licence)

Als u aangekomen bent op de trouwbestemming, zult u naar een kantoor moeten om persoonlijk het voorgenomen huwelijk te registreren (de zgn. "wedding licence"). Dit moet op een werkdag voor de trouwdag plaatsvinden. U kunt bijv. met eigen huurauto of per taxi naar het registratiekantoor gaan. De transfer of taxikosten zijn voor eigen rekening, tenzij anders vermeld. Het adres ontvangt u bij de reisdocumenten, direct bij aankomst in het hotel of van de agent.

Huwelijksceremonie

Vaak zal de ambtenaar of priester vooraf een kort gesprek willen hebben om de plechtigheid een persoonlijk tintje te kunnen geven. Hiervoor zal dan direct na aankomst een afspraak worden gemaakt.

Op de trouwdag zelf kunt u natuurlijk het vervoer naar de trouwlocatie laten verzorgen, bijv. per bus, boot, limousine of helikopter. De trouwlocatie en het huwelijksstijdstip zijn bij boeking reeds vastgelegd. De ambtenaar of priester zal de plechtigheid leiden. Er dienen ook tenminste twee getuigen te zijn, hiervoor wordt uiteraard gezorgd. In de plechtigheid dient u het ja-woord te geven. Ter plaatse, bij de weddingcoördinator, kunt u de verdere details over de ceremonie doornemen.

Na de plechtigheid maakt de ambtenaar de trouwakte op volgens de lokale wet. Deze officiële trouwakte dient daarna conform de voorwaarden van de Nederlandse wet te worden bekrachtigd. Dat neemt enige tijd (van enkele werkdagen tot soms enkele weken). Vraag een kopie van de originele trouwakte om meteen mee te nemen naar huis.

Huwelijksakte

De ter plaatse opgemaakte huwelijksakte is in Nederland alleen geldig, indien de akte ter plaatse dubbel is gelegaliseerd en is voorzien van een zogenaamd "Apostille"-stempel. Zonder dubbele legalisatie en "Apostille" stempel of losse "Apostille" verklaring is het huwelijk voor de Nederlandse wet niet geldig !!

Apostille

De "Apostille"-stempel is in feite de bekrachtiging door de lokale autoriteiten (meestal: "Secretary of the Supreme Court"), dat de ambtenaar of priester die het huwelijk heeft voltrokken daartoe gemachtigd is. Het stempel ziet eruit als een groot vierkant (9x9cm), met vakjes voor tekst en handtekening en de titel "Apostille (Convention de La Haye du 5 Octobre 1961)".

Voorbeeld "Apostille" stempel

APOSTILLE (convention de La Haye du 5 octobre 1961)	
1. Country:	
This public document	
2. has been signed by	
3. acting in the capacity of	
4. bears the seal / stamp of	
certified	
5. at	6. the .....
7. by	
8. N#	
9. Seal/stamp:	10. Signature: .....

Dubbele legalisatie

De dubbele legalisatie van de huwelijksakte wordt gedaan door de voor de bestemming aangewezen verantwoordelijke Nederlandse ambassade of consulaat. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag heeft een lijst met de benodigde adressen.

De verkrijging van de dubbele legalisatie en "Apostille"-stempel valt buiten het trouwpakket. Niettemin stellen wij reeds vooraf bij het arrangeren van het huwelijk de wedding-coördinator op hoogte van de noodzaak tot dubbel legaliseren van de trouwakte en de noodzaak tot het verkrijgen van de "Apostille"-stempel. Soms moet hiervoor ter plaatse extra leges worden betaald, het gaat hierbij in het algemeen om zeer kleine bedragen. Het bruidspaar moet ter plaatse de wedding-coördinator opdracht geven tot de huwelijksakte dubbele te laten legaliseren en het verkrijgen van een "Apostille"-stempel. Vraag ter plaatse aan de wedding-coördinator altijd om een kopie van de trouwakte.

Huwelijkregistratie in Nederland

De originele trouwakte met stempels ed. wordt naderhand naar uw huisadres toegestuurd. Met de ontvangen huwelijksakte (met "Apostille" stempel of losse "Apostille"

verklaring), kopieën van beide paspoorten en uittreksels uit het geboorteregister dient u dan naar het gemeentehuis van uw woonplaats (burgerlijke stand) te gaan, om het huwelijk te laten registreren. Dit kost meestal niet meer dan enkele tientjes leges.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 12. Problemen onderweg

Uw reis is met uiterste zorgvuldigheid samengesteld en gereserveerd. Toch kunnen zich tijdens een lange en verre reis problemen voordoen. Niet altijd is dat te vermijden, denk bijvoorbeeld aan noodweer, een overboekt hotel of een vermiste koffer. Met een goede voorbereiding op uw reis zult u adequater kunnen reageren en kunt u vaak problemen en ongemak vermijden of verminderen.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 12. Problemen onderweg
 Paragraaf: I. Lokale Omstandigheden

De Pacific beslaat bijna de helft van de aardoppervlak. Dit gebied is zo divers in landschap, klimaat en cultuur dat het nauwelijks als één geheel is te beschrijven. Bij uw rondreis zult u dan ook onvermijdelijk te maken krijgen met een groot aantal contrasten.

Klimaat

Het klimaat in de Pacific varieert van fris tot koud in Canada tot lekker warm in het (sub)tropische Hawaii en Micronesië. In de regentijd (op het noordelijk halfrond van medio juni t/m medio oktober) is het in het (sub)tropisch deel van de Noordelijke Pacific over het algemeen vochtig en warm. Er kan dan plaatselijk in korte tijd zeer veel regen vallen, waardoor wegen onbegaanbaar worden. Op de eilanden in de Pacific waait bijna altijd een zeebries (windkracht 2-4), die zeer aangenaam voelt. Deze passaatwinden blazen veelal uit het noordoosten.

Neerslag en begroeiing

Ook de regenval en daardoor de begroeiing kent z'n extremen. Enerzijds zeer dichte jungle op de loefzijde van de berghellingen overal langs de kust in de Pacific. Anderzijds een bar woestijnlandschap in het centrum van Australië, maar ook grote droogte aan de lijzijde van de grotere eilanden in de Pacific. Aan de 'rustige' lijzijde van de eilanden vindt u doorgaans de mooiste stranden, lagunes en beste koraalriffen. Aan de loefzijde vindt u meestal nauwelijks stranden, lagune's en koraalriffen.

Berglandschap

De meeste gebieden in de Pacific zijn vulkanisch van oorsprong. De grote continentale platen zijn constant ten opzichte van elkaar in beweging. Op de breukvlakken zijn bergpieken met actieve vulkanen (van meer dan 6 km hoogte) en depressies (van meer dan 13 km diepte) ontstaan, al naar gelang de platen naar elkaar toe of uit elkaar drijven. Echter de op de breukvlakken ontstane bergpieken verdwijnen naar verloop van tijd weer. Zo vormden zich atollen, eigenlijk de toppen van vulkanen die nog net boven zeeniveau uitsteken.

Samenleving

Nergens ter wereld bestaat zo'n etnische bevolkingsmix als in Hawaii en in Micronesië. Mensen die letterlijk uit alle delen van de wereld hier zijn komen wonen leven harmonisch samen in een moderne maatschappij. U treft in de afgelegen delen van Micronesië, zoals Tuvalu, Tokelau en Kiribati, ook directe afstammelingen van de oerbewoners van dit geïsoleerde gebied, die nog steeds op primitieve wijze een tevreden bestaan leiden. De openheid en spontaniteit van de Micronesiërs is opvallend.

Immense afstanden

De immense afstanden hebben ook een ander effect op het gebied. De lokale bewoners zijn gewend aan hun geïsoleerde ligging. Ze leven in harmonie met wat de natuur hen op de eilanden geeft en hebben geen haast of grote verwachtingen van de moderne wetenschap. Oude tradities, legendes en stamverbanden zijn nog springlevend. De westerse cultuur heeft met name op de afgelegen eilanden van Micronesië nog geen grote invloed gehad op het dagelijks leven. Typisch voorbeeld is het geven van fooi, dat hier een averechts effect heeft. De bewoners zijn namelijk niet te koop, het wordt als een belediging gezien. Als u hulp nodig heeft doet u er beter aan dat vriendelijk te vragen op voet van gelijkheid, men zal u dan niet weigeren.

Infrastructuur

De infrastructuur op de diverse bestemmingen in de Pacific is erg verschillend. De 4 grootste eilanden van Hawaii en Guam hebben een uitgebreid en modern wegennet. Op de kleinere en afgelegenere eilanden in de Pacific is het wegennet vaak gebrekkig, hooguit een verharde weg aan de omtrek van het hoofdeiland en verder onverharde wegen. Op de eilanden zijn de afstanden meestal niet al te groot, maar op het vaste land van Amerika dient u bij het plannen van uw rondreis rekening te houden met de grote afstanden.

Paradoxaal in zo'n waterrijk gebied als de Pacific is dat de scheepvaartverbindingen voor passagiers gering zijn. Vrijwel alle passagiersvervoer tussen en binnen de eilandengroepen vindt vanwege de grote afstanden (en hoge golven buiten de lagune) door de lucht plaats.

Water- en elektriciteitsvoorziening

De water- en elektriciteitsvoorziening is in Hawaii, Guam en op het vasteland van Amerika goed ontwikkeld. Met name op de afgelegen buiteneilanden in Micronesië dient u er echter rekening mee te houden dat water en elektriciteit meestal niet via een leiding beschikbaar is. De meeste eilandresorts beschikken daartoe over een eigen generator (die 's nachts meestal wordt uit-geschakeld), waterzuivering (voor drinken wordt flessen-water aanbevolen) en lokaal leidingen net.

Tijdzones

Het tijdsverschil met Nederland is groot (8 uur verschil of meer). Dit betekent dat u na het vliegen naar en van de Pacific de eerste dagen rekening moet houden met aanpassingsproblemen met de nieuwe tijdzone (jetlag). Ook bij telefoneren naar huis dient u rekening te houden met het tijdsverschil.

Andere taal

De voertaal in de hotels en op de luchthavens in de Pacific is Engels. De lokale bewoners in Micronesië spreken een lokale taal, alle jongeren leren ook Engels op school. Van reizigers in de Pacific wordt verwacht dat ze de Engelse taal enigszins beheersen.

Festivals en feestdagen

In de Pacific gelden naast de gebruikelijke Christelijke feestdagen ook andere lokale feestdagen. In Hawaii worden de typisch Amerikaanse feestdagen gevierd, zoals Thanksgivingday. Daarnaast worden tal van festivals georganiseerd, waarvan de belangrijkste genoemd worden bij de bestemmingen (zij bijlage C.19). Tijdens festivals en feestdagen zijn winkels en banken gesloten. Vaak zijn gedurende deze dagen de hotels, excursies en restaurants extra druk bezet (tijdig reserveren wordt geadviseerd). Let op: Wij zijn niet aansprakelijk voor ongemakken die ontstaan uit het niet vooraf reserveren van een hotel, excursie of restaurant in een drukke periode.

Prijspeel

Het prijspeel in de Noordelijke Pacific ligt over het algemeen rond Nederlands niveau. Lokale producten, zoals tropische

vis en fruit, zijn vaak voordeliger. Geïmporteerde producten, zoals alcoholische drank, zijn vaak duurder. Guam, Palau en Yap zijn 20 à 30% duurder dan Nederlands niveau. Het prijspeil is uiteraard ook afhankelijk van de wisselkoersen (bijv. de usd/euro en cad/euro).

Milieu zorg

De Grote Oceaan lijkt een onaantastbaar immens gebied, maar de natuur is er erg kwetsbaar gebleken. Klimatologische veranderingen m.b.t. bijv. de ozonlaag en oceaanstromingen (El Niño effect) zijn in de Pacific duidelijk tot uiting gekomen. Ecologische rampen, zoals de ontbossing op het Paaseiland, hebben hier reeds eeuwen terug plaatsgevonden. De lokale bewoners gaan vaak voorzichtig om met hun leefomgeving. Ondertussen is er in de Pacific ook veel wetgeving ontstaan om het milieu verder te beschermen. Voorbeelden zijn:

- Een groot aantal eilanden en riffen in de Pacific zijn beschermd natuurgebied verklaard. U mag deze gebieden alleen met speciale toestemming betreden.
- Strengere quarantaine wetgeving m.b.t. het binnenbrengen van dieren en planten.

Respecteer de lokale milieuwetgeving en draag bij aan een duurzaam toerisme in de Pacific (laat bijv. geen batterijen achter op de eilanden). Toerisme is voor de landen in de Pacific de beste mogelijkheid om jonge generaties een toekomst te bieden. Realiseer u dat de meeste eiland-staten in Micronesië tot de armste landen ter wereld behoren. Hun natuurlijke hulpbronnen zijn gering, de economieën zijn onderontwikkeld en de afstanden zijn enorm, dit met alle infrastructurale problemen van dien.

Op aandringen van westerse landen hebben de eilanden in de Pacific de wilde bosbouw en visserij gestopt (bijv. worden er geen concessies meer uitgegeven aan Japanse visserijbedrijven die met drijfnetten werken). Toerisme vormt ondertussen de belangrijkste inkomstenbron voor veel eilanden. De nadruk ligt vooral op het ontwikkelen van een beperkt maar hoogwaardig toerisme met een zo gering mogelijke aantasting van milieu en samenleving.

Tropisch ongedierte

In de (sub)tropen kan ongedierte, zoals ratten, muizen, kakkerlakken en hagedissen, zich nog gemakkelijker voortplanten dan in Nederland. In de Pacific komt daar nog bij dat dit uitheemse ongedierte geen natuurlijke vijanden heeft. Dat zorgt ervoor dat het voor de hotels soms moeilijk is, ondanks allerlei hygiënische voorzorg-maatregelen, alle ongedierte uit te bannen. Gelukkig draagt dit ongedierte in de Pacific doorgaans geen gevaarlijke ziektes over, omdat er zich bij de resorts in de Pacific geen grote ziektebronnen (zoals riolen) aanwezig zijn.

Tropisch vochtig en warm

Veel bestemmingen in de Pacific liggen in de (sub)tropen. Dit betekent dat de temperatuur het gehele jaar lekker warm is, maar het is ook vochtiger dan in Nederland. Met name in de regentijd kunt u deze hogere vochtigheid goed voelen. De regentijd valt in de Noordelijke Pacific in de periode juni tot en met oktober. Houdt u rekening met het tropische klimaat bij uw kledingkeuze en dagindeling. Het is bijv. verstandig om rust te nemen in de schaduw rond het middaguur. In Hawaii kan het in de winter (januari & februari) soms fris zijn.

Take it easy, it's your holiday !..

Bedenk dat reizen in de Pacific een afwisselend geheel is van rust en comfort, maar soms ook van inspanning, improviseren en actief bezig zijn om andere indrukken en ervaringen op te doen. U kunt onmogelijk alles van een bestemming zien. Gun uzelf vooral de tijd om verschillende facetten van uw reisbestemming in u op te nemen.

Bedenk dat tijd in de Pacific een andere rol speelt dan in het haastige Nederland. De bewoners van de Pacific spreken niet voor niets van "Pacific time" en "Hang Lose". Houdt rekening met de lokale omstandigheden en pas uzelf daaraan aan.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 12 Problemen tijdens de reis
Paragraaf: II. Natuurramp / Noodsituatie

Regentijd (rain season)

De regentijd is de periode van het jaar dat de meeste regen valt. Dit is een statistisch gegeven, het betekent niet dat het elke dag regent. Meestal regent het slechts om de paar dagen, maar er kan bij zo'n tropische regenbui een flinke hoeveelheid regen vallen (vergelijkbaar met een wolkbreuk in de zomer in Nederland). Wegen kunnen plotseling onbegaanbaar worden en rivieren kunnen buiten hun oevers treden. Meestal is dit slechts van korte duur, want zo snel als het water komt, zo snel verdwijnt het ook weer. Ook buiten de regentijd kunnen dit soort tropische buien vallen, de kans erop is alleen geringer. Ingeval u tijdens uw vakantie te maken krijgt met een tropische regenbui, neem dan de tijd en blijf binnen totdat de bui voorbij is.

Orkanen (hurricanes)

Net als overal elders in de tropen kunnen in de regentijd orkanen voorkomen. Een orkaan is een wervelstorm, die ontstaat door een plotseling groot verschil in de temperatuur van het oceaanooppervlak. Een orkaan ontstaat vaak in een afgelegen deel van de oceaan. De snelheid en richting waarin een orkaan zich verplaatst is redelijk voorspelbaar. Meestal wordt reeds dagen te voren gewaarschuwd voor een naderende orkaan.

De kans dat een orkaan precies uw vakantiebestemming treft is zeer gering. In het zeer uitzonderlijke geval dat dit toch gebeurt, dient u de aanwijzingen op te volgen van het hotelmanagement en de lokale autoriteiten. Meestal wordt in dit geval de luchthaven gesloten, wegen afgezet en worden de gasten van hotels die gelegen zijn in de gevarenzone ondergebracht in veiliger gelegen hotels. Soms valt in in de getroffen gebieden de water- en stroomvoorziening uit.

Vloedgolven (tidal waves of tsunami's)

Metershoge vloedgolven die schade aanrichten zijn in de Pacific een grote zeldzaamheid. Niettemin komen ze voor en dient u alert te zijn op signalen die erop wijzen. In geval van een tsunami is er vrijwel altijd sprake van een serie vloedgolven.

Vloedgolven kunnen alleen ontstaan ten gevolge van aardbevingen en verplaatsen zich slechts bij hoge uitzondering over grote afstand. Het grootste deel van de kracht van een vloedgolf wordt gebroken op de koraalriffen, die vrijwel alle eilanden in het tropisch deel van de Pacific omringen. Wees echter op uw hoeden als het oceaanooppervlak zich plotseling in buitengewone mate terugtrekt.

De Pacific is het enige gebied ter Wereld met een werkend waarschuwing systeem voor Tsunami's. In het uitzonderlijke geval dat uw vakantiebestemming toch wordt getroffen door een vloedgolf, volg dan de aanwijzingen van het hotelmanagement en de lokale autoriteiten op. Ga zo snel mogelijk naar een hoger gelegen landgedeelte en verder van het water. Betonnen gebouwen bieden doorgaans genoeg weerstand aan een vloedgolf, houten gebouwen veel minder. Zoek beschutting, houvast en bescherming tegen scherven en los materiaal - en haal diep adem voordat de vloedgolf u treft. Bedenk dat er na de eerste vloedgolf meestal nog meerdere (welliswaar kleinere) vloedgolven kunnen volgen - blijf dus in dekking.

Oproer en oorlog

De bestemmingen in de Pacific staan bekend om hun rust en vrede bestaan. De kans dat u verzeild raakt in een onrustige situatie op uw vakantiebestemming is dus uiterst gering. Voor de actuele situatie op de bestemmingen verwijzen we naar kranten, nieuwsberichten op radio en tv en nieuws van diplomatieke vertegenwoordigingen, die alle via internet te raadplegen zijn. Het overlegplatform Vakantiereisadviezen, een samenwerking van de ANWB, de reisverzekeraars, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het ANVR, heeft als taak om in geval van calamiteiten op basis van beschikbare informatie zo nodig een reisadvies uit te geven. Dit reisadvies is tevens van belang bij de bepaling of u recht heeft op vergoeding van eventuele annuleringskosten.

Verantwoording

Plotselinge natuurrampen, oproer en oorlog zijn overmachtsituaties, die door de reisorganisatie niet te voorzien zijn. We stellen alles in het werk om u zo goed mogelijk vooraf te adviseren omtrent de situatie ter plaatse. Aangezien voor het samenstellen van een advies veel informatie en een zorgvuldige afweging zijn vereist, is het niet altijd mogelijk om bij een calamiteit op stel en sprong een advies uit te brengen. Reizigers die zelf informatie willen inwinnen over de veiligheid in risico-landen of gebieden kunnen het beste nieuwsbronnen op internet raadplegen of even contact opnemen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken (070 3486486).

Pacific Island Travel is aangesloten bij de Stichting Calamiteitenfonds Reizen. Alle in ons programma gepubliceerde reizen vallen daarom onder de garantie van het Calamiteitenfonds. Deze garantie houdt in dat u als consument die deelneemt aan een door ons georganiseerde reis:

- (een deel van) uw reissom terugkrijgt indien wij de reis als gevolg van een calamiteit niet of niet volledig kunnen uitvoeren;
- de noodzakelijke meerkosten vergoed krijgt indien wij als gevolg van een calamiteit de reis moeten aanpassen of indien wij u vervroegd moeten repatriëren.

Zie ook bijlage C.16.II, waar de volledige garantieregeling van het Calamiteitenfonds is beschreven.

Pacific Island Travel biedt de omboekverzekering aan van Unigarant (zie hoofdstuk 6 en paragraaf B.14.IV). Deze verzekering kunt u ook nog direct na boeking afsluiten. Deze verzekering geeft het recht om kosteloos bij een (dreigende) calamiteit uw reis om te boeken naar een andere veilige bestemming, ook als het Calamiteitenfonds nog geen calamiteit heeft vastgesteld.

Zelf wijzigingen aanbrengen

Als u in dit soort situaties ervoor kiest zelf wijzigingen aan te brengen in uw reisprogramma (bijvoorbeeld eerder vertrekken of verblijf in een alternatief hotel), schakel dan tijdig onze lokale agent in om deze wijzigingen in uw reisplan te laten aanbrengen en maak ter plaatse duidelijke afspraken (op papier) over refunds en vergoeding van kosten. Komt u er met hen niet uit, neem dan contact op met ons kantoor in Amsterdam. Het Calamiteitenfonds wil bij grote extra kosten in principe eerst goedkeuring geven voor dergelijke maatregelen.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 12. Problemen onderweg
 Paragraaf: III. Vermiste bagage bij vliegen

Elke doorgewinterde reiziger is het wel eens overkomen, de ingecheckte bagage is niet meegekomen op uw vlucht en

ligt nu aan de andere kant van de wereld. Het kan gebeuren bij alle luchtvaartmaatschappijen en op elke route. Hier volgen wat tips om vermissing van bagage te voorkomen of om overlast te beperken.

Voorkomen van vermissing

Het zoek raken van bagage is meestal het gevolg van dat uw koffer niet op uw vlucht is meegekomen. Dit is op z'n beurt weer vaak het gevolg van een fout bij de bagageverwerking op de luchthaven van vertrek. Tegenwoordig wordt de bagage op vrijwel alle grotere luchthavens geautomatiseerd afgehandeld. Uw koffer krijgt een bagagelabel ('tag') met bestemmingscode en unieke streepjescode. Het bagagesysteem leest de streepjescode en zorgt automatisch voor het transport van de check-in balie naar het vliegtuig. Bij inchecken worden ook bij uw ticket de 'tag'-gegevens gevoegd. Bij afhalen claimt u uw bagage met deze 'tag'-gegevens (indien er naar gevraagd wordt). Het systeem lijkt waterdicht, toch raken wereldwijd bijna 5% van alle, op luchthavens verwerkte koffers, tijdelijk zoek of komen vertraagd aan. Daar kunnen een aantal oorzaken voor zijn.

- Bij het inchecken wordt een bagagelabel (tag) met de verkeerde bestemming aan uw koffer gehangen. Controleer daarom de bestemmingscode op de bagagelabel (deze moet overeenkomen met de airportcode op uw ticket). Let erop dat uw bagagebestemming gelijk is aan uw uiteindelijke vliegbestemming. Als u dus via London Heathrow (LHR) en Los Angeles (LAX) naar Honolulu (HNL) vliegt zal op het bagagelabel "to HNL via LAX, via LHR" moeten staan (met de betreffende vluchtnummers).
- Oude bagagelabels kunt u het beste verwijderen. Deze geven alleen maar kans op verwarring.
- Het inchecken gebeurt te kort voor vertrek. Uw koffer moet via een geautomatiseerd bagagesysteem met lopende banden en bagagekarren naar het vliegtuig worden getransporteerd. Als u kort voor vertrek incheckt, zult u misschien zelf nog wel het vliegtuig halen, maar uw bagage niet. Zorg er dus voor dat u op tijd bent met inchecken (tussen de 1 en 2 uur voor vertrek).
- Het inchecken gebeurt te vroeg. Uw koffer moet dan ergens worden opgeslagen totdat de vlucht vertrekt. Op grote luchthavens vertrekken dagelijks honderden vliegtuigen met tienduizenden passagiers. U kunt zich voorstellen dat er een enorme hoeveelheid koffers worden verwerkt, uw koffer kan gemakkelijk in een verloren hoekje terecht komen. Meestal is het inchecken voor een vlucht pas mogelijk 1 à 2 uur voor vertrek. Uw koffer wordt dan ogenblikkelijk getransporteerd naar de locatie van het vliegtuig. Als u langer tevoren incheckt bij bijv. een balie voor een andere vlucht vergroot u de kans op fouten.
- Bij een lange of juist erg korte overstap tussen twee vliegtuigen onderweg is de kans ook groter dat een koffer zoek raakt. Bij een te korte overstaptijd (bijv. door vertraging van de eerste vlucht) kan soms de bagage via het transportsysteem niet meer meekomen op de vlucht. Bij een te lange overstap (bijv. meer dan 3 uur) ligt het gevaar op de loer dat uw koffer weer ergens in een verloren hoekje terecht komt.
- Uw koffer ziet er verdacht uit. Hiermee wordt bedoeld dat er bijv. een wekker tikt in uw koffer, of een snuffelhond heeft een verdachte stof geroken. Het onderzoeken van een koffer neemt tijd in beslag, ook als de koffer niet met een slot is afgesloten of alles uiteindelijk akkoord blijkt te zijn. Meestal merkt de passagier het nauwelijks als de koffer is geopend en gecontroleerd. Vermijdt verdachte situaties, haal bijv. batterijen uit elektrische apparaten en vervoer geen

sterk ruikende stoffen of bederfelijke waar in uw koffer.

- Uw koffer heeft een afwijkende vorm (te groot, te zwaar, loshangende delen, beschadigd, etc). De verwerking van dergelijke koffers geeft vaak problemen in het automatische bagagesysteem. Ze worden daarom vaak in aparte bakken geplaatst, maar soms lopen ze toch vast in het systeem, resulterend in een te late aankomst bij het vliegtuig. Plastic tassen, rugzakken met losse draagbanden en kwetsbare zachte koffers zijn typische voorbeelden van probleembagage. Een koffer van het type "Samsonite" is daarentegen ideaal.

Uiteraard kan bagage ook kwijtraken door tal van andere oorzaken, zoals slordigheid bij de airline en ground-handlers. Gelukkig kunnen zoekgeraakte koffers tegenwoordig snel worden opgespoord met een wereldwijd computersysteem voor verloren bagage. Indien uw bagage zoek is, is deze bij aankomst meestal al gevonden en is het alleen een kwestie van tijd dat de koffer op de eerst volgende vlucht wordt meegenomen.

Soms duurt het overigens wel een half uur voordat uw bagage op de lopende band ("conveyor belt") verschijnt in de aankomsthal. Kijk op de borden op welke lopende band u de bagage van uw vlucht kunt verwachten. Vraag bij onduidelijkheid eventueel advies bij het luchthavenpersoneel.

Aangifte van vermissing

Als bij aankomst blijkt dat uw koffer na lang wachten toch niet is aangekomen, vraag dan aan het dienstdoende luchthavenpersoneel waar u de vermissing van uw bagage moet melden. Er is meestal een apart loket ingericht. U dient hier uw ticket (met "tag"-gegevens) en paspoort te tonen. U dient een Property Irregularity Report (PIR) in te vullen. Op dit rapport vult u uw contactgegevens thuis en op reis (bijv. het 1e hotel) in, u dient een gedetailleerde beschrijving te geven van uw koffer en inhoud. Vaak kan al meteen verteld worden waar uw koffer zich bevindt en wanneer deze aankomt.

De luchtvaartmaatschappij dient ervoor te zorgen dat de koffer onbeschadigd wordt afgeleverd bij het door u opgegeven hotel. Vraag om een telefoonnummer om de status van uw vermiste koffer later te kunnen navragen. Vraag tevens om een vergoeding voor extra te maken vervangingskosten, bijv. voor ondergoed en toiletspullen. Als er een afspraak wordt gemaakt deze kosten later te vergoeden, vraag dan om een schriftelijke bevestiging hiervan om latere problemen te voorkomen. U kunt deze vervangingskosten t.g.v. vertraagd aangekomen bagage namelijk bij niemand anders verhalen dan bij de luchtvaartmaatschappij. Bewaar de nota's van uw vervangingsaankopen.

In het uitzonderlijke geval dat uw bagage later toch kwijt is of beschadigd is, dient u deze schade eerst te melden bij de luchtvaartmaatschappij. Als u bij hen geen vergoeding ontvangt kunt u aanspraak maken op een vergoeding van uw reisverzekering. Maak evt. een foto van de beschadigde bagage als bewijsmiddel. Als het om grote schadeposten gaat kan het zinvol zijn alvast contact op te nemen met uw verzekeringsmaatschappij, met de vraag of de beschadigde spullen moeten worden bewaard (noteer het tijdstip en de naam van de contactpersoon). Bij totaal verloren bagage moet u een procesverbaal laten opmaken bij de (luchthaven)politie. Zie ook paragraaf B.11.I.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk: 12. Problemen onderweg
Paragraaf: IV. Verlies en Diefstal

Als reiziger in een vreemd ver land bent u in een kwetsbare positie. U heeft kostbare en onmisbare bagage bij u,

alsmede geld en andere waardepapieren. De Pacific is een relatief veilige vakantiebestemming, zeker in vergelijking tot Europa, Amerika en Azië. Dat betekent niet dat er alleen maar engelen wonen. Het is zaak goed op uw spullen te letten en dieven zo min mogelijk kansen te geven.

Voorkomen van verlies en diefstal

Voorkomen van diefstal betekent dat u de risico's die u loopt moet verkleinen. Dit kan enerzijds door uw meest waardevolle zaken zo dicht mogelijk bij u te houden, anderzijds door bewust na te gaan welke risico's u loopt in een bepaalde situatie. Een ander punt is het voorkomen dat u de aandacht trekt van kwaadwillenden door uw bezittingen zo min mogelijk of op zo min mogelijk aantrekkelijke manier ten toon te spreiden. Denk bijv. aan het ingraveren van uw naam en adres in uw fototoestel.

Aangaande waardevolle spullen nog het volgende.

- Bewaar uw betaalmiddelen en reisdocumenten in of onder uw kleding (bijv. in een moneybelt of in een 'geheime' goed afsluitbare zak in uw kleding). Bewaart u deze spullen in uw handtas, dan dient u de tas altijd dicht tegen u aan en stevig vast te houden (controleer de tas voor vertrek op stevigheid). Een waterdichte garantie tegen beroving of diefstal heeft u natuurlijk nooit. Maar om het risico nog meer te beperken, doet u er goed aan om tijdens het reizen uw waardevolle spullen op te splitsen en op verschillende plaatsen te bewaren. Als u met z'n tweeën reist kunt u het beste ervoor zorgen dat u allebei wat betaalmiddelen bij u draagt. Er zijn tal van opbergssystemen op de markt, die uw reisgeld meer bescherming bieden dan de klassieke portefeuille (zie ook bagage, hoofdstuk 4).
- Kostbare of moeilijk misbare dingen, zoals een fotocamera, laptopcomputer, medicijnen, ed. draagt u het beste in uw handbagage. Stop thuis al uw spullen die u tijdens de vliegreis bij u wilt hebben (toiletas, boek, trui, ed.) in de handbagage, zodat u niet op de luchthaven nog moet ompakken. Houdt evt. rekening met plaats voor taxfree inkoop.
- Uw overige bagage stopt u in uw koffer. Zorg ervoor dat de koffer op slot zit en doe er voor de zekerheid een kofferriem om. Doe de zwaarste dingen onderin de koffer, dicht bij de wielen. Zorg ervoor dat uw naam ergens op of binnenin uw koffer vermeldt staat. Eén grote koffer is makkelijker in het oog te houden dan twee kleine koffers.

Wat betreft de situaties waarin u op reis kunt verkeren doet u er goed aan afgelegen, stille en donkere plaatsen te vermijden, waar dan ook. Zorg ervoor dat u ruim de tijd heeft, voorkom haastige zenuwsituaties. Het meest kwetsbaar bent u en is uw bagage in de volgende situaties.

- Op de luchthaven** bij check-in. Laat uw bagage nooit onbeheerd staan, houd uw spullen bij elkaar. Als u met z'n tweeën reist, kunt u het beste de taken verdelen. De ene doet de check-in of doet de tax-free shopping, de andere let op de bagage.
- Lopen op straat met uw bagage**, kunt u sowieso het beste tot een minimum beperken. Neem bijv. liever een taxi voor dat kleine stukje of laat uw bagage door een portier dragen naar de overkant van de straat. Als u al vermoeid bent door de reis en moet ook nog uw zware bagage dragen over straat, kan het gemakkelijk gebeuren dat u even niet oplet.
- Tijdens het winkelen of iets bezichtigen**. De grootste risico's op diefstal of beroving loopt u in drukke, grote steden. Winkelstraten, bus- en treinstations en overvolle stadsbussen zijn het uitverkoren werkterrein voor zakkenrollers en straatboefjes. De beste voorzorg is natuurlijk zo weinig mogelijk met uw welvaart te koop lopen. Als reiziger doet u er goed aan voor een 'low

profiel' te kiezen. 'De gelegenheid maakt de dief' luidt het spreekwoord. Dure spullen kunt u beter zoveel mogelijk thuislaten. Pronk niet teveel met schitterende foto- of videocamera's. Met een dikke portefeuille nonchalant in uw broekzak in drukke straten rondlopen of op overvolle bussen stappen is vragen om moeilijkheden. Het is ook altijd goed om bij aankomst te informeren naar de veiligheid in de buurten en wijken die u wilt bezoeken.

- **In een taxi.** Neem zoveel mogelijk een betrouwbare taxi (met meter, taxibordje, nette auto met nette chauffeur), vraag vooraf de ritprijs, vraag achteraf de bon. Houdt uw handbagage bij u op de achterbank. Let er bij het uitstappen op dat alle bagage is uitgeladen en dat niets uit uw zakken is gevallen op de vloer, stoel of achterbank.

- **In uw huurauto.** Als u uw bagage open in het zicht van iedereen laat staan, nodigt u kwaadwillenden uit. Berg uw bagage zoveel mogelijk op in de afsluitbare kofferbak. Het is veiliger als u de snelopener van de kofferbak bij de bestuurder in de auto uitschakelt. Dit vertraagt en maakt het dus voor kwaadwillenden moeilijker. Laat geen geld, kostbaarheden en reisdocumenten in de auto achter, ook niet in het dashboardkastje. Vertrouw niet teveel op een 'bewaakte' parkeerplaats, het is evenwel veiliger dan onbeheerd parkeren.

- **In de hotellobby bij aankomst.** Bij inchecken bij de receptie geldt weer hetzelfde als op de luchthaven. In grote hotels worden uw koffers vaak door de "bell boy" apart naar uw kamer gebracht. Als uw twijfelt aan de zorgvuldigheid, loop dan met de conciërge mee. Bij inchecken kan het voorkomen dat uw hotelkamer nog niet klaar is. U zult dan uw koffers nog even moeten opslaan bij de receptie of de "bell desk" (conciërge). Zie er dan op toe dat de koffers daadwerkelijk in een deugdelijk afgesloten ruimte voor u worden bewaard. Geef evt. waardevolle spullen, waarmee u niet de hele tijd wilt rondlopen, in verzekerde bewaring bij de receptie (safety box).

- **In de hotelkamer tijdens uw verblijf.** Vergewis u ervan dat de sluitingen op deuren en ramen goed werken. Vraag eventueel een andere kamer als de kamer niet goed kan worden afgesloten. Laat zo min mogelijk geld, kostbaarheden en reisdocumenten onbewaakt achter op uw kamer, de hotelkluis is een veiliger bewaarplaats. Vaak beschikken hotelkamers over een roamsafe. Als deze ontbreekt, kunt u ook uw afsluitbare koffer gebruiken om bijv. uw fotocamera ed. op te bergen. Laat geen waardevolle spullen open en bloot in uw kamer liggen. Sluit de gordijnen als u weggaat.

- **In de hotellobby bij uitchecken.** Hier gelden weer dezelfde dingen voor als bij het inchecken. Denk aan het terugvragen van in bewaring gegeven spullen.

- **Op het strand, bij het zwembad of tijdens uitstapjes.** Dit zijn eigenlijk de momenten waar het op vakantie echt om gaat. Neem geen onnodige spullen mee. Als u geen veilige bewaarplaats heeft voor uw waardevolle spullen in het hotel, neem ze dan mee maar wel op een veilige plaats. Een rugzak met hangslot is beter dan een dikke portefeuille onder het badlaken. Laat geen vreemden over uw eigendommen waken, maar houdt zelf toezicht.

Aangifte van diefstal

Doe zo snel mogelijk na het verlies of diefstal aangifte bij de lokale politie. Voor de verzekering is het vaak een vereiste dat u een procesverbaal laat op maken (in het Engels of Frans). Realiseer dat de politie op vakantiebestemmingen vaak op voorhand verlies of diefstal aan onachtzaamheid van de toerist wijt. Hoe duidelijker en gedetailleerder uw verhaal is, hoe geloofwaardiger u overkomt bij de lokale

autoriteiten, hoe groter de kans dat uw spullen daadwerkelijk worden teruggevonden. Let op de volgende punten.

- Bij het aangifte doen bij de politie kunnen **taalproblemen** opleveren. Een taalgidsje biedt vaak uitkomst. Vraag evt. om een tolk. Politie ambtenaren in de Pacific zijn doorgaans hulpvaardig en spreken altijd Engels (of Frans in Frans-Polynesië en Nieuw-Caledonië). Met een open, meewerkende instelling bereikt u meestal meer dan met stugheid en afstandelijkheid.

- Aangifte doen bij de politie levert vaak veel **tijdverlies** op. U moet documenten invullen, vragen beantwoorden en vooral vaak lang wachten. Mocht u weinig tijd hebben, leg dit dan vriendelijk doch duidelijk uit en biedt evt. aan later (bijv. einde van de dag) terug te komen.

- U dient een **exacte beschrijving** te geven van de situatie waarbij verlies of diefstal is opgetreden. Bereid u hierop voor, noteer details, kentekens en naam en identiteitsbewijs van getuigen. Aan vaagheden heeft u en de politie niets. Doe geen valse beschuldigingen, deze keren zich uiteindelijk vaak tegen u.

- Geef een exacte omschrijving van uw verloren of gestolen spullen. Denk hierbij aan identificatienummer, merk, kleur, afmetingen, gewicht, etc.

- Geef duidelijk aan waar u verblijft (welk hotel en kamernummer) en waar u te bereiken bent. Geef evt. onze agent als referentie of tijdelijk correspondentie adres (u vindt dit adres bovenaan de voucher).

Gevolgen van verlies of diefstal oplossen

De ervaring van verlies of diefstal van uw spullen tijdens vakantie is vaak al vervelend genoeg. Laat echter het resterende deel van uw vakantie niet vergallen door deze gebeurtenis. Relatieveer de situatie, het belangrijkste is dat in uw vakantie de mooie en leuke ervaringen straks na thuiskomst de overhand hebben. Probeer dus het beste te maken van uw vakantie, de reis is te duur om te laten vergallen door het verlies van wat spullen die u weer opnieuw kunt aanschaffen. Hieronder wat vervangingstips.

a. Vervangende reisdocumenten

Ter vervanging van een verloren paspoort kan u bij de Nederlandse Ambassade of Consulaat een noodpaspoort aanvragen. Dit noodpaspoort is alleen geldig voor de resterende duur van uw reis. U dient ter plaatse eerst bij de politie een procesverbaal te laten opmaken of, als dit door omstandigheden te moeilijk is, vult u bij de ambassade of consulaat een verklaring van vermissing in. Het beschikken over andere identiteitsdocumenten (toeristenkaart, rijbewijs, ed.) en fotokopieën van uw verloren paspoort zal het verkrijgen van het noodpaspoort versnellen (reken op minstens een paar dagen). Neem altijd een setje reserve pasfoto's mee op reis. Een later weer teruggevonden paspoort dat als vermist is opgegeven kan niet meer worden gebruikt. Bij thuiskomst zult u bij de gemeente een nieuw paspoort moeten aanvragen.

b. Blokkeer verloren creditcards en bankpassen

Het is belangrijk dat u bij verlies of diefstal zo snel mogelijk contact opneemt met uw bank of creditcardmaatschappij om uw creditcard en bankpas te laten blokkeren (noteer naam en tijdstip van degene met wie u heeft gesproken). Mochten onbevoegden dan gebruik willen maken van uw verloren kaart, dan zal het misbruik niet ten laste kunnen worden gebracht van uw rekening. Een geblokkeerde kaart wordt ogenblikkelijk na uw verliesmelding wereldwijd niet meer geaccepteerd als betaalmiddel. U kunt dus het beste meteen ook een vervangende creditcard of bankpas aanvragen. De vervangende creditcard kan vaak al binnen enkele dagen op uw vakantieadres worden afgeleverd. Mocht u uw verloren creditcard of bankpas weer terugvinden na de

verliesmelding, realiseer dan dat u deze kaarten definitief niet meer kunt gebruiken. Voor telefoon-nummers, zie paragraaf A.5.I.

c. Geldnood

Ondanks alle voorzorgsmaatregelen kan het nog altijd voorkomen dat u door allerlei omstandigheden in acute geldnood komt. In dat geval kunt u het thuisfront vragen om geld over te maken. Geldtransfers van het ene land naar het andere kunnen echter nogal wat tijd in beslag nemen. Om die periode te overbruggen en om de hoogste nood te lenigen, kunt u contact opnemen met het dichtstbijzijnde Nederlandse consulaat. Consulaten zijn echter geen liefdadigheid-instellingen en zullen alleen financieel bijspringen indien ze een waterdichte garantie hebben dat familie of vrienden de gemaakte kosten zullen dekken. Er moet sprake zijn van een noodsituatie, bijv. de noodzaak van aanschaf van een (duur) vliegticket voor onmiddellijke terugkeer naar Nederland. U kunt ook contact opnemen met onze agent of direct met uw reisorganisatie in Nederland.

Geldtransfer

- De eenvoudigste, maar ook meest riskante manier om geld over te maken is u een bundeltje bankbiljetten te laten toesturen (bij voorkeur Ameri-kaanse dollars). Strikt legaal gezien is dit onwettig en bovendien is het risico op verlies groot. Voeg daarbij dat de postdiensten niet overal even snel of efficiënt werken en het wordt duidelijk dat u beter naar een andere manier kunt uitkijken om aan geld te komen.
- De postdiensten beschikken over een alternatief dat in ieder geval wel legaal en betrouwbaar is. Daarvoor kan gebruikgemaakt worden van een telegrafische postwissel, een girocheque of het telefonisch overmaken van fondsen (voor houders van een postrekening). Buiten Europa en Noord-Amerika functioneert dit systeem echter gebrekkig én laat de betrouwbaarheid wel eens te wensen over. Een voordeel is dat de aangerekende kosten doorgaans lager liggen dan bij andere financiële instellingen. In het kader van de concurrentiestrijd met de banken werken de postdiensten bovendien volop aan de perfectionering van hun betalingssysteem.
- Een snelle geldtransfer is essentieel voor een reiziger in financiële moeilijkheden. Snelheid is dan ook de sterke kant van de transfermogelijkheden die Thomas Cook en American Express hebben uitgedokterd. Beide maken gebruik van de 'Moneygram', waarmee binnen een korte tijdspanne - doorgaans niet langer dan een kwartier - geld overgemaakt wordt naar de agentschappen van hun wereldwijd netwerk. Thomas Cook biedt de Moneygram-service aan in 80 landen en heeft wereldwijd bijna 20.000 agenten. De kosten verbonden aan deze geldtransfer hangen af van het transactiebedrag. Voor 1000\$ betaalt men bijvoorbeeld 50\$; voor 2000\$ is dat 120\$. American Express heeft een gelijkwaardige service maar enkel voor hun Gold Card-houders.
- Nog een andere mogelijkheid is het overmaken van fondsen via de bank. Banken die niet over internationale filialen beschikken, hebben meestal wel afspraken en overeenkomsten met buitenlandse banken. Houd er rekening mee dat er kosten gerekend worden. Zo betaalt u een betalingsprovisie, een wisselprovisie en verzendingskosten. Ook de bank waar het geld naartoe moet, zal onkosten in rekening brengen. De fondsen zullen doorgaans in de lokale munt uitbetaald worden, dus niet in een munt naar keuze. Hoe hoog de kosten oplopen, verschilt van land tot land en van bank tot bank. Ook de duur van overmaking wisselt wel eens. In principe kunnen Belgische en Nederlandse banken dringende

opdrachten uitvoeren binnen een tijdsbestek van 1 tot 2 dagen. Of u het overgemaakte geld ook zo snel in handen krijgt, hangt dan weer af van de bank in het land van bestemming.

d. Vervangende medicijnen

In de Pacific kan het moeilijk zijn exact dezelfde medicijnen te vinden als in Nederland. Als u regelmatig medicijnen moet gebruiken, vraag dan aan uw huisarts om een zogenaamd medisch paspoort, waarin de merknamen van uw medicijnen en de samenstelling van de producten staan vermeld. Als u vervangende medicijnen nodig heeft, ga dan met uw medisch paspoort naar een kruispost (clinic) of ziekenhuis en vraag advies aan een dokter. Vraag uw hotel of onze agent om advies waar u het beste heen kunt gaan. Neem eventueel contact op met uw Nederlandse arts en laat uw medicijnen zo nodig per koerier toesturen.

e. Vervangende toiletpullen

Houdt er rekening mee dat het assortiment toiletartikelen met name in de winkels op de eilanden van Micronesië beperkt is. Tax Free shops verkopen vaak wel de dure merken, maar de kosten kunnen dan nog behoorlijk oplopen.

f. Vervangend kleding

Op reis door de Pacific heeft u meestal niet zoveel kleding nodig. Op de meeste plekken is het lekker warm. Wat betreft kleding is er uiteraard van alles te koop. Bewaar de aankoopbonnen, die u eventueel later nodig heeft voor de verzekeringsmaatschappij.

Reizigers tips:

Geef aan het thuisfront de naam, plaats en registratienummer (Swift / IBAN) door van de bank waar u uw geld wilt ontvangen. Zorg er ook voor dat men thuis op de hoogte is van uw paspoortnummer, geboortedatum en de exacte schrijfwijze van uw naam zoals vermeld in uw paspoort. Die gegevens zijn belangrijk bij het overmaken van geld.

Deel:	B.	Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk:	12.	Problemen onderweg
Paragraaf:	V.	Problemen met de lokale autoriteiten

Het is zeer onwaarschijnlijk dat u op uw reis naar de Pacific problemen ondervindt met de autoriteiten. De landen hebben vrijwel allemaal een democratisch bestuur en kennen een stabiele politieke situatie. De landen proberen het toerisme te stimuleren, u bent daarom meer dan welkom. Net als in veel Europese landen dient u echter bepaalde regels in acht te nemen.

Politiek en godsdienstig gevoelige teksten

Laat u in het openbaar niet uit over politieke en religieuze kwesties. Het wordt niet altijd op prijs gesteld en leidt niet zelden tot tijdelijke opsluiting. Wat politiek of godsdienstig gevoelig ligt, verschilt van land tot land. Naar streng religieuze landen kunt u beter geen boeken meenemen waarin de godsdienst van dat land bekritiseerd wordt. Naar landen met een totalitair regime kunt u beter geen spullen meenemen waarin dat regime aan de kaak wordt gesteld.

Voorkom contact met kwaadwillenden

Toeristen zijn op onbekend terrein. Zij zijn daarom vaker dan anderen het slachtoffer van kwaadwillenden. Een goede voor-bereiding kan dit voorkomen. Informeer u dus goed over het land waar u naartoe gaat, ga zorgvuldig met uw spullen om en wees niet te goedgegelovig. Als u edel-stenen, antiquiteiten of merkartikelen voor onwaarschijnlijk lage prijzen krijgt aangeboden, dan kunt u er vrijwel zeker van zijn dat u met oplichters te maken heeft. Neem nooit bagage in het vliegtuig mee van onbekenden. U bent

namelijk dan verantwoordelijk voor deze bagage. Vaak is uw eerste indruk in vreemde situaties de beste, vermijd verdachte of gevaarlijke situaties. Wees op uw hoede.

Sekstoerisme

Bepaalde landen zijn in trek als vakantiebestemming vanwege het sekstoerisme. Seksuele omgang met jonge en oudere mannen en vrouwen wordt u tegen betaling bijvoorbeeld in Azië aangeboden. Deze omgang is in veel gevallen strafbaar, ook als er geen sprake is van minderjarigheid. Sekstoeristen lopen het risico meerdere jaren achter de tralies te verdwijnen. Excuses als 'maar hij/zij vroeg er zelf om', of 'maar hij/zij zag er veel ouder uit' helpen u niet tijdens een politieverhoor of rechtszaak. Het is overigens zo dat iemand die zich in het buitenland schuldig maakt aan seksueel misbruik en kinderprostitutie daar ook in Nederland voor vervolgd kan worden. Sekstoerisme speelt in de Pacific nauwelijks een rol.

Overnachting buiten

Overnachten op het strand of langs de kant van de weg is meestal verboden en bovendien gevaarlijk. U kunt gemakkelijk het slachtoffer worden van geweldpleging en worden beroofd van geld, papieren en bagage.

Respecteer kleding- en gedragscodes

In korte broek, sporthemd en luid pratend een kerk of moskee bezoeken, ervaren veel mensen als beledigend. Naaktrecreatie is vaak geheel niet, of alleen op zeer duidelijk aangegeven plaatsen toegestaan. Aanrakingen en liefkozingsen in het openbaar kunnen voor sommige mensen choquerend zijn. Mensen aanstaren en ongevraagd fotograferen kan agressiviteit opwekken. Vraag daarom eerst om toestemming. Foto's maken van heilige plaatsen of in musea mag ook lang niet altijd.

Respecteer lokale gebruiken

In veel landen is drinken in het openbaar verboden. Soms zijn heilige plaatsen of bepaalde ceremonies alleen toegankelijk voor mannen, of voor vrouwen of voor lokale inwoners. Op de eilanden in Micronesië wordt het op prijs gesteld als u alvorens een klein dorpje te bezoeken, eerst vraagt om toestemming. De toestemming zal vrijwel nooit worden geweigerd, integendeel - het is vaak een teken aan de dorpsbewoners dat u hen respecteert en geïnteresseerd bent in hun gebruiken. U bent dan van harte welkom en ze zullen u alles laten zien.

Nuttige adressen

-Bureau CITES, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Postbus 1191, 3300 BD Dordrecht, Tel 078 6395340
 -Nederlandse Douanediens, Tel. 0800-0143
 -Belastingtelefoon Douane vanuit het buitenland, Tel. 045 5743031
 -Inspectie Cultuurbezit, Prinsessegracht 31, 2514 AP Den Haag, Tel. 070 3028120 / fax 070 3651914

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 12 Problemen tijdens de reis
 Paragraaf: VI. Verkeersongeval & overtreding

Verkeersongeval

Als u betrokken raakt bij een ernstig verkeersongeval, al of niet buiten uw schuld, betekent dit meestal het einde van uw vakantie. Serieuze schade aan een huurauto of camper (door uw schuld) betekent meestal automatisch dat de verhuurder het huurcontract beëindigt (zonder recht op refund). Als u letsel heeft veroorzaakt bij lokale inwoners, is uw rechtssituatie automatisch zwakker dan in Nederland. Neem in ernstige gevallen nooit direct de schuld op u (ook als dit overduidelijk is). Dit kan zich later tegen u keren - in een dergelijk geval is het beter meteen een advocaat in te schakelen. Uiteraard zullen wij en onze agent ter plaatse

proberen bijstand te verlenen voorzover mogelijk. Hanteer de volgende tips en volg de aanwijzingen van hulpverleners.

- Bij lichamelijk letsel, raadpleeg ogenblikkelijk ter plekke een dokter (toon uw verzekeringsbewijs, betaal de doktersrekening zo nodig met uw creditcard en bewaar rekeningen ed.),
- Laat bij (verkeers)ongevallen een schriftelijk proces-verbaal opmaken door de plaatselijke politie en vraag getuigenverklaringen (maak evt. bewijsfoto's van de situatie en vraag een afschrift van het procesverbaal),
- Neem bij ernstige problemen direct contact op met de Alarmcentrale van de ANWB of SOS, informeer ook ogenblikkelijk de Nederlandse Ambassade of consulaat of indien die niet aanwezig de vertegenwoordiging van een ander EU land. Informeer ook onze agent ter plaatse (op uw hotelvoucher staan de contactgegevens).
- Zorg er indien mogelijk voor dat u blijft beschikken over uw identiteitsdocumenten, zoals uw paspoort, rijbewijs, verzekeringsbewijs en creditcard. Als deze toch worden afgenomen, noteer dan in ieder geval de naam en identiteit van de functionaris.
- Laat bij mechanische schade aan een huurauto of camper de oorzaak en omvang van de schade vaststellen bij het dichtstbijzijnde verhuurkantoor, merkdealer of andere bonafide garage. Neem in ieder geval telefonisch contact op met de verhuurder of onze agent ter plaatse.
- Als u van de verhuurder een vervangend voertuig aangeboden krijgt moet hiervoor meestal opnieuw een verzekering worden afgesloten en betaald. Een verzekering (en eigen risico) is altijd per kenteken.

Overtredingen

Indien u de lokale verkeersregels heeft overtreden krijgt u - net als in Nederland - een procesverbaal uitgereikt met daarop de datum, locatie, het kenteken van uw huurauto og camper en een korte omschrijving van de overtreding (bijv. snelheidsovertreding of fout parkeren).

De verhuurder van de huurauto of camper heeft over het algemeen in z'n verhuurvoorwaarden een clausule staan, dat u ze machtigt namens u een overtreding te betalen - al of niet verhoogd met administratiekosten (welke dan achteraf op uw creditcard wordt belast).

Let op! - Het komt ondertussen zeer regelmatig voor dat we horen dat de auto- of camperverhuurder achteraf uw creditcard heeft belast voor een bepaald bedrag. Meestal blijkt dan dat het gaat om een snelheidsovertreding of een niet betaalde tol. In Amerika zijn ze ondertussen zeer bedreven om dit soort boetes te verhalen via de verhuurder, die hier dan doorgaans nog een administratie fee bovenop zet. Zo kan het zijn dat een niet betaalde tol van 3 dollar resulteert in een naheffing van 3+ 75 dollar. Beste kunt u in geval van zo'n naheffing even direct contact opnemen met de verhuurder om te horen waarvoor de naheffing is.

Het kan echter ook zijn kan de lokale politie u op uw huisadres een schikkingsvoorstel stuurt met betaalinstructies. We adviseren u zo'n schikkingsvoorstel te betalen, mede ook aangezien u anders mogelijkerwijs bij een volgend bezoek aan de bestemming problemen krijgt bij de immigratiedienst bij binnenkomst.

Voertuigschade

Als u tijdens de huurperiode schade oploopt aan uw huurauto of camper, dan bent u doorgaans aansprakelijk voor deze schade (zie ook paragraaf B.11.II). Bij de autohuur of camperhuur is doorgaans een standaard voertuigverzekering inbegrepen (met een hoog eigen risico). De meeste klanten sluiten daarnaast - meteen bij boeking via ons of ter plaatse bij de verhuurder - een aanvullende verzekering af ter beperking van het eigen risico.

Houdt er echter rekening mee dat er altijd schaderisico's

overblijven die niet gedekt zijn door de voertuigverzekering, zelfs niet bij de aanvullende verzekering. Denk bijvoorbeeld aan schade door eigen schuld, waterschade en schade aan inzittenden (vooral riskant als u lifters meeneemt). Dekking tegen glasschade en bandschade zit doorgaans niet in de basisverzekering, maar wel in de aanvullende verzekering van de verhuurder. Sommige verhuurders (zoals Apollo) bieden zelfs in hun aanvullende verzekering geen dekking voor sleepkosten na een ongeval. Bovendien wordt soms bij grote schade-gevallen aan campers die door schuld van de huurder veroorzaakt zijn "devaluation" (waardevermindering) en "demurrage" (mislagen huuropbrengst tijdens de reparatieperiode) in rekening gebracht.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 12 Problemen tijdens de reis
Paragraaf: VII. Ziekte / letsel / medische hulp

Op reis naar een tropische vakantiebestemming loopt u allerlei gevaren. Het is belangrijk dat u zich bepaalde risico's realiseert. U bent dan in staat om zich er dan beter tegen te beschermen en een eventuele aandoening te herkennen en te behandelen.

Lichaamshygiëne

Met name in het tropische deel van de Pacific dient u extra aandacht te geven aan de lichaamshygiëne. Daarmee maakt u besmettingsgevaar door infectieziekten zo klein mogelijk. Gebruik schone handdoeken. Neem desnoods ontsmettingsdoekjes mee voor het geval er geen betrouwbaar water voorhanden is.

Kleine verwondingen

Kleine verwondingen, schrammen en schaafwondjes kunnen in tropische streken tot ernstige infecties leiden. Maak wondjes altijd goed schoon, ontsmet ze en dek ze af met een pleister of verband. In de Pacific zorgt vooral het lopen op of stoten aan het koraal vaak voor verwondingen. Draag daarom plastic sandalen als u over koraal loopt. De koraalwondjes beginnen klein en lijken onschuldig, maar vaak wordt vergeten dat koraal een levend organisme is. Vrijwel altijd gaan verwondingen door koraal niet vanzelf over, u dient de wond met antibioticum te laten behandelen. Wacht daarmee niet te lang.

Vochtgebruik en veilig drinkwater

Let erop dat u genoeg drinkt, zeker in een warm klimaat. Houd vooral kleine kinderen met diarree goed in de gaten. Zij kunnen snel uitdrogen. Niet al het water is geschikt voor drinkwater. Als u twijfelt aan de kwaliteit, drink dan mineraalwater of frisdrank uit flessen waarvan bij aankoop de dop nog niet is geopend. Groenten en fruit kunt u bij twijfel het beste in gekookt water wassen. Er bestaan ook drinkwater-desinfectiemiddelen om leidingwater te ontsmetten. Apotheek, drogist en gespecialiseerde buitensportwinkels kunnen u hierin adviseren.

Voedsel in de tropen

Wees voorzichtig met voedsel. Ziektebronnen kunnen zijn: vlees, kip, vis, melk, ijs en rauwe groenten. Microben gedijen beter in warme landen. Eet bij warm weer of in een warm klimaat dus geen rauw of half rauw vlees of rauwe schelpdieren. Gekookt voedsel is altijd veiliger dan rauwkost. Bewaar etensresten koel en als u geen koelkast ter beschikking heeft, gooi deze dan weg. Schil het fruit. Eet liever geen schepijs, maar voorverpakt ijs.

Diarree

De minst gevaarlijke, maar daarom niet minder vervelende aandoening is de reizigersdiarree. Vooral in het begin van een tropenreis kunt u hiermee te maken krijgen. De diarree wordt meestal veroorzaakt door vrij onschuldige bacteriën waartegen de plaatselijke bevolking al lang afweerstoffen heeft opgebouwd, maar u als nieuwkomer nog niet. Na enkele dagen verdwijnt dit ongemak vanzelf. De beste remedie is overschakelen op een licht dieet: thee, gekookte

rijst en bouillon zijn goede huismiddeltjes. Moet u onder deze omstandigheden toch reizen, dan kan een anti-diarreemiddel de darmen tijdelijk onder controle houden. Diarree zorgt voor heel wat vochtverlies. Voldoende drinken is dus noodzakelijk.

Alcoholgebruik in de tropen

Alcoholische dranken zorgen voor een snellere uitdroging. In de tropen zult u sneller dan in Nederland het gevolg voelen van te veel drinken.

Zonnebrand

Stel u niet overmoedig aan zon bloot. Geef uw lichaam en huid de tijd om langzaam te wennen aan de verhoogde dosis UV-stralen. Gebruik een zonnecrème met een hoge beschermingsfactor. Draag een hoed tegen de zon. Langdurig zonnebaden verouderd de huid en kan, behalve huidkanker, ook ernstige verbrandingen, ontstekingen, uitslag en koorts veroorzaken. Zich teveel blootstellen aan de zon kan ook tot energieverlies leiden, waardoor de weerstand tegen ziekten afneemt. Wees ook bij bewolkt weer, vooral in tropische gebieden, beducht voor zonne-brand.

Letsel door zwemmen in zee, rivieren en meertjes

Zwemmen in de natuur is heerlijk, zeker in de tropen. Maar realiseer dat er gevaren op de loer liggen. Over de gevaren bestaat vaak een vertekend beeld. De kans dat iemand wordt gegrepen door een haai is bijvoorbeeld kleiner dan dat iemand dood gaat door een bijeensteek. De gevaren zijn niet groot, maar toch zijn enkele waarschuwingen op hun plaats.

- Bacteriën en parasieten die ziekten veroorzaken als dysenterie (bloeddiarree), bilharzia (worminfectieziekte), etc. kunnen het lichaam binnendringen door contact met vervuild zwemwater. In de Pacific komt dit weinig voor.
- Onderschat niet de kracht van de stroming en de branding bij riffen en in lagunes. Bij eb stromen vaak enorme hoeveelheden water tussen eilanden door de lagune uit in de oceaan. Zorg ervoor dat u niet wordt gegrepen door deze stromingen. Het eerst volgende stukje vasteland is vaak duizenden kilometers verwijderd. Neem geen risico's en vaar bij voorkeur door de lagune met een ervaren lokale gids. Zwem niet in een sterke branding dichtbij rotsen of koraalriffen.
- De Pacific wordt ook wel de 'Grote Oceaan' genoemd. In deze grote oceaan leven grote vissen, zo ook tal van haaien. De meeste haaien die dicht bij land komen zijn de zgn. rifhaaien, circa 2 meter lange roofvissen die ongevaarlijk zijn voor de mens. De rifhaai leeft van kleine vissen en weekdieren. De grotere witte haai komt doorgaans niet dicht bij de kust of in lagunes. De witte haai heeft de ruimte nodig en leeft van vissen die verder uit de kust leven. Anders dan in de film 'Jaws' zijn vrijwel alle slachtoffers van haai-aanvallen surfers. Een peddelende surfer op z'n witte surfplank lijkt voor de haai op een dobberende halfdode vis. Ook voor surfers is de kans op een haai-aanval zeer gering, kleiner dan sterven ten gevolge van een bijeensteek.

Onderkoeling bij wandeltochten door de natuur

De natuur in de landen van de Pacific is prachtig. U kunt er mooie wandeltochten maken door afgelegen streken, waar u de enige bent temidden van een schitterende flora en fauna. Het gevaar schuilt niet zozeer in gevaarlijke dieren, die zijn er nauwelijks. De wisselvalligheid van het weer kan echter wel voor problemen zorgen. Als plotseling wolken het zicht beperken kunt u gemakkelijk de weg kwijtraken. Paden kunnen veranderen in spekglade modderrivieren. Door het nog geringe toerisme bestaan er nauwelijks schuilhutten. Regenbuien zijn gelukkig vaak van korte duur. Met name in het zuiden van Nieuw-Zeeland en Australië kan bij een weersomslag echter de temperatuur echter plotseling fors dalen. Wees hierop voorbereid.

Hoogteziekte

De kans op hoogteziekte in de Pacific bestaat alleen bij het in snel tempo beklimmen van de vulkanen in Hawaii en in de hooglanden van Papua Nieuw-Guinea. Hoogteziekte is het gevolg van een gebrek aan voldoende zuurstof in het lichaam bij het klimmen naar en het verblijf op grotere hoogte. De verschijnselen komen overeen met die van dronkenschap. In een later stadium is sprake van longoedeem en hersenoedeem. Bij de eerste verschijnselen moet u afdalen naar een 300 tot 400 meter lager gelegen locatie. Zwangere vrouwen en kinderen doen er goed aan beneden 3000 meter hoogte te blijven.

Geslachtsziekten

Geslachtsziekten zoals gonorrhoe, syfilis, hepatitis B en AIDS, komen overal ter wereld voor en zijn overdraagbaar via seksueel contact. Een goede hygiëne biedt hiertegen geen afdoende bescherming. Alleen het condoom maakt het risico op besmetting heel klein. Condooms zijn niet in alle landen even gemakkelijk te verkrijgen en de kwaliteit is niet overal even goed. Neem zo nodig dus condooms uit Nederland mee.

Tropische darminfecties

Bij reizen naar afgelegen Micronesische eilanden (Tuvalu, Tokelau en Kiribati), is het aan te bevelen dat u zich laat inenten ter voorkoming van infectieziekten. Het gaat om ziekten als cholera, difterie, tyfus, tetanus, eventueel polio en hepatitis A. Sommige inentingingen moeten worden herhaald. Sommige landen laten toeristen die kort tevoren een besmet gebied hebben bezocht alleen toe, als zij zich tegen bepaalde tropische ziekten hebben ingeënt. U kunt dit bewijzen met het internationaal erkende bewijs van inenting ('gele boekje'). Informeer minstens zes weken voor uw vertrek naar de benodigde vaccinaties. Dit kunt u doen bij onder meer de GGD in uw gemeente en bij uw huisarts.

Amoeben dysenterie, Giardiasis en bacillaire dysenterie zijn enkele andere darminfecties. De beste preventie is ook hier een goede hygiëne en opletten met voedsel en drinkwater. Vermijd leidingwater of water uit rivieren of beken, gebruik bij voorkeur mineraal water. Is dat niet voorhanden, zorg dan dat u waterzuiverende jodiumtabletten of -druppels bij u heeft. Met voedsel van marktstalletjes en straatventers is ook voorzichtigheid geboden. Ontdoe vers fruit altijd eerst van de schil.

Wormen

Er zijn ongeveer twintig soorten wormen die als parasiet bij de mens kunnen voorkomen. Opnieuw zijn onhygiënische omstandigheden de beste voedingsbodem voor deze vervelende gasten. Aarsmaden, spoelwormen, zweepwormen, mijnwormen, lintwormen, filariawormen en bilharzia-wormen kunnen voor heel wat ongemak zorgen, maar leveren enkel in hoge concentraties echte problemen op. Worminfecties kan men meestal opsporen door microscopisch onderzoek van ontlasting, urine, bloed of huid. Tegen vrijwel alle wormsoorten bestaan goede geneesmiddelen.

Huidziekten

Zonnebrand is slechts één van de gevaren die de huid belagen. In een vochtig en warm klimaat is "prickly-heat" een veel voorkomende, zij het onschuldige, aandoening. Het gaat vooral om jeukende rode vlekken op delen van de huid die door kleding bedekt zijn. Luchtige en niet knellende katoenen kleding, regelmatig douchen en het aanbrengen van talkpoeder verhelpen doorgaans dit ongemak.

Schimmels houden van warmte en vochtigheid en komen dus vooral op die plaatsen voor waar huid tegen huid komt, zoals liezen en oksels. Ook hier gaat het om een aandoening die met een goede hygiëne na verloop van tijd vanzelf verdwijnt.

Een frequent en vaak onderschat probleem zijn wondinfecties. Vooral in warme en vochtige streken is de

verscheidenheid en het aantal insecten zeer groot. Dikwijls betreft het opengekrabde beten en wondjes aan het onderbeen of de voet die snel infecteren indien ze niet grondig uitgewassen en ontsmet worden. Een krachtige ontsmettende zalf is aanbevolen voor wie echt primitieve reizen onderneemt; mercurochroom en enkele pleisters volstaan dan niet.

Luizen en vlooiën kunnen ook voor vervelende jeuk en huiduitslag zorgen. Een klassieker is de zandvlo, een lastige huidparasiet die zich in de huid, vooral van de voeten, boort, daar haar eitjes legt die zich ontwikkelen tot een hard, pijnlijk knobbeltje met een centrale, zwarte stip. Met een steriele naald kan dit eruit gehaald worden. Blootvoets lopen verhoogt het risico op insectenbeten én op het binnendringen van de zandvlo.

Slangen en Schorpioenen

Er zijn 2700 soorten slangen, maar slechts 375 daarvan zijn giftig en slechts enkele tientallen zijn echt gevaarlijk voor de mens. Slangen zijn zelden agressief en in de praktijk komen ernstige slangenbeten bij tropenreizigers zelden voor. Dit neemt niet weg dat voorzichtigheid geboden blijft. Draag hoge schoenen en een lange broek op plaatsen waar slangen voorkomen. Sla met een stok voor je uit als je door hoog gras of struikgewas loopt en sla niet in paniek als je een slang ziet; het beest is waarschijnlijk banger van u dan omgekeerd.

Wordt u ondanks alles toch gebeten, houd dan de volgende raadgevingen voor ogen. Het interval tussen beet en vergiftigingsverschijnselen varieert sterk. Vermijd gevaarlijke procedures zoals insnijden of uitzuigen. Het aanleggen van een knelverband is weinig zinvol en zelfs gevaarlijk. Ook het gebruik van een strakke zwachtel tussen wond en hart is omstreden. Heeft u geen andere keuze, zorg er dan wel voor om de zwachtel om de tien minuten even los te maken. Het beste is het gebeten lichaamsdeel zoveel mogelijk rust te geven en zo snel mogelijk naar een ziekenhuis te gaan waar men een antiserum kan toedienen.

Ook rond schorpioenen doen er nogal wat wilde verhalen de ronde. Een schorpioenbeet in de Pacific veroorzaakt meestal enkel lokale pijn en zwelling. Schorpioenen zijn vooral 's nachts actief, zodat men dan beter niet blootvoets rondloopt. Controleer uw schoenen bij het opstaan. Voor kleine kinderen kan een schorpioenbeet wel ernstige gevolgen hebben.

Malaria

Malaria is de grootste bedreiging voor de gezondheid van de reiziger naar de tropen. De ziekte wordt door muggen overgebracht. Er bestaan verschillende soorten, waarvan de Malaria Tropicana als de gevaarlijkste geldt. Deze kan tot de dood leiden als zij niet snel wordt behandeld. De verschijnselen van malaria zijn uiteenlopend. De eerste aanval begint meestal meteen griepig gevoel, gevolgd door (hoge) koorts met koude rillingen en hoofdpijn, waarna de patiënt snel ernstig ziek wordt. Wanneer u door gebieden reist waar malaria voorkomt, is het raadzaam anti-malariamiddelen (profyaxe) te gebruiken. U begint daar in veel gevallen drie weken voor vertrek mee. De muggen steken met name tussen zonsondergang en zonsopgang. Bescherm uzelf vooral in deze periode tegen muggensteken met bedekkende kleding, sokken en dichte schoenen. Gebruik op de onbedekte huid steriele insectenwerende middelen. Slaap 's nachts onder een muskietennet. In de Noordelijke Pacific komt malaria alleen voor op afgelegen Micronesische eilanden (Tokelau, Tuvalu en Kiribati).

Moeilijk verkrijgbare medicijnen voor eigen gebruik

Als u regelmatig medicijnen moet gebruiken, vraag dan aan uw huisarts om een zogenaamd medisch paspoort, waarin de merknamen van uw medicijnen en de samenstelling van

de producten staan vermeld. Het kan van nut zijn wanneer u in het buitenland nieuwe medicijnen nodig heeft.

Weer thuis

Wie na een reis klachten of twijfels heeft over de gezondheid, moet in de eerste plaats zijn huisarts raadplegen en hem inlichten over de plaatsen die men heeft bezocht. Sommige klachten treden pas op na langere tijd. De reiziger die een malariagebied bezocht heeft, moet er rekening mee houden dat hij nog maanden na de terugkeer een goedaardige malaria-aanval kan krijgen.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 12. Problemen onderweg
Paragraaf: VIII. Klachten over de reis of verblijf

Het bedenken en uitvoeren van uw vakantie is voor het grootste deel mensenwerk. Aspecten als persoonlijke aandacht, zorg en begeleiding spelen een belangrijke rol. Iedereen doet zijn best om het u zoveel mogelijk naar de zin te maken, maar er kan natuurlijk altijd iets mis gaan. Eén en ander kan iets anders uitpakken dan u het zich had voorgesteld, ondanks de meeste uitgebreide informatie vooraf. Probeer bij de beoordeling van uw vakantie realistisch te blijven. Zo kunt u bijvoorbeeld voor een lage reissom geen topkwaliteit verwachten. Daarnaast moet rekening worden gehouden met de normen en waarden in het land van uw keuze.

Veilige reisfaciliteiten

In onze selectie van producten en leveranciers is uw veiligheid één van de belangrijkste punten. De veiligheidsregels waaraan luchtvaartmaatschappijen, maar ook bus- en cruisemaatschappijen en hotels in de Pacific zich moeten houden zijn zeer uitgebreid en doen over het algemeen zeker niet onder voor de vereisten in Europa. Als u echter twijfelt over bepaalde veiligheidsaspecten van een bepaald reisonderdeel, meld dit dan ter plaatse eerst aan het betrokken personeel. Vraag eventueel een schriftelijke garantie dat voldaan is aan bepaalde veiligheidsaspecten. Komt u er met de betreffende leverancier niet uit, neem dan contact op met onze agent ter plaatse. Onze agent is vaak het best in staat om een oplossing te zoeken. Kan onze agent ook geen oplossing aandragen, neem dan contact op met uw reisorganisatie in Nederland.

Bevestiging als uitgangspunt

De bevestiging van uw reis is het uitgangspunt voor de reisovereenkomst. Het is van belang dat u zich realiseert dat alle door ons te leveren reisonderdelen hierop vermeld staan. Eventueel in het verkoopgesprek of bij offertes aan de orde gekomen reisonderdelen die niet op de bevestiging vermeld staan maken derhalve geen deel uit van de reisovereenkomst. Het kan bijvoorbeeld zijn dat aangevraagde reisonderdelen niet beschikbaar bleken te zijn en dat een alternatief aan u is bevestigd. Conform de vermelding op de bevestiging zijn we zonder uw tegenbericht binnen 10 dagen ervan uitgegaan dat u akkoord bent met het aangeboden alternatief. Betaling van de op de laatste bevestiging vermelde reissom geeft tevens aan dat u volledig akkoord bent met het reisplan volgens die bevestiging.

Belangrijke informatie ook in reisprogramma's.

In de brochures en prijslijsten van Pacific Island Travel staat veel belangrijke informatie, die van belang is voor uw reis. De laatste versie van de brochures en prijslijsten (geldig voor de periode waarin u reist) maakt deel uit van de reisovereenkomst. Ook aanvullende informatie in de vorm van flyers en folders over bepaalde reisonderdelen (mits gewaarmerkt met ons logo), maken deel uit van de reisovereenkomst. De brochures hebben een voorlichtend en informatief karakter en zijn mede bedoeld om de verwachtingen in het juiste perspectief te brengen. Het is verstandig de informatie goed door te lezen.

ANVR voorwaarden

De ANVR reisvoorwaarden vormen onderdeel van uw reisovereenkomst (zie ook bijlage C.15).

Preferenties en essenties

Preferenties zijn niet gegarandeerde persoonlijke voorkeuren waaraan geen rechten zijn te ontnemen. Preferenties vormen een kosteloze service, waarbij we uw voorkeur t.a.v. een bepaald reisonderdeel overbrengen aan de leverancier. Preferenties worden door leveranciers niet naar ons gegarandeerd, wij kunnen die dus ook niet naar de klant garanderen. Aan u bevestigde preferenties zijn altijd onder voorbehoud, u kunt hier geen rechten aan ontnemen. Voorbeelden van preferenties zijn een bepaalde zitplaats of een bepaalde maaltijd in het vliegtuig, een specifieke kamerlocatie of nummer in een hotel en het tijdstip van een binnenlandse vlucht.

Essenties zijn gegarandeerde persoonlijke voorkeuren waarvoor u een extra toeslag heeft betaald (standaard: 50,- Euro per essentie/reisonderdeel). Essenties worden door de leverancier aan ons bevestigd en door ons aan u op papier bevestigd.

Meld onvolkomenheden direct ter plaatse

Indien u op de bestemming een fout of een onvolkomenheid constateert in het reisplan, dan wordt van u verwacht dat u daarvan meteen melding doet bij de verantwoordelijke leverancier van het reisonderdeel (bijv. bij het hotel of de autoverhuurder) of bij onze lokale agent. Veelal kan er dan direct een oplossing worden gevonden. Bent u echter van mening dat de oplossing niet naar wens is, dan dient u een verklaring te vragen die ondertekend is door de leverancier en/of de lokale agent. Vraagt u tevens om zoveel mogelijk schriftelijke bewijzen en bewaar eventuele rekeningen en bescheiden. Alleen dan kunnen wij uw klacht in behandeling nemen. Komt u er met de leverancier of agent niet uit, neem dan contact op met ons in Nederland.

Maak geen Collect Call

Onze kantoren in Nederland accepteren geen zgn. "Collect Call". Als u contact wilt opnemen uit de Pacific met ons kantoor, dan dient u de rekening te bewaren van de telefoonkosten, u krijgt deze kosten bij een gegronde reden tot bellen dan achteraf uiteraard vergoed. Is de reden echter niet gegrond, bijv. doordat terplaatse niet eerst geprobeerd is met de leverancier of agent tot een oplossing te komen, dan krijgt u de telefoonkosten niet vergoed.

Voucher acceptatie

Als bij inleveren van een voucher blijkt dat deze niet of slechts gedeeltelijk geldig is voor het door u bestelde reisonderdeel, neem dan eerst contact op met onze agent (of bij een direct door ons geboekt reisonderdeel met ons in Nederland). Lukt dat niet of komt u er niet uit, betaal dan de eventuele extra kosten onder vermelding van "under protest paid". Bewaar het contract of nota en de evt. creditcardslip, zodat achteraf snel de situatie kan worden uitgezocht en evt. gecorrigeerd. Uiteraard krijgt u, bij uw gelijk, na afloop van de reis deze kosten vergoed.

Gelijkwaardig alternatief

Als blijkt dat het gereserveerde reisonderdeel ter plaatse niet beschikbaar is, bijv. bij een overboekt hotel, excursie of huurauto, neem dan eerst contact op met onze agent (of bij een direct door ons geboekt reisonderdeel met ons in Nederland). Lukt dat niet of komt u er niet uit, laat dan door de leverancier van het overboekte reisonderdeel een gelijkwaardig alternatief zoeken (bijv. een hotel van min of meer dezelfde categorie of huurauto van min of meer dezelfde grootte). Laat bij voorkeur de leverancier het alternatieve reisonderdeel afrekenen. Betaal de eventuele extra kosten en bewaar alle contracten of nota's en evt. creditcardslips, zodat achteraf snel de situatie kan worden

uitgezocht en evt. gecorrigeerd. Uiteraard krijgt u, bij uw gelijk, na afloop van de reis deze kosten per omgaande vergoed.

Een reisorganisator kan veel regelen, maar niet alles

Vrijwel alle reisonderdelen wordt niet door ons zelf uitgevoerd, maar door derden zoals vervoerders en hotels. Voor de goede uitvoering van deze reisonderdelen zijn we dus mede afhankelijk van deze derden. Ondanks een zorgvuldige selectie van en communicatie met leveranciers kan er altijd wat mis gaan. Dat is niet alleen afhankelijk van mensen maar ook van de lokale omstandigheden, in het bijzonder weersomstandigheden.

Het is van groot belang dat u met de juiste verwachtingen met vakantie gaat. Belangrijk is ook dat u zich goed op uw vakantie voorbereidt, door u te verdiepen in cultuur en gewoonten van het land. U zult daardoor meer genieten van uw verblijf in die andere omgeving met andere mensen, maar ook een beter begrip hebben voor een wat andere dienstverlening dan u in Nederland gewend bent.

Overmacht

Overmachtsituaties zijn omstandigheden die noch door ons, noch door u als reiziger zijn veroorzaakt of waren te voorzien. Plotselinge natuurrampen, onrust en oorlog zijn typische overmachtsituaties. De communicatie vanuit Europa naar de Pacific is in dergelijke situaties vaak zo moeilijk, dat u bent aangewezen op de hulp en assistentie van onze lokale agent. Maak in dergelijke situaties een realistische afweging en neem zo min mogelijk risico's. Maak geen onnodige onkosten en bewaar alle nota's ed. van evt. gemaakte extra kosten. In overmachtsituaties bestaat meestal geen recht op vergoeding van extra gemaakte kosten, ofschoon wij voor u kunnen proberen vergoeding te krijgen voor deze kosten.

Dekking door annulerings- en reisverzekeringen

Voor schade waarvoor aanspraak op vergoeding bestaat uit hoofde van een annulerings-, reis- of andere verzekering, zijn wij niet aansprakelijk (zie art. 14.1 van de ANVR voorwaarden). De gevolgen van een vliegtuigvertraging en de vermissing of beschadiging van bagage zijn typische voorbeelden hiervan.

Klachten en Enquêteformulier

Direct bij thuiskomst ontvangt u van ons een enquêteformulier, met vragen over uw beoordeling van de reis. Hierop kunt u uiteraard al de nodige op- en aanmerkingen over uw reis kwijt, maar als u een belangrijke klacht heeft over uw reis - dan ontvangen we die graag schriftelijk binnen een maand na thuiskomst met vermelding van uw reisnummer (pnr) en vertrekdatum. We verzoeken u tevens evt. bewijsstukken meteen bij te voegen (om vertraging te voorkomen). We zullen een binnengekomen klacht altijd met de uiterste zorg en z.s.m. behandelen (en uiterlijk binnen 3 maanden afhandelen - meestal veel sneller).

Geschillencommissie

Als u vindt dat we uw klacht niet afdoende hebben behandeld of gecompenseerd, dan kunt u de klacht voorleggen aan de Geschillen-commissie Reizen, mits dat gebeurt binnen 3 maanden na terugkeer (zie ook hiervoor artikel 17 van de ANVR voorwaarden).

Geschillencommissie Reizen
Surinamestraat 24
2585 GJ Den Haag

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk: 13. Milieuzorg

Aan het begin van de 21ste eeuw zijn toerisme en recreatie wereldwijd gezien de bedrijfstak met de hoogste omzet en

het grootste aantal banen. Bovendien is het de bedrijfstak met de grootste groei. Zo'n 700 miljoen mensen bezochten in 2000 een ander land. Binnen een paar jaar zullen het er waarschijnlijk een miljard zijn. Het binnenlands toerisme in alle landen van de wereld samen bedraagt al miljarden. We kunnen niet meer om toerisme en recreatie als maatschappelijk verschijnsel heen.

Als toerisme en recreatie steeds belangrijker worden, zullen ook de ongewenste effecten steeds belangrijker worden. We moeten dan denken aan effecten op natuur en milieu, maar ook aan effecten op de bevolking en de cultuur op de plaats van bestemming. Er is dus reden om te zoeken naar wegen om ongewenste effecten te verminderen of te voorkomen.

We kunnen ook vanuit een positieve invalshoek naar toerisme en recreatie kijken. De afgelopen jaren stonden wereldwijd niet alleen in het teken van denken over problemen en oplossingen, maar ook van denken over kansen.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk: 13. Milieuzorg
Paragraaf: I. Duurzaam Toerisme

Duurzaam toerisme is in de eerste plaats toerisme, dat wil zeggen het is vooral gewoon ontspannend en leuk. Maar duurzaam toerisme is meer, het gaat om al die vormen van toerisme die bijdragen aan duurzame ontwikkeling. Daarbij gaat het erom dat we bij de ontwikkeling van onze samenleving zorgvuldig omgaan met de natuurlijke, sociale, culturele en economische bronnen van deze aarde, zodat uiteindelijk onze kinderen en kleinkinderen minimaal evenveel mogelijkheden hebben om zichzelf te ontwikkelen. Onder het motto: we lenen de aarde van onze kinderen.

De duurzaamheid van een product is niet altijd even gemakkelijk te bepalen. Zo lijkt ecotoerisme ecologisch verantwoord, maar is dat zo? Om te beoordelen of een product het predikaat "eco" verdient zou men moeten kijken naar de consequenties van de productie en consumptie ervan voor natuur en milieu. Een dergelijke milieueffectrapportage wordt voor de zogenaamde eco reizen nauwelijks verricht.

Bij ecotoerisme denkt men daardoor eerder aan een reis naar de jungle van Thailand dan aan een busreis naar Benidorm. Maar eigenlijk klopt dat niet: het vliegtuig vervuilt vele malen meer dan de bus; een groep toeristen richt in een kwetsbaar bos veel meer natuurschade aan dan een groep badgasten; de hotels in Spanje moeten volgens Europese milieunormen werken terwijl hotels in Thailand daar nog nooit van gehoord hebben; de toeristengetto's in Spanje hebben meestal een degelijke water- en afvalhuishouding, die in Thailand ontbreekt.

Bij duurzaam toerisme denken veel mensen meteen aan alternatieve vormen van toerisme zoals ecotoerisme, waarbij men natuur bezoekt en tegelijkertijd probeert te beschermen. Dat is een misverstand. Bij duurzaam toerisme gaat het erom dat alle vormen van toerisme duurzamer worden, massatoerisme, strandtoerisme, stedenreizen, avonturenreizen, actieve reizen enzovoort, inclusief ecotoerisme.

Het gaat er dus niet zozeer om of de toerist een bos, een stad, een strand of een berg bezoekt. Het gaat meer om de bijdrage die de ontwikkeling van de toerisme sector levert aan de omgeving en heeft daarom betrekking op de activiteiten van alle belanghebbenden: overheden, bedrijfsleven en toeristen.

Volgens velen is handel beter dan hulp of zoals het ook wel eens verbeeld wordt, je kunt mensen beter een hengel geven dan een gebakken vis. Maar je moet ze dan ook leren vissen! Geld overdragen en investeren is niet voldoende, er moet ook kennis overgedragen worden. En om even in visserslatijn te blijven, we moeten dan ook wel zorgen dat de zeeën niet leeggevestigd worden door grotere en machtigere vistrawlers uit het rijke noorden. Er moet eerlijker gedeeld worden en niet alleen gehandeld worden naar het recht van de sterksten. Niet alleen de vis maar ook de macht moet eerlijker verdeeld worden. En het heeft ook weinig zin om alle boeren om te scholen tot vissers, het is ook heel belangrijk om bestaande culturen zoveel mogelijk te behouden. Uiteindelijk gaat het erom dat de mensen daar zelf kunnen beslissen over hun eigen toekomst dus ook over de vraag of ze willen vissen of boeren.

Bij duurzame ontwikkeling gaat het er bovendien om dat we ervoor zorgen dat lokale mensen zelf in staat gesteld worden voor hun economie, hun cultuur en hun milieu te zorgen. Daarvoor hebben ze dan natuurlijk de middelen nodig, en die ontbreken vaak. De eerste vereiste voor duurzaam toerisme is daarom dat het eraan bijdraagt dat de lokale bevolking die middelen verkrijgt. Daarvoor is het essentieel dat het toerisme rekening houdt met de gevolgen die het heeft voor de belangen van de mensen in de bestemmingsgebieden op economisch en op sociaal-cultureel terrein en met de belangen van natuur en milieu. Welke zijn die belangen?

Economische belangen

De grootste belangen zijn de economische belangen. Mensen moeten in staat zijn om voor zichzelf en voor de natuur te zorgen. Daarvoor moeten ze de middelen hebben.

Inkomsten

De inkomsten die het toerisme oplevert moeten zoveel mogelijk bij de lokale mensen terecht komen. Dat kunnen directe inkomsten zijn, van alle zaken die je ter plekke koopt, maar ook indirecte inkomsten zoals de belastingen op uw uitgaven die via onderwijs, gezondheidszorg en sociale uitkeringen weer bij de lokale mensen terecht komen.

Eigendom

Om een zo groot mogelijk inkomen uit het toerisme te kunnen verwerven is het belangrijk dat het eigendom van de hotels en campings, maar ook van het land en de boerenbedrijven, zoveel mogelijk bij de lokale bevolking blijft.

Werk

Als de inkomsten niet lopen via het eigendom van de toeristische bedrijven, moet toerisme toch in ieder geval bijdragen aan de werkgelegenheid. En die moet dan ook van goede kwaliteit zijn. Dat betekent goede salarissen, opleidingsmogelijkheden, meer dan alleen seizoensarbeid, recht op vakbondslidmaatschap etc.

Sociaal-culturele belangen

Respect

Door de grote verschillen tussen de culturen van de toerist en de lokale gemeenschap ontstaan er in toeristische gebieden vaak problemen. Die variëren van onwetendheid, via misverstanden, tot aan misdad en (kinder-)prostitutie. Ook het (in Nederland gedoogde) gebruik van drugs door toeristen, is voor veel lokale mensen een doorn in het oog. Respect van de toerist voor de lokale bevolking en kennis over de cultuur zijn de basisvoorwaarden voor duurzaam toerisme.

In stand houden van cultuur

Geld verdienen is mooi maar het heeft weinig zin als daardoor je culturele waarden en je sociale structuren kapot gemaakt worden. Wat dat betreft is toerisme een vrij gevaarlijke sector. Je verdient wel makkelijk geld dat uit de rijke landen komt, maar het is anders dan wanneer je

bijvoorbeeld koffie produceert en verkoopt. Met het toerisme breng je je produkt niet naar de consument, maar haal je de consument in huis en daarmee ook vreemde culturen en gebruiken. Met alle gevolgen van dien. Zo maken jongeren kennis met een levensstijl die ze zich niet kunnen veroorloven, maar graag imiteren. Als ze daarvoor dan gaan bedelen, brengen ze soms meer geld mee naar huis dan wat pa als boer of arbeider verdient. De motivatie om dan nog naar school te gaan verdwijnt dan snel. Bovendien is de kans aanwezig dat de cultuur verwordt tot iets oppervlakkigs wat gemakkelijk aan de toerist verkocht kan worden, en dan blijft er voor de lokale mensen geen andere rol over dan die van figurant in een schouwspel voor toeristen.

Participatie

Het is belangrijk dat lokale mensen in staat gesteld worden om zelf te bepalen wat ze met toerisme willen en hoe ze dat gaan aanpakken. Daarvoor moeten ze meer kansen krijgen om deel te nemen aan besluitvorming. In veel ontwikkelingslanden is dat nog erg moeilijk en heeft de lokale bevolking weinig te zeggen over hun eigen leefomgeving. Veel organisaties vinden dan ook dat duurzaam toerisme alleen mogelijk is als de macht in ontwikkelingslanden beter verdeeld wordt. Maar het is niet voldoende om de macht te verdelen. Mensen moeten ook de informatie en de kennis hebben om die macht goed te kunnen gebruiken. Om juiste beslissingen te nemen over de ontwikkeling van toerisme moet men beschikken over inzicht en de juiste gegevens. Voor duurzaam toerisme is het dus ook noodzakelijk dat er via onderwijs, opleidingen en voorlichting aan kennisoverdracht wordt gedaan.

Mensenrechten

Als je afgaat op de vakantieguides zijn de meeste bestemmingen tropische paradijsjes met alleen maar lachende mensen. Helaas geldt dat niet overal, en ook niet voor iedereen. In een groot aantal bestemmingen in de Derde Wereld worden de mensenrechten van minderheden, inheemse volken, vrouwen, arbeiders, gelovigen, kinderen en andere kwetsbare groepen geschonden. Vaak speelt dat zich af buiten het gezichtsveld van toeristen. In een aantal bestemmingen echter is er een directe relatie tussen de ontwikkeling van toerisme en bijvoorbeeld dwangarbeid of gedwongen volksverhuizing. Respect voor de rechten van alle mensen is een basisvoorwaarde voor duurzaam toerisme.

Bijzondere groepen

In elke samenleving zijn er groepen die bedreigd worden en kwetsbaarder zijn dan andere. Duurzame ontwikkeling streeft naar gelijke kansen voor iedereen en zal dus extra aandacht aan die groepen moeten besteden. Ook duurzaam toerisme zal dus vooral beoordeeld worden op de mogelijkheden die het biedt aan deze groepen. Vaak zijn zij ook extra kwetsbaar voor de bedreigingen die toerisme met zich mee brengt.

Vrouwen hebben in het toerisme vaak de slechtst betaalde banen met minder mogelijkheden tot ontwikkeling en zonder kansen op opleidingen. Meestal moeten zij die banen ook nog combineren met de zorg voor het gezin. En dat wordt er niet makkelijker op omdat de kinderen binnen die gezinnen vaak heel bevattelijk zijn voor de materiële rijkdom van toeristen. Soms brengen ze met bedelen bij toeristen meer geld binnen dan vader en moeder met hun zware baan en dan is het moeilijk voor de ouders om ze te overtuigen dat ze toch naar school moeten. Ouderen worden in toerisme ontwikkeling vaak gewoonweg vergeten en inheemse volken, die vaak al gediscrimineerd en rechteloos zijn, verworden soms tot bezienswaardigheid zonder menselijke waardigheid.

Uitwisseling van culturen

Toerisme brengt mensen uit verschillende culturen bij elkaar. Idealiter zou dat moeten leiden tot meer begrip voor

elkaar. Helaas is dat lang niet altijd het geval. We hoeven daarvoor niet ver te gaan: zelfs de uitwisseling tussen twee dicht bij elkaar staande culturen zoals die van Nederlanders en Duitsers, aan onze kusten, leidt slechts in beperkte mate tot meer begrip voor elkaar. En dat is wel logisch. Voor begrip is een gelijkwaardige wederzijdse uitwisseling nodig. In toerisme is echter vaker sprake van eenrichtingsverkeer. Niet alleen omdat de toerist geld uitgeeft en de lokale mensen daarvoor moeten werken maar ook omdat het uiterst zelden voorkomt dat de lokale bevolking ons ook in ons eigen land komt opzoeken.

Als één van de positieve kanten van het toerisme wordt vaak het groeiende wederzijdse begrip genoemd. Vaak gaat het echter niet zozeer om groeiend begrip, maar meer om bevestiging van vooroordelen. Als iemand denkt dat alle Afrikanen lui zijn dan ziet hij op zijn reis door Tanzania alleen maar mensen met hun handen in de zakken, die langs de weg hun tijd staan te verdoen. Als hij daarentegen de Afrikaanse levenswijze bewondert ziet hij overal mensen die, met hun handen in de zakken, genieten van de rust die wij in het Westen ontberen.

Milieu

In de discussies over duurzame ontwikkeling met betrekking tot het milieu zijn twee zaken belangrijk. Het behoud van de natuurlijke hulpbronnen en het eerlijk verdelen ervan.

Het behoud van natuurlijke hulpbronnen

Als het gaat om het behoud van natuurlijke hulpbronnen kijk je vooral naar de gevolgen van het toerisme op de bestemming. Er lijkt geen twijfel over te bestaan dat toerisme een druk legt op het milieu. Het noodzakelijke transport gebruikt energie en vervuult de lucht. Schoon water is in veel toeristische bestemmingen een schaars goed en moeilijk te verkrijgen. Toeristen verbruiken echter veel water: op Zanzibar ligt het gebruik van de toerist in een hotel zo rond de 500 liter per dag, terwijl de lokale mensen slechts 25 liter tot hun beschikking hebben. Met het watergebruik van een 19 hole golf course kunnen in de Filippijnen 60.000 mensen aan water geholpen worden. Door dit overmatige watergebruik zakt in veel toeristische gebieden het waterpeil met alle milieugevolgen van dien. Het lozen van afvalwater leidt in de landen rond de Middellandse Zee, waar de mogelijkheden tot waterzuivering bestaan, al tot onaantvaardbare watervervuiling. In gebieden waar die mogelijkheden niet bestaan zijn de problemen vaak niet te overzien, zeker niet als er kwetsbare ecosystemen zoals koraalriffen bedreigd worden.

Rondom bossen worden vaak nationale parken gecreëerd en dit heeft meestal een gunstige werking voor natuur en milieu. Ook het feit dat verticale bomen, vanwege de toerisme opbrengsten, net zo lucratief zijn als de horizontale bomen (voor de houtfabriek) helpt de lokale bevolking in het besef dat kappen niet de enige manier is om via de bossen je gezin te onderhouden. Toch leidt de aanleg van de voor toerisme noodzakelijke infrastructuur en hotels, in veel gevallen tot milieuproblemen rond (en in) de bossen. Bovendien veroorzaken toeristen die zich niet aan de gedragsregels houden vaak een flinke schade aan flora en fauna. Onder invloed van het toerisme groeit de hoeveelheid afval die er in een gebied geproduceerd wordt, snel tot buiten de proporties die men lokaal aan kan. Omdat in veel bestemmingen in ontwikkelingslanden geen afvalophaaldienst of -verwerking bestaat, leidt dit vaak tot grote problemen.

Het milieu in berggebieden staat niet alleen onder druk van bekende milieuonvriendelijke toeristische activiteiten als skiën (zie het Nederlandse Alpenplatform), maar ook wandelen in de bergen kan in een aantal gevallen tot problemen leiden, met name als het gaat om de productie van afval in ver afgelegen gebieden.

De ontwikkeling van toerisme rond stranden heeft op veel plekken geleid tot vervuiling van het zeewater, en de activiteiten die op het strand en in de zee ontplooit worden zijn vaak schadelijk voor de omgeving, bijvoorbeeld voor de nabijgelegen koraalriffen. Ook de dieren die gebruik maken van het strand hebben vaak te lijden onder toerisme, bijvoorbeeld de zeeschildpadden.

Eerlijk delen

Mensen zijn voor hun levensonderhoud afhankelijk van natuurlijke hulpbronnen die voedsel en energie leveren. Maar de wereldvoorraden zijn niet onuitputtelijk. Grondstoffen en bruikbare gronden zijn er maar in beperkte mate. Dat is geen probleem, zolang we die met z'n allen niet te snel opmaken en er goed mee omgaan. Als alle bruikbare ruimte op aarde verdeeld wordt over alle mensen en we geven de natuur voldoende ruimte om te overleven, dan heeft elke bewoner gemiddeld per jaar recht op 1,7 hectare (17.000 m³, ongeveer drie voetbalvelden). Dit heet het Eerlijk Aarde-aandeel.

De Mondiale Voetafdruk van verschillende nationaliteiten	
IJsland	9,9 hectare
Noord-Amerika	8,4 hectare
Nederland	4,7 hectare
Polen	3,4 hectare
Malaysia	3,3 hectare
Mexico	2,6 hectare
Costa Rica	2,5 hectare
Eerlijk Aarde-aandeel	1,7 hectare
Peru	1,6 hectare
Nigeria	1,5 hectare
Egypt	1,2 hectare
China	1,2 hectare
India	0,8 hectare
Tanzania	0,7 hectare
Bron: http://www.voetenbank.nl	

Om te beoordelen hoeveel iemand van zijn Eerlijke Aarde aandeel gebruikt, is de ecological footprint ontwikkeld, oftewel de Voetafdruk. Deze berekent hoeveel hectare van de aarde je nodig hebt voor jouw specifieke levensstijl. Je individuele keuzes voor een bepaalde levensstijl, zoals voor huisvesting, transport, voedsel, energie en waterverbruik, hebben een grote invloed op je ecological footprint.

Wie de Voetafdrukken van de verschillende landen naast elkaar legt, zal al snel één ding duidelijk zien: de Voetafdruk van rijke landen is veel groter dan die van arme landen. Als iedereen op aarde zou leven als de gemiddelde Noord-Amerikaan, dan zouden we twee extra werelddollen nodig hebben.

Ongeveer 85% van de huidige consumptie wereldwijd is voor rekening van 1,1 miljard mensen die in overvloed leven, terwijl de overige 15% overblijft voor de andere 4,6 miljard. Als de wereldbevolking blijft groeien zoals dat voorspeld wordt, zijn er tegen 2030 10 miljard mensen, voor wie dan nog maar 0,9 hectare land over is (als de aarde gezond blijft!). Hiermee wordt het verdelingsvraagstuk alleen maar nijpender.

In je voetafdruk speelt de vakantie een grote rol. Bij de duurzaamheid van toerisme in milieu opzicht is vooral het vervoer naar de bestemming een belangrijke factor. Het vliegverkeer pleegt een flinke aanslag op de natuurlijke hulpbronnen. (Meer informatie op <http://www.chooseclimate.org/flying/mapcalc.html>)

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 13. Milieuzorg
Paragraaf: II. Rol van de Reisbranche

Rol van de Reisbranche & reisorganisatie

Toerisme heeft als 's werelds grootste economische activiteit een enorme impact op mens en milieu. Om die impact niet te laten leiden tot afbraak van de basis van reizen zo aantrekkelijk maakt, namelijk een mooie natuur, goed milieu en een andere cultuur, moet door alle betrokken partijen gewerkt worden aan een duurzaam toerisme.

Duurzaam toerisme tips voor vakantiegangers

Met het ANVR PMZ-systeem doen ANVR reisorganisaties een stap voor het milieu. Maar u heeft als vakantieganger ook een belangrijke rol en kunt op vele manieren een steentje bijdragen op vakantie in Nederland, Europa en op verre bestemmingen:

1. Reisgidsen uit? Maak een ander blij met de reisgids of breng de puntgave reisgidsen terug naar het reisbureau.
2. Geef de auto op vakantie ook eens vrijaf. Ontdek het plezier van wandelen, fietsen, excursies per bus en per boot.
3. Heerlijk wat rust, ruimte, minder drukte, minder rijen, minder files op vakantie. Precies daarom is er vakantiespreiding. Op de ANVR website staan de schoolvakanties vermeld.
4. Geniet van een vakantie in het voor- en naseizoen als u niet seizoensgebonden bent.
5. U bepaalt als vakantieganger natuurlijk zelf hoe u op vakantie gaat. Met het openbaar vervoer van en naar de luchthaven is een milieuvriendelijke keuze. Overweeg ook eens de mogelijkheden van een ander vervoermiddel op uw vakantiebestemming (bus/trein)
6. Wie droomt niet van de mooiste stranden en schoon zwemwater op vakantie? Met de Blauwe Vlag zijn deze heel makkelijk te vinden (www.blueflag.org)
7. Hoe houdt u als vakantiegangers geld over voor echt leuke souvenirs? Koop of neem nooit souvenirs die gemaakt zijn van beschermde dieren, planten, koraal. Laat dieren, planten en koraal met rust in hun natuurlijke omgeving.
8. Schoon water is een kostbaar bezit. Op veel warme vakantiebestemmingen, ook in Europa, is een gebrek aan water. Ga er zuinig mee om en neem bijvoorbeeld een douche in plaats van een bad.
9. Voel u thuis op vakantie en bespaar elektriciteit. Doe het licht, de televisie en radio uit als u de kamer in het hotel, het appartement of de bungalow verlaat. Geniet van zomerzon en zet de airco een standje lager. Een dikke trui in de wintersneeuw kost minder energie dan een hete verwarming.
- 10 Ook een natuurliefhebber? Een uitgezette route is een garantie voor het behoud van flora en fauna, dus zet uw voetstap waar anderen ook zijn geweest. Echte veilige wintersporters skiën, langlaufen en snowboarden op de aangegeven pistes.
- 11 Respecteer de gewoonten en cultuur van de bevolking. Pas waar nodig uw kleding aan en fotografeer alleen mensen die dat op prijs stellen.
- 12 Veel Nederlanders eten thuis graag exotisch. Maar proef en stimuleer vooral op vakantie de plaatselijke keuken.
- 13 Shop in de lokale winkel en geef zo een impuls aan de werkgelegenheid en verdiensten ter plaatse.
- 14 Verwen de prullenbak. Zwerfvuil is een grote ergernis thuis en op vakantie. Als u gaat wandelen in natuurgebieden of een bezoek brengt aan vakantiebestemmingen of dorpen laat dan geen afval achter.

Duurzaam toerisme is niets anders dan reizen en rekening houden met milieu, mensen, natuur en cultuur zodat reizen in de toekomst ook nog goed mogelijk is. De reisbranche voelt zich hierbij betrokken. ANVR reisorganisaties hebben zich in ANVR verband verplicht om voor eind 2003 een milieuprogramma met praktische maatregelen op te stellen. In dit programma beschrijven de reisorganisaties hoe zij nu en in de toekomst de zorg voor het milieu toepassen in de bedrijfsvoering en in de aan u aangeboden reizen. Ook is een daartoe opgeleide milieucoördinator actief.

Wij voldoen aan de gestelde verplichtingen conform de eisen van de Stichting Milieuzorg ANVR Reisorganisatoren. U kunt onze milieubeleidsverklaring en milieuprogramma nalezen op onze website en in onze manual.

Duurzaam toerisme is niet alleen iets voor reisondernemingen. U bent als vakantieganger daarbij ook een onmisbare schakel. U kunt hierover meer lezen in de ANVR brochure en op www.anvr.nl

ANVR milieucertificaat

Pacific Island Travel B.V. heeft op 25 november 2003 het officiële ANVR milieucertificaat ontvangen. Dit certificaat is door de onafhankelijke Stichting Milieuzorg ANVR Reisorganisatoren aan reisorganisatie [naam] toegekend omdat is voldaan aan de in de reisbranche ontwikkelde milieueisen. In de afgelopen maanden is hard gewerkt om aan de eisen te voldoen.

De Stichting Milieuzorg ANVR Reisorganisatoren beoordeelt aan de hand van een aantal criteria of reisorganisaties voldoen aan de eisen voor het PMZ Basiscertificaat en daarmee bijdragen aan 'verantwoord ondernemen'. ANVR Reisorganisaties met een PMZ Basiscertificaat beschikken over een opgeleide milieucoördinator, een milieubeleidsverklaring en hebben voor de komende jaren een milieuprogramma vastgesteld. ANVR reisorganisaties verzorgen jaarlijks voor zo'n 7 miljoen Nederlanders wereldwijd vakanties en zetten hiermee een positieve vervolgstap op het gebied van milieu en toerisme.

Het Product en Milieuzorgsysteem (PMZ) richt zich op alle onderdelen van het product reizen: van inkoop en verkoop van accommodaties tot vervoer, verblijf en vermaak van de vakantieganger op de bestemming. Zo kunnen ANVR reisorganisaties, in het kader van het PMZ systeem, bijvoorbeeld milieutips en informatie geven aan consumenten, een bepaald percentage milieuvriendelijke accommodaties inkoop en promoten die aandacht hebben voor het bezuinigen op water- en energieverbruik en zoveel mogelijk milieuvriendelijk vervoer aanbieden naar en op de bestemming. Uiteraard kan de reiziger zijn steentje bijdragen door niet alleen thuis rekening te houden met het milieu, maar ook tijdens de vakantie.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 13. Milieuzorg
Paragraaf: III. Milieubeleidsverklaring

Pacific Island Travel (PIT) is zich bewust van de kwetsbaarheid van de bestemmingen die door ons worden aangeboden. Het toerisme op de eilanden in de Grote Oceaan staat vaak nog in de kinderschoenen (bijv. Samoa, Tonga, Vanuatu en Papua Nieuw-Guinea). Op sommige bestemmingen is de kwetsbaarheid van de lokale habitat al duidelijk zichtbaar geworden (bijv. Hawaii en Frans Polynesië). De meeste eilanden zijn arm, afhankelijk van buitenlandse hulp en hebben een zeer jonge bevolking. Vaak zien lokale bestuurders toerisme en bosbouw als enige inkomstenbronnen. Met name het toerisme biedt de lokale bevolking de beste kansen economisch en sociaal mee te profiteren.

PIT streeft, mede gelet op ons eigen lange termijn belang, naar een duurzaam toerisme in de Pacific. We stimuleren bij

onze klanten het gebruik van toeristische faciliteiten, die in lokale handen zijn. Dit zijn vaak lokale hotels, excursies en lokale luchtvaartmaatschappijen (bijv. Air Pacific, Polynesian Airlines). De meeste lokale hotels bevinden zich op de buiteneilanden.

=>inzet: Inventarisatie per eilandbestemming van lokale hotels / eco-resorts (tav de bruikbaarheid in ons assortiment). Streven naar verhoudingsgewijs een sterkere groei van onze omzet bij lokale hotels / eco-resorts en lokale luchtvaartmaatschappijen.

PIT streeft naar een uitgebreide informatie van de klant over de kwetsbaarheid van de lokale natuur (lagune, koraal, watergebruik, regenwoud) en de lokale cultuur (rekening met lokale normen en waarden). We streven ernaar onze klanten te sturen in hun bestemmingskeuze.

=>inzet: Uitbreiding en verduidelijking van informatie in onze reizigersmanual en op onze website mbt behoud van lokale natuur en cultuur.

PIT stimuleert bij haar medewerkers het milieubewust omgaan met materialen (papier, toner, brochures, etc.), water en energie. PIT stimuleert het gebruik van het openbaar vervoer bij zowel medewerkers als klanten.

=>inzet: Opstellen van een plan ter beperking van papier & toner gebruik.
Stimulering van internetgebruik door klanten (i.p.v. extra brochures & kopieën).

PMZ Lijst met niet toegestane reisproducten

Onderstaand staat de definitie en het overzicht vermeld van de reisproducten die ANVR touroperators niet mogen aanbieden. Deze definitie en het overzicht is vastgesteld door de Stichting Milieuzorg ANVR Reisorganisatoren en het ANVR VRO-bestuur.

Definitie: Het is ANVR reisorganisaties niet toegestaan om reisproducten aan te bieden en activiteiten te ondernemen die mensen, dieren, planten, hulpbronnen (o.a. water, energie), natuur en cultuur op maatschappelijk onaanvaardbare wijze benadelen, beschadigen, verstoren, uitputten of doden. Ook mogen deze producten geen elementen bevatten die in strijd zijn met de geldende lokale, nationale en internationale afspraken en wet- en regelgeving.

Tot deze **niet toegestane reisproducten en/of activiteiten** behoren alle reisproducten die voldoen aan de bovenstaande definitie en in het bijzonder:

- Promotie en verkoop van verboden souvenirs van dieren, planten en natuur conform de CITES lijst en Red List van IUCN(*1)
- Reizen en excursies waarbij kinderprostitutie het doel is
- Reizen en excursies waarbij sprake is van kinderarbeid t/m leeftijd 14 jaar (bron: VN)
- Reizen en excursies met als bestemming de Zuidpool (Antarctica), tenzij deze reizen en excursies ecologisch verantwoord plaatsvinden
- Reizen en excursies waarbij op bedreigde dieren wordt gejaagd, tenzij dit rekening houdend met milieuoverwegingen expliciet door de overheid is toegestaan.

(*1) CITES, zie: www.cites.org, www.minlnv.nl/infomart/regeling/cites en Red List IUCN zie www.iucn.nl

Deel:	B.	Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk:	13.	Milieuzorg
Paragraaf:	IV.	Milieuprogramma

Het milieuprogramma geeft een opsomming van concrete maatregelen aan die voortvloeien uit de milieubeleidsverklaring van PIT.

Vervoer:

- Stimuleren van milieuvriendelijk vervoer naar Schiphol (gebruik van Openbaar Vervoer [OV]). Meer aandacht hiervoor in begeleidende brief bij reisdocumenten, in onze reizigersmanual en op onze website.
- Promotie van zuinig en schoon vervoer op onze bestemmingen (bijv. OV en fiets). Meer aandacht hiervoor in onze reizigersmanual en op onze website.

Verblijf:

- Inventarisatie van bruikbaarheid per bestemming van lokale hotels & eco-resorts.
- Voldoende bruikbare hotels/resorts worden opgenomen in ons assortiment (brochure / website)
- Verbetering / uitbreiding van de informatie t.a.v. milieusparende inspanningen op het gebied van verblijf van de klant in onze reizigersmanual en op onze website.

Vermaak/Excursies:

- Inventarisatie per bestemming van sterk milieu belastende excursies in ons assortiment
- Vermijden van sterk milieu belastende excursies in ons assortiment
- Verbetering / uitbreiding van de informatie t.a.v. milieusparende inspanningen op het gebied van vermaak/excursies van de klant in onze reizigersmanual en op onze website.

Informatie:

- Uitbreiding van informatie over de kwetsbaarheid van onze bestemmingen, waarbij meer nadruk op de verantwoordelijkheid van de reiziger.
- Stimulering van het gebruik van internet door onze klanten voor zowel informatie inwinning als tbv het boekingsproces.

Interne Milieuzorg:

- Vermijding toesturen aanvullende brochures en kopijen.
- Verbetering van de interne elektronische informatievastlegging en -stroom, waardoor papier & toner gebruik kan worden beperkt (onderzoek en maatregelen tav reductie van de omvang van papieren files).

Deel:	B.	Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk:	13.	Milieuzorg
Paragraaf:	V.	Compensatie van milieubelasting

Vliegen en autorijden zijn schadelijk voor natuur en milieu. Door de verbranding van fossiele brandstoffen in vliegtuigmotoren worden broeikasgassen uitgestoten. Deze gassen veroorzaken een versterkt broeikas effect waardoor de temperatuur op aarde toeneemt. Momenteel wordt de bijdrage aan het broeikas effect in Nederland voor 9 tot 17 procent veroorzaakt door het vliegverkeer. In 1992 werd het aandeel in de uitstoot van broeikasgassen van vliegverkeer wereldwijd geschat op 3,5 procent. De huidige bijdrage aan het broeikas effect lijkt misschien klein, maar zal in de toekomst aanzienlijk gaan groeien.

De effecten van deze toename zijn zeer ingrijpend: de zeespiegel stijgt, koraalriffen sterven af en extreme weerssituaties, zoals orkanen en hevige regenval, komen vaker voor. Luchtreizigers en automobilisten kunnen de schadelijke gevolgen van hun transport voor het klimaat neutraliseren. Door bomen aan te planten wordt de uitgestoten kooldioxide (CO²) gecompenseerd. Bomen filteren CO² uit de lucht en gebruiken dat voor hun groei.

Hierdoor wordt de verhoogde concentratie van CO² in de lucht gereduceerd. Bomen kunnen ook de andere vrijgekomen schadelijke stoffen compenseren.

GreenSeat

Als u wilt kunt u een daadwerkelijke compensatie betalen voor de gemaakte vliegmijsen. Pacific Island Travel werkt hiervoor samen met GreenSeat. Er wordt dan een extra bedrag gerekend om de CO₂ uitstoot van de vlucht te compenseren. GreenSeat gebruikt de inkomsten om te investeren in duurzame energieprojecten en voor de aanplant, bescherming en het beheer van bossen die CO₂ opnemen naarmate ze ouder worden. De bomen in deze bossen slaan koolstof op in hun hout, waardoor de schadelijke uitstoot van uw vliegreis teniet wordt gedaan. Op deze manier wordt de opwarming van de aarde door het broeikas effect tegengegaan.

Bij het boeken van deze "groene" stoel ontvangt u een certificaat met daarop de hoeveelheid CO₂ die wordt gecompenseerd voor de gekozen vlucht.

Ter indicatie, een retourvlucht naar Australië (Sydney) geeft een CO₂ uitstoot van 3,34 ton. Er zijn 167 bomen nodig om deze uitstoot te compenseren (= 53,45 euro).

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis
 Hoofdstuk: 13. Milieuzorg
 Paragraaf: VI. Zelf duurzaam reizen

De verantwoord toerist

Een verantwoorde toerist wil natuurlijk in eerste instantie een leuke vakantie. Daarnaast houdt hij er echter oog voor dat zijn reis bijdraagt aan het welzijn van het milieu en de lokale bevolking in het bezochte gebied. Of zoals dat in moderne termen heet: voor Planet, People en Profit.

Planet

We kunnen er kort over zijn: Veel vormen van toerisme zijn niet bepaald goed voor het milieu. Dat geldt niet alleen voor het bekende massatoerisme naar het strand maar ook voor veel vormen van ecotoerisme. Toch hebben we recht op een welverdiende vakantie. Maar we willen wel dat onze reis zo weinig mogelijk schade oplevert voor het milieu, waar mogelijk, goed is voor de natuur.

Profit

Wij hebben bij toerisme al gauw een beeld van romantische stranden etc. Voor veel mensen in ontwikkelingslanden betekent toerisme hebben echter iets heel anders. Dat ligt onder andere aan het feit dat zij zelf vaak niet de kans hebben gehad om op vakantie te gaan, dus ze weten niet echt wat wij daar zoeken. Maar er is nog een andere reden. Waar het voor ons om gaat mensen te ontmoeten, te ontspannen en geld uit te geven, gaat het hen er vooral om geld te verdienen. Vergelijk het met Zeeland: de belangrijkste reden voor het toerisme daar is niet om de Duitse toeristen te leren begrijpen, het gaat om de inkomsten!

People

Hoe je ook reist, als je naar een ontwikkelingsland gaat voor je vrije tijd en je vermaak, steek je qua rijkdom altijd kop en schouders boven de meeste lokale mensen uit. Dat je in staat bent om een aantal weken vrij te nemen, het geld hebt om een vliegticket te kopen en in hotelletjes te slapen, zomaar een visum te krijgen enzovoort, maakt je tot een geprivilegieerd mens.

Daartegenover staat dat het geld dat je ter plekke uitgeeft ten goede kan komen van de mensen die je bezoekt. Let wel: "kan" komen, want dat verschilt nogal per gebied en helaas profiteert in een aantal ontwikkelingslanden de lokale bevolking nauwelijks van toerisme. Of het dat zo is hangt af van een groot aantal factoren.

Het grootste probleem is dat de belangen van het milieu (planet), van mensen (people) en winst maken (profit) soms op gespannen voet staan. Bij duurzaam toerisme gaat het erom de juiste verhouding te vinden tussen belangen van people, profit en planet. Dat is de kern van duurzame ontwikkeling. (Zie pagina "duurzaam toerisme")

Bij duurzame ontwikkeling gaat het er verder om dat we ervoor zorgen dat lokale mensen zelf in staat gesteld worden voor hun economie, hun cultuur en hun milieu te zorgen. Daarvoor hebben ze dan natuurlijk de middelen nodig en die ontbreken vaak.

Verschuillende partijen zijn verantwoordelijk voor de mate waarin toerisme bijdraagt aan duurzame ontwikkeling: overheden, bedrijfsleven etc. Hier gaat het er om wat jij daar als toerist aan bij kunt dragen.

Wat kun je in de praktijk nu als toerist doen?

Bij de vraag of je zelf bijdraagt aan duurzaam toerisme draait alles om de keuzes die je maakt. Door de keuzes die je maakt als toerist heb je invloed op de financiële en sociaal-culturele situatie van de lokale bevolking en heb je invloed op natuur en milieu. Hoe kun je, door goed te kiezen, ervoor zorgen dat die invloed bijdraagt aan duurzame ontwikkeling voor de lokale bevolking en voor de mensen die het het meest nodig hebben? (zie "duurzaam toerisme"). Dat begint al tijdens de voorbereiding van je reis.

De voorbereiding

De voorbereiding begint met het kiezen van de bestemming. Die keuze bepaalt al een groot deel van de duurzaamheid van je vakantie.

Ver weg?

Het begint met de vraag of je persé ver weg moet? Tot de meest vervuulende activiteiten van een vakantie hoort de reis naar de bestemming. Het heeft eigenlijk weinig zin om bijvoorbeeld als ecotoerist in een natuurpark geld uit te geven om de bomen te sparen, als de reis met het vliegtuig daarheen zoveel vervuiling oplevert dat binnen een aantal jaren de bomen sowieso zullen sterven vanwege het resulterende broeikas effect. Vraag jezelf dus af of je wel zover weg moet, en bekijk daarna de alternatieven om daar te komen. Om je te helpen bij het beantwoorden van die vraag is er een instrument ontwikkeld dat berekent hoeveel milieuschade je met een reis aanricht: de zogenaamde ecologische voetafdruk. Op de pagina's op deze site over de bestemmingen hebben we voor je uitgerekend wat je ecologische voetafdruk is als je naar het betreffende land vliegt.

Mensenrechten?

De meeste mensen zullen tijdens hun reis of hun vakantie nauwelijks te maken krijgen met de schendingen van mensenrechten in de landen die ze bezoeken. De staten die zich daaraan schuldig maken zorgen er wel voor dat dit zich afspeelt achter de coulissen en buiten het gezichtsveld van de toeristen. Voor een aantal toeristen speelt de situatie met betrekking tot mensenrechten in vakantie-bestemmingen dan ook geen rol. Wil je verantwoord reizen dan moet je echter wel degelijk rekening houden met de manier waarop in het bezochte land met de mensenrechten wordt omgegaan. De mate waarin je het respect voor mensenrechten laat meewegen is een persoonlijke zaak. Voor de puristen onder ons zou elke schending van mensenrechten een reden moeten zijn om het land niet te bezoeken. Dat is echter bijna een onhaalbare zaak omdat zelfs Nederland onder vuur ligt bij een aantal bepalingen uit de verschillende verdragen die over mensenrechten gesloten zijn. Logischer lijkt het daarom om meer te kijken naar de mate waarin mensenrechten worden geschonden, de relatie die er ligt met de ontwikkeling van het toerisme en de meningen van lokale organisaties. Als je op basis van die vragen moet constateren dat de fundamentele rechten van de mensen die je bezoekt geschonden worden, moet je voor jezelf de volgende vragen proberen te beantwoorden:

- wil je je vermaken in een land waar mensen gedwongen worden slavenarbeid te verrichten om jouw vakantie mogelijk te maken?
- kun je je vermaken in een land waar op dat moment mensen lijden en onderdrukt worden?
- wil je je vakantiegeld afgeven aan een regime dat met dat geld mensen laat verdwijnen en de democratie vertrapt?
- wil je touroperators ondersteunen die zich niets aantrekken van maatschappelijk verantwoord ondernemen en geld verdienen aan deze vormen van reizen?

Respect

Een basisvoorwaarde voor duurzaam toerisme is dat de mensen ter plekke het op prijs stellen dat er toeristen komen. Dit lijkt vanzelfsprekend maar is het vaak niet. De lokale bevolking wordt zelden vooraf geraadpleegd over de wenselijkheid van toerisme. Hoewel toerisme vaak voordelen biedt in economische zin zijn er vaak ook groepen in de samenleving die er niet van profiteren en alleen met de negatieve kanten te maken krijgen. Wij gaan ervan uit dat de mogelijkheden voor duurzaam of verantwoord toerisme groter zijn naarmate het toerisme kan rekenen op meer steun van de lokale bevolking. Daarom peilt de Vakantiespiegel de mening van lokale groepen (zoals vrouwen, jongeren, ouderen en de milieubeweging, om te kijken of toerisme en toeristen op hun steun kunnen rekenen. Op basis hiervan kun je eerst bekijken of duurzaam toerisme in de gekozen regio kansen heeft en vervolgens je keuzes aanpassen aan de wensen van de lokale bevolking

Doordruppelen

Tijdens de voorbereiding maak je ook als keuzes die bepalen hoeveel van het geld dat je tijdens je vakantie uitgeeft, bij de lokale bevolking in de bestemming terecht komt. Dat is belangrijk (zie duurzaam toerisme). Voor een deel heb je dat zelf onder controle omdat je het zelf uitgeeft. Een ander deel komt indirect toch bij de lokale bevolking terecht: geld dat je niet zelf besteedt maar dat via bijvoorbeeld belastingen doordruppelt naar de regio en (misschien) uiteindelijk, in de vorm van onderwijs, gezondheidszorg of sociale uitkeringen, naar de bevolking. Nu is het een kenmerk van ontwikkelingslanden dat juist dit soort zaken slecht geregeld zijn. De kans dat er veel geld terugvloeit naar de lokale bevolking is klein en is afhankelijk van de mate van ontwikkeling van het land en de kloof tussen arm en rijk. Je zou kunnen zeggen, hoe meer ontwikkeld en hoe kleiner de afstand tussen arme en rijk, hoe groter de kansen dat je uitgaven ook op een indirecte manier bij de bevolking terecht komt. Er zijn verschillende instrumenten om dat te bepalen. Een belangrijke is de Human Development Index van UNDP. (zie link naar: <http://www.undp.org/hdr2001/indicator/>) Om je te helpen hebben we op de pagina's over landen de HDI per bestemming aangegeven.

Vorbereiding

Bereid je goed voor op wat komen gaat. Het lijkt misschien leuk om alles maar op je af te laten komen als je op vakantie gaat, maar de mensen ter plekke hebben er recht op dat je je enigszins aanpast aan hun cultuur en daarop moet je je voorbereiden. Het is bovendien leuker om van begin af aan te weten wat er gebeurt, je mist minder van je vakantie en het helpt je problemen te voorkomen. De landenboekjes uit de serie "Te Gast In" helpen je daar op een hele leuke manier bij.

Individueel of georganiseerd

Vervolgens maak je een keuze of je alles zelf organiseert of dat je met een touroperator reist. Reizigers die hun reis zelf regelen hebben de duurzaamheid ervan in eigen hand. Als je met een touroperator reist worden je keuzemogelijkheden aan de ene kant beperkt, omdat de touroperator een aantal keuzes voor je maakt. Aan de andere kant heb je er ook een

mogelijkheid bij: de touroperator wil je graag als klant dus kun je bij hem afdwingen dat hij zich als een duurzame ondernemer opstelt. Als je voor een touroperator kiest, vergewis je er dan ook van dat je met een duurzame ondernemer te maken hebt. Bij de keuze van een touroperator kun je op de volgende zaken letten.

Voor georganiseerde reizigers

Als je voor een touroperator kiest zorg er dan ook voor dat je met een duurzame ondernemer te maken hebt. Waar moet je dan op letten? Terwijl ondernemingen als Shell en Unilever brochures uitgeven over hun duurzaamheidsbeleid zijn individuele touroperators (nog) niet zover. Wel kun je hier en daar op websites of in brochures een en ander over duurzaam toerisme of milieu- en natuurbeschoud, ja zelfs over mensenrechten, vinden. Dat juichen wij toe. Maar laat je dan niet te snel misleiden door mooie woorden als "groen", "natuur" en "eco". Soms worden zaken mooier voorgesteld dan ze zijn en het is als geïnteresseerde toerist slim om door te vragen: je geeft een flink bedrag uit en hebt het recht te weten wat voor product je koopt.

Als je interesse vooral uitgaat naar kwesties omtrent het milieu kun je de reisorganisator beoordelen op de volgende punten:

- Denk eens aan alle bomen die gekapt worden en alle milieuvriendelijke inkt die gebruikt wordt om al die brochures van touroperators te drukken. Verzamel die dus niet onnodig en help touroperators zuinig te zijn. En wat doet de touroperator er zelf aan om de schade te beperken?
- Heeft het reisbureau en/of de touroperator een beleid op papier met betrekking tot het milieu?
- Heeft het reisbureau en/of de touroperator informatie over de touroperators waarmee in het land van bestemming wordt samengewerkt? Houden die zich aan milieu-eisen? Gebruiken die schone auto's? Wat doen die met het afval? En hoe controleert het reisbureau of de Nederlandse touroperator dat?
- Stelt de touroperator eisen aan de hotels waarmee samengewerkt wordt met betrekking tot hun beleid ten opzichte van het milieu? Hebben ze een keurmerk? Hoe wordt een en ander gecontroleerd?
- Wat is de houding van de touroperator tegenover de vervuiling die het vliegverkeer veroorzaakt? Wat doen ze om die te minimaliseren?

Als je meer over het beleid jegens Mensen (people and profit) wilt weten kun je de volgende vragen stellen:

- Werkt de touroperator met lokale touroperators samen? Hoe selecteert hij die?
- Hoe selecteert de touroperator zijn hotels? En het vervoer ter plekke?
- Controleert de touroperator hoe zijn lokale partners (lokale hotels, lokale touroperators, lokaal vervoer) met hun personeel omgaan? Krijgt dat personeel goed betaald, bestaan er goede arbeidsvoorwaarden en zijn er opleidingen mogelijk?
- Als je daar rondreist wordt er dan bij lokale winkeltjes ingekocht en in lokale restaurantjes gegeten?
- Heeft de touroperator de Gedragscode om kindersekstoerisme te bestrijden ondertekend (zie de pagina over de Code of Conduct)
- Bezoekt de touroperator landen waar de mensenrechten geschonden worden (zie stuk mensenrechten)

In de milieubeleidsverklaring verklaring (zie paragraaf B.13.III) geven we hierop antwoord.

Andere relevante vragen die je aan een touroperator (of aan je reisbureau) kunt stellen:

- Een vraag die vaak vergeten wordt als het gaat om duurzaam toerisme, maar in de toerisme-industrie heel belangrijk is: hoe gaat de touroperator om met zijn

eigen personeel, en dan met name de reisleiders. (zie www.harmattan.nl) Het gaat dan om de betaling, de contracten, de arbeidsvoorwaarden, verzekeringen, betaalt hij de inentingen (noodzakelijke beroepskosten) etc. Traint hij zijn reisleiders (of moeten ze dat zelf betalen?) en waarop traint hij ze? => PIT werkt niet met lokale reisleiders.

- Geeft de touroperator aan goede doelen? => PIT levert jaarlijks een bijdrage aan het WNF.
- Heeft hij dat beleid ook op papier staan, zodat je dat nog eens rustig kunt nalezen en controleren, of doet hij het ad hoc? => ja, zie milieubeleidsverklaring

Overigens gaat stichting Retour in de toekomst reisorganisaties benaderen voor antwoorden op deze vragen.

Seizoen

Als u buiten het hoogseizoen op vakantie kunt, heeft dit voordelen: het is rustiger op de bestemming, de bestemming wordt door spreiding gelijkmatiger belast, de prijs is vaak lager en de dienstverlening is vaak prettiger. Vervoer: maak gebruik van het openbaar vervoer op de bestemming. Hierdoor is er minder vervuiling en vertraging. Zorg ervoor dat uw auto niet de oorzaak is van extra parkeergelegenheid ten koste van de natuur.

Ter plekke

Laten we maar met de deur in huis vallen: een blauwdruk of een gedragscode met tips over wat je als duurzame toerist in alle situaties, overal ter wereld, zou moeten doen, bestaat niet. Duurzaam toerisme is een te gevarieerd en complex begrip, dat in verschillende situaties verschillend uitpakt. Bovendien gaat het om mensen en culturen en mensen en culturen verschillen nu eenmaal van elkaar: elke cultuur en elke persoon zal een andere aanpak nodig hebben. Toch proberen we je hier een aantal handvaten te bieden.

Rekening houden met natuur en milieu

Elke vorm van economische ontwikkeling heeft invloed op natuur en milieu, ook toerisme. Maar we moeten proberen die invloed zo klein mogelijk te houden en waar mogelijk positief aan te wenden.

- Toeristen vragen zich soms af waarom ze rekening moeten houden met natuur en milieu, als de lokale bevolking in de bestemmingsgebieden dat nauwelijks doet? Dat lijkt misschien wel zo, maar heel veel culturen in ontwikkelingslanden leven, ondanks afvalproblemen, in een veel grotere harmonie met de natuur dan wij. Het is niet voor niets dat veel grote schatten van de natuur in de Derde Wereld te vinden zijn. Ook hierin kunnen en moeten we van elkaar leren.
- Afval richt in de natuur bijna altijd schade aan. Laat daarom geen afval achter in de natuur en neem zoveel mogelijk mee terug naar de stad. Het gebruik van wegwerpvakkingen en -bestekken is milieubelastend. Bovendien bestaat in ontwikkelingslanden zelden zoiets als een afval ophaaldienst. Mocht je batterijen en/of spuitbussen gebruiken, neem die dan mee terug naar huis, want deze kunnen bijna nergens goed verwerkt worden. Laat artikelen die je in winkels koopt niet in plastic inpakken. Wil je het gebruik van waterflessen vermijden, neem dan zelf een stevige fles mee die je in je hotel met gekookt (of met tabletten gezuiverd) water vult. Vaak is het moeilijk om de juiste keuzes te maken. Zo is het in veel ontwikkelingslanden niet verstandig om water uit de kraan te drinken. Terwijl de lokale bevolking zonder problemen van het water kan drinken, loopt een toerist de kans om diarree of andere maag-darm klachten te krijgen. De oplossing hiervoor is het kopen van water uit flessen. Een dilemma bij water uit plastic flessen is de lege plastic fles. Wat doe je er mee? Moet je de lege fles gewoon weggoien of juist aan de lokale bevolking geven? Er bestaat in beide gevallen een kans dat je later dezelfde fles kunt terugkopen, gevuld met

lokaal leidingwater. Is het misschien beter om de lege plastic fles in stukken te snijden en weg te gooien? Op deze manier ben je er zeker van dat je de fles niet meer terug kunt kopen, maar ook de lokale bevolking kan er niets meer mee. 't Is dan alleen nog maar afval.

- Verstoor de rust van de natuur zo weinig mogelijk en kies voor de geluidsvriendelijkste vormen van vervoer. Een beperking van de geluidsoverlast, zowel tijdens vervoer als tijdens activiteiten, belast het milieu minder.
- Water is in veel vakantiegebieden een schaars en kostbaar goed. Verspil het niet! Informeer bij de lokale bevolking of er genoeg water (ook voor hen) beschikbaar is of dat het misschien alleen op rantsoen verkrijgbaar is. Niet alleen het verbruik van water maar ook het produceren van afvalwater leidt tot problemen. Meestal is er geen waterzuivering aanwezig. Neem daarom geen onnodig lange douches en bespaar op was water door je handdoeken en lakens vaker te gebruiken. Laat afvalwater niet zomaar in riviertjes weglopen: waarschijnlijk dient datzelfde water voor mensen stroomafwaarts weer tot drinkwater.
- Als je voedsel inkoopt zoek dan naar producten die milieuvriendelijk zijn en in dezelfde regio geproduceerd worden.

Water: Water is een schaars goed geworden. Deskundigen verwachten dat er, zoals er over olie oorlogen zijn ontstaan, in de toekomst ook oorlogen om water gevoerd zullen gaan worden. Hoewel 2/3de van de aarde bedekt is met water is daarvan slechts 1% geschikt voor menselijk gebruik. Terwijl in Europa het watergebruik op ongeveer 140 liter per dag ligt (waarvan 1/3de om het toilet door te spoelen!), hebben meer dan een miljard mensen slechts 20 liter per dag tot hun beschikking. Bovendien heeft meer dan een miljard mensen geen toegang tot schoon drinkwater. 5 miljoen mensen sterven per jaar aan ziekten die veroorzaakt worden door slecht drinkwater of gebrek aan hygiëne. Is dit relevant voor duurzaam toerisme? Ja, toerisme legt een druk op het waterverbruik in de bezochte gebieden: van het water dat een golfterrein op de Filippijnen verbruikt, kunnen 65 hectare vruchtbaar akkerland gevoed, 15.000 bewoners van de hoofdstad Manila of 60.000 dorpsbewoners verzorgd worden!

- Koop nooit souvenirs die gemaakt zijn van materiaal van bedreigde diersoorten zoals krokodillentassen, ivoren beeldjes, opgezette dieren. Invoer ervan in Europa is ten strengste verboden. Bij twijfel: niet doen!
- Vervoer, vooral als daarvoor veel infrastructuur nodig is, leidt altijd tot milieubelasting. De geluidsoverlast en luchtvervuiling door auto's heeft in veel ontwikkelingslanden, met name in de steden al tot catastrofale gevolgen geleid. Als je van vervoer gebruik maakt probeer je er dan van te verzekeren dat het om schoon en veilig vervoer gaat (als je de keuze hebt...). Huur zo weinig mogelijk zelf een auto, maar neem een taxi. De prijs is vaak gelijk, je loopt minder risico's, en je ondersteunt de lokale werkgelegenheid. De trein is vaak het milieuvriendelijkste alternatief. Maak in ieder geval zo weinig mogelijk gebruik van het vliegtuig. Dit is meestal de meest milieuvriendelijke manier van reizen.
- Net als thuis, moet je op je vakantie ook zuinig met energie omgaan. Dat geldt voor stroom maar het geldt bijvoorbeeld ook voor brandhout. Neem in ieder geval een zaklamp en kaarsen mee, want de kans dat stroom uitvalt is vele malen groter dan in Europa. Als je naar een koud gebied gaat (let erop dat het in veel "tropische" bestemmingen, bijvoorbeeld vanwege de hoogte, ook heel koud kan zijn), neem dan dikke kleding mee, zodat je niet altijd op kachels bent aangewezen. Het brandhout dat daarvoor gebruikt wordt is vaak schaars en komt aan de lokale bevolking toe (die vaak

niet in staat is om dure isolerende kleding te kopen!). Als je gaat wandelen in de bergen, kook dan op kerosine. U kunt er op letten dat licht, airco en andere apparaten uit zijn als u de kamer verlaat.

- Vermijd waar mogelijk 1-persoons-verpakkingen (zeepjes, shampoo, beleg) en deponeer uw afval in afvalbakken.
- Planten en dieren en hun leefomgeving moeten met zorg behandeld en beschermd worden. Pluk bijvoorbeeld in de Zuidelijke Alpen in Nieuw-Zeeland geen bloemen. Deze kunnen slechts enkele weken per jaar bloeien en zich voortplanten. Past u op voor verboden souvenirs als schelpen, koralen, ivoor, als wel dieren en planten?

Natuurtips: hoe u zelf kunt bijdragen aan natuurbehoud

Houtkap en het uitsterven van bedreigde diersoorten zijn voorbeelden van mondiale problemen waarvoor overheden en natuurbeschermingsorganisaties oplossingen proberen te vinden. Ook reizigers zijn zich steeds meer bewust van de negatieve gevolgen die bepaalde activiteiten op de natuur en het milieu kunnen hebben.

Werk mee aan de bescherming van zeeschildpadden

Om zowel toeristen van een onvergetelijke ervaring met zeeschildpadden te laten genieten en de zeeschildpadden zo goed mogelijk te kunnen beschermen, is er een aantal richtlijnen opgesteld. Deze zijn van zeer algemene aard en voor diverse situaties, dus wellicht niet precies van toepassing op uw vakantiebestemming.

- Loop niet op plekken op het strand die door hotels en lokale natuurorganisaties voor zeeschildpadden zijn aan-gewezen. Vaak geven informatieborden duidelijk aan waarom het nodig is een stuk strand voor zeeschild-padden af te sluiten.
- Koop geen souvenirs die van zeeschildpadden zijn gemaakt. Vaak is uitvoer van bepaalde producten ook verboden. De door de wet vastgestelde reglementen betreffend het invoeren van souvenirs vindt u op <http://www.belastingdienst.nl/9229237/t/opreis.htm>
- Raak jonge schildpaddjes niet aan. Schildpadden keren, als ze volwassen zijn, altijd terug naar het strand waar ze geboren zijn om er eieren te leggen. Wanneer ze tijdens hun tocht van het nest naar de zee opgepakt worden of op een andere manier verstoord worden, kan dat desoriëntatie veroorzaken waardoor ze later het strand niet meer terug kunnen vinden. Als u met een gids meegaat die wel het oppakken van kleine schildpaddjes toestaat, maak hem hierop attent. Lokale gidsen dienen een gedegen kennis over zeeschildpadden te beschikken.
- Te veel licht verstoort het natuurlijke gedrag van zeeschildpadden. Gevolg hiervan is dat ze desoriënteerd raken en weer terugkeren naar de zee zonder een nest te hebben gegraven. Daarom:
  - Alleen de gids dient van een lichtbron te zijn voorzien.
  - Neem nooit foto's met flitslicht van schildpadden die zich op het strand bevinden.
  - Maak de hotelstaf erop attent wanneer verlichting op het strand richting de zee staat. Informeer bij de hotelstaf of ze gebruik kunnen maken van schermen of lampenkappen.
- Plaats uw strandmeubels (stoelen en parasols) niet diep in het zand. Waar mogelijk maak de hotelstaf hierop attent. Het plaatsen van een parasol diep in het zand kan de eieren stukmaken.
- Zorg ervoor dat u 's nachts uw strandmeubels verwijdert. 's Nachts komen zeeschildpadden op het strand om nesten te graven en zijn obstakels hinderlijk.

- Ga 's nachts niet alleen op het strand lopen. Het strand dient met een gekwalificeerde gids te worden betreden. Deze kan u laten zien waar wel en niet mag worden gelopen en legt wetenswaardigheden uit over de zeeschildpadden. Zo worden de schildpadden niet onnodig verstoord.
- Volg de regels met betrekking tot wanneer wel en niet met de boot mag worden gevaren. In veel kustgebieden worden boten tijdens bepaalde perioden (bijvoorbeeld bij het uitkomen van de eieren) niet toegestaan. Bovendien is het vaak zo dat veel jonge schildpaddjes door boten sneuvelen.
- Maak alleen tochten op een boot die van een 'gekooide propeller' is voorzien. Hierdoor wordt voorkomen dat kleine schildpadden doodgaan.
- Zorg er wel voor dat als u aan een 'schildpad-kweekproject' mee wilt doen, dit project kan aantonen dat ze de betreffende beschermingsricht-lijnen volgen.
- Bezoek geen project of kwekerij waar schildpadden in reservoirs worden gehouden.
- Betaal nooit om jonge schildpadden te mogen vrijlaten of aanraken.
- Nader een schildpad pas als ze een nest begint te graven.

Een belangrijke trend binnen toerisme die langzaam maar zeker voet aan de grond krijgt, is dat toeristen zelf een bijdrage aan natuurbehoud willen leveren. Naast het ontdekken van de mooiste trekpleisters wil men ook iets doen om het natuurschoon voor toekomstige generaties veilig te stellen.

Dus luidt de vraag: hoe kunt u zelf op vakantie een positieve bijdrage leveren aan het behoud van natuurgebieden en de dieren en planten die daar leven? Het Nederlands Comité voor IUCN erkent dat reizigers positieve stappen willen ondernemen en wil hierin graag een constructieve rol spelen. In het kader hiervan zijn tal van natuurvriendelijke tips verzameld en opgesteld die toeristen op vakantie zelf kunnen toepassen.

Koraalrif richtlijnen - Duik en Snorkel tips

Waarom is het voor u van belang om voor koraalriffen te zorgen ?

- u zorgt ervoor dat volgende generaties waaronder uw eigen kinderen, ook van de prachtige omgeving kunnen genieten
- veel landen zijn zeer afhankelijk van het geldstroom die door toerisme wordt gestimuleerd.
- veel dier- en plantensoorten die in dit ecosysteem voorkomen, hebben een medicinale waarde
- veel medicijnen zijn ontwikkeld op basis van chemicaliën die van koraalriffen afkomstig zijn

Hoe helpt u mee aan het behoud van koraalriffen ?

- Raak het koraal niet aan - koralen zijn levende dieren en zijn snel beschadigd zelfs bij lichte aanraking - ook het dragen van handschoenen is volkomen overbodig.
- Woel het zand niet op - het bederft het aanzicht voor u en anderen, beschadigt het koraal en andere koraalorganismen. De kleine zanddeeltjes bedekken het koraal waardoor het koraal zich verstikt en geen licht ontvangt om te overleven
- Ga niet speervissen - het aantal grote vissoorten is al sterk verminderd en speervissen is daarom op veel plaatsen verboden.
- Verplaats geen koralen - koralen zijn de bouwstenen van de riffen en groeien langzaam. Zelfs kleine exemplaren zijn al enkele jaren oud
- Verplaats geen koraalbewoners - kreeften en schelpdieren zijn zeldzaam geworden omdat te veel mensen ze hebben opgepakt of meegenomen
- Zorg voor een bijscholing als u duikt - volg bijv. Een diepwatercursus en blijf oefenen wat u geleerd heeft

- anker nooit uw boot op het koraal - dit beschadigt het koraal - anker bij aangebrachte boeien of voorzichtig in het zand
- Probeer meer informatie over koraalriffen en het ecosysteem te leren - hierdoor zal een bezoek aan zo'n gebied voor u optimaal en plezierig zijn
- Help mee aan het schoonhouden van het gebied - ruim altijd uw eigen afval op en afval dat u op het strand tegenkomt - afval blokeert het zonlicht waardoor het koraalrif langzaam afsterft
- Steun lokale natuurbeschermingsorganisaties die zich met het behouden van de natuur bezighouden - met een financiële donatie of het meedoen aan natuurbehoud-activiteiten
- Ga niet op zeeschildpadden rijden, laat ze liever met rust
- Oefen vaak om finning en body control te handhaven
- Zorg ervoor dat al uw benodigdheden goed vastgebonden zijn zodat niets op het koraal blijft haken

Rekening houden met de economisch belangen

Voor veel mensen in de bestemmingslanden is de economische kant van het toerisme de belangrijkste. Het levert werk en inkomen op. In veel landen is dat ook broodnodig. Het gaat er echter niet alleen om dat zoveel mogelijk geld wordt uitgegeven, het gaat er ook om dat dat goed besteed wordt. Als je in hotels verblijft bijvoorbeeld kun je ervan uitgaan dat in internationale luxe hotels de inkomsten vaak blijven hangen bij de (buitenlandse) eigenaren, maar de lonen zijn daar dikwijls beter dan in de hele kleine hotels die weliswaar eigendom zijn van lokale mensen, maar waar de arbeidsvoorwaarden voor de werknemers soms slecht geregeld zijn of kinderarbeid voorkomt. Probeer de volgende vuistregels te hanteren:

- Denk eraan dat veel van de lokale mensen waar je contact mee hebt (chauffeurs, gidsen, touroperators) en hun gezinnen voor hun inkomsten afhankelijk zijn van het toerisme.
- Waar je keuzes kunt maken bijvoorbeeld tussen restaurants of attracties, kies dan zoveel mogelijk voor lokale ondernemers. Zoek daarbij uiteraard wel naar een goede prijs/kwaliteitsverhouding.
- Probeer uit te vinden (door gesprekken met de lokale bewoners of personeel), hoe het eigendom van het hotel geregeld is en hoe de arbeidsomstandigheden zijn. Om je te helpen bij de keuze van accommodaties verzamelt stichting Retour gegevens over hotels, pensions en kampeerterrainen die zichzelf als duurzaam aanprijzen.
- Bedenk je dat voor veel mensen die in het toerisme werken niet dezelfde arbeidsvoorwaarden gelden als voor ons. Ze hebben geen contract, geen verzekeringen, geen recht op uitkeringen etc. Vaak zijn het de foaien die daarin moeten voorzien. Natuurlijk moet de fooi wel in overeenstemming zijn met de kwaliteit van de dienstverlening en met wat lokaal de gewoonte is. Als je dat niet weet kun je daarnaar informeren. Als de service niet naar behoren was, leg dat dan ook uit aan de betrokkenen.

Arm en Rijk: De rijkdom in de wereld is slecht verdeeld: 4/5de van de rijkdommen van de wereld is in handen van 1/5de van de mensheid (waaronder wij Nederlanders). Van de 6 miljard wereldbewoners moet de helft rondkomen van minder dan 2 US\$, en daarvan een derde van minder dan 1 US\$, per dag.

- Het kan zijn dat je gevraagd wordt steekpenningen te geven ("geld voor een kopje thee"). Het is altijd gevaarlijk om daarop in te gaan; zodra je laat blijken dat je je daarvoor leent, sta je zwak.
- Lokaal inkopen is niet alleen een leuke bezigheid, maar

het stimuleert ook de lokale economie. De bonte markten behoren vaak tot het hoogtepunt van een reis. Maar onderhandelen en afdingen is niet altijd even gemakkelijk. Echt onderhandelen is een vorm van communicatie en vaak gaat een en ander ook gepaard met uitwisseling van vriendelijkheden, variërend van een vriendelijk lachje tot het samen nuttigen van een kopje thee. Vaak gelden daarbij lokale spelregels die niet zomaar duidelijk zijn. Probeer daar eerst duidelijkheid over te krijgen. Vraag ernaar bij lokale mensen en vraag hun ook naar de normale prijs voor het gewenste product. Er bestaat overigens vaak een verschil tussen de lokale prijs en de prijs voor toeristen. Gezien het verschil in draagkracht is daar o.i. niets mis mee.

- Hoewel in veel bestemmingen afdingen bij het leven hoort, en aan toeristen vaak een te hoge prijs wordt gevraagd, kent afdingen zijn grenzen. Veel (jonge) straatverkopers werken in opdracht van een baas. Als ze 's avonds hun spullen niet verkocht hebben komen ze in grote problemen. Daarom verkopen ze aan het einde van de dag vaak tegen elke prijs. Om dan uiteindelijk toch in de problemen te komen. Probeer een beeld te krijgen van de handel en van de reële prijzen om niet teveel te betalen, zonder de handelaren het vel over de oren te trekken.
- Koop bij vrouwen. Bijna overal rust de verantwoordelijkheid voor het gezin en de kinderen op de schouders van de vrouw. Vaak wordt het geld dat je aan vrouwelijke handelaars en ondernemers uitgeeft direct besteed aan de zorg voor de kinderen.
- Als je niet wilt onderhandelen, koop dan in winkels waar prijskaartjes op de producten staan.
- Bedelen. Helaas is het zo dat in veel ontwikkelingslanden geen sociale uitkeringen bestaan. Veel mensen die om wat voor reden dan ook, niet kunnen werken en geen familie hebben zoals bejaarden, gehandicapten en ongehuwde moeders, zijn op bedelen aangewezen. Voor het omgaan met bedelen is geen echt goede richtlijn te geven. Let erop of de lokale mensen zelf iets geven. Dat gebeurt meestal voor tempels of moskeeën. "Echte" bedelaars zitten meestal rustig ergens op straat en vallen je niet lastig. Kinderen moet je eigenlijk nooit iets geven. Bedelende kinderen spijbelen van school en als ze succes hebben met bedelen zullen ze ook nooit meer naar school gaan. Dan kun je beter hulpprojecten voor kinderen ondersteunen. Mocht je toch iets willen geven, geef dan aan hun school, geld, pennen, schriftjes of iets dergelijks.

Rekening houden met cultuur

In duurzaam toerisme komen mensen uit verschillende culturen in contact. Het resultaat van dat contact zou moeten zijn het begrip voor elkaars sociale, culturele en religieuze identiteit. Maar dat dit niet altijd even gemakkelijk verloopt, zal iedereen duidelijk zijn die zelf gereisd heeft.

De vakantie kan nog leuker worden als je met een juiste instelling reist. Wat verstaan we daaronder?

- Wees nieuwsgierig, ben niet bang voor nieuwe dingen maar verheug je erover.
- Accepteer de mensen die je bezoekt als gelijkwaardig, als mensen van vlees en bloed met interessante meningen, niet als culturele objecten in een romantisch decor.
- Probeer niet een heel continent in twee weken te leren kennen maar duik wat dieper in kleinere regio's, zodat je niet alleen de buitenkant leert kennen.
- Heb geen haast, neem de tijd en probeer het tijdsbegrip van de lokale mensen te accepteren en over te nemen.

- Een vriendelijke glimlach kost niets maar is de internationale taal om deuren te openen en sympathie te kweken.
- Verlies je geduld niet en probeer (zo lang mogelijk) beleefd te blijven. Schreeuwen en hard roepen helpen meestal niet echt en kan als zeer beledigend ervaren worden.
- Probeer de taal van het gebied te leren, in ieder geval de begroetingen en het bedanken.

- Je moet je realiseren dat je te gast bent in een vreemd land en je zou eigenlijk de instelling moeten hebben dat je dat land niet zonder nieuwe vrienden wilt verlaten.
- Daarvoor moet je je vooraf goed verdiepen in de gewoonten en gebruiken van het bezochte land. Je moet je een beeld proberen te vormen van de negatieve en positieve gevolgen van het toerisme in het bestemmingsland.
- Het wordt altijd gewaardeerd als je echte interesse en respect hebt in het land en voor de mensen die je bezoekt. Het is belangrijk om te weten wat de mensen beweegt, wat voor hen belangrijk is, wat ze van het leven denken en in het bijzonder wat ze van toerisme en toeristen vinden. Daarvoor hebben we meningen van verschillende groepen voor je geïnventariseerd die je per regio kunt terugvinden. Als je de meningen van mensen kent kun je je beter aanpassen en respect tonen. De kern van de Vakantiespiegel is respect voor de lokale mensen in de bestemmingen. We laten hen aan het woord over hun ervaringen en meningen over toerisme en toeristen, zonder daar zelf een waardeoordeel aan te hechten. Deze meningen vind je op de regio pagina's en je kunt deze informatie gebruiken aals aanvulling op de feiten die je uit de reisgidsen haalt. Daarnaast zijn er ook nog allerlei praktische gedragsregels. Een aantal daarvan hebben we voor je verzameld en voor meer informatie kun je bijvoorbeeld de boekjes uit de serie "Te Gast In..." raadplegen. (www.tegastin.nl) Met een goede voorbereiding is de kans kleiner dat je tijdens je vakantie mensen voor het hoofd stoot.
- Je moet proberen om een eenzijdig en eendimensionaal beeld van de lokale bevolking te voorkomen. Daarvoor kun je ernaar streven om afwisseling en variatie te brengen in de vormen van contact die er zijn met de lokale bevolking.
- Arm en rijk. Als je naar een ontwikkelingsland op vakantie gaat kun je niet ontkomen aan het feit dat er een extreem verschil bestaat tussen jouw rijkdom en hun armoede. Dit biedt natuurlijk een voedingbron voor misverstanden en problemen. Het heeft weinig zin om met een schuldgevoel rond te lopen, zeker niet als dat ertoe leidt dat je bijvoorbeeld kinderen probeert te helpen door ze geld te geven of beloften te doen die je niet waar kunt maken (bijvoorbeeld als ze je vragen dat je zult zorgen voor een plek op een Nederlandse opleiding). Het heeft ook geen zin om continu angstig te zijn voor overvallen, maar zorg er wel voor dat je geen aanleiding geeft: loop niet te koop met geld, sierraden of dure camera's. Verdeel je geld en documenten over verschillende plekken. De kloof tussen rijk en arm kun je niet overbruggen door in je eentje iedereen geld te geven. Hoewel het misschien wat anoniemer en minder dankbaar lijkt is het veel effectiever om erkende hulpprojecten te ondersteunen. Informeer daarvoor bij ontwikkelingsorganisaties zoals SNV, NOVIB, ICCO, CEBEMO en HIVOS.

Er bestaat een misverstand dat individuele 'alternatieve' toeristen meer begrip creëren dan massatoeristen. Maar dat is niet altijd zo. Zo is er een verhaal van een Costa Ricaanse boer die twee groepen uit Nederland ontvangt: een met 'alternatieve' toeristen en een met 'massa' toeristen. Iedereen verwachtte dat hij liever te doen zou hebben met de alternatievelingen die voor 'begrip' en 'solidariteit' naar Costa Rica komen, dan met de massatoeristen voor wie het bezoekje slechts een korte onderbreking van de strandvakantie is.

Op de vraag welke toerist hij het liefst ontving op zijn varkenshouderij, antwoordde hij tot ieders verbazing dat hij die alternatieve toeristen maar vreemde vogels vond.

In gebrekkig en onbegrijpelijk Spaans proberen ze hem van alles duidelijk te maken, vooral dat de hokken van de varkens te klein zijn. En toen hij ze na de rondleiding een lekker lapje vlees aanbood, sloegen ze het af omdat ze vegetarisch waren. Nee, neem nou die 'massatoerist'. Onder zo'n groep toeristen zit altijd wel iemand uit een boerenfamilie. Zo'n man slaat altijd wel een keer één van zijn varkens op de kont en keurt ze. Met handen en voeten begrijpen ze elkaar precies als het om de varkens gaat en na afloop eten ze gezellig een heerlijk varkenslapje.

- Wij houden van de warmte en de zon en kleden ons daar graag naar. Maar in veel vakantiebestemmingen zijn de normen en waarden wat betreft kleding veel strenger dan bij ons. Ga in ieder geval nooit in strand-kleding naar heiligdommen en het is ook niet verstandig schaars gekleed door steden te wandelen. Vooral als vrouw is het verstandig om te kijken naar wat de lokale vrouwen dragen en je kleding daaraan aan te passen. Zelden zul je lokale vrouwen zien in strakke shorts of leggings, met diepe decolletés of strakke topjes zonder bh. Vaak zullen lokale mannen, als ze daaraan niet gewend zijn, dergelijke kleding als een uitdaging ervaren. Topless zonnen is in heel veel vakantiebestemmingen buiten Europa verboden, zelfs in de Verenigde Staten.
- Vaak zijn we overweldigd door de gastvrijheid die we in onze vakantiebestemming tegenkomen. Hoewel die in veel ontwikkelingslanden nog op een vele hoger peil ligt dan bij ons, gaat het daarbij eigenlijk nooit om eenrichtingsverkeer. Waar de gastvrijheid tussen lokale mensen onderling altijd wederzijds is is het iedereen duidelijk dat dat in het geval van toeristen minder het geval kan zijn. Toch verwacht men vaak iets terug van de gastvrijheid die men tegenover toeristen toont: dat men zich met elkaar vermaakt, status tegenover de burens, een adres in het buitenland, ondersteuning van de kinderen tot en met een uitnodiging naar je eigen land. Het minste wat je kunt doen als je uitgenodigd wordt is het meebrengen van een cadeautje. Het is een goed idee om uit je eigen land wat dingen mee te nemen (een kalender, foto's, iets voor de kinderen, etc). Als je uitgenodigd wordt voor eten, realiseer je dan wel dat het als hoogst onbeleefd ervaren kan worden als je zaken laat staan. Maak in ieder geval vooraf duidelijk of je vegetariër bent of niet.

Religies betekenen veel voor mensen. Het is erg belangrijk om met religieuze gebruiken rekening te houden. Verdiep ja daarom in die gebruiken, want je wordt er al heel gauw mee geconfronteerd. Bijvoorbeeld:

- Voor het betreden van een tempel of moskee moet je je schoenen uittrekken. In veel Hindoe tempels moet je ook alle lederwaren buiten laten, als symbool voor het respect voor leven.
- In veel landen geldt de linkerhand als onrein, net als de voeten. Daarom eet men alleen met de rechterhand, en als je gaat zitten moet je vermijden om de ander de voetzolen toe te keren. Raak ook niet het hoofd van anderen aan want dat geldt als heilig, vooral bij kleine kinderen.
- In de vastenmaand Ramadan (vaak rond november/december) mogen Moslims overdag eten noch drinken. Dat heeft voor jou in zoverre gevolgen dat restaurants vaak pas na zonsondergang open gaan.

Dit is slechts een summiere weergave. Lees daarom de boekjes uit de serie *Te Gast In*, waarin je uitgebreide tips per land krijgt om misverstanden te voorkomen.

- In veel vakantiebestemmingen speelt de religie een veel grotere rol dan bij ons. Niet alleen de grote religies zoals boeddhisme, hindoeïsme, islam en christendom, maar ook kleine lokale religies en mengvormen zijn daarbij belangrijk. Vaak hebben zaken die voor ons geen echte, of alleen een financiële waarde hebben, in andere godsdiensten, een religieuze waarde: bomen, koeien, stenen etc. Goden en godinnen zijn van een heel andere orde dan de christelijke god. Als je besluit tempels te bezoeken of deel te nemen in religieuze manifestaties past niets anders dan een onvoorwaardelijk respect. En het is ook goed om eraan te denken dat in een groot aantal ontwikkelingslanden onderdrukking heeft plaatsgevonden, in naam van het christendom. In sommige Aziatische landen worden toeristen die zich uitdrukkelijk op hun christen-zijn beroepen met wantrouwen benaderd.

Wist u dat:

- ... sinds 1997, 17.800 kilo ivoor in beslag genomen zijn sinds 1997, waarvoor 30.000 olifanten zijn afgemaakt, dat wil zeggen 1 per uur?
- ... van het geld voor een tweewekse reis naar Kenia, 7% door de toerist voor de reis wordt uitgegeven, 83% bij de touroperator blijft hangen en maar 10% echt bij de Keniaanse bevolking terecht komt?
- ... voor elke US-dollar die een toerist in een ontwikkelingsland uitgeeft, verlaat 40 tot 75 cent dat land weer voor de ontwikkeling van de toerisme sector en voor het importeren van consumptiegoederen voor de toerist?
- ... in ontwikkelingslanden 250 miljoen kinderen tussen 5 en 14 jaar kinderarbeid verrichten. 13 miljoen daarvan verdienen hun geld in het toerisme?
- ... in ontwikkelingslanden per dag meer dan 35.000 kinderen onnodig sterven, aan oorzaken die makkelijk verholpen kunnen worden: koorts, diarree, griep, honger etc.?

Gedragcode Inheemse Volken

Toestemming

Het land waar inheemse volken wonen mag je nooit betreden zonder dat daarvoor toestemming is gegeven door het volk zelf, ook al is dit een langdurig proces.

Erken de rechten van Inheemse Volken

Hoewel dat niet geregeld is zoals dat in ons rechtssysteem gewoon is, is het recht op het land dat ze bewonen door verschillende internationale verdragen aan Inheemse Volken gegeven. Ook al zijn er nationale overheden die daar minder zorgvuldig mee omgaan, zouden toeristen en toeroperators deze rechten altijd moeten erkennen.

Pas op met besmettelijke ziekten

Inheemse volken zijn soms zeer vatbaar voor ziekten die voor anderen "normaal" zijn (griep, verkoudheid etc). Houd daar rekening mee.

Toon respect

Toeroperators en toeristen moeten respect tonen voor inheemse volken. Alle vormen van karikatuur of stereotypering moeten worden vermeden. Het gaat niet om mensen "uit het stenen tijdperk" of "onaangetast door de tijd". Dit kan als zeer beledigend ervaren worden. Het gaat om mensen van deze tijd die hun culturele waarden en normen hebben verdedigd en behouden.

Betaal voor diensten

Inheemse volken hebben veel van hun cultuur bewaard maar maken indien nodig ook gewoon gebruik van diensten waarvoor betaald moet worden (geneesmiddelen, scholing etc). Zij hebben dan ook als ieder ander recht op inkomsten uit toerisme. Als ze geld vragen voor hun diensten aan toeristen gaat het dus niet om een "aantasting" van hun cultuur, zoals veel toeristen dat graag (vaak uit eigen belang) zien.

- ... Bij het kopen van souvenirs moet je er vooral opletten dat ze ook daadwerkelijk in de regio gemaakt zijn. Te vaak zijn "lokale" souvenirs, "made in Hongkong". Koop van mensen die het echt nodig hebben (zie de tips voor lokaal inkopen). Om te voorkomen dat de lokale cultuurschatten worden leeggeplunderd, moet je geen "echte" antiquiteiten kopen. Vaak mag je die ook niet uitvoeren. Hetzelfde geldt voor souvenirs die gemaakt zijn van beschermde dieren.
- ... Foto's, dia's en video's bezorgen onvergetelijke herinneringen. Maar let erop dat je de lokale bevolking niet reduceert tot foto-object. Fotografeer niet zonder dat je het vooraf vraagt zelfs niet stiekem van grote afstand. Je zou niet de eerste toerist zijn die daardoor in de problemen komt. Je hoeft de taal niet te spreken maar een vriendelijke glimlach of oogcontact is vaak al duidelijk. Mensen zullen soms niet op de foto willen omdat ze hun nette kleren niet aan hebben of er smerig uitzien. Respecteer dat en geef ze de kans om respectvol op de foto te gaan. En als mensen willen poseren, laat ze dat dan doen, achteraf zijn die foto's vaak erg leuk. Een vriendelijk gesprek kan vaak met een gezamenlijke foto worden afgesloten, en als je beloofd de foto op te sturen zorg er dan voor dat je dat ook waar kunt maken. Als mensen geld vragen voor een foto moet je dat respecteren. Je enige keuze is om te beta-len of de foto niet te nemen. Ben heel voorzichtig en respectvol als het erom gaat religieuze gebeurtenissen of personen te fotograferen. Dit ligt vaak heel gevoelig.
- In veel landen drijft de armoede vrouwen en kinderen in de prostitutie. Als je van prostituees of betaalde vriendinnetjes gebruik maakt, maak je misbruik van die armoede. Als je met minderjarigen seks bedrijft ben je bijna overal zwaar strafbaar, en als het beschouwd wordt als prostitutie (bijvoorbeeld als je het eten of een jurkje voor je vriendinnetje betaalt), dan kan dat in een aantal

belangrijke vakantiebestemmingen met de doodstraf bestraft worden. En zelfs als je het land weet te ontkomen, kun je ook in Nederland nog zwaar gestraft worden. Als je je hierdoor niet aangesproken voelt denk er dan in ieder geval aan dat het Aids probleem in ontwikkelingslanden zeer groot is, vooral onder prostituees en meisjes die met vakantiegangers aanpappen.

- Voor veel toeristen zijn Inheemse Volken een attractie. Vaak worden zij echter door hun overheid en hun landgenoten geminacht en worden hun rechten met voeten getreden. En voor het toerisme zijn ze dikwijls niet meer dan exotische objecten in een mooi decor. Maar iedereen is het er eigenlijk over eens dat deze volken de manier waarop zij leven een belangrijk onderdeel zijn van de culturele rijkdom van onze aarde. En dat hun rechten en manier van leven gerespecteerd en beschermd moeten worden. Toerisme en toeristen kunnen daaraan bijdragen. Daarvoor zijn speciale gedragscodes ontwikkeld. Zie het kader.

Code of Ethics for Tourists

1. *Travel in a spirit of humility and with a genuine desire to learn more about the people of your host country.*
2. *Be sensitively aware of the feelings of other people, thus preventing what might be offensive behaviour on your part. This applies very much to photography.*
3. *Cultivate the habit of listening and observing, rather than merely hearing and seeing.*
4. *Realise that often people in the country you visit have time concepts and thought patterns different from your own; this does not make them inferior only different.*
5. *Instead of looking for that "beach paradise", discover the enrichment of seeing a different way of life, through other eyes.*
6. *Acquaint yourself with local customs - people will be happy to help you.*
7. *Instead of the Western practice of knowing all the answers, cultivate the habit of asking questions.*
8. *Remember that you are only one of the thousands of tourists visiting this country and do not expect special privileges.*
9. *If you really want your experience to be "a home away from home", it is foolish to waste money on travelling.*
10. *When you are shopping, remember that the "bargain" you obtained was only possible because of the low wages paid to the maker.*
11. *Do not make promises to people in your host country unless you are certain you can carry them through.*
12. *Spend time reflecting on your daily experiences in an attempt to deepen your understanding. It has been said that what enriches you may rob or violate others.*

Bron: O'Grady, R., 1980 *Third World Stopover*. Geneva: World Council of Churches)

Automobilisten die Het Nieuwe Rijden toepassen zijn slimme chauffeurs. Naast het feit dat ze comfortabel onderweg zijn, veroorzaken ze met hun rijstijl minder schade en besparen zij jaarlijks op brandstof en op onderhoud van hun auto.

De belangrijkste tips van Het Nieuwe Rijden

1. *Schakel zo vroeg mogelijk op naar een hogere versnelling. Voor benzineauto's/LPG bij maximaal 2500 toeren, voor diesel bij maximaal 2000 toeren.*

Een deel van het vermogen dat een automotor levert gaat verloren aan inwendige wrijvingsverliezen. Deze verliezen zijn evenredig met het toerental. Wanneer u met lage toerentallen rijdt blijven deze verliezen tot een minimum beperkt, wat gunstig is voor het brandstofverbruik. Bovendien neemt de efficiëntie van een automotor toe naarmate hij zwaarder belast wordt (lees: er bij lage toerentallen meer gas gegeven wordt). De energie wordt dan efficiënter opgewekt. Het meest efficiënt rijdt u zodoende door bij het optrekken zo snel mogelijk naar hogere versnellingen over te schakelen (lage toerentallen) en daarin relatief veel gas te geven. Dat gaat in een hoge versnelling automatisch omdat u dan veel gas moet geven om vlot op te kunnen trekken.

Om optimaal van de efficiëntie van een automotor gebruik te maken kunt u bij benzine- en LPG-motoren een maximum schakeltoerental van 2500 aanhouden. Aangezien dieselmotoren hun optimale efficiëntie in de regel al bij lagere toerentallen ontwikkelen dan benzine-motoren, kunt u hiervoor een maximum schakeltoerental van 2000 toeren per minuut aanhouden. Een toerenteller is hierbij een handig hulpmiddel. Dit schakeladvies geldt voor handgeschakelde auto's, maar ook voor een automatische versnellingsbak. Deze manier van schakelen is bovendien niet slecht voor de motor mits deze in goede staat van onderhoud is.

2. *Rij zo veel mogelijk met een gelijkmatige snelheid en een laag toerental in een zo hoog mogelijke versnelling.*

Gelijkmatige snelheid

Bij het opbouwen van snelheid (versnellen, accelereren) wordt de energie uit de brandstof omgezet in bewegingsenergie van de auto. Een deel van deze energie wordt weer vernietigd zodra er geremd wordt.

Deel: B. Gebeurtenissen tijdens de reis

Hoofdstuk: 13. Milieuzorg

Paragraaf: VII. Milieuvriendelijk Autorijden

Milieuvriendelijke Autorijden

Het Nieuwe Rijden is iets dat u moet ervaren. De rijstijl van Het Nieuwe Rijden is een vlotte rijstijl. De winst die Het Nieuwe Rijden oplevert, ontstaat door het aanpassen van de rijstijl aan de moderne autotechniek. Het gaat om eenvoudige aanpassingen van uw rijstijl die veel opleveren. U zult merken dat het toepassen van een aantal simpele tips van Het Nieuwe Rijden direct een toename oplevert van rijcomfort en rijplezier en een besparing op het brandstofverbruik. Daarnaast is het ook nog eens veilig.

Dat bij het remmen veel energie wordt vernietigd kunt u zelf constateren na een aantal keren stevig remmen. De remschijven zijn dan gloeiend heet, omdat de bewegingsenergie van de auto door de wrijving is omgezet in warmte. Optrekken en remmen kost dus veel energie, dat merk je aan de ene kant aan hoe heet de remmen worden, maar blijkt ook duidelijk uit het feit dat je voor het rijden van 50 km/h constant in een gemiddelde auto, slechts 5 kW nodig hebt (bij 120 km/h loopt dit op tot circa 25 kW). De overige 90% (of meer) van het motorvermogen is enkel nodig om snel op te trekken of heel hard te rijden. Door zoveel mogelijk met gelijkmatige snelheden te rijden heb je dus de minste energie nodig en voorkom je het vernietigen van energie en wordt dus brandstof bespaard. Het advies is dan ook om optrekken en afremmen zoveel mogelijk te vermijden. Een cruise controle is een goed hulpmiddel voor het rijden met gelijkmatige snelheid.

Het rijden met een zo constant mogelijke snelheid heeft naast een gunstig effect op het verbruik, ook een positief effect op de uitstoot van uitlaatgasemissies (zoals CO₂ en NO_x), de verkeersveiligheid, de doorstroming van het verkeer en het comfort aan boord van een auto.

Laag toerental in een zo hoog mogelijke versnelling Bij constante snelheden is het benodigde vermogen vrij laag. Omdat vermogen wordt verkregen door 'kracht maal toerental', kan een constante snelheid met heel weinig toeren worden verkregen en kan dus zonder problemen een hoge versnelling worden ingeschakeld. En dat spaart ook brandstof zoals weergegeven in tip 1. Dit is bovendien niet slecht voor de motor, mits deze in goede staat van onderhoud is.

3. Kijk zo ver mogelijk vooruit en anticipeer op het overige verkeer. Om zoveel mogelijk met een gelijkmatige snelheid te kunnen rijden (zoals besproken in tip 2) is het van belang te anticiperen op het overige verkeer om zodoende niet onnodig of abrupt te hoeven remmen of gas geven. Bijvoorbeeld bij het naderen van verkeerslichten, het inhalen van medeweggebruikers, zoals tractoren en fietsers, maar ook bij het rijden op een drukke snelweg, kan het vooraf goed inschatten van wat het overige verkeer gaat doen, grote invloed hebben op de gelijkmatigheid van de snelheid van uw auto. Veel zaken kun je immers al ver van tevoren zien aankomen.

4. Ziet u dat u snelheid moet minderen of stoppen voor een stoplicht, laat dan tijdig gas los en laat de auto in de versnelling van dat moment uitrollen.

Benzine- en dieselauto's met een injectiemotor zijn tegenwoordig voorzien van een elektronische functie die de brandstoftoevoer naar de motor onderbreekt wanneer er op de motor wordt afgeremd (gas wordt losgelaten in de versnelling). Dit onderbreken is mogelijk omdat de motor dan via de wielen wordt aangedreven, en deze zichzelf dus niet 'aan de gang' hoeft te houden, zoals dat bij stationair (in de vrij) draaien het geval is. De voordelen voor het brandstofverbruik van deze onderbrekingsfunctie kunt u maximaal benutten door tijdig het gas los te laten, bijvoorbeeld als u een verkeerslicht nadert. Dit vermindert bovendien de slijtage van de remmen, waardoor de levensduur hiervan verlengd wordt en de onderhoudskosten omlaag gaan. Net als bij het rijden met een zo constant mogelijke snelheid heeft het op deze manier afremmen op de motor naast een gunstig effect op het verbruik, ook een positief effect op de uitstoot van uitlaatgasemissies (zoals CO₂ en NO_x), de verkeersveiligheid, de doorstroming van het verkeer en het comfort aan boord van een auto.

5. Zet de motor ook af bij kortere stops. Zoals bij een openstaande brug, bij een spoorwegovergang, in de file, wanneer u iemand afhaalt, etc. Start u weer, doe dit dan zonder gas te geven.

Het brandstofverbruik van een moderne motor die stationair (onbelast) draait kan afhankelijk van het motortype oplopen tot 0,5 liter per uur. Vandaar dat het consequent afzetten van de motor in situaties die zich daarvoor lenen al gauw tot interessante besparingen kan leiden. Vuistregel is dat bij langer dan 20 seconden stilstaan het al zinvol is om de motor af te zetten.

Bij moderne injectiemotoren, meestal vanaf bouwjaar 1990, dient het gaspedaal niet te worden ingetrapt wanneer de motor wordt gestart. Het motormanagement regelt een correcte start. Zo starten kost geen extra brandstof.

6. Controleer regelmatig de bandenspanning.

Een belangrijk deel van de energie voor de aandrijving van een auto gaat op aan de rolweerstand. Een bandenspanning die 25% te laag is verhoogt de rolweerstand met 10%, waardoor het brandstofverbruik met circa 2% toeneemt. Een band met een te lage spanning verhoogt echter niet alleen het brandstofverbruik, maar verkort ook de levensduur van die band en beïnvloedt de wegligging van een auto nadelig.

De praktijk leert dat u om zeker te zijn van een correcte bandenspanning deze minstens één keer per maand moet controleren (en indien nodig corrigeren). De bandenspanning dient altijd met koude banden gecontroleerd te worden. Dat wil zeggen dat u er niet meer dan 3 kilometer mee moet hebben gereden, anders dient u minstens 10 minuten te wachten tot de banden zijn afgekoeld. Een fabrikant schrijft vaak twee adviesspanningen voor: één voor het rijden in onbeladen toestand en één voor het rijden met volle belading. Deze adviesspanningen zijn terug te vinden in het instructieboekje, maar vaak ook op stickers op bijvoorbeeld de deurpost, op de achterkant van de zonneklep of aan de binnenkant van het benzineklepje.

Tegenwoordig zijn er al diverse auto's op de markt met systemen die elektronisch de bandenspanning in de gaten houden, en indien nodig de bestuurder attenderen op een te lage spanning. Dergelijke systemen zijn ook achteraf nog bij een auto in te bouwen.

7. Maak, indien mogelijk, gebruik van in-car apparatuur, zoals toerenteller, cruise control en boordcomputer. Auto's zijn tegenwoordig vaak standaard uitgerust met apparatuur die kan assisteren bij een efficiënt, veilig en comfortabel rijgedrag.

Toerenteller Een toerenteller helpt bij het bepalen van het juiste toerental om op te schakelen naar een hogere versnelling (tip 1).

Cruise control

Een cruise control kan de snelheid van een auto veel beter constant houden (tip 2) dan dat zelfs een geoefende bestuurder kan. Bovendien voorkomt het gebruik van een cruise control dat ongemerkt de snelheidslimiet wordt overschreden, wat bekeuringen uitspaart en voorkomt dat het brandstofverbruik (ongewild) sterk oploopt. Het brandstofverbruik neemt namelijk boven 100 km/uur bijna kwadratisch toe met de rijnsnelheid.

Boordcomputer

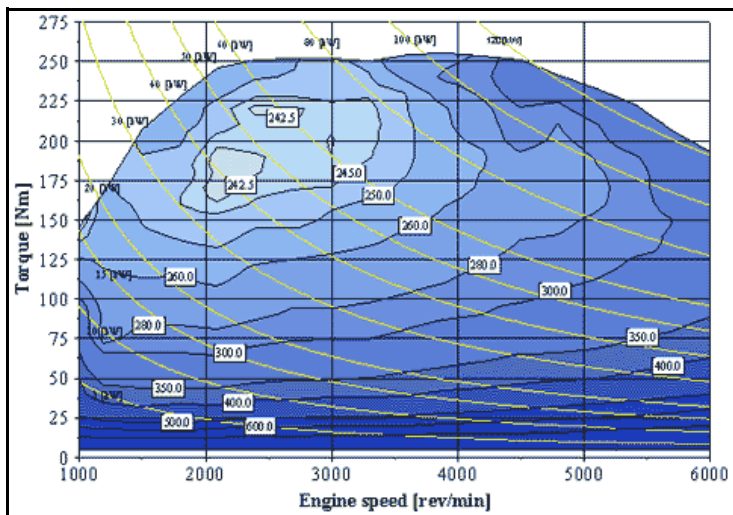
In veel auto's zit tegenwoordig een boordcomputer met een variëteit aan functies, waaronder vaak ook het gemiddelde en actuele brandstofverbruik. Daarmee heeft een bestuurder altijd een directe terugkoppeling van de effecten van zijn of haar rijgedrag op het brandstofverbruik. U leert dus welk rijgedrag welke invloed heeft op het brandstofverbruik.

Econometers en schakelindicatoren

Econometers en schakelindicatoren zijn in sommige, vooral oudere, auto's ingebouwd, maar ook in nieuwe auto's zie je weer steeds vaker schakelindicatoren. Zij helpen de bestuurder zijn rijgedrag te optimaliseren.

Efficiëntie van een automotor

Door Het Nieuwe Rijden toe te passen wordt een automotor efficiënter gebruikt waardoor het brandstofverbruik daalt. De reden van dit gunstige effect kan worden uitgelegd aan de hand van de onderstaande figuur.

Dit plaatje is het zogenaamde 'eidiagram' van een moderne personenwagen, waarin het brandstofverbruik per hoeveelheid opgewekt motorvermogen is aangegeven, afhankelijk van motortoerental (Engine speed, horizontale as) en motorbelasting (verticale as). De lijn die de figuur aan de bovenkant begrenst is de koppelkromme, ofwel de maximaal mogelijke kracht die kan worden opgewekt bij elk gegeven motortoerental. Deze maximale kracht krijg je als je het gas 'vol' intrapt. In de figuur is daarmee de verticale as min of meer evenredig met de gaspedaalstand. De kleur van de gebieden geeft weer waar het specifieke brandstofverbruik (dit is een maat voor de motorefficiëntie, in gram brandstof per kWh energie) gelijk is. Hierbij representeren de lichtgekleurde gebieden een lager specifiek verbruik dan de donkere gebieden. Dit diagram is voor elke auto weer net iets anders, maar over het algemeen verschillen met name benzine/LPG en dieselmotoren wezenlijk van elkaar op dit vlak. Bij dieselmotoren ligt het 'ei' namelijk meer naar links dan bij benzine/LPG motoren. Daarom kan bij diesels al bij lagere toerentallen naar een hogere versnelling worden geschakeld. Duidelijk is te zien dat naarmate de motorbelasting lager wordt (korter bij de horizontale as) het specifieke brandstofverbruik sterk toeneemt en daarmee het motorrendement afhankelijk van de gaspedaalstand meer dan een factor 2 kan variëren.

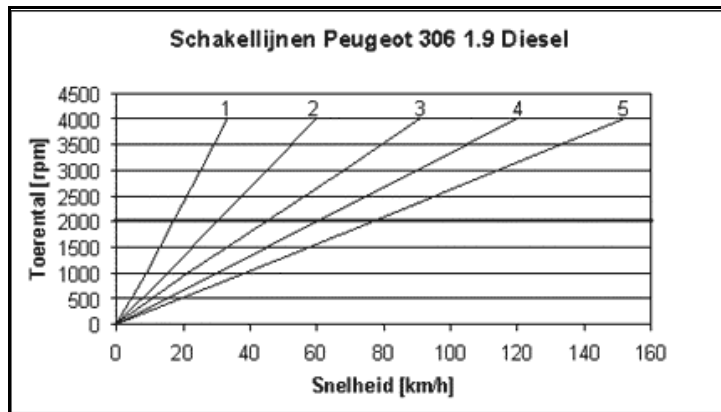
Gebruikmakend van deze figuur kan de basis van het schakeladvies voor Het Nieuwe Rijden heel goed worden geïllustreerd. In de figuur zijn namelijk ook een aantal lijnen met constant vermogen (= motorbelasting x toerental) in geel weergegeven. Wanneer met een benzineauto voor een bepaalde acceleratie of het rijden met een bepaalde snelheid bijvoorbeeld 40 kW aan vermogen nodig is, kan uit deze figuur worden opgemaakt dat deze automotor dit vermogen kan leveren zowel in een 'lichtblauw' gebied (242.5 gr/kWh) bij 2100 toeren per minuut als in een 'donkerblauw' gebied (ca. 280 gr/kWh) bij 3800 toeren. Bij 2100 toeren is de motor dus aanzienlijk efficiënter (16%) dan bij 3800 toeren, ondanks dat het gaspedaal bij 2100 toeren bijna 2 keer zo diep ingedrukt moet worden. Bij 'doortrekken' tot 6000 toeren per minuut kom je zelfs in het 400 gr/kWh gebied terecht en verbruik je dus 65% meer brandstof dan bij 2100 toeren. Je ziet ook dat je het diep intrappen niet moet overdrijven, want dan loopt het verbruik weer op tot 260 gr/kWh bij 2100 toeren per minuut. Verder zie je ook dat bij extreem lage toerentallen (ver onder 2000 toeren per minuut) het specifieke verbruik weer toeneemt.

Nu is het heel moeilijk om tijdens het rijden met dat 'eidiagram' in je hoofd, je optimale motorbelasting en gaspedaalstand te bepalen en daarbij dan ook nog eens de versnelling te kiezen waarin je dit het beste voor elkaar

krijgt in een gegeven verkeerssituatie. Dat kunnen alleen zeer goed getrainde fabrieksrijders die voor de betreffende auto het optimum precies weten op te zoeken. Maar zo moeilijk hoeft het ook helemaal niet te worden gedaan als je niet de laatste druppel brandstof wilt besparen.

Handgeschakelde auto's

Ter illustratie van het snelheidsbereik van elke versnelling ten opzichte van het motortoerental geeft onderstaand 'zaagtanddiagram' de schakellijnen weer, d.w.z. de snelheden die in een bepaalde versnelling gehaald kunnen worden bij een bepaald toerental. Als voorbeeld is een gemiddelde dieselpersonenwagen genomen.

De grafiek laat zien dat wanneer u het schakeladvies van 2000 toeren per minuut aanhoudt, u steeds bij vrij lage snelheden op kunt schakelen (zie tip 2). De motor zal dan niet snel 'protesteren' (bokken). Er is namelijk bij constante snelheid veel minder motorvermogen nodig dan bij het optrekken (50 km/uur kan vaak met ca. 5 kW worden gereden, normaal optrekken rond deze snelheid vraagt al snel om 5 keer zoveel vermogen).

Het verschil van auto tot auto welke versnelling bij welk toerental al kan worden ingeschakeld. Met de ene auto kan prima '50 in de 5' worden gereden, terwijl een andere auto pas vanaf 60 km/h soepel rijdt in de vijfde versnelling. Een beetje experimenteren met snelheden en versnellingen geeft al gauw inzicht in wat nog soepel rijdt voor de betreffende auto, ongeacht de leeftijd ervan.

Er zijn tegenwoordig steeds meer auto's op de markt met 6 versnellingen, waarbij de 6de versnelling is bedoeld om ook op de snelweg de motortoerentallen zo laag mogelijk te houden (conform Het Nieuwe Rijden). Deze zesde versnelling is over het algemeen zo 'lang' dat hij in de stad niet gebruikt kan worden. Dus '50 in de 6' zal vrijwel nooit soepel gaan en is dus ook af te raden.

Automaat

Voor het rijden met een automatische versnellingsbak is een direct schakeladvies uiteraard niet van toepassing, want de versnellingsbak maakt voor u de keuze. U kunt echter toch de (automatische) schakelmomenten enigszins beïnvloeden. Dit kan door de 'sportstand' (indien aanwezig) niet te gebruiken, want deze heeft juist het effect dat de motor pas bij hogere toerentallen overschakelt, zodat er meer vermogen beschikbaar komt bij lagere snelheden. Verder dient u het gebruik van de 'kick-down' zoveel mogelijk te vermijden, omdat hierbij ook weer in lagere versnellingen wordt geschakeld om meer vermogen beschikbaar te krijgen om snel door te trekken. Voor de 'echte' spaarders, geldt als tip dat het even iets loslaten van het gaspedaal bij het bereiken van de gewenste snelheid ervoor zorgt dat de versnellingsbak eerder de hoogste versnelling kiest.

Motortechniek

Het mechanische gedeelte van een automotor is, mits in

goede staat van onderhoud, ruim voldoende sterk geconstrueerd zodat rijden volgens Het Nieuwe Rijden geen extra slijtage oplevert. Hoge belastingen bij lage toerentallen kunnen helemaal geen kwaad voor automotoren, daar is bij het ontwerpen rekening mee gehouden. Het is overigens niet de bedoeling dat een auto gaat 'bokken' wanneer een hogere versnelling wordt ingeschakeld. In dat geval moet u in een lagere versnelling gaan rijden. Bokken kan voorkomen als u met hele lage toeren rijdt en daarbij veel gas geeft. Dit dient u te voorkomen omdat dan kortstondig hoge krachten in de motor optreden. Rijden met verouderde olie, of met een slecht afgestelde ontsteking of brandstofsysteem maken de kans op 'bokken' groter. Het is dus belangrijk om uw auto goed te (laten) onderhouden.

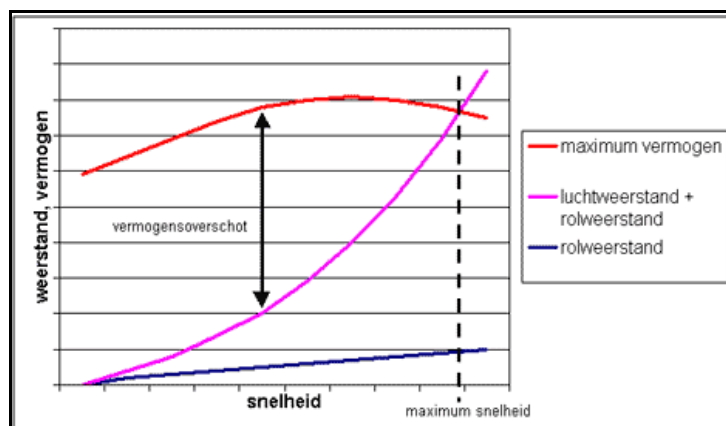
Tijdens een snelwegrit bij 120 km/h draaien automotoren veelal bij 3000 a 4000 toeren per minuut. Aangezien een snelwegrit regelmatig zal voorkomen in het gebruikspatroon van een auto, bestaat er geen kans dat onderdelen als verstuivers, turbo's en katalysatoren verstoort zouden kunnen raken door toepassing van Het Nieuwe Rijden. Bovendien worden dan de in het uiterste geval mogelijke koolafzettingen in de verbrandingskamer voorkomen. In het extreme geval dat Het Nieuwe Rijden uitsluitend wordt toegepast bij korte ritjes in de stad, is het aan te bevelen om af en toe wat hoogtoeriger te rijden, om problemen te voorkomen.

Energie voor de aandrijving van een auto

Om een auto te laten rijden wordt de energie uit de brandstof gebruikt voor het overwinnen van de volgende weerstanden:

- energie voor de **acceleratie** van de auto, ('versnellingsweerstand')
De versnellingsweerstand wordt bepaald door het gewicht van de auto.
- het overwinnen van de **luchtweerstand** van de carrosserie.
De luchtweerstand wordt bepaald door het luchtweerstandscoefficiënt (cw-waarde), het frontaal oppervlak en de snelheid.
- het overwinnen van de **rolweerstand** van de banden.
De rolweerstand wordt bepaald door het rolweerstandscoefficiënt van de band, het gewicht van de auto, de snelheid en de bandenspanning.

In de figuur staan deze weerstanden schematisch weergegeven als functie van de snelheid. Duidelijk is te zien dat met het stijgen van de snelheid, de luchtweerstand zeer sterk toeneemt. Op het moment dat de som van de luchtweerstand en de rolweerstand gelijk is aan het vermogen dat de automotor kan leveren is de topsnelheid bereikt. Onder de topsnelheid is er een vermogenoverschot dat kan worden gebruikt voor de acceleratie. Bij lage snelheden is er een groter overschot dan bij hogere snelheden. Bij lagere snelheden kan daarom ook harder worden geaccelereerd.

Deel:	B.	Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk:	13.	Milieuwzorg
Paragraaf:	VIII. Quebec Declaration on Ecotourism	

In het kader van het Jaar van het Ecotourisme 2002 en onder auspiciën van de UNEP zijn in mei 2002 deelnemers van 132 landen bijeengekomen op de World Ecotourism Summit. Hieronder volgt de engelse definitie van ecotourisme.

Québec Declaration on Ecotourism

In the framework of the UN International Year of Ecotourism, 2002, under the aegis of the United Nations Environment Programme (UNEP) and the World Tourism Organization (WTO), over one thousand participants coming from 132 countries, from the public, private and non-governmental sectors met at the World Ecotourism Summit, hosted in Québec City, Canada, by Tourisme Québec and the Canadian Tourism Commission, between 19 and 22 May 2002.

The Québec Summit represented the culmination of 18 preparatory meetings held in 2001 and 2002, involving over 3,000 representatives from national and local governments including the tourism, environment and other administrations, private ecotourism businesses and their trade associations, non-governmental organizations, academic institutions and consultants, intergovernmental organizations, and indigenous and local communities.

This document takes into account the preparatory process, as well as the discussions held during the Summit. Although it is the result of a multistakeholder dialogue, it is not a negotiated document. Its main purpose is the setting of a preliminary agenda and a set of recommendations for the development of ecotourism activities in the context of sustainable development.

The participants at the Summit acknowledge the World Summit on Sustainable Development (WSSD) in Johannesburg, August/September 2002, as the ground-setting event for international policy in the next 10 years, and emphasize that, as a leading industry, the sustainability of tourism should be a priority at WSSD due to its potential contribution to poverty alleviation and environmental protection in critically endangered ecosystems. Participants therefore request the UN, its organizations and member governments represented at this Summit to disseminate the following Declaration and other results from the World Ecotourism Summit at the WSSD.

The participants to the World Ecotourism Summit, aware of the limitations of this consultative process to incorporate the input of the large variety of ecotourism stakeholders, particularly non-governmental organizations (NGOs) and local and indigenous communities,

Acknowledge that tourism has significant and complex social, economic and environmental implications,

Consider the growing interest of people in traveling to natural areas,

Emphasize that ecotourism should contribute to make the overall tourism industry more sustainable, by increasing economic benefits for host communities, actively contributing to the conservation of natural resources and the cultural integrity of host communities, and by increasing awareness of travelers towards the conservation of natural and cultural heritage,

Recognize the cultural diversity associated with natural areas, particularly because of the historical presence of local communities, of which some have maintained their traditional knowledge, uses and practices many of which

have proven to be sustainable over the centuries,

Reiterate that funding for the conservation and management of biodiverse and culturally rich protected areas has been documented to be inadequate worldwide,

Recognize that sustainable tourism can be a leading source of revenue for protected areas,

Recognize further that many of these areas are home to rural peoples often living in poverty, who frequently lack adequate health care, education facilities, communications systems, and other infrastructure required for genuine development opportunity,

Affirm that different forms of tourism, especially ecotourism, if managed in a sustainable manner can represent a valuable economic opportunity for local populations and their cultures and for the conservation and sustainable use of nature for future generations,

Emphasize that at the same time, wherever and whenever tourism in natural and rural areas is not properly planned, developed and managed, it contributes to the deterioration of natural landscapes, threats to wildlife and biodiversity, poor water quality, poverty, displacement of indigenous and local communities, and the erosion of cultural traditions,

Acknowledge that ecotourism must recognize and respect the land rights of indigenous and local communities, including their protected, sensitive and sacred sites,

Stress that to achieve equitable social, economic and environmental benefits from ecotourism and other forms of tourism in natural areas, and to minimize or avoid potential negative impacts, participative planning mechanisms are needed that allow local and indigenous communities, in a transparent way, to define and regulate the use of their areas at the local level, including the right to opt out of tourism development,

Note that small and micro businesses seeking to meet social and environmental objectives are often operating in a development climate that does not provide suitable financial and marketing support for this specialized new market, and that to achieve this goal further understanding of the ecotourism market will be required through market research at the destination level, specialized credit instruments for tourism businesses, grants for external costs, incentives for the use of sustainable energy and innovative technical solutions, and an emphasis on developing skills not only in business but within government and those seeking to support business solutions,

In light of the above, the participants of the Summit produced a series of recommendations to governments, the private sector, non-governmental organizations, community-based associations, academic and research institutions, inter-governmental organizations, international financial institutions, development assistance agencies, and indigenous and local communities, presented in an annex to this Declaration.

Québec City, Canada, 22 May 2002

Annex I – Recommendations of the World Ecotourism Summit, Quebec City, May 19 to 22, 2002.

The participants to the World Ecotourism Summit, having met in Quebec City, from 19 to 22 May 2002, propose the following recommendations:

A. To Governments

1. *formulate* national, regional and local ecotourism policies and development strategies that are consistent with the overall objectives of sustainable development, and to do so through a wide consultation process with those who are likely to become involved in, affect, or

be affected by ecotourism activities. Furthermore, the principles that apply to ecotourism should be broadened out to cover the entire tourism sector;

2. In conjunction with local communities, the private sector, NGOs and all ecotourism stakeholders, *guarantee* the protection of nature, local cultures and specially traditional knowledge and genetic resources;
3. *ensure* the involvement, appropriate participation and necessary coordination of all the relevant public institutions at the national, provincial and local level, (including the establishment of inter-ministerial working groups as appropriate) at different stages in the ecotourism process, while at the same time opening and facilitating the participation of other stakeholders in ecotourism-related decisions. Furthermore, adequate budgetary mechanisms and appropriate legislative frameworks *be set up* to allow implementation of the objectives and goals set up by these multistakeholder bodies;
4. *include* in the above framework the necessary regulatory and monitoring mechanisms at the national, regional and local levels, including objective sustainability indicators jointly agreed with all stakeholders and environmental impact assessment studies, to prevent or minimize the occurrence of negative impacts upon communities or the natural environment. Monitoring results should be made available to the general public, since this information will allow tourists to choose an operator who adopts ecotourism principles over one who does not;
5. *develop* the local and municipal capacity to implement growth management tools such as zoning, and participatory land-use planning not only in protected areas but in buffer zones and other ecotourism development zones;
6. *use* internationally approved and reviewed guidelines to develop certification schemes, ecolabels and other voluntary initiatives geared towards sustainability in ecotourism, encouraging private operators to join such schemes and promoting their recognition by consumers. However, certification systems should reflect regional and sub-regional criteria and build capacity and provide financial support to make these schemes accessible to small and medium enterprises (SMEs). A regulatory framework is needed for such schemes to fulfill their mission;
7. *ensure* the provision of technical, financial and human resources development support to micro, small and medium-sized firms, which are the core of ecotourism, with a view to enable them to start, grow and develop their businesses in a sustainable manner. Similarly, that appropriate infrastructure is established in areas with ecotourism potential to stimulate the emergence of local enterprises.
8. *define* appropriate policies, management plans, and interpretation programs for visitors, and to earmark adequate sources of funding for protected natural areas to manage rapidly growing visitor numbers and protect vulnerable ecosystems, and effectively prevent the use of conservation hotspots. Such plans should include clear norms, direct and indirect management strategies, and regulations with the funds to ensure monitoring of social and environmental impacts for all ecotourism businesses operating in the area, as well as for tourists wishing to visit them;
9. *include* micro, small and medium-sized ecotourism companies, as well as community-based and NGO-based ecotourism operations in the overall promotional strategies and programmes carried out by the National Tourism Administration, both in the international and domestic markets;
- 10 *develop* regional networks and cooperation for promotion and marketing of ecotourism products at

- the international and national levels;
- 11 *provide* incentives to tourism operators (such as marketing and promotion advantages) for them to adopt ecotourism principles and make their operations more environmentally, socially and culturally responsible;
  - 12 *ensure* that basic environmental and health standards are defined for all ecotourism development even in the most rural areas and in national and regional parks, that can play a pilot role. This should include aspects such as site selection, planning, design, the treatment of solid waste, sewage, and the protection of watersheds, etc., and *ensure* also that ecotourism development strategies are not undertaken by governments without investment in sustainable infrastructure and the reinforcement of local/municipal capabilities to regulate and monitor such aspects;
  - 13 *invest*, or support institutions that invest in research programmes on ecotourism and sustainable tourism. To institute baseline studies and surveys that record plant and animal life, with special attention to endangered species, as part of an environmental impact assessment (EIA) for any proposed ecotourism development;
  - 14 *support* the further development of the international principles, guidelines and codes of ethics for sustainable tourism (e.g. such as those proposed by the Convention on Biological Diversity, UNEP, WTO) for the enhancement of international and national legal frameworks, policies and master plans to implement the concept of sustainable development into tourism;
  - 15 *consider* as one option the reallocation of tenure and management of public lands, from extractive or intensive productive sectors to tourism combined with conservation, wherever this is likely to improve the net social, economic and environmental benefit for the community concerned;
  - 16 *promote* and develop educational programmes addressed to children and young people to enhance awareness about nature conservation and sustainable use, local and indigenous cultures and their relationship with ecotourism;
  - 17 *promote* collaboration between outbound tour operators and incoming operators and other service providers and NGOs at the destination to further educate tourists and influence their behaviour at destinations, especially those in developing countries.

B. The private sector

- 18 *conceive, develop and conduct* their businesses minimizing negative effects on, and positively contributing to, the conservation of sensitive ecosystems and the environment in general, and directly benefiting local communities;
- 19 *bear* in mind that for ecotourism businesses to be sustainable, they need to be profitable for all stakeholders involved, including the projects' owners, investors, managers and employees, as well as the communities and the conservation organizations of natural areas where it takes place;
- 20 *adopt* a reliable certification or other systems of voluntary regulation, such as ecolabels, in order to demonstrate to their potential clients their adherence to sustainability principles and the soundness of the products and services they offer;
- 21 *cooperate* with governmental and non-governmental organizations in charge of protected natural areas and conservation of biodiversity, ensuring that ecotourism operations are practiced according to the management plans and other regulations prevailing in those areas, so as to minimize any negative impacts upon them while enhancing the quality of the tourism

- experience and contribute financially to the conservation of natural resources;
- 22 *make* increasing use of local materials and products, as well as local logistical and human resource inputs in their operations, in order to maintain the overall authenticity of the ecotourism product and increase the proportion of financial and other benefits that remain at the destination. To achieve this, private operators should invest in the training of the local workforce;
- 23 *ensure* that the supply chain used in building up an ecotourism operation is thoroughly sustainable and consistent with the level of sustainability aimed at in the final product or service to be offered to the customer;
- 24 *work* actively with indigenous leadership to ensure that indigenous cultures and communities are depicted accurately and with respect, and that their staff and guests are well and accurately informed regarding local indigenous sites, customs and history;
- 25 *promote* among their clients, the tourists, a more ethical behavior vis-à-vis the ecotourism destinations visited, providing environmental education to travelers, professionals and fostering inter-cultural understanding, as well as encouraging voluntary contributions to support local community or conservation initiatives;
- 26 *diversify* their offer by developing a wide range of tourist activities at a given destination and extending their operation to different destinations in order to spread the potential benefits of ecotourism and to avoid overcrowding some selected ecotourism sites, thus threatening their long-term sustainability. In this regard, private operators are urged to respect, and contribute to, established visitor impact management systems of ecotourism destinations;
- 27 *create and develop* funding mechanisms for the operation of business associations or cooperatives that can assist with ecotourism training, marketing, product development, research and financing;
- 28 In relation to the above points, *formulate* and *implement* company policies for sustainable tourism with a view to applying them in each part of the ecotourism operation.

C. Non-Governmental Organizations, community-based associations, academic and research institutions.

- 29 *provide* technical, financial, educational, capacity building and other support to ecotourism destinations, host community organizations, small businesses and the corresponding local authorities in order to ensure that appropriate policies, development and management guidelines, and monitoring mechanisms are being applied towards sustainability;
- 30 *monitor* and conduct research on the actual impacts of ecotourism activities upon ecosystems, biodiversity, local indigenous cultures and the socio-economic fabric of the ecotourism destinations;
- 31 *cooperate* with public and private organizations ensuring that the data and information generated through research is channeled to support decision-making processes in ecotourism development and management;
- 32 *cooperate* with research institutions to develop the most adequate and practical solutions to ecotourism development issues.

D. Inter-governmental organizations, international financial institutions and development assistance agencies

- 33 *develop* and *assist* in the implementation of national

and local policy and planning guidelines and evaluation frameworks for ecotourism and its relationships with biodiversity conservation, socio-economic development, respect of human rights, poverty alleviation, nature conservation and other objectives of sustainable development, and to intensify the transfer of such know-how to all countries. Special attention should be paid to countries in a developing stage or least developed status, to small island developing states and to countries with mountain areas, regarding that 2002 is also designated as the International Year of Mountains by the UN;

- 34 *build capacity* for regional, national and local organizations for the formulation and application of ecotourism policies and plans, based on international guidelines;
- 35 *develop* international standards and financial mechanisms for ecotourism certification systems that takes into account needs of small and medium enterprises and facilitates their access to those procedures;
- 36 *incorporate* multistakeholder dialogue processes into policies, guidelines and projects at the global, regional and national levels for the exchange of experiences between countries and sectors involved in ecotourism;
- 37 *strengthen* their efforts in identifying the factors that determine the success or failure of ecotourism ventures throughout the world, in order to transfer such experiences and best practices to other nations, by means of publications, field missions, training seminars and technical assistance projects; UNEP and WTO should continue this international dialogue after the Summit on sustainable ecotourism issues, for example by conducting periodical evaluations of ecotourism development through international and regional forums.
- 38 *adapt* as necessary their financial facilities and lending conditions and procedures to suit the needs of micro-, small- and medium-sized ecotourism firms that are the core of this industry, as a condition to ensure its long term economic sustainability;
- 39 *develop* the internal human resource capacity to support sustainable tourism and ecotourism as a development sub-sector in itself and to ensure that internal expertise, research, and documentation are in place to oversee the use of ecotourism as a sustainable development tool.

E. Local Communities and Municipal Organizations

- 40 As part of a community vision for development, that may include ecotourism, *define and implement* a strategy for improving collective benefits for the community through ecotourism development including human, physical, financial, and social capital development, and improved access to technical information;
- 41 *strengthen, nurture and encourage* the community's ability to maintain and use traditional skills that are relevant to ecotourism, particularly home-based arts and crafts, agricultural produce, traditional housing and landscaping that use local natural resources in a sustainable manner.

Deel:	B.	Gebeurtenissen tijdens de reis
Hoofdstuk:	13.	Milieu Zorg
Paragraaf:	IX.	Websites m.b.t. natuurbehoud

www.anvr.nl - Productgericht Milieuzorgsysteem

Het ANVR heeft een milieuzorgsysteem voor reisondernemingen ontwikkeld. Vanaf 2003 zullen alle reisorganisatoren die aangesloten zijn bij het ANVR dit productgerichte milieuzorgsysteem (PMZ) moeten hebben geïmplementeerd. Dit houdt in dat de reisorganisaties bij

alle onderdelen en op alle niveaus van hun bedrijfsvoering rekening gaan houden met milieu-, natuur- en cultuuraspecten van het toeristisch product. Onderdelen hiervan zijn onder andere het voorlichten van het eigen personeel, informatie geven aan klanten over natuur en cultuur op bestemmingen en rekening houden met natuur- en cultuurgerelateerd gedrag van zakenpartners bij inkoop. Door middel van het voldoen aan optionele maatregelen kunnen bedrijven 3 verschillende niveaus behalen, brons, zilver en goud. Organisaties die gewaardeerd worden met goud zullen het nationaal erkende keurmerk Milieukeur kunnen krijgen. Info@anvr.nl

www.anvr.nl- Mobiliteitsproject

Het ANVR is met behulp van een adviesbureau bezig de milieubelasting van verschillende vormen van transport in kaart aan het brengen. De bedoeling is om deze informatie aan de klant te verstrekken, zodat hij of zij dit mee kan nemen in haar keuze voor het transport naar de vakantiebestemming. Info@anvr.nl

www.climateneutralgroup.com

GreenSeat geeft consumenten en bedrijven de mogelijkheid om de schadelijk uitstoot van uw vliegreis te compenseren via duurzame energie- en bosprojecten. Klimaatcompensatie is momenteel de enige manier om verantwoordelijkheid te nemen voor de uitstoot van een vliegreis. GreenSeat is een merk van Climate Neutral Group (CNG), CNG is een bedrijf met een maatschappelijke doelstelling dat streeft naar een klimaatneutrale wereld. Onze ambitie? Nederland 100% klimaatneutraal! CNG helpt organisaties om hun bedrijfsactiviteiten, evenementen en producten klimaatneutraal te maken door CO₂-uitstoot te reduceren en de resterende uitstoot te compenseren met hoogwaardige CO₂ compensatie. In de reisbranche werkt CNG met verschillende reisorganisaties samen om consumenten gemakkelijk de keuze te bieden voor een groene stoel.

www.clubgreen.nl

ClubGreen is een kennisbank gebaseerd op co-creatie. Experts delen hun kennis en denken en helpen mee om onze kennisbank verder uit te bouwen. Bij ClubGreen spelen experts een essentiële rol. Want, als u echt wilt weten hoe het zit met bijvoorbeeld de waterstofauto, duurzaam ondernemen, energie besparen, gezonde voeding of biobrandstof dan weet een expert altijd meer. Bovendien hebben experts in de loop der jaren een brede en vaak interessante visie ontwikkeld op hun vakgebied en geven zij praktische tips voor in de praktijk.

De meer dan 300 met ClubGreen samenwerkende experts geven - in overzichtelijke Q&A's - antwoord op de belangrijkste vragen op het gebied van gezonder leven, wonen, milieu, natuur, wetenschap, energie besparen, mode, vakantie, persoonlijke groei, mobiliteit, duurzaam bouwen, duurzaam ondernemen, etcetera. Iedere expert bedenkt zelf de belangrijkste vragen en antwoorden binnen zijn/haar kennisgebied. Na het lezen van een Q&A bent u op de hoogte van de laatste stand van zaken. Alle Q&A's op deze website worden door de publicerende experts up-to-date gehouden.

Dagelijks wordt de ClubGreen database aangevuld met nieuwe experts en nieuwe Q&A's. ClubGreen stelt zich ten doel uit te groeien tot een complete kennisbank op het gebied van duurzaamheid, waarin u antwoorden vindt op al uw slimme, natuurlijke, gezonde, maatschappelijke, milieuvriendelijke, energiebesparende, visionaire, wereldse en ondernemende vragen.

www.duurzaamtoerisme.com

De website van de leerstoel voor duurzaam toerisme verbonden aan de NHTV, Internationale Hogeschool Breda.

Uitgangspunt van het leerstoelteam is dat toerisme niet alleen bedreigingen biedt die bestreden moeten worden, maar uitdrukkelijk ook kansen die benut moeten worden. Op deze website informatie over o.a. milieucontrole-systemen, ecolabels, educatie en overige initiatieven op het gebied van duurzaam toerisme.

www.ecotour.org

Conservation International (CI) is een van oorsprong Noord-Amerikaanse NGO die vestigingen heeft in 30 tropische landen en 4 "noordelijke" landen: Japan, Engeland, Verenigde Staten en sinds kort in Nederland. De missie van CI is zeker te stellen dat de levende erfenis, de globale biodiversiteit, wordt behouden en tevens te bewijzen dat de menselijke samenlevingen daarmee in harmonie kunnen bestaan. Ook ecotoerisme neemt een belangrijke plaats in bij het werk van CI. Zorgvuldige ecotoeristische ontwikkeling kan volgens CI een belangrijke rol spelen bij natuurbehoud. Uitgangspunt hierbij is wel dat lokale gemeenschappen voldoende profiteren van toerisme en getraind en ondersteund worden bij het zelfstandig managen van hun toeristische ondernemingen.

www.fairtourism.nl

Fair Tourism streeft naar eerlijker toerisme, waarbij de natuur behouden wordt en de lokale bevolking actief betrokken is. Het doel van de stichting is om jou als consument hierover te informeren, zodat jij ook op vakantie gaat met respect voor natuur, milieu en de lokale bevolking.

www.iucn.org

De International Union for the Conservation of Nature (IUCN), ook genoemd de World Conservation Union, is de grootste en oudste unie van natuurbeschermingsorganisaties, overheden en wetenschappers ter wereld. Het is de enige natuurbeschermingsorganisatie die zowel staten als niet-gouvernementele organisaties (ngo's) als leden heeft. Daarnaast kent de unie een groot internationaal netwerk van zo'n 10.000 wetenschappers verdeeld over zes commissies.

De IUCN staat sinds de oprichting in 1948 voor natuurbehoud in een rechtvaardige wereld en streeft er naar de diversiteit van de natuur wereldwijd te beschermen en de ecologische en sociale duurzaamheid van elk gebruik van natuur te bevorderen.

www.idut.nl

Veel organisaties in Nederland hebben direct of indirect te maken met de effecten die de groei van de toerisme sector heeft op natuur en cultuur op vakantiebestemmingen.

Om het gemeenschappelijke doel -ontwikkeling van een duurzame vorm van toerisme- te bereiken is in 1995 de Initiatiefgroep Duurzaam Uitgaand Toerisme opgericht waarbinnen organisaties uit zowel de overheid, private sector en ngo's de initiatieven die zij ondernemen coördineren.

www.Natourdata.net

Het Nederlands Comité voor IUCN is bezig met het opzetten van een informatiedatabase voor reisorganisatoren en reisagenten. In deze database kan informatie gevonden worden over de natuur op verschillende bestemmingen. Deze informatie zal geïntegreerd worden in het informatiesysteem voor de reisbranche Toeristiek.

Tourism@nciucn.nl

www.planeta.com

Ooit begonnen als een website voor ecotoerisme in Latijns Amerika is planeta.com uitgegroeid tot een zeer informatieve site over ecotoerisme wereldwijd. Vooral de vele discussiefora bieden een schat aan informatie over onder andere certificering in de reisindustrie.

www.treesfortravel.nl

Als aanbieder van klimaatcompensatie blijft de toeristensector een belangrijk segment omdat de uitstoot van broeikasgassen van particulieren nog steeds voor een groot deel het resultaat zijn van zijn of haar vlucht naar een ver oord. Daarnaast zijn er nog steeds toeristen die thuis wel keurig het licht uit doen, afval scheiden en niet elke dag een schone handdoek nemen, maar veranderen als ze op vakantie zijn. Het licht blijft aan, er wordt langer gedoucht, elke dag schone spullen. Wij stimuleren onze deelnemers eerst te reduceren, ook op vakantie, alvorens het restant te compenseren.

De compensatie gelden investeren we in projecten die werken aan duurzame ontwikkeling, voor natuur, de mens en het klimaat. Wij willen dat deze projecten ook de mogelijkheid gaan bieden om toeristen te ontvangen die dan met eigen ogen de resultaten van hun compensatie kunnen zien.

www.tourismconcern.org.uk

Deze site wil de noodzaak van een eerlijke verdeling van de opbrengsten van toerisme benadrukken en mensen bewust maken van de negatieve impact die toerisme kan hebben op de lokale bevolking, hun cultuur en hun leefomgeving.

www.wwfnet.org - Illegale vakantie souvenirs

Dat handel in ivoor verboden is weet bijna iedereen, maar welke vakantiesouvenirs illegaal zijn is vaak minder bekend. Het WNF is een campagne gestart om reizigers voor te lichten over vakantiesouvenirs, en welke aandenken je beter niet mee terug kunt nemen naar Nederland. Veel dieren-plantensoorten staan op de internationale CITES lijst van bedreigde diersoorten, en producten waarin iets van deze dieren of planten verwerkt is zijn verboden. Hoewel tasje met bont en beeldjes van koraal op je vakantiebestemming gewoon te koop aangeboden worden, loop je het risico een grote boete te krijgen bij invoer in Nederland.

www.wnf.nl en www.panparks.org

Het Wereld NatuurFonds houdt zich onder andere via het het PanParks project actief bezig met toerisme in en nabij natuurgebieden. Een Pan Park is een goed beheerd Nationaal Park dat geschikt is voor duurzaam toerisme. Het initiatief is nieuw - van start gegaan in 1999 - en heeft toerisme als basis voor duurzaam natuur beheer.

C. Bijlage

Deel: C. Bijlage
Hoofdstuk: 14. Reis- & Annuleringsverzekering

Laat je vakantieplezier niet afpikken

U gaat op vakantie om te genieten van de vrijheid, om te gaan en te staan waar u wilt. Dat vakantieplezier laat u zich door niets of niemand afpikken.

Onderstaande tips kunnen u daarbij helpen. Besef dat u altijd zelf verantwoordelijk bent. Zoek als deze tips in uw situatie niet van toepassing mochten zijn, dus altijd naar de best mogelijke oplossing.

- Neem zo weinig mogelijk waardevolle spullen, bijvoorbeeld foto-, video- en audioapparatuur, sieraden en horloges, en contant geld mee op vakantie.
- Draag geld, betaalpasjes, cheques en reisdocumenten altijd op "bedekte" wijze bij u in een borst- of buiktasje en houd zoveel mogelijk lichamelijk contact met camera's en tassen.
- **Gaat u met uw auto op vakantie?**
  - Parkeer uw auto bij rustpauzes bij voorkeur op een plaats waar u er zicht op kunt houden,
  - Laat nooit waardevolle spullen en waardevolle papieren, zoals geld, cheques, betaalpasjes en reisdocumenten achter in uw auto,
  - Zorg ervoor dat uw overige bagage niet zichtbaar vanaf buiten in de kofferbak ligt,
  - Sluit uw auto altijd goed af, ook tijdens rustpauzes of bij het tanken,
  - Neem bij overnachting onderweg uw bagage met u mee naar uw overnachtingsplaats.
- **Gaat u met vliegtuig, bus, trein of boot op vakantie?**
  - Neem uw waardevolle spullen, waardevolle papieren, breekbare spullen en medicijnen mee in uw handbagage,
  - Laat bij vermissing of beschadiging van ingecheckte bagage bij vliegtrips altijd een PIR ("Property Irregularity Report") opmaken of anders een verklaring opmaken door de vervoersmaatschappij en vraag een schriftelijk bewijs.
- **Bent u op uw bestemming?**
 Laat uw waardevolle spullen en waardevolle papieren niet onbeheerd achter in uw hotelkamer, auto, of waar dan ook. Maak gebruik van kluisjes wanneer deze aanwezig zijn. Een alternatief is dat u die spullen altijd bij u draagt.
- Noteer de nummers van uw reisdocumenten zoals telefoonnummer van de alarmcentrale, paspoort of Identiteitsbewijs, rij- en kentekenbewijs, auto-, reis- en ziektekostenverzekering, bankpasje(s) en creditcard(s). Bewaar deze gegevens altijd apart van die documenten en bij iemand thuis die u altijd even kunt bellen.
- Mocht er ondanks bovenstaande voorzorgen toch iets misgaan, doe dan bij diefstal, vermissing of verlies van bagage, reisdocumenten en/of geld altijd direct aangifte bij de politie en vraag een afschrift van het proces-verbaal.
- Ingeval u acute hulp nodig heeft, neem contact op met de ANWB Alarmcentrale (+31 70 3141414).

Advies bij diefstal, verlies, ongeval of ziekte:

Geef diefstal of vermissing van bagage, reisdocumenten en/of geld altijd direct aan bij de politie en vraag een afschrift of een kopie van het proces-verbaal. Dit is niet alleen nodig om uw schade te kunnen verhalen, maar ook om uw spullen op te sporen of te kunnen retourneren in het geval ze worden gevonden.

- Bij ziekte/lichamelijk letsel: raadpleeg ter plekke een dokter en bewaar rekeningen e.d.

- Bij (verkeers-)ongevallen: laat proces-verbaal opmaken en vraag getuigenverklaringen.
- Bij bagageschade: bewaar de beschadigde zaken.
- Laat bij vermissing van vluchtbagage altijd een PIR (Property Irregularity Report) opmaken door de luchtvaartmaatschappij.

Schademelding

Na thuiskomst de schade binnen 14 dagen melden door middel van het "Schadeaangifteformulier Reisverzekering" dat verkrijgbaar is bij het reisbureau of de tussenpersoon waar de verzekering werd gesloten.

Polisvoorwaarden

In de volgende paragrafen vindt u de polisvoorwaarden van de door ons aangeboden verzekeringen. Deze zijn uiteraard alleen van toepassing voorzover een bepaalde verzekering is opgenomen bij uw reis (dan staat er een premie vermeld op uw boekingsoverzicht en bevestiging). Houdt er rekening mee dat verzekeringsmaatschappijen hun voorwaarden en premies kunnen aanpassen, daarom wijzigingen onder voorbehoud. De meest actuele polisvoorwaarden vindt u op de website van Unigarant (www.unigarant.nl).

Deel: C. Bijlage
 Hoofdstuk: 14. Reis- & Annuleringsverzekering
Paragraaf: I Reisverzekering

Voorwaarden Reisverzekering van Unigarant (KRA UGE)
 Ingaande 1 januari 2011,
 gedeponereerd bij het Hoofdkantoor van de ANWB

ALGEMEEN

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

De begrippen in deze polisvoorwaarden hebben een omschrijving zoals hieronder aangegeven.

- 1.1. **Wij, ons of verzekeraar:** Unigarant N.V. (vergunningnummer AFM 12011826), Postbus 50.000, 7900 RP Hoogeveen voor rekening en risico van UVM Verzekeringsmaatschappij N.V. (vergunningnummer AFM 12000595) te Hoogeveen.
- 1.2. **U, uw:** degene die de verzekering heeft gesloten
- 1.3. **Verzekerde:**
  - a. u;
  - b. ieder lid van het reisgezelschap:
    - I. in Nederland wonend;
    - II niet in Nederland wonend, mits de clausule "niet Nederlands ingezetenen" is gesloten.
- 1.4. **Schadegebeurtenis:** een voorval of een reeks van voorvallen waardoor een aanspraak op een uitkering kan ontstaan en waarvan voor u, verzekerde en/of de tot uitkering gerechtigde alsmede voor ons bij het sluiten van de overeenkomst onzeker was dat daaruit schade was ontstaan of naar de normale loop van de omstandigheden zou ontstaan.
- 1.5. **Gezin:** personen die bij het bevolkingsregister op hetzelfde adres staan ingeschreven en in gezinsverband samenwonen.
- 1.6. **Huisgeno(o)t(en):** degene(n) die bij het bevolkingsregister op hetzelfde adres staat (staan) ingeschreven.
- 1.7. **Verzekeringsbewijs:**
  - a. het door ons ondertekende en namens hem voor betaling gestempelde document, dat aan u wordt afgegeven als bewijs van het aangaan en de omvang van de verzekering;
  - b. het door het reisbureau opgemaakte boekingsstuk, dat aan u wordt afgegeven en waarop het aangaan en de omvang van de verzekering is aangegeven.
- 1.8. **Vaste woning:** het adres waarop verzekerde bij het bevolkingsregister geregistreerd staat.
- 1.9. **Reisgezelschap:** personen die gezamenlijk op reis gaan en op het polisblad vermeld staan;
- 1.10. **Reissom:** het totaal van vooraf verschuldigde en/of betaalde bedragen voor boekingen en reserveringen van vervoer en/of verblijf. Kosten van (deel)-reizen, excursies en dergelijke die op de plaats van bestemming zijn gemaakt, worden hier niet onder begrepen.

- 1.11. **Familieleden in de 1e en 2e graad:**
 a. 1e graad: echtgenoot, echtgenote, levenspartner, (schoon/stief)-ouders, (aangetrouwde/stief) kinderen;
 b. 2e graad: broers, zwagers, (schoon/stief)zusters, grootouders en kleinkinderen.
- 1.12. **Annulering:** het redelijkerwijs noodzakelijk afzien van, of het voortijdig beëindigen van een arrangement, bestaande uit de geboekte reis en/of accommodatie, ten gevolge van een van de wil van verzekerde onafhankelijk, onvoorzien voorval.
- 1.13. **Annuleringskosten:** verschuldigde (gedeeltelijke) reissom en overboekingskosten in geval van annulering.
- 1.14. **Niet-genoten vakantiedag:** een aaneengesloten periode van 24 uur, vallende in de gereserveerde vakantie.
- 1.15. **Schriftelijk:** per brief of kaart, alsmede per fax of e-mail. Indien wij u een bericht sturen doen wij dit naar het ons laatst bekende adres.
- 1.16. **Reis:** geboekt vervoer en/of verblijf met uitsluitend een recreatief karakter.
- 1.17. **Samengestelde reis:** een reis die bestaat uit losse onderdelen die afzonderlijk geboekt zijn (zoals ticket en accommodatie).

Artikel 2. Grondslag

De grondslag voor de verzekering wordt gevormd door:

- 2.1. de door u of namens u verstrekte gegevens;
- 2.2. de polis.

Artikel 3. De verzekering is van kracht

- 3.1. De verzekering is van kracht:
- a. voor de op het polisblad vermelde personen;
  - b. gedurende de reis tijdens het verblijf buiten de vaste woning;
  - c. bij de annuleringsverzekering: voor reserveringen over de gehele wereld;
  - d. bij de annuleringsverzekering: vanaf de boekingsdatum van het arrangement tot en met de einddatum daarvan, mits gelegen binnen de geldigheidsduur van de verzekering;
  - e. voor die onderdelen, waarvoor premie is betaald. De gratis meeverzekerde kinderen jonger dan 5 jaar hebben dezelfde dekking als de verzekeringnemer;
  - f. afhankelijk van de betaalde premie:
    - in de Benelux en gedurende dagtrips naar de omliggende landen
    - in Europa (Rusland tot Oeral en Kaukasus), IJsland, Madeira, de Azoren, de Canarische Eilanden en in de niet-Europese landen of delen van landen aan de Middellandse Zee
    - over de gehele wereld, mits werelddekking van kracht is.

Het risico van langlaufen en onderwatersport is standaard meeverzekerd.

- 3.2. **Automatische verlenging:**
 De verzekering blijft zonder aanvullende premie van kracht indien en zolang een verzekerde nog niet in de vaste woning is teruggekeerd ten gevolge van een noodzakelijk langer verblijf elders in verband met een verzekerde gebeurtenis.

Artikel 4. Begin van de verzekering en bedenktijd

- 4.1. De dekking gaat in op de dag zoals vermeld op het polisblad te 0.00 uur tenzij anders is overeengekomen.
- 4.2. Bij het aangaan van de verzekering heeft u een bedenktijd van 2 weken, die in ieder geval eindigt bij het ingaan van de dekking.

Artikel 5. Premiebetaling

- 5.1. U dient de premie vooruit te betalen. Als u de premie niet heeft betaald binnen 14 kalenderdagen na ontvangst van de nota wordt er, zonder dat een nadere ingebrekestelling is vereist, vanaf de ingangsdatum van de verzekering geen enkele dekking verleend. Onder premie zijn begrepen de premie, kosten en assurantiebelasting die u verschuldigd bent bij aanvang van de verzekering.
- 5.2. Indien wij genoodzaakt zijn de premie langs gerechtelijke weg of via een andere externe procedure te innen zijn alle bijkomende kosten voor uw rekening.
- 5.3. U blijft verplicht de premie en bijkomende kosten te voldoen.
- 5.4. Bij niet tijdige premiebetaling wordt de dekking van kracht 1 dag na ontvangst van al hetgeen u aan ons verschuldigd bent, mits de verzekering nog niet door ons is beëindigd.

Schaden die zich hebben voorgedaan in de periode dat de dekking niet van kracht was blijven van de dekking uitgesloten.

Artikel 6. Verplichtingen in geval van schade

U en de verzekerde(n) zijn verplicht:

- 6.1. ons zo spoedig mogelijk nadat u van de schade op de hoogte bent, in kennis te stellen van de schade;
- 6.2. de schade zoveel mogelijk te beperken en de aanwijzingen die wij geven, dan wel de aanwijzingen van de door ons aangestelde expert op te volgen;
- 6.3. ons uw volle medewerking te verlenen en alles na te laten wat onze belangen zou kunnen schaden;
- 6.4. binnen een redelijke termijn alle gegevens aan ons te verstrekken en stukken zoals bijvoorbeeld aansprakelijkstellingen (ook per e-mail) en dagvaardingen naar ons te sturen;
- 6.5. in het geval van vermissing of verlies, dan wel van inbraak, diefstal, beroving, vandalisme, relletjes of een ander strafbaar feit onmiddellijk aangifte te doen bij de politie;
- 6.6. zich te onthouden van elke toezegging, verklaring of handeling die onze belangen kunnen schaden;
- 6.7. eerst met ons overleg te plegen voordat u de beschadigde goederen laat repareren of restanten vernietigt en/of daarvan afstand doet;
- 6.8. de schade aan te tonen dan wel aannemelijk te maken;
- 6.9. In het geval van: ziekenhuisopname door ongeval of ziekte, overlijden of andere ernstige oorzaken, uiterlijk binnen 24 uur ons in kennis te stellen via de ANWB alarmcentrale;
- 6.10. de volgende documenten in te zenden:
  - a. afschrift(en) van proces(sen)-verbaal respectievelijk bewijzen van aangifte;
  - b. nota's en/of andere bewijsmiddelen met betrekking tot de omvang van de schade of de schadeoorzaak;
  - c. verklaring(en) van behandelende buitenlandse arts(en); Specifiek voor de annuleringsverzekering geldt:
    - a. de annuleringskostennota;
    - b. boekingsbewijs respectievelijk reserveringsnota.
- 6.11. ons mee te delen op welke andere verzekering(en) de schade mogelijk gedekt is.

Eigendomsoverdracht:

Indien wij dit wensen dient verzekerde beschadigde bagage aan ons over te dragen. Wij verplichten ons, als een verloren artikel terecht komt en verzekerde dat uitdrukkelijk wenst, het betreffende eigendom aan hem terug te geven. Heeft de schade-uitkering inmiddels plaatsgevonden, dan dient het schadebedrag terugbetaald te worden, eventueel onder aftrek van de herstellkosten van de schade, die tijdens de periode van verdwijning aan de bagage is ontstaan.

Artikel 7. Schadebetaling

Zodra wij alle noodzakelijke gegevens hebben ontvangen, beoordelen wij of een schade onder de dekking van deze verzekering valt. Indien dit het geval is, voldoen wij binnen 14 dagen de vastgestelde schadevergoeding.

Artikel 8. Verjaring

De wettelijke regels van verjaring zijn van toepassing (artikel 7:942 Burgerlijk Wetboek). Een vordering verjaart na 6 maanden nadat wij deze per aangetekende brief hebben afgewezen.

Artikel 9. Andere verzekering

Van de verzekering is uitgesloten schade waarvoor, indien deze verzekering niet bestond, aanspraak zou kunnen worden gemaakt op vergoeding van schade op grond van enige andere verzekering of voorziening. In dat geval wordt alleen die schade vergoed die het bedrag van de vergoeding krachtens die andere verzekering of voorziening te boven gaat.

Artikel 10. Algemene uitsluitingen

In onderstaande situaties is schade niet verzekerd.

- 10.1. Toestemming / opzet / roekeloosheid
  - a. schade die met toestemming van u en/of verzekerde(n) en/ of andere belanghebbende(n) is veroorzaakt of verergerd;
  - b. schade die is veroorzaakt of verergerd door opzet, al dan niet bewuste roekeloosheid of al dan niet bewuste merkelijke schuld van u en/of verzekerde(n) en/of andere belanghebbende(n). Onder verzekerden worden in dit verband ook verstaan de echtgenoot, geregistreerde partner, kinderen en huisgenoten, waarvan het belang is meeverzekerd, ongeacht of zij

krachtens de polisvoorwaarden als verzekerde worden aangemerkt.

10.2. Niet nakomen verplichtingen

Indien u en/of verzekerden zich niet houdt(en) aan de door ons opgelegde verplichtingen en daardoor onze belangen scha(a)d(t)(en), kunnen er geen rechten worden ontleend aan deze verzekering.

10.3. Molest

Schade die is veroorzaakt door of ontstaan uit en/of verergerd is door: gewapend conflict, burgeroorlog, opstand, binnenlandse onlusten, oproer en/of mouterij van leden van enige gewapende macht zoals nader omschreven in de tekst die door het Verbond van Verzekeraars in Nederland is gedeponereerd op 2 november 1981 ter griffie van de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage onder nummer 136/1981.

10.4. Atoomkernreacties

Een schade die is veroorzaakt door, opgetreden bij of voortgevloeid uit atoomkernreacties, onverschillig hoe deze zijn ontstaan. Onder atoomkernreactie wordt verstaan iedere kernreactie waarbij energie vrijkomt, zoals kernfusie, kernsplijting, kunstmatige en natuurlijke radioactiviteit.

10.5. Gebruik van middelen

Schade die een gevolg is van of verband houdt met overmatig gebruik van alcoholhoudende of verdovende/bedwelmende middelen door verzekerde.

10.6. Afgeleide schade

Schade die bestaat uit waardevermindering, gevolgschade of gederfde inkomsten.

10.7. Snelheidselement

Schade ten gevolge van deelname aan activiteiten waarbij het snelheidselement bepalend is.

Artikel 11. Dekking terrorismerisico

In afwijking van en in aanvulling op hetgeen elders in deze voorwaarden is bepaald over gedekte risico's en verzekerde bedragen geldt voor het risico van terrorisme onderstaande. Voor schade, ongevallen en rechtsbijstand als gevolg van terrorisme, kwaadwillige besmetting en/of preventieve maatregelen, en handelingen of gedragen ter voorbereiding daarvan hierna, zowel gezamenlijk als afzonderlijk, te noemen het "terrorismerisico" is de schadevergoeding/dekking beperkt tot een uitkering zoals omschreven in het Clausuleblad terrorisme van de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismen N.V. De afwikkeling van schademeldingen op grond van het terrorismerisico geschiedt overeenkomstig het Protocol afwikkeling claims van de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. Het clausuleblad terrorismedekking is gedeponereerd op 10 januari 2007 bij de Rechtbank Amsterdam onder nummer 3/2007 en op 10 januari 2007 onder nummer 27178761 bij de Kamer van Koophandel Amsterdam. Het bijbehorende Protocol afwikkeling claims van de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschade N.V. is op 12 juni 2003 gedeponereerd bij de griffie van de Rechtbank te Amsterdam onder nummer 79/2003. (deze tekst kunt u lezen of downloaden via de website: www.terrorisimeverzekerd.nl).

Artikel 12. Klachten en geschillen

Voor klachten en/of geschillen die betrekking hebben op de bemiddeling, totstandkoming, inhoud of uitvoering van deze overeenkomst kunt u zich wenden tot klachtenmanagement van Unigarant N.V., postbus 50.000, 7900 RP Hoogeveen. Indien het antwoord vanuit Unigarant N.V. niet bevredigend voor u is, kunt u zich wenden tot de Stichting Klachteninstituut Financiële Dienstverlening, Postbus 93257, 2509 AG Den Haag (telefoonnummer 0900-3552248, website www.kifid.nl). Indien u geen gebruik wilt maken van deze klachtenbehandelingsprocedure, of u vindt de behandeling of uitkomst hiervan niet bevredigend, kunt u het geschil voorleggen aan de bevoegde rechter.

Artikel 13. Toepasselijk recht

Op de verzekering is Nederlands recht van toepassing.

Artikel 14. Registratie persoonsgegevens

Bij de aanvraag van deze verzekering vragen wij u om persoonsgegevens. Deze gegevens gebruiken wij voor het accepteren van de aanvraag, het uitvoeren van een verzekeringsovereenkomst, relatiebeheer en ten behoeve van fraudepreventie. Ook kunnen wij deze gegevens gebruiken om u te informeren over voor u relevante producten en diensten. Op de verwerking van persoonsgegevens is de gedragscode "Verwerking Persoonsgegevens Financiële Instellingen" van toepassing. De volledige tekst van de gedragscode kunt u raadplegen via de

website van het Verbond van Verzekeraars, www.verzekeraars.nl. U kunt de gedragscode ook opvragen bij het Verbond van Verzekeraars (Postbus 93450, 2509 AL te Den Haag, telefoon (070) 333 85 00).

REISDEKKING

Deze dekking geldt alleen als uit het polisblad blijkt dat deze is meeverzekerd. Opsomming van de afzonderlijke maximaal verzekerde bedragen vindt u in het dekkingsoverzicht.

Artikel 15. Bagage

15.1. Begripsomschrijvingen

- g. **Bagage:** alles dat verzekerde tijdens de reis voor eigen gebruik bij zich heeft of aanschaft. Onder bagage wordt ook verstaan: kostbaarheden, hobby-/sportuitrusting en (huur)fietsen.
- h. **Kostbaarheden:**
  - audio-, audiovisuele- en computerapparatuur inclusief geluidsdragers en toebehoren;
  - foto-, film- en videoapparatuur en toebehoren;
  - sieraden en andere voorwerpen van edele metalen, edelgesteenten, parels en horloges.
- i. **Hobby-/sportuitrusting:** uitrusting ten behoeve van hobby en sport (inclusief onderdelen, accessoires en toebehoren), zoals:
  - audio-, audiovisuele- en computerapparatuur;
  - foto-, film-, en videoapparatuur;
  - elektronisch bestuurbare modellen;
  - golf-, hengelsport- en tennisuitrusting;
  - muziekinstrumenten en optische instrumenten, zoals verrekijkers en microscopen;
  - onderwatersportuitrusting;
  - parachute, paraseil, (delta-)vlieger;
  - ski-, langlauf- en bergsportuitrusting;
  - kano's, zeilplanken en opblaasbare/opvouwbare boten, mits niet geschikt voor buitenboordmotoren.

Voor zaken die zowel onder "hobby-/sportuitrusting", als onder "kostbaarheden" vallen, geldt slechts één keer het in het dekkingsoverzicht vermelde bedrag. Indien de extra premie is betaald: de op het verzekeringsbewijs gekozen extra dekkingen.

15.2. Dekking en schadevergoeding

Als gevolg van een schadegebeurtenis is verzekerd:

A.

1. schade aan bagage, kostbaarheden, hobby-/sportuitrusting en (huur)fietsen door diefstal, verlies of beschadiging op basis van dagwaarde tot maximaal het in het dekkingsoverzicht vermelde bedrag.
  - I. Dagwaarde wordt bepaald door de aankoopprijs en de afschrijving.
  - II Afschrijving vindt plaats op basis van ouderdom en gemiddelde gebruiksduur.
  - II Eigen risico (indien aangegeven op het verzekeringsbewijs): Het eigen risico van ? 75,- wordt in mindering gebracht op het overeenkomstig de polisvoorwaarden vastgestelde bedrag;
2. de kosten van terugzending van de bagage na een verzekerde gebeurtenis;
3. de kosten van aanschaf en nazenden van sleutels en de kosten van aanschaf en plaatsing van nieuwe sloten na verlies van sleutels tot maximaal? 150,- per reisgezelschap;
4. bij vermissing bagage tijdens transport door derden tijdens de heenreis: vervangende kleding en toiletartikelen tot maximaal ? 150,- per verzekerde;
5. schade aan losse navigatiesystemen, autoradio-/cassette-/CDapparatuur, sledemodel danwel afneembaar front, is alleen verzekerd indien deze ter voorkoming van diefstal uit het vervoermiddel was meegenomen;

B. bij diefstal vanaf en/of vanuit vervoermiddelen schade aan:

1. bagage (waaronder kostbaarheden) mits korter dan 24 uur achtergelaten in een afgesloten dashboardkastje en/of kofferbak, respectievelijk een met hoedenplank of vergelijkbare vaste voorziening afgesloten bagageruimte
2. bagage (maar niet kostbaarheden) mits korter dan 24 uur achtergelaten in afgesloten ski- en/of bagagebox

- C. bij diefstal uit vervoermiddelen zonder kofferbak (stationcars, caravans, aanhangers, campers, busjes):
1. tijdens de reis: schade aan bagage (maar niet aan kostbaarheden), slechts indien deze zaken bij een stop van maximaal 3 uur daarin, mits uit het zicht, zijn achtergelaten
  2. tijdens verblijf op een officiële camping: schade aan bagage en kostbaarheden, mits opgeborgen in deugdelijk afgesloten kasten e.d. en braakschade kan worden aangetoond. Verzekeraar vergoedt bij busjes en stationcars zonder deugdelijk af te sluiten kasten e.d. schade aan bagage achtergelaten in het personencompartiment, maar nimmer kostbaarheden en geld, en alleen indien deze bagage korter dan 24 uur aaneen in het personencompartiment is achtergelaten

15.3. Niet verzekerd is:

- A. schade indien niet de nodige zorg in acht genomen is. Verzekerd moet zo zorgvuldig met zijn bagage, kostbaarheden en geld omgaan, respectievelijk de meest veilige bewaarplaats benutten, dat diefstal, verlies of beschadiging zoveel mogelijk wordt voorkomen;
- B. schade ontstaan:
1. door geleidelijke inwerking van atmosferische invloeden;
  2. door slijtage, bederf of eigen gebrek;
  3. door krassen, schrammen, vlekken, ontsieringen e.d. tenzij het functioneel gebruik van het artikel werd aangetast;
  4. aan voorwerpen van kunst-, zeldzaamheids-, verzamel- of antiekwaarde;
  5. door/aan voer- en vaartuigen (waaronder bagagewagens, caravans, vouwwagens e.d.) en de brandstof, standaarduitrusting, onderdelen en accessoires (waaronder motorkoffers, voortenten en luifels), behalve voor zover genoemd in het dekkingsoverzicht;
  6. aan huisraad, niet bestemd voor gebruik tijdens de reis;
  7. aan dieren;
- C.
1. bagage (waaronder kostbaarheden) in het personencompartiment van een auto achtergelaten
  2. schade aan bagage, waaronder kostbaarheden, indien deze zaken langer dan 24 uur aaneen zijn achtergelaten in het gesloten dashboardkastje en/of in de apart afgesloten kofferruimte
  3. bagage zonder toezicht achtergelaten op imperiaals/fietsenrekken/ bagagedragers e.d.
  4. bagage zolang deze zich binnen de vaste woning bevindt
  5. kostbaarheden en reisdocumenten achtergelaten in koffers, tassen e.d. die tijdens het vervoer per boot, trein, bus of vliegtuig niet als handbagage zijn meegenomen en/of onder direct beheer zijn

Waar in artikel 15.2.c wordt gesproken over kostbaarheden dan wordt daarmee bedoeld de onder artikel 15.1.b genoemde artikelen alsmede de in artikel 15.1.c genoemde audio-, audiovisuele-, computer-, foto-, film- en videoapparatuur

Artikel 16. Fietsen

Deze dekking geldt alleen als uit het polisblad blijkt dat deze is meeverzekerd.

16.1. Dekking en schadevergoeding

Als gevolg van een schadegebeurtenis is verzekerd:

- a. bij beschadiging: de herstelkosten tot maximaal de dagwaarde;
- b. bij totaal verlies: de dagwaarde. Indien de extra dekking is gesloten wordt tot 1 jaar na aankoopdatum de oorspronkelijke aankoopprijs vergoed. De opbrengst van de restanten wordt in mindering gebracht op het vastgestelde schadebedrag;
- c. de vervoerkosten van de beschadigde fiets met bagage naar het huisadres indien de (huur)fiets is uitgevallen;
- d. de reis- c.q. vervoerkosten naar de dichtstbijzijnde goed geoutilleerde reparatie-inrichting of ter verkrijging van onderdelen indien de (huur)fiets gerepareerd kan worden;

- e. de reis- c.q. vervoerkosten naar de dichtstbijzijnde verhuurlocatie indien de (huur)fiets door totaal verlies is uitgevallen;
- f. de huurkosten van een vervangende fiets voor de resterende duur van de verzekering tot een maximum van ? 450,-.

16.2. Niet verzekerd is:

- a. schade tijdens het onbeheerd achterlaten van de fiets zonder dat deze met een ART-goedgekeurd fietsslot werd afgesloten. Bagage mag nooit onbeheerd op de fiets worden achtergelaten, behalve bij alleenreizende fietsers tijdens een noodzakelijke stop. Kostbaarheden achtergelaten op de fiets zijn nimmer verzekerd;
- b. het tijdens het vervoer op de auto achterlaten van de fiets zonder gebruik van een ART-goedgekeurd fietsslot en bevestiging door middel van een deugdelijk kabel-, beugel- of kettingslot aan de drager. De bagage dient in de auto te worden opgeborgen;
- c. schade aan banden.

Artikel 17. Geld

Deze dekking geldt alleen als uit het polisblad blijkt dat deze is meeverzekerd.

17.1. Onder geld wordt verstaan:

wettige betaalmiddelen zijnde munten/bankpapier, tegoeden op elektronisch oplaadbare betaalmiddelen en travellercheques.

17.2. Dekking

Als gevolg van een schadegebeurtenis is verzekerd schade door diefstal of verlies tot maximaal het in het dekkingsoverzicht vermelde bedrag.

17.3. Niet verzekerd is:

- a. geld achtergelaten in/op voertuigen, waaronder ook kampeeraanhangwagens en/of tenten, (tenzij opgeborgen in een afgesloten en deugdelijk gemonteerde kluis waaraan braak kan worden aangetoond), alsmede in koffers, tassen e.d. die tijdens het vervoer niet onder direct beheer zijn;
- b. waarde van tegoedbonnen en abonnementen, tegoeden verbonden aan bankpassen, creditcards en spaarpassen.

Artikel 18. Onvoorziene uitgaven

Waar het teken (*) is geplaatst geldt dat de bedoelde kosten worden vergoed na overleg, resp. met toestemming van de ANWB Alarmcentrale.

18.1. Onder onvoorziene uitgaven wordt verstaan:

- a. extra kosten voor verzekerde in verband met ziekte/ongeval/overlijden van:
  1. verzekerde(n);
  2. niet-meereizende familie in 1e of 2e graad;
  3. zaakwaarnemer en/of derde(n), mits bij verzekeraar tevens een annuleringsverzekering werd gesloten waarop deze persoon tegen extra premie zijn meeverzekerd;
  4. hond, kat of paard;
- b. extra kosten van vervoer/verblijf wegens:
  1. uitval van vervoermiddel;
  2. ernstige materiële schade aan woning, inboedel, bedrijf;
  3. vertraging heen/terugreis;
  4. diefstal/verlies van paspoort/visum;
  5. reddingsactie;
- c. terugkeer naar de vakantiebestemming tot uiterlijk 21 dagen na de geldigheidsduur van de verzekering, wegens onderbreking van de vakantie in verband met:
  1. familieomstandigheden in 1e of 2e graad;
  2. ernstige materiële schade aan woning, inboedel, bedrijf;
  3. ziekte of overlijden van de zaakwaarnemer en/of derde(n), mits extra meeverzekerd;
- d. extra kosten voor verzekerde(n) in verband met een reisgenoot die elders een geldige reisverzekering heeft en die een onder diens verzekeringsvoorwaarden gedekte gebeurtenis overkomt.

18.2. Dekking en schadevergoeding

Als gevolg van een schadegebeurtenis is / zijn verzekerd:

- a. de noodzakelijke medische kosten in Nederland tot euro 1.000,-;
- b. de noodzakelijke medische kosten buiten Nederland, incl. vervoer naar dichtstbijzijnde arts of ziekenhuis (laagste klasse);

- c. de extra kosten van verblijf, inclusief overkomst en verblijf van 2 noodzakelijke begeleiders en onder aftrek van 10% i.v.m. bespaarde kosten van levensonderhoud, tot een maximum van euro 45,- p.p.p.d.(*);
- d. de noodzakelijke kosten van het overbrengen van het stoffelijk overschot naar de woonplaats (*);
- e. kosten van begrafenissen of crematies buiten Nederland tot maximaal euro 3.500,-, inclusief overkomst van twee familieleden uit Nederland (*);
- f. acuut noodzakelijke tandheelkundige kosten tot maximaal ? 300,- per persoon;
- g. ziekenhuisbezoek door reisgenoten euro 7,- per dag tot maximaal euro 140,-;
- h. de noodzakelijke extra kosten van openbaar vervoer na uitval van het eigen vervoermiddel onder aftrek van bespaarde kosten à euro 0,07 per niet-gereden kilometer (*);
- i. de noodzakelijke extra kosten van verblijf door het uitvallen van het vervoermiddel maximaal ? 45,- p.p.p.d. gedurende maximaal 10 dagen onder aftrek van 10% i.v.m. bespaarde kosten van levensonderhoud;
- j. de noodzakelijke extra kosten door niet te voorziene of te vermijden vertraging als gevolg van natuurramp, stakings-, stiptheids-, protest- of solidariteitsacties tot maximaal euro 450,- per reisgezelschap;
- k. de noodzakelijke extra kosten van vervoer/verblijf na verlies/diefstal van paspoort(en) tot maximaal euro 450,- per reisgezelschap;
- l. alle kosten van door bevoegde instanties ondernomen pogingen tot opsporing, redding en berging van verzekerde (*);
- m. de noodzakelijke extra telecommunicatiekosten met de ANWB Alarmcentrale (*) en tot maximaal ? 100,- met derden;
- n. de kosten van het mede repatriëren van hond, kat of paard tot maximaal euro 450,- (*);
- o. de noodzakelijke dierenartskosten t.b.v. hond, kat of paard tot maximaal euro 150,- per polis.

18.3. Niet verzekerd is / zijn:

- a. in Nederland gemaakte kosten ten aanzien van bestaande kwalen en/of afwijkingen, psychische stoornissen, gevolgen van en complicaties bij zwangerschap. Dergelijke kosten zijn buiten Nederland wel verzekerd, mits zij onvoorzien zijn en de behandeling niet kon worden uitgesteld tot na terugkeer in Nederland;
- b. medische kosten gemaakt meer dan 6 maanden na het verzekerd voorval;
- c. tandheelkundige kosten gemaakt meer dan 6 maanden na het verzekerd voorval;
- d. kuren in een badplaats of badinrichting;
- e. extra vervoers-, reis- en verblijfskosten zonder toestemming van de ANWB Alarmcentrale, bij voorvallen waar (*) is geplaatst;
- f. sleep- en transportkosten van voertuigen;
- g. kosten die normaal ook gemaakt zouden zijn en dus niet extra respectievelijk onvoorzien zijn;
- h. ongevallen en ziekte toestanden als direct of indirect gevolg van:
  - geneeskundige behandeling of medicatie;
  - het uitoefenen van gevaarlijke beroepsbezigheden;
  - het beoefenen van winter- of gevaarlijke sporten;
  - het zonder geldig brevet besturen van luchtvaartuigen;
- i. kosten van vertraging doordat vliegtuigen, schepen, treinen, touringcars of andere middelen van openbaar vervoer uitvallen door een oorzaak gelegen in het vervoermiddel zelf.

Artikel 19. Wintersport / gevaarlijke sporten

Deze dekking geldt alleen als uit het polisblad blijkt dat deze is meeverzekerd. Deze dekking geldt voor diverse sporten die u op een lijst kunt inzien op het kantoor van polisafgifte:

19.1. Dekking en schadevergoeding

Als gevolg van een schadegebeurtenis is verzekerd:

- a. de medische en onvoorziene uitgaven (indien niet uitgesloten) als gevolg van het beoefenen van winter- of gevaarlijke sporten;
- b. vooraf betaalde kosten van skiessen, skiliften en skipassen, waarvan geen gebruik kan worden gemaakt

door een gebeurtenis, die tevens andere verzekerde onvoorziene uitgaven tot gevolg heeft;

- c. verlies van skipas;
- d. huur vervangende skiuitrusting ten gevolge van beschadiging, diefstal of verlies tijdens de verzekeringsduur;
- e. skiuitrusting tot maximaal het voor bagage verzekerde bedrag per gekozen basispakket.

19.2. Niet verzekerd is:

- a. volledig uitgesloten zijn de volgende gevaarlijke sporten:
  - Wintersporten: Bobsleeën, Bootskiën, Firm ski extreem, Heliskiën, Off-piste skiën zonder begeleiding, Paraskiën, Skeleton, Ski-alpinisme, Skifiguurspringen, Ski-joring, Ski-springen, Ski-vliegen, Ski-zweven, Snorkelskiën, Speedraces, Speedskiën, Tiefschnee-skiën zonder begeleiding;
  - Bergsporten: Berg- en rotsklimmen, Downhill Racing/biking, Sportklimmen zonder zekering, Yetiballing; Watersporten: Cliffjumping, deelnemen aan of trainen voor wedstrijden met voer- en vaartuigen, Grotduiken, Kajakken categorie uiterst moeilijk, Powerboat/offshore racen, Skyboot, Solovaren anders dan op binnenwateren, Zeekanoën zonder begeleiding;
  - Luchtsporten: Base jump, Stuntvliegen;
  - Overige sporten: jagen op groot wild, (Oosterse) gevechtssporten, deelname aan gemotoriseerde snelheidswedstrijden;
- b. voor de volgende gevaarlijke sporten is er geen ongevallendekking, maar zijn de onvoorziene uitgaven wel verzekerd:
  - Wintersporten: Buckelskiën, Firm Blättern onder begeleiding, Gletsjerskiën, Gletsjertocht, Klettern, Off-piste skiën met begeleiding, Rennfiggl, Skibobben, Ski-safari, Ski-zeilen, Snowscooter, Snowshoeing, Surf-ski, Tiefschnee-skiën met begeleiding, Windweapon, Wisbi, IJsklimmen, IJswatervallen beklimmen;
  - Bergsporten: Abseilen, Canyoning, Mountainbiken in grotten, Speleologie;
  - Watersporten: Cave-rafting, Hot Dog, Hydrospeed, Jetboating, Jetskiën, Kayakken categorieën moeilijk en zeer moeilijk, Kite-surfing, Rafting, Rivier trekking, Wedstrijdzeilen op zee, Wildwatervaren;
  - Luchtsporten: Bungy-springen, Catapulting, Death ride, Delta-vliegen, Fly by wire, Formatie springen, Hanggliding, Parachutespringen, Paragliding, Parapenten, Parasailing, Skydiven, Skysurfing, Ultra-light vliegen;
  - Overige sporten: Catcrawl, Indoor wandklimmen, Rugby, Sandboarden, Trialrijden.

Artikel 20. Ongevallen

Deze dekking geldt alleen als uit het polisblad blijkt dat deze is meeverzekerd.

20.1. Onder een ongeval wordt verstaan: een plotseling, onvrijwillig, van buitenkomend, rechtstreeks op het lichaam inwerkend geweld. Hieronder wordt tevens verstaan:

- a. zonnesteek, bevriezing, verdrinking;
- b. verhogering, verdorsting of uitputting door geïsoleerd raken.

Indien de extra premie voor wintersport/gevaarlijke sporten is betaald, geldt de ongevallendekking tevens voor die sporten, behalve voor de expliciet uitgesloten sporten.

20.2. Dekking en uitkeringen

Als gevolg van een ongeval wordt uitgekeerd:

- a. bij overlijden: het verzekerde bedrag, met dien verstande, dat een eerdere uitkering wegens blijvende invaliditeit ten gevolge van hetzelfde ongeval daarop in mindering wordt gebracht tot maximaal het voor overlijden verzekerde bedrag;
- b. bij blijvende invaliditeit:
  1. een bedrag, berekend op basis van een percentage invaliditeit, welk percentage wordt vastgesteld op de wijze als aangegeven in de internationale en gepubliceerde richtlijnen van de American Medical Association, nader te noemen AMA, voor het vaststellen van invaliditeit. Indien de AMA voor een lichaamsdeel of orgaan geen percentage aangeeft, zal verzekeraar een met de invaliditeit van dat lichaamsdeel of orgaan overeenstemmend percentage vaststellen;
  2. ongeacht het bij 1 bepaalde: een bedrag vastgesteld op basis van het verzekerde bedrag, als volgt: een

bedrag vastgesteld op basis van het percentage invaliditeit zonder dat rekening wordt gehouden met beroep, hobby's of bezigheden, als volgt: bij geheel verlies van: uitkering

- gehoor-, denk-, gezichts- of spraakvermogen 100%
- reuk en/of smaak 10%

- c. bij gedeeltelijk verlies (van de functie) van de bij 1 en 2 bedoelde organen: het met de vastgestelde invaliditeit overeenkomende percentage; Invaliditeit wordt vastgesteld zonder rekening te houden met het beroep van de verzekerde;
- d. bij reeds bestaande invaliditeit: het verschil in percentage invaliditeit als in b aangegeven, bepaald voor en na het ongeval;
- e. bij uitstel: indien verzekeraar of begunstigde 1 jaar na het ongeval meent, dat er nog verandering in de mate van invaliditeit kan optreden: uiterlijk 3 jaar na de datum van het ongeval het alsdan vast te stellen bedrag voor blijvende invaliditeit, verhoogd met rente, die gelijk is aan de wettelijke rente over de periode van 1 jaar tot maximaal 3 jaar na de datum van het ongeval.
- 20.3. Niet verzekerd is/zijn:
het (de) gevolg(en) van:
- a. het binnenkrijgen van ziektekiemen door insectenbeet of -steek, waardoor bijvoorbeeld malaria, vlektyfus, pest of slaapziekte ontstaat;
  - b. enigerlei vorm van hernia;
  - c. het zonder valhelm gebruik maken van een motor-, scooter- of bromfiets;
  - d. ongevallen waarvoor ook bij artikel 18 Onvoorziene uitgaven en artikel 19 Wintersport / gevaarlijke sporten een uitsluiting geldt;
  - e. zelfdoding of poging daartoe en zelfverminking of poging daartoe.

Artikel 21. Aansprakelijkheid vakantieverblijf

21.1. Verzekerd is:

als gevolg van een schadegebeurtenis:

- a. schade welke onopzettelijk wordt toegebracht aan gehuurde verblijfsruimte en de daarin aanwezige of de daarbij behorende inventaris;
- b. De directe gevolgschade van het verloren gaan van de sleutel van een voor de vakantie gehuurd vakantieverblijf of -kluisje. Tot maximaal het in het dekkingsoverzicht vermelde bedrag per gebeurtenis, voorzover de schade groter is dan euro 20,-.

21.2. Niet verzekerd is:

- a. schade ontstaan aan casco en/of inventaris ten gevolge van het rijden of varen met een gehuurd voer- of vaartuig;
- b. schade aan een zaak welke tijdens normaal gebruik defect raakt ten gevolge van slijtage, eigen gebrek e.d., ook al voelt verzekerde zich moreel aansprakelijk.

Artikel 22. Vervangend vervoer/verblijf

Deze dekking geldt alleen als uit het polisblad blijkt dat deze is meeverzekerd.

22.1. Dekking en schadevergoeding

- a. Vervangend vervoer/verblijf, indien het motorrijtuig/kampeer(aanhang)- wagen/vakantieverblijf is uitgevallen als gevolg van een schadevergoeding bestaande uit:
  - een van buitenkomend onheil respectievelijk diefstal in de periode van 30 dagen voor de aanvangsdatum van de verzekering tot en met de aflooptdatum daarvan;
  - een mechanische storing in de periode vanaf 2 dagen voor de aanvangsdatum van de verzekering tot en met de aflooptdatum daarvan en reparatie niet binnen 48 uur kan plaatsvinden.
- b. Vervangend vervoer/verblijf in natura of de kosten daarvan, te weten:
  - de huurkosten gedurende maximaal 30 dagen aaneengesloten, echter uiterlijk tot en met de eerste werkdag na terugkeer in de vaste woning, (geen bijkomende kosten voor verzekering, reparatie, benzine e.d.), verbonden aan het huren van een vervangend voertuig, waarvan de catalogusprijs (ongeveer) gelijk is aan die van het verzekerde voertuig en in geen geval voor auto's een bedrag van euro 19.000,- te boven gaat, voor

kampeerauto's euro 60.000,- en voor motorrijwielen euro 9.000,-, alsmede de extra te betalen verzekeringspremie voor afkoop eigen risico;

- de kosten van openbaar vervoer laagste klasse naar de aan te tonen vakantiebestemming en/of terug, zonder aftrek van bespaarde vaste kosten, indien verzekerde geen gebruik kan of wil maken van een vervangend motorrijtuig alsmede indien verzekeraar niet in staat is een vervangend voertuig ter beschikking te stellen;
- gedurende maximaal 30 dagen aaneengesloten, een vervangende kampeeraanhangwagen;
- de aantoonbare noodzakelijk gemaakte extra kosten van verblijf gedurende maximaal 30 dagen tot een maximum van euro 50,- per persoon per dag voor het reisgezelschap voor de (resterende) duur van het voorgenomen verblijf, indien verzekerde geen gebruik kan of wil maken van een vervangende kampeeraanhangwagen;
- de extra kosten van vervoer per trein van de bagage, indien vervoer daarvan met het vervangende voertuig niet mogelijk is, tot maximaal euro 250,-.

22.2. Niet verzekerd is:

schade ontstaan buiten Europa.

Artikel 23. Casco personenauto, motorrij wiel en/of kampeeraanhangwagen

Deze dekking geldt alleen als uit het polisblad blijkt dat deze is meeverzekerd.

23.1. Dekking en schadevergoeding

- a. Gedurende de looptijd van de verzekering en mits de schade is ontstaan buiten Nederland: Cascoschade: verlies van dan wel reparatiekosten aan het voertuig ontstaan door:
  - brand, ontploffing, zelfontbranding en blikseminslag;
  - enig ander van buitenkomend onheil, ook al is de gebeurtenis het gevolg van eigen gebrek of daardoor veroorzaakte breuk;
  - diefstal, waarmee verduistering en 'joyriding' gelijk gesteld wordt, alsmede schade ontstaan zolang het voertuig aan verzekerde ontnomen was.
- b. Bij beschadiging de reparatiekosten tot maximaal de op het verzekeringsbewijs vermelde catalogusprijs. Dit bedrag is inclusief de waarde van de toevoegingen en/of veranderingen aan de standaarduitvoering, respectievelijk tot maximaal euro 500,- in totaal voor accessoires zoals radio/cassette recorder en luidsprekers en veiligheidsbevorderende voorzieningen e.d.
- c. Bij totaal verlies: indien de reparatiekosten hoger zijn dan het verschil tussen de waarde van het voertuig voor de gebeurtenis en de opbrengst van de restanten daarna, wordt het verschil tot maximaal de vermelde catalogusprijs vergoed.
- d. Eventueel boven het verzekerd bedrag:
  - de noodzakelijke kosten van bewaking/stalling en vervoer naar de dichtstbijzijnde garage tot maximaal euro 100,-;
  - bijdrage in averijgrosse.
- e. Eigen risico
vergoeding vindt plaats onder aftrek van euro 135,- per gebeurtenis per object.

Diefstal

wij zijn bij diefstal van het gehele voertuig eerst gehouden tot vergoeding, indien het voertuig niet is teruggevonden binnen 30 dagen na de schadedatum.

23.2. Niet verzekerd is:

- a. schade als gevolg van:
  - het niet kunnen gebruiken van het motorrijtuig;
  - bevriezing;
  - geleidelijke inwerking van atmosferische invloeden;
  - slijtage en/of waardevermindering;
- b. schade aan motorkoffers en/of tassen indien deze niet het gevolg is van het verkeersrisico of indien deze bestaat uit deuken, vlekken, krassen, schaafplekken, ontsieringen e.d., tenzij het functioneel gebruik van de zaken is aangetast;
- c. schade aan banden;
- d. schade ontstaan in Nederland, respectievelijk buiten Europa.

Artikel 24. Mechanische schade:

Deze dekking geldt alleen als uit het polisblad blijkt dat deze is meeverzekerd.

24.1. Onder mechanische schade wordt verstaan:

het plotseling en feitelijk uitvallen van de personenauto of motorfiets als gevolg van een mechanische storing gedurende de looptijd van de verzekering, mits de schade is ontstaan buiten Nederland.

24.2. Dekking en schadevergoeding:

a. de kosten van materiaal en arbeidsloon voor de vervanging of reparatie van het niet-functionerend onderdeel en als gevolg daarvan andere noodzakelijk te vervangen onderdelen. De kosten worden vergoed volgens de volgende tabel:

Leeftijd auto/motorfiets:		t/m 3 jaar	4 jaar	5 jaar	6 of 7 jaar
Km-stand auto:	Km-stand motorfiets:				
0 t/m 75.000	0 t/m 35.000	100%	80%	60%	50%
75.001 t/m 100.000	35.001 t/m 50.000	80%	80%	60%	50%
100.001 t/m 125.000	50.001 t/m 65.000	60%	60%	60%	50%
125.001 t/m 175.000	65.001 t/m 80.000	50%	50%	50%	50%

personenauto's met dieselmotor: Km-stand 175.001 t/m 200.000 een vergoeding van 50%;

- b. de vergoeding is nooit hoger dan 50% van de waarde van de personenauto/motorfiets direct voor de schade en nooit meer dan euro 2.250,-;
- c. de leeftijd van een voertuig is het rekenkundige verschil tussen het schadejaar en het jaar van 1e afgifte van het kentekenbewijs deel I.

24.3. Niet verzekerd is:

- a. sleepkosten en kosten van vervangend vervoer;
- b. schade ontstaan:
- tijdens de periode dat de fabrieks-, BOVAG- of andere garantie van toepassing is, ook al worden de uit die garantie voortvloeiende verplichtingen door fabrikant, importeur, dealer of reparateur niet nagekomen;
  - aan of door onderdelen die op het moment van schade volgens het onderhoudsschema van de fabrikant reeds vervangen hadden moeten zijn;
  - als gevolg van het niet of niet goed uitvoeren van onderhoud volgens het daarvoor door de fabrikant en/of de importeur aangegeven schema;
  - als gevolg van wijzigingen aan het motorrijtuig indien deze niet zijn uitgevoerd volgens de voorschriften van de importeur;
  - door fouten in de constructie of de gebruikte materialen, die bij het verzekerde type storingen veroorzaken, die aan fabrikant, importeur of dealer bekend zijn of bekend konden zijn;
  - door, optredende bij of voortvloeiende uit een ingebouwde LPG-installatie, welke niet door de Rijksdienst voor het Wegverkeer is goedgekeurd;
- c. nadat het van toepassing zijnde maximale kilometrage uit de hierboven vermelde tabel is overschreden;
- d. in Nederland, respectievelijk buiten Europa;
- e. schade aan:
- accu, banden, uitlaatsysteem, V-snaar, lampen, filters, zekeringen en olie.

Artikel 25. Autohulpverzekering (AHV)

Deze dekking geldt alleen als uit het polisblad blijkt dat deze is meeverzekerd.

25.1. Begripsomschrijvingen:

- a. Hulpverlening: hulpverlening door de ANWB Alarmcentrale in opdracht van of namens verzekeraar in de hieronder vermelde gevallen.
- b. Vervoermiddel: en van een Nederlands kentekenbewijs voorzien personenauto of motorfiets, waarvan het kenteken is vermeld op het polisblad. Het vervoermiddel dient op het moment van het sluiten van de verzekering resp. in geval de verzekering op jaarbasis is gesloten op het moment van een gebeurtenis jonger te zijn dan 9 jaar.
- c. Aanhangwagen: de achter het vervoermiddel meegenomen toercaravan, vouwkampeerwagen, boottrailer of bagageaanhangwagen, met bijbehorende bagage. Indien daarvoor extra premie is voldaan, wordt onder vervoermiddel tevens de aanhangwagen verstaan.

- d. Bagage: de zaken die ten behoeve van de reis zijn meegenomen of die tijdens de reis worden aangeschaft met uitzondering van koopmansgoederen of zaken die niet uitdrukkelijk voor het verblijf van verzekerden in het buitenland noodzakelijk geacht kunnen worden. Waarde volle en/of aan bederf onderhevige zaken worden op basis van de Autohulp verzekering niet als bagage beschouwd.

25.2. Verplichtingen van verzekerde(n)

Verzekerde is verplicht, op straffe van verlies van rechten:

- a. de kwestie zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval vóór vertrek uit het buitenland bij de ANWB Alarmcentrale (telefoon: (+31) (0)88 2693749) aan te melden;
- b. alle noodzakelijke medewerking te verlenen;
- c. de ANWB Alarmcentrale volledig te informeren over eventuele vorderingen die (nog) openstaan bij de garage, stallingsplaats of dergelijke en de ANWB Alarmcentrale desverlangd deze kosten vooraf te voldoen, voorzover deze kosten niet op grond van deze verzekering voor vergoeding in aanmerking komen.

25.3. Dekking en schadevergoeding

Indien het vervoermiddel tijdens de geldigheidsduur van de verzekering uitvalt in Europa (met uitzondering van Nederland en Groenland) of een land aan de Middellandse Zee (met uitzondering van Libië, Albanië, Libanon en Syrië) door een mechanisch defect of een schade tengevolge van een van buitenkomend onheil heeft een verzekerde recht op de navolgende hulp:

- a. transport van het vervoermiddel inclusief de bagage naar een door verzekerde op te geven adres in Nederland indien het vervoermiddel zodanig is beschadigd dat een (provisorische) reparatie niet kan worden uitgevoerd binnen 4 werkdagen. Dit recht op transport bestaat echter niet indien de transportkosten hoger zijn dan de waarde (naar Nederlandse maatstaven) van het vervoermiddel na de gebeurtenis;
- b. regelen van de invoer en/of vernietiging of zo mogelijk verkoop van het vervoermiddel in het land waar het zich na de beschadiging bevindt, indien het vervoermiddel op grond van het onder 25.3.a gestelde niet voor transport in aanmerking komt;
- c. transport van achtergebleven bagage indien het vervoermiddel definitief in het buitenland achterblijft, mits deze bagage niet redelijkerwijs door de verzekerden kan worden meegenomen;
- d. in redelijkheid gemaakte stallingskosten indien het vervoermiddel in afwachting van transport of invoer tegen betaling wordt gestald. Verzekeraar noch de ANWB Alarmcentrale is aansprakelijk voor schade aan of verlies van het vervoermiddel en/of de bagage gedurende de stalling;
- e. kosten van hulp langs de weg indien noodzakelijk tot maximaal euro 250,- per gebeurtenis per reisgezelschap;
- f. kosten van berging en/of vervoer naar de dichtstbijzijnde garage tot maximaal euro 250,- per gebeurtenis per reisgezelschap;
- g. namens de verzekerde bestellen en toezenden van onderdelen vanuit Nederland die noodzakelijk zijn om het vervoermiddel (al dan niet provisorisch) rijklaar te maken, indien deze ter plaatse niet of niet op korte termijn verkrijgbaar zijn, mits toezending niet in strijd is met de geldende douanebepalingen. Verzending- en inklaaringskosten zijn voor rekening van ons. De kosten voor onderdelen zelf komen voor rekening van de verzekerde en worden, indien voorgeschoten, achteraf in rekening gebracht. Indien de kosten van de onderdelen meer dan ? 1000,- bedragen dienen deze vooruit betaald te worden. Annulering van bestellingen is niet mogelijk. Door een verzekerde in redelijkheid gemaakte kosten voor het zelf afhalen van in overleg toegezonden onderdelen worden vergoed indien de ANWB Alarmcentrale daarvoor vooraf toestemming heeft gegeven en mits originele tickets of kwitanties worden overlegd. Verzekeraar noch de ANWB Alarmcentrale is aansprakelijk voor schade die in verband staat met gebreken in toegezonden onderdelen, tenzij zij aantoonbaar niet conform de opgave van de verzekerde(n) resp. een, uit diens naam handelende derde, onderdelen heeft besteld;

- h. hulp, indien nodig en voor zover uitvoerbaar, bij het vinden van een geschikte garage indien het vervoermiddel ter plaatse wordt gerepareerd. Verzekeraar noch de ANWB Alarmcentrale is aansprakelijk voor de uitgevoerde reparatie. Evenmin wordt door Verzekeraar of de ANWB Alarmcentrale een reparatie-opdracht verstrekt. Eventueel kan de ANWB Alarmcentrale wel desgevraagd assisteren indien taalproblemen daartoe aanleiding geven.
- 25.4. Hulp bij uitvallen van de bestuurder van het vervoermiddel Nadat de verzekerde daarover de ANWB Alarmcentrale heeft geraadpleegd zal de ANWB Alarmcentrale een vervangende chauffeur inzetten voor de terugreis naar Nederland mits het vervoermiddel zich in een technisch goede staat bevindt en, indien van toepassing, APK-goedgekeurd is, in de navolgende gevallen:
- indien de bestuurder door overlijden, ernstige ziekte of ongeval, dan wel in verband met dringende familieomstandigheden, of zaakschade, of als begeleider van een te repatriëren zieke of gewonde medeverzekerde plotseling met achterlating van het vervoermiddel naar huis moet terugkeren en geen andere inzittende in staat kan worden geacht het vervoermiddel te besturen;
  - indien de bestuurder tengevolge van inhechtenisneming is uitgevallen en geen der reisgenoten in staat kan worden geacht het vervoermiddel terug te rijden. Deze hulp wordt niet verleend indien er geen overige reisgenoten zijn;
  - indien het vervoermiddel ter plaatse is achtergebleven, terwijl de bestuurder en de andere inzittenden zijn geëvacueerd in verband met een natuurramp of andere calamiteit;
  - indien het vervoermiddel ter plaatse wordt gerepareerd en de reparatietermijn door onvoorziene omstandigheden zodanig uitloopt dat deze langer dan 4 hele werkdagen vergt;
  - indien het vervoermiddel ter plaatse is achtergebleven, omdat het vervoer per veerboot niet mogelijk was wegens een langdurige staking of andere calamiteit en alle verzekerden dringend naar huis moesten terugkeren, terwijl er geen redelijke alternatieven zijn om de reis met het vervoermiddel voort te zetten;
  - indien het vervoermiddel binnen het dekkingsgebied en tijdens de duur van de verzekering wordt gestolen en later wordt teruggevonden in een land binnen het dekkingsgebied en de eigenaar op het moment van het terugvinden nog belang bij het vervoermiddel heeft.
- 25.5. Niet verzekerd is:
- het recht op hulp of vergoeding vervalt indien:
- de behoefte aan hulp bij de aanvang van de reis redelijkerwijze was te voorzien;
  - de verzekerde geen woonplaats (meer) in Nederland heeft;
  - de gebeurtenis verband houdt met deelname aan wedstrijden of prestatieritten, waarbij de snelheid of het tijdstip van aankomst van beslissende betekenis is;
  - de gemachtigde bestuurder het voertuig bestuurde zonder rijbevoegdheid;
  - de hulpverlening niet door of na toestemming van de ANWB Alarmcentrale tot stand is gekomen.
- 25.6. Voorschotten
- Indien in het kader van de hulpverlening op grond van de AHV door de ANWB Alarmcentrale onverplichte betalingen zijn gedaan, dienen deze voorschotten op eerste aanmaning door verzekerde te worden terugbetaald binnen de op de door de ANWB Alarmcentrale aan verzekerde te sturen factuur genoemde betalingstermijn. Alle verzekerden zijn hoofdelijk aansprakelijk voor verstrekte voorschotten. Een vordering uit hoofde van een dergelijk voorschot kan door verzekerde(n) niet worden verrekend met een eventuele vordering van verzekerde op Verzekeraar. Indien verzekerde nalaat de ANWB Alarmcentrale binnen de gestelde termijn te betalen, heeft de ANWB Alarmcentrale het recht rente te berekenen over het factuurbedrag vanaf het moment dat de betalingstermijn is afgelopen. De hoogte van de rente is gelijk aan die van de geldende wettelijke rente. Indien de verzekerde(n) in gebreke blijft/blijven met betaling van het verschuldigde bedrag, zijn bovendien de door de ANWB Alarmcentrale in redelijkheid gemaakte incassokosten door de verzekerde(n) verschuldigd.

25.7. Aanvragen vergoedingen

Verzekerde is verplicht aanvragen omtrent vergoedingen op grond van de AHV zo spoedig mogelijk bij Verzekeraar of ANWB Alarmcentrale in te dienen onder overlegging van originele nota's. Verzekeraar is bevoegd om, indien het verzoek om vergoeding bij hem is ontvangen, de claim aan de ANWB Alarmcentrale ter beoordeling en behandeling voor te leggen.

CLAUSULE GROEPSREISVERZEKERING

Indien de keuze groepsreis op het verzekeringsbewijs is aangegeven, gelden - in afwijking van het bepaalde in het voorafgaande - de volgende aanvullende voorwaarden:

- artikel 17 geldt: indien meeverzekerd euro 750,- per persoon;
- artikel 15.1.c hobby-/sportuitrusting: indien de extra premie is betaald euro 1500,- per persoon;
- niet verzekerd zijn de extra kosten van vervoer en verblijf ten gevolge van het uitvallen van het vervoermiddel;
- de in artikel 18.1 genoemde kosten zijn verzekerd voor:
  - de betreffende verzekerde;
  - meeverzekerde familieleden in de 1e en 2e graad of meeverzekerde huisgeno(o)t(en);
  - 1 verzekerd groepslid.
- niet verzekerd zijn:
  - vervangend vervoer/verblijf (artikel 22);
  - casco (artikel 23);
  - mechanische schade (artikel 24);
  - autohulpverzekering (artikel 25).

CLAUSULE NIET-NEDERLANDS INGEZETENEN

Indien een lid van het reisgezelschap niet voldoet aan de criteria in artikel 1.3, is tegen de daarvoor geldende premie de clausule niet-Nederlands ingezetenen van toepassing.

Aanvullende/afwijkende voorwaarden:

- medische kosten zijn verzekerd tot maximaal euro 30.000,-; in het land waar verzekerde woonachtig is maximaal euro 3.000,-. Per gebeurtenis geldt een eigen risico van euro 50,-;
- extra kosten van openbaar vervoer ten gevolge van uitvallen van het vervoermiddel zijn verzekerd tot maximaal ? 250,- per verzekerde;
- extra kosten van vervoer en verblijf in verband met terugkeer naar de vakantiebestemming na afbreking van de reis in verband met familieomstandigheden zijn niet verzekerd;
- niet verzekerd zijn:
- bagage (artikel 15);
  - ongevallendekking (artikel 20);
  - vervangend vervoer/verblijf (artikel 22);
  - casco (artikel 23);
  - mechanische schade (artikel 24);
  - autohulpverzekering (artikel 25).

CLAUSULE ZAKENREISVERZEKERING

Indien de keuze zakenreisclausule op het verzekeringsbewijs is aangegeven, gelden de volgende aanvullende voorwaarden:

- in aanvulling op artikel 1.15 is er ook dekking tijdens zakenreizen.
- in aanvulling op het dekkingsoverzicht is er voor computerapparatuur dekking tot ? 5.000,- per persoon.

1. Begripsomschrijvingen

- Apparaat:** informatieverwerkende draagbare installatie inclusief de daarin geïntegreerde of te integreren, niet door stroomstoring of stroomuitval wisbare programmatuur.
- Informatiedragers:** media waarop informatie digitaal kan worden vastgelegd.
- Gebruikersprogrammatuur:** uit voorraad leverbare programmatuur en op aanvraag voor een specifieke toepassing door derden ontwikkelde programmatuur, inclusief de informatiedragers waarop deze programmatuur is vastgelegd.
- Aanpassingskosten:** de kosten die gemaakt moeten worden om na een onder deze verzekering gedekte schade aan verzekerde apparatuur en/of informatiedragers de onverenigbaarheid met onbeschadigde programmatuur en bestanden op te heffen.
- Nieuwwaarde:** het bedrag dat nodig is voor het aanschaffen van een nieuw voorwerp van dezelfde soort en kwaliteit.
- Dagwaarde:** de huidige nieuwwaarde onder aftrek van een bedrag wegens waardevermindering door veroudering,

slijtage of economische ontwaarding door modelwisseling of technische vooruitgang.

2. Verplichtingen

In aanvulling op artikel 6 is verzekerde, voor zover in redelijkheid noodzakelijk, verplicht kopieën van informatie te vervaardigen en te bewaren.

1. Dekking en vergoeding

Deze verzekering dekt tot maximaal euro 5.000,-:

c. beschadiging d.w.z. materiële aantasting van de verzekerde apparatuur, informatiedragers en gebruikersprogrammatuur als gevolg van:

- brand, ontploffing en kortsluiting, ook indien veroorzaakt door eigen gebrek;

- ieder van buitenkomend onheil;

b. verdwijning van verzekerde apparatuur, informatiedragers en gebruikersapparatuur als gevolg van:

- diefstal na braak uit een afgesloten ruimte of een motorrijtuig, mits voldaan is aan het gestelde in artikel 15.2.b en 15.2.c;

- vermissing tijdens vervoer door derden, waarin begrepen de daarvoor benodigde opslag;

c. Noodzakelijk gemaakte kosten voor de huur van een vervangende computer gedurende de resterende duur van de reis, tot een maximum van euro 1.000,- per gebeurtenis, indien de computer uitvalt door een onder dit onderdeel gedekte gebeurtenis;

2. Boven de verzekerde som worden ook betaald:

a. Kosten ter voorkoming van onmiddellijk dreigend gevaar en ter beperking van reeds ingetreden gedekte schade. Deze kosten worden vergoed tot een maximum van 100% van de verzekerde som;

b. de aanpassingskosten die in geval van een gedekte schade moeten worden gemaakt om de apparatuur weer zoals daarvoor te kunnen laten functioneren. Deze kosten worden vergoed tot een maximum van ? 500,-.

3. Uitgekeerd wordt:

a. reparatie: verzekeraar vergoedt in geval van een gedekte schade uitsluitend de reparatiekosten;

b. totaal verlies: van totaal verlies is sprake indien reparatie niet mogelijk is of de kosten daarvan meer bedragen dan het verschil tussen de dagwaarde van een verzekerd object direct voor en de dagwaarde direct na het ontstaan van de schade. In geval van totaal verlies vergoedt verzekeraar:

c. de nieuwwaarde, onder aftrek van de restantwaarde, indien de dagwaarde direct voor het ontstaan van de schade 40% of meer van de nieuwwaarde bedraagt;

d. de dagwaarde onder aftrek van de restantwaarde, indien de dagwaarde direct voor het ontstaan van de schade minder dan 40% van de nieuwwaarde bedraagt.

2. Niet verzekerd is:

in aanvulling op artikel 10 en artikel 15.3:

a. schade veroorzaakt door onjuist gebruik, experimenten, opzettelijke overbelasting of abnormale beproevingen, ook als die geschieden op last of met medeweten van de verzekeringnemer of verantwoordelijke bedrijfsleiding;

b. kosten om vervanging of herstel te bespoedigen, of wegens het verrichten van provisorische reparaties;

c. schade aan gebruikersprogrammatuur die niet gepaard gaat met fysieke beschadiging van de informatiedragers waarop die programmatuur is vastgelegd.

Deel: C. Bijlage
Hoofdstuk: 14 Reis- & Annuleringsverzekering
Paragraaf: II Annuleringsverzekering

Voorwaarden Annuleringsverzekering van Unigarant (KRA UGE)
Ingaande 1 januari 2011,
gedeponeerd bij het Hoofdkantoor van de ANWB

Algemeen

Artikel 26. De verzekering is van kracht:

A. voor reserveringen over de gehele wereld;

B. vanaf de ingangsdatum van de verzekering tot en met de einddatum van de reis.

Artikel 27. Verzekerd is:

27.1. ernstig ongeval, ernstige ziekte of overlijden van:

a. verzekerde;

b. zijn bloed- of aanverwanten in de 1e of 2e graad, alsmede zijn huisgenoten, voorzover er sprake is van,

respectievelijk reële kans bestaat op direct levensgevaar;

c. zijn waarnemer, mits op de polis vermeld en de extra premie daarvoor is betaald;

d. een ander persoon (derde), mits op de polis vermeld en de extra premie daarvoor is betaald;

e. huisdier(en), mits op de polis vermeld en de extra premie daarvoor is betaald;

27.2.

a. het niet kunnen doorgaan van een voorgenomen verblijf bij in het buitenland woonachtige familie of vrienden door plotseling optredende ernstige ziekte, ernstig ongeval of overlijden van de persoon die de verzekerde (n) zou huisvesten, waardoor men de verzekerde geen onderdak kan bieden;

b. schade aan de gereserveerde accommodatie, waardoor deze niet voor verblijf geschikt is;

27.3. na afsluiten van de verzekering geconstateerde zwangerschap, hetgeen door een zwangerschapsverklaring kan worden aangetoond en/of complicaties bij zwangerschap;

27.4. het niet of niet tijdig kunnen ondergaan van een medisch noodzakelijke of verplichte inenting;

27.5. zodanige materiële schade aan eigendommen, woning of bedrijfsgebouwen van verzekerde, dat verzekerde in zijn hoedanigheid van eigenaar, huurder of feitelijk leider - eventueel na terugroeping - ter plaatse aanwezig moet zijn;

27.6 a. uitval tijdens de heenreis van het gebruikte privé-vervoermiddel, waarna repatriëring of invoer van het voertuig noodzakelijk is;

b. een van buitenkomend voorval, zoals aanrijding, diefstal en brand binnen 30 dagen voor vertrekdatum, waardoor het privé vervoermiddel/ kampeer(aanhang)wagen uitvalt en niet tijdig te repareren is;

27.7 a. onvrijwillige werkloosheid, buiten de schuld van verzekerde, mits de ontslagdatum ligt tot uiterlijk 1 maand na afloop van de geboekte reis;

b. het binnen 10 weken voor vertrek of tijdens de vakantie verkrijgen van een baan van minimaal 20 uur per week voor de duur van minstens een jaar of voor onbepaalde tijd, voorzover de datum van indiensttreding ligt in genoemde periode: na werkloosheid, ter gelegenheid waarvan een uitkering werd genoten;

27.8 a. onverwachte toewijzing van een huurwoning, binnen 30 dagen voor aanvang van de reis. Voorwaarde is wel dat verzekerde een officieel huurcontract kan overleggen waaruit dit blijkt;

b. aankoop van een woning, mits de opleverdatum/overdracht plaatsvindt binnen 60 dagen voor aanvang van of tijdens de reis;

27.9. definitieve ontwijking van het huwelijk, waarvoor na het boeken van het arrangement een echtscheidingsprocedure in gang is gezet. Hiermee wordt gelijkgesteld het ontbinden van een notarieel vastgelegde samenlevingsovereenkomst;

27.10 een niet te verwachten en niet tot na de geboekte reis uit te stellen herexamen of hertentamen, met de voorwaarde dat het een hertentamen ter afronding van een meerjarige schoolopleiding betreft;

27.11. het onverwacht niet kunnen verkrijgen van een visum, tenzij verzekerde het visum niet krijgt omdat hij of diens vertegenwoordiger het visum te laat heeft aangevraagd;

27.12. annulering door de reisgenoot die een onder onze verzekeringsvoorwaarden gedekte gebeurtenis overkomt waardoor verzekerde alleenreizend wordt. Voorwaarde is dat verzekerde en de reisgenoot samen heen en terug zouden reizen. Onder verzekerde wordt in dit verband ook verstaan: de personen die bij het bevolkingsregister op hetzelfde adres staan ingeschreven.

Artikel 28. Uitgekeerd wordt:

28.1 a. de annuleringskosten die na annulering verschuldigd zijn;

b. de pro-rata berekende schade bij tussentijdse afbreking van het arrangement;

c. de pro-rata berekende schade in geval van onvoorziene ziekenhuisopname (minimaal één nacht) van verzekerde voor de opgenomen verzekerde zelf en/of zijn meereizende, op de polis genoemde, familieleden in de 1e en 2e graad, en/of een andere meereizende, op de polis genoemde, verzekerde;

d. de pro-rata berekende schade voor verzekerde zelf en maximaal 1 begeleider, indien het medisch niet

verantwoord is de voor vertrek geboekte rondreis te vervolgen;

- e. de kosten van het overboeken naar een latere datum, waardoor totale annulering voorkomen wordt;
  - f. de verhoging per persoon van de oorspronkelijke reissom bij gedeeltelijke annulering, tot maximaal de totale annuleringskosten;
  - g. extra reiskosten van verzekerde, noodzakelijk geworden omdat hij op medisch advies met een ander vervoermiddel dan was voorgenomen naar zijn vakantiebestemming moet reizen;
- 28.2. In geval van vertraging van boot, bus, trein of vliegtuig bij vertrek uit Nederland of bij aankomst op de vakantiebestemming door oorzaken gelegen buiten de wil van verzekerde, reis- of vervoersorganisatie. Bij vertraging van 8 tot 20 uur wordt 1 dag vergoed, bij 20 tot 32 uur 2 dagen en bij meer dan 32 uur 3 dagen.

Artikel 29. Recht op uitkering

Als een van de in artikel 1.3 omschreven verzekerden voor vertrek om een verzekerde reden annuleert, mogen tevens de tot hetzelfde gezin behorende verzekerden annuleren. Bij niet in gezinsverband levende verzekerden wordt maximaal vergoeding gegeven voor 4 verzekerden, respectievelijk voor 4 verzekerde gezinnen.

Bij af- of onderbreking van het arrangement wordt vergoeding naar rato gegeven voor de tot een gezin behorende verzekerden, alsmede voor maximaal 1 extra verzekerd gezin, tenzij door middel van clause 02 anders is overeengekomen.

Artikel 30. Schadebetaling

- 30.1. Nadat de verplichting tot betaling en de hoogte van de schadevergoeding door Verzekeraar zijn vastgesteld, gaat hij tot betaling over aan:
- a. verzekeringnemer, of
  - b. het reisbureau, indien het reisbureau hierom verzoekt. Verzekerde kan hiertegen niet opkomen.

De betaling vindt uitsluitend plaats op een door verzekerde opgegeven Nederlandse bank- of girorekening.

- 30.2. Verzekeringnemer verklaart zich akkoord met de vastgestelde vergoeding, indien hij niet binnen 14 dagen na ontvangst van kennisgeving tot betaling daartegen schriftelijk in verzet komt.

Artikel 31. Niet verzekerd is schade:

- 31.1. als gevolg van onlusten met gebruik van vuurwapens om het bestaande gezag omver te werpen;
- 31.2. bestaande uit gederfde inkomsten;
- 31.3. verband houdend met reeds bestaande ziekte, aandoening of afwijking bij verzekerde, zijn huisgenoten of familieleden in de 1e of 2e graad. Deze uitsluiting is alleen van toepassing indien de verzekering meer dan 7 dagen na de boekingsdatum is gesloten;
- 31.4. als gevolg van andere dan de genoemde annuleringsredenen.

Clausules

01 Zaakwaarnemer of derde

Meeverzekerd zijn de kosten van annulering van het arrangement als gevolg van overlijden, ernstige ziekte of ongeval van de op het polisblad nader gespecificeerde perso(o)n(en) of zijn/haar familieleden in de eerste graad, mits de extra premie is betaald.

01 Groepsannulering

- A. Het overlijden, ziekte en ongeval van een lid van het reisgezelschap
Meeverzekerd zijn de kosten van annulering van het arrangement als gevolg van overlijden, ernstige ziekte of ongeval van de op het polisblad nader gespecificeerde perso(o)n(en) van het reisgezelschap of zijn/haar familieleden in de eerste graad, mits de extra premie is betaald.
- B. Het overlijden van een lid van het reisgezelschap
Meeverzekerd zijn de kosten van annulering van het arrangement als gevolg van overlijden van een willekeurig lid van het reisgezelschap, mits de extra premie is betaald.

03 Huisdieren

Meeverzekerd zijn de kosten van annulering van het arrangement als gevolg van het zich plotseling openbaren van een levensbedreigende ziekte respectievelijk ernstige verwondingen na een ongeval, of door het overlijden van een op het polisblad nader gespecificeerd huisdier (hond, kat, paard), mits de extra premie is betaald.

Bij schade dient de ernst van de ziekte, verwondingen of het overlijden aangetoond te worden met een schriftelijke verklaring van een dierenarts, alsmede een kopie van een identiteitsbewijs respectievelijk inentingskaart van het betreffende huisdier.

04 Samengestelde reis

Meeverzekerd zijn de kosten van annulering van het arrangement als gevolg van het onvoorzien uitvallen van één van de onderdelen van de samengestelde reis, mits de verhuurder en/of reisorganisatie deze kosten niet vergoedt en er niet voor vervanging kan worden gezorgd waardoor de reis niet gemaakt kan worden. De dekking is alleen van kracht als hiervoor de extra premie is betaald.

ALGEMEEN

ADVIES BIJ DIEFSTAL, VERLIES, ONGEVAL OF ZIEKTE:

Geef diefstal of vermissing van bagage, reisdocumenten en/of geld altijd direct aan bij de politie en vraag een afschrift of een kopie van het proces-verbaal. Dit is niet alleen nodig om uw schade te kunnen verhalen, maar ook om uw spullen op te sporen of te kunnen retourneren in het geval ze worden gevonden.

- * Bij ziekte/lichamelijk letsel: raadpleeg ter plekke een dokter en bewaar rekeningen e.d..
- * Bij (verkeers-) ongevallen: laat proces-verbaal opmaken en vraag getuigenverklaringen.
- * Bij bagageschade: bewaar de beschadigde zaken.
- * Laat bij vermissing van vluchtbagage altijd een PIR (Property Irregularity Report) opmaken door de luchtvaartmaatschappij.

SCHADEMELDING

Na thuiskomst de schade binnen 14 dagen melden door middel van het "Schade-aangifteformulier Reisverzekering dat verkrijgbaar is bij het reisbureau of de tussenpersoon waar de verzekering werd gesloten.

GESCHILLENREGELING

Klachten over de uitvoering van deze overeenkomst moeten eerst aan het interne klachtenbureau van Unigarant worden voorgelegd. Indien het oordeel van Unigarant niet bevredigend is, kan verzekerde zich wenden tot de Stichting Klachteninstituut Verzekeringen, Postbus 93560, 2509 AN Den Haag.

Deel:	C.	Bijlage
Hoofdstuk:	14.	Reis- & Annuleringsverzekering
Paragraaf:	III	Reis Garant Plan

Voorwaarden Reis Garant Plan van Unigarant (KRA UGE)
Ingaande 1 januari 2011,
gedeponeerd bij het Hoofdkantoor van de ANWB

REIS GARANT PLAN (indien apart meeverzekerd)

Artikel 32. Uitgekeerd wordt:

Aanvulling op de polisvoorwaarden reis- en annuleringsverzekering. In afwijking van de polisvoorwaarden wordt door Verzekeraar vergoed:

- 32.1. Reisverzekering:
  - schade aan bagage, kostbaarheden en hobby-/sportuitrusting met een maximale ouderdom van 12 maanden ontstaan door diefstal, verlies of beschadiging op basis van de oorspronkelijke aankoopprijs. Bezit moet worden aangetoond met originele, gedateerde aankoopnota's;
- 32.2. Annuleringsverzekering:
  - * de volledige reissom bij voortijdige terugkeer, mits noodzakelijk en met toestemming van de ANWB Alarmcentrale in verband met:
    - * overlijden van verzekerde, zijn huisgenoot, zijn bloed- of aanverwanten in 1e of 2e graad, zijn zaakwaarnemer of een ander (derde) persoon, mits op de polis vermeld;
    - * ernstig ongeval of ziekte van verzekerde, indien het ongeval of de ziekte leidt tot ziekenhuisopname op de vakantiebestemming, respectievelijk na terugkeer in Nederland;
    - * ernstig ongeval of ziekte van niet meereizende bloed- of aanverwanten in 1e of 2e graad, zaakwaarnemer of een ander (derde) persoon, mits op de polis vermeld, en voor zover er sprake is van, respectievelijk reële kans bestaat op direct levensgevaar;

- * ziekenhuisopname langer dan 3 nachten tijdens de verzekerde reis, zonder dat voortijdige terugkeer naar Nederland plaatsvindt;
- * complicaties bij zwangerschap van verzekerde of partner, indien deze complicaties leiden tot ziekenhuisopname op de vakantiebestemming, respectievelijk na terugkeer in Nederland;
- * zodanige materiële schade aan eigendommen, woning of bedrijfsgebouwen, dat verzekerde in zijn hoedanigheid van eigenaar, huurder of feitelijk leider - eventueel na terugroeping - ter plaatse aanwezig moet zijn.
- * een pro-rata berekende schade:
- * bij voortijdige terugkeer ten gevolge van het tijdens de reis uitvallen van het gebruikte privé-vervoermiddel, waarna repatriëring of invoer van het voertuig noodzakelijk is;

- * voor verzekerde indien het medisch niet verantwoord is een voor vertrek geboekte rondreis te volgen;
- * voor verzekerde zelf, zijn meereizende gezinsleden of 1 meereizend niet-gezinlid in geval van onvoorziene ziekenhuisopname van 1, 2 of 3 nachten.

Artikel 33. Recht op uitkering:

Annuleringsverzekering:

recht op volledige vergoeding van de reissom bestaat uitsluitend:

1. voor verzekerde en zijn gezin, alsmede voor maximaal 1 meeverzekerde reisgenoot;
2. indien de reisduur korter is dan 30 dagen;
3. indien voor de voortijdige terugkeer toestemming is verleend door de ANWB

Alarmcentrale

De specifieke voorwaarden van het Reis Garant Plan zijn niet van toepassing op de dekking volgens de clausules 01, 02 en 03.

REISVERZEKERING - DEKKINGSOVERZICHT

(alle bedragen in euro)	Benelux	Uitgebreid	Garant	Top	Reis Garant Plan
Bagage per verzekerde maximaal waaronder:	€ 2.000,-	€ 2.000,-	€ 3.000,-	€ 4.000,-	€ 3.000,-
- brillen en contactlenzen	€ 200,-	€ 200,-	€ 300,-	€ 400,-	€ 300,-
- fiets en fietsaanhanger*	€ 200,-	€ 200,-	€ 300,-	€ 400,-	€ 300,-
- foto-, film- en video-apparatuur en toebehoren	€ 1.000,-	€ 1.000,-	€ 1.500,-	€ 2.000,-	€ 1.500,-
- audio-, audiovisuele- en computer apparatuur en toebehoren	€ 200,-	€ 200,-	€ 300,-	€ 400,-	€ 300,-
- hobby- en sportuitrusting per item (artikel 15.1.c)	€ 200,-	€ 200,-	€ 300,-	€ 400,-	€ 300,-
- prothesen, hoorapparaten en tandbeugels	€ 200,-	€ 200,-	€ 300,-	€ 400,-	€ 300,-
- sieraden, horloges en overige kostbaarheden	€ 200,-	€ 200,-	€ 300,-	€ 400,-	€ 300,-
- voor de reis aangeschafte artikelen die bestemd zijn ter schenking	€ 200,-	€ 200,-	€ 300,-	€ 400,-	€ 300,-
- tijdens de reis aan geschafte artikelen waaronder cadeaus, souvenirs, etc.	€ 200,-	€ 200,-	€ 300,-	€ 400,-	€ 300,-
per reisgezelschap geldt een maximum voor:					
- autoradio-/cassette-/CD-apparatuur	€ 200,-	€ 200,-	€ 300,-	€ 400,-	€ 300,-
- gereedschap en reserve-onderdelen	€ 200,-	€ 200,-	€ 300,-	€ 400,-	€ 300,-
- mobiele telefoon-apparatuur	€ 200,-	€ 200,-	€ 300,-	€ 400,-	€ 300,-
Eigen risico per gebeurtenis	€ 75,-	€ 75,-	geen	geen	geen
Onvoorziene uitgaven:			kostprijs		
- extra vervoerskosten met toestemming ANWB-Alarmcentrale			kostprijs		
- medische kosten in het buitenland			kostprijs		
- medische kosten in Nederland per verzekerde			€ 1.000,-		
- tandheelkundige kosten per verzekerde			€ 300,-		
- gebruik eigen auto met toestemming ANWB-Alarmcentrale			€ 0,18 per km		
- extra verblijfskosten p.p. per dag onder aftrek van 10% i.v.m. bespaarde kosten			€ 45,-		
- telecommunicatiekosten met de ANWB-Alarmcentrale of haar steunpunten			kostprijs		
- telecommunicatiekosten met anderen			€ 100,-		
Aansprakelijkheid:					
- schade aan een gehuurd vakantieverblijf (artikel 22) maximaal (franchise € 20,-)	€ 235,-	€ 235,-	€ 355,-	€ 470,-	€ 470,-
Ongevallen:					
- voor personen van 16 t/m 70 jaar	€ 25.000,- (bij overlijden) / € 50.000,- (bij blijvende invaliditeit)				
- voor personen van 0 t/m 15 jaar	€ 5.000,- (bij overlijden) / € 75.000,- (bij blijvende invaliditeit)				
- voor personen van 71 jaar en ouder	€ 5.000,- (bij overlijden) / € 2.500,- (bij blijvende invaliditeit)				
Indien de extra premie is betaald:					
- hobby- en sportuitrusting			€ 1.250,- (extra per reisgezelschap)		
- fietsen			de gekozen extra dekking per fiets		
- geld			€ 750,- (per reisgezelschap)		

Deel: C. Bijlage
 Hoofdstuk: 14. Reis- & Annuleringsverzekering
 Paragraaf: III Omboekverzekering

Omboekgarantieverzekering van Unigarant

U heeft een reis geboekt en u kijkt uit naar de vakantie. Dan doet zich op de reisbestemming een situatie voor, waardoor uw vakantieplezier verdwijnt. Een terroristische aanslag, natuurramp of epidemie.

En nu? Met tegen zin op vakantie? Nee hoor! Met de Omboekgarantie-verzekering kunt u uw reis gratis omboeken naar een andere vakantiebestemming. Kunt u weer vol verlangen uitkijken naar uw vakantie!

Welke risico's zijn verzekerd?

Met de omboekgarantieverzekering bent u verzekerd voor de kosten die u maakt wanneer blijkt dat u onverhoopt niet op vakantie kan. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren doordat u door veranderde omstandigheden op uw reisbestemming uw reis niet meer zo kunt maken als gepland.

U krijgt dan de mogelijkheid om uw reis om te boeken. De kosten die hiermee gemoeid zijn, krijgt u terug. Kijk in uw polisvoorwaarden om te controleren welke omstandigheden een geldige reden kunnen vormen om de reis om te boeken.

Wat mag u van een verzekeraar verwachten?

Wanneer u een schade bij de verzekeraar of uw verzekeringsadviseur meldt, zal de verzekeraar of uw verzekeringsadviseur u zo snel mogelijk informeren of uw schade onder de dekking van uw verzekering valt. Een verzekeraar probeert zo snel mogelijk de schade te regelen.

Wat zijn uw verplichtingen?

Er moet premie voor deze verzekering worden betaald. Over de premie kan assurantiebelasting geheven worden. Soms worden er ook poliskosten in rekening gebracht. Heeft u schade, dan moet u dit zo snel mogelijk aan uw verzekeraar of uw verzekeringsadviseur melden. Als er iets in uw situatie verandert, moet u dit ook zo snel mogelijk laten weten aan uw verzekeraar of uw verzekeringsadviseur. Schade en de gevolgen ervan moet u zo veel mogelijk beperken.

Wat wordt er behalve schade nog meer van de premie betaald?

Van de premie wordt, behalve schade, ook het volgende betaald:

- De kosten van voorlichting om schade te voorkomen.
- Het regelen van de schade.
- De kosten van de verzekeraar. Dit zijn bijvoorbeeld kosten voor het bedenken en verkopen van de verzekering, voor de administratie en voor het geven van informatie aan klanten.
- De kosten van de bank of verzekeringsadviseur. Sluit u de verzekering af via een bank of verzekeringsadviseur? Dan betaalt de verzekeraar meestal ook een bedrag aan de bank of verzekeringsadviseur. Dit bedrag wordt provisie genoemd.

Dekking

Wanneer de situatie op uw vakantiebestemming is gewijzigd nadat u uw reis heeft geboekt, dan kunt u gratis omboeken.

Een gewijzigde situatie kan een bosbrand zijn of een aanslag; er kan vogelpest geconstateerd zijn of de infrastructuur in het vakantieland is zodanig aangetast dat de reis niet kan worden gemaakt.

Met de Omboekgarantieverzekering bepaalt u zelf, binnen 3 maanden voor vertrek, of u uw vakantie naar een andere bestemming om wilt zetten. De verzekering kan tot 7 dagen na het boeken van de reis gesloten worden en is alleen van toepassing op buitenlandse vakanties. Omboeken naar een Nederlandse vakantiebestemming is wel mogelijk.

De Omboekgarantieverzekering vergoedt maximaal de reissom van de oorspronkelijk geboekte reis plus de wijzigingskosten van de touroperator en de door het reisbureau in rekening gebrachte administratiekosten. U heeft een eigen risico van € 50,- per schadegebeurtenis. U kunt één nieuwe reis boeken.

Wanneer u omboekt, dient u binnen 6 maanden vanaf de oorspronkelijke vertrekdatum op reis te gaan. Uw nieuwe vakantiebestemming dient minstens 100 km van de oorspronkelijke bestemming te liggen.

Is de reissom na omboeking hoger, dan betaalt u zelf de meerprijs. Is de reissom lager, dan ontvangt u het restant niet retour.

Premie

U betaalt slechts 1% van de reissom.

Omboeken

Als u besluit uw reis om te boeken, dient u een recente publicatie te overleggen als bewijs dat er een calamiteit is. U kunt namelijk de reis niet omboeken wanneer u geen zin meer heeft of omdat uw relatie is stuk gelopen. Het is niet mogelijk om op basis van de Omboekgarantieverzekering de reis te annuleren. Daarvoor biedt Unigarant u een Kort- of Doorlopende Annuleringsverzekering.

Wilt u meer informatie over de omboekgarantieverzekering van Unigarant? Kijk dan in de brochure Unigarant Omboekgarantieverzekering of op www.unigarant.nl.

Voorwaarden Omboekverzekering van Unigarant (OGV UGB)

Ingaande 1 januari 2008

gedeponeerd bij het hoofdkantoor van de ANW

ARTIKEL 1. DEFINITIES

- 1.1. **U, uw:** degene die de verzekering heeft gesloten, hierna ook aangeduid met 'u' of 'uw'.
- 1.2. **Verzekerde:** de op het verzekeringsbewijs vermelde perso(o)n(en).
- 1.3. **Wij, ons, onze of verzekeraar:** Unigarant N.V., Postbus 50.000, 7900 RP Hoogeveen, voor rekening en risico van UVM Verzekeringsmaatschappij N.V. te Hoogeveen.
- 1.4. **Verzekeringsbewijs:** het door het reisbureau opgemaakte boekingsstuk, dat aan u wordt afgegeven, waarop de reissom is genoemd en waaruit blijkt dat de Omboekgarantieverzekering is afgesloten.
- 1.5. **Reissom:** het totaal van vooraf verschuldigde en/of betaalde bedragen voor boekingen en reserveringen van vervoer en/of verblijf. Kosten van (deel)reizen, excursies en dergelijke die op de plaats van bestemming zijn gemaakt, worden hier niet onder begrepen.
- 1.6. **Omboeken:** op verzoek van de verzekerde wijzigen van reisdata, reisbestemmingen, accommodatie of vervoer door het reisbureau binnen een periode van 6 maanden, nadat er gebruik gemaakt is van de verzekering.
- 1.7. **Omboekingskosten:** de verschuldigde wijzigingskosten in geval van omboeken door de klant.
- 1.8. **Schriftelijk:** per brief of kaart alsmede per fax of e-mail. Indien wij u een bericht sturen doen wij dit naar het ons laatst bekende adres.
- 1.9. **Schadegebeurtenis:** een voorval of een reeks van voorvallen waardoor een aanspraak op een uitkering kan ontstaan en waarvan voor u, verzekerde en/of de tot uitkering gerechtigde alsmede voor ons bij het sluiten van de overeenkomst onzeker was dat daaruit schade was ontstaan of naar de normale loop van de omstandigheden zou ontstaan.
- 1.10. **Reis:** geboekt vervoer en/of verblijf met een uitsluitend recreatief karakter en als zodanig vermeld op het verzekeringsbewijs.

ARTIKEL 2. GRONDSLAG

De grondslag voor de verzekering wordt gevormd door:

- 2.1. de door u of namens u verstrekte gegevens;
- 2.2. het verzekeringsbewijs.

ARTIKEL 3. DE VERZEKERING IS VAN KRACHT:

- 3.1. indien deze verzekering binnen 7 dagen na de boekingsdatum gesloten is;
- 3.2. voor bij het reisbureau geboekte reizen over de gehele wereld, met uitzondering van reizen in Nederland;
- 3.3. voor het éénmaal omboeken per verzekeringsbewijs.

ARTIKEL 4. ANDERE VERZEKERING

Van de verzekering is uitgesloten schade waarvoor, indien deze verzekering niet bestond, aanspraak zou kunnen worden gemaakt op vergoeding van schade op grond van enige andere verzekering of voorziening. In dat geval wordt alleen die schade vergoed die het bedrag van de vergoeding krachtens die andere verzekering of voorziening te boven gaat.

ARTIKEL 5. BEGIN EN EINDE VAN DE VERZEKERING, BEDENKTIJD

- 5.1. De dekking gaat in vanaf 3 maanden voor de vertrekdatum van de reis.
- 5.2. De dekking eindigt op de dag en het uur van de aanvang van de reis, zoals aangegeven op het verzekeringsbewijs.
- 5.3. Bij het aangaan van de verzekering heeft u een bedenktijd van 2 weken, die in ieder geval eindigt bij het ingaan van de dekking.

ARTIKEL 6. PREMIEBETALING

- 6.1. Verzekerde dient de premie vooruit te betalen. Als verzekerde de premie niet heeft betaald binnen 14 kalenderdagen na ontvangst van de nota wordt er, zonder dat een nadere ingebrekestelling is vereist, vanaf de ingangsdatum van de verzekeringsovereenkomst geen enkele dekking verleend. Onder premie zijn begrepen de premie, kosten en assurantiebelasting die verzekerde verschuldigd is bij aanvang van de verzekeringsovereenkomst.
- 6.2. Indien verzekeraar genoodzaakt is het verschuldigde langs gerechtelijke weg of via een andere externe procedure te

innen komen alle daarmee gepaard gaande kosten (bijkomende kosten) voor rekening van verzekerde.

- 6.3. Verzekerde blijft gehouden de premie en bijkomende kosten te voldoen.
- 6.4. De dekking wordt hersteld 1 dag na gehele ontvangst van hetgeen verzekerde aan verzekeraar verschuldigd is, mits verzekeraar deze betaling accepteert. Schade die zich hebben voorgedaan in de periode dat de dekking was vervallen blijven van de dekking uitgesloten.

ARTIKEL 7. VERPLICHTINGEN IN GEVAL VAN SCHADE

U en de verzekerde(n) zijn verplicht:

- 7.1. ons zo spoedig mogelijk, in kennis te stellen van de schadegebeurtenis;
- 7.2. de schade zoveel mogelijk te beperken en de aanwijzingen die wij geven, dan wel de aanwijzingen van het reisbureau op te volgen;
- 7.3. ons uw volle medewerking te verlenen en alles na te laten wat onze belangen zou kunnen schaden;
- 7.4. binnen een redelijke termijn alle gegevens aan ons te verstrekken;
- 7.5. zich te onthouden van elke toezegging, verklaring of handeling die onze belangen kunnen schaden;
- 7.6. de omvang van de schade aan te tonen dan wel aannemelijk te maken;
- 7.7. het (dreigende) gevaar of aantasting van de infrastructuur zoals bedoeld in artikel 8 aan te tonen danwel aannemelijk te maken door overlegging van recente berichten uit de media en/of waarschuwingen van overheidswege;
- 7.8. de volgende documenten inzenden:
  - a. de omboekingskostennota;
  - b. het verzekeringsbewijs respectievelijk de reserveringsnota;
  - c. het schadeaangifteformulier.

ARTIKEL 8. VERZEKERDE OMBOEKINGSREDELEN

Verzekerd is omboeken indien er door een schadegebeurtenis - zoals een natuurramp, aanslagen, epidemieën of molest - gevaar voor de verzekerde dreigt tijdens de reis of indien de infrastructuur zodanig is aangetast dat de reis in redelijkheid niet kan worden gemaakt.

ARTIKEL 9. UITKERING

Uitgekeerd worden de omboekingskosten, tot maximaal één vervangende reis, tot een maximum van de reissom zoals aangegeven op het verzekeringsbewijs alsmede de wijzigingskosten van de touroperator en de door het reisbureau in rekening gebrachte administratiekosten.

ARTIKEL 10. EIGEN RISICO

Per schadegebeurtenis wordt een eigen risico op de omboekingskosten in mindering gebracht van € 50,-.

ARTIKEL 11. ALGEMENE UITSLUITINGEN

Van de verzekering is uitgesloten:

- a. **toestemming / opzet / roekeloosheid**
  1. die met toestemming van u en/of verzekerde(n) en/ of andere belanghebbende(n) is veroorzaakt of verergerd;
  2. die is veroorzaakt of verergerd door opzet, al dan niet bewuste roekeloosheid of al dan niet bewuste merkelijke schuld van u en/of verzekerde(n) en/of andere belanghebbende(n). Onder verzekerden worden in dit verband ook verstaan de echtgenoot, geregistreerde partner, kinderen en huisgenoten, waarvan het belang is meeverzekerd, ongeacht of zij krachtens de polisvoorwaarden als verzekerde worden aangemerkt;
- b. **niet nakomen verplichtingen**
indien u en/of verzekerden zich niet houd(t)(en) aan de door ons opgelegde verplichtingen en daardoor onze belangen scha(a)d(t)(en), kunnen er geen rechten worden ontleend aan deze verzekering;
- c. **atoomkernreacties**
een schade die is veroorzaakt door, opgetreden bij of voortgevloeid uit atoomkernreacties, onverschillig hoe deze zijn ontstaan. Onder atoomkernreactie wordt verstaan iedere kernreactie waarbij energie vrijkomt, zoals kernfusie, kernspijting, kunstmatige en natuurlijke radioactiviteit;
- d. **wijzigen bestemming/accommodatie**
de omboekingskosten die betrekking hebben op een nieuwe bestemming en/of accommodatie gelegen binnen een straal van 100 kilometer ten opzichte van de oorspronkelijke bestemming en/of accommodatie en zolang de schadegebeurtenis bedoeld in artikel 8 nog van toepassing is.

ARTIKEL 12. TOEPASSELIJK RECHT

Op de verzekering is Nederlands recht van toepassing.

ARTIKEL 13. KLACHTEN EN GESCHILLEN

Voor klachten en/of geschillen die betrekking hebben op de bemiddeling, totstandkoming, inhoud of uitvoering van deze overeenkomst kunt u zich wenden tot klachtenmanagement van Unigarant N.V., postbus 50.000, 7900 RP Hoogeveen.

Indien het antwoord vanuit Unigarant N.V. niet bevredigend voor u is, kunt u zich wenden tot de Stichting Klachteninstituut Financiële Dienstverlening, Postbus 93257, 2509 AG Den Haag (telefoonnummer 0900-3552248, website www.kifid.nl). Indien u geen gebruik wilt maken van deze klachtenbehandelingsprocedure, of u vindt de behandeling of uitkomst hiervan niet bevredigend, kunt u het geschil voorleggen aan de bevoegde rechter.

ARTIKEL 14. REGISTRATIE PERSOONSGEGEVENS

Bij de aanvraag van deze verzekering vragen wij u om persoonsgegevens. Deze gegevens gebruiken wij voor het accepteren van de aanvraag, het uitvoeren van een verzekeringsovereenkomst, relatiebeheer en ten behoeve van fraudepreventie. Ook kunnen wij deze gegevens gebruiken om u te informeren over voor u relevante producten en diensten. Op de verwerking van persoonsgegevens is de gedragscode "Verwerking Persoonsgegevens Financiële Instellingen" van toepassing. De volledige tekst van de gedragscode kunt u raadplegen via de website van het Verbond van Verzekeraars, www.verzekeraars.nl. U kunt de gedragscode ook opvragen bij het Verbond van Verzekeraars (Postbus 93450, 2509 AL te Den Haag, telefoon (070) 333 85 00).

ARTIKEL 15. DEKKING TERRORISMERISICO

In afwijking van en in aanvulling op hetgeen elders in deze voorwaarden is bepaald over gedekte risico's en verzekerde bedragen geldt voor het risico van terrorisme onderstaande. Voor schade als gevolg van terrorisme, kwaadwillige besmetting en/of preventieve maatregelen, en handelingen of gedragten ter voorbereiding daarvan, hierna, zowel gezamenlijk als afzonderlijk, te noemen het "terrorismerisico" is de schadevergoeding/dekking beperkt tot een uitkering zoals omschreven in het Clausuleblad terrorisme van de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismen N.V. De afwikkeling van schademelding op grond van het terrorismerisico geschiedt overeenkomstig het Protocol afwikkeling claims van de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorisemeschaden N.V. Het clausuleblad terrorismedekking en het bijbehorende Protocol afwikkeling claims van de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorisemeschade N.V. zijn op 12 juni 2003 gedeponneerd bij de griffie van de Rechtbank te Amsterdam respectievelijk onder nummer 6/2005 en onder nummer 79/2003 (deze tekst kunt u lezen of downloaden via de website: www.terrorisimeverzekerd.nl).

Deel:	C.	Bijlage
Hoofdstuk:	14.	Reis- & Annuleringsverzekering
Paragraaf:	III	Ticketverzekering

De laatste jaren is het aantal luchtvaartmaatschappijen dat in financiële moeilijkheden is gekomen aanzienlijk geweest. Om te voorkomen dat klanten die een vliegticket boeken bij het failliet gaan van een luchtvaartmaatschappij hun geld kwijt zijn, heeft Unigarant de vliegticketverzekering geïntroduceerd. Hierdoor bent u er verzekerd van dat u uw geld terug krijgt bij een faillissement van een luchtvaartmaatschappij, tot een maximum van 1.500,- per ticket.

Wat te doen bij schade: Unigarant onmiddellijk doch uiterlijk binnen 14 dagen in kennis stellen van de gebeurtenis. Het is raadzaam dat u een fotokopie van de verzekeringspolis meeneemt, zo beschikt u altijd over de benodigde gegevens.

voorwaarden Vliegticketverzekering van Unigarant (RSP508)
Ingaande 1 januari 2008,
gedeponeerd bij het hoofdkantoor van de ANWB

Artikel 1. Definities

- 1.1. **Gebeurtenis:** Uitval van (een) lijnvlucht(en) door inselventie van een door verzekeraars geaccepteerde lijnvluchtmaatschappij.
- 1.2. **Verzekeraar(s):** Unigarant N.V. als gevolmachtigde van UVM Verzekeringsmaatschappij N.V. te Hoogeveen.

- 1.3. **Verzekerde:** De op het boekingsformulier vermelde perso(n)n(en) van een in Nederland geboekte of gereserveerde lijnvlucht bij een of meer lijnvluchtmaatschappijen.
- 1.4. **Bewijs van verzekering:** Het door het reisbureau opgemaakte boekingsformulier tezamen met het afgegeven verzekeringscertificaat.
- 1.5. **Lijnvlucht:** Eén van een reeks van vluchten die worden ondernomen tussen twee dezelfde plaatsen en die tezamen een systematische dienst inhouden, die wordt onderhouden op een dergelijke wijze dat de voordelen daarvan beschikbaar zijn voor het algemene publiek, dat van tijd tot tijd daarvan wil profiteren.
- 1.6. **Lijnvluchtmaatschappij:** Een luchtvaartmaatschappij die lijnvluchten onderhoudt en door verzekeraar(s) is geaccepteerd als uitvoerder van verzekerde lijnvluchten.
- 1.7. **Reis:** Reis die één of meer opeenvolgende lijnvluchten omvat waarvoor het verzekeringscertificaat uitgegeven is.
- 1.8. Dreiging van insolventie
  - a. Er is een verzoek ingediend bij de rechtbank voor het faillissement, surseance van betaling van de lijnvluchtmaatschappij, of
  - b. De lijnvluchtmaatschappij roept een vergadering van haar crediteuren bijeen, informeel of anderszins, met het doel een regeling te overwegen met die crediteuren ingevolge afdeling 6 en afdeling 10 van de Faillissementswet of enige wettelijke wijziging of herziening daarvan, of
  - c. Een curator of bewindvoerder(s) is/zijn benoemd over of ten aanzien van enig deel van de eigendommen, het bedrijf, zakelijke activiteiten of activa van de lijndienstmaatschappij, of
  - d. De lijnvluchtmaatschappij stopt met het voldoen van haar schulden of kan haar schulden niet betalen in de zin van de Faillissementswet of enige wettelijke wijziging of herziening daarvan of staakt de uitvoering van haar bedrijf als gevolg van het onvermogen haar opeisbare schulden te betalen, of
  - e. De lijnvluchtmaatschappij een soortgelijke activiteit of actie onderneemt of ondergaat tengevolge van schulden waar dan ook ter wereld en onder welke jurisdictie dan ook.
  - f. De lijnvluchtmaatschappij staakt enige dienst, waaronder tevens worden verstaan diensten die in de verzekerde som zijn begrepen als gevolg van a tot en met e hierboven.
- 1.9. Insolventie
De lijnvluchtmaatschappij is failliet verklaard door de rechtbank of er is (voorlopige) surseance verleend door de rechtbank zoals wordt gedefinieerd in de Faillissementswet of in wettelijke wijzigingen daarvan c.q. aanvullingen daarop dan wel een soortgelijke formele staat van insolventie, liquidatie, non-betaling, schuldsanering is ingetreden op grond van enige andere (buitenlandse) regeling.

Artikel 2. Omvang van de dekking

Verzekeraars vergoeden het financiële nadeel dat een verzekerde lijdt als gevolg van een gebeurtenis met inachtneming van de volgende voorwaarden:

- 2.1. Indien de reis van (een) verzekerde(n) niet is begonnen voorafgaand aan de insolventie zal de vergoeding gelijk zijn aan de som(men) die door de verzekerde(n) zijn betaald als aanbetaling, of de prijs van de lijnvlucht(en), tot een maximum van € 1.500,- per verzekerde per ticket.
- 2.2. Indien de reis van de verzekerde(n) is begonnen voorafgaand aan de insolventie, bedraagt de vergoeding maximaal € 1.500,- per verzekerde per ticket:
  - a. mits de reis niettemin volledig is afgelegd door de verzekerde(n), de som die gelijk is aan de prijs die is betaald voor de ticket(s) voor de lijnvluchten die een onderdeel vormen van de reis en die werden geannuleerd als direct gevolg van de insolventie, of
  - b. indien de reis is ingekort met onmiddellijk ingang van de insolventie, de kosten van de directe terugreis naar Nederland volgens een gelijkwaardige standaard als die oorspronkelijk was gereserveerd als onderdeel van de reis. Een dergelijke retourvlucht zal aanvangen op het punt van de inkorting van de reis die het direct gevolg is van de insolventie, of c. waar de reis gedeeltelijk is voortgezet maar niet is voltooid na de insolventie het laagste van de bedragen die anders zouden moeten worden betaald krachtens a of b.

Artikel 3. Uitsluitingen

De verzekeraar zal niet aansprakelijk zijn voor een gebeurtenis die veroorzaakt is door of ontstaat als gevolg van:

- 3.1.
  - a. Molest, zijnde: gewapend conflict, burgeroorlog, opstand, binnenlandse onlusten, oproer en/of munitie van leden van enige gewapende macht zoals nader omschreven in de tekst die door het Verbond van Verzekeraars in Nederland is gedeponneerd op 2 november 1981 ter griffie van de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage.
  - b. Terrorisme, zijnde gewelddadige handelingen en/of gedragingen, buiten de in artikel 3.1a genoemde vormen van molest, in de vorm van een aanslag of een reeks van in tijd en oogmerk met elkaar samenhangende aanslagen als gevolg waarvan letsel en/of aantasting van de gezondheid, al dan niet de dood tengevolge hebbend, en/of schade aan zaken ontstaat dan wel anderszins economische belangen worden aangetast, waarbij aannemelijk is dat deze aanslag of reeks - al dan niet in enig organisatorisch verband - is beraamd en/of uitgevoerd met het oogmerk om bepaalde politieke en/of religieuze en/of ideologische doelen te verwezenlijken.
  - c. Kwaadwillige besmetting zijnde het, buiten de in artikel 3.1a genoemde vormen van molest,- (doen) verspreiden van ziektekiemen en/of stoffen die als gevolg van hun (in)directe fysische, biologische, radioactieve of chemische inwerking letsel en/of aantasting van de gezondheid, al dan niet de dood tengevolge hebbend, bij mensen of dieren kunnen veroorzaken en/of schade aan zaken kunnen toebrengen dan wel anderszins economische belangen kunnen aantasten, waarbij aannemelijk is dat het (doen) verspreiden - al dan niet in enig organisatorisch verband - is beraamd en/of uitgevoerd met het oogmerk om bepaalde politieke en/of religieuze en/of ideologische doelen te verwezenlijken.
  - d. Atoomkernreacties, dan wel oorlog of daarmee overeenkomende toestand. Waarbij een lijnvluchtmaatschappij rechtstreeks en onmiddellijk getroffen wordt door een van de onder 1a t/mld genoemde evenementen.
- 3.2. Enig verlies dat is geleden door de verzekerde(n) wanneer het certificaat van verzekering of ander bewijs van dekking werd opgemaakt na de datum van de eerste dreiging van insolventie van de lijnvluchtmaatschappij.

Artikel 4. Verplichtingen

In geval van een gebeurtenis die naar mag worden aangenomen aanleiding zal geven tot een vordering, zal/zullen de verzekerde(n):

- 4.1. onmiddellijk (maar in geen geval, zonder goede reden, later dan 14 dagen nade gebeurtenis die aanleiding geeft tot de vordering) een kennisgeving sturen aan Unigarant;
- 4.2. geen toezegging doen over aansprakelijkheid zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de verzekeraar;
- 4.3. het verzekeringsbewijs moeten zenden naar Unigarant;
- 4.4. alle door of namens Unigarant gevraagde inlichtingen volledig, juist en naar waarheid verstrekken;
- 4.5. alle door of namens Unigarant gegeven aanwijzingen opvolgen.

Artikel 5. Bijzondere bepalingen

- 5.1. Dubbele verzekering:
Indien, zo deze verzekering niet bestond, aanspraak gemaakt zou kunnen worden op een uitkering en/of hulpverlening op grond van enige andere verzekering, al dan niet van oudere datum, of op grond van enige wet of andere voorziening, is deze verzekering pas in de laatste plaats geldig. Alleen die schade zal voor uitkering in aanmerking komen welke het bedrag te boven gaat waarop verzekerde elders aanspraak zou kunnen maken.
- 5.2. Subrogatie
In het geval van een vordering krachtens deze polis zal de verzekeraar gerechtigd zijn over te nemen en/of te voeren in naam van de polishouder of de verzekerde(n), maar voor eigen kosten en ten eigen voordele, enige procedures of gerechtelijke acties, voordat of nadat een uitbetaling heeft plaatsgevonden krachtens dezes, en de polishouder of verzekerde(n) zal/zullen de verzekeraar alle redelijke assistentie verlenen hierbij.
- 5.3. Nederlands recht
Op deze voorwaarden is Nederlands recht van toepassing.

Artikel 6 Registratie Persoonsgegevens

Bij de aanvraag van deze overeenkomst vragen wij u om persoonsgegevens. Deze gegevens gebruiken wij voor het uitvoeren van de overeenkomst, relatiebeheer en ten behoeve van fraudepreventie. Ook kunnen wij deze gegevens gebruiken om u te informeren over voor u relevante producten en diensten. Als u geen prijs stelt op informatie over andere producten of diensten, dan kunt u dit schriftelijk melden.

Artikel 7. Klachten en Geschillen

Voor klachten en/of geschillen die betrekking hebben op de bemiddeling, totstandkoming of uitvoering van deze overeenkomst kunt u zich wenden tot de directie van Unigarant N.V., Postbus 50.000, 7900 RP Hoogeveen. Indien het antwoord van de directie niet bevredigend voor u is, kunt u zich wenden tot de Stichting Klachteninstituut Verzekeringen, Postbus 93560, 2509 AN Den Haag. Deze kan een niet bindend advies uitbrengen aan de partijen. Indien u geen gebruik wilt maken van deze klachtenbehandelingsprocedure, of u vindt de behandeling of uitkomst hiervan niet bevredigend, kunt u het geschil voorleggen aan de bevoegde rechter.

Kopie polis mee op reis

Het is raadzaam dat u een fotokopie van de verzekeringspolis meeneemt, zo beschikt u altijd over de benodigde gegevens.

Deel: C. Bijlage
Hoofdstuk: 15. Reisvoorwaarden van de ANVR

De reisvoorwaarden van de Vereniging van ANVR-Reisorganisatoren zijn tot stand gekomen in juni 1995, dit in overleg met de Consumentenbond in het kader van de Commissie voor Consumenten aangelegenheden (CCA) van de Sociaal-Economische Raad (SER).

Deze ANVR-Reis- en Boekingsvoorwaarden zijn herzien in september 2011 en gelden voor reizen met vertrek na 31 maart 2012. U kunt deze voorwaarden ook nalezen op www.anvr.nl.

Zijn de ANVR-Reisvoorwaarden of de ANVR-Boekingsvoorwaarden van toepassing?

Voor alle reizen van Pacific Island Travel zijn de ANVR-Reisvoorwaarden van toepassing. Deze gelden voor het gehele traject, dus van 'Vóór het boeken van de reis' tot en met 'Na de reis'.

Let op ! - als u in uw reis een deel van de reis elders heeft geboekt, dan zijn wij (PIT) niet verantwoordelijk voor die reisonderdelen die u elders heeft geboekt. Ook niet voor evt. problemen die te maken hebben met de aansluiting tussen reisonderdelen die u bij ons en die u elders heeft geboekt.

Houdt er rekening mee dat de meeste Nederlandse online-aanbieders op hun reizen slechts de ANVR-Boekingsvoorwaarden van toepassing hebben verklaard. Dat betekent dat ze bijv. op geen enkele wijze verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit en uitvoering van het reisonderdeel. Voor buitenlandse online-aanbieders van reizen is meestal buitenlands recht van toepassing. Dat betekent dat u bij problemen veel moeite kan hebben om uw gelijk te halen.

Wij (PIT) raden u - in uw eigen belang - sterk af om in uw reis reisonderdelen van meerdere reisorganisaties te combineren, en al helemaal niet in combinatie met reisonderdelen van online-aanbieders.

ANVR-Reisvoorwaarden (september 2011)
Ingaande per 1 april 2012

gedeponeerd bij het hoofdkantoor van de ANVR

Artikel 1 Inleidende bepalingen

- 1.2. In deze reisvoorwaarden wordt verstaan onder:
- Reisorganisator:** degene die, in de uitoefening van zijn bedrijf, op eigen naam aan het publiek of aan een groep personen van te voren georganiseerde reizen aanbiedt.
- Reiziger:**

- a. de wederpartij van de reisorganisator, of
- b. degene te wiens behoeve de reis is bedongen en die dat beding heeft aanvaard, of
- c. degene aan wie overeenkomstig artikel 11 van deze voorwaarden de rechtsverhouding tot de reisorganisator is overgedragen.

Reisovereenkomst: de overeenkomst waarbij een reisorganisator zich jegens zijn wederpartij verbindt tot het verschaffen van een door hem aangeboden van te voren georganiseerde reis die een overnachting of een periode van meer dan 24 uren omvat alsmede tenminste twee van de volgende diensten:

- a. vervoer;
- b. verblijf;
- c. een andere, niet met vervoer of verblijf verband houdende toeristische dienst, die een significant deel van de reis uitmaakt.

Eigen-vervoerreizen: reizen waarbij de reiziger alleen vakantieaccommodatie reserveert en het vervoer zelf organiseert.

Boekingskantoor: het bedrijf dat tussen de reiziger en de reisorganisator bemiddelt bij het sluiten van de reisovereenkomst.

Werkdagen: de dagen maandag tot en met zaterdag, uitgezonderd wettelijk erkende feestdagen.

Kantooruren: maandag tot en met vrijdag van 09.00 - 17.30 uur en zaterdag van 10.00 - 16.00 uur.

- 1.2. Deze reisvoorwaarden zijn van toepassing op alle reisovereenkomsten. De reisorganisator kan bedingen dat deze reisvoorwaarden ook van toepassing zijn op overeenkomsten met betrekking tot andere reizen, waaronder eigen-vervoerreizen en pendelreizen per bus, mits dit in de publicatie wordt vermeld.
- 1.3. Onder de aanduiding "Europa en de Middellandse Zeelanden" wordt verstaan: het Europese continent, inclusief Spaanse (Canarische) eilanden en Portugese (Madeira, Azoren) eilanden, resp. alle landen in Azië en Afrika grenzend aan de Middellandse Zee.

VÓÓR HET BOEKEN VAN DE REIS**Artikel 2 Informatie van de reisorganisator**

- 2.1. Uiterlijk bij de totstandkoming van de overeenkomst zal door of vanwege de reisorganisator algemene op de Nederlandse nationaliteit afgestemde informatie betreffende paspoorten, visa en eventuele formaliteiten op gezondheidsgebied aan de reiziger worden verstrekt. De reiziger is zelf verantwoordelijk om bij de betrokken autoriteiten de nodige aanvullende informatie in te winnen en tevens tijdig voor vertrek na te gaan of de eerder verkregen informatie intussen niet is gewijzigd.
- 2.2. Door of vanwege de reisorganisator zal de reiziger informatie worden verstrekt over de mogelijkheid tot het afsluiten van een annuleringskostenverzekering en een reisverzekering. De reisorganisator mag aan het sluiten van een reisovereenkomst de voorwaarde verbinden dat de reiziger een reisverzekering sluit en kan tevens bewijs van zo'n verzekering verlangen. De reisorganisator vermeldt een dergelijke voorwaarde duidelijk in de aanbieding.
- 2.3. De reisorganisator draagt geen verantwoordelijkheid voor algemene informatie in foto's, folders, advertenties, websites en andere informatiedragers, voor zover onder verantwoordelijkheid van derden opgesteld of uitgegeven.
- 2.4. Bij vliegvervoer wordt de identiteit van de uitvoerende luchtvaartmaatschappij zodra deze bij de reisorganisator bekend is aan de reiziger bekendgemaakt, zo mogelijk bij boeking en uiterlijk bij het verstrekken van de reisbescheiden.

Artikel 3 Informatie door de reiziger

- 3.1. De reiziger verstrekt het boekingskantoor of de reisorganisator voor of uiterlijk bij het sluiten van de overeenkomst alle gegevens omtrent hemzelf en de door hem aangemelde reizigers die van belang kunnen zijn voor het sluiten of de uitvoering van de overeenkomst. Daartoe behoren indien beschikbaar het nummer van zijn mobiele telefoon en e-mailadres.
- 3.2. Met name dient de reiziger informatie te verstrekken van hemzelf en van de door hem aangemelde reizigers met betrekking tot zijn/hun lichamelijke en/of geestelijke toestand (waaronder het gebruik van alcohol, drugs of medicijnen) als die lichamelijke en/of geestelijke toestand

- kan leiden tot mogelijk ongemak, gevaar of risico's voor de reiziger dan wel andere reizigers (passagiers en/of bemanning) of bezittingen van derden. De reiziger is zich ervan bewust dat de vervoerder (bijvoorbeeld de gezagvoerder van een vliegtuig) hem het recht op verder vervoer kan ontzeggen als de informatie niet correct blijkt of niet wordt verstrekt. Informatie moet ook worden verstrekt met betrekking tot een beperkte mobiliteit, alsmede bij de noodzaak tot het begeleiden van minderjarige en mindervalide reizigers, zwangere vrouwen, zieken en andere medereizigers. Het is de reiziger bekend dat de vervoerder zich het recht voorbehoudt om ten aanzien van bepaalde medische condities een medische verklaring te verlangen en bij ontbreken van die verklaring de reiziger het recht op (verder) vervoer te ontzeggen.
- 3.3. Tevens vermeldt de reiziger bijzonderheden die van belang kunnen zijn voor de goede uitvoering van de reis door de reisorganisator omtrent de hoedanigheid of de samenstelling van de door hem aangemelde groep reizigers.
- 3.4. Indien de reiziger in zijn informatieplicht tekortschiet en dit tot gevolg heeft dat deze reiziger(s) door de reisorganisator van (verdere) deelname aan de reis overeenkomstig het bepaalde in artikel 18 lid 2 wordt (worden) uitgesloten, worden de in dat artikel bedoelde kosten aan hem in rekening gebracht.

Artikel 4 Essenties

- 4.1. Op medische gronden kunnen afwijkingen van of toevoegingen aan de door de reisorganisator aangeboden reis worden verlangd (medische essenties). De reisorganisator zal een reële inspanning leveren teneinde hieraan gevolg te geven, tenzij dat in alle redelijkheid niet van hem kan worden gevergd. Medische essenties behoeven de nadrukkelijke schriftelijke instemming van de reisorganisator.
- 4.2. De reisorganisator heeft in geval van een medische essentie het recht per boeking een redelijk bedrag in rekening te brengen voor aan de afwijking of toevoeging verbonden organisatiekosten, communicatiekosten en eventuele, door de bij de uitvoering van de reis betrokken dienstverleners in rekening gebrachte extra kosten. Eventuele kosten inzake medische essenties kunnen slechts in rekening worden gebracht indien de reiziger en de reisorganisator dit overeenkomen.
- 4.3. Een essentieverzoek op andere dan medische gronden (andere essenties) neemt de reisorganisator alleen in behandeling, als dit een redelijke kans van slagen heeft. In dat geval heeft hij het recht om hiervoor een redelijk bedrag in rekening te brengen, te weten de aan het verzoek verbonden organisatiekosten, communicatiekosten en eventuele, door de bij de uitvoering van de reis betrokken dienstverleners in rekening gebrachte extra kosten. Ook deze verzoeken behoeven de uitdrukkelijke schriftelijke instemming van de reisorganisator.
- 4.4. De hoogte van de in dit artikel genoemde vergoedingen worden in de aanbieding van de reisorganisator vermeld.

HET BOEKEN VAN DE REIS (Inhoud en vastlegging)

Artikel 5 Totstandkoming en inhoud overeenkomst

- 5.1. Aanbod en aanvaarding
- a. De overeenkomst komt tot stand door aanvaarding door de reiziger van het aanbod van de reisorganisator inclusief de toepasselijke voorwaarden. De aanvaarding kan hetzij rechtstreeks, hetzij via bemiddeling van een boekingskantoor plaatsvinden. Na totstandkoming van de overeenkomst ontvangt de reiziger schriftelijk of langs elektronische weg zo spoedig mogelijk een bevestiging hiervan, eventueel in de vorm van een factuur.
- b. Bij boeking via internet richt de reisorganisator het boekingsproces zodanig in dat de reiziger er vóór de aanvaarding op gewezen wordt dat hij een overeenkomst aangaat en welke voorwaarden van toepassing zijn. Door de bevestiging van de boeking door de reisorganisator is de reiziger aan deze overeenkomst gebonden.
- 5.2. Herroeping aanbod
- Het aanbod van de reisorganisator is vrijblijvend en kan zo nodig door deze worden herroepen. Herroeping wegens correctie van fouten in de berekening van de reissom of van andere fouten is toegestaan. De herroeping dient zo spoedig

mogelijk, doch vóór 16.00 uur de volgende werkdag (reizen naar Europa en de Middellandse Zeelanden) resp. vóór 12.00 uur de tweede werkdag (reizen naar overige bestemmingen) na de dag van aanvaarding te geschieden onder opgaaf van redenen.

De reiziger heeft in dat geval recht op onverwijld restitutie van eventueel betaalde gelden.

- 5.3. Kennelijke fouten
- Kennelijke fouten en kennelijke vergissingen binden de reisorganisator niet. Dergelijke fouten en vergissingen zijn fouten en vergissingen die – vanuit het perspectief van de gemiddelde reiziger – op het eerste gezicht als zodanig kenbaar zijn of zouden moeten zijn.
- 5.4. Opzegging reisorganisator wegens te geringe deelname
- De reisorganisator heeft het recht de overeenkomst met onmiddellijke ingang op te zeggen, indien het aantal aanmeldingen kleiner is dan het vereiste minimum aantal. Hij vermeldt de opzegtermijn en het vereiste minimum aantal aanmeldingen duidelijk in de aanbieding. De opzegging dient binnen de in de aanbieding genoemde termijn en schriftelijk te geschieden. De artikelen 13 en 15 zijn niet van toepassing.
- 5.5. Aanmelder
- a. Degene die namens of ten behoeve van een ander een overeenkomst aangaat (de aanmelder), is hoofdelijk aansprakelijk voor alle verplichtingen die uit de overeenkomst voortvloeien.
- b. Alle verkeer (ook het betalingsverkeer) tussen de reiziger(s) enerzijds en de reisorganisatie en/of het boekingskantoor anderzijds verloopt uitsluitend via de aanmelder.
- c. De (andere) reiziger(s) is (zijn) voor zijn (hun) eigen aandeel in de overeenkomst aansprakelijk.
- 5.6. Gegevens en voorbehouden in publicatie
- a. Indien de overeengekomen reis is opgenomen in een publicatie van de reisorganisator maken de hierin opgenomen gegevens mede deel uit van de overeenkomst.
- b. Indien de reisorganisator algemene voorbehouden in het algemene gedeelte van het programma heeft opgenomen en deze in strijd zijn met de reisvoorwaarden, gelden de voor de reiziger meest gunstige bepalingen.
- 5.7. Vertrek- en aankomsttijden
- Voor vervoersonderdelen van de reis zullen vertrek- en aankomsttijden worden vermeld in de reisbescheiden. Deze tijden zijn definitief. De reisorganisator kan hier alleen binnen redelijke grenzen en alleen indien handhaving van deze tijden redelijkerwijs niet van hem kan worden gevergd van afwijken. In dat geval zijn de artikelen 14 en 15 niet van toepassing.
- 5.8. Afwijkingen van percentages in artikel 6 en 12
- De reisorganisator kan van de in de artikelen 6 en 12 genoemde percentages afwijken, doch alleen indien de afwijkende percentages vooraf bekend zijn gemaakt in de publicatie en/of aanbieding en de positie van de reiziger versterken. Dit laat onverlet de toegestane afwijkingen als bedoeld in art. 6 lid 1 en art. 12 lid 2.

Artikel 6 Betaling, rente en incassokosten

- 6.1. a. Bij het totstandkomen van de overeenkomst dient een aanbetaling van 15 % van de totale overeengekomen reissom te worden voldaan. Organisatoren van cruises, lijndienstreizen, rondreizen (inclusief camperverhuur), avontuurlijke reizen, eigen-vervoerreizen inzake de verhuur van motorboten of zeiljachten, resp. reizen met bezoeken aan nationale parken incl. "pretparken" of bezoeken aan culturele- of sportevenementen, en van reizen buiten Europa en de Middellandse Zeelanden kunnen hiervan afwijken. Zij maken dat vooraf duidelijk aan de reiziger kenbaar.
- b. In geval van eigen-vervoerreizen naar hotels bedraagt de aanbetaling 20 % van de reissom.
- c. In geval van eigen-vervoerreizen naar wooneenheden zoals bungalows, appartementen, stacaravans, campingstaanplaatsen bedraagt de aanbetaling 30 % van de reissom.
- 6.2. Het restant van de reissom moet uiterlijk zes weken voor de dag van vertrek (bij eigen-vervoerreizen voor de aankomstdatum van het eerst geboekte verblijf) in het bezit zijn van het boekingskantoor. Bij niet tijdige betaling is de reiziger in verzuim. Hij wordt daar door of namens de reisorganisator schriftelijk op gewezen en heeft dan alsnog

de mogelijkheid het nog verschuldigde bedrag binnen 7 werkdagen te voldoen. Indien betaling ook dan uitblijft, wordt de overeenkomst geacht te zijn geannuleerd op de dag van verzuim. De reisorganisator heeft het recht om de daarvoor verschuldigde annuleringskosten in rekening te brengen. In dat geval zijn de bepalingen van artikel 12 van toepassing en worden de reeds betaalde gelden met de annuleringsgelden verrekend.

- 6.3. Indien de overeenkomst binnen 6 weken voor de dag van vertrek tot stand komt, moet terstond de gehele reissom worden voldaan.
- 6.4. De reiziger die niet tijdig aan een geldelijke verplichting jegens de reisorganisator heeft voldaan, is over het nog verschuldigde bedrag de wettelijke rente verschuldigd. Voorts is hij gehouden tot vergoeding van in redelijkheid door de reisorganisator gemaakte buitengerechtigde kosten.

Artikel 7 Reissom

- 7.1. De gepubliceerde reissom geldt per persoon, tenzij anders aangegeven. Hierin zijn begrepen de diensten en voorzieningen in de publicatie vermeld, al of niet in verschillende kostenelementen gespecificeerd, inclusief de op het moment van publicatie bekende onvermijdbare bijkomende kosten die de reiziger voor de aangeboden diensten moet betalen. Onder onvermijdbare bijkomende kosten worden verstaan kosten die onlosmakelijk verbonden zijn met de aangeboden dienst. Daaronder vallen niet de kosten van aanvullende diensten die op verzoek van de reiziger door de reisorganisator of door derden worden verleend, zoals verzekeringspremies, alsmede kosten welke bij boeking per reisgezelschap worden geheven en variëren naar gelang de grootte van het reisgezelschap, en reserveringskosten die per verkoopkanaal kunnen variëren.
- 7.2. De gepubliceerde reissom is gebaseerd op de prijzen, heffingen en belastingen, zoals deze de reisorganisator bekend waren ten tijde van publicatie ervan.

PERIODE NA BOEKING TOT EN MET UITVOERING VAN DE REIS

Artikel 8 Wijzigingen reissom

- 8.1. De reisorganisator heeft het recht om tot 20 dagen voor de dag van vertrek (bij eigen-vervoerreizen voor de aankomstdatum van het eerst geboekte verblijf) de reissom te verhogen in verband met wijzigingen in de vervoerskosten (met inbegrip van brandstofkosten), de verschuldigde belastingen en heffingen. De reisorganisator zal daarbij aangeven op welke wijze de verhoging is berekend. Bedoelde wijzigingen zullen ook aanleiding geven tot verlaging van de reissom, tenzij dit, gelet op de daaraan verbonden kosten, in redelijkheid niet van de reisorganisator kan worden gevergd. De reisorganisator zal de reiziger aangeven op welke wijze de verlaging is berekend. Als de reissom tijdig is betaald, is de termijn waarbinnen de reissom niet meer verhoogd mag worden, zes weken in plaats van 20 dagen voor vertrek.
- 8.2. a. In afwijking van het bepaalde in lid 1 zal de reisorganisator na de totstandkoming van de reisovereenkomst de reissom van chartervliegreizen binnen Europa en naar de Middellandse Zeelanden niet wijzigen.
- b. In afwijking van het in sub a. bepaalde en uitsluitend in geval van onvoorzienbare
- verhogingen van verschuldigde belastingen of heffingen, of
  - extreme verhoging van de vervoerskosten
- kan de reisorganisator tot 20 dagen voor de dag van vertrek de reissom verhogen. ANVR en de Consumentenbond bepalen samen of van een dergelijke situatie sprake is. Indien daarover geen overeenstemming bereikt wordt, zal een in gezamenlijk overleg aan te wijzen onafhankelijke derde worden gevraagd hierover een partijen bindende uitspraak te doen.
- 8.3. De reiziger kan de reisorganisator in geval van een aangekondigde prijsverhoging van de luchtvervoerskosten verzoeken deze vervoerskosten volledig te betalen ter voorkoming van de prijsverhoging. Als dit verzoek kan worden ingewilligd en de vervoerskosten volledig zijn betaald en het ticket is uitgegeven, geldt dat de reisorganisator het deel vervoerskosten in de reissom niet

meer zal wijzigen. In die gevallen worden de annuleringskosten van artikel 12 minimaal verhoogd met de betaalde luchtvervoerskosten.

- 8.4. a. De reiziger heeft het recht een verhoging van de reissom als bedoeld in lid 1 en 2 af te wijzen. Hij moet - op straffe van verval - van dit recht gebruik maken binnen 3 werkdagen na ontvangst van de mededeling van de verhoging.
- b. Indien de reiziger de verhoging afwijst, heeft de reisorganisator het recht de overeenkomst op te zeggen. Hij moet - op straffe van verval - binnen 7 werkdagen na ontvangst door de reiziger van de mededeling over de verhoging van dit recht gebruik maken. Alsdan heeft de reiziger recht op kwijtschelding of onmiddellijke restitutie van reeds betaalde gelden. De artikelen 13, 14 en 15 zijn niet van toepassing.

Artikel 9 Reisbescheiden en benodigde reisdocumenten reiziger

- 9.1. De reisorganisator stelt de benodigde reisbescheiden uiterlijk 10 dagen voor de dag van vertrek (bij eigen-vervoerreizen: voor de aankomstdatum van het eerst geboekte verblijf) in het bezit van de reiziger, tenzij dit redelijkerwijs niet van de reisorganisator kan worden gevergd.
- 9.2. Indien de reiziger uiterlijk 5 werkdagen voor vertrek nog geen reisbescheiden ontvangen heeft, meldt hij dit onverwijld bij de reisorganisator of het boekingskantoor.
- 9.3. Ingeval een reis wordt geboekt binnen 10 dagen voor de dag van vertrek (bij eigen-vervoerreizen: voor de aankomstdatum van het eerst geboekte verblijf) geeft de reisorganisator of het boekingskantoor aan wanneer en op welke wijze de benodigde reisbescheiden in het bezit van de reiziger worden gesteld. Als de reiziger deze niet dienovereenkomstig ontvangen heeft, meldt hij dit onverwijld bij de reisorganisator of het boekingskantoor.
- 9.4. De reiziger is zelf verantwoordelijk voor het bij zich hebben van de benodigde documenten, zoals een geldig paspoort, of, waar toegestaan, een identiteitskaart en de eventueel vereiste visa, bewijzen van inenting en vaccinaties, rijbewijs en groene kaart.
- Indien de reiziger de reis niet (geheel) kan maken wegens het ontbreken van enig (geldig) document, komt zulks met alle daaraan verbonden gevolgen voor zijn rekening, tenzij de reisorganisator heeft toegezegd voor dat document te zullen zorgen en het ontbreken daarvan hem kan worden toegerekend, of als de reisorganisator tekort is geschoten in zijn informatieplicht van artikel 2 lid 1.

Artikel 10 Wijzigingen door de reiziger

- 10.1. Na totstandkoming van de overeenkomst kan de reiziger wijziging daarvan verzoeken. Hiervoor geldt de voorwaarde, dat de reiziger de gewijzigde reissom onder aftrek van de reeds betaalde gelden voldoet. Bovendien is hij gehouden hiervoor een in de aanbieding vermeld bedrag aan wijzigingskosten per boeking en eventuele communicatiekosten te voldoen. Over het verzoek zal zo spoedig mogelijk worden beslist. Tot 28 dagen voor vertrek zullen deze wijzigingen voor zover mogelijk worden aangebracht en in dat geval schriftelijk door de reisorganisator worden bevestigd.
- 10.2. Afwijzing van de door de reiziger gewenste wijzigingen zal door de reisorganisator met redenen worden omkleed en de reiziger onverwijld worden meegedeeld. De reiziger kan de oorspronkelijke overeenkomst handhaven dan wel annuleren. In dat laatste geval is artikel 12 van toepassing. Bij uitblijven van een reactie van de reiziger op de afwijzing van zijn verzoek wordt de oorspronkelijke overeenkomst uitgevoerd.
- 10.3. Wijziging van de vertrekdatum of vermindering van het aantal betalende passagiers wordt beschouwd als een (deel-)annulering waarop artikel 12 van toepassing is. In dat geval zijn geen wijzigings- of communicatiekosten verschuldigd.

Artikel 11 In-de-plaatsstelling

- 11.1. Tijdig voor de aanvang van de reis kan de reiziger zich laten vervangen door een ander. Daarvoor gelden de volgende voorwaarden:
- de ander voldoet aan alle aan de overeenkomst verbonden voorwaarden; en
  - het verzoek wordt uiterlijk 7 dagen vóór vertrek ingediend, dan wel zo tijdig dat de benodigde

- handelingen en formaliteiten nog kunnen worden verricht; en
- de voorwaarden van de bij de uitvoering betrokken dienstverleners verzetten zich niet tegen deze in-de-plaatsstelling.
- 11.2. De aanmelder, de reiziger en degene die hem vervangt zijn hoofdelijk aansprakelijk tegenover de reisorganisator voor de betaling van het nog verschuldigde gedeelte van de reissom, de in artikel 10 lid 1 bedoelde wijzigings- en communicatiekosten en de eventuele extra kosten als gevolg van de vervanging.

Artikel 12 Annulering door de reiziger

12.1. Standaard annuleringskosten

Indien een overeenkomst wordt geannuleerd, kan de reisorganisator de reiziger naast eventueel verschuldigde reserveringskosten de volgende annuleringskosten in rekening brengen:

- bij annulering tot de 42ste dag (exclusief) vóór de vertrekdag: de aanbetaling;
- bij annulering vanaf de 42ste dag (inclusief) tot de 28ste dag (exclusief) vóór de vertrekdag: 35% van de reissom;
- bij annulering vanaf de 28ste dag (inclusief) tot de 21ste dag (exclusief) vóór de vertrekdag: 40% van de reissom;
- bij annulering vanaf de 21ste dag (inclusief) tot de 14de dag (exclusief) vóór de vertrekdag: 50% van de reissom;
- bij annulering vanaf de 14de dag (inclusief) tot de 5de dag (exclusief) vóór de vertrekdag: 75% van de reissom;
- bij annulering vanaf de 5de dag (inclusief) tot de vertrekdag: 90% van de reissom; - bij annulering op de vertrekdag of later: de volledige reissom.

12.2. Afwijkende annuleringskosten

- a. Voor eigen-vervoerreizen naar wooneenheden zoals bungalows, appartementen, stacaravans en campingstaanplaatsen, zijn naast eventueel verschuldigde reserveringskosten de volgende annuleringskosten verschuldigd:
- bij annulering tot de 42ste dag (exclusief) vóór de vertrekdag: de aanbetaling;
  - bij annulering vanaf de 42ste dag (inclusief) tot de 28ste dag (exclusief) vóór de vertrekdag: 60% van de reissom;
  - bij annulering vanaf de 28ste dag (inclusief) tot de vertrekdag: 90% van de reissom;
  - bij annulering op de vertrekdag of later: de volledige reissom.
- b. Indien een reis is samengesteld uit verschillende onderdelen, waarop verschillende annuleringsbepalingen van toepassing zijn, gelden per onderdeel de specifiek hierop van toepassing zijnde bepalingen.
- c. Organisatoren van cruises, lijndienstreizen, rondreizen, avontuurlijke reizen en reizen buiten Europa en de Middellandse Zeelanden kunnen afwijken van het bepaalde in lid 1. Zij maken dat vooraf aan de reiziger kenbaar.
- d. Indien het vervoer per lijndienst wordt uitgevoerd of bijzondere diensten worden aangeboden zoals camperhuur, huur van motorboten of zeiljachten, autohuur, bezoek aan nationale parken incl. "pretparken" of bezoek aan culturele- of sportevenementen, kunnen voor dat vervoer c.q. die bijzondere diensten afwijkende annuleringsbepalingen gelden. Deze worden vooraf aan de reiziger kenbaar gemaakt.

12.3. Deelannulering

- a. Indien een reiziger uit een reisgezelschap zijn aandeel in een overeenkomst voor een gezamenlijk verblijf in een hotel, appartement, vakantiewoning of andere accommodatie annuleert, is hij annuleringskosten verschuldigd.
- b. Als de grootte van het resterende gezelschap in de prijsstapel voor deze accommodatie voorkomt, doet de reisorganisator aan de overblijvende reiziger(s) een bij de nieuwe groepsgrootte passend wijzigingsvoorstel voor dezelfde periode en in dezelfde accommodatie.
- c. Voor de sub b. bedoelde reiziger(s) wordt de reissom gewijzigd conform de prijsstapel. Voor de betaling van de gewijzigde reissom zullen de normale betalingsregels van artikel 6 gelden.

- d. Indien het wijzigingsaanbod niet mogelijk is of niet wordt geaccepteerd, wordt de overeenkomst voor alle reizigers geannuleerd en zijn alle reizigers annuleringsgeld verschuldigd.
- e. Het totaalbedrag van annuleringsgeld en gewijzigde reissom zal de totale reissom van de oorspronkelijke reizigers nooit te boven gaan. Een eventueel overschot wordt op de nieuwe reissom in mindering gebracht.

12.4. Minder schade

De reiziger die de reis annuleert, is gehouden de annuleringskosten conform het bepaalde in de vorige leden te voldoen, tenzij hij gemotiveerd aangeeft waarom de schade van de reisorganisator lager is uitgevallen. In dat geval zal de reisorganisator deze lagere schade in rekening brengen. Onder schade wordt verstaan geleden verlies en gederfde winst.

- 12.5. Geen kosten bij dekkingsbeperking/uitkeringsvatbare situatie Reizen naar een gebied waarvoor een door de Calamiteitencommissie van het Calamiteitenfonds vastgestelde dekkingsbeperking dan wel uitkeringsvatbare situatie geldt, kunnen door de reiziger vanaf 30 dagen voor vertrek kosteloos worden geannuleerd of, indien mogelijk en gewenst, omgeboekt.
- 12.6. Buiten kantooruren Annuleringen buiten kantooruren worden geacht te zijn verricht op de eerstvolgende werkdag.
- 12.7. In-de-plaatsstelling In geval geen annulering plaatsvindt, maar de reiziger voor in-de-plaatsstelling kiest, is artikel 11 van toepassing.

Artikel 13 Opzegging door de reisorganisator

- 13.1. De reisorganisator heeft het recht de overeenkomst op te zeggen wegens gewichtige omstandigheden.
- 13.2. Onder gewichtige omstandigheden worden verstaan omstandigheden die van zodanige aard zijn dat verdere gebondenheid van de reisorganisator aan de overeenkomst in redelijkheid niet kan worden gevergd.
- 13.3. Een gewichtige omstandigheid voor de reisorganisator is in ieder geval aanwezig als vóór datum vertrek een voor dat gebied door de Calamiteitencommissie van het Calamiteitenfonds vastgestelde dekkingsbeperking, dan wel uitkeringsvatbare situatie geldt.
- 13.4. a. Indien de oorzaak van de opzegging aan de reiziger kan worden toegerekend, komt de hieruit voortvloeiende schade voor rekening van de reiziger.
b. Indien de oorzaak van de opzegging aan de reisorganisator kan worden toegerekend, komt de hieruit voortvloeiende schade voor rekening van de reisorganisator. Of zulks het geval is, wordt bepaald aan de hand van artikel 15.
c. Indien de oorzaak van de opzegging noch aan de reiziger noch aan de reisorganisator kan worden toegerekend, dragen partijen ieder hun eigen schade zoals nader uitgewerkt in artikel 16.
- 13.5. Indien de reisorganisator door de opzegging geld bespaart, heeft de reiziger voor zijn deel recht op het bedrag van die besparing.

Artikel 14 Wijzigingen door de reisorganisator

- 14.1. a. De reisorganisator heeft het recht de overeengekomen dienstverlening te wijzigen wegens gewichtige omstandigheden als nader omschreven in artikel 13 lid 2. Wijzigingen deelt de reisorganisator binnen 3 kalenderdagen aan de reiziger mee, nadat hij van de wijziging op de hoogte is gesteld. Vanaf 10 dagen voor vertrek (bij eigen-vervoerreizen: voor de aankomstdatum van het eerst geboekte verblijf) deelt hij deze binnen 1 kalenderdag mee.
b. Als de wijziging één of meer wezenlijke punten betreft kan de reiziger de wijziging(en) afwijzen.
c. Als de wijziging één of meer niet-wezenlijke punten betreft kan de reiziger de wijziging slechts afwijzen indien de wijziging hem tot nadeel van meer dan geringe betekenis strekt.
d. Indien de reisorganisator door de wijziging geld bespaart, heeft de reiziger voor zijn deel recht op het bedrag van die besparing.
- 14.2. a. In geval van wijziging doet de reisorganisator de reiziger indien mogelijk een alternatief aanbod. Dit doet hij binnen 3 kalenderdagen nadat de reisorganisator van de wijziging op de hoogte is gesteld. Vanaf 10 dagen voor vertrek (bij eigen-vervoerreizen: voor de aankomstdatum

- van het eerst geboekte verblijf) geldt hiervoor een termijn van 1 kalenderdag.
- a. Het alternatieve aanbod dient minstens gelijkwaardig te zijn. De gelijkwaardigheid van alternatieve accommodatie moet worden beoordeeld naar objectieve maatstaven en dient te worden bepaald naar de volgende omstandigheden die uit het vervangende aanbod moeten blijken:
- de situering van de accommodatie in de plaats van bestemming;
  - de aard en klasse van de accommodatie;
  - de faciliteiten die de accommodatie verder biedt.
- Bij de hier bedoelde beoordeling moet rekening worden gehouden met:
- de samenstelling van het reisgezelschap;
  - de aan de reisorganisator bekendgemaakte en door hem schriftelijk bevestigde bijzondere eigenschappen of omstandigheden van de betrokken reiziger(s) die door de reiziger(s) als van wezenlijk belang zijn opgegeven;
  - de door de reiziger verlangde afwijkingen van het programma of toevoegingen daaraan, die door de reisorganisator schriftelijk voor akkoord zijn bevestigd.
- 14.3. a. De reiziger die gebruik maakt van zijn recht om de wijziging of alternatief aanbod ingevolge de vorige leden af te wijzen, moet dit binnen 3 kalenderdagen na ontvangst van het bericht over de wijziging of van het alternatieve aanbod kenbaar maken. Vanaf 10 dagen voor vertrek geldt hiervoor een termijn van 1 kalenderdag.
- b. Als de reiziger de wijziging of het alternatieve aanbod afwijst, heeft de reisorganisator het recht de overeenkomst met onmiddellijke ingang op te zeggen. Hij moet - op straffe van verval - van dit recht gebruik maken binnen 3 kalenderdagen na ontvangst van de wijziging door de reiziger. Vanaf 10 dagen voor vertrek (bij eigen-vervoerreizen: voor de aankomstdatum van het eerst geboekte verblijf) geldt hiervoor een termijn van 1 kalenderdag.
- De reiziger heeft in dat geval recht op kwijtschelding of teruggave van de reissom (of, indien de reis reeds ten dele is genoten, op teruggave van een evenredig deel daarvan) binnen 2 weken, onverminderd zijn eventuele recht op schadevergoeding als bedoeld in lid 5.
- 14.4. Wanneer een termijn uit de leden 1, 2 en 3 van dit artikel eindigt op een zon- of feestdag, wordt die termijn verlengd tot de eerstvolgende werkdag 12.00 uur.
- 14.5. a. Indien de oorzaak van de wijziging aan de reisorganisator kan worden toegerekend, komt de hieruit voortvloeiende schade van de reiziger voor rekening van de reisorganisator. Of zulks het geval is, wordt bepaald aan de hand van artikel 15.
- b. Indien de oorzaak van de wijziging aan de reiziger kan worden toegerekend, komt de hieruit voortvloeiende schade voor rekening van de reiziger.
- c. Indien de oorzaak van de wijziging noch aan de reiziger noch aan de reisorganisator kan worden toegerekend, dragen partijen ieder hun eigen schade zoals nader uitgewerkt in artikel 16.
- 14.6. Indien na aanvang van de overeengekomen reis een belangrijk gedeelte van de diensten, waarop de overeenkomst betrekking heeft, niet kan worden verleend, zorgt de reisorganisator ervoor dat passende, alternatieve regelingen worden getroffen met het oog op continuering van de reis. (Zie voor de kosten daarvan artikel 16.) Indien dergelijke regelingen niet mogelijk zijn, verstrekt de reisorganisator de reiziger(s) indien nodig een gelijkwaardig vervoermiddel dat hem/hen terug brengt naar de plaats van vertrek dan wel een andere met de reiziger(s) overeengekomen plaats van terugkeer. (Zie voor de kosten daarvan artikel 16.)
- 14.7. De reisorganisator is, onverminderd het bepaalde in artikel 18 lid 4, verplicht de reiziger(s) te informeren over een door hem doorgevoerde wijziging in de vertrektijd. Deze verplichting geldt ten aanzien van de terugreis niet jegens reizigers die hebben geboekt voor uitsluitend vervoer en/of van wie het verblijfsadres niet bekend is.
- 15.1. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 13 en 14 is de reisorganisator verplicht tot uitvoering van de overeenkomst overeenkomstig de verwachtingen die de reiziger op grond van de overeenkomst redelijkerwijs mocht hebben.
- 15.2. Indien de reis niet verloopt overeenkomstig de in lid 1 bedoelde verwachtingen, is de reiziger verplicht daarvan zo spoedig mogelijk mededeling te doen aan de betrokkenen als bedoeld in artikel 19 lid 1.
- 15.3. Indien de reis niet verloopt overeenkomstig de in lid 1 bedoelde verwachtingen, is de reisorganisator onverminderd het bepaalde in de artikelen 16, 17 en 18 verplicht de eventuele schade van de reiziger te vergoeden, tenzij de tekortkoming in de nakoming niet aan de reisorganisator is toe te rekenen noch aan de persoon van wiens hulp hij bij de uitvoering van de overeenkomst gebruik maakt, omdat:
- a. de tekortkoming in de uitvoering van de overeenkomst is toe te rekenen aan de reiziger; of
  - b. de tekortkoming in de uitvoering van de overeenkomst niet kon worden voorzien of niet kon worden opgeheven en toe te rekenen is aan een derde die niet bij de levering van de in de reis begrepen diensten is betrokken; of
  - c. de tekortkoming in de uitvoering van de overeenkomst te wijten is aan een gebeurtenis die de reisorganisator of degene van wiens hulp hij bij de uitvoering van de overeenkomst gebruik maakt, met in achtneming van alle mogelijke zorgvuldigheid niet kon voorzien of verhelpen; of
  - d. de tekortkoming in de uitvoering van de overeenkomst te wijten is aan overmacht als bedoeld in lid 5 van dit artikel.
- 15.4. Indien een cruise onderdeel is van de overeenkomst en de reiziger niet of niet tijdig de vertrekhaven kan bereiken doordat de vliegreis naar de vertrekhaven geen doorgang kan vinden ten gevolge van extreme weersomstandigheden en/of overheidsmaatregelen die de vlucht onmogelijk maken, komt dit in afwijking van lid 3 voor risico van de reiziger. Voorwaarde is dat de reiziger door of namens de reisorganisator voorafgaand aan de boeking op dit risico en de verzekerbaarheid daarvan is gewezen. De reiziger blijft in dat geval de volledige reissom verschuldigd, onder aftrek van de kosten van het luchtvervoer.
- 15.5. Onder overmacht wordt verstaan abnormale en onvoorzienbare omstandigheden die onafhankelijk zijn van de wil van degene die zich er op beroept en waarvan de gevolgen ondanks alle voorzorgsmaatregelen niet konden worden vermeden.

Artikel 16 Hulp en bijstand

- 16.1. a. De reisorganisator is naar gelang de omstandigheden verplicht de reiziger hulp en bijstand te verlenen, indien de reis niet verloopt overeenkomstig de verwachtingen die de reiziger op grond van de overeenkomst redelijkerwijs mocht hebben. De daaruit voortvloeiende kosten zijn voor rekening van de reisorganisator, indien de tekortkoming in de uitvoering van de overeenkomst hem overeenkomstig artikel 15 lid 3 is toe te rekenen.
- b. Indien de oorzaak aan de reiziger is toe te rekenen, is de reisorganisator tot verlening van hulp en bijstand slechts verplicht voor zover dat redelijkerwijs van hem kan worden geveerd. De kosten zijn in dat geval voor rekening van de reiziger.
- 16.2. Indien de reis niet verloopt overeenkomstig de verwachtingen die de reiziger op grond van de overeenkomst redelijkerwijs mocht hebben wegens omstandigheden die noch aan de reiziger noch aan de reisorganisator zijn toe te rekenen, draagt ieder zijn eigen schade. Voor de reisorganisator bestaat deze o.a. uit de extra inzet van menskracht; voor de reiziger bestaat deze o.a. uit extra verblijf- en reparatiekosten.

Artikel 17 Uitsluiting en beperkingen aansprakelijkheid reisorganisator

- 17.1. a. Ingeval op een in de reis begrepen dienst een Verdrag, Verordening of wet van toepassing is dat een uitsluiting of beperking van aansprakelijkheid aan de dienstverlener toekent of toestaat, is de aansprakelijkheid van de reisorganisator dienovereenkomstig uitgesloten of beperkt.
- b. De reisorganisator is evenmin aansprakelijk indien en voorzover de reiziger zijn schade heeft kunnen verhalen

- uit hoofde van een verzekering, zoals bijvoorbeeld een reis- en/of annuleringskostenverzekering.
- 17.2. Indien de reisorganisator jegens de reiziger aansprakelijk is voor derving van reisgenot, bedraagt de vergoeding ten hoogste éénmaal de reissom.
- 17.3. Onverminderd het bepaalde in de voorgaande leden van dit artikel is de aansprakelijkheid van de reisorganisator voor andere schade dan veroorzaakt door dood of letsel van de reiziger beperkt tot ten hoogste driemaal de reissom, tenzij sprake is van opzet of grove schuld van de reisorganisator. In dat geval is zijn aansprakelijkheid onbeperkt.
- 17.4. De in dit artikel opgenomen uitsluitingen en/of beperkingen van de aansprakelijkheid van de reisorganisator gelden ook ten behoeve van werknemers van de reisorganisator, het boekingskantoor en betrokken dienstverleners, alsmede hun personeel, tenzij een Verdrag, Verordening of wet dit uitsluit.

Artikel 18 Verplichtingen van de reiziger

- 18.1. De reiziger(s) is/zijn verplicht tot naleving van alle aanwijzingen van de reisorganisator ter bevordering van een goede uitvoering van de reis en is/zijn aansprakelijk voor schade veroorzaakt door zijn/hun ongeoorloofde gedragingen, te beoordelen naar de maatstaf van het gedrag van een correcte reiziger.
- 18.2. a. De reiziger die zodanig hinder of last oplevert of kan opleveren, dat een goede uitvoering van een reis daardoor in sterke mate wordt bemoeilijkt of kan worden bemoeilijkt, kan door de reisorganisator van (voortzetting van) de reis worden uitgesloten, indien van de reisorganisator in redelijkheid niet kan worden gevergd dat de overeenkomst wordt nagekomen.
- b. Alle uit een situatie als bedoeld in lid 2 sub a voortvloeiende kosten komen voor rekening van de reiziger, indien en voorzover de gevolgen van hinder of last hem kunnen worden toegerekend. Indien en voorzover de oorzaak van de uitsluiting de reiziger niet kan worden toegerekend, wordt hem restitutie van de reissom of een gedeelte daarvan verleend.
- 18.3. De reiziger is verplicht eventuele schade te vermijden of zo veel mogelijk te beperken, in het bijzonder door aan zijn meldingsplicht als nader omschreven in artikel 19 lid 1 te voldoen.
- 18.4. Iedere reiziger dient zich uiterlijk 24 uur vóór het aangegeven tijdstip van vertrek van de terugreis bij de reisleiding of de plaatselijke agent van de reisorganisator te vergewissen van het exacte tijdstip van vertrek.

Artikel 19 Klachten tijdens de reis

- 19.1. Een tekortkoming in de uitvoering van de overeenkomst als bedoeld in artikel 15 lid 2 dient ter plaatse zo spoedig mogelijk gemeld te worden zodat naar een oplossing kan worden gezocht. Daarvoor moet de reiziger zich – in deze volgorde – melden bij: de betrokken dienstverlener, de reisleiding of, als deze niet aanwezig of bereikbaar is, de reisorganisator. Indien de tekortkoming niet wordt opgeheven en afbreuk doet aan de kwaliteit van de reis moet deze in ieder geval onverwijld worden gemeld bij de reisorganisator in Nederland.
- 19.2. Als een tekortkoming ter plaatse niet bevredigend wordt opgelost, zorgt de reisorganisator voor een adequate mogelijkheid om deze in de vorm van een klacht schriftelijk op de voorgeschreven wijze vast te leggen (klachtrapport).
- 19.3. De reisorganisator zorgt voor informatie in de reisbescheiden inzake de ter plaatse te volgen procedure, de contactgegevens en bereikbaarheid van betrokkenen.
- 19.4. De communicatiekosten worden door de reisorganisator vergoed, tenzij blijkt dat deze redelijkerwijs niet hadden behoeven te worden gemaakt.
- 19.5. Indien de reiziger niet aan de meldingsplicht en klachtrapportage heeft voldaan en de dienstverlener of de reisorganisator daardoor niet in de gelegenheid is gesteld de tekortkoming te verhelpen, kan zijn eventuele recht op schadevergoeding worden beperkt of uitgesloten.

NA DE REIS

Artikel 20 Klachten na de reis

- 20.1. Als een klacht niet bevredigend is opgelost, moet deze uiterlijk binnen één maand na afloop van de reis (c.q. de genoten dienst) of na de oorspronkelijke vertrekdatum als de reis geen doorgang heeft gevonden, schriftelijk en

gemotiveerd worden ingediend bij de reisorganisator of het boekingskantoor. De reiziger voegt daar een kopie van het klachtrapport bij.

- 20.2. Als de klacht de totstandkoming van een overeenkomst betreft, dient deze binnen één maand na kennisname door de reiziger van de feiten waarop de klacht betrekking heeft, bij het boekingskantoor te worden ingediend.
- 20.3. Indien de reiziger de klacht niet tijdig indient, wordt deze door de reisorganisator niet in behandeling genomen, tenzij de reiziger hiervoor redelijkerwijs geen verwijt treft. De reisorganisator geeft de reiziger hierover schriftelijk of langs elektronische weg bericht.
- 20.4. De reisorganisator zal uiterlijk één maand na ontvangst van de klacht schriftelijk een inhoudelijke reactie geven.

Artikel 21 Geschillen

- 21.1. a. Als een klacht niet tijdig tot tevredenheid is opgelost of als ter zake geen genoegdoening is verschaft, kan de reiziger desgewenst tot uiterlijk drie maanden na de schriftelijke reactie als bedoeld in artikel 20 lid 4 het geschil voorleggen aan de Geschillencommissie Reizen, Postbus 90600, 2509 LP te Den Haag (www.sgc.nl). De Commissie behandelt uitsluitend klachten van natuurlijke personen die niet handelen in de uitoefening van een beroep of bedrijf.
- b. De Geschillencommissie doet een uitspraak onder de voorwaarden, vastgelegd in het desbetreffende reglement. De beslissing van de Geschillencommissie geschiedt bij wege van een partijen bindend advies. Voor de behandeling van een geschil is een vergoeding verschuldigd.
- 21.2. a. Het Nederlands recht is van toepassing op de overeenkomsten die op basis van deze reisvoorwaarden zijn gesloten, worden gewijzigd of aangevuld, tenzij op grond van dwingende regels ander recht van toepassing is.
- b. De reiziger die geen gebruik wenst te maken van de in het vorige lid genoemde bindende adviesprocedure heeft het recht zich tot de bevoegde rechter te wenden. Uitsluitend een Nederlandse rechter is bevoegd van deze geschillen kennis te nemen, tenzij op grond van dwingende regels een andere rechter bevoegd is.
- c. Alle vorderingsrechten vervallen één jaar na afloop van de reis (of, indien de reis geen doorgang heeft gevonden, één jaar na de oorspronkelijke vertrekdatum). Vorderingen ter zake van letselschade verjaren één jaar na afloop van de reis (of indien de reis geen doorgang heeft gevonden, één jaar na de oorspronkelijke vertrekdatum). Partijen zijn aan de in dit lid genoemde termijnen gehouden tenzij het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is dat de reisorganisator op deze termijnen een beroep doet.

Artikel 22 Nakomingsgarantie

- 22.1. De ANVR staat garant voor de nakoming van de bindende adviezen van de Geschillencommissie Reizen door haar leden, tenzij het lid het bindend advies binnen twee maanden na de verzending ervan, ter vernietiging aan de rechter voorlegt. Deze garantstelling herleeft, indien het bindend advies na toetsing door de rechter in stand is gebleven en het vonnis waaruit dit blijkt, in kracht van gewijsde is gegaan.
- 22.2. De garantstelling door de ANVR is beperkt tot € 10.000,- per bindend advies. De ANVR verstrekt deze garantstelling onder de voorwaarde dat de consument die op deze garantie een beroep doet, zijn vordering op grond van het bindend advies tot maximaal het uitgekeerde bedrag aan de ANVR overdraagt (cedeert) gelijktijdig met de honorering van zijn beroep op de nakomingsgarantie. Voor het eventuele meerdere biedt de ANVR de consument de mogelijkheid zijn vordering eveneens over te dragen aan de ANVR, tenzij de ANVR van mening is dat de incassoprocedure op het lid geen kans van slagen heeft, dan wel het lid onvoldoende verhaalsmogelijkheden biedt, of dat de kosten van zo'n procedure gerelateerd aan het mogelijke resultaat door de ANVR te hoog worden ingeschat.
- 22.3. De ANVR verschaft geen nakomingsgarantie indien, voordat het geschil door de Geschillencommissie Reizen op zitting is behandeld en een eindbeslissing is gewezen, van één van de volgende situaties sprake is: - aan het lid is surséance van betaling verleend; of - het lid is failliet verklaard; of - de bedrijfsactiviteiten van het lid zijn feitelijk beëindigd. Bepalend voor deze laatste situatie is de datum waarop de

bedrijfsbeëindiging in het Handelsregister is ingeschreven of een eerdere datum, waarvan de ANVR aannemelijk kan maken dat de bedrijfsactiviteiten feitelijk zijn beëindigd.

Voor toepassing van de nakomingsgarantie is vereist dat de reiziger daarop schriftelijk een beroep doet bij de ANVR (www.anvr.nl).

© Copyright Vereniging van ANVR Reisorganisatoren. Baarn, 18 oktober 2011

Wij voelen ons verantwoordelijk voor uw reis

U heeft een reis geboekt bij Pacific Island Travel BV, dit is een dochteronderneming van de Worldwide Travel Group BV. Ons hoofdkantoor is gevestigd op de Herengracht 495 te Amsterdam. Wij boeken uitsluitend maatwerkreizen, die eerst op offertebasis aan u zijn aangeboden. Voor een goede samenstelling en latere uitvoering van uw reis hebben we uw actieve medewerking dringend nodig. Het gaat immers om uw kostbare reis die zo vlekkeloos mogelijk moet verlopen. We verzoeken u ten alle tijden de aangereikte informatie tot u te nemen en contact met ons op te nemen bij vragen.

Uw reis is met zorg samengesteld en kan uitsluitend direct bij ons (Pacific Island Travel) geboekt worden. Deze reis kan niet geboekt worden via reisbureaus of derden. Op al onze reizen zijn de ANVR-Reisvoorwaarden van toepassing.

Naast de ANVR voorwaarden, zijn op uw reis ook van toepassing:

- alle informatie over de door ons aangeboden reizen en reisonderdelen in de meest actuele editie van onze brochures;
- alle informatie over de door ons aangeboden reizen en reisonderdelen op onze website (www.pacificislandtravel.nl);
- de bij het boekingsoverzicht en bevestiging meegestuurde informatie over reisonderdelen die in uw reischema voorkomen;
- alle informatie in deze reizigersmanual.

Voor veel reisonderdelen gelden afwijkende annuleringsvoorwaarden. Deze staan zo veel mogelijk vermeld in onze brochures. Indien u vragen heeft over de reisvoorwaarden en de van toepassing zijnde informatie op uw reis adviseren we u contact met ons op te nemen.

Deel: C. Bijlage
Hoofdstuk: 16. Garantiereregelingen

De vakantie die u zojuist heeft geboekt, valt onder de garantie van de Stichting Garantiefonds Reisgelden (SGR). Een prettige gedachte. Want het zal u maar gebeuren dat uw reisorganisatie in financiële problemen komt, terwijl u net in vakantiestemming bent. SGR staat dan garant voor uw vooruitbetaalde reisgeld. En bent u al op uw vakantiebestemming, dan zorgt SGR ervoor dat uw terugreis niet in gevaar komt.

Waarom herkent u een SGR deelnemer?

Een SGR deelnemer kunt u gemakkelijk herkennen aan het SGR-logo op zijn raam en/of op zijn drukwerk. Kijk dus, voordat u een reis boekt, of u het SGR-logo ziet. En vraag uitdrukkelijk naar een bevestiging van de SGR garantie op het boekingsformulier c.q. de factuur. Dan weet u tenminste zeker dat uw vooruitbetaalde reisgeld veilig is. Het SGR logo staat bij Pacific Island Travel vermeld op alle brochures, boekingsbescheiden en op de website.

Belangrijk om te weten

De SGR-garantie geldt alleen voor contant of giraal betaalde reizen. Niet voor reizen die u betaald hebt met spaarregels, bonnen, Airmiles etc.

Meer informatie?

Wilt u meer informatie over SGR, lees dan de volledige garantieregeling eens door.

Deel: C. Bijlagen
Hoofdstuk: 16. Garantiereregelingen
Paragraaf: I. Stichting Garantiefonds Reisgelden (SGR)

*Stichting Garantiefonds Reisgelden,
Postbus 4040, 3006 AA Rotterdam*

Doel garantieregeling

Artikel 1

De "Stichting Garantiefonds Reisgelden" hierna te noemen: SGR, heeft zich overeenkomstig en binnen de grenzen van haar hieronder te vermelden statutaire doelstellingen ten opzichte van haar deelnemers verplicht tot het doen van uitkeringen aan of voor consumenten. Door de boeking bij een deelnemer aanvaardt de consument deze garantie.

Doel en middelen

Artikel 2.1

Het doel van SGR luidt als volgt: "De stichting heeft ten doel het doen van uitkeringen aan of voor consumenten ter zake van op de Nederlandse markt aangeboden en afgesloten reisovereenkomsten, of overeenkomsten van vervoer met uitzondering van luchtvervoer per lijndienstticket of overeenkomsten van verblijf, indien deze consumenten geldelijke schade lijden in gevallen dat de betrokken reisorganisator, reisagent, vervoerder of verstrekker van verblijf wegens financieel onvermogen niet presteert".

Artikel 2.2

De in lid 1 van dit artikel bedoelde uitkeringen zullen alleen geschieden indien en voorzover:

- een deelnemende reisorganisator, een deelnemende vervoerder of een deelnemende verstrekker van verblijf wegens financieel onvermogen niet kan presteren en de reisovereenkomst, de overeenkomst van vervoer of de overeenkomst van verblijf door de consument hetzij rechtstreeks hetzij door bemiddeling van een reisagent bij de deelnemende reisorganisator, vervoerder of verstrekker van verblijf is afgesloten;
- een niet-deelnemende reisorganisator, een niet-deelnemende vervoerder, of een niet-deelnemende verstrekker van verblijf wegens financieel onvermogen in gebreke blijft te presteren, voorzover de prestatie van deze niet-deelnemer is aangeboden en overeengekomen door bemiddeling van een deelnemer en deze deelnemer wegens financieel onvermogen niet in staat is de betaalde reissommen, vervoergelden en/ of verblijfgelden terug te betalen;
- een deelnemende reisagent wegens financieel onvermogen in gebreke blijft geldige reisdocumenten te leveren, indien en voor zover de reisorganisator, de vervoerder en/ of verstrekker van verblijf niet jegens de consument tot nakoming gehouden is;
- het niet presteren van een deelnemende reisorganisator, deelnemende reisagent, deelnemende vervoerder of deelnemende verstrekker van verblijf, bestaat in het wegens financieel onvermogen niet voldoen aan de consument van een schadevergoeding, waartoe bedoelde deelnemer krachtens een bindende uitspraak van de Geschillencommissie Reizen danwel een onherroepelijke rechterlijke uitspraak gehouden is. Hiermede wordt gelijkgesteld het geval, waarin de consument - naar genoegen van het bestuur - kan aantonen een kwaliteitsklacht bij de deelnemer te hebben ingediend voordat sprake was van financieel onvermogen en de klacht door de curator is erkend.

Artikel 2.3

De in lid 1 bedoelde uitkeringen zullen de betaalde reissom, vervoersgelden en/of verblijfs-gelden, of indien de reis en/of het verblijf reeds ten dele is genoten, een evenredig deel daarvan, niet te boven gaan.

Van vergoeding zijn uitgesloten de betaalde verzekeringspremies, poliskosten, wijzigings-kosten, fax- en telefoonkosten, kosten voor het verkrijgen van visa e.d. en bij de uitkeringen krachtens lid 2 onder letter d. de gemaakte proceskosten en de rentederving.

Van vergoeding zijn eveneens uitgesloten de gelden die betaald zijn nadat op de internetsite van SGR en per mededeling in de pers bekend is gemaakt dat de desbetreffende deelnemer in financieel onvermogen is komen te verkeren en om die reden (verdere) vooruitbetaling achterwege dient te blijven.

Artikel 2.4

Uitkeringen als bedoeld in lid 1 worden slechts gedaan in geval de consument de boeking met contant en/of giraal geld heeft betaald. Geen uitkeringen worden gedaan voor boekingen voorzover tot stand gekomen op basis van spaarzegels, bonnen, Airmiles en dergelijke.

Artikel 2.5

Indien en voorzover met inachtneming van het hiervoor bepaalde recht op uitkering bestaat geldt dat de vergoedingsplicht van SGR is beperkt tot een bedrag van € 10.000,00 per natuurlijk persoon per schadegeval. Het meerdere is door SGR namens en ten gunste van de consument verzekerd bij Europeesche Verzekeringen, gevestigd te Amsterdam. In geval van schade zal SGR namens de betrokken consument de schade met de Europeesche Verzekeringen afwikkelen onverminderd het recht van de consument als verzekerde om zich voor uitkering rechtstreeks tot Europeesche Verzekeringen te wenden.

Niet presteren

Artikel 3.1

Of er sprake is van een niet presteren door een deelnemer als gevolg van diens financieel onvermogen staat uitsluitend ter beoordeling van SGR.

Artikel 3.2

Voorzover de reisovereenkomst het vervoer omvat en de plaats van bestemming reeds is bereikt, wordt zorggedragen voor de terugreis.

Rechthebbenden

Artikel 4.1

Binnen de grenzen van het vorenstaande komen in beginsel voor een uitkering door SGR in aanmerking:

- de consument die partij is bij een reis-, vervoers- of verblijfsovereenkomst met een deelnemer en tevens in het bezit is van een boekingsbevestiging en een factuur met het/de daarop betrekking hebbende betalingsbewijs(zen);
- de consument die partij is bij een reis-, vervoers- of verblijfsovereenkomst met een niet-deelnemer, maar die geboekt heeft bij een deelnemer en tevens in het bezit is van een boekingsbevestiging en een factuur van die deelnemer met het/de daarop betrekking hebbende betalingsbewijs(zen).

Artikel 4.2

Geen recht op uitkering bestaat voor overeenkomsten die met een reisorganisatie zijn afgesloten op het moment dat die reisorganisatie geen deelnemer was, behoudens indien de reis is geboekt bij een tussenpersoon die ten tijde van de boeking deelnemer was.

Uitkeringen

Artikel 5.1

De consument is verplicht zijn aanspraak op SGR geldend te maken uiterlijk binnen 2 maanden nadat hem ter kennis is gekomen dan wel hij in redelijkheid had kunnen weten dat de desbetreffende deelnemer aan SGR als gevolg van financieel onvermogen niet aan zijn verplichtingen jegens hem kan voldoen.

Artikel 5.2

In het geval bedoeld in artikel 2.2 onder letter d. gaat de in het vorige lid bedoelde termijn van twee maanden in op de datum van de uitspraak, indien deze valt na het intreden van het financieel onvermogen van de deelnemer. Indien tussen de datum van de uitspraak en het intreden van het financieel onvermogen een periode is gelegen langer dan drie maanden, wordt geen uitkering gedaan, tenzij door de consument - naar genoegen van SGR - aannemelijk is gemaakt dat alle mogelijke maatregelen ter uitvoering van de uitspraak zijn genomen.

Artikel 5.3

De consument heeft slechts aanspraak op uitkering door SGR indien SGR binnen de grenzen van haar doelstelling en deze garantieregeling gehouden is tot het doen van een uitkering aan of voor de consument, dit laatste met inachtneming van art. 10 en de consument heeft voldaan aan de hieronder te vermelden verplichtingen.

Verplichtingen van de consument

Artikel 6.1

De consument dient zich teneinde aanspraak op uitkering te maken te wenden tot het boekingskantoor van de deelnemer.

Artikel 6.2

Indien hij van het boekingskantoor onverhoopt geen of niet voldoende medewerking ondervindt bij het verkrijgen van de uitkering kan de consument zich rechtstreeks tot SGR wenden.

Artikel 6.3

Het niet tijdig indienen van de claim waarbij het in de navolgende leden bepaalde in acht moet worden genomen doet de aanspraak op uitkering vervallen (art. 5.1 en 5.2).

Artikel 6.4

Iedere consument is verplicht bij het indienen van zijn claim aan het boekingskantoor c.q. SGR over te leggen en af te geven:

1. het boekingsformulier, resp. de factuur;
2. Het/de daarop betrekking hebbende betalingsbewijs (zen);
3. De eventueel in zijn/haar bezit zijnde reisdocumenten, zoals vervoerbiljetten, tickets, vouchers, e.d.

Artikel 6.5

Zolang er één van de op de grond van het bovenstaande over te leggen en af te geven bescheiden ontbreekt heeft de consument geen aanspraak op uitkering, zulks onverminderd hetgeen in de art. 5 en 6.3 is bepaald.

Last en volmacht

Artikel 7

De consument wordt geacht aan het voormelde boekingskantoor last en volmacht te hebben gegeven voor alle handelingen welke noodzakelijk zijn om tot incasso te geraken van het bedrag waarop de consument ingevolge de garantie jegens SGR aanspraak kan maken.

Cessie en subrogatie

Artikel 8.1

In het geval SGR aan of ten behoeve van de consument betalingen verricht, wordt SGR gesubrogeerd in de rechten van de consument jegens de betrokken deelnemer.

Artikel 8.2

De consument is, indien SGR dat verlangt, verplicht mee te werken aan cessie aan SGR van zijn rechten jegens de betrokken deelnemer en/of de al dan niet aan SGR deelnemende betrokken touroperator, vervoerder, verhuurder en/of verstrekker van verblijf. Op eerste verzoek van SGR dient de consument met betrekking tot de hiervoor bedoelde rechten akte(n) van cessie volgens door SGR vast te stellen model(len), ter hoogte van zijn aanspraak op uitkering, te ondertekenen

Artikel 8.3

Zolang de consument de in het voorgaande lid vastgelegde verplichting niet nakomt heeft hij geen aanspraak op uitkering.

Aanwijzingen

Artikel 9

De consument is verplicht zich te houden aan door SGR te geven aanwijzingen m.b.t. de indiening van de claim

Vervangende reis etc.

Artikel 10.1

SGR behoudt zich het recht voor in voorkomende gevallen in plaats van terugbetaling van betaalde reissommen, vervoer- en verblijfskosten, de uitvoering van de reisovereenkomst, de overeenkomst van vervoer of van verblijf zelf ter hand te nemen, in welk geval de met de reisorganisator; vervoerder en/of verstrekker van verblijf overgenomen voorwaarden van toepassing zullen blijven.

Artikel 10.2

Tevens is SGR gerechtigd de consument de keus te laten tussen een terugbetaling van de reeds betaalde reissommen, vervoer- en verblijfskosten en het boeken van een vervangende reis, vervangend vervoer of vervangend verblijf, voorzover nodig met bijbetaling of terugbetaling wanneer de prijs van het vervangende product hoger of lager is dan de uitkering waarop de consument aanspraak heeft.

Artikel 10.3

De consument zal nimmer van SGR kunnen verlangen dat zij een andere prestatie verricht dan het zorgdragen voor terugreis en/of

het doen van een uitkering tot het bedrag van de door de consument betaalde reissommen, vervoer- en verblijfskosten, of, indien de reis en/of het verblijf reeds ten dele is genoten, een evenredig deel daarvan.

Wijziging

Artikel 11.1

SGR is gerechtigd deze garantieregeling in overleg met de raad van toezicht te wijzigen.

Artikel 11.2

Bindend is de garantieregeling, die ten tijde van de boeking laatstelijk is vastgesteld.

Slotbepaling

In alle gevallen waarin de wet, de statuten of een reglement niet voorzien beslist het bestuur.

Aldus vastgesteld door het bestuur na verkregen goedkeuring van de raad van toezicht in zijn vergadering van 3 juni 2011.

*Stichting Garantiefonds Reisgelden,
Postbus 4040, 3006 AA Rotterdam*

2002/11 (Gedeponeerd ter Griffie van de Arrondissements-rechtbank te Rotterdam, alsmede bij de Kamer van Koophandel te Rotterdam).

Deel: C. Bijlagen
Hoofdstuk: 16. Garantiereregelingen
Paragraaf: II. Stichting Calamiteitenfonds Reizen (CF)

*Stichting Calamiteitenfonds Reizen
Postbus 4040, 3006 AA Rotterdam*

Doel garantiestelling

Artikel 1.1

De "Stichting Calamiteitenfonds Reizen", hierna te noemen Calamiteitenfonds, heeft zich overeenkomstig en binnen de grenzen van haar hieronder te vermelden statutaire doelstellingen ten opzichte van haar deelnemen, verplicht tot het doen van uitkeringen aan of voor derden, verder "Consumenten" te noemen. Door het aangaan van een overeenkomst met de deelnemer als bedoeld in artikel 2.1 van deze garantieregeling aanvaardt de consument deze garantie.

Artikel 1.2

Met uitzondering van boekingen van in Nederland gesitueerde accommodatie en/of vervoer binnen Nederland, alsmede van boekingen met een totale prijs die lager is dan € 150,00 brengen de deelnemers van het Calamiteitenfonds aan consumenten de door het bestuur van het Calamiteitenfonds in overleg met de raad van toezicht vastgestelde consumentenbijdrage in rekening.

Doel en middelen

Artikel 2.1

Het doel van het Calamiteitenfonds luidt als volgt: De stichting heeft ten doel het doen van uitkeringen aan of voor derden ter zake van de op de Nederlandse markt aangeboden en afgesloten reisovereenkomsten, of overeenkomsten van vervoer of overeenkomsten van verblijf van personen indien deze derden - hierna te noemen: de consumenten - geldelijke schade lijden in gevallen dat de betrokken reisorganisator vervoerder of verstrekker van verblijf zijn verplichtingen uit de overeenkomst niet of niet volledig kan of mag nakomen als gevolg van een calamiteit of een dreigende calamiteit.

Artikel 2.2

De in lid 1 bedoelde uitkeringen zullen alleen geschieden indien en voor zover,

- de reis, het vervoer of het verblijf zijn overeengekomen met een deelnemer van de stichting,
- de calamiteitencommissie als bedoeld in artikel 13 van de statuten van het Calamiteitenfonds heeft vastgesteld en bekendgemaakt dat voor de plaats waar de overeenkomst moet worden uitgevoerd een uitkeringsvatbare situatie bestaat of heeft bestaan en de reis, het vervoer of het verblijf vóór de bekendmaking van de vaststelling was aangevangen;
- het in lid 1 bedoelde vervoer of verblijf een toeristisch karakter draagt;
- de consument zijn schade niet kan verhalen op derden.

Artikel 2.3

De in lid 1 bedoelde uitkeringen zullen de betaalde reissom, vervoergelden of verblijfskosten, in voorkomend geval vermeerderd met de meerkosten van repatriëring of aanpassing van een reis of verblijf, niet te boven gaan. Van vergoeding zijn uitgesloten betaalde verzekeringspremies en overige betalingen, zoals visumkosten, wijzigingskosten, fax- en telefoonkosten, administratiekosten en de bijdrage voor het Calamiteitenfonds.

Artikel 2.4

Indien en voor zover met inachtneming van het hiervoor bepaalde recht op uitkering bestaat, geldt dat de vergoedingsplicht van het Calamiteitenfonds is beperkt tot een bedrag van € 10.000,00 per natuurlijk persoon per schadegeval. Het meerdere is door het Calamiteitenfonds namens en ten gunste van de consument verzekerd bij Europeesche Verzekeringen, gevestigd te Amsterdam.

In geval van schade zal het Calamiteitenfonds namens de betrokken consument de schade met Europeesche Verzekeringen afwikkelen onverminderd het recht van de consument als verzekerde om zich voor uitkering rechtstreeks tot Europeesche Verzekeringen te wenden.

Artikel 2.5

Uitkeringen als bedoeld in lid 1 worden slechts gedaan in geval de consument de boeking met contant en/of giraal geld heeft betaald. Geen uitkeringen worden gedaan voor boekingen voor zover tot stand gekomen op basis van spaarzegels, bonnen, Airmiles en dergelijke.

Uitkeringsvatbare situatie

Artikel 3.1

Of er sprake is van een uitkeringsvatbare situatie als bedoeld in artikel 2 lid 2 onder c. staat uitsluitend ter beoordeling van de calamiteitencommissie als bedoeld in artikel 13 van de statuten van het Calamiteitenfonds.

Artikel 3.2

De consument dient zich - op straffe van verlies van zijn recht op uitkering - te houden aan de vaststelling en instructies van de calamiteitencommissie. Het Calamiteitenfonds zal hem deze zo spoedig mogelijk, onder meer via de publieke media en/of de deelnemer, bekend maken.

Dekkingsbeperking

Artikel 4.1

Of een dekkingsbeperking als bedoeld in artikel 13 lid 4 van de statuten moet worden ingesteld staat uitsluitend ter beoordeling van de calamiteitencommissie als bedoeld in artikel 13 van de statuten.

Artikel 4.2

Na bekendmaking van een dekkingsbeperking zijn zowel de deelnemer als de consument, op wiens overeenkomst de dekkingsbeperking van toepassing is, gerechtigd de reisovereenkomst of overeenkomst van vervoer of overeenkomst van verblijf vanaf 30 dagen voor de overeengekomen reisrespectievelijk verblijfsdatum kosteloos te annuleren. De consument die van die mogelijkheid geen gebruik maakt, verliest met betrekking tot zijn overeenkomst het recht op uitkering als bedoeld in artikel 2 van de statuten.

Artikel 4.3

De consument die na bekendmaking van een dekkingsbeperking een overeenkomst als bedoeld in artikel 2 lid 1 van de statuten sluit, waarop de dekkingsbeperking van toepassing is, heeft geen recht op garantie van de stichting.

Rechthebbenden

Artikel 5

Binnen de grenzen van het vorenstaande komt in beginsel voor een uitkering door het Calamiteitenfonds in aanmerking:

- de consument die partij is bij een reis-, vervoer-, of verblijfs-overeenkomst met een deelnemer en tevens in het bezit is van een boekingsformulier resp. factuur met het/de daarop betrekking hebbende betalingsbewijs(zen) en die aan de in artikel 1 lid 2 bedoelde verplichting tot afdracht van de consumentenbijdrage heeft voldaan.

Schade/uitkeringen**Artikel 6.1**

Onder de te vergoeden geldelijke schade van de consument als bedoeld in artikel 2 lid 1 wordt - met uitsluiting van iedere andere (geldelijke) schade - verstaan:

- als de reis voortijdig is afgebroken de eventuele extra. kosten van repatriëring en het verlies van (het met het niet genoten vakantiedeel corresponderende deel van) de reissom;
- als de reis gewijzigd wordt voortgezet: de met de wijziging samen hangende extra reiskosten, doch uitsluitend voor zover de gewijzigde mis qua aard en prijsniveau vergelijkbaar is met de oorspronkelijke reis.

Artikel 6.2

De consument heeft slechts aanspraak op uitkering door het Calamiteitenfonds indien het Calamiteitenfonds binnen de grenzen van haar doelstelling en deze garantieregeling gehouden is tot het doen van een uitkering aan of voor de consument, dit laatste met inachtneming van artikel 10 en mits de consument heeft voldaan aan de hieronder te vermelden verplichtingen.

Artikel 6.3

De stichting is niet aansprakelijk voor schade van de consument welke het gevolg is van een vaststelling of instructie als bedoeld in artikel 3 Ed 2, ook niet wanneer de commissie van beroep heeft uitgesproken dat de vaststelling of de instructie de toets van artikel 12 lid 2 van het beroepsreglement niet kan doorstaan.

Artikel 6.4

Voor zover de voor uitkering in aanmerking komende schade van de consument door de deelnemer is of wordt vergoed, wordt de deelnemer gesubrogeerd in de rechten van de consument jegens het Calamiteitenfonds.

Verplichtingen van de consument**Artikel 7.1**

De consument is verplicht zijn aanspraak op het Calamiteitenfonds uiterlijk één maand na terugkeer van de reis geldend te maken op straffe van verval van zijn rechten.

Artikel 7.2

De consument dient zich teneinde aanspraak op uitkering te maken te wenden tot (het boekingskantoor van) de deelnemer.

Artikel 7.3

Indien hij (van het boekingskantoor) van de deelnemer onverhoopt geen of niet voldoende medewerking ondervindt bij het verkrijgen van de uitkering kan de consument zich rechtstreeks tot het Calamiteitenfonds wenden.

Artikel 7.4

Iedere consument is verplicht bij het indienen van zijn claim aan (het boeking kantoor van) de deelnemer c.q. het Calamiteitenfonds over te leggen en af te geven:

1. de factuur,
2. het/de daarop betrekking hebbende betalingsbewijs (zen).

Artikel 7.5

Zolang er één van de op de grond van het bovenstaande over te leggen en af te geven bescheiden ontbreekt heeft de consument geen aanspraak op uitkering.

Last en volmacht**Artikel 8**

De consument wordt geacht aan (het voormelde boekingskantoor van) de deelnemer last en volmacht te hebben gegeven voor alle handelingen welke noodzakelijk zijn om tot incasso te geraken van het bedrag waarop de consument ingevolge de garantie jegens het Calamiteitenfonds aanspraak kan maken.

Regres en cessie**Artikel 9.1**

In het geval dat het Calamiteitenfonds aan of ten behoeve van de consument betaling-verricht wegens verplichtingen waarvoor op grond van de statuten en reglementen en/ of de reisovereenkomst, de overeenkomst van vervoer of de overeenkomst van verblijf de deelnemer jegens de consument

aansprakelijk is, heeft het Calamiteitenfonds regres op de deelnemer en zal de consument meewerken aan cessie aan het Calamiteitenfonds van zijn rechten jegens de deelnemer ter hoogte van voornoemde betalingen door het Calamiteitenfonds.

Artikel 9.2

Indien verlangd is de consument verplicht op eerste verzoek van het Calamiteitenfonds akte(n) van cessie volgens de door het Calamiteitenfonds vast te stellen model(len) met betrekking tot de hiervoor bedoelde rechten te ondertekenen.

Artikel 9.3

Zolang de consument de in het voorgaande lid vastgelegde verplichting niet nakomt heeft de consument geen aanspraak op uitkering.

Aanwijzingen**Artikel 10**

De consument is verplicht zich te houden aan door het Calamiteitenfonds te geven aanwijzingen met betrekking tot de indiening van de claim

Uitvoering door het Calamiteitenfonds zelf**Artikel 11**

Het Calamiteitenfonds behoudt zich het recht voor in voorkomende gevallen de repatriëring of het wijzigen van de reis zelf ter hand te nemen, in welk geval de met de reisorganisator vervoerder en/of verstrekker van verblijf overeengekomen voorwaarden van toepassing zullen blijven,

Wijziging**Artikel 12.1**

Het Calamiteitenfonds is gerechtigd deze garantieregeling in overleg met de raad van toezicht te wijzigen.

Artikel 12.2

Bindend is de garantieregeling, die ten tijde van de boeking laatstelijk is vastgesteld.

Slotbepaling

In alle gevallen waarin de wet, de statuten of een reglement niet voorzien beslist het bestuur.

Aldus vastgesteld door het bestuur na verkregen goedkeuring van de raad van toezicht in zijn vergadering van 3 juni 2011.

*Stichting Calamiteitenfonds Reizen,
Postbus 4040, 3006 AA Rotterdam*

2011/06 Gedeponneerd ter Giffie van de Arrondissementsrechtbank te Rotterdam, alsmede bij de Kamer van Koophandel te Rotterdam

Deel: C. Bijlage
Hoofdstuk: 17. Afkortingenlijst van de reisbranche

In de reisbranche is het gebruik van afkortingen erg gebruikelijk. Om het voor u ook enigszins begrijpelijk te maken wat met bepaalde afkortingen wordt bedoeld, volgt hier verklaringslijst.

Deel: C. Bijlagen
 Hoofdstuk: 17. Afkortingenlijst van de reisbranche
Paragraaf: I. Luchthavens

Onderstaande alfabetisch geordende lijst bevat "IATA-airportcodes" van de belangrijkste luchthavens die een rol kunnen spelen bij reizen naar en in de Pacific. Deze codes worden vaak weergegeven op tickets, reserveringen, informatieborden, op boardingcards en bagagelabels.

IATA-Airportcode	Luchthaven (Land)
AMS	Amsterdam (Nederland)
ATL	Atlanta (USA)
BRU	Brussel (België)
CDG	Parijs - Charles de Gaulle (Frankrijk)
CPH	Kopenhagen (Denemarken)
DEN	Denver (USA)
DFW	Dallas (USA)
DTT	Detroit (USA)
EWS	New York -La Guardia (USA)
FRA	Frankfurt (Duitsland)
GUM	Guam (Micronesië)
HKG	Hong Kong
HNL	Honolulu Internat. (Oahu - Hawaii)
IAD	Washington - Dulles (USA)
INU	Nauru
ITO	Hilo (Big Island - Hawaii)
JFK	New York - J.F.Kennedy (USA)
KOA	Kona (Big Island - Hawaii)
KSA	Kosrae (Micronesië)
KWA	Kwajalein (Marshall I. - Micronesië)
LAX	Los Angeles - International (USA)
LGW	London - Gatwick (Engeland)
LHR	London - Heathrow (Engeland)
LIH	Lihue (Kauai - Hawaii)
LNY	Lanai (Hawaii)
MAJ	Majuro (Marshall Eilanden - Micronesië)
MKK	Hoolehua (Molokai - Hawaii)
MSP	Minneapolis (USA)
OGG	Kahalui (Maui - Hawaii)
ORD	Chicago - O'Hare (USA)
PNI	Pohnpei (Micronesië)
ROP	Rota (Marianen - Micronesië)
ROR	Korror (Palau - Micronesië)
SEL	Seoul (Korea)
SFO	San Francisco (USA)
SIN	Singapore - Changi (Singapore)
SPN	Saipan (Marianen - Micronesië)
TKK	Truk / Chuuck (Micronesië)
TPE	Taipei (Taiwan)
TRW	Tarawa Atol (Kiribati - Micronesië)
TYO	Tokyo - Narita (Japan)
YAP	Yap (Micronesië)
YTO	Toronto (Canada)
YVR	Vancouver (Canada)

Luchthaven (Land)	IATA-Airportcode
Amsterdam (Nederland)	AMS
Atlanta (USA)	ATL
Brussel (België)	BRU
Chicago - O'Hare (USA)	ORD
Dallas (USA)	DFW
Denver (USA)	DEN
Detroit (USA)	DTT
Frankfurt (Duitsland)	FRA
Funafuti (Tuvalu)	FUN
Guam (Micronesië)	GUM
Hilo (Big Island - Hawaii)	ITO
Hong Kong	HKG
Honolulu Internat. (Oahu - Hawaii)	HNL
Kahalui (Maui - Hawaii)	OGG
Kona (Big Island - Hawaii)	KOA
Kopenhagen (Denemarken)	CPH
Korror (Palau - Micronesië)	ROR
Kosrae (Micronesië)	KSA
Kwajalein (Marshall Eilanden - Micronesië)	KWA
Lanai (Hawaii)	LNY
Lihue (Kauai - Hawaii)	LIH
London - Gatwick (Engeland)	LGW
London - Heathrow (Engeland)	LHR
Los Angeles - International (USA)	LAX
Majuro (Marshall Eilanden - Micronesië)	MAJ
Manila (Philippijnen)	MNL
Minneapolis (USA)	MSP
Molokai - Hoolehua (Hawaii)	MKK
Nauru	INU
New York - J.F.Kennedy (USA)	JFK
New York -La Guardia (USA)	EWS
Paaseiland (Chili)	IPC
Parijs - Charles de Gaulle (Frankrijk)	CDG
Pohnpei (Micronesië)	PNI
Rota (Marianen - Micronesië)	ROP
Saipan (Marianen - Micronesië)	SPN
San Francisco (USA)	SFO
Seoul (Korea)	SEL
Singapore - Changi (Singapore)	SIN
Taipei (Taiwan)	TPE
Tarawa Atol (Kiribati - Micronesië)	TRW
Tokyo - Narita (Japan)	TYO
Toronto (Canada)	YTO
Truk / Chuuck (Micronesië)	TKK
Vancouver (Canada)	YVR
Washington - Dulles (USA)	IAD
Yap (Micronesië)	YAP

Deel: C. Bijlage
 Hoofdstuk: 17 Afkortingenlijst van de reisbranche
Paragraaf: II. Luchtvaartmaatschappijen

Onderstaande alfabetisch geordende lijst bevat "IATA-airlinecodes" die verwijzen naar de belangrijkste luchtvaartmaatschappijen die een rol kunnen spelen bij reizen naar en in de Pacific. Deze codes worden vaak weergegeven op tickets, reserveringsoverzichten, op luchthaven-informatieborden, op boardingcards en bagagelabels.

IATA-Airlinecode	Luchtvaartmaatschappij
AA	American Airlines (USA)
AC	Air Canada (Canada)
AF	Air France (Frankrijk)
BA	British Airways (Engeland)
BD	British Midlands (Engeland)
BR	Eva Airlines (Taiwan)
CO	Continental/Air Micronesia (USA)
CS	Continental Micronesia (Guam)

CW	.....	Air Marshall Islands (Micronesië)
CX	.....	Cathay Pacific (Hong Kong)
DL	.....	Delta Airlines (USA)
HA	.....	Hawaiian Airlines (Hawaii - USA)
JL	.....	Japan Airlines (Japan)
KE	.....	Korean Airlines (Korea)
KL	.....	KLM (Nederland)
LH	.....	Lufthansa (Duitsland)
ON	.....	Air Nauru (Nauru)
PR	.....	Philippine Airlines (Philippijnen)
RG	.....	VARIG (Brazilië)
SQ	.....	Singapore Airlines (Singapore)
UA	.....	United Airlines (USA)
US	.....	US Air (USA)

Deel: C. Bijlage
 Hoofdstuk: 17 Afkortingenlijst van de reisbranche
Paragraaf: III. Landen

In brochures, prijslijsten en op bevestigingen en vouchers kunnen de volgende landafkortingen voorkomen.

CA	.....	Canada
HK	.....	Hong Kong (& China)
HW	.....	Hawaii (USA)
MC	.....	Micronesië (incl. Kiribati, Tuvalu & Nauru)
PH	.....	Phillipijnen
SI	.....	Singapore
US	.....	United States of America (vaste land)

Deel: C. Bijlage
 Hoofdstuk: 17. Afkortingenlijst van de reisbranche
Paragraaf: IV. Producten

In brochures, prijslijsten en op bevestigingen en vouchers kunnen de volgende productafkortingen voorkomen.

AM	Ante Meridium (Engelse tijdsuitdrukking, van 12 uur 's nachts tot 12 uur 's middags)
AP	American Plan (logies, ontbijt, lunch & diner)
Apt.	Appartement
B&B	Bed & Breakfast (logies & ontbijt)
BT	Boot (transfer)
ECl	Early Check-in (vroeg aankomst in het hotel, waardoor de reiziger al vroeg over z'n kamer of dagkamer kan beschikken)
EN	Extra nacht (hotelverblijf)
EP	European Plan (alleen logies)
HP	Half Pension (logies, ontbijt en diner)
HS	Hoog Seizoen
LCO	Late Check-out (laat vertrek uit het hotel waardoor de reiziger nog de hele dag over zijn kamer of over een speciale dagkamer kan beschikken)
LM	Limousine/Auto (transfer)
LO	logies en ontbijt
LS	Laag Seizoen
MAP	Modified American Plan (logies, ontbijt & diner)
MB	Minibus (transfer)
M&G	Meet & greet service (opvang bij aankomst door de agent)
OW	Enkele reis (oneway)
PM	Post Meridium (Engelse tijdsuitdrukking, van twaalf uur 's middags tot 12 uur 's nachts)
pp	per persoon
Rm.	Kamer (Room)
ROH	Run of House (standaard kamer of betere kamer indien beschikbaar)
Rt.	Retour (roundtrip)
TX	Taxi transfer (of privé auto met chauffeur)
VL	Vlucht (transfer)
2D	2 dagen (bij een excursie is dit dus incl. 1 overnachting)
2N	2 nachten (bijv. m.b.t. een hotelverblijf)
VP	Vol Pension (logies, ontbijt, lunch & diner)

Deel: C. Bijlage
 Hoofdstuk: 17. Afkortingenlijst van de reisbranche
Paragraaf: V. Speciale wensen / opmerkingen

Onderstaand vindt u een lijst met officiële luchtvaartafkortingen t.b.v. speciale wensen en opmerkingen.

AVIH	Animal in hold
AVML	Asian vegetariam meal
BBML	Infant/baby food
BIKE	Bicycle
BLND	Blind passenger
BSCT	Baby Basket
CHML	Child Meal
DBML	Diabetic meal
DEAF	Deaf passenger
GFML	Gluten free meal
HFML	High fibre meal
HNML	Hindu meal
KSML	Kosher meal
LCML	Low calorie meal
LFML	Low cholestesterol low fat
LPML	Low protein meal
LSML	Low sodium no salt added
MAAS	Meet and assist
MEDA	Medical case
MOML	Moslim meal
NLML	Non lactose meal
NSSA	Non smoking aisle seat (stoel bij het gangpad)
NSSB	Non smoking bulkhead seat (stoel op voorste rij)
NSSW	Non smoking window seat (stoel bij het raam)
ORML	Oriental meal
PRML	Low purin meal
RVML	Raw vegetarian meal
SFML	Sea food meal
SPEQ	Sports equipment
SPML	Special meal
UMNR	Unaccompanied minor
VGML	Vegetarian meal
VLML	Vegetarian meal lacto/ove
XBAG	Excess baggage

Deel: C. Bijlage
Hoofdstuk: 18. Uw luchtvaartmaatschappij

De Pacific ligt aan de andere kant van de wereld. Al onze reizen zijn op basis van lange intercontinentale vluchten. Naar Hawaii dient u rekening te houden met een vliegtijd van 18 uur en Micronesië is nog verder.

In paragraaf 1.I (uw reisplan) vindt u bij het kopje "vluchtschema" belangrijke informatie over evt. vluchten die we voor u geboekt hebben. Ook in hoofdstuk 10 (In het vliegtuig) vindt u veel praktische informatie, die betrekking heeft op luchtvaartmaatschappijen en het vliegen in het algemeen.

Omdat het dus altijd om hele lange vluchten gaat is de juiste keuze van luchtvaartmaatschappijen heel belangrijk. De praktijk is dat veel klanten hun keuze primair laten afhangen van de ticketprijs of vliegduur. Maar realiseer ook dat elk ticket gebonden is aan voorwaarden (in het algemeen geldt, hoe goedkoper het ticket, hoe strikter de voorwaarden). Maar elke luchtvaartmaatschappij heeft een eigen vloot met vlieg-tuigen, waarvan de gemiddelde leeftijd en indeling sterk kan verschillen. Elke maatschappij heeft z'n eigen routenetwerk en vliegschema, die voor gunstiger of minder gunstig kan zijn. Bovendien heeft elke luchtvaartmaatschappij een eigen beleid ten aanzien van service aan boord en op de luchthavens, bagagevrijheid, catering aan boord, frequent flyer programma en samenwerking met andere luchtvaart-maatschappijen.

Onderstaand vindt u dit soort informatie over de belangrijkste luchtvaartmaatschappijen met vliegverbindingen naar en in de Pacific.

Luchtvaart Allianties

Luchtvaartmaatschappijen proberen hun netwerken op elkaar te laten aansluiten, waardoor u meer keuze heeft wat vliegverbindingen betreft. De meeste luchtvaartmaatschappijen werken ondertussen samen binnen allianties, waarvan voor de Pacific de OneWorld, Skyteam en Star Alliance de belangrijkste zijn. Binnen de duurdere tickets kunt u vaak gebruik maken van zgn. "codeshare" vluchten van partner airlines binnen de alliantie (d.w.z. vluchten met een vluchtnummer van de contract airline die uitgevoerd worden door een andere airline).

OneWorld Alliance

Airlines: American Airlines, British Airways, Cathay Pacific, Finnair, Iberia, Japan Airlines, LAN, Malev, Qantas, Royal Jordanian.

Bestemmingen: 700

website: www.oneworld.com

Skyteam Airline Alliance

Airlines: Aeroflot, Aeromexico, Air France, Alitalia, China Southern, Continental Airlines, Czech Airlines, Delta, KLM, Korean Air, Northwest.

Bestemmingen: 841

website: www.skyteam.com

Star Alliance

Airlines: Air Canada, Air China, Air New Zealand, ANA, Asiana, Austrian, BMI, LOT, Lufthansa, SAS Scandinavian Airlines, Shanghai Airlines, Singapore Airlines, South African Airways, Spanair, Swiss, TAP Air Portugal, Thai Airways, United, US Airways.

Bestemmingen: 897

website: www.staralliance.com

Cabine klassen en stoelafstand

De meeste luchtvaartmaatschappijen hebben hun vliegtuigen ingericht met 2 of 3 cabine klassen, economy, business en first. Elke luchtvaartmaatschappij heeft z'n eigen beleid ten aanzien van de stoelafstand (de zgn. "seatpitch" in inches [2,54 cm per inch]) in ieder van die klassen. Maar bij sommige maatschappijen is de stoelafstand ook nog afhankelijk van het vliegtuigtype. In de volgende tabel geven we een indicatie van de stoelafstand per luchtvaartmaatschappij.

Naast de stoelafstand verschillen de stoelen ook in breedte, zit- en lig-comfort en ingebouwd entertainmentsysteem. Daarnaast wordt meestal onderscheid gemaakt in catering, bagagevrijheid en toegang tot wacht-ruimtes (lounges) tussen de cabine klassen. In het algemeen is de first class veel comfortabeler dan de business class, en is deze weer comfortabeler dan de economy class.

Naast deze traditionele cabine klassen bieden sommige maatschappijen ook nog een tussenklasse aan, zoals de economy plus bij Air New Zealand. Het verschil zit 'm dan hoofdzakelijk in de stoelafstand. Er zijn ook luchtvaartmaatschappijen, waarbij u een stoel bij de nooduitgang kunt boeken, zoals bij KLM/Air France, Delta Airlines, Cathay Pacific en United Airlines/Continental Airlines. Zo'n stoel bij de nooduitgang biedt ook meer beenruimte, maar

nadeel is dat u in geval van nood wel instaat moet zijn de nooddeur te openen.

Op de website www.seatguru.com kunt u per luchtvaartmaatschappij en vliegtuigtype zien wat de beste stoelen zijn.

Airline	Economy	Economy+	Business	First
Air Canada	31-33"	38"	58"	-
Air China	34"	-	42"	-
Air France	31"	38"	61"	82"
Air New Zealand	31-34"	35-40"	50-79,5"	-
Air Pacific	32"	-	50"	-
Air Tahiti Nui	31-32"	-	55"	80"
British Airways	31"	38"	73"	78"
Cathay Pacific	31"	38"	60"	79"
China Airlines	32"	-	50"	83"
China Southern	33"	35-40"	40"	70"
Continental	31"	-	55"	-
Delta Airlines	32"	36"	60"	-
Emirates	32-33"	-	48"	69"
Ethiad Airways	33"	-	88"	-
EVA Air	33"	38-40"	47-61"	80"
Hawaiian Airlines	31"	-	54"	-
Japan Airlines	33"	38"	62"	83"
JetStar	29"	-	50"	-
KLM	31"	35"	60"	-
Korean Air	33"	-	50"	83"
LAN Airlines	32"	-	55"	83"
Lufthansa	31"	-	60"	90"
Malaysia Airlines	34"	-	58"	80"
Northwest Airl.	31"	-	60"	-
Qantas	31"	38"	50"	78"
Qatar Airways	32-34"	-	52"	79"
Royal Brunei	32"	-	57"	-
SAS	32"	37"	60"	-
Singapore Airl.	32"	-	58"	78"
Thai Airways	34"	42"	50"	80"
United Airlines	31"	34-36"	55"	88"
Virgin Australia	30"	34"	-	-

Deze lijst geeft een indicatie, de stoelafstand kan ook per vliegtuigtype iets afwijken. Wijzigingen onder voorbehoud

Bagage

Bij de beschrijving van de luchtvaartmaatschappijen hebben we ook - ter indicatie - de bagageregels vermeld. Wij raden u aan voor vertrek altijd nog even de officiële website van uw luchtvaartmaatschappij te controleren.

TIP: TraceMe bagagelabel

Het is geen pretje wanneer uw koffer kwijtraakt op de luchthaven. Bent u eindelijk op de plek van bestemming, is uw koffer niet gearriveerd. Gemiddeld raken er zo'n 3.000 koffers per uur zoek op luchthavens. Als u een bagagelabel van TraceMe om uw koffer bindt, kan uw kwijtgeraakte bagage in ieder geval in een handomdraai worden getraceerd!

De streepjescode op uw TraceMe bagagelabel kan door alle luchtvaartmedewerkers ter wereld met hun eigen apparatuur worden uitgelezen. Daarna krijgt u via email en sms te horen waar uw koffer zich bevindt. Geeft u deze informatie door aan de luchtvaartmaatschappij, dan zorgen zij ervoor dat de bagage weer bij u terecht komt.

U kunt dit bagagelabel voor 14,95 per stuk kopen bij: www.bagagelabel.nl

In hoofdstuk 4 heeft u kunnen lezen waarom we geen bagagelabels verstrekken. We adviseren op reis te gaan met een stevige hardshell koffer (zoals een Samsonite) of stevige reistas. U dient de koffer of reistas uiteraard wel te voorzien van uw naam en adresgegevens, maar zodanig dat dit in de vertrekhal door passanten niet meteen leesbaar is.

Deel:	C. Bijlage
Hoofdstuk:	18. Uw luchtvaartmaatschappij
Paragraaf:	I. KLM (KL)

KLM is de nationale luchtvaartmaatschappij van Nederland, met haar thuisbasis Amsterdam Schiphol. De KLM is één van de oudste en beste luchtvaartmaatschappijen ter wereld. De KLM heeft een uitgebreid routenetwerk binnen Europa, naar Azië en naar Amerika. KLM is in 2004 gefuseerd met Air France tot de holding Air France-KLM. Onder de holding zijn KLM en Air France beide actief als netwerkmaatschappij. KLM behaalt zijn omzet uit 3 kernactiviteiten, te weten vervoer van passagiers, vrachtvervoer en vliegtuigonderhoud.

Geschiedenis

Op dinsdag 7 oktober 1919 werd de 'Koninklijke Luchtvaart Maatschappij voor Nederland en Koloniën' opgericht. Het startkapitaal van 1,2 miljoen gulden werd gefourneerd door acht zakenlieden, onder wie Frits Fentener van Vlissingen. De luitenant-vlieger Albert Plesman werd administrateur en later directeur. Koningin Wilhelmina verleende de maatschappij bij oprichting het predicaat koninklijk. Hiermee is de KLM de oudste onder haar oorspronkelijke naam opererende luchtvaartmaatschappij.

De eerste commerciële vlucht (tussen Londen en Amsterdam) van de KLM werd op 17 mei 1920 uitgevoerd. Toen landde op Schiphol de door KLM geleasete 'De Havilland D.H. 16 G-EALU' (ook wel DH 9A) gevlogen door de Engelse piloot H. 'Jerry' Shaw. In de jaren daarna groeide de vloot met eigen vliegtuigen, veelal toestellen van Fokker, en werd gevlogen naar steeds meer Europese bestemmingen.

KLM vloog op 1 oktober 1924 voor het eerst naar Batavia, in het toenmalige Nederlands-Indië, het tegenwoordige Jakarta in Indonesië. Het was de langste lijnvlucht voor de Tweede Wereldoorlog. In deze periode groeide KLM uit tot de derde maatschappij in de wereld, na Pan American Airways en Imperial Airways. Het begin van de oorlog maakte een einde aan haar groei en de maatschappij kwam grotendeels stil te liggen. In 1945, na de Tweede Wereldoorlog, hervatte KLM haar lijndiensten en in 1946 startte KLM als eerste Europese luchtvaartmaatschappij lijndiensten naar de Verenigde Staten. Ook de lijndienst naar Indië werd weer hersteld en werd er gevlogen met klassieke vliegtuigen als de Dakota en Lockheed Constellation.

In 1958 werd het eerste straalvliegtuig in de vloot opgenomen, de Douglas DC-8, later gevolgd door de kleinere Douglas DC-9 voor het Europese luchtverkeer. In 1971 introduceerde KLM de Boeing 747 in haar vloot, het begin van de widebody-vloot van KLM. Het netwerk werd steeds uitgebreid en omvatte uiteindelijk bestemmingen in alle werelddelen. Ondanks de kleine thuismarkt groeide KLM zo uit tot de vierde maatschappij in Europa.

Voor het binnenlandse luchtverkeer werd in 1966 NLM Cityhopper opgericht, vanaf midden jaren zeventig ook actief op regionale vluchten in Europa. Sinds 1991, na een fusie met Netherlines, vliegt deze dochteronderneming onder de naam KLM Cityhopper. KLM is ook steeds dominantier geworden in de Nederlandse luchtvaartsector met deelnemingen in Transavia en Martinair, sinds respectievelijk 2003 en 2008 volledige dochterbedrijven van KLM.

Samenwerking met andere maatschappijen werd steeds belangrijker. Zo werden sinds 1993 alle vluchten tussen de VS en Europa uitgevoerd als joint venture met Northwest

Airlines (ondertussen opgegaan in Delta Airlines). Ook werden gedurende de jaren negentig gesprekken gevoerd met andere Europese maatschappijen, waaronder British Airways en Alitalia, over verregaande samenwerking en zelfs een fusie. Dit resulteerde uiteindelijk op 5 mei 2004 tot de fusie van KLM met Air France tot Air France-KLM. Door deze fusie werd KLM tevens opgenomen in de luchtvaartalliantie SkyTeam.

Internationale routes

KLM vliegt intercontinentaal vanaf Schiphol naar tal van luchthavens in Azië, Afrika en Amerika. Als onderdeel van rond-de-wereld routes nemen we vaak één of meerdere van de volgende stopoverluchthavens in de route op. In Azië: Bangkok, Hong Kong, Jakarta, Kuala Lumpur & Singapore. In Amerika: Los Angeles, San Francisco, New York, Seattle & Vancouver. KLM doet zelf geen bestemmingen aan in de Pacific. Voor de vliegroure naar Hawaii wordt samengewerkt met Delta Airlines.

Bestemmingen

Met KLM vliegt u naar zo'n 80 verschillende landen met wel 135 verschillende bestemmingen. Het grote voordeel van de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij is dat zij ontzettend veel rechtstreekse vluchten hebben waardoor (onnodige) tussenstops voorkomen worden. Om naar deze vele verschillende bestemmingen te kunnen vliegen werkt KLM samen met verschillende partners waaronder Air France, Delta Air Lines en Kenya Airways. Met KLM vliegt u dus de hele wereld over, van Amerika tot Afrika en Azië.

Vloot en Cabine klassen

De KLM heeft een moderne en goed onderhouden vloot van ongeveer 113 vliegtuigen. KLM hanteert een twee klassensysteem in haar Europese vloot en een drie klassensysteem in haar intercontinentale vloot. De toestellen voor de lange afstanden beschikken over World Business Class (WBC), Economy Comfort (EC) en Economy, de toestellen op de korte en middellange afstanden (alle Boeing 737's) hebben Europe Business Class (EBC) en Economy.

Economy Class (Intercontinentaal)

Economy Class biedt een 31" pitch in alle intercontinentale vliegtuigen met uitzondering van de Airbus A330-200, die een stoelafstand van 32" biedt. Alle vliegtuigen van KLM die buiten Europa vliegen hebben een persoonlijk entertainment-systeem met AVOD (Audio Video on Demand) en persoonlijke telefoons (op de achterkant van de controller) met een e-mail- en sms-functie. Passagiers in Economy Class op routes naar intercontinentale bestemmingen krijgen een warme maaltijd (vaak meer dan een, afhankelijk van de vluchtduur). Dranken zijn gratis, met uitzondering van champagne. Er kan belastingvrij worden gewinkeld op alle vluchten. Kort voor aankomst is op de persoonlijke schermjes actuele informatie te zien voor transfervluchten.

a-la-carte

KLM biedt sinds kort a-la-carte maaltijden aan in de Economy Class. Deze dienen vooraf gereserveerd te worden via manage mijn boeking. Er zijn 4 varianten, Japans, Italiaans, een Indonesische rijsttafel en een vegetarische optie. Kosten tussen de € 12,- en € 15,-

Economy Comfort (Intercontinentaal)

Vanaf december 2009 biedt KLM een extra comfortabele zone binnen de economy class op alle intercontinentale vluchten. De klasse biedt de standaard economy maaltijd en dranken service maar dan in een stoel met meer beenruimte, 35" pitch, waarvan de rugleuning twee maal zo ver achterover kan klappen. Verder worden deze stoelen in de

voorste helft van de economy class geplaatst zodat men eerder uit kan stappen. Bovendien is het iets stiller vooraan in het vliegtuig. Afhankelijk van het type vliegtuig zijn er op elke vlucht tussen de 32 en de 40 van dergelijke stoelen beschikbaar.

Voor een Economy Comfort-stoel betaalt u tussen de € 60,- en € 150,- extra voor een enkele reis, afhankelijk van de duur van de vlucht. Bent u Flying Blue Platinum-deelnemer, of reist u op een volledig flexibel Economy-ticket, dan betaalt u niets extra voor een Economy Comfort-stoel. Flying Blue Gold- en Silver-deelnemers krijgen korting. U kunt een Economy Comfort-stoel reserveren vanaf 90 dagen tot 1 uur voor vertrek op www.klm.nl via "manage mijn boeking". U heeft alleen een creditcard nodig.

World Business Class

De World Business Class biedt een 60 inch stoelafstand op alle intercontinentale vliegtuigen. De toestellen bieden een stoel die tot 175 graden naar achteren versteld kan worden. De zitplaatsen hebben een massage functie, een privacy-scherm, persoonlijke leeslampen, been- en voetsteunen en persoonlijke telefoons (Aan de achterkant van de controller). De nieuwste aanvulling in de vloot van de KLM, de Boeing 777-300ER heeft dezelfde Business Class-stoel als fusiepartner Air France. Het persoonlijke entertainment-systeem heeft een 10,4" TV-monitor met AVOD (Audio Video on Demand). Onder andere de nieuwste films, populaire series, luisterboeken en taal cursussen zijn beschikbaar voor de passagier. Bovendien heeft het systeem een uitgebreide sms- en e-mailfunctie. Er zijn laptop-aansluitingen aanwezig.

Bagage

Bij KLM is zowel het aantal stuks, als het gewicht van de bagage bepalend. De volgende bagageregels gelden per passagier (voor baby's gelden afwijkende regels). Bij KLM is online check-in mogelijk.

Ruimbagage

- Economy Class: 1 stuk, maximaal gewicht 23 kg
- Business Class: 1 stuk, maximaal gewicht 32 kg

de som van de LxBxH afmetingen mag maximaal 158 cm zijn per stuk. Voor een 2e koffer betaald u dus bij check-in een toeslag (bijv. vanuit Amsterdam is dat 50,- euro per vlucht of aaneengesloten vluchten [dus met evt overstap, maar zonder stopover]). SkyTeam Elite/ElitePlus deelnemers mogen een 2e koffer van max. 23 kg gratis meenemen.

Handbagage

- Economy Class: 1 stuk, max. gewicht 12 kg
  - Business Class: 2 stuk, max. gewicht 18 kg
- de afmetingen mag maximaal 55x25x35 cm zijn per stuk. Als extra mag u een handtas of laptoptas meenemen

Ondertussen zijn de luchtvaartmaatschappijen - mede i.v.m. de strenge veiligheidsvoorschriften - erg strikt geworden op de bagage. Houdt er rekening mee dat u extra betaald voor elke kg overgewicht of overmaat.

Samenwerkingen

Samenwerking met andere maatschappijen werd steeds belangrijker. Zo worden sinds 1993 alle vluchten tussen de VS en Europa uitgevoerd als joint venture met Northwest Airlines (ondertussen opgegaan in Delta Airlines). Gedurende de jaren negentig werden gesprekken gevoerd met andere Europese maatschappijen over verregaande samenwerking. Dit resulteerde uiteindelijk in 2004 tot de fusie van KLM met Air France tot Air France-KLM. Door deze fusie werd KLM tevens opgenomen in de luchtvaartalliantie SkyTeam. Los van het SkyTeam biedt KLM in samenwerking

met Air New Zealand uitstekende rond-de-wereld vliegtarieven aan.

Frequent Flyer systeem (Flying Blue)

Het frequent flyersysteem van de KLM is het Flying Blue Programma. Iedereen van 18 jaar of ouder kan lid worden. Het lidmaatschap is gratis, u kunt het aanvragen door een aanvraagformulier in te vullen op de website. Het uitgangspunt van het programma is dat u elk jaar een bepaalde hoeveelheid punten verzamelt, door regelmatig te vliegen met KLM of haar partnermaatschappijen. Deze punten kunt u dan gebruiken voor ondermeer gratis vluchten, upgrades en companion tickets. Het lidmaatschap eindigt automatisch als u aan het einde van het jaar de minimaal benodigde 2500 punten niet heeft verzameld.

Als gevolg van de fusie met Air France werd in 2005 het frequent flyer-programma van KLM, de 'Flying Dutchman' genaamd, samengevoegd met het Franse 'Fréquence Plus' tot Flying Blue. Naast de gebruikelijke SkyTeam-partners kunnen passagiers ook op vluchten van andere luchtvaartmaatschappijen, waaronder Japan Airlines, Malaysia Airlines en Qantas, punten sparen en besteden.

Er zijn 3 serviceniveaus: Blue Wing (minimaal 2500 verzamelde punten of 4 transacties per jaar), Silver Wing (minimaal 17.000 verzamelde punten of 20 enkele vluchten per jaar) en Royal Wing (minimaal 30.000 verzamelde punten of 40 enkele vluchten per jaar). Steeds na verloop van een jaar wordt bepaald of u een niveau hoger of lager wordt ingedeeld. Het Silver Wing en Royal Wing lidmaatschap geeft toegang tot speciale lounges voor vertrek van uw KLM-vlucht, hogere reserveringsprioriteit en hogere bagagelimiet.

Punten verzamelen

Als u eenmaal lid bent, verzamelt u punten op elke internationale vlucht van KLM, Northwest Airlines en haar partnermaatschappijen (zie onderstaande tabel). Ook op binnenlandse vluchten van Northwest Airlines kunt u punten verdienen. Bijschrijven van de punten kunnen wij voor u doen maar kunt u ook bij check-in zelf regelen.

Punten besteden

De verzamelde punten kunt u gebruiken voor gratis tickets, upgrades en companion tickets (kijk hiervoor op de klm website). Het puntenaantal dat u nodig heeft voor een upgrade naar een volgende klasse is gelijk aan het verschil in benodigde punten tussen de betreffende klassen. Gedeeltelijke upgrades zijn ook mogelijk. U kunt op de website van KLM uw puntenoverzicht raadplegen.

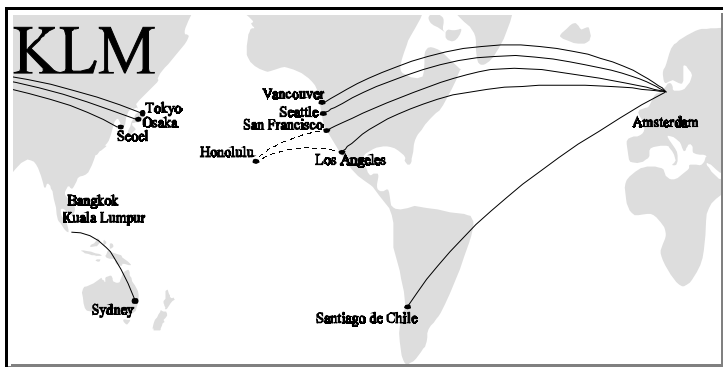
De voordelen van Flying Blue KLM:

- Een gegarandeerde zitplaats naar voorkeur
- Voorrang op wachtlijsten, ook op de stand-by lijst
- Extra bagage meenemen
- Voorrang bij het inchecken
- Toegang tot verschillende lounges
- Voorrang bij het boarden
- Voorrang bij de bagageafhandeling

Ook wanneer je met één van de partnerluchtvaartmaatschappijen van KLM vliegt, spaart u miles en geniet je van de vele voordelen!

Voor meer informatie:

KLM Flying Blue Helpdesk (SPL/MN)
Postbus 7700, 1117 ZL Schiphol
Tel. 020 - 695 20 20 / Fax. 020 - 64 88 333

Alle feiten op een rijtje

Opgericht:	7 oktober 1919, als Koninklijke Luchtvaart Maatschappij
Hubs:	Amsterdam Schiphol (AMS)
Vloot:	113 vliegtuigen + (11 orders);
Vloot leeftijd:	gem. 9,5 jaar
Bestemmingen:	135
Alliantie:	Skyteam
Klassen:	2 (Business en Economy)
Dochters:	KLM Cityhopper & Transavia
Eigenaar:	Air France - KLM
Hoofdkantoor:	Amstelveen, Nederland
FF programma:	Flying Blue
Website:	www.klm.nl

Kantoren

De KLM heeft kantoren in alle delen van de wereld. Voor informatie over uw vluchtreserveringen en herbevestigen van vluchten kunt u contact opnemen met deze kantoren via onderstaande telefoonnummers.

Land (Stad)	(Landcode) Telefoonnummer
Canada (Vancouver)	1800 447 4747
Chili (Santiago de Chile)	02 - 233 0991 / 011
Hong Kong	(852) 2808 2111
Indonesië (Jakarta)	021 - 252 67 40
Japan	0120 468 215
Korea (Seoul)	02 - 2011 5500
Maleisië (Kuala Lumpur)	03 - 2711 9811
Nederland	020 - 4 747 747 / 0900 boekklm
Singapore	6737 7622
Thailand (Bangkok)	02 - 679 1100
USA (domestic)	(1) 800 - 225 2525
USA (international)	(1) 800 - 447 4747

Deel:	C. Bijlage
Hoofdstuk:	18. Uw luchtvaartmaatschappij
Paragraaf:	II. United Airlines (UA)

United Airlines is 's werelds grootste luchtvaartmaatschappij met 86.852 medewerkers en 702 vliegtuigen. United onderscheidt zich van vele andere Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen in service, veiligheid en comfort. United heeft op veel Amerikaanse luchthavens compleet eigen terminals. Het vluchtschema van United herhaalt zich dagelijks, waardoor zeer veel vliegmogelijkheden bestaan. United vliegt met moderne vliegtuigen. Zeer bijzonder ook is het aantrekkelijke frequent flyer programma, dat voor iedereen toegankelijk is.

De grootste United hub is Houston's George Bush Intercontinental Airport. United heeft ook hubs op O'Hare International Airport in Chicago, Washington Dulles International Airport, Denver International Airport, San Francisco International Airport, Los Angeles International Airport, Narita International Airport nabij Tokio (Japan), Newark Liberty International Airport, Cleveland Hopkins International Airport en Antonio B. Won Pat International

Airport in Guam (Micronesië). United is één van de oprichters van de Star Alliance, de grootste luchtvaart-alliantie ter wereld en biedt verbindingen tussen meer dan 1.000 bestemmingen in meer dan 170 landen wereldwijd. De luchtvaartmaatschappij's regionale dienst is United Express.

Geschiedenis

United Airlines maakt aanspraak op de titel "oudste commerciële luchtvaartmaatschappij in de USA", vanwege Varney Airlines luchtpost dienst van Walter Varney (die ook oprichter van Continental Airlines was) die in 6 april 1926 in Boise (Idaho) werd opgericht. In 1927 richtte vliegtuigpionier William Boeing zijn eigen luchtvaartmaatschappij - Boeing Air Transport - op, en in de jaren erop begon hij met het overnemen van andere luchtpost luchtvaartmaatschappijen (met inbegrip van Varney's). Binnen vier jaar omvatte het bedrijf diverse luchtvaartmaatschappijen, vliegtuig- en onderdelen-fabrieken en verschillende luchthavens. In 1929 fuseerde Boeing zijn bedrijf met Pratt & Whitney, om de United Aircraft and Transport Corporation (UATC) te vormen.

Vanaf maart 1928 gingen Boeing Air Transport, National Air Transport, Varney Airlines en Pacific Air Transport gezamenlijk onder de naam van United Air Lines een "Coast-to-Coast" dienstregeling uitvoeren voor postvervoer. Het duurde destijds 27 uur om de route te vliegen. In 1930 bleek de vliegtuigcapaciteit voldoende om ook passagiers te gaan vervoeren. Boeing Air Transport huurde een verpleegkundige - Ellen Church - om passagiers aan boord te helpen, zij was daarmee de eerste vliegtuigstewardess. Op 7 mei 1930 werd de overname van National Air Transport Inc door UATC afgerond, waarmee de basis werd gelegd van het huidige United Airlines met hoofdkantoor in Chicago.

Als gevolg van het zgn "Air Mail Scandal" werd door de federale regering in 1934 de Air Mail Act afgekondigd, waarin het gemeenschappelijk bezit van vliegtuigfabrieken en luchtvaartmaatschappijen werd verboden. De United Aircraft and Transport Corporation (UATC) moest worden opgesplitst in in drie aparte bedrijven. UATC's productie belangen ten oosten van de Mississippi werd United Aircraft (de toekomstige United Technologies), terwijl de productie belangen ten westen van de Mississippi werd Boeing Airplane Company. De luchtvaartmaatschappij belangen werd het United Air Lines.

In die tijd volgde het routenet van United de routes van het luchtpostverkeer, van New York naar Chicago en via Salt Lake City naar San Francisco en op de meer zuidelijke route van Los Angeles via Denver naar Washington DC. De huidige hubs van United stammen uit die tijd. In 1933 introduceerde United met de Boeing 247 een snelle passagiersdienst van Newark (met vertrek 's ochtends) via 8 tussenstops naar San Francisco (aankomst 's avonds). Op 11 oktober 1933 explodeerde een Boeing 247 in de lucht, waarbij alle 7 mensen aan boord omkwamen. Uit onderzoek bleek dat de explosie was veroorzaakt door een nitroglycerine bom, de daders werden nooit gevonden. Het was de eerste bewezen bomaanslag op een vliegtuig in de geschiedenis.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden personeel en vliegtuigen ingezet voor de oorlogsvoering. Na de oorlog profiteerde United sterk van de in de oorlogstijd ontwikkelde vliegtuigtechnologie, zoals drukkabines en de straalmotor, waardoor vliegtuigen veel sneller, verder en hoger konden vliegen. Er ontstond een sterke toename naar vliegzeizen. Dit was ook de periode waarin Pan American Airways z'n Tokyo-hub begon met een uitgebreid routenetwerk in de Pacific, dat later zou worden overgenomen door United.

Op 1 juni 1961 fuseerde United met Capital Airlines, waardoor de op één na grootste airline ter wereld ontstond (na Aeroflot en voor American Airlines). In 1968 werd het bedrijf gereorganiseerd, waarbij het beursgenoteerde moederbedrijf - UAL Corporation - werd gevormd, met United Airlines als een volledige dochteronderneming.

De-regulering

United had in de jaren '60 en '70 graag intercontinentale vliegroutes willen ontwikkelen, maar wetgeving verbood dat. Pas in 1983 begon United vluchten vanuit Seattle en Portland naar Tokyo. United Airlines was één van de meest uitgesproken voorstanders van de de-regulering van de luchtvaart, omdat de regels haar expansie tot dan toe erg had beperkt. In 1978 werd de Airline Deregulation Act een federale wet. In 1985 nam United de gehele Pacific Divisie over (inclusief alle Boeing 747's en Lockheed 1011's en bemanning) van het noodleidende Pan American World Airways. De jaren '70 en '80 waren ook de jaren dat langlopende conflicten met de machtige vakbonden voor piloten en cabinepersoneel werden uitgevochten. De economische crises leidde tot veel stakingen en ontslagen, en uiteindelijk tot een modernere bedrijfsvoering met een meer prestatie gedreven bedrijfsmodel. In mei 1981, een week nadat rivaal American Airlines het eerste moderne frequent flyer systeem ter wereld lanceerde (AAdvantage), lanceerde United Airlines haar Mileage Plus systeem.

United speelde in de '80-er jaren handiger in op de gevolgen van de de-regulering dan de meeste andere luchtvaartmaatschappijen in Amerika. Door lagere salarissen en flexibelere arbeidscontracten kon het beter concurreren met Pan Am, AA en Delta, waardoor het gelidelijk aan marktaandeel won. De neergang van Pan Am bleef nieuwe kansen bieden voor United. In 1991 breide United haar routenet flink uit, door de vluchtdivisie naar London Heathrow van Pan Am over te nemen. In 1992 volgde de overname van de Caribische en zuid-Amerikaanse vluchtdivisie uit de boedel van de teloorgegane Pan Am. Maar de nasleep van de Golfoorlog en de toegenomen concurrentie van low-cost carriers leidde ook bij United tot grote verliezen in 1991 en 1992. In 1994 nam het personeel van United Airlines 55% van de aandelen over in het bedrijf in ruil voor een salarisverlaging van 15-25%, alleen de stewardessen deden niet mee. Het "Employee Stock Ownership Plan" (ESOP) maakte United de grootste "employee-owned" bedrijf in de wereld. United maakte in haar marketing communicatie hier ook gretig gebruik van, door slagans als: "the employee-owners of United invite you to come fly the friendly skies," "we don't just work here," and "thank you for calling United Airlines; please hold and one of our owner-representatives will be with you shortly".

In 1997 werd United mede-oprichter van de Star Alliance met Air Canada, Lufthansa, Scandinavian Airlines en Thai Airways. Dat zelfde jaar, United opende een belangrijke hub in Los Angeles International Airport. United was de "launch customer" voor de Boeing 777, en had aanzienlijke inbreng in het ontwerp van dit revolutionair zuiniger 2-motorige widebody straalvliegtuig.

Op 11 september 2001 werden 2 vliegtuigen van United gekaapt, een Boeing 767 met vluchtnummer UA175 vloog in de zuidtoren van het WTC complex in New York. Het andere vliegtuig, een Boeing 757 met vluchtnummer UA93 storte neer in een weiland in Pennsylvania. Tot 2001 had United - met z'n hub in San Francisco - sterk geprofiteerd van de "dot.com boom". Toen in 2002 een economische crisis uitbrak, bleek United in een slechtere positie dan voorheen,

mede omdat het had nagelaten om de kosten onder controle te houden, in combinatie met een gehavende netwerk na de aanslagen van 11 september en de torenhoge olieprijsen. United maakte enorme verliezen en bleek niet meer in staat om extra kapitaal aan te trekken.

Bijna faillissement

In december 2002 dreigde UAL Corporation failliet te gaan, maar kreeg het bescherming tegen schuldeisers (de zgn. "chapter 11" procedure). De luchtvaartmaatschappij werd gedwongen om drastisch te snijden in haar kosten, maar bleef wel doorvliegen. De vloot werd gereduceerd van 557 tot 460 vliegtuigen en het routenetwerk op Zuid-Amerika werd ontmanteld. Maar tegelijkertijd bleef United wel investeren, in 2003 werd een nieuwe "low-cost carrier" opgericht. In 2004 werd gestart met een tussenklasse (premium economy) op de route New York naar Los Angeles en San Francisco met een aantal gere-geconfigureerde Boeing 757's, wat een groot succes bleek. Na een ongebruikelijk lange periode bracht United in september 2005 een herstructureringsplan uit, met als gevolg dat het op 1 februari 2006 uit de faillissements-bescherming is gekomen.

Fusie United en Continental

United Airlines en Continental Airlines begonnen in februari 2008 (in navolging van de fusie van Delta Airlines en Northwest Airlines) aan gesprekken over een mogelijke fusie tussen beide partijen. Op 27 april 2008 werden de onderhandelingen echter afgebroken door Continental; de maatschappij besloot zelfstandig door te gaan, maar besloot ook om de luchtvaartalliantie SkyTeam te verruilen voor Uniteds Star Alliance.

In april 2008 kwam uit dat United Airlines wederom fusiegesprekken voerde, maar ditmaal met US Airways. In juni van datzelfde jaar tekenden Continental en United alsnog voor een samenwerking als voorbode voor een eventuele samenvoeging. De samenwerking had aanvankelijk vooral betrekking op de internationale routes, in het delen van technologie en op het samenvoegen van de frequent flyer-programma's.

De media meldden in april 2010 dat een fusie van United en US Airways nabij zouden zijn. Op 22 april 2010 liet United echter weten dat het niet een fusie zou aangaan met US Airways. Kort daarna, op 2 mei 2010, besloten de besturen van United en Continental tot een uitwisseling van aandelen, om zo volledig te fuseren. De verbintenis werd één dag later bekend gemaakt. De nieuwe luchtvaartmaatschappij draagt de naam van United en het logo van Continental. De nieuwe luchtvaartmaatschappij zal haar hoofdkantoor in Chicago hebben en naar verwachting 144 miljoen passagiers per jaar gaan vervoeren vanuit tien hubs naar 370 bestemmingen in 59 landen. Door de fusie wordt een kostenbesparing van ruim één miljard dollar per jaar verwacht. Op 1 oktober 2010 kon de fusie met de vakbonden en de kartelautoriteiten afgerond worden. Momenteel in 2011 en 2012 worden de operationele zaken en computersystemen samengevoegd.

Routenetwerk

United Airlines heeft haar thuisbasis in de Verenigde Staten, met zgn. hubs in Washington, Chicago, Denver en San Francisco. United Airlines heeft een dagelijkse vlucht vanaf Amsterdam naar Washington, waar u kunt overstappen op vluchten naar een groot aantal binnenlandse bestemmingen (waaronder de Hawaii eilanden). Tevens zijn er dagelijkse vluchten uit Amerika (Los Angeles en San Francisco) naar Australië en Nieuw-Zeeland.

Hawaii route

United Airlines is de luchtvaartmaatschappij met de meeste vluchten naar Hawaii. Om op één dag vanaf Amsterdam naar Hawaii te vliegen dient u meestal gebruik te maken van de route via Londen (met British Midlands [BMI]) en San Francisco, met aankomst in Hawaii 's avonds. Op de terugweg vliegt u tegen het licht in, u vertrekt dan 's avonds uit Hawaii en komt 2 dagen later 's ochtends aan in Amsterdam.

Interisland vluchten

Voor de vluchten tussen de eilanden van Hawaii, werkt United Airlines samen met Hawaiian Airlines (met codeshare vluchten). De interisland-vluchten van Hawaiian worden zeer frequent uitgevoerd, meestal elk uur kunt u vliegen naar een ander eiland. Als u een vlucht mist kunt u meestal met de eerst volgende Hawaiian mee, mits er plaats is. Houdt er wel rekening mee dat u tegenwoordig moet betalen (bij inchecken) voor het meenemen van uw bagage.

Vloot

United Airlines heeft een wat oudere vloot, zeker in vergelijking met de meeste Noord-Europese en Aziatische luchtvaartmaatschappijen. Mede door de hoge bezetting van de vliegtuigen en drukte op Amerikaanse luchthavens kan een plotseling mankement tot vertragingen of vluchtuitval leiden.

United Airlines zelf beschikt over een vloot van 360 vliegtuigen. Samen met de vloot van Continental Airlines beschikken ze momenteel over ruim 700 vliegtuigen.

Cabine klassen en service aan boord

De service aan boord van United Airlines steekt in het algemeen wat schril af t.o.v. Europese en Aziatische luchtvaartmaatschappijen, zeker voor economy class passagiers. Echter daar zijn wat kanttekeningen bij te maken. De luchtvaart in de Verenigde Staten zit in een zeer moeilijke periode, vooral vanwege heftige concurrentie, strikte wetgeving en hoge brandstofkosten. Alle grote Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen hebben daar al enige tijd mee te maken. Het is daarom beter om het serviceniveau van United Airlines te vergelijken met andere Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen, en dan behoren ze zeker tot één van de betere.

Er zit echter een groot verschil tussen de service van United op internationale vluchten t.o.v. die op binnenlandse vluchten. Op binnenlands vluchten is de service aan boord erg beperkt, u dient aan boord cash te betalen voor alcoholische drankjes, snacks en koptelefoons. Ook voor uw 2e koffer betaald u bij inchecken een toeslag. Bij de partnerairline - Hawaiian Airlines, die tussen de eilanden van Hawaii vliegt, betaald u zelfs bij inchecken voor elke koffer een toeslag van 17 usd. Dat te samen met de zeer uitgebreide veiligheidscontroles en vaak grote drukte op de Amerikaanse lucht-havens zorgen ervoor dat veel klanten stress ervaren tijdens de reis.

Economy Class

United Economy is een aangename manier om de oceaan over te reizen. In de Boeing 747, 767 en 777 vliegtuigen van United beschikt u over een moderne vliegtuigstoel met uw eigen videoscherm en entertainmentsysteem. De stoelafstand bedraagt 31". U kunt kiezen uit een ruim aanbod van de laatste films, tv-series en spelletjes. United Airlines is de eerste luchtvaartmaatschappij ter wereld die de koffie van Starbucks aan boord serveert.

Economy Plus Class

Economy Plus is een tussenklasse met iets meer comfort voor een aantrekkelijke prijs. Economy plus wordt allen aangeboden aan boord van de Boeing 747, Boeing 767 en de Boeing 777 van United. De Economy Plus sectie biedt dezelfde

de service als in de Economy Class, maar de stoelen beschikken over bijna 13cm meer beenruimte (de stoelafstand is 34-36"). De Economy Plus passagiers zitten voor de Economy Class reizigers, waardoor zij eerder van boord kunnen. Net als in United Economy beschikt u over een eigen video-scherm, waarop u de nieuwste films kunt kijken, de beste muziek kunt luisteren en de leukste spelletjes kunt spelen.

Business Class

Business Class biedt u op de luchthaven voorrang bij het inchecken, instappen en de bagageafhandeling. Tevens heeft u toegang tot de lounges, waar u kunt dineren of zichzelf kunt oprispen. De ergonomisch ontworpen stoelen aan boord bieden veel comfort en u kunt ten alle tijden genieten van een heerlijk drie gangen menu met de beste wijnen. De stoelafstand bedraagt in de business class 55". Uw stoel beschikt over een persoonlijk videoscherm met een uitgebreid aanbod van de nieuwste films, tv-series, spelletjes en nog veel meer!

First Class

First Class biedt u op de luchthaven voorrang bij het inchecken, instappen en de bagageafhandeling. Tevens heeft u toegang tot de lounges, waar u kunt dineren of zichzelf kunt oprispen. Aan boord zit u in een suite die u zeer veel comfort en privacy bieden. De suites kunnen worden omgetoverd tot een heus bed, waar de nacht letterlijk voorbij zal vliegen. Uw stoel beschikt over een persoonlijk video-scherm met een uitgebreid aanbod van de nieuwste films, tv-series, spelletjes en nog veel meer! De stoelafstand bedraagt in de first class 88". De maaltijden aan boord zijn zorgvuldig samengesteld door chef koks en komen met een ruim aanbod aan wijnen van over de hele wereld. U zult onder de indruk zijn van United First!

Op de website www.seatguru.com kunt u per vliegtuigtype en cabine klasse zien welke stoel gunstig of ongunstig is. Dit is niet iets wat wij standaard checken, maar we willen wel graag onze klanten erop wijzen dat u dit kunt raadplegen en eventueel uw stoelkeuze daarvan af laat hangen.

Bagage

United Airlines heeft voor vluchten in de USA per 1 november 2011 haar bagagebeleid verandert. Standaard moet elke passagier bij de incheck-balie gaan betalen voor het meenemen van een koffer (per vlucht voor de 1^e koffer 25 USD en voor de 2^e koffer 35 USD). Vooralsnog zijn internationale passagiers t.a.v. hun 1^e koffer van 23kg hiervan vrijgesteld, maar het beleid ten aanzien hiervan is onderhevig aan wijzigingen. Kijk op de website van United Airlines voor de actuele regels hieromtrent. Voor een 2^e koffer (per persoon) betaalt u dus wel een toeslag (vanuit Amsterdam is dat 50,- euro per vlucht of aaneengesloten vluchten [bijv. u betaald niet opnieuw als u louter overstapt in Chicago en San Francisco op weg naar Hawaii]), evenals voor overgewicht en bovenmaatse bagage.

Bovenmaatse en te zware bagage

- Ruimbagage van meer dan 23 kg wordt niet zonder toeslag geaccepteerd. Ruimbagage van meer dan 32 kg wordt sowieso niet geaccepteerd (ook niet met toeslag);
- Ruimbagage met een enkele afmeting van meer dan 157 cm (62 inch) wordt niet zonder toeslag geaccepteerd;
- Toeslagen voor bovenmaatse bagage worden in rekening gebracht boven op eventuele toeslagen die worden berekend voor te zware en/of overbagage;
- Toeslagen voor bovenmaatse bagage moeten bij de incheckbalie op de luchthaven worden betaald en kunnen niet online worden betaald.

Ondertussen zijn de luchtvaartmaatschappijen - mede i.v.m. de strenge veiligheidsvoorschriften - erg strikt geworden op de bagage. Houdt er rekening mee dat u extra betaald voor elke kg overgewicht. Aanvullende informatie over bagage:

- Alle ruimbagage moet aan de buitenkant zijn voorzien van een label of etiket met de naam van de klant die de bagage incheckt;
- Bagage mag alleen met een TSA slot zijn afgesloten;
- Wij raden u aan voor binnenlandse vluchten uiterlijk 90 minuten voor vertrek op de luchthaven aanwezig te zijn om zo spoedig mogelijk te kunnen inchecken;
- Sluitingstijden voor het inchecken van bagage verschillen per plaats van vertrek;
- U kunt inchecken vanaf 24 uur voor uw geplande vertrek. Het laatst mogelijke tijdstip om in te checken, bagage te laten controleren en in te stappen is afhankelijk van uw vertrekluchthaven en bestemming.
- Bij inchecken op Schiphol dient u uiterlijk 3 uur voor uw vlucht met United Airlines naar de USA in te checken.

Veiligheidscontroles en TSA

De ANVR raadt u aan als u naar de USA reist om uw ingecheckte koffer niet op slot te doen. Uit veiligheidsoverwegingen controleert de Amerikaanse TSA (Transport Security Administration) ongeveer 10% van alle bagage die aankomt op de vele luchthavens in de USA. Koffers en andere bagage worden geopend en zonodig worden sloten geforceerd. TSA acht zich niet aansprakelijk voor eventuele schade. Aan reizigers die naar de Verenigde Staten reizen raadt de ANVR aan om gebruik te maken van kofferslotjes die goedgekeurd zijn door de TSA, om schade aan uw bagage te voorkomen.

Handbagage

Voor de handbagage geldt dat u 1 stuks bagage mag meenemen, waarvan de som van de LxBxH afmetingen maximaal 114 cm mag bedragen. Als extra mag u een handtas of laptop tas meenemen.

Veiligheidscontroles en ESTA

Als u naar of via de USA reist, dan krijgt u te maken met uitgebreide veiligheidscontroles. Het begint al bij check-in op Schiphol. Terwijl u staat te wachten voor de balie van United moet u een vragenlijstje beantwoorden. Bij aankomst in Amerika moet u door de veiligheidscontrole, paspoortcontrole en douane. Omdat dit tijdrovend is staan hier vaak lange rijen en dient u rekening te houden met wachttijden van meer dan 20 minuten.

Als u in de USA verblijft, dan dient u een reistoestemming te krijgen van de Amerikaanse autoriteiten (de zgn. ESTA). Hiertoe moet u op internet op de website van ESTA een aanvraag indienen (er worden een aantal eenvoudige vragen gesteld), de kosten hiervoor bedragen 14 USD per persoon. Zonder ESTA wordt u de toegang tot de USA geweigerd.

Frequent Flyer systeem (Milage Plus)

Het frequent flyersysteem van United Airlines heet Mileage Plus. Het is één van de grootste en populairste frequent flyer systemen ter wereld. Deelname is gratis voor iedereen, zelfs voordat u met United Airlines heeft gevlogen. U hoeft alleen een inschrijfformulier in te vullen op de website om lid te worden. U ontvangt enkele weken na de aanvraag een plastic lidmaatschapskaart met uw persoonlijke nummer erop. Om lid te blijven hoeft u niet per sé steeds met United te vliegen. Leden die jaarlijks veel miles verzamelen, krijgen een hogere status (premier lid bij 25.000 miles/jaar en premier executive bij 50.000 miles/jaar).

Punten verzamelen

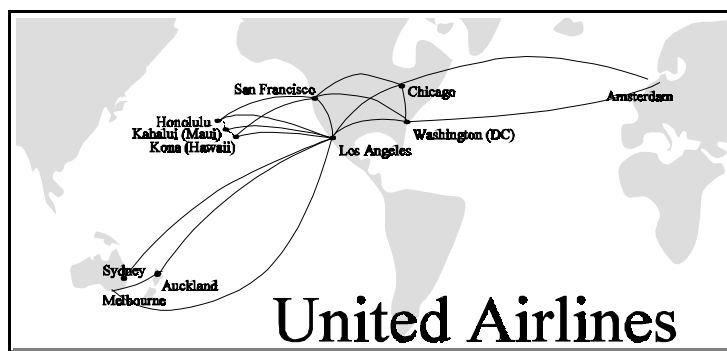
Als lid verzamelt u miles op elke vlucht van United Airlines en haar partner maatschappijen (in de Star Alliance). De hoeveelheid verzamelde punten is afhankelijk van de vluchtroute. Bijschrijven van de punten kunnen wij voor u doen maar kunt u ook bij check-in zelf regelen. Ook achteraf, tot 1 maand na thuiskomst kunt u door insturing van uw instapkaarten met vermelding van uw lidmaatschapsnummer nog miles verzamelen. Op de website van United vindt u meer informatie over het MilagePlus programma.

Punten besteden

De verzamelde punten kunt u gebruiken voor gratis tickets, upgrades en companion tickets. Gedeeltelijke upgrades zijn ook mogelijk. Op de website van United Airlines kunt u uw puntensaldo en bestedingsmogelijkheden raadplegen.

Red Carpet Club

Toegang tot de comfortabele lounges die United Airlines op tal van luchthavens heeft, zijn automatisch toegankelijk voor Business en First Class passagiers. Daarnaast kunt u ook een lidmaatschap kopen dat onbeperkt toegang geeft tot de lounges (200 us\$/jaar plus éénmalig inschrijfgeld van 100 us\$). De Red Carpet lounges zijn vaak een oase van rust op de zeer drukke Amerikaanse luchthavens. Tal van faciliteiten, snacks, drinks en services staan gratis of voor een geringe vergoeding tot uw beschikking.

Alle feiten op een rijtje

Opgericht:	1926 (als Boeing Air Transport) en 1934 (als United Air Lines)
Hubs:	Chicago, Washington DC, Denver, San Francisco en Los Angeles
Vloot:	360 vliegtuigen + (50 orders); met CO ca. 700 vliegtuigen
Vloot leeftijd:	gem. 14 jaar
Bestemmingen:	210; met CO ca. 370
Alliantie:	Star Alliance
Klassen:	2 (Business en Economy)
Dochters:	UnitedExpress, UnitedShuttle
Eigenaar:	UAL Corporation
Hoofdkantoor:	Chicago, USA
FF programma:	Milage Plus
Airport Lounge:	Red Carpet Club
Website:	www.united.com

Kantoren

United Airlines heeft kantoren in alle delen van de wereld. Voor informatie over uw vluchtreserveringen kunt u contact opnemen via onderstaande telefoonnummers. U hoeft uw United vluchten niet te herbevestigen.

Landen (Stad)	(Landcode) Telefoonnummers
Australië (Sydney)	237 8888
Chili (Santiago de Chile)	2 - 332 0000
Hong Kong	2810 4888
Japan (Tokyo)	3817 4411
Nederland	020 - 6623 236
USA (domestic)	(1) 800 - 241 6522
USA (international)	(1) 800 - 538 2929

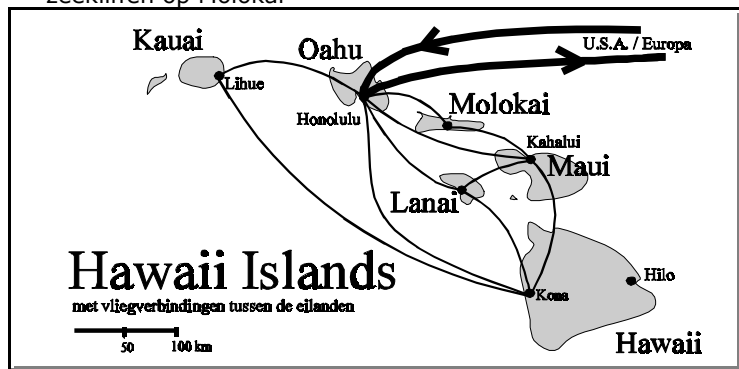
Deel: C. Bijlage
 Hoofdstuk: 19. Informatie over uw bestemming

In deze bijlage wordt per bestemming een korte beschrijving gegeven. Aan de orde komen de ligging, geschiedenis, het landschap en de bevolking. Tevens wordt een korte toeristische beschrijving gegeven per regio of eiland en wordt praktische informatie gegeven voor de reiziger. Meer gedetailleerde beschrijving van bezienswaardigheden of reizigersfaciliteiten treft u aan in reisgidsen, op landkaarten en evt. op video's.

Deel: C. Bijlage
 Hoofdstuk: 19. Informatie over uw bestemming
 Paragraaf: I. Hawaii

De van oorsprong vulkanische eilanden van Hawaii rijzen hoog uit de oceaan. De eilanden zijn weelderig begroeid en doorsneden met spectaculaire kloven en valleien. Er zijn prachtige stranden. Het landschap is gevarieerd - woestijnachtig, grasland, moeras, regenwoud en hooggebergte. De flora & fauna is uniek - rond 90% van de op Hawaii levende soorten komen nergens anders ter wereld voor. Geologisch geldt hier de overtreffende trap - de Kilauea is de meest actieve vulkaan, de Haleakala is de grootste slapende vulkaan, de Mauna Kea is de hoogste berg gemeten vanaf de zeebodem en op Molokai vindt u de hoogste zeekliffen ter wereld. Het hele jaar is het klimaat aangenaam.

- Waikiki Beach, Pearl Harbor, de ananas plantages van Dole en Hawaïaanse cultuur in het Bishop Museum en het Polynesian Cultural Centre op Oahu
- Wilde orchideeën en "whalewatching" op Maui
- Vulkaankraters, lavastromen, cattle-ranches en rijstvelden op het Big Island Hawaii
- Jungle, spectaculaire canyon en messcherpe zeekliffen op Kauai
- Hawaïaanse traditie, verlaten tropische stranden en steile zeekliffen op Molokai

Deel: C. Bijlage
 Hoofdstuk: 19. Informatie over uw bestemming
 Paragraaf: I. Hawaii
 Onderdeel: a. Algemene informatie

Kerngegevens:	
Landoppervlak	16.705 km ²
Aantal eilanden	132
Aantal bewoonde eilanden	8
Inwoners	1.095.000
Inwoners per km ²	66
Hoofdeiland	Oahu
Hoofdstad	Honolulu
Inwoners op het hoofdeiland	77%

Locatie

Hawaii is de 50e staat van de USA, gelegen in de tropen midden in de Grote Oceaan. Het meest dichtsbijzijnde

eiland is Samoa (3900km zuidelijk). Los Angeles ligt op 4500 km afstand (5 tot 6 uur vliegen). Hawaii ligt ten oosten van de datumgrens.

Hawaii telt 6 grotere hoge eilanden en een heleboel kleine eilanden die zich uitstrekken tot voorbij Midway (2500 km ten westen van Hawaii). De eilanden zijn vulkanisch van oorsprong. Het jongste eiland is 'Big Island' Hawaii. Dit eiland groeit door z'n constant actieve vulkaan nog steeds. De bergen in Hawaii zijn heel hoog, de Mauna Kea is meer dan 5000 meter hoog (met eeuwige sneeuw op de top). Naarmate de eilanden meer naar het westen liggen worden ze steeds ouder, hetgeen ook te zien is aan het landschap. De vulkanen van de oudere eilanden zijn grilliger van vorm (meer erosie) en zeer weelderig met jungle begroeid. Voor de kust strekken zich witte zandstranden uit met mooie lagunes en koraalriffen. Onder water ziet u vissen in de meest uiteenlopende kleuren en koralen in allerlei vormen en kleuren. Hawaii is hierdoor een mooie duikbestemming.

Historie

Hawaii vormt het noordelijkste punt van de Polynesische driehoek, die zich zuidwaarts uitstrekt naar Nieuw Zeeland en het Paaseiland.

De Polynesiërs komen van oorsprong uit Zuidoost-Azië en legden met hun enorme kano's grote afstanden af over de Stille Oceaan. De Polynesiërs bereikten eerst Fiji (rond 1500 v.C.). Van hieruit zeilden de Polynesiërs naar een groot aantal eilanden in de Pacific, waaronder Tonga, de Cookeilanden, Frans-Polynesië, Samoa, het Paaseiland, Nieuw-Zeeland en uiteindelijk rond 600 n.C. ook Hawaii.

Alhoewel de Polynesiërs zeer behendig waren in het navigeren m.b.v. sterrenbeelden, waren de eerste bewoners van Hawaii waarschijnlijk vissers of krijgers die per ongeluk naar het noorden waren afgedwaald. Er bestond eeuwenlang een Polynesische legende over het hemelse rijk in het noorden. Pas rond 600 n.C. volgde door overbevolking een echte migratiegolf naar Hawaii, vanuit de Marquesas eilanden in oostelijk Frans-Polynesië. Op deze lange reizen werden zeil-catamarans gebruikt, met een lengte van meer dan 25 meter, die wel dertig mensen kon herbergen. Op kortere reizen herbergden dergelijke catamarans wel meer dan honderd mensen. Op de catamarans werden ondermeer dieren, zaden en gereedschappen meegenomen.

Doordat in Hawaii genoeg ruimte was voor de nieuwkomers, hadden de bewoners weinig reden tot strijd en verloren deze geleidelijk aan hun wrede en kannibalistische gewoonten. De migratie vanaf de Marquesas naar Hawaii zette zich gedurende 500 jaar voort. Plotseling rond 1100 n.C. veranderde dit, door de komst van oorlogszuchtige Tahitianen. Deze Tahitianen veroverden grote delen van Hawaii en indoctrineerden de bewoners.

Gedurende ruim 100 jaar was er frequent verkeer tussen Tahiti en Hawaii en geleidelijk aan domineerden de Tahitiaanse gewoonten, legendes, geloof, bestuur en taal het leven in Hawaii. Zonder aanwijsbare reden stopte de migratie naar Hawaii plotseling rond 1200 n.C. Daarna bleef Hawaii voor 500 jaar een geïsoleerde en vergeten uithoek van Polynesië.

Op de derde ontdekkingsreis van de Engelsman James Cook werd gezocht naar een vermoede noordoost doorgang om het Amerikaanse continent. In 1776 voerden onder zijn leiding de schepen HMS Resolution en HMS Discovery uit Engeland om Afrika, Australië en Nieuw-Zeeland naar de eilanden in de Pacific. Op 18 januari 1778 zag de bemanning het eiland Kauai, waar zij twee dagen later aan land gingen. Na een verblijf van enkele weken voeren de schepen verder noordwaarts. Bijna een jaar later bij het invallen van de winter in Alaska keerden de schepen terug naar Hawaii,

waarbij nu ook de eilanden Maui en de Big Island Hawaii werden ontdekt. James Cook noemde de eilandengroep de Sandwich Islands.

De eilanders dachten dat captain Cook de machtige god Lono was, die zoals verwacht naar de aarde zou terugkeren. De Hawaiianen waren gefascineerd door de schepen en hun blanke bemanning. Cook en z'n bemanning werden met groot respect behandeld en kregen alle proviandering die zij nodig hadden. Gedurende het verblijf van een maand in Kona stierf één van de bemanningsleden, waarna de eilandbewoners begrepen dat Cook toch niet de machtige god Lono kon zijn. De relatie tussen Cook en de Hawaiianen begon geleidelijk aan te verslechteren, en besloten werd dat de tijd was gekomen om weer te vertrekken. Na nog geen week op zee kwamen de schepen echter in zeer slecht weer terecht, waarbij de voormast van de HMS Resolution brak. Bij terugkeer naar de eilanden waren de bewoners dit keer veel minder vriendelijk. Bij onenigheid enkele dagen later werd captain Cook op het strand bij Kealekekua gedood. De bemanning slaagde erin om weg te varen en zette de zoektocht naar de noordoost passage voort.

In de tijd van captain Cook's bezoek aan Hawaii was er op de eilanden al enige tijd een wrede machtstrijd gaande tussen de drie Hawaïaanse koninkrijken. De strijd ruïneerde het land. De behendig optredende chief Kamehameha kwam uiteindelijk naar voren als heerser over heel Hawaii, en vestigde een nieuwe dynastie. Kamehameha werd gesteund door zijn oom -koning Kalaniopuu van de Big Island Hawaii. Vanaf 1780 werd Hawaii regelmatig bezocht door Amerikaanse handelaren, onderweg van Californië naar China. Er ontstond een driehoekshandel, met vervoer van sandalwood uit Hawaii naar China, porselein en zijde uit China naar Californië en westerse goederen uit Californië naar Hawaii. Ondanks de belastingen en beperkingen die door koning Kamehameha op de sandalwood-handel werden gelegd, waren de sandalwood-bossen al snel uitgeput.

De dood van koning Kamehameha in 1819 liet een machtsvacuüm achter. Hawaii werd ondertussen overspoeld door handelaren, missionarissen, walvisvaarders, plantagehouders en anderen, afkomstig uit met name Amerika en Europa. In het midden van de 19de eeuw begon de economie op Hawaii te floreren. Er was zoveel werk dat er arbeiders werden geronseld in China, Japan, Korea, Filippijnen en later ook uit het Caraïbisch gebied. Het was het begin van de smeltkroes van culturen die het vandaag de dag nog steeds is.

Het was koning Kamehameha III (1825-1854), jongste zoon van machtige koning Kamehameha, die in Hawaii een grondwet en landverdelingswet invoerde. Een Engelse commandant kwam in verzet tegen deze wetgeving en bezette het eiland Oahu eigenmachtig namens de Engelse kroon. Koningin Victoria besloot deze actie te negeren en stuurde admiraal Thomas om de onafhankelijkheid van Hawaii te herstellen. Gevolg van de landverdelingswet was dat binnen enkele jaren nog slechts 20% van Hawaii's grondgebied in handen was van de Polynesiërs. De Polynesiërs, nu in de minderheid, werden geleidelijk aan van hun land verdreven en gedwongen te leven in krotten rondom de steden en dorpen. In 1874 werd Pearl Harbor, de grootste beschutte haven in de Pacific, aangewezen als Amerikaanse marinebasis.

De laatste koning van Hawaii was koning Kalakaua (1874-1891), een echte wereldreiziger die bezoeken aflegde aan ondermeer Amerika, India, Egypte, Europa en Zuidoost-Azië. In het centrum van Honolulu liet hij het Iolani Palace bouwen. De suikerbaronnen van Hawaii kwamen in verzet

tegen zijn geldverspillend gedrag, beperkten de koning in z'n macht en vormden privé milities. De koning werd in 1891 bij zijn dood opgevolgd door zijn zuster, koningin Liliuokalani. Al na twee jaar werd zij door de milities, o.l.v. Stanford Dole, afgezet en werd de Republic of Hawaii uitgeroepen. In 1898 werd Hawaii, vanwege het strategisch belang, door de Verenigde Staten geannexeerd. Stanford Dole werd de eerste gouverneur van Hawaii. De Polynesische bevolking was ondertussen in honderd jaar tijd door fatale ziekten gedecimeerd van 300.000 tot 50.000 mensen.

De Amerikaanse marine bouwde, al snel na de annexatie, Pearl Harbor uit tot de grootste militaire basis ter wereld. Een neef van gouverneur Dole kocht in 1922 het eiland Lanai en veranderde dit in de grootste ananas-plantage ter wereld. Tot 7 december 1941 bleef Hawaii een rustig en vreedzaam eiland met een gestaag groeiende bevolking en economie.

Om 7 uur 55 op 7 december 1941 troffen de eerste Japanse bommen Pearl Harbor. Binnen enkele minuten zonk het slagschip USS Arizona met 1177 man aan boord. In totaal werden in de verrassingsaanval achttien grote marineschepen tot zinken gebracht of zwaar beschadigd, werden 188 vliegtuigen vernietigd en sneuvelden 2325 mensen. Een schok ging door Amerika, het was het begin van de tweede wereldoorlog in de Pacific. Het eiland Oahu veranderde in één groot militair kamp. De Japanse bewoners van Hawaii, die voor de oorlog nog 40% van de bevolking uitmaakten, werden geïnterneerd op het vaste land van Amerika. Alhoewel Hawaii gedurende de oorlog geen verdere vijandelijke aanvallen heeft gekend, speelde het een centrale rol in de Amerikaanse oorlogvoering in de Pacific. Na de oorlog herstelde zich de rust op Hawaii. De suiker- en ananasindustrie floreerde als nooit tevoren en ook het toerisme nam in snel tempo in belangrijkheid toe. In 1959 werd Hawaii de 50ste staat van Verenigde Staten.

Hawaii heeft 1,1 miljoen inwoners, waarvan 76% op Oahu leven. Hawaii is een smeltkroes van rassen en culturen. Slechts 1% van de bevolking is nog volledig van Polynesische afkomst. Niettemin zijn veel typisch Hawaïaanse gebruiken blijven bestaan, zoals in de taal (aloha, ...), de muziek (steelguitar), de dans (hula) en de kunst (makaku). Niet alleen worden deze cultuuruitingen voor de toeristen in stand gehouden, maar veel meer nog is deze cultuur de trots en identiteit van de inwoners van Hawaii.

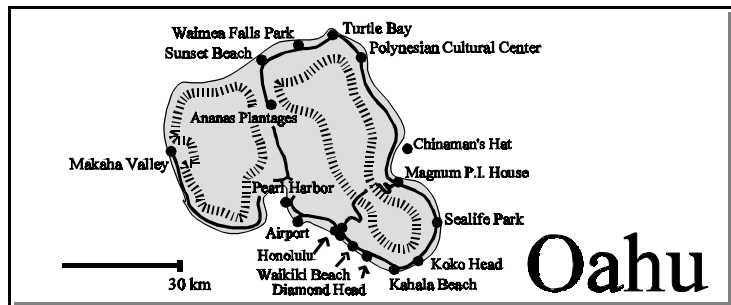
Deel:	C.	Bijlage
Hoofdstuk:	19.	Informatie over uw bestemming
Paragraaf:	I.	Hawaii
Onderdeel:	b.	Korte informatie per eiland

Oahu - "The Gathering Place"

Oahu is het hoofdeiland van Hawaii, waarop de "bijna miljoenenstad" Honolulu ligt. Honolulu is een moderne en mooi aangelegde stad die zich uitstrekt langs de zuidkust van het eiland. Downtown Honolulu bestaat uit moderne wolkenkrabbers, brede straten, parken, en historische gebouwen. Westelijk van downtown ligt de moderne internationale luchthaven (de op 4 na grootste van de VS) en de militaire installaties van Pearl Harbor. In de heuvels, met uitzicht over de stad en oceaan, liggen uitgestrekte buitenwijken. Enkele kilometers oostelijk van downtown Honolulu, aan een prachtig zandstrand, ligt Waikiki.

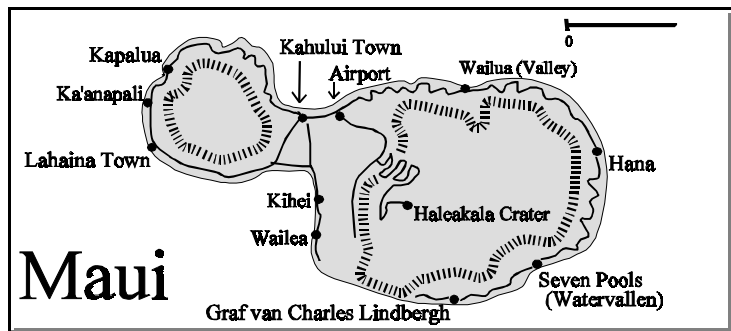
Waikiki heeft een druk strandleven, wervelende Polynesische dansshows, een uitbundig uitgaansleven en hotels van wereldklasse. Tijdens uw verblijf kunt u bij de "activity desk" van uw hotel tal van excursies boeken. Wilt u

op eigen gelegenheid Oahu verkennen, huur dan voor één of meerdere dagen een auto (parkeertarief 5-10 us\$ per dag) of neem "The Bus", het uitstekend georganiseerde openbaar vervoer op Oahu.

Maui - "The Valley Isle"

Op Maui treft u rust en een zeer uitbundig natuurschoon. In een sprookjesachtig berglandschap wordt de unieke flora afgewisseld door talrijke watervallen, steile rotskusten en lange witte zandstranden. Het gezellige stadje Lahaina was voorheen het centrum van de walvisvaart in de Pacific. Van november tot april heeft u de gelegenheid per boot de humpback-whales zien. Beklim de Haleakala vulkaan, de grootste slapende vulkaan ter wereld. Onderweg ziet u een aantal prachtige en zeldzame bloemen, waaronder de silversword en de uit Zuid-Afrika stammende protea.

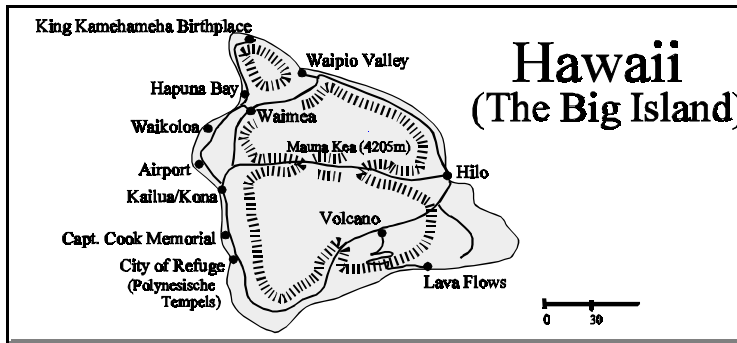

Vlak bij Kahaluu, in de bergen, ligt het Iao Valley State Park met de opmerkelijke Iao Needle. Langs de westkust, tussen Lahaina en Kaanapali, kunt u het prachtige landschap bewonderen vanuit een authentieke suikerrietrein. Kaanapali, aan de westkust, heeft één van de mooiste stranden van Hawaii.

Hawaii - "The Big Island"

Het meest spectaculaire landschap vindt u op het eiland Hawaii, ook wel the Big Island genoemd. De Kilauea vulkaan is één van de meest actieve vulkanen ter wereld, waar u getuige kunt zijn van erupties. Rookkolommen stijgen boven de krater omhoog en lava stroomt als rode rivieren omlaag. Ook per helikopter kunt u dit indrukwekkende schouwspel op u laten inwerken.

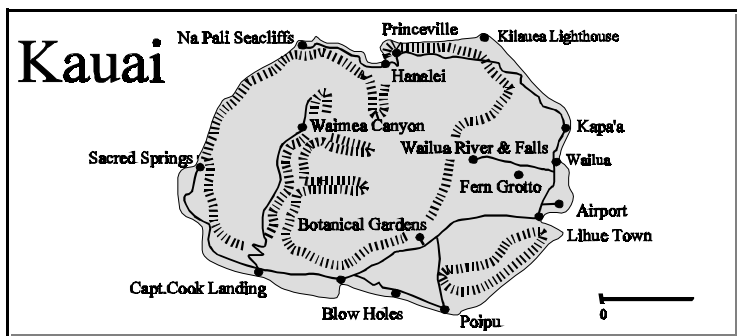
In het oostelijk deel van het eiland valt zeer veel neerslag, waardoor regenwouden zijn ontstaan. Er zijn talrijke botanische tuinen aangelegd met een overvloed aan orchideeën. Er zijn prachtige watervallen te zien. Vooral het aangename klimaat, de vele historische bezienswaardigheden en de prachtige westkust maken Kona tot een perfecte vakantiebestemming.

Kauai - "The Garden Isle"

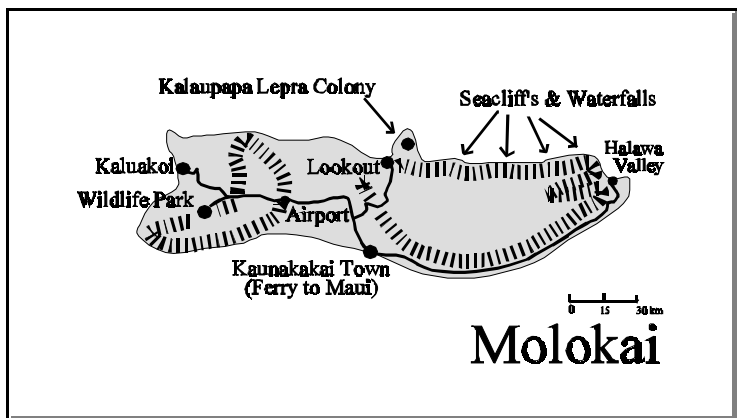
Het eiland Kauai is vooral bekend vanwege de indrukwekkende Waimea Canyon, ook wel de Grand Canyon van de Pacific genoemd. Verder zijn er aan de noordwestkust, bij Na'Pali, meer dan een kilometer hoge loodrechte zeekliffen. Hier kunt u per boot of helikopter de ingesloten stranden en valleien bezoeken.

Kauai heeft de bijnaam "Garden Island", welke het vooral te danken heeft aan de prachtige natuur aan de oostzijde van het eiland. Voordat de Wailua rivier aan de oostzijde in zee stroomt, passeert de rivier watervallen, meren en grotten. Tijdens uw verblijf op Kauai kunt u een cruise maken op deze prachtige rivier. Aan de kust bij Wailea liggen mooie stranden. Het gebied verder noordelijk, bij Hanalei, is zeer vruchtbaar. U vindt hier Taro- en suikerriet-plantages.

Molokai - "The Friendly Isle"

Molokai ontvangt veel minder bezoekers dan de andere vier eilanden van Hawaii. Bezoekers komen hier vooral voor de rust, het ongerepte natuurschoon en de historische bezienswaardigheden (Polynesische tempels en dorpen). Aan de grillige noordkust rijzen steile zeekliffen op uit de oceaan. Watervallen storten zich hier honderden meters naar beneden.

Deel:	C.	Bijlage
Hoofdstuk:	19.	Informatie over uw bestemming
Paragraaf:	I.	Hawaii
Onderdeel:	c.	Praktische info. voor de reiziger

Alcoholische drank

Het drinken in het openbaar van alcoholische dranken, zoals bier, wijn en sterke drank, is in Noord-Amerika verboden. Ook het aanbieden van alcoholische drank aan een minderjarige is verboden. In bepaalde staten wordt op zondag en op feestdagen geen alcoholische drank verkocht in restaurants of bars.

Ambulance

Elke stad of eiland heeft z'n eigen ambulance dienst. Raadpleeg de lokale telefoongids of de receptie van uw hotel voor het telefoonnummer. Er is een algemeen emergency telefoonnummer dat u overal in Noord-Amerika kunt bellen is 911. Ook kunt u in telefooncellen een 0 (nul) draaien en via de operator hulp vragen.

Autorijden

Hawaii is zeer geschikt om per huurauto te verkennen. De wegen zijn goed onderhouden, buiten Honolulu is het verkeer heel rustig. De meeste bezienswaardigheden staan goed aangegeven, op regelmatige afstand vindt u parkeerplaatsen met toiletten en tankstations.

Hawaii heeft rechtsverkeer. De maximum snelheid is 65 mph, in de bebouwde kom 35 mph. De bewegwijzering is goed, navigatiesystemen werken hier prima - u kunt dus gerust uw navigatiesysteem van thuis meenemen (voorzien van USA kaart).

We kunnen huurauto's voor u reserveren op de 5 belangrijkste eilanden van Hawaii (huurtarieven en voorwaarden zijn beschikbaar op aanvraag). Terplaatsse moet u (als bestuurder) bij afhalen van de huurauto beschikken over een geldig Nederlands rijbewijs en een creditcard (we adviseren ook een internationaal rijbewijs mee te nemen). Voor autohuur in de USA raden we u met klem aan om een creditcard mee te nemen, aangezien er ter plaatsse anders een hoge waarborgsom wordt gevraagd (in contanten of cheques). Wij verzorgen voor u de autohuur bij Alamo. U beschikt daarbij steeds over de nieuwste airconditioned auto's (automatische versnelling).

De minimum leeftijd als bestuurder is doorgaans 23 jaar (voor jonge bestuurders geldt een toeslag, die terplaatsse moet worden betaald). Vraag de verhuurder om een routekaart en uitleg over de verkeersregels. In Hawaii kunt u vrijwel alle bezienswaardigheden met een gewone (2WD) huurauto bereiken, u heeft dus strikt genomen niet een 4WD terreinauto nodig om de eilanden te verkennen. Zie ook paragraaf B.11.II - afhalen van de huurauto.

Banken

In Hawaii is het bankwezen goed ontwikkeld. U treft er vaak in de kleinste dorpjes met een paar honderd inwoners banken. U kunt over het algemeen zonder problemen met uw bankpas geld opnemen bij geldautomaten, die u door heel Noord-Amerika aantreft. Op de internationale luchthavens zijn in de aankomsthal geldwisselloketten.

Belasting

In Hawaii wordt een sales-tax geheven van 5,17% op vrijwel alle goederen en diensten. Houdt u er rekening mee dat in winkels en restaurants de vermelde prijzen vaak exclusief sales-tax zijn.

Op logiesprijs in hotels wordt een room-tax van 5% geheven. Alle door ons aangeboden arrangementen zijn inclusief sales- en room-tax.

Betaalmiddelen

Het betaalmiddel is de Amerikaanse dollar (us\$). Er bestaan biljetten van 100, 50, 20, 10 en 5 dollar. Er bestaan munten van 1 dollar alsmede 50, 20, 10, 5 en 1 cent. Ook de travellercheques in us\$ van Thomas Cook en American Express worden in de meeste hotels, restaurants en winkels als gewoon betaalmiddel geaccepteerd. Betalen per creditcard (Visa, Mastercard en Dinersclub) is zeer gebruikelijk. Buitenlands geld kan overdag bij banken worden omgewisseld in dollars, waarbij u rekening moet houden met wisselkosten.

Binnenlandse vluchten

Het transport tussen de eilanden wordt uitgevoerd met Aloha Airlines, Hawaiian Airlines en Aloha Island Air. Deze maatschappijen hebben een zeer uitgebreid routenet en vluchtschema. Hierdoor kunt u overdag op vrijwel elk gewenst tijdstip vliegen tussen de eilanden.

Houdt u er rekening mee dat u vanaf 2012 voor binnenlandse vluchten moet betalen voor uw ingecheckte bagage (17 usd per koffer, tarief is onderhevig aan wijzigingen). Tevens moet u aan boord betalen voor drinks en koptelefoon. Neem daarvoor dus enkele dollars mee. De luchthaven van Honolulu heeft een aparte terminal voor interisland vluchten.

Camping

Vrij kamperen is niet toegestaan. Bij sommige Nationale parken zijn kleine eenvoudige campings. We adviseren u echter vanwege de bescherming van het milieu, uw comfort en uw veiligheid gebruik te maken van deze campings.

Criminaliteit

Hawaii is één van de veiligste staten van de Verenigde Staten, met relatief weinig criminaliteit. Met name op de buiteneilanden leven de lokale mensen in nauw verband met hun dorp en familie, waardoor de sociale controle groot is. Op Oahu - waar de meeste toeristen komen - dient u alert te zijn voor kleine criminaliteit, zoals tassendieven en zakkenrollers. Laat uw kostbaarheden echter nooit onbeheerd achter, berg ze op in de kluis op uw hotelkamer of geef ze in bewaring bij de receptie.

Duty Free

Naast artikelen van persoonlijke aard (kleding, foto-apparatuur, enz.) mogen bezoekers de volgende artikelen belastingvrij invoeren.

- Rookwaren: 200 sigaretten of 250g tabak of 50 sigaren resp. een combinatie van tabaksartikelen waarvan het gewicht niet boven de 250g uitkomt.
- Alcoholische dranken: 1 liter wijn, bier of sterke drank.

• Andere artikelen met een totale waarde van us\$ 400

Elektriciteit

De elektriciteit in Hawaii is 110V/60Hz. De stopcontacten zijn driepolig. Voor de aansluiting van scheerapparaten, haardrogers, enz., is een adaptor of wereldstekker nodig.

Entertainment/Nachtlevens

Tot in de kleinste dorpjes in Hawaii vind u pubs. Met name Waikiki zijn zeer uitgebreide uitgaansmogelijkheden, van bioscopen (ook in de openlucht), muziek- en danstheaters tot aan cabaret- en operavoorstellingen. Bij Waikiki vindt u bij de hotels een uitgebreid aanbod van Polynesische shows en nightclubs. Honolulu is één van de meest levendige steden van Amerika.

Eten/Drinken

In Hawaii vindt u een zeer ruime keuze aan restaurants, van de bekende fastfood ketens, lokale "takeaways" (afhaal restaurant), exotische restaurantjes van immigranten tot zeer chique dinergelegenheden. De ingrediënten die gebruikt worden zijn vaak van betere kwaliteit dan we in

Europa gewend zijn. De kleding is meestal informeel "Hawaiian Casual", alhoewel in dure hotel en restaurants soms avondkleding wordt gewaardeerd.

Feestdagen

In Hawaii gelden de volgende officiële feestdagen (anders dan de internationale feestdagen als Nieuwjaar, Goede Vrijdag, 1e en 2e Paasdag en Kerst):

- Martin Luther King Day 3^e maandag in januari
- Presidents Day 3^e maandag in februari
- Memorial Day laatste maandag in mei
- Independence Day 4 juli
- Labor Day 1^e maandag in september
- Columbus Day 2^e maandag in oktober
- Veteran's / Armistice Day 11 november
- Thanksgiving Day laatste donderdag in nov.

Fooi

Voor persoonlijke bediening in bijvoorbeeld restaurants en taxi's is wordt een fooi van rond 15% verwacht.

Fotografie

De natuur en bepaalde facetten van de Hawaïaanse samenleving zijn zeer fotogeniek, indien u dia's maakt kunt u deze het beste vanuit Nederland meenemen. In Hawaii zijn diafilms duur en moeilijk te krijgen. Foto- en videoapparatuur en films of tapes zijn goed verkrijgbaar voor vaak lagere prijzen als in Nederland.

Gezondheid

Het klimaat in Hawaii is over het algemeen aangenaam en gezond, u hoeft daarom doorgaans geen bijzondere medische voorzorgsmaatregelen te nemen. Het beste kunt u echter naar de GGD of uw huisarts gaan voor een specifiek advies. Zie ook hoofdstuk A.2 (voorzorg voor een goede gezondheid).

In Hawaii komen vrijwel geen gevaarlijke of giftige dieren voor. Het meest gevaarlijke dier is waarschijnlijk de haai. Binnen de riffen in de lagunes ziet u hooguit kleine ongevaarlijke rifhaaien. De grotere haaiensoorten - zoals de hamerhead, tijgerhaai en de witte haai - houden van diep en stromend water en deze ziet u daarom eigenlijk alleen buiten de lagunes.

Denkt u eraan dat het koraal scherp is. Om wondjes en eventuele infecties te voorkomen, raden wij u aan plastic sandalen te dragen wanneer u over het koraal wilt lopen of in ondiep water boven het koraal gaat zwemmen. Indien u zich gesneden heeft aan het koraal is de kans op infectie zeer groot, wacht daarom niet te lang met antibiotica te gebruiken.

Golf

Er zijn tal van golfmogelijkheden in Hawaii. Houdt u er rekening mee dat de green-fees veel hoger zijn dan in Nederland. U kunt op de meeste plaatsen golfuitrusting huren. Op veel golfbanen is, vanwege de uitgestrektheid en bescherming van de baan, het huren van een elektrisch aangedreven "cart" verplicht.

Immigratie / Douane

Bij aankomst op Hawaii (USA) dienen Nederlandse en Belgische bezoekers bij aankomst een paspoort te tonen. Net als in de rest van de USA dient uw paspoort bij vertrek nog minimaal 6 maanden geldig te zijn. Het toeristenvisum van max. 3 maanden wordt ter plekke uitgesteld.

Iedere volwassene mag 1 liter alcoholische drank en 200 sigaretten of 100 sigaren vrij invoeren. Als toerist mag u maximaal 10.000 us\$ het land in- of uit nemen. Op medisch vlak hoeft u geen bijzondere voorbereidingen te treffen. Wij raden u aan voor vertrek een goede reisverzekering af te sluiten met werelddekking.

Internationaal vertrek

De incheck-tijd voor internationale vluchten vanuit Amerika is 90 tot 120 minuten voor vertrek (afhankelijk van uw vlucht). De luchthavenbelasting, "Airport Tax", is reeds inbegrepen in de reissom van vooraf gekochte tickets. U hoeft dus ter plaatse geen "Airport Departure Tax" meer af te rekenen. Wel dient u in Hawaii bij binnenlandse vluchten te betalen voor het meenemen van ingecheckte bagage (17 usd per koffer, is onderhevig aan wijzigingen).

Internet

Als u uw laptop of smartphone meeneemt op uw reis, zal u deze op bepaalde plaatsen kunnen gebruiken d.m.v. een wifi-verbinding op te bouwen (bijv. in hotellobby's). Als u ook bij het zwembad of aan het strand wilt kunnen internetten, dat dient u een SIM kaart (of dongel) te kopen voor het UMTS netwerk. Deze zijn te koop bij de winkels van de grote telecom aanbieders (zoals Vanuatu Telecom en Vodafone). Op de meeste plaatsen in Hawaii is de mobiele ontvangst goed. Bij veel hotels en ook in de steden en dorpjes vindt u internetcafé's.

Klimaat

Hawaii heeft een aangenaam tropisch klimaat. De gemiddelde dag-temperatuur ligt het gehele jaar tussen de 22 en 28 graden Celsius, en is in alle jaargetijden vrij constant. De luchtvochtigheid is matig. Het nagenoeg altijd zonnige weer bij een lichte wind van zee maakt Hawaii tot een ideale vakantiebestemming.

Taal

De lokale taal is het Amerikaans-Engels. Bezoekers zullen op taalgebied over het algemeen weinig problemen ondervinden.

Kleding

Voor Hawaii adviseren we bij uw kledingkeuze rekening te houden met de temperatuur. Luchtige katoenen kleding wordt aangeraden. Neem ook een trui mee voor de avonden en als u airconditioned gebouwen binnengaat. Neem echter ook een paraplu en regenjas mee.

Lokale agent

Onze lokale agent in de Hawaii is *Sun Islands Hawaii*. Hun kantoor is gevestigd in Waikiki (bij het Waikiki Wave Hotel aan Kuhio Avenue) en zij hebben een desk in de aankomsthal van de luchthaven in Honolulu (bij bagageclaim - sectie F), alsmede in diverse hotels. Het telefoonnummer en andere contactgegevens van de agent staan vermeld in uw reisdocumenten.

De agent organiseert elke ochtend (in het Waikiki Wave Hotel) een bijeenkomst - met eenvoudig ontbijt, waarbij u kort wat uitleg krijgt over de eilanden en u excursies kunt boeken. Onze ervaring is dat veel mensen dit vooral een commercieel praatje vinden.

Medische hulp

De medische standaard in Hawaii is hoog. Op Oahu, Maui en op de Big Island zijn moderne ziekenhuizen gevestigd. In de kleinere plaatsen zijn vaak klinieken voor eerste noodhulp 24 uur per dag beschikbaar. De medische kosten zijn in Hawaii veel hoger dan in Nederland. Het afsluiten van een verzekering die dekking biedt tot kostprijs is belangrijk.

Politie

Elke stad of eiland heeft z'n eigen politiedienst. Raadpleeg de lokale telefoongids of de receptie van uw hotel voor het telefoonnummer. Er is een algemeen emergency telefoonnummer dat u overal in Hawaii kunt bellen is 911. Ook kunt u in telefooncellen een 0 (nul) draaien en via de operator hulp vragen

Religie

In Hawaii behoort een ruime meerderheid van de bevolking tot een bepaalde geloofsovertuiging. De protestantse en

katholieke kerk zijn de omvangrijkste religies. Door immigranten uit alle delen van de wereld zijn er ook tal van andere overtuigingen, zoals boeddhisme, hindoeïsme en islam.

Stranden

Op de eilanden van Hawaii vindt u schitterende witte stranden. Op de Big Island Hawaii zijn de meeste zandstranden zwart.

Taal

De officiële taal is het Engels. Er zijn verschillen tussen het Amerikaans Engels en het Engels dat in Groot-Brittannië wordt gesproken. Bezoekers zullen op taalgebied over het algemeen weinig problemen ondervinden.

Taxi's

In de steden zijn voldoende taxi's aanwezig. De tarieven zijn vergelijkbaar met die in Nederland. De taxi's zijn voorzien van een taximeter. 's Avonds en op feestdagen geldt een hoger tarief.

Telefoneren

Via een satellietverbinding kunt u dag en nacht automatisch telefoneren tussen Nederland en Hawaii (ca. 1,70 us\$/min.). Gebruik maken van skype of bellen met een lokale telefoonkaart (prepaid) is meestal veel goedkoper. Let erop of uw mobiele telefoon geschikt is voor het telefoonnetwerk van de USA (triband) en dat het "simlock free" is.

Op de grotere postkantoren zijn meestal telefoonboxen, fax en internetverbinding beschikbaar. Voor veel openbare telefooncellen heeft u een telefoonkaart of creditcard nodig. Deze kunt u vooraf bij een telefoonwinkel in Nederland kopen of ter plaatse op de postkantoren en bij kiosken. Het internationaal toegangsnummer van Hawaii is 1 - 808.

Transfer

Bij aankomst op Oahu verzorgt onze agent *Sun Islands Hawaii* de transfers (mits geboekt). De transfer wordt uitgevoerd in een moderne minibus. Bij aankomst op de luchthaven wordt automatisch met de transfer een begroeting uitgevoerd. Een medewerker van onze agent staat op u te wachten. Bij aankomst wordt onze voucher omgewisseld voor lokale vouchers en tickets. Onze agent heeft een desk in de aankomsthal van de luchthaven in Honolulu (bij bagageclaim - sectie F).

Als u geen transfers heeft geboekt liggen de lokale vouchers en tickets klaar bij de receptie van het eerste hotel in Hawaii. Het telefoonnummer en andere contactgegevens van de agent staan vermeld in uw reisdocumenten.

De agent organiseert elke ochtend (in het Waikiki Wave Hotel in Honolulu) een bijeenkomst - met eenvoudig ontbijt, waarbij u kort wat uitleg krijgt over de eilanden en u excursies kunt boeken. Onze ervaring is dat veel mensen dit vooral een commercieel praatje vinden.

Transport

Op het hoofdeiland Oahu en in de stad Honolulu is uitstekend openbaar vervoer beschikbaar. Er zijn elke 20 minuten bussen rond het eiland. Kaartjes moeten vooraf worden gekocht aan het loket of bij de conducteur (0,90 us\$ per rit).

Op de overige eilanden is nauwelijks openbaar vervoer beschikbaar.

Tijdzone

Hawaii ligt aan de andere kant van de wereld. De tijd in Hawaii is 11 uur vroeger dan in Nederland. Ook in Hawaii hebben ze zomer- en wintertijd (de zgn. daylight saving time).

Uitgaven

Het prijsniveau ligt grofweg rond of iets boven Nederlands niveau. Etenswaars zijn doorgaans iets goedkoper, luxe goederen doorgaans iets duurder dan in Nederland. Met name excursies, entertainment en kosten van uitgaan zijn veel hoger dan in Nederland.

Verkeersregels

Hawaii beschikt over een uitgebreid en goed onderhouden wegennet. De afstanden staan in mijlen aangegeven (1 mijl = 1,6 kilometer). De afstanden zijn dus groter dan ze in eerste instantie lijken. Er wordt in de Verenigde Staten onderscheid gemaakt tussen 3 soorten doorgaande wegen:

- Interstates: 'Supersnelwegen', onder beheer van de federale overheid, die het land van noord naar zuid en van oost naar west doorkruisen. De Interstates worden gekenmerkt door gescheiden dubbele rijbanen, het ontbreken van gelijkvloerse kruisingen, het ontwijken van de bebouwde kom en een beperkt aantal op- en afritten. Op een aantal Interstates, de zogenaamde 'turnpikes', moet tol worden betaald. Interstates dragen de letter I, plus een nummer. De even nummers lopen over het algemeen oost-west, de oneven noord-zuid. De belangrijkste wegen hebben een tweecijferige code (bijv. I-14) en de verbindingen een driecijferige (bijv. I-314), waarbij de laatste twee cijfers het nummer van de Interstate aanduiden waar de weg op uitkomt (in dit voorbeeld de I-14). De wegen rond de grote steden hebben vaak een driecijferig nummer, waarbij een even eerste cijfer betekent dat de weg door of om de stad loopt, terwijl een oneven cijfer juist de stad inleidt.
- Highways: Snelwegen die meerdere staten doorkruisen. De highways bestaan uit 2- of 4-baans gescheiden wegen en houden het midden tussen een rijksweg en een provinciale weg.
- State Highways: Snelwegen die door de afzonderlijke staten worden beheerd.

Wegaanduiding

In Hawaii geldt dat, wanneer u een weg nadert, het belangrijk is te weten in welke richting u moet rijden. In tegenstelling tot wat wij in Nederland gewend zijn, wordt de richting meestal niet aangegeven door vermelding van de plaatsnamen die u langs de weg zult vinden, maar door de windrichting waarin de weg loopt; north - south of east - west.

Wegnummers

Wanneer u een bepaalde stad wilt bezoeken is het goed om te weten dat één stad vaak meerdere afslagen heeft. In de Verenigde Staten zijn de verschillende afritten genummerd per mijl. Dit betekent dat wanneer u bij afslag 25 bent en bij afslag 30 wilt afslaan, u weet dat u nog 5 mijl te gaan heeft. Dit verklaart eveneens waarom de nummers van de afritten verspringen. Indien de volgende afrit zich na 2 mijl bevindt, dan draagt deze in dit voorbeeld nummer 27. Afslag nummer 26 zult u dan niet tegenkomen. Zie wegaanduidingen

In- en uitvoegen

Uit- en invoegstroken vindt u zelden in Hawaii. Veelal is voor het uit- of invoegend verkeer een aparte rijbaan gereserveerd. Afritten staan vaak lang van tevoren aangegeven, zodat u als u niet af wilt slaan tijdig van rijstrook kunt veranderen en niet verplicht bent de afslag te nemen. Houd er rekening mee dat er ook afslagen zijn die naar links afbuigen. Met name bij wegen met een oneven aantal rijbanen (3, 5 of 7) wordt de middelste rijbaan gebruikt om linksaf te slaan.

Brandstof tanken

Brandstof is in Hawaii een stuk goedkoper dan in Nederland. Het tanken van benzine of diesel verloopt er vrijwel

hetzelfde als in Nederland. Ook hier vindt u tankstations (zogenoemd 'service stations') met bediening of self-service. U hoeft bij de 'fully serviced stations' geen fooi te geven, wel zijn de benzineprijzen meestal iets hoger. In Hawaii wil men vaak dat u voorafgaand aan het tanken een bepaald bedrag betaalt, waarna de pomp geactiveerd wordt.

Het is belangrijk tijdens het rijden de stand van de brandstofmeter goed in de gaten te houden en regelmatig de tank te vullen. Zonder brandstof langs de weg komen te staan is niet alleen vervelend, maar geldt zelfs als een verkeersovertreding. In Hawaii worden gallons gebruikt (1 gallon = 3,785 liter). Als u een lange rit voor de boeg heeft, controleer dan van tevoren het olie- en waterpeil.

Controleer voordat u gaat tanken welke brandstof moet worden getankt, benzine (gasoline) of diesel. IN Hawaii hebben de meeste huurauto's benzinemotoren. U dient dan dus benzine te tanken, aangegeven met regular, plus or premium (wat het octaangetal aanduidt).

Verkeersregels

Het zal u tijdens het rijden in Hawaii opvallen dat de overige weggebruikers in de meeste gevallen zeer rustig en gedisciplineerd rijden. Dit is niet zonder reden. De Amerikaanse politie staat erom bekend zeer streng op te treden bij verkeersovertredingen en hoge boetes zijn dan ook geen uitzondering.

Maximumsnelheid

De maximumsnelheden staan over het algemeen duidelijk aangegeven. De maximumsnelheid in Hawaii bedraagt op de meeste Interstates 65 mijl/u, terwijl u binnen de bebouwde kom niet harder mag dan 30-35 mijl/u.

Veiligheidsgordels

Net als in Nederland geldt dat het dragen van veiligheidsgordels verplicht is voor de bestuurder en alle passagiers. Het bord 'buckle up, it's the law' herinnert u hieraan.

Scholen en schoolbussen

Men hanteert in Hawaii strenge regels voor het rijden langs scholen en schoolbussen. Rijdt u tijdens schooltijd langs een school, dan bent u verplicht een maximumsnelheid van maximaal 10-15 mijl per uur aan te houden. Schoolkinderen worden in Hawaii naar school gebracht in gele schoolbussen. Wanneer een schoolbus stopt, zijn rode of gele lichten laat knipperen en de gevarendriehoek aan de zijkant van de bus uitsteekt, dan bent u verplicht te stoppen op ruime afstand van de bus (minstens 20 meter), ook als u vanuit tegenovergestelde richting aan komt rijden. Overtredingen worden zeer streng bestraft.

Voorangsregels

Verkeer van rechts heeft voorrang. Verder wijken de voorangsregels op kruisingen in Hawaii enigszins af van de regels die wij in Nederland gewend zijn. Men maakt veel meer gebruik van de achthoekige stopborden. Nadert u een kruising zonder stopborden, dan kunt u ervan uitgaan dat u voorrang heeft. Staat er een stopbord, dan moet u stoppen en het kruisende verkeer voor laten gaan. De stopborden 'vervangen' als het ware de 'haaiantanden' zoals wij die kennen.

Gelijkwaardige kruisingen worden aangegeven door 4 stopborden. U kunt deze kruisingen herkennen aan een stopbord met daaronder de aanduiding '4-way X-ing' of 'ALL'. De regel op deze kruisingen is, dat diegene die het eerst bij de kruising aankomt, ook als eerste weer doorrijdt (na uiteraard eerst gestopt te zijn).

Als algemene gedragsregel wordt aangehouden dat overstekende voetgangers voorrang hebben. De Verenigde Staten kent weinig zebra's; voetgangersoversteek-

plaatsen worden aangegeven door twee dwars over de weg getrokken strepen.

Inhalen

In Hawaii mag op vier- en zesbaanswegen zowel links als rechts worden ingehaald. Men hanteert het 'keep your lane' principe, waarbij je op dezelfde rijbaan blijft rijden. Pas dus goed op bij het wisselen van rijbaan op dit soort wegen, verkeer kan u immers aan beide kanten passeren. Op tweebaanswegen moet u, net als in Nederland, rechts houden en mag u alleen links inhalen. Een ononderbroken streep op de weg betekent dat inhalen verboden is.

Parkeren

Houd als u ergens wilt parkeren de borden langs de weg goed in de gaten, om te zien of er bepaalde voorwaarden aan zijn verbonden. Het is in absoluut verboden om binnen 3 meter (= 10 feet) van een brandkraan of oprit te parkeren. Ook het parkeren langs een geel geverfde stoeprand is verboden. Vaak zult u parkeerplaatsen tegenkomen waar u maar voor een beperkte tijd mag staan. Op het eerste gezicht lijkt er geen controle te bestaan op de naleving van de maximale parkeertijd (men kent bijv. niet de in Nederland gebruikte parkeerschijf). Een parkeerwacht controleert een aantal parkeerterreinen. Hij rijdt heen en weer en markeert de auto's d.m.v. een krijtstreep op één van de banden. Met behulp van dit systeem houdt hij of zij de verbruikte parkeertijd exact in de gaten.

Drank en rijden

Het rijden onder invloed is vanzelfsprekend streng verboden en wordt zwaar bestraft. Het is echter ook verboden om aangebroken alcoholische dranken in het passagiersgedeelte van uw auto te vervoeren. Bij controle kunt u hiervoor beboet worden.

Verkeerslichten

Anders dan in Nederland het geval is, bevinden de verkeerslichten in Hawaii zich aan de overkant van de kruising. Let u vooral op dat er geen pauze is tussen het op rood springen van uw stoplicht en het op groen springen van het verkeerslicht voor het kruisende verkeer. Op het laatste moment nog door geel of rood rijden is daarom zeer onverstandig. In Hawaii springt het stoplicht eerst weer op geel, voordat het op groen springt. De stoplichten kunnen ook rood knipperen (stop en rij verder na ander kruisend verkeer voorrang te hebben gegeven) of groen knipperen (u heeft voorrang op ander kruisend verkeer).

Mocht u op uw rijbaan een geel knipperend kruis tegenkomen, dan betekent dit dat deze rijbaan is bestemd voor linksaf slaan. Het is veelal toegestaan, terwijl het stoplicht op rood staat, rechtsaf te slaan, mits u eerst volledig tot stilstand bent gekomen en hierbij het overige verkeer niet hindert. Dit is niet toegestaan in New York City of wanneer het bord 'no turn on red' bij het stoplicht staat.

Woordenlijst

center lane = middelste rijbaan
 detour ahead = aankondiging omleiding
 do not enter = verboden in te rijden
 exit = afrit/uitgang
 merge = invoegen
 no passing = verboden in te halen
 no u-turn = keerverbod
 one way street = eenrichtingsverkeer
 passing zone = inhaalstrook om snellere voertuigen de gelegenheid te geven in te halen
 fuel = benzine
 propane = LPG-gas
 reduced speed ahead = aankondiging verlagings maximumsnelheid
 RV = camper (Recreational Vehicle)
 service station = benzinstation

soft shoulder = zachte berm
 turnpike = autosnelweg met tol
 X-ing (crossing) = kruising
 yield = voorrang verlenen

Uitgaven

Het prijsniveau ligt in Hawaii op of net boven Nederlands niveau. Lokale producten, zoals vis en tropisch fruit zijn voordeliger, geïmporteerde waren, zoals koffie, worstjes en sterke drank, zijn duurder.

Water

Kraanwater is in Hawaii bijna overal veilig te drinken. Voor de veiligheid adviseren we u echter uw drinkwater te koken of flessen bronwater te kopen.

Winkels

De winkels in Hawaii bieden dezelfde of zelfs grotere keus aan waren als in Europa. In Honolulu vindt u grote warenhuizen (bijv. Sears), aan de rand van de steden vindt u vaak moderne en enorm grote supermarkten en winkelcentra. Ook op de luchthavens vindt u veel winkels met een ruim aanbod, ook dutyfree shops. De openingstijden zijn: ma-vr 9.30-18.00 uur & za 9.30-13.00uur. In de grote steden zijn de winkels vaak langer open. Denk eraan dat de maten en gewichten in Noord-Amerika anders worden weergegeven, men schrijft bijv. een punt i.p.v. een komma in getallen en vice versa.

<p>Lengte: 1 inch = 2,54 cm 1 foot = 12 inch (30,5 cm) 1 yard = 3 feet (91,5 cm) 1 mile = 5280 feet (1,609 km)</p> <p>Volume: 1 fluid ounce (fl.oz.) = 0,03 liter 1 pint = 16 fl.oz. (0,47 liter) 1 quart = 2 pints (0,94 liter) 1 gallon = 4 quarts (3,79 liter)</p> <p>Gewicht: 1 ounce (oz.) = 28,35 gram 1 pound (lb.) = 16 oz. (453,6 gram) 1 ton = 2.000 lb. (907 kg)</p> <p>Temperatuur: in USA (°F) in NL (°C) 0 °F ..... -18 °C 32 °F ..... 0 °C 50 °F ..... 10 °C 68 °F ..... 20 °C 85 °F ..... 30 °C (formule voor berekening van °C naar °F: 20 °C x 9/5 + 32 = 68 °F en de formule voor berekening van °F naar °C: 85 °F -32 x 5/9 = 29,4 °F)</p>	<p>Dameskleding in NL in USA</p> <p>maat 36 ..... 4 maat 38 ..... 6 - 8 maat 40 ..... 10 maat 42 ..... 12 maat 44 ..... 14 - 15 maat 46 ..... 16 maat 48 ..... 18</p> <p>Damesschoenen in NLin USA</p> <p>maat 36 ..... 5 maat 37 ..... 6 maat 38 ..... 7 maat 39 ..... 8 maat 40 ..... 9 maat 41 ..... 10</p> <p>Herenshirts in NL in USA</p> <p>maat 37 ..... 14½ maat 38 ..... 15 maat 39 ..... 15½ maat 41 ..... 16 maat 42 ..... 16½ maat 43 ..... 17 maat 44 ..... 17½ maat 45 ..... 18</p> <p>Herenschoenen in NL in USA</p> <p>maat 39½ ..... 7 maat 41 ..... 8 maat 42 ..... 9 maat 43 ..... 10 maat 44½ ..... 11 maat 46 ..... 12 maat 47 ..... 13</p>
--	--

Zonnebrand

Hawaii heeft een zonnig en warm sub-tropisch klimaat. Bescherm uzelf daarom tegen de zon door middel van een zonnebrandcrème met een hoge beschermingsfactor. Weest u erop bedacht dat uw huid heel gevoelig is, wanneer u vanuit de Nederlandse winter aankomt. Ga niet op het heetst van de dag zonnebaden.

Deel:	C.	Bijlage
Hoofdstuk:	19.	Informatie over uw bestemming
Paragraaf:	II.	Micronesië

Micronesië ligt in het noordwestelijk deel van de Pacific, het omvat duizenden minuscule eilanden - vele met unieke bezienswaardigheden. Het omvat een groot aantal afzonderlijke staatjes, die tot het einde van de koude oorlog vooral onder Amerikaans mandaat hebben gestaan. Het eiland **Guam** heeft de langste historisch, het is het grootste eiland en vormt het bestuurlijke en economische centrum van het gebied. Het eiland is bergachtig en heeft een dichtbegroeid binnenland.

In de jungle van het heuvelachtige **Pohnpei** ligt de mysterieuze ruïnestad Nan Madol. De stad stamt uit 1100 n.C. en was een belangrijk politiek, sociaal en religieus centrum. Nan Madol was een welvarende stad met stenen paleizen, badhuizen, tempels, tombes en kanalen. Bij hoogwater kan men nog steeds door de kanalen varen.

De flora en fauna van **Palau** is uniek. Door samenkomst van twee golfstromen zijn hier 's-werelds meest kleurrijke koraalriffen ontstaan. De grote paddestoelvormige eilanden met jungle-begroeiing doen denken aan een fantasielandschap.

In de lagune van **Truk** ligt een groot deel van de Japanse vloot., die daar in de tweede wereldoorlog tot zinken is gebracht. Het heldere water biedt ongekende duik- en snorkelmogelijkheden.

Yap is het land waar nog steeds met steen-geld kan worden betaald. Overal op het overigens mooie heuvelachtige eiland zijn grote en vaak bewerkte stenen schijven terug te vinden. Nog verder in het centrum van de Pacific liggen afgelegen eilanden groepen, zoals de Marshall eilanden, Tokelau, Tuvalu, Kiribati, Nauru, Wallis en Futuna.

Deel:	C.	Bijlage
Hoofdstuk:	19.	Informatie over uw bestemming
Paragraaf:	II.	Micronesië
Onderdeel:	a.	Algemene informatie

Kerngegevens:

Landoppervlak	3359 km²
Zeeoppervlak	12.093+ km²
Aantal eilanden	2000+
Aantal bewoonde eilanden	19
Inwoners	447.000
Inwoners per km²	133
Hoofdeiland (economisch & politiek centrum)	Guam
Hoofdstad	Agana
Inwoners op het hoofdeiland	133.400

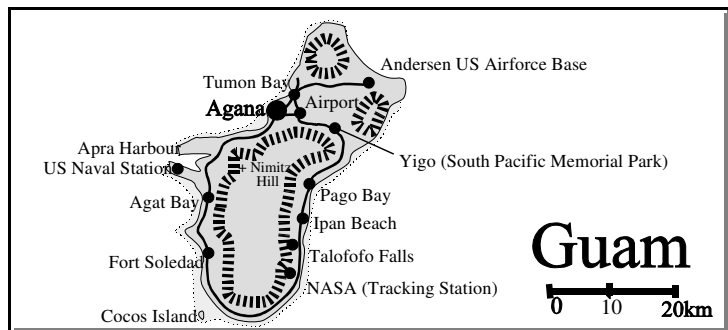
Geschiedenis

De eilanden van Micronesië werden waarschijnlijk al in 2000vC bewoont door mensen, afkomstig uit Indonesië en de Filippijnen. Zij trokken vanaf Palau en Yap oostwaarts. Later vestigden ook Melanesiërs zich in het gebied, zij het op de meer oostelijk gelegen eilanden van de Marshallgroep. Zij trokken daarna juist westwaarts. Ruim voor het begin van onze jaartelling ontstonden op de eilanden gemengde samenlevingen, die een verbazingwekkend hoog levenspijl moeten hebben gekend. Er ontstonden welvarende steden als Nan Madol op Pohnpei en Leluh op Kosrae. Op vergelijkbare wijze als de Egyptenaren was de bevolking van de Marianen in staat grote stenen bouwwerken tot stand te brengen. Op Guam en Saipan zijn hiervan tastbare bewijzen te vinden.

Deel:	C.	Bijlage
Hoofdstuk:	19.	Informatie over uw bestemming
Paragraaf:	II.	Micronesië
Onderdeel:	b.	Beschrijving per eiland

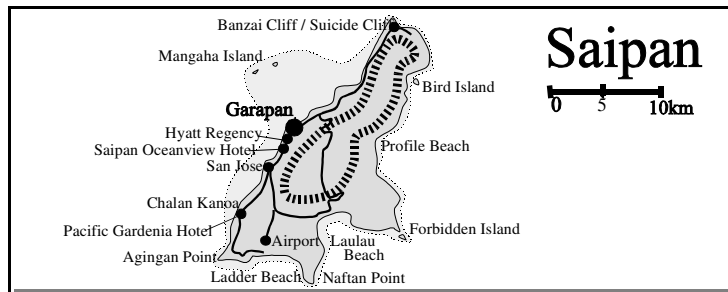
Guam

Guam is het grootste en meest bevolkte eiland van Micronesië. Met name het hoofdstadje Agana lijkt in veel opzichten op een Amerikaanse stad. Tumon Bay is het Waikiki van Micronesië. Tal van gebouwen, pleinen, bruggen en ruïnes herinneren aan de Spaanse periode in de geschiedenis van Guam. In het bergachtige binnenland treft u nog veel ongerepte natuur aan. In 1972 werd op Guam een Japanse soldaat gevangen genomen, die zich vanaf de 2e wereldoorlog in de dichtbegroeide jungle had schuil gehouden.

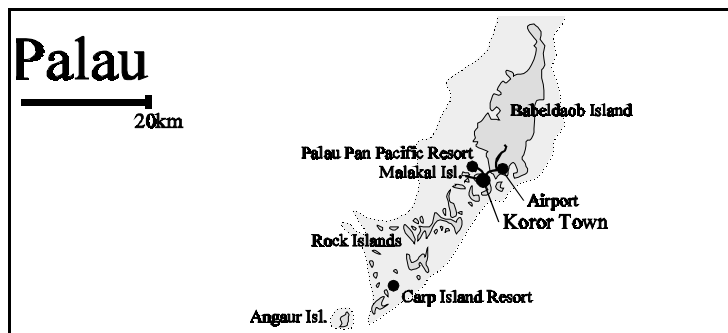
Saipan

Saipan is een heuvelachtig eiland met steile kliffen aan de noordzijde en prachtige stranden aan de westzijde. Het binnenland bestaat uit een dichtbegroeid regenwoud. Op het eiland is hard gevochten in de 2e wereldoorlog. Saipan is het hoofdeiland van de Noordelijke Marianen, welke een zelfstandig staatje vormen.

Palau (Belau)

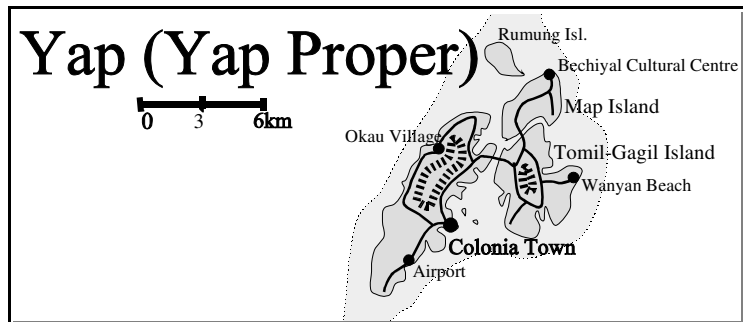
Palau is de meest westelijk gelegen eilandengroep van Micronesië, welke ook een zelfstandig staatje vormen. Palau is vooral bekend vanwege z'n rotseilanden, die doen denken aan een fantasielandschap. Tussen de eilandjes liggen prachtige stranden. Een ander unieke bezienswaardigheid zijn de gekleurde koralen in de lagune rondom de eilanden van Palau, die door kenners tot de mooiste ter wereld worden gerekend. Door samenkomst van twee oceanstromingen is hier een onovertroffen kleurenpracht ontstaan, die u beslist niet mag missen. Het meest ontwikkelde deel van Palau is het eiland Koror.

Yap (Yap Proper)

Yap is het enige land ter wereld waar stenen nog steeds als betaalmiddel worden gebruikt. De stenen schijven zijn vaak rijkelijk versierd en hebben in het midden een gat. De schijven bestaan in allerlei maten.

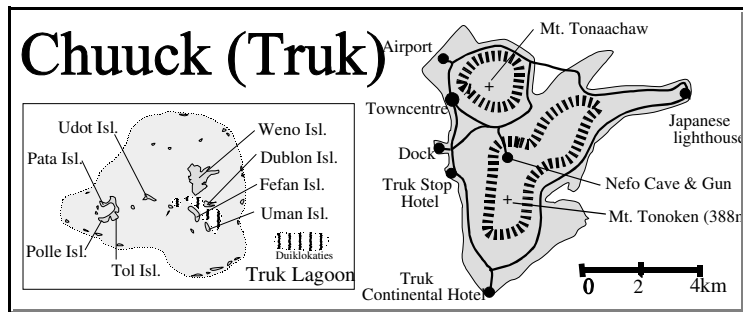
Yap is een eilandengroep, die bestaat uit het hoofdeiland Yap Proper en tal van atollen, dat zich uitstrekt over breedte van 1000 km. Het heuvelachtige Yap Proper is veruit het grootste eiland in de groep. De 8.000 bewoners leven op nog zeer traditionele wijze. De meeste huizen zijn gebouwd in originele stijl, met hout, stro, touw en bamboe. Ondanks de gastvrijheid en vriendelijkheid van de bewoners, ontvangt Yap jaarlijks slechts een gering aantal bezoekers.

Chuuk (Truk)

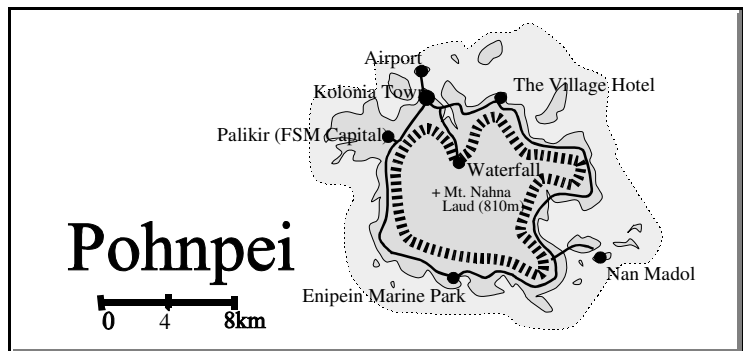
Chuuck bestaat uit een prachtige lagune met daarin verscheidene bergachtige eilanden. De lagune is eigenlijk een vulkaankrater, die maar net boven zeeniveau uitreikt. Met name op het hoofdeiland Weno (voorheen: Moen) heerst een kleurrijk en levendig leven. Chuuck heeft net als veel andere eilanden in Micronesië een rijke geschiedenis, met ruïnes als stille getuigen.

Vooral bekend is de lagune van Chuuck, waarin een groot deel van de Japanse oorlogsvloot tot zinken werd gebracht. Al snorkelend of duikend kunt u veel van de schepen zien liggen, die ondertussen het domein zijn van tropische vissen en begroeid zijn met koraal.

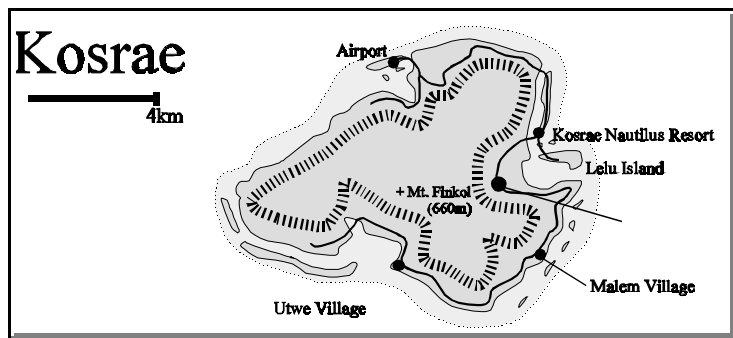
Phonpei

Het heuvelachtige eiland Pohnpei is vooral bekend vanwege de ruïnestad Nan Madol. De stad, bestaande uit o.a. stenen forten en tempels, had waarschijnlijk z'n bloeiperiode in de 12e en 13e eeuw. Ook andere delen van het eiland zijn zeker bezienswaardig. Buiten het hoofdstadje Kolonia is het eiland nog nagenoeg ongerept.

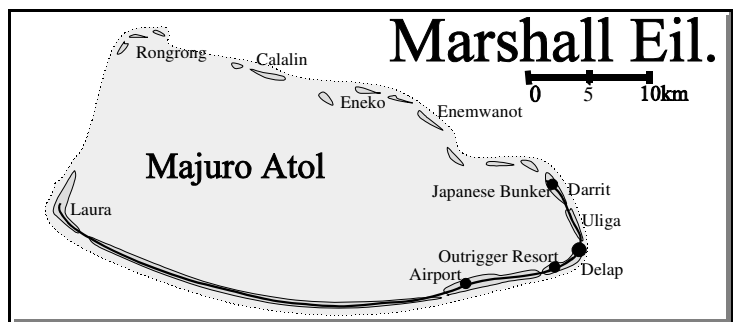
Kosrae

Het vulkaaneiland Kosrae heeft een binnenland dat bestaat uit dichtbegroeide jungle. Aan de kust mooie stranden en prachtige koraalriffen. Maar de grootste bezienswaardigheid van Kosrae is de ruïnestad Lelu.

Majuro (Marshall eilanden)

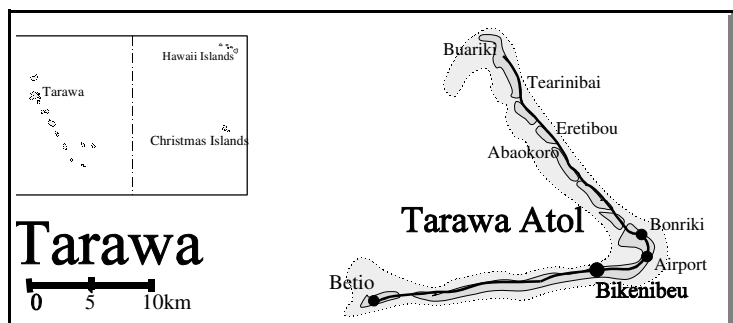
Het atol Majuro is het hoofdeiland van de Marshall eilanden. Het atol bestaat uit een smalle met palmen begroeide strook land, die een mooie lagune omsluit. Het hoogste punt is niet meer dan 7 meter boven zeeniveau. Het is fascinerend te zien hoe de 20.000 inwoners van Majuro op één van de meest bedreigde en afgelegen eilanden ter wereld leven. De charmante bewoners zullen er in ieder geval niets aan gelegen laten om u een aangenaam verblijf te bezorgen. Op excursies in de lagune kunt u kleurig koraal en zeldzame tropische vissen zien.

Kiribati

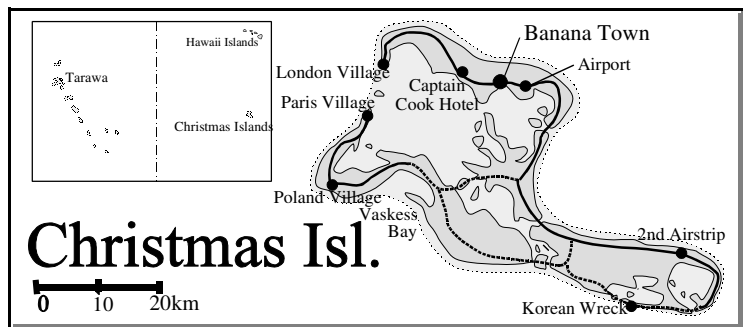
Kiribati is een eilandengroep, die zich uitstrekt van het Christmas Island (zuidelijk van Hawaii) tot aan Tarawa (zuidelijk van Micronesië). Kiribati is een staatkundige verzamelnaam voor de Gilbert, Phoenix en Line eilanden. Kiribati wordt weinig door toeristen bezocht, vooral vanwege de afgelegen ligging (lange en dure vlucht). De meeste inwoners van Kiribati leven nog op traditionele wijze. Belangrijkste bestaansbronnen zijn het fokken van speenvarkens, vissen met speren en netten in de lagune en het verbouwen van (zoete) aardappels, cocos, paw paw en broodvruchten.

Het hoofdeiland van Kiribati is **Tarawa**, waar het overgrote deel van de 70.000 inwoners leven. Tarawa is een grote atol waar uitstekend kan worden gedoken. Het nationaal museum biedt informatie over de geschiedenis van Kiribati. In de 2e wereldoorlog is hard gevochten op Tarawa, veel stille getuigen herinneren hier nog aan.

Christmas Island is de grootste atol ter wereld. Staatkundig behoort het tot Kiribati, ofschoon de afstand naar het hoofdeiland Tarawa (3200 km) groter is dan naar Hawaii (2500 km). Coral Pacific (voorheen Air Tungura), de luchtvaartmaatschappij van Kiribati, voert wekelijks een vlucht uit van Tarawa via Christmas Island naar Hawaii en terug. Veel van de 2500 inwoners van Christmas Island leven nog op traditionele wijze. Zeer bijzonder is dat Christmas Island in dezelfde datumzone ligt als Tarawa, hierdoor begint de nieuwe dag altijd het eerst in de Christmas Islands.

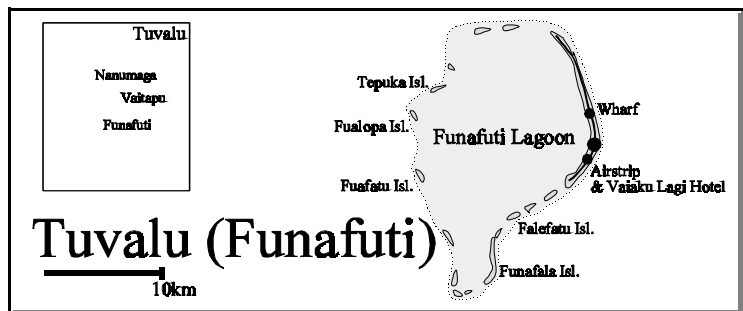
Christmas Island is vooral populair bij hen die studie maken van het leven in de lagune. Door de afgelegen ligging zijn bijzondere leefomstandigheden ontstaan voor zeevogels, vissen en schelpdieren.

Tuvalu

Tuvalu is één van de kleinste en meest afgelegen landen ter wereld. Tuvalu is een eilandengroep bestaande uit negen atollen, die op een onderlinge afstand van ruim 100 km van elkaar liggen. Doordat er slechts een klein landoppervlak voor de 10.000 inwoners beschikbaar is, is de bevolkingsdichtheid groot. Tuvalu is vooral bekend vanwege z'n mooie postzegels, die regelmatig worden uitgebracht. Ze zijn een belangrijke inkomstenbron, aangezien het land geen andere natuurlijke hulpbronnen heeft. Het land is arm, veel inwoners leven op traditionele wijze.

Door de afgelegen ligging en de hoge vliegprijzen is er nauwelijks van enig toerisme sprake. Er zijn geen bijzondere bezienswaardigheden. Wie echter op doorvlucht is van Micronesië naar Fiji kan van de gelegenheid gebruik maken te stoppen in Tuvalu. De mensen zijn vriendelijk en leven in hun eigen tempo. Er kan goed worden gedoken en gesnorkeld

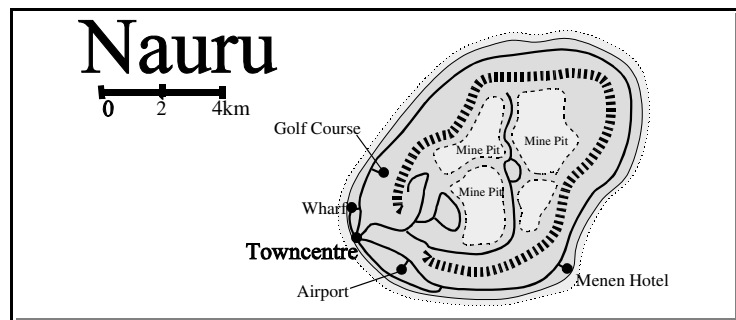

Nauru

Nauru is een gerezen atol. Ten gevolge van hernieuwde vulkanische activiteit is het eiland uit de oceaan gerezen waardoor de koraalriffen boven water zijn komen te liggen. Het eiland bestaat uit een smalle kuststrook begroeid met palmbomen en een centraal plateau met een hoogte van circa 75 meter. Het plateau is voor een groot deel afgegraven vanwege de fosfaatwinning. De op Nauru gewonnen fosfaat is van een zeer zuivere kwaliteit en wordt wereldwijd geëxporteerd. Helaas is de fosfaatmijn na tientallen jaren exploitatie nu binnen 5 jaar uitgeput. De inwoners van Nauru hebben met de opbrengst van fosfaatexport veel beleggingen gedaan in Australisch

onroerend goed en in het opzetten van een regionale luchtvaartmaatschappij (Air Nauru). Vanwege hun rijkdom worden de inwoners van Nauru ook wel de Arabieren van de Pacific genoemd.

Nauru is geen echte vakantie bestemming. Er zijn een aantal mooie stranden maar het water is vaak te ondiep om meteen goed te kunnen zwemmen. Voor hen die met Air Nauru vliegen is Nauru vaak een onvermijdelijk stop tussen twee vluchten. Air Nauru onderhoudt namelijk vliegverbindingen tussen Azië (Manila), Micronesië (Guam en Pohnpei), Fiji, Solomon Eilanden, Australië en Nieuw-Zeeland. De vluchtprijzen zijn vaak laag en de vliegtuigen zijn modern en redelijk goed onderhouden, echter Air Nauru heeft een reputatie van niet op tijd te vliegen. Tijdens vertragingen in Nauru worden gestrande passagiers goed verzorgd.

Deel:	C.	Bijlage
Hoofdstuk:	19.	Informatie over uw bestemming
Paragraaf:	II.	Micronesië
Onderdeel:	b.	Praktische info. voor de reiziger

Alcoholische drank

Het drinken in het openbaar van alcoholische dranken, zoals bier, wijn en sterke drank, is op de meeste eilanden van Micronesië verboden. Ook het aanbieden van alcoholische drank aan een minderjarige is verboden.

Ambulance

Elke stad of eiland heeft z'n eigen ambulance dienst. Raadpleeg de lokale telefoongids of de receptie van uw hotel.

Autorijden

Met name Guam is geschikt om per huurauto te verkennen. De wegen zijn goed onderhouden, buiten Agana is het verkeer heel rustig. De overige eilanden van Micronesië zijn minder geschikt. Er is rechts verkeer in Micronesië. De bezienswaardigheden op Guam staan goed aangegeven, op regelmatige afstand vindt u parkeerplaatsen. Een geldig Nederlands rijbewijs is voldoende om te mogen autorijden. Voor autohuur raden we u met klem aan om een creditcard mee te nemen, aangezien er ter plaatse anders een hoge waarborgsom wordt gevraagd (in contanten of cheques). Wij verzorgen voor u de autohuur bij Avis. U beschikt daarbij steeds over de nieuwste airconditioned auto's (automatische versnelling).

Banken

In Micronesië is het bankwezen redelijk ontwikkeld. Op alle belangrijker eilanden in Micronesië treft u banken aan (met name Bank of Hawaii). Op Guam en op Saipan kunt u zonder problemen met uw bankpas geld opnemen bij geldautomaten. Op de internationale luchthaven van Guam zijn in de aankomsthal geldwisselloketten.

Belasting

Op sommige eilanden in Micronesië wordt een sales-tax geheven. Houdt u er rekening mee dat in winkels en restaurants de vermelde prijzen vaak exclusief sales-tax zijn. We proberen zoveel mogelijk de belasting in de door ons aangeboden arrangementen in te begrijpen.

Betaalmiddel

Het betaalmiddel in Micronesië is de us\$. Er bestaan biljetten van 100, 50, 20, 10 en 5 dollar. Er bestaan munten van 1 dollar alsmede 50, 20, 10, 5 en 1 cent. Ook de travellercheques in us\$ van Thomas Cook en American Express worden in de meeste hotels, restaurants en winkels als gewoon betaalmiddel geaccepteerd. Betalen per creditcard (Visa, Mastercard en Dinersclub) is zeer gebruikelijk. Buitenlands geld kan overdag bij banken worden omgewisseld in dollars, waarbij u rekening moet houden met wisselkosten

Binnenlandse vluchten

Het transport tussen de eilanden wordt uitgevoerd door Continental Air Micronesia, Marshall Airlines en Air Nauru. Deze maatschappijen hebben een zeer beperkt routenet en vluchtschema. Bij slecht weer of mechanische pech dient u rekening te houden met aanzienlijke vertragingen.

Camping

Vrij kamperen is niet toegestaan.

Duty Free

Naast artikelen van persoonlijke aard (kleding, foto-apparatuur, enz.) mogen bezoekers de volgende artikelen belastingvrij invoeren.

- Rookwaren: 200 sigaretten of 250g tabak of 50 sigaren resp. een combinatie van tabaksartikelen waarvan het gewicht niet boven de 250g uitkomt.
- Alcoholische dranken: 1 liter wijn, bier of sterke drank.
- Andere artikelen met een totale waarde van us\$ 400

Elektriciteit

De elektriciteit in Micronesië is 110V/60Hz. De stopcontacten zijn driepolig zoals in Amerika. Voor de aansluiting van scheerapparaten, haardrogers, enz., is een adaptor of wereldstekker nodig.

Entertainment/Nachtlevens

Alleen op Guam vindt u een noemenswaardig nachtleven. De wijk Tumon Bay in Agana wordt wel little Waikiki genoemd. Op de andere eilanden lijkt de tijd stil te staan en is alleen op vrijdagavond buiten de hotels enig vertier te vinden.

Eten/Drinken

Guam en Saipan zijn behoorlijk verwesterste eilanden, waar een ruim aanbod is aan restaurants. U vindt hier Japanse restaurants, fastfood ketens, lokale "takeaways" (afhaal restaurant), exotische restaurantjes van (Aziatische) immigranten tot enkele zeer chique dinergelegenheden. De ingrediënten die gebruikt worden zijn vaak van betere kwaliteit dan we in Europa gewend zijn. De kleding is meestal informeel "Casual".

Feestdagen

In Micronesië gelden naast de internationale feestdagen als Nieuwjaar, Goede Vrijdag, 1e en 2e Paasdag en Kerst) ook lokale feestdagen, zoals 4juli, Labor Day (begin sep.) en Compact Day (eind oct.).

Fooi

In Micronesië is het geven van een fooi over het algemeen ongebruikelijk. In Guam wordt volgens Amerikaanse gewoonte bij persoonlijke dienstverlening een fooi van ca. 5% verwacht. Service en belasting zijn in Micronesië inbegrepen bij de prijs.

Fotografie

De natuur, zowel boven maar vooral ook onderwater, zijn zeer fotogeniek. Indien u dia's maakt kunt u deze het beste vanuit Nederland meenemen. In Micronesië zijn diafilms duur en moeilijk te krijgen. Foto- en videoapparatuur en films of tapes zijn alleen op Guam en Saipan goed verkrijgbaar.

Gezondheid

Het klimaat in Micronesië is aangenaam en gezond, u hoeft daarom doorgaans geen bijzondere medische voorzorgsmaatregelen te nemen. Voor informatie wat betreft adviezen, respectievelijk voorschriften verwijzen wij u naar de GGD of uw huisarts.

Golf

Alleen op Guam en Saipan zijn goede golfmogelijkheden. Houdt u er rekening mee dat de green-fees veel hoger zijn dan in Nederland. U kunt op de golfbaan golfuitrusting huren.

Immigratie / Douane

Bij aankomst in Micronesië dienen Nederlandse en Belgische bezoekers bij aankomst een paspoort te tonen, dat nog ten minste een geldigheidsduur heeft van drie maanden. Bij de Marshall Islands dient dit nog minimaal een jaar te zijn. Bovendien geldt in heel Micronesië dat het retourticket bevestigd moet zijn en moet iedere reiziger kunnen aantonen in het bezit te zijn van voldoende financiële middelen om de reis te bekostigen. U kunt dit aantonen met contant geld, travellercheques of een creditcard.

Een visum voor Micronesië is verplicht en is verkrijgbaar bij aankomst.

Iedere volwassene mag 1 liter alcoholische drank en 200 sigaretten of 100 sigaren vrij invoeren. Als toerist mag u maximaal 10.000 us\$ het land in- of uit nemen. Op medisch vlak hoeft u geen bijzondere voorbereidingen te treffen. Wij raden u aan voor vertrek een goede reisverzekering af te sluiten met werelddekking.

Internationaal vertrek

De incheck-tijd voor internationale vluchten vanuit Guam is tussen de 60 en 90 minuten voor vertrek (afhankelijk van uw vlucht). Op de andere internationale luchthavens (in Palau, Yap, Truk, Kosrae en Majuro) 60 minuten. De luchthavenbelasting is in Guam al vooraf bij het ticket afgerekend. Voor de andere luchthavens geldt een "Airport Tax" van: Palau (20usd), Chuuck (15usd), Kosrae (5usd) en Pohnpei (5usd).

Kleding

Voor een bezoek aan Micronesië kunt u het best lichte zomerkleding meenemen. Luchtige katoenen kleding wordt aangeraden. Neem ook een trui mee voor de avonden en als u airconditioned gebouwen binnengaat. Neem echter ook een paraplu en regenjas mee.

Klimaat

Micronesië heeft gedurende het gehele jaar een aangenaam zonnig klimaat, met een temperatuur tussen de 22 en 30 graden Celsius. De maanden mei t/m november zijn het droogst en koelst. De maanden december t/m april zijn iets warmer. Met name aan de oostzijde van de bergachtige eilanden valt in deze periode veel regen. De luchtvochtigheid is dan op de eilanden iets hoger, maar een continue passaatwind maakt het toch aangenaam.

Lokale agent

Onze lokale agent in Micronesië is *Pacific Destinations*. Hun kantoor is gevestigd in Agana op Guam. Het telefoonnummer en andere contactgegevens van de agent staan vermeld in uw reisdocumenten.

Medische hulp

Alleen op Guam zijn moderne ziekenhuizen gevestigd. Op de andere eilanden zijn vaak klinieken voor eerste noodhulp. De medische kosten zijn in Micronesië veel hoger dan in Nederland. Het afsluiten van een verzekering die dekking biedt tot kostprijs is belangrijk.

Politie

Elke stad of eiland heeft z'n eigen politiedienst. Raadpleeg de lokale telefoongids of de receptie van uw hotel voor het telefoonnummer.

Taal

De officiële taal in Micronesië is het Engels/Amerikaans, dat door vrijwel alle jongere inwoners wordt gesproken. Met name in de hotels en winkels zullen bezoekers over het algemeen weinig taal-problemen ondervinden. De oorspronkelijke Micronesische bewoners spreken onderling een lokale taal, die vaak per eiland verschilt.

Taxi's

Op Guam en op Saipan zijn voldoende taxi's aanwezig. De tarieven zijn hoger dan die in Nederland. De taxi's zijn voorzien van een taximeter. 's Avonds en op feestdagen geldt een hoger tarief. Op de andere eilanden van Micronesië zijn er slechts een beperkt aantal taxi's beschikbaar.

Telefoon

Via een satellietverbinding kunt u dag en nacht automatisch telefoneren tussen Nederland en Guam. Het telefoonverkeer tussen Nederland en de overige delen van Micronesië verloopt via de telefoniste, en is eveneens dag en nacht mogelijk. Houdt u rekening met zeer hoge telefoonkosten.

Transport

Op Guam is rond Agana redelijk openbaar vervoer beschikbaar. Daarbuiten en op de overige eilanden bent u hoofdzakelijk aangewezen op eigen vervoer (auto, transfers, scooter, fiets en boot)

Tijdzone

De eilanden van Micronesië liggen aan de andere kant van de wereld. De tijd in Guam is 11 uur later dan in Nederland.

Uitgaven

Het prijsniveau ligt in Micronesië boven Nederlands nivo., voornamelijk vanwege de hoge transportkosten. Lokale etenswaren (zoals verse vis en tropisch fruit) zijn doorgaans iets goedkoper, overige waren en luxe goederen zijn duurder dan in Nederland. Met name ook de excursies, entertainment en kosten van uitgaan zijn veel hoger dan in Nederland.

Water

Kraanwater is doorgaans veilig te drinken. Voor de veiligheid adviseren we u op afgelegen plaatsen uw drinkwater te koken of flessen bronwater te kopen.

Winkels

De winkels in Micronesië (m.n. de tax-free-shops van Guam) kunnen voorzien in vrijwel alles dat een bezoeker zoal nodig heeft. Op de afgelegen eilanden is de keuze in de winkels beperkt. Denk eraan dat de maten en gewichten in Micronesië anders worden weergegeven, men schrijft bijv. een punt i.p.v. een komma in getallen en vice versa.

Zonnebrand

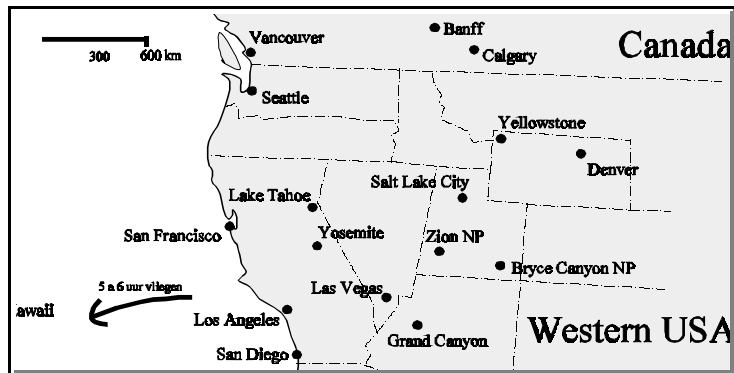
Neemt u een hoed of pet mee als bescherming tegen de zon. Ook een goede zonnebrandmelk met een beschermingsfactor die is afgestemd op uw huid mag u zeker niet vergeten.

Deel: C. Bijlage
 Hoofdstuk: 19. Informatie over uw bestemming
 Paragraaf: III. Californië & rest van Amerika

Californië en de westkust van Amerika maken een uitstekende stop-over bij een reis naar de Pacific. Het onderbreekt de lange vliegreis, en er zijn uiteraard ook veel bezienswaardigheden te vinden.

Kerngegevens van de USA:

Landoppervlak . . . . . 9.396.681 km²
 Inwoners . . . . . 250 miljoen
 Inwoners per km² 26,73
 Hoofdstad . . . . . Washington DC

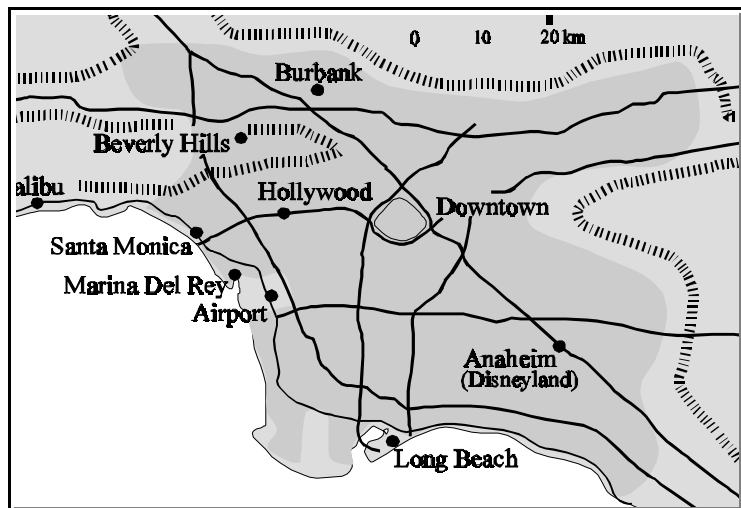
Deel: C. Bijlage
 Hoofdstuk: 19. Informatie over uw bestemming
 Paragraaf: III. Californië & de rest van Amerika
 Onderdeel: a. Californië

Kerngegevens van Californië:

Landoppervlak . . . . . 414.957 km²
 Inwoners . . . . . 30 miljoen
 Inwoners per km² 72,30
 Hoofdstad . . . . . Sacramento

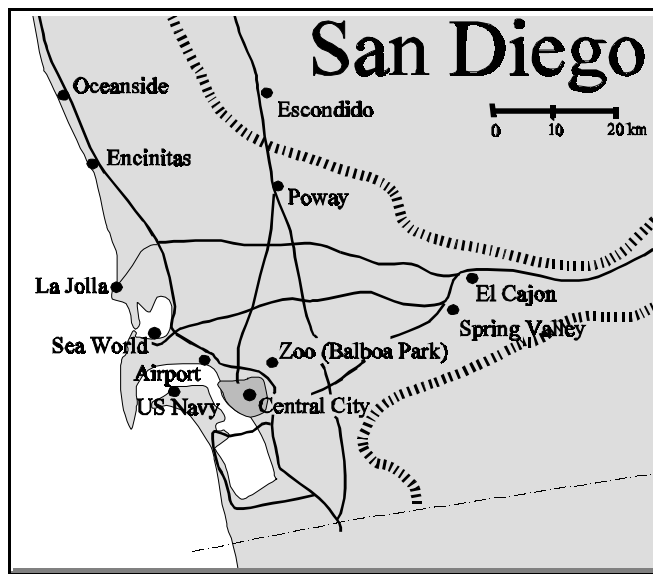
Los Angeles

Los Angeles, "the city of Angels", de stad waar de dromen werkelijkheid worden. Denk bij een bezoek aan Los Angeles aan filmstudio's in Hollywood, de luxe villa's van de filmsterren en winkels in Beverly Hills, Disneyland, het gezellige strand en uitgaansleven in Santa Monica, het J.P. Getty Museum met z'n Picasso collectie in Malibu en het museumschip Queen Mary in Long Beach. Er is dus voldoende te doen in deze immense stad. Los Angeles is geschikt voor een stopover van een paar dagen of als uitgangspunt voor een reis per huurauto. Kies voor een korte stopover voor een hotel op de luchthaven, bij een langere verblijf kunnen wij Santa Monica aanbevelen. Santa Monica is een veilige en gezellige buurt aan het strand.

San Diego

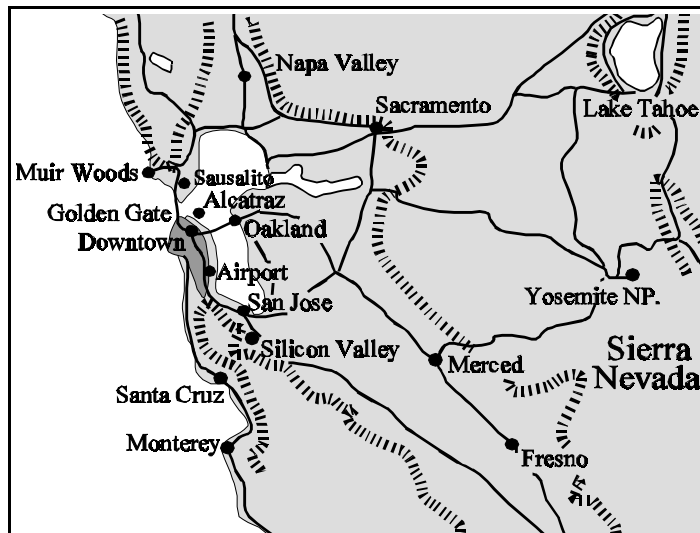
San Diego is een moderne stad met een grote natuurlijke haven. Direct ten zuiden van de stad ligt de grens met Mexico. Het klimaat is het hele jaar lekker warm, en er zijn genoeg stranden om hiervan te genieten. Bezoek het stadscentrum met z'n spaans-mexicaanse invloeden, de San Diego Zoo, Seaworld en het enorme Marine Complex.

Met een dagexcursie kunt u Mexico bezoeken, bijvoorbeeld net over de grens het stadje Tijuana of verder zuidelijk het stadje Ensenada op het schiereiland Baja California ligt. Neem enkele dagen de tijd om al deze bezienswaardigheden te bezoeken, bijvoorbeeld per huurauto of excursie.

San Francisco

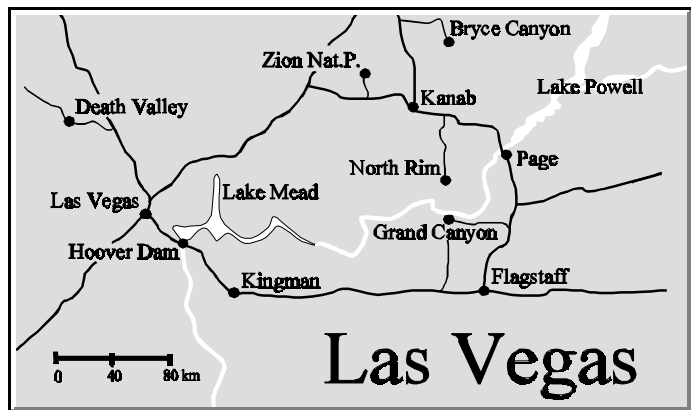
Deze stad wordt ook wel "The Golden Gate City" genoemd. San Francisco biedt indrukwekkende vergezichten met z'n twee imposante hangbruggen en piramide wolkenkrabber. San Francisco is ook bekend vanwege Chinatown, het gevangenis-eiland Alcatraz, het gezellige Fishermans Wharf, de trams en de kronkelige Lombard Street. Ten noorden van de stad, net over de Golden Gate brug, ligt het vissersdorpje Sausalito, de Redwood bomen in Muir Woods en het wijngebied van Napa Valley. Zuidelijk van de stad ligt het vissersdorpje Monterey, het prachtige kustlandschap langs de "17 Mile Drive", het in Spaanse stijl gebouwde dorpje Carmel en het high-tech gebied Silicon Valley. Verder naar het oosten ligt het Yosemite National Park en Lake Tahoe, waar u het beste kunt overnachten als u echt op uw gemak wilt genieten van deze prachtige natuurgebieden. Neem een week de tijd om al deze bezienswaardigheden te bezoeken, bijvoorbeeld per huurauto of excursie.

Deel:	C.	Bijlage
Hoofdstuk:	19.	Informatie over uw bestemming
Paragraaf:	III.	Californië & de rest van Amerika
Onderdeel:	b.	Rest van Amerika

Las Vegas

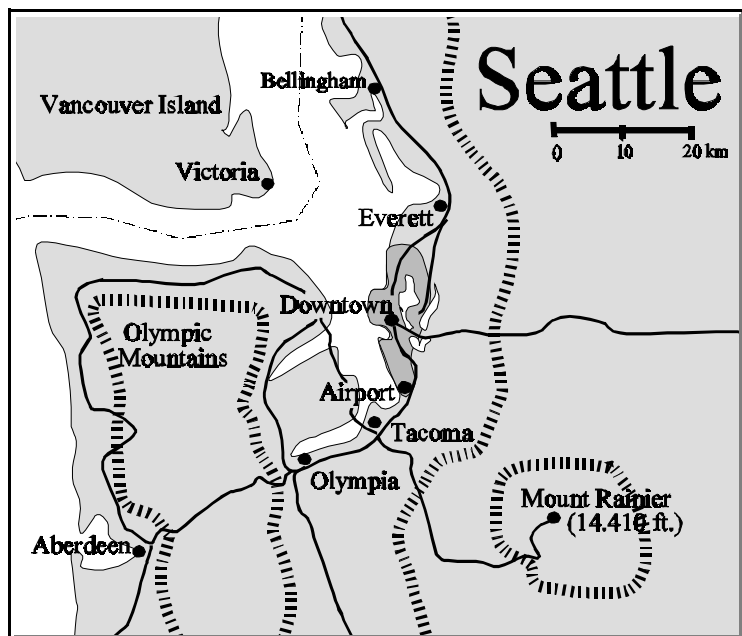
Las Vegas is vooral de bruisende casinostad midden in de woestijn. De overdonderende neonreclames van de gokpaleizen maken indruk op zelfs de meest nuchtere bezoeker. Bezoek 's avonds eens een show in één van de casinohotels.

Maar Las Vegas is ook de uitvalsbasis voor een bezoek aan de nabij gelegen Canyon's. Per helikopter, vliegtuig of bustour kunt u de Grand Canyon bezoeken. Iets verder weg liggen de Nationale Parken van Bryce Canyon en Death Valley. Andere attracties zijn de Hoover Dam, Lake Mead en de Valley of Fire. Voor de meer avontuurlijk ingestelden is er "Riverrafting" op de machtige Colorado Rivier, een absoluut onvergetelijke ervaring.

Seattle

Seattle wordt wel de "Emerald City" genoemd. Het is een mooie moderne stad met een prachtige ligging. Enerzijds gelegen aan de baai, anderzijds omgeven door de Cascade Mountains ten oosten en de Olympic Mountains ten westen. Alhoewel het vooral de natuur is die de bezoekers naar de stad trekken, biedt de stad ook een levendige opwekkende atmosfeer. Een bezoek aan de Aziatisch-Mediterrane Pike Place Market en het historische Pioneer Square met het beeld van Chief Seattle mag u niet missen. Hoogtepunten buiten de stad zijn Olympic National Park, Mount Rainier en Mount St. Helens, alsmede de prachtige eilanden in de Puget Sound.

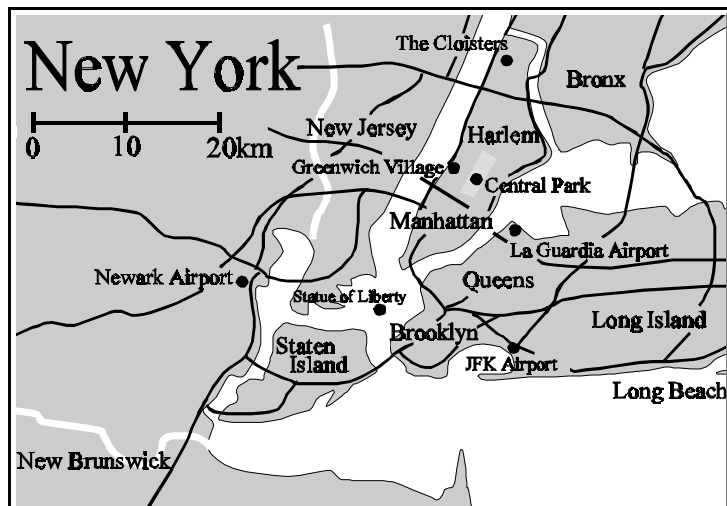
Vancouver

Vancouver is de Canadese zusterstad van Seattle. Het is de grootste stad in het westelijk deel van Canada. De stad is gelegen aan een prachtige baai en is omgeven door indrukwekkende bergen. Een bijna verplichte excursie is een bezoek aan het havenstadje Victoria op Vancouver Island. Vancouver Island staat bekend om z'n ongerepte natuur. Een andere excursiemogelijkheid is een treinreis door de Rocky Mountains naar Banff en Jasper.

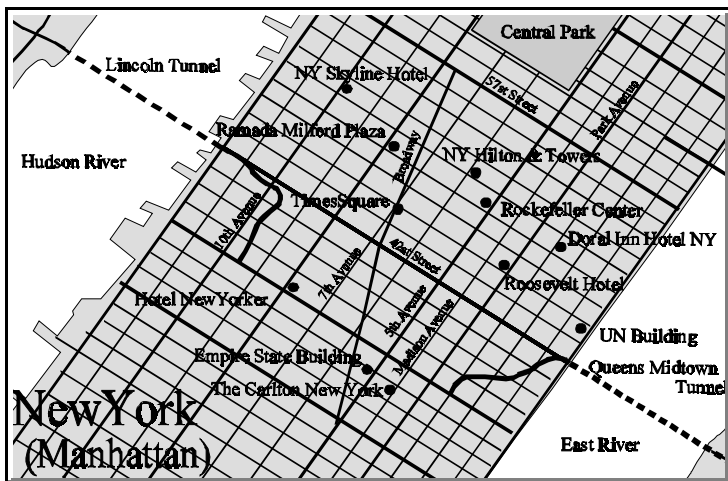

New York

"The Big Apple", "The City that never sleeps". New York is een belevenis voor iedereen op elk moment. Uiteraard bezoekt u Manhattan, met z'n imposante wolkenkrabbers. Maar ga ook per boot naar het vrijheidsbeeld en Ellis Island. Ga winkelen op 5th Avenue of ga uit op Broadway en Times Square. U kunt natuurlijk ook even uitblazen in Central Park of bij The Cloisters. Wat musea betreft adviseren we The Museum of Modern Art en het Guggenheim Museum. Andere markante punten in de stad zijn Madison Square Garden, Empire State Building, Rockefeller Center (met zijn ijsbaan in winter) en de Twin Towers (World Trade Center). Voor cafés en restaurants gaat u naar Greenwich Village, Soho, Little Italy of Chinatown.

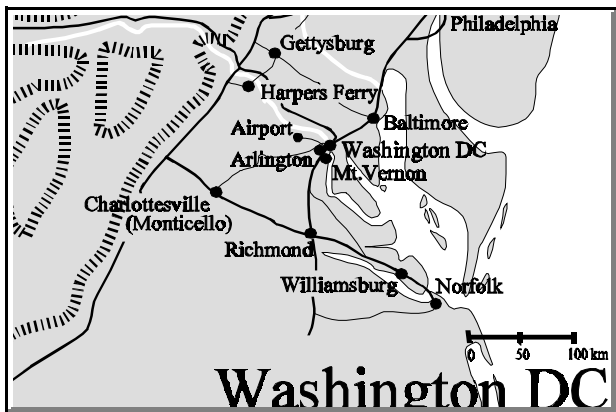

Washington D.C.

De hoofdstad van de Verenigde Staten is absoluut een bezoek waard. Hoogtepunten in de stad zijn de statige regeringsgebouwen, de vele monumenten, parken en de verzamelplaats van het Amerikaanse erfgoed - The Smithsonian Institute.

Minder bekend zijn de nabij gelegen historische plaatjes Williamsburg, Gettysburg, Monticello en Mount Vernon. In de excursies buiten de stad kunt u onderweg lekker genieten van het prachtige heuvellandschap.

Midwest (Chicago & New Orleans)

Het uitgestrekte centrale deel van de Verenigde Staten bestaat uit een vruchtbaar landbouwgebied, dat wordt doorsneden door rivieren als de Missouri, Mississippi en de Ohio. U vindt er de music-capitals Nashville (country & western), New Orleans (dixieland jazz) en Chicago (blues). De afstanden zijn enorm, maar de landschappen wisselen elkaar. Het merengebied in het noorden, moerasland in het zuiden, woestijn en bergen in het westen.

Het leven in New Orleans is rustig en aangenaam. Het zonnige klimaat, het ruime aanbod van restaurants en entertainment en de easy going mentaliteit van de bewoners maken een verblijf in de stad tot een feest. Of wat dacht u van een cruise met een Steamboat over de Mississippi rivier?

Deel:	C.	Bijlage
Hoofdstuk:	19.	Informatie over uw bestemming
Paragraaf:	III.	Californië & rest van Amerika
Onderdeel:	c.	Praktische info. voor de reiziger

Alcoholische drank

Het drinken in het openbaar van alcoholische dranken, zoals bier, wijn en sterke drank, is in Noord-Amerika verboden. Ook het aanbieden van alcoholische drank aan een minderjarige is verboden. In bepaalde staten wordt op zondag en op feestdagen geen alcoholische drank verkocht in restaurants of bars.

Ambulance

Elke stad of regio heeft z'n eigen ambulance dienst. Raadpleeg de lokale telefoongids of de receptie van uw hotel voor het telefoonnummer. Er is een algemeen emergency telefoonnummer dat u overal in Noord-Amerika kunt bellen is 911. Ook kunt u in telefooncellen een 0 (nul) draaien en via de operator hulp vragen.

Autorijden

Noord-Amerika is zeer geschikt om per huurauto te verkennen. De wegen zijn goed onderhouden, buiten de steden is het verkeer heel rustig. De meeste bezienswaardigheden staan goed aangegeven, op regelmatige afstand vindt u parkeerplaatsen met toiletten en tankstations.

Noord-Amerika heeft rechtsverkeer. De maximum snelheid is 65 mph, in de bebouwde kom 35 mph. De bewegwijzering is goed, navigatiesystemen werken hier prima - u kunt dus gerust uw navigatiesysteem van thuis meenemen (voorzien van USA kaart).

We kunnen huurauto's voor u reserveren bij de meeste grote steden van Noord Amerika (huurtarieven en voorwaarden zijn beschikbaar op aanvraag). Terplaatse moet u (als bestuurder) bij afhalen van de huurauto beschikken over een geldig Nederlands rijbewijs en een creditcard (we adviseren ook een internationaal rijbewijs mee te nemen). Voor autohuur in de USA raden we u met klem aan om een creditcard mee te nemen, aangezien er ter plaatse anders een hoge waarborgsom wordt gevraagd (in contanten of cheques). Wij verzorgen voor u de autohuur bij Alamo. U beschikt daarbij steeds over de nieuwste airconditioned auto's (automatische versnelling).

De minimum leeftijd als bestuurder is doorgaans 23 jaar (voor jonge bestuurders geldt een toeslag, die ter plaatse moet worden betaald). Vraag de verhuurder om een routekaart en uitleg over de verkeersregels. In Noord-Amerika kunt u de meeste bezienswaardigheden met een gewone (2WD) huurauto bereiken, u heeft dus strikt genomen niet een 4WD terreinauto nodig, tenzij u naar afgelegen plekken gaat. Zie ook paragraaf B.11.II - afhalen van de huurauto.

Banken

In Noord-Amerika is het bankwezen goed ontwikkeld. U treft er vaak in de kleinste dorpjes met een paar honderd inwoners banken. U kunt over het algemeen zonder problemen met uw bankpas geld opnemen bij geldautomaten, die u door heel Noord-Amerika aantreft. Op de internationale luchthavens zijn in de aankomsthal geldwisselloketten.

Belasting

In de USA wordt een sales-tax geheven die per staat verschilt (van 5 tot 8,25%) op vrijwel alle goederen en diensten. Houdt u er rekening mee dat in winkels en restaurants de vermelde prijzen vaak exclusief sales-tax zijn.

Op logiesprijs in hotels wordt een room-tax geheven die per staat verschilt (tussen de 5 en 13,25%). Alle door ons aangeboden en gereserveerde arrangementen zijn inclusief sales- en room-tax.

Betaalmiddelen

Het betaalmiddel is de Amerikaanse dollar (us\$). Er bestaan biljetten van 100, 50, 20, 10 en 5 dollar. Er bestaan munten van 1 dollar alsmede 50, 20, 10, 5 en 1 cent. Ook de travellercheques in us\$ van Thomas Cook en American Express worden in de meeste hotels, restaurants en winkels als gewoon betaalmiddel geaccepteerd. Betalen per creditcard (Visa, Mastercard en Dinersclub) is zeer gebruikelijk. Buitenlands geld kan overdag bij banken worden omgewisseld in dollars, waarbij u rekening moet houden met wisselkosten.

Binnenlandse vluchten

Op de meeste grotere luchthavens van Noord Amerika heeft elke luchtvaartmaatschappij z'n eigen terminal. Het is daarom gemakkelijk om over te stappen van de ene op de andere vlucht van dezelfde maatschappij. Daarentegen overstappen tussen vluchten van verschillende maatschappijen betekend vaak dat u van terminal moet wisselen. Vrijwel dagelijks kan worden gevlogen naar elke binnenlandse bestemming, vliegen in de USA is voor de doorsnee inwoner net zo gewoon als met de trein reizen in Europa. Op de belangrijke verbindingen tussen de grote steden worden meerdere vluchten per dag uitgevoerd. Op de kleinere bestemmingen wordt in samenwerking met kleine regionale luchtvaartmaatschappijen gewerkt. Houdt u er rekening mee dat op binnenlandse vluchten moet betalen voor uw drinks en koptelefoon. Neem daarvoor dus enkele dollars mee.

Camping

Vrij kamperen is in de VS toegestaan, echter lang niet overal. We adviseren u vanwege de bescherming van het milieu, uw comfort en uw veiligheid gebruik te maken van campings. KOA is de grootste keten van campings in Noord-Amerika. In drukke vakantieperiodes is het raadzaam een campingplaats van te voren te reserveren.

Duty Free

Naast artikelen van persoonlijke aard (kleding, foto-apparatuur, enz.) mogen bezoekers de volgende artikelen belastingvrij invoeren.

- Rookwaren: 200 sigaretten of 250g tabak of 50 sigaren resp. een combinatie van tabaksartikelen waarvan het gewicht niet boven de 250g uitkomt.
- Alcoholische dranken: 1 liter wijn, bier of sterke drank.
- Andere artikelen met een totale waarde van us\$ 400

Elektriciteit

De elektriciteit in Noord-Amerika is 110V/60Hz. De stopcontacten zijn driepolig. Voor de aansluiting van scheerapparaten, haardrogers, etc. is een adapter/wereldstekker nodig.

Entertainment/Nachtlevens

Tot in de kleinste dorpjes in Noord-Amerika vind u pubs. In de grotere steden zijn uitgebreide uitgangsmogelijkheden, van bioscopen (binnen of in de openlucht), muziek- en danstheaters tot aan cabaret- en operavoorstellingen. In de staten Nevada en New Jersey zijn grote casino's te vinden.

Eten/Drinken

De USA is niet alleen het land van de hamburger. In Noord-Amerika vindt u een zeer ruime keuze aan restaurants, van de bekende fastfood ketens, lokale "takeaways" (afhaal restaurant), exotische restaurantjes van immigranten tot zeer chique dinergelegenheden. De ingrediënten die gebruikt worden zijn vaak van betere kwaliteit dan we in Europa gewend zijn. De kleding is meestal informeel "Casual", alhoewel in dure hotel en restaurants soms avondkleding wordt gewaardeerd.

Feestdagen

In Amerika gelden de volgende officiële feestdagen (anders dan de internationale feestdagen als Nieuwjaar, Goede Vrijdag, 1e en 2e Paasdag en Kerst):

- Martin Luther King Day	3e maandag in januari
- Presidents Day	3e maandag in februari
- Memorial Day	laatste maandag in mei
- Independence Day	4 juli
- Labor Day	1 ^e maandag in september
- Columbus Day	2 ^e maandag in oktober
- Veteran's / Armistice Day	11 november
- Thanksgiving Day	laatste donderdag in nov.

Fooi

Voor persoonlijke bediening in bijvoorbeeld restaurants en taxi's wordt een fooi van 10 tot 20% verwacht.

Fotografie

De natuur en bepaalde facetten van de Amerikaanse samenleving zijn zeer fotogeniek, indien u dia's maakt kunt u deze het beste vanuit Nederland meenemen. In Noord-Amerika zijn diafilms duur en moeilijk te krijgen. Foto- en videoapparatuur en films of tapes zijn goed verkrijgbaar voor vergelijkbare of vaak lagere prijzen als in Nederland.

Gezondheid

Het klimaat in Noord-Amerika is over het algemeen aangenaam en gezond, u hoeft daarom doorgaans geen bijzondere medische voorzorgsmaatregelen te nemen. Bij de grote steden moet u met name rond de zomermaanden rekening houden met smog. Mensen met astmatische aandoeningen kunnen hierdoor in de problemen komen. Voor informatie wat betreft adviezen, respectievelijk voorschriften verwijzen wij u naar de GGD of uw huisarts.

Golf

Er zijn tal van golfmogelijkheden in Noord Amerika. Houdt u er rekening mee dat de green-fees veel hoger zijn dan in Nederland. U kunt op de meeste plaatsen golfuitrusting huren. Op veel golfbanen is, vanwege de uitgestrektheid en bescherming van de baan, het huren van een elektrisch aangedreven "cart" verplicht.

Immigratie / Douane

Bij aankomst in de USA dienen Nederlandse en Belgische bezoekers bij aankomst een geldig paspoort te tonen. Bij

vertrek uit de USA dient uw paspoort nog minimaal 6 maanden geldig te zijn. Het toeristenvisum van max. 3 maanden wordt ter plekke uitgesteld.

Iedere volwassene mag 1 liter alcoholische drank en 200 sigaretten of 100 sigaren vrij invoeren. Als toerist mag u maximaal 10.000 us\$ het land in- of uit nemen. Op medisch vlak hoeft u geen bijzondere voorbereidingen te treffen. Wij raden u aan voor vertrek een goede reisverzekering af te sluiten met werelddekking.

Internationaal vertrek

De incheck-tijd voor internationale vluchten vanuit Amerika is 90 tot 120 minuten voor vertrek (afhankelijk van uw vlucht). De luchthavenbelasting, "Airport Tax", is reeds inbegrepen in de reissom van vooraf gekochte tickets. U hoeft dus ter plaatse geen "Airport Departure Tax" meer af te rekenen.

Klimaat

Noord Amerika kent klimaatzones, hoofdzakelijk bepaald door de lengtegraad en de gebergten. Canada kent koude winters en droge en soms zelfs warme zomers. De Rocky Mountains hebben een alpine klimaat, met veel sneeuwval in de winter. Zuidelijk Californië heeft een gematigd klimaat met milde winters, maar vaak droge en hete zomers. Het Noordoosten van Amerika, rond de grote steden bij Chicago, Toronto en New York, heeft een landklimaat met warme zomers en koude winters. Met name bij noorden wind kan het hier ijzig koud zijn. In het zuidelijk deel van Noord-Amerika is het hele jaar veel warmer dan in andere delen, met zomers een bijna sub-tropisch klimaat (25 tot 35 °C en 's winters gematigde temperaturen (10 tot 20 °C).

Kleding

Gezien de grote klimaatsverschillen tussen het noordelijk en zuidelijk deel van Noord-Amerika is het raadzaam om op rondreis hier in uw kledingkeuze rekening mee te houden. Als u in het regenseizoen door het sub-tropische zuiden reist (Louisiana & Florida), kunt u het beste een dunne regenjas en paraplu meenemen. Voor de warmere streken in het zuiden en in de woestijn wordt luchtige katoenen kleding aangeraden. Neem ook een trui mee voor de avonden en als u airconditioned gebouwen binnengaat. Het noorden van Noord-Amerika kent een klimaat zoals in Europa, dus zomerkleding meenemen als u reist van april t/m oktober, winterkleding in de maanden november t/m maart. In de bergen kan het vriezen en sneeuwen.

Lokale agent

Onze lokale agent in de Verenigde Staten is Allied TPro. Zij hebben diverse kantoren in Noord-Amerika. De contactgegevens van onze lokale agent vindt u op uw voucher (zie reisdocumenten). Sommige reisonderdelen (zoals bijv. campers en meerdaagse bustours) boeken we direct bij de leverancier, de naam en contactgegevens hiervan ziet u dan op de voucher staan.

Medische hulp

De medische standaard in Noord-Amerika is hoog. In de grotere steden zijn moderne ziekenhuizen gevestigd. In de kleinere plaatsen zijn vaak klinieken voor eerste noodhulp 24 uur per dag beschikbaar. De medische kosten zijn in Amerika veel hoger dan in Nederland. Het afsluiten van een verzekering die dekking biedt tot kostprijs is belangrijk.

Politie

Elke stad of regio heeft z'n eigen politiedienst. Raadpleeg de lokale telefoongids of de receptie van uw hotel voor het telefoonnummer. Er is een algemeen emergency telefoonnummer dat u overal in Noord-Amerika kunt bellen is 911. Ook kunt u in telefooncellen een 0 (nul) draaien en via de operator hulp vragen

Religie

In Noord-Amerika behoort een ruime meerderheid van de bevolking tot een bepaalde geloofsovertuiging. De protestantse en katholieke kerk zijn de omvangrijkste religies. Door immigranten uit alle delen van de wereld zijn er ook tal van andere overtuigingen, zoals boeddhisme, hindoeïsme en islam.

Taal

De officiële taal is het Engels. Er zijn verschillen tussen het Amerikaans Engels en het Engels dat in Groot-Brittannië wordt gesproken. Bezoekers zullen op taalgebied over het algemeen weinig problemen ondervinden.

Taxi's

In de steden zijn voldoende taxi's aanwezig. De tarieven zijn vergelijkbaar met die in Nederland. De taxi's zijn voorzien van een taximeter. 's Avonds en op feestdagen geldt een hoger tarief.

Telefoneren

Via een satellietverbinding kunt u dag en nacht automatisch telefoneren tussen Nederland en Amerika (ca. 1,70 us\$/min.). Op de grotere postkantoren zijn meestal telefoonboxen, fax en internetverbinding beschikbaar. Voor veel openbare telefooncellen heeft u een telefoonkaart of creditcard nodig. Deze kunt u vooraf bij de PTT primafoon winkels in Nederland kopen of ter plaatse op de postkantoren en bij kiosken. Het internationaal toegangsnummer van de USA en Canada is 1.

Transport

In de steden is openbaar vervoer beschikbaar in de vorm van bus, trein, tram en ferry. Kaartjes moeten vooraf worden gekocht aan het loket of bij de conducteur.

Tussen de grotere steden rijden lange afstandsbusen met een vaste dienstregeling. Dit zijn comfortabele airconditioned bussen met faciliteiten als slaapstoelen, video, toilet en bar. De belangrijkste busmaatschappij is Greyhound. Als u meerdere trajecten per bus gaat afleggen, kunt u het beste vooraf een buspas kopen. Elke stad heeft een centrale busterminal (vgl. met NS-station in Nederland).

Er zijn ook een aantal treinverbindingen in Noord-Amerika, ofschoon deze vaak minder frequent en langzamer rijden dan bussen en vooraf moeten worden geboekt. Bij de grote steden is een uitgebreid treinnetwerk beschikbaar, gericht met name op het forensenvervoer.

Tijdzone

Noord-Amerika heeft vier verschillende tijdzones. Het tijdsverschil met Nederland ziet u uitgedrukt in onderstaande tabel. Noord-Amerika ligt op het westelijk halfrond, 's avonds in Nederland (bijv. in de zomer 8.00 uur) is dus dezelfde dag 's ochtends in Los Angeles (16.00 uur). Ook in Noord-Amerika hebben ze zomer- en wintertijd (de zgn. daylight saving time).

Staat	in NL
Eastern Standard Time (New York, Washington & Florida)	- 6 uur
Central Stand.Time (Chicago & NewOrleans)	- 7 uur
Mountain Standard Time (Denver)	- 8 uur
Pacific Standard Time (Los Angeles)	- 9 uur
Hawaiian Standard Time (Honolulu)	- 11 uur

Uitgaven

Het prijsniveau ligt grofweg rond Nederlands nivo. Etenswaaren zijn doorgaans iets goedkoper, luxe goederen doorgaans iets duurder dan in Nederland. Met name excursies, entertainment en kosten van uitgaan zijn veel hoger dan in Nederland.

Verkeersregels

Noord-Amerika beschikt over een uitgebreid en goed onderhouden wegennet. De afstanden staan in mijlen aangegeven (1 mijl = 1,6 kilometer). De afstanden zijn dus groter dan ze in eerste instantie lijken. Er wordt in de Verenigde Staten onderscheid gemaakt tussen 3 soorten doorgaande wegen:

- **Interstates:** 'Supersnelwegen', onder beheer van de federale overheid, die het land van noord naar zuid en van oost naar west doorkruisen. De Interstates worden gekenmerkt door gescheiden dubbele rijbanen, het ontbreken van gelijkvloerse kruisingen, het ontwijken van de bebouwde kom en een beperkt aantal op- en afritten. Op een aantal Interstates, de zogenaamde 'turnpikes', moet tol worden betaald. Interstates dragen de letter I, plus een nummer. De even nummers lopen over het algemeen oost-west, de oneven noord-zuid. De belangrijkste wegen hebben een tweecijferige code (bijv. I-14) en de verbindingen een driecijferige (bijv. I-314), waarbij de laatste twee cijfers het nummer van de Interstate aanduiden waar de weg op uitkomt (in dit voorbeeld de I-14). De wegen rond de grote steden hebben vaak een driecijferig nummer, waarbij een even eerste cijfer betekent dat de weg door of om de stad loopt, terwijl een oneven cijfer juist de stad inleidt.
- **Highways:** Snelwegen die meerdere staten doorkruisen. De highways bestaan uit 2- of 4-baans gescheiden wegen en houden het midden tussen een rijksweg en een provinciale weg.
- **State Highways:** Snelwegen die door de afzonderlijke staten worden beheerd.

Wegaanduiding

In Noord-Amerika geldt dat, wanneer u een weg nadert, het belangrijk is te weten in welke richting u moet rijden. In tegenstelling tot wat wij in Nederland gewend zijn, wordt de richting meestal niet aangegeven door vermelding van de plaatsnamen die u langs de weg zult vinden, maar door de windrichting waarin de weg loopt; north - south of east - west.

Wegnummers

Wanneer u een bepaalde stad wilt bezoeken is het goed om te weten dat één stad vaak meerdere afslagen heeft. In de Verenigde Staten zijn de verschillende afritten genummerd per mijl. Dit betekent dat wanneer u bij afslag 25 bent en bij afslag 30 wilt afslaan, u weet dat u nog 5 mijl te gaan heeft. Dit verklaart eveneens waarom de nummers van de afritten verspringen. Indien de volgende afrit zich na 2 mijl bevindt, dan draagt deze in dit voorbeeld nummer 27. Afslag nummer 26 zult u dan niet tegenkomen. Zie wegaanduidingen

In- en uitvoegen

Uit- en invoegstroken vindt u zelden in Noord-Amerika. Veelal is voor het uit- of invoegend verkeer een aparte rijbaan gereserveerd. Afritten staan vaak lang van tevoren aangegeven, zodat u als u niet af wilt slaan tijdig van rijstrook kunt veranderen en niet verplicht bent de afslag te nemen. Houd er rekening mee dat er ook afslagen zijn die naar links afbuigen. Met name bij wegen met een oneven aantal rijbanen (3, 5 of 7) wordt de middelste rijbaan gebruikt om linksaf te slaan.

Brandstof tanken

Brandstof is in Noord-Amerika een stuk goedkoper dan in Nederland. Het tanken van benzine of diesel verloopt er vrijwel hetzelfde als in Nederland. Ook hier vindt u tankstations (zogenoemde 'service stations') met bediening of self-service. U hoeft bij de 'fully serviced stations' geen fooi te geven, wel zijn de benzineprijzen meestal iets hoger. In Hawaii wil men vaak dat u voorafgaand aan het tanken een

bepaald bedrag betaalt, waarna de pomp geactiveerd wordt. Het is belangrijk tijdens het rijden de stand van de brandstofmeter goed in de gaten te houden en regelmatig de tank te vullen. Zonder brandstof langs de weg komen te staan is niet alleen vervelend, maar geldt zelfs als een verkeersovertreding. In Noord-Amerika worden gallons gebruikt (1 gallon = 3,785 liter). Als u een lange rit voor de boeg heeft, controleer dan van tevoren het olie- en waterpeil.

Controleer voordat u gaat tanken welke brandstof moet worden getankt, benzine (gasoline) of diesel. In Noord-Amerika hebben de meeste huurauto's benzinemotoren. U dient dan dus benzine te tanken, aangegeven met regular, plus or premium (wat het octaangetal aanduidt).

Verkeersregels

Het zal u tijdens het rijden in Noord-Amerika opvallen dat de overige weggebruikers in de meeste gevallen zeer rustig en gedisciplineerd rijden. Dit is niet zonder reden. De Amerikaanse politie staat erom bekend zeer streng op te treden bij verkeersovertredingen en hoge boetes zijn dan ook geen uitzondering.

Maximumsnelheid

De maximumsnelheden staan over het algemeen duidelijk aangegeven. De maximumsnelheid in Noord-Amerika bedraagt op de meeste Interstates 65 mijl/u, terwijl u binnen de bebouwde kom niet harder mag dan 30-35 mijl/u.

Veiligheidsgordels

Net als in Nederland geldt dat het dragen van veiligheidsgordels verplicht is voor de bestuurder en alle passagiers. Het bord 'buckle up, it's the law' herinnert u hieraan.

Scholen en schoolbussen

Men hanteert in Noord-Amerika strenge regels voor het rijden langs scholen en schoolbussen. Rijdt u tijdens schooltijd langs een school, dan bent u verplicht een maximumsnelheid van maximaal 10-15 mijl per uur aan te houden. Schoolkinderen worden in Noord-Amerika naar school gebracht in gele schoolbussen. Wanneer een schoolbus stopt, zijn rode of gele lichten laat knipperen en de gevarendriehoek aan de zijkant van de bus uitsteekt, dan bent u verplicht te stoppen op ruime afstand van de bus (minstens 20 meter), ook als u vanuit tegenovergestelde richting aan komt rijden. Overtredingen worden zeer streng bestraft.

Voorrangregels

Verkeer van rechts heeft voorrang. Verder kijken de voorrangregels op kruisingen in Hawaii enigszins af van de regels die wij in Nederland gewend zijn. Men maakt veel meer gebruik van de achthoekige stopborden. Nadert u een kruising zonder stopborden, dan kunt u ervan uitgaan dat u voorrang heeft. Staat er een stopbord, dan moet u stoppen en het kruisende verkeer voor laten gaan. De stopborden 'vervangen' als het ware de 'haaiantanden' zoals wij die kennen.

Gelijkwaardige kruisingen worden aangegeven door 4 stopborden. U kunt deze kruisingen herkennen aan een stopbord met daaronder de aanduiding '4-way X-ing' of 'ALL'. De regel op deze kruisingen is, dat diegene die het eerst bij de kruising aankomt, ook als eerste weer doorrijdt (na uiteraard eerst gestopt te zijn).

Als algemene gedragsregel wordt aangehouden dat oversteekende voetgangers voorrang hebben. De Verenigde Staten kent weinig zebrapaden; voetgangersoversteekplaatsen worden aangegeven door twee dwars over de weg getrokken strepen.

Inhalen

In Noord-Amerika mag op vier- en zesbaanswegen zowel links als rechts worden ingehaald. Men hanteert het 'keep

your lane' principe, waarbij je op dezelfde rijbaan blijft rijden. Pas dus goed op bij het wisselen van rijbaan op dit soort wegen, verkeer kan u immers aan beide kanten passeren. Op tweebaanswegen moet u, net als in Nederland, rechts houden en mag u alleen links inhalen. Een ononderbroken streep op de weg betekent dat inhalen verboden is.

Parkeren

Houd uw u ergens wilt parkeren de borden langs de weg goed in de gaten, om te zien of er bepaalde voorwaarden aan zijn verbonden. Het is in absoluut verboden om binnen 3 meter (= 10 feet) van een brandkraan of oprit te parkeren. Ook het parkeren langs een geel geverfde stoeprand is verboden. Vaak zult u parkeerplaatsen tegenkomen waar u maar voor een beperkte tijd mag staan. Op het eerste gezicht lijkt er geen controle te bestaan op de naleving van de maximale parkeertijd (men kent bijv. niet de in Nederland gebruikte parkeerschijf). Een parkeerwacht controleert een aantal parkeerterreinen. Hij rijdt heen en weer en markeert de auto's d.m.v. een krijtstreep op één van de banden. Met behulp van dit systeem houdt hij of zij de verbruikte parkeertijd exact in de gaten.

Drank en rijden

Het rijden onder invloed is vanzelfsprekend streng verboden en wordt zwaar bestraft. Het is echter ook verboden om aangebroken alcoholische dranken in het passagiersgedeelte van uw auto te vervoeren. Bij controle kunt u hiervoor beboet worden.

Verkeerslichten

Anders dan in Nederland het geval is, bevinden de verkeerslichten in Noord-Amerika zich aan de overkant van de kruising. Let u vooral op dat er geen pauze is tussen het op rood springen van uw stoplicht en het op groen springen van het verkeerslicht voor het kruisende verkeer. Op het laatste moment nog door geel of rood rijden is daarom zeer onverstandig. In Hawaii springt het stoplicht eerst weer op geel, voordat het op groen springt. De stoplichten kunnen ook rood knipperen (stop en rij verder na ander kruisend verkeer voorrang te hebben gegeven) of groen knipperen (u heeft voorrang op ander kruisend verkeer).

Mocht u op uw rijbaan een geel knipperend kruis tegenkomen, dan betekent dit dat deze rijbaan is bestemd voor linksaf slaan. Het is veelal toegestaan, terwijl het stoplicht op rood staat, rechtsaf te slaan, mits u eerst volledig tot stilstand bent gekomen en hierbij het overige verkeer niet hindert. Dit is niet toegestaan in New York City of wanneer het bord 'no turn on red' bij het stoplicht staat.

Woordenlijst

- center lane = middelste rijbaan
- detour ahead = aankondiging omleiding
- do not enter = verboden in te rijden
- exit = afrit/uitgang
- merge = invoegen
- no passing = verboden in te halen
- no u-turn = keerverbod
- one way street = eenrichtingsverkeer
- passing zone = inhaalstrook om snellere voertuigen de gelegenheid te geven in te halen
- fuel = benzine
- propane = LPG-gas
- reduced speed ahead = aankondiging verlagings maximumsnelheid
- RV = camper (Recreational Vehicle)
- service station = benzinestation
- soft shoulder = zachte berm
- turnpike = autosnelweg met tol
- X-ing (crossing) = kruising
- yield = voorrang verlenen

Water

Kraanwater is doorgaans veilig te drinken. Voor de veiligheid adviseren we u op afgelegen plaatsen uw drinkwater te koken of flessen bronwater te kopen.

Winkels

De winkels in Noord-Amerika bieden dezelfde of zelfs grotere keus aan waren als in Europa. In de steden vindt u grote warenhuizen (bijv. Sears), aan de rand van de steden vindt u vaak moderne en enorm grote supermarkten en winkelcentra. Ook op de luchthavens vindt u veel winkels met een ruim aanbod, ook dutyfree shops. De openingstijden zijn: ma-vr 9.30-18.00 uur & za 9.30-13.00uur. In de grote steden zijn de winkels vaak langer open. Denk eraan dat de maten en gewichten in Noord-Amerika anders worden weergegeven, men schrijft bijv. een punt i.p.v. een komma in getallen en vice versa.

Zonnebrand

Het zuidelijk deel van Noord-Amerika is sub-tropisch. Bescherm uzelf door middel van een zonnebrandcrème met een hoge beschermingsfactor. Weest u erop bedacht dat uw huid heel gevoelig is, wanneer u vanuit de Nederlandse winter aankomt.

<p>Lengte: 1 inch = 2,54 cm 1 foot = 12 inch (30,5 cm) 1 yard = 3 feet (91,5 cm) 1 mile = 5280 feet (1,609 km)</p> <p>Volume: 1 fluid ounce (fl.oz.) = 0,03 liter 1 pint = 16 fl.oz. (0,47 liter) 1 quart = 2 pints (0,94 liter) 1 gallon = 4 quarts (3,79 liter)</p> <p>Gewicht: 1 ounce (oz.) = 28,35 gram 1 pound (lb.) = 16 oz. (453,6 gram) 1 ton = 2.000 lb. (907 kg)</p> <p>Temperatuur: in USA (°F) in NL (°C) 0 °F ..... -18 °C 32 °F ..... 0 °C 50 °F ..... 10 °C 68 °F ..... 20 °C 85 °F ..... 30 °C</p> <p>(formule voor berekening van °C naar °F: 20 °C x 9/5 + 32 = 68 °F en de formule voor berekening van °F naar °C: 85 °F -32 x 5/9 = 29,4 °F)</p>	<p>Dameskleding in NL in USA</p> <p>maat 36 ..... 4 maat 38 ..... 6 - 8 maat 40 ..... 10 maat 42 ..... 12 maat 44 ..... 14 - 15 maat 46 ..... 16 maat 48 ..... 18</p> <p>Damesschoenen in NL in USA</p> <p>maat 36 ..... 5 maat 37 ..... 6 maat 38 ..... 7 maat 39 ..... 8 maat 40 ..... 9 maat 41 ..... 10</p> <p>Herenshirts in NL in USA</p> <p>maat 37 ..... 14½ maat 38 ..... 15 maat 39 ..... 15½ maat 41 ..... 16 maat 42 ..... 16½ maat 43 ..... 17 maat 44 ..... 17½ maat 45 ..... 18</p> <p>Herenschoenen in NL in USA</p> <p>maat 39½ ..... 7 maat 41 ..... 8 maat 42 ..... 9 maat 43 ..... 10 maat 44½ ..... 11 maat 46 ..... 12 maat 47 ..... 13</p>
--	---

Deel: C. Bijlage
Hoofdstuk: 20. Ambassades van de Pacific landen

Tegenwoordig is voor de meeste landen in de Pacific geen visum meer nodig. Op dit moment hebben slechts enkele landen een visumplicht voor toeristen die voor korte duur door het land reizen, dit zijn Marshall eilanden en in Azië Indonesië en Thailand.

Voor de volgende zaken dient u bijvoorbeeld contact op te nemen met de Ambassade:

- Als u voor langere tijd in een bepaald land wilt blijven.
- Als uw bezoek aan een land niet zuiver toeristisch is, bijvoorbeeld als u wilt werken of werk vinden. In deze gevallen moet u in de meeste landen een bijzonder visum aanvragen.
- Als u reisadvies wilt over de veiligheid in een bepaalde streek, m.n. in extreme omstandigheden [natuur-rampen, oorlog, ed].
- Als u adressen zoekt in het betreffende land van bijv. artsen, tolken, advocaten, enz.
- Als u informatie wilt over de lokale wetgeving ed.

Let op! Visa en immigratieformaliteiten kunnen altijd veranderen. Alle vermeldingen in dit manual zijn geldig bij druk. U bent ten aller tijde zelf verantwoordelijk voor het voldoen aan de immigratieformaliteiten. Zie ook www.visum.nl

Lijst van Ambassades en consulaten in Nederland en België:

Ambassade van de Verenigde Staten van Amerika

Lange Voorhout 102
 2514 EJ DEN HAAG
 tel: (070) 310 92 09 / fax: (070) 361 46 88

informatie over paspoort & visum:

<http://netherlands.usembassy.gov>

[kies: "visas to the US" en vervolgens "visa waiver program"]

Deel: C. Bijlage
Hoofdstuk: 21. Verkeersbureau's van de Pacific landen

De volgende verkeersbureau's kunnen meer uitgebreide informatie geven per streek of per onderwerp. Niet alle verkeersbureau's hebben een vertegenwoordiging in Europa.

Micronesië - Guam Visitors Bureau: [www.visitguam.org]

GVB P.O.box 3520 Agana, Guam, Micronesia, Telefoon: (671) 646 8516 / Fax: (671) 646 8861

Hawaiian Visitors Bureau: [www.gohawaii.com].

Waikiki Business Plaza, 2270 Kalakaua Ave., Suit 801, Honolulu, Hawaii, USA 96815, Telefoon: (1) 808 - 923 1811 / Fax: (1) 808 - 922 8991

Kiribati Visitors Bureau: [www.kiritours.com]

P.O.box 510, Betio, Tarawa, Republic of Kiribati, Telefoon: (686) 26158 / Fax: (686) 26 233

Deel: C. Bijlage
Hoofdstuk: 22. Nederlandse Ambassades in de Pacific landen

Nederland is in bijna alle landen van de wereld vertegenwoordigd door ambassadeurs en/of consuls. In sommige landen bevindt zich alleen een consulaat of de Ambassade die in een ander land gevestigd is neemt de zaken waar. Wanneer in een land geen Nederlandse diplomatieke vertegenwoordiging aanwezig is, kunt u zich in noodgevallen richten tot een diplomatieke post van een ander land van de Europese Unie.

Hulpverlening in noodsituaties

Als u in het buitenland in moeilijkheden komt die u niet zelf kunt oplossen, dan kunt u hulp vragen aan de in dat land gevestigde Nederlandse ambassade of het Nederlandse consulaat. De mogelijkheden van de Nederlandse diplomatieke vertegenwoordigers zijn wel beperkt. Zij geven alleen consulaire bijstand als het echt nodig is en indien een reiziger zichzelf niet verder kan helpen. Ambassades en consulaten treden niet op bij privé-aangelegenheden, zoals de betaling van hotelrekeningen, medische kosten en boetes. Zij bemiddelen ook niet bij het zoeken naar werk of het aanvragen van een werk-vergunning.

Meervoudige nationaliteit

Iemand met een meervoudige nationaliteit, waarvan één de Nederlandse, kan in het buitenland niet zonder meer een beroep doen op Nederlandse consulaire bijstand. Als diegene zich bevindt in het land waarvan hij tevens de nationaliteit bezit, zal dat land hem namelijk als eigen onderdaan beschouwen en iedere bemoeienis (consulaire hulp) van een ander land afwijzen.

Informatie over de veiligheidssituatie

De Nederlandse ambassades zijn goed op de hoogte van de actuele veiligheidssituatie ter plaatse. In menig land kan die situatie snel veranderen. De reiziger ter plekke kan daar onwetend van zijn of er slechts via geruchten iets van vernemen. De ambassades geven u graag telefonische informatie over de veiligheid in streken van het land waarheen u wilt reizen, of over dreigende ontwikkelingen die de reis kunnen belemmeren. In Nederland kunt u voor u vertrekt bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken informeren naar de veiligheidssituatie in uw vakantieland en vragen om de meest recente reisadviezen (zie ook op internet: www.minbuza.nl). Het Ministerie van Buitenlandse Zaken werkt nauw samen met reisorganisaties en vervoerders in het "overlegplatform Vakantiereisadviezen" dat informatie en hulp geeft na ongevallen, oorlogsgeweld of natuurrampen. De ambassades en consulaten stelden het op prijs van u te horen waar u verblijft als u bent gestrand door oorlog, natuurgeweld of andere calamiteiten.

De Nederlandse Ambassades kunnen u helpen indien u buiten u schuld ter plaatse in de problemen bent geraakt. Voorbeelden hiervan zijn:

- Verschaffing van een vervangend noodpaspoort als het oorspronkelijke paspoort is gestolen of verloren is gegaan. Dit noodpaspoort is alleen geldig voor de resterende duur van uw reis. U dient terplaats eerst bij de politie een procesverbaal te laten opmaken of, als dit door omstandigheden te moeilijk is, vult u bij de ambassade of consulaat een verklaring van vermissing in. Het beschikken over andere identiteitsdocumenten (toeristenkaart, rijbewijs, ed) en fotokopieën van uw verloren paspoort zal het verkrijgen van het noodpaspoort versnellen (reken op minstens een paar dagen). Een later weer teruggevonden paspoort dat als vermist is opgegeven kan niet meer worden gebruikt. Bij

thuiskomst zult u bij de gemeente een nieuw paspoort moeten aanvragen.

- b. Financiële hulp in acute gevallen onder strikte voorwaarden (er wordt bijv. een borgstelling verlangd van een familielid in Nederland). Er moet sprake zijn van een noodsituatie, bijv. de noodzaak van aanschaf van een (duur) vliegticket voor onmiddellijke terugkeer naar Nederland.
- c. Juridisch advies bij lokale wetsovertreding. De ambassade is geen advocatenbureau, zij kunnen wel helpen bij het vinden van een advocaat. Wie in het buitenland wordt gearresteerd, doet er goed aan zo snel mogelijk de bemiddeling in te roepen van het ambassade of het consulaat. Zij kunnen behulpzaam zijn bij het melden van de arrestatie aan de familie, het doorgeven van berichten, bemiddelen bij het overmaken van geld voor een advocaat en voor noodzakelijke aanschaffingen in de gevangenis. Ambassade en consulaat kunnen niemand uit de gevangenis halen of een voorkeursbehandeling garanderen. Zij kunnen niet in recht treden van een ander land. Wel kunnen zij de weg wijzen naar juridische hulp en toezien dat de gedetineerde onder menswaardige omstandigheden gevangen wordt gehouden en niet wordt gediscrimineerd. De ambassades en consulaten kunnen niet de kosten betalen van zaken die een verblijf in de gevangenis verlichten. Familie en vrienden zullen daarvoor te hulp worden geroepen.
- d. Advies en begeleiding bij de legalisatie van een buitenlandse trouwakte, zodat deze geldig wordt voor de Nederlandse wet.

Denk eraan dat de kosten van deze consulaire bijstand terplaatse of later thuis in rekening worden gebracht.

Nuttige adressen:

- Ministerie van Buitenlandse Zaken, Bezuidenhoutseweg 67, Postbus 20061, 2500 EB Den Haag
tel. 070 - 348 46 60 of 070 - 348 67 89 (alg. info.)
tel. 070 - 348 47 70 of 070 - 348 47 76 (reisadv.)
tel. 070 - 348 47 87 of 070 - 348 59 01 (legalisaties)
fax 070 - 348 44 18 (algemeen)
fax 070 - 348 66 75 (legalisaties en buitenlandse huwelijksakten)
internet: www.minbuza.nl
- Postbus 51 informatiedienst, tel 0800 - 8051 (gratis), elke werkdag van 9.00 tot 21.00 uur, fax 070 - 308 16 77, internet: www.postbus51.nl

Nederlandse Ambassades in de Pacific:

- voor Kiribati en Tuvalu:
Ambassade Wellington
p.o. box 840
WELLINGTON NIEUW ZEELAND
tel: +64 4 47 16 390 / fax: +64 4 47 12 923
- voor Nauru
Ambassade Canberra
120 Empire Circuit
Yarralumla
Canberra ACT 2600 AUSTRALIË
tel: +61 2 6220 9400 / fax: +61 2 627 33 206
- voor de Verenigde Staten van Amerika en Guam:
Ambassade Washington D.C.
42300 Linnean Ave. N.W.
WASHINGTON D.C. 20008
tel: +1 202 244 5300 / fax: +1 202 363 1032

Deel: C. Bijlage Hoofdstuk: 23. Dinied Boarding Compensation

Onderstaand treft u een kort overzicht van de rechten van de passagier volgens verordening 03-62 Denied Boarding Compensation

1. Bij overboeking:

- Airlines zijn verplicht om een oproep te doen voor passagiers die vrijwillig hun plaats willen afstaan. Airlines kunnen met deze passagiers onderhandelen over de hoogte van de vergoeding. Slechts indien er op deze wijze onvoldoende vrijwilligers te vinden zijn, mogen passagiers tegen hun wil geweigerd worden.
- Indien er onvoldoende vrijwilligers zijn gelden voor de onvrijwillige geweigerden de volgende vergoedingen:

- voor vluchten ≤ 1500 km	€ 250,-
- voor vluchten binnen EU > 1500 km	€ 400,-
- voor vluchten > 1500 en ≤ 3500 km	€ 400,-
- voor vluchten > 3500 km	€ 600,-

Naast het recht op deze geldbedragen hebben passagiers ook:

- ▶ keuze tussen teruggave van het ticket (geld terug) of een alternatieve vlucht
- ▶ recht op maaltijden en dranken
- ▶ recht op hotelaccommodatie

2. Bij annulering van de vlucht: tenzij

- de airline de passagier minimaal twee weken voor vertrek informeert, of
- de klant tijdig informeert en een vervangende vlucht aanbiedt op een tijdstip zeer dichtbij het moment van het geplande vertrek heeft de passagier recht op de volgende vergoedingen:

- voor vluchten ≤ 1500 km	€ 250,-
- voor vluchten binnen EU > 1500 km	€ 400,-
- voor vluchten > 1500 en ≤ 3500 km	€ 400,-
- voor vluchten > 3500 km	€ 600,-

Naast het recht op deze geldbedragen hebben passagiers ook:

- ▶ keuze tussen teruggave van het ticket (geld terug) of een alternatieve vlucht
- ▶ recht op maaltijden en dranken
- ▶ recht op hotelaccommodatie

3. Bij lange vertragingen:

- bij vertragingen > 2 uur en ≤ 5 uur: recht op maaltijden en dranken en hotelovernachting, afhankelijk van de lengte van de vlucht
- bij vertragingen > 5 uur: recht op teruggave van het ticket (geld terug) of een vervangende vlucht

N.B. De hoogte van de ticketprijs heeft dus geen enkele invloed op de vergoeding. De te betalen vergoedingen/boetes zijn relatief hoog. Het doel hiervan is overboekingen, annuleringen en vertragingen in de toekomst te voorkomen. De passagier kan los van de bovenstaande rechten bovendien een beroep doen op verdere schadevergoeding.

Deel: C. Bijlage
Hoofdstuk: 24. Airporttax / Luchthavenbelasting

Onderstaande lijst geeft een indicatie van de luchthavenbelasting (airporttax) die in uw route een rol kan spelen. Op sommige bestemmingen dient u deze belasting lokaal af te rekenen, op de meeste bestemmingen wordt het door ons via de luchtvaartmaatschappij afgerekend. De door ons vooraf afgerekende luchthavenbelasting staat vermeld op uw bevestiging (zie 1e bladzijde).

Bestemming	Tax vooraf afgerekend	Tax terplaatsse afgerekend
Canada (Vancouver of Toronto)	35,- cad	-
Fed. States of Micronesia (Truk, Yap, Pohnpei & Kosrae)	-	5 -15,- usd
Guam (Agana)	7,- usd	-
Hong Kong	120,- hkd	-
Kiribati (Tarawa)	-	10,- aud
Marshall eilanden (Majuro)	-	20,- usd
Nauru	-	25,- aud
Nederland (Amsterdam)	18 euro	-
Palau (Koror)	-	20,- usd
Singapore	21,- sgd	-
Taiwan (Taipeh)	300,- twd	-
Tuvalu	-	20,- aud
USA (Hawaii)	90 usd	-

* onder voorbehoud van wijzigingen

Deel: C. Bijlage
Hoofdstuk: 25. Paspoort & Visum vereisten

Onderstaande lijst geeft een indicatie van de paspoort en visum vereisten die in uw route een rol kan spelen. Hierbij is uitgegaan van een verblijfsduur korter dan 1 maand (voor Guam korter dan 15 dagen en voor Canada en de USA korter dan 3 maanden). We adviseren u voor de zekerheid altijd de meest actuele stand van zaken te checken bij de ambassade van het betreffende land.

Bestemming	Paspoort*	Visum**
Canada (Vancouver of Toronto)	geldig	-
Fed. States of Micronesia (Truk, Yap, Pohnpei & Kosrae)*	3 mnd. geldig bij vtk.	-
Guam (Agana)	geldig	-
Hong Kong*	1 mnd. geldig bij vtk.	-
Indonesië (Jakarta/Bali)	6 mnd. geldig bij aank.	visum
Japan (Tokyo)	geldig	-
Kiribati (Tarawa)	geldig	-
Marshall eilanden (Majuro)	6 mnd. geldig bij aank.	visum
Nauru*	3 mnd. geldig bij vtk.	visum
Palau (Koror)	6 mnd. geldig bij aank.	visum (bij aankomst)
Singapore	6 mnd. geldig bij aank.	-
Taiwan (Taipeh)	6 mnd. geldig bij aank.	-
Tuvalu	6 mnd. geldig bij aank.	-
USA (Hawaii) **	geldig	visumwaiver
USA (Los Angeles) **	geldig	visumwaiver

* paspoort geldigheid gemeten vanaf de datum dat u de bestemming verlaat

** machineleesbaar passpoort, onder voorbehoud van wijzigingen

Let op! Visa en immigratieformaliteiten kunnen altijd veranderen. Alle vermeldingen in deze manual zijn geldig bij druk. U bent ten aller tijde zelf verantwoordelijk voor het voldoen aan de immigratieformaliteiten. Zie ook www.visum.nl